

HELYI TANTERV

5-8. OSZTÁLY

SZENT LÁSZLÓ KATOLIKUS ÁLTALÁNOS ISKOLA

SÁRVÁR
2008.

TARTALOMJEGYZÉK

HELYI TANTERV AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS ALAPOZÓ ÉS FEJLESZTŐ SZAKASZÁRA	4
Iskolánk céljáról, feladatáról	4
Az 5-8. évfolyam tantárgyi rendszere és az óraszámok	15
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM	17
TÖRTÉNELEM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK HON ÉS NÉPISMERET.....	108
ANGOL NYELV	158
NÉMET NYELV.....	190
MATEMATIKA.....	250
INFORMATIKA.....	295
TERMÉSZETISMERET.....	320
FIZIKA.....	345
BIOLÓGIA ÉS EGÉSZSÉGTAN.....	373
KÉMIA.....	401
FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK	419
ÉNEK-ZENE.....	438
RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA	452
TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL	478
TESTNEVELÉS ÉS SPORT	500
HITTAN.....	524
OSZTÁLYFŐNÖKI.....	536
VÉLEMÉNYEZÉS, ELFOGADÁS, JÓVÁHAGYÁS.....	547

HELYI TANTERV AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS ALAPOZÓ ÉS FEJLESZTŐ SZAKASZÁRA (5-8. évfolyam)

Iskolánk céljáról, feladatáról

- Iskolánk az egyház küldetését szolgáló, szabadon választható nevelő - oktató intézmény.
- A hit és az alpműveltség találkozásának helye, amely az embert Emberré alakító érdekeket igyekszik közvetíteni, kialakítani, fejleszteni.
- Feladatunk a közösség minden tagjával életkori sajátosságaik figyelembe vételével megismertetni a keresztény világlátást, kibontakoztatni az összemberi értékeket, tanítványainknak az embertársak krisztusi szolgálatára - az emberi életre - felkészíteni.
- Biztosítani kell a hit és a tudás zavartalan együttlétét, de a tantárgyakat nem a hit együgyű alárendeltjének tekintve, hanem inkább olyan értékhordozóknak, amelyek segítségével a tanulók az Igazsághoz jutnak.
- Törekedni kell arra, hogy egyensúlyban legyen az egyetemes és vallásos műveltség. A hitben való érettség előfeltétele a jó katekézis. Ezt az itt tanítók szakmai jártassággal, krisztusi hittel, bölcsességgel, követendő emberi magatartással is serkenthetik.
- Biztosítani kell, hogy falaink között és azokon kívül is, a hit és az élet jól egymásra találjanak. Az a cél, hogy az egymásra találás a tanulóknak is létrejöjjön. Vállalják a keresztény emberi felelősséget, törekedjenek az erényesség, az állhatatosság, megbocsátás gyakorlására.
- Alakuljon ki Bennük az önismeret, önellenőrzés és az önuralom képessége.
- A feladatok megoldásában a katolikus iskola minden tagja legyen segítőtárs, "a felelősségteljes együttműködést a közösség minden tagja - tanárok, szülők, növendékek, hivatali személyzet - egyaránt lelkiismereti kötelességének tekintse, s ki-ki saját szerepe, feladatköre szerint valósítsa meg".
- Jellemezze diákjainkat az életkoruknak megfelelő (kommunikációs) készség.
- Cél, hogy minden tanuló adottságainak megfelelően tudása legjavát nyújtsa.
- A pedagógiai alapelvek közül hatványozottan érvényesüljön az egyéni bánásmód elve;
- Tehetségek felkutatása érdeklődési köröknek megfelelő foglalkozások (szakkörök) biztosítása. A szülők választási lehetősége!
- A kor kihívásaira fel kell készülni: pl. drogellenes programmal, környezetvédelmi neveléssel;

- Az iskola alapoktatási feladatokat lát el, ebben hasonlít az önkormányzati iskolákhoz. Önmagára nézve kötelezőnek tekinti az általános iskolai nevelési és oktatási dokumentumokat, figyelembe veszi a NAT irányelveit és a Törvény koncepcióját is.
- Az iskola működéséhez szükséges szakmai segítséget a Fenntartón kívül a Megyei Pedagógiai Intézet munkatársai és a szombathelyi Püspöki Általános Iskola tanárai adnak, az intézmény igénye szerint. A városi továbbképzéseken, szakmai konzultációkon, tanulmányi és sportversenyeken lehetőségeink szerint részt veszünk.

a) Speciális pedagógiai feladataink:

- minden évben két „sima” első osztály indítása; Tanév végén szülők igénye szerint tagozat választása: idegen nyelv, zenei tagozat
- biztosítani két idegen nyelv (német-angol) tanítását, évfolyamonként emelkedő heti óraszámban, nívócsoportok kialakítását megcélózva az alapfokú nyelvvizsgát; lehetőséget adva a két idegen nyelv együttes tanulására az „átjárhatóság” biztosításával;
- lehetőséget biztosítani a számítástechnika tanulására csoportbontásban ill. az alsó tagozaton szakköri keretben. A gyengébb tanulócsoportnak kevesebb a jobb képességűeknek emelt szinten, magasabb heti óraszámban;
- a napközi keretein belül illetlen tanítása, élethelyzetek teremtésével, szituációs játékokkal
- elősegíteni az iskolai könyvtár évenkénti bővítését;
- a tanulók tudásszintjének javítása
- a gyengébbek felzárkóztatása csoportfoglalkozással és korrepetálással;
- lényeglátásra nevelés;
- gondolkodás-fejlesztés;
- olyan emelt szintű zenei képzés nyújtása, melyben a tananyag elsajátításán kívül egyrészt néptánc oktatásban részesülnek a tanulók; másrészt olyan elméleti ismeretek birtokába jutnak, mely biztosítja felvételüket a zeneiskolába;
- szaktanárok végzik a készségtárgyak (rajz, ének-zene, tömegsport) tanítását már az alsótagozatban, hogy maximális lehetőség legyen a tehetséges gyerekek minél korábbi „felfedezésére”;
- a tehetséggondozás szakköri keretekben való biztosítása;
- a lehetőségekhez mérten megvalósítjuk a minden napos testedzést;
- egészséges életmódra nevelés, környezetvédelem
- tevékenykedtetéssel válnak a tanulók a tanítási-tanulási folyamat aktív részesévé, hozzájárulva értelmi erőik önálló ismeretszerzési, kommunikációs, cselekvési képességeik kialakulásához, fejlesztéséhez;
- középpontban az egész személyiség formálása áll
- napközit működtet;
- iskolai könyvtári ellátást biztosít;
- nemzeti etnikai kisebbségi feladatokat igény esetén ellát;
- informatikai oktatást, illetve e tantárgyból emelt szintű képzést biztosít csoportbontásban;
- külön bánásmódban részesíti a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulókat,
- logopédiai szakszolgálatot lát el;
- a tanulási nehézségekkel küzdő tanulók számára egyéni fejlesztési ütemterv szerinti haladást biztosít;
- vállalja „más fogyatékos” gyermekek képzését.

b) Általános nevelési feladatok

- A nevelés elválaszthatatlan az oktatástól, annak tartalmától, a tananyagtól. Ezért is építendő be a szaktárgyak anyagába a minél több keresztény katolikus ismeretanyag.
- A tanulókra vonatkozó elvárásokat a tanulók Háziarendje tartalmazza. Ebben, s ennek számonkérésében is a követelés és a kölcsönös tisztelet a mérvadó, aminek alapja a szeretet és a tolerancia kell, hogy legyen.
- A tanítók - tanárok elsősorban személyes példájukkal neveljenek. Ez a törekvés tükröződjön minden tevékenységükben, megnyilvánulásukban.
- A közös szentmisék, ünnepek, kirándulások, rendezvények és helytörténeti illetve nemzeti megemlékezések nevelő erejét ki kell használni.
- Nagyon fontos, hogy élő, szerves kapcsolatot teremtsünk a fenntartóval, a Püspökséggel, a lelkipásztorral, a Sylvester Iskola nevelőivel, a helyi önkormányzat munkatársaival és a szülőkkel.
- Az iskola enteriőrjében is hordozzon keresztény tartalmú jegyeket (dekoráció, jelképek, stb.). Nyilvánuljon meg a keresztény hazafiság a tanórákon kívül is! A légkör hordozzon derűt, az élet és az értékek megbecsülése, Isten, a társak az Egyház és a kötelesség szeretete hassa át a felnőttek és a diákok viselkedését, cselekedeteit egyaránt.

c) Speciális nevelési feladatok

Hagyományteremtés

- Meg kell ragadnunk minden olyan lehetőséget, amely a keresztény közösség kialakításában segít.
- Ki kell alakítani olyan szokásrendszert, amely a tanulókat erős szálakká fűzi az iskolához.
- A visszaigényelt iskolaépület korábban is az egyházé volt. Össze kell gyűjteni a vele kapcsolatos tárgyi emlékeket, értékeket, dokumentumokat, s ezeket meg kell ismertetni az iskola tanulóival. A gyűjtés legyen folyamatos, az egész tanévre kiterjedő.
- Élénk kapcsolatot kell kialakítani az ország más keresztény és katolikus iskoláival.
- El kell mélyíteni a keresztény segítségnyújtás kötelességtudatát is a diákokban úgy, hogy bekapcsoljuk őket a karitatív mozgalomba.
- A városban működő Hollós Mátyás Cserkészcsapat életébe lehetőség szerint a tanulóinkat is bevonjuk.
- Kialakítandó olyan igény is, amellyel a tanuló önmaga is eljut oda, hogy a jeles napokat, ünnepköröket saját énjéből fakadóan is szentmisével szentelje meg, s ne csak az iskolai közös miséken vegyen részt.

d) Pedagógiai feladatok

1. Gördülékennyé kell tenni az óvodából érkezett gyerekek átállását. Sok türelemmel és szeretettel "észrevétlenül" alakítani ki a kisiskolások szokásait, lehetőleg az első két hónapban. Harmonikus együttműködéssel mindez elérhető. Az osztálytanító és a napközis csoportvezető folyamatos kapcsolattartásával biztosítható ez az együttműködés.
2. Mindezek érdekében is alapos, átgondolt tervezőmunka előzze meg a felkészülést.
3. Mély, intenzív gyakorlásokra is szükség van a felzárkóztatás érdekében tanórákon és tanórán kívül is.
4. Az ellenőrző órarészeket is alaposan meg kell tervezni, úgy, hogy az már hordozza a majdan bevezetendő vizsgarendszer koncepcióját is. Legyen az ellenőrzés hármassága állandóan gyakorlat: mennyiség, minőség és folyamatos ellenőrzésekkel lehetünk hatékonyak. Ennek alaptárgyakban kell leginkább kidomborodnia (matematika, magyar).
5. Csak a megtanított anyagot kérjük számon! Az anyagot viszont 70-80%-ban az órán tanítsuk meg! Ez elemi, általános iskolai feladat! A korszerű szakmai munka a differenciált óratervezésben is látszódjon, de ne jelentse a jól bevált évszázados memoriteres tanulás száműzését!
6. Tekintsük mindahányan kötelességnek a tanulói gondolkodás fejlesztését! (A problémafelismerítés, - felfogás és az összefüggések felismertetése, lényeglátás, - alkalmazás képességének fejlesztése minden tantárgy tanításában alapkérdés, alapfeladat.)

Az iskola hagyományainak kialakításában a vallásos nevelésre törekszik. A mindennapi életbe beépülő lehetőségek:

- A tanévet közös ünnepélyes szentmisével kezdjük és fejezzük be (Veni Sancte, Te Deum).
- Napi ima: a tanítás kezdetén és végén a tanulók az éppen azt az órát tanító pedagógussal közösen imádkoznak.
- A misén részt vevő gyerekek olvassák fel az olvasmányt, könyörgést. Előtte a hittan órán az osztály közösen készül a szentmisére. (Miseénekeket gyakorolják, a könyörgésbe saját kérésüket is megfogalmazhatják)
- Alkalmanként a szülői értekezleten a plébánia káplánja szól a szülőkhöz a vallásos
- neveléssel kapcsolatos feladatokról, nevelési elvekről.
- Az egyházi kiadású könyvek vásárlásával próbáljuk az iskola könyvtárát bővíteni.
- A plébánia az iskolának rendszeresen járátja a katolikus újságokat, folyóiratokat.
- Az osztályfőnöki órák tartása a katolikus kerettanterv szerint történik.

A katolikus iskolákban kitüntetett helyet foglal el a hitoktatás. Ennek elsődleges célja a hit ébresztése, a diákok személyes Istenskapcsolatra vezetése. Hisz a megtanult hittételek csak megalapozott Istenskapcsolatban nyernek életet és értelmet. Ezért a hitoktatás "alapvetően különbözik a többi tantárgy oktatásától, mert nemcsak az a célja, hogy az értelmet elvezesse a vallási igazságokhoz, hanem az egész embert Krisztus tanítványává tegye." (Kat.Isk.50.) Ezt csak a személyes példaadással, imával és türelemmel lehet elérni. Mindig tekintettel kell lenni

a gyermekek életkorára, és eddigi vallási műveltségükre. S ha mindent megtettünk, akkor is Isten kegyelme ad minden fejlődést a diákok lelkében.

A tanév jeles napjai évről évre visszatérnek az iskola életében. Megünneplési módjuk szokásrendet, hagyományt alakít ki. Ezek kereszténységünk elmélyítésében és magyarságtudatunk kialakításában jelentős szerepet játszanak: megtanítanak az ünnep szerepére, az ünneplés módjaira, megerősítik gyökereinket, a folytonosság tudatát, és stabilitást adnak.

Célok és feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás alapozó és fejlesztő szakasza szervesen folytatja a bevezető és kezdő szakasz nevelő-oktató munkáját, a kulcskompetenciák, az alapkészségek és képességek fejlesztését.

A szakasz fejlesztési feladatainak megtervezésekor - igazodva a gyermeki gondolkodás fejlődéséhez, az életkori sajátosságokhoz - figyelembe veszi, hogy a 10-12 éves tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz. Az 5-6. évfolyamokon ezért az integratív-képi gondolkodásra alapozó fejlesztés folyik, a serdülőkor kezdetétől a 7-8. évfolyamon (a fejlesztő szakaszban) viszont előtérbe kerül az elvont fogalmi és elemző gondolkodás.

Az iskola az 1-4. évfolyamokhoz hasonlóan az 5-8. évfolyamokon is különböző érdeklődésű, eltérő értelmi, érzelmi, testi fejlettségű, képességű, motivációjú, szocializáltságú, kultúrájú gyerekeket együtt neveli. Érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően felkészíti őket a középiskolai, illetve szakiskolai továbbtanulásra, és előkészíti őket a társadalomba való beilleszkedésre. Ennek érdekében kiemeli az anyanyelvi kommunikációt, az idegen nyelvi kommunikációt, az ezekhez szükséges képességek fejlesztését, valamint a matematikai gondolkodás, a kritikus gondolkodás, a problémamegoldás alapképességeit, a komplex információk kezelésével kapcsolatos képességeket, kulcskompetenciákat.

Az alapozó szakasz funkciójának megfelelően elsősorban az iskolai tanuláshoz szükséges kulcskompetenciák fejlesztése jellemző az 5-6. évfolyamon, míg a 7-8. évfolyamban az egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben a már megalapozott kompetenciák fejlesztése, bővítése, hatékonyságának növelése válik hangsúlyossá.

Továbbfejleszti a tanulóknál azokat a képességeket, készségeket, amelyek a környezettel való harmonikus, konstruktív kapcsolathoz szükségesek. A tanulási tevékenységek közben és a tanulói közösségben való élet során fejleszt a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját. Rávezet a megbízhatóság, becsületesség, szavahihetőség értékeire.

Az alapozó és fejlesztő szakasz szocializációs folyamatában az iskola tudatosítja a közösség demokratikus működését és néhány általánosan jellemző szabályát. Tisztázza az egyéni és közérdek, a többség és kisebbség fogalmát, és ezek fontosságát a közösséghez, illetve egymáshoz való viszonyulásban. Megalapozza a felkészülést a jogok és kötelességek törvényes gyakorlására. A demokratikus normarendszert kiterjeszti a természeti és az épített környezet iránti felelősségre, a mindennapi magatartásra is.

Az iskolának kiemelkedő feladata a nemzeti, a nemzetiségi és az etnikai hagyományok tudatosítása és az ápolásukra való nevelés. Nevelési-oktatási tevékenységével az iskola fejleszti a tanulóknál a nemzeti azonosságtudatot, képviseli az egymás mellett élő különböző kultúrák iránti igényt. Erősíti az Európához tartozás tudatát, és egyetemes értelemben is készíti más népek hagyományainak, kultúrájának, szokásainak, életmódjának megismerésére, megbecsülésére. Ugyanakkor figyelmet fordít az emberiség közös problémáinak bemutatására.

A közoktatásról szóló törvény 8. §-a határozza meg a nevelő-oktató munka pedagógiai szakaszait. A bevezető és a kezdő szakaszban (1-4. évfolyamon) nem szakrendszerű oktatás folyik, míg az alapozó szakaszban (5-6. évfolyamon) részben nem szakrendszerű oktatás, részben szakrendszerű oktatás folyik. Az oktatás szervezés kialakult gyakorlatán változtatott a 2003. évi LXI. törvény, amely előírta, hogy a kötelező tanórai foglalkozások 25-50%-ában nem szakrendszerű oktatást kell szervezni. A törvényhely arra ad lehetőséget, hogy az alapozó funkciók tanítása az alapozó szakaszban, tehát 5-6. évfolyamán a korábbinál több időben folyjon, és esélyt adjon arra, hogy eredményesebb is legyen. Az időkeret fennmaradó 75-50%-ában pedig csökkent időben kezdődik el, illetve folytatódik a tantárgyi (szakrendszerű) tanítás az 5. és a 6. évfolyamon. A nem szakrendszerű tanítás szervesen folytatva az 1-4. évfolyam munkáját olyan iskolai pedagógiai munkát feltételez, amelyben a tanulók tudásának, képességeinek, egész személyiségének fejlődése, fejlesztése áll. A törvényi változtatás azzal jár, hogy az általános iskola 5-6. évfolyamain a tanítói (alsó tagozatos, nem szakrendszerű) tanulószervezés időt és teret nyer, valamint a tanári (felső tagozatos, szakrendszerű) és a tanítói tanulószervezés keveredhet - méghozzá iskolánként, sőt osztályonként eltérő mértékben, ahogy azt az intervallumban rögzített időkeretek is jelzik.

Miközben a törvény kimondja a tanítói tanulószervezés növelésének a kötelezettségét, és néhány szervezeti kérdésben is iránymutatást nyújt, nem foglal állást abban, hogy az 5. és 6. évfolyamokon folyó nevelés-oktatás kialakításában milyen tantárgyakat vagy műveltségi területeket milyen mértékben kell bevonni. Azt sem írja elő, hogy milyen legyen az időráfordítás egzakt aránya. A tanulószervezés és a módszerek kiválasztásában valamint abban a kérdésben, hogy inkább tanítók vagy inkább tanárok tanítsanak, sem foglal állást, a törvényhozó az ezen évfolyamok pedagógiai-didaktikai kérdéseit az iskola helyi döntésére bízta, a helyi tanterv igények szerinti módosításával együtt.

Az alapozó funkció tartamának és hatékonyságának a növelése elsősorban a magyar nyelv és irodalom, valamint és a matematika műveltségi területeken (tantárgyaknál) látszik leginkább indokoltnak. A felmérések és a vizsgálatok, az alapkészségekben e-területeken jeleznek problémákat. A magyar nyelv és irodalom tantárgy magában foglalja – többek között - a kommunikációs képességeket, a szövegértést-olvasást, míg a problémamegoldás elsősorban a matematika tantárgyhoz köthető.

Nincs azonban akadálya annak sem, hogy az 5. és 6. évfolyamok tartalmát más tantárgyak (műveltségi területek) bevonásával alakítsák ki (pl. művészeti nevelés, mely a tanulás iránti motiváció felkeltésének kiváló terepe), a témacsoportban feldolgozott tananyag (projektoktatás) is jónak tűnő megoldás. Álláspontunk szerint iskolánként, és az iskolán belül akár osztályonként is változhat a kialakított gyakorlat - vagyis nincs egységesen jó megoldás.

Az időkeret megállapítása és felhasználása iskolai szintű döntést jelent. Minden évben befolyásolja az alapkészségekben mutatkozó elmaradás (a tanulói teljesítmények szintje), a kompetencia fejlesztésének iskolai szintű feladata. A nem szakrendszerű oktatás megszervezéséhez az adott iskolai évfolyamon meghatározott órakeret nem feltétlenül igényli azt, hogy minden tanuló részt vegyen a nem szakrendszerű oktatásban. Alkalmazni lehet azt az általános szabályt, miszerint az egyes feladatok megoldásához rendelkezésre álló időkeretet intézményi szinten kell meghatározni és felhasználni. Ennél a feladatnál az ötödik-hatodik

évfolyamra kell a számítást elvégezni és a felhasználást az adott évfolyamra megtervezni. Ne feledkezünk meg arról, hogy a nem szakrendszerű oktatás egyik fontos feladata, hogy kezelni tudja az eltérő tanulói fejlettségi szintet, és megadja a lehetőséget ahhoz, hogy a tanuló beérje társait, felzárkózzon az átlaghoz, meghatározott időn belül elérje a helyi tanterv elvárt követelmény szintjét. Azonos időszámban, tehetségnevelést végezhető a „szakrendszerű” keretben foglalkoztatott tanulókkal. (Tehát párhuzamos óravezetéssel megoldható a foglalkoztatás)

Kiemelt fejlesztési feladatok az alapozó és a fejlesztő szakaszban

A kiemelt fejlesztési feladatok az iskolai oktatás valamennyi elemét áthatják, elősegítik a tantárgyközi kapcsolatok erősítését, a tanítás-tanulás szemléleti egységét, a tanulók személyiségének fejlődését.

Az Énkép és önismeret fejlesztésében fontos kihasználni azt az érzékenységet, amely az alapvető erkölcsi normák iránti fogékonyságból adódik.

A személyiség fejlődését azzal segíthetjük elő, ha önmaguk megismerésére motiváló **tanulási környezetet** szervezünk a tanulók számára. A Nemzeti alaptantervben megnevezett **nevelési értékek** abban az esetben épülnek be a fejlődő személyiségbe, ha a tanulási tartalmak elsajátítása során a tanulók maguk is **aktív részeseivé** válnak ezen értékek megnevezésének és azonosításának. Ahhoz, hogy tanulóink képesek legyenek énképükbe integrálni az újabb és újabb ismereteket, folyamatosan gondoskodnunk kell arról is, hogy egyre **kompetensebbnek** érezzék magukat saját nevelésük, sorsuk és életpályájuk alakításában. Az önmegismerés és önkontroll, a feladatokkal vállalt felelősség, magatartást irányító tevékenység. A kiskamaszok énképe a róluk alkotott vélemények ellenére, az önmagukkal szemben támasztott követelmények, elvárások hatására is formálódik.

Hon- és népismeret

Elengedhetetlen, hogy a tanulók megismerjék népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait, **nemzeti kultúránk** nagy múltú értékeit. Mélyedjenek el a kiemelkedő magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók tevékenységének, munkásságának tanulmányozásában. Ismerjék meg a haza földrajzát, irodalmát, történelmét, mindennapi életét. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez, az ezekkel való azonosuláshoz vezetnek. Ismerjék meg a városi és a falusi élet hagyományait, jellegzetességeit.

Segítsük elő a harmonikus kapcsolat kialakítását a természeti és társadalmi környezettel. Alapozzuk meg tanulóinkban a nemzettudatot, mélyítsük el a nemzeti önismeretet, a hazaszeretetet és ettől elválaszthatatlan módon a hazánkban és szomszédságunkban élő más népek, népcsoportok értékeinek és eredményeinek megbecsülését, előzzük meg a sztereotípiák és előítéletek kialakulását. Ösztönözzük a fiatalokat a szűkebb és tágabb környezet történelmi, kulturális és vallási emlékeinek, hagyományainak feltárására, ápolására. Készítsük őket az ezekért végzett egyéni és közösségi tevékenységre.

Európai azonosságtudat - egyetemes kultúra

Európa a magyarság tágabb hazája. A tanulók szerezzenek ismereteket az Európai Unió kialakulásának történetéről, alkotmányáról, intézményrendszeréről, az uniós politika szempontrendszeréről. Diákként és felnőttként tudjanak élni a megnövekedett lehetőségekkel.

Magyarságtudatukat megőrizve váljanak európai polgárokká.

Tanulóink már az Európai Unió polgáraiként fogják felnőtt életüket leélni, ezért arra kell törekednünk, hogy iskolás éveik alatt olyan ismeretekkel, személyes tapasztalatokkal gazdagodjanak, amelyek birtokában meg tudják majd találni helyüket az európai nyitott társadalmakban. Nem kevésbé fontos az sem, hogy európai identitásuk megerősödésével legyenek nyitottak és elfogadóak az Európán kívüli kultúrák iránt is.

A fejlesztés kiemelt területei: a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a nemzeti identitás, a történelmi és állampolgári tudat erősítése, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránti nyitottság. A tanulók ismerjék meg az **egyetemes emberi civilizáció** legjellemzőbb, legnagyobb hatású eredményeit. Váljanak nyitottá és megértővé a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság iránt. Szerezzenek információkat az emberiség közös, globális problémáiról, az ezek kezelése érdekében kialakuló nemzetközi együttműködésről. Személyes tapasztalatok felhasználásával, a nemzetközi együttműködésről szerzett információkkal gazdagítjuk tudásukat. Fejlesztő feladat lehet az érvek gyűjtése meghatározott álláspontokhoz, melyek az EU híreihez kapcsolódnak. Fejlesztési cél, hogy növekedjék érzékenységük a problémák lényege, okai, az összefüggések és a megoldási lehetőségek keresése, feltárása iránt.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés fejlesztési feladat, a civil életben fontos polgári lét alapjait segíti megteremteni. Az 5-8. évfolyamon a társadalmi együttélés közös szabályait és követelményeit tudatosítjuk a tanulóknak. Olyan részképességek fejlesztésére kell gondolni, mint a konfliktuskezelés, az együttműködés, a közéleti szerep gyakorlása, a demokratizmus gyakorlatában elsajátítható felelősségvállalás, az előítéletek és rasszizmus elutasítása. A gazdasági nevelés a gazdálkodás és a pénz világára vonatkozó tudás-elemek beépítését kívánja a helyi tanterv tartalmaiba. Az egyszerű eszközök, szerszámok használatában is fontos a figyelem, az elővigyázatosság megtanulása. A hatékony munkavégzés érdekében a rend, az időbeosztás hatását érdemes megtapasztaltatni.

Gazdasági nevelés

A gazdálkodás és a pénz világára vonatkozó tudás-elemek beépítését kívánja a helyi tanterv tartalmaiba. Egyszerű eszközök, szerszámok használatában fontos a figyelem és az elővigyázatosság megtanulása. A rend és az időbeosztás hatását a hatékony munkavégzésben tapasztalhatják a tanulók. Az érdeklődés és munkamód befolyással lehet az időbeosztásra. Alapvető szerepe van a gazdasági nevelésben annak, hogy a tanulók tudatos fogyasztókká váljanak. Ehhez mérlegelni kell a választásban a termék értékeit, a pénzzel való gazdálkodást. Okos döntést kell hozni, amihez az iskolai nevelésben az okos gazdálkodás alapjait, a gazdálkodási képességet is fejleszteni kell. Tudatosítani kell, hogy a *gazdálkodás, az életünk része* (termékelemzésekkel, a „Vásárlói kosár” vizsgálatával). Fejlesztő gyakorlat lehet a különböző termékek rendeltetésének felismerése, a legkedvezőbbek kiválasztása. Értékbecslés játékosan, figyelemfelkeltő plakát tervezése. A 7-8. évfolyamon már elvárható, hogy ismerjék a tanulók egy család jövedelemforrásait és kiadásait. Törekedni kell arra, hogy legyenek elképzeléseik a célszerű gazdálkodásról.

A környezettudatosságra nevelés átfogó célja, hogy az élő természet és a társadalmak fenntartható fejlődését segítse megértetni a nevelésben.

A szemléletformálás pedagógiai gyakorlata feltételezi az egész életen át tartó tanulást, amelynek segítségével olyan tájékozott és tevékeny állampolgárok nevelődnek, akik kreatív, problémamegoldó gondolkodásmóddal rendelkeznek, eligazodnak a természet és a környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság terén, és felelős elkötelezettséget vállalnak egyéni vagy közös tetteikben.

Mindez úgy valósítható meg, ha figyelmet fordítunk a tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztésére. Ha a tanulók érzékennyé válnak környezetük állapota iránt, képesek lesznek a környezet sajátosságainak, minőségi változásainak megismerésére és elemi szintű értékelésére, a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeik vállalására és jogaik gyakorlására. A környezet ismeretén és a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás egyéni és közösségi szinten egyaránt a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelv.

A környezeti nevelés során a tanulók ismerjék meg azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Konkrét hazai példákon ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció pozitív és negatív környezeti következményeit.

Kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzésére való törekvés váljék meghatározóvá. Szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén. A tantárgyak lehetőségei szerint, minden évfolyamon lehetőség van a környezetkímélő magatartás felismertetésére, adott helyzetek kritikus megítélésére.

A tanulás tanítása

A pedagógus fontos feladata, hogy megismerje a tanulók sajátos tanulási módjait, stratégiáit, stílusát és szokásait. Vegye figyelembe a megismerés életkori és egyéni jellemzőit, és ezekre alapozza a tanulás fejlesztését. Gondosan kutassa fel és válassza meg a fejlesztés tárgyi-cselekvéses, szemléletes-képi és elvont-verbális útjait. Törekedjen a gondolkodási képességek, elsősorban a rendszerezés, a tapasztalás és kombináció, valamint a következtetés és problémamegoldás fejlesztésére. A tanulás az iskola alapfeladata, amely magába foglalja valamennyi értelmi képesség és az egész személyiség fejlesztését. Az elemi készségeknek az optimális kiépülése és optimális gyakorlottsága nélkül homokra épül a tanítás gyakorlata, a kutatások pedig azt mutatják, hogy ebben az életkorban az elemi készségek fejlettsége szorosan összefügg az intelligencia fejlettségével. Vagyis az elemi készségeknek az optimális szintű elsajátítása kulcsfontosságú feladat. Ennek az a feltétele, hogy ismerjük az optimális elsajátítás kritériumait és az azokhoz viszonyítva elért szinteket.

A gondolkodási kulcskompetencia négy alapképessége közül a rendszerező képességet (a Piaget-féle gondolkodási műveletrendszer írásbeli szintjét) és a kombinatív képességet (annak elemi írásbeli szintjét) mérhetjük fel.

Gondolkodási képességek: kreatív gondolkodás, döntéshozatal, problémamegoldás, előrelátás, hatékony tanulás, érvelési képesség. Minden műveltségi területen (illetve tantárgyban) gondot kell fordítani a kritikai és kreatív olvasás képességének fejlesztésére, beleértve mind a valós, mind a virtuális csatornákon keresztül felfogott jelek befogadását, értelmezését és megválaszolását. Az iskolának az **elektronikus média** hatásmechanizmusainak megértésére, általában a különböző médiumokban való eligazodásra, az igényelt információ megtalálására, szelektív használatára kell nevelnie. Olyan fiatalokat kell kibocsátania, akik sikeres tanulási stratégiákkal használják ki az információs világháló lehetőségeit és eszközeit az élethosszig tartó tanulás során.

A tanulás számos összetevője tanítható. Minden nevelő teendője, hogy felkeltse az érdeklődést a különböző szaktárgyi témák iránt, útbaigazítást adjon annak szerkezetével, hozzáféréssel, elsajátításával kapcsolatban, valamint tanítsa a gyerekeket tanulni. A tanulók tegyenek szert fokozatos önállóságra a tanulás tervezésében. Vegyenek részt a kedvező

körülmények (külső feltételek) kialakításában. Az **eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása**, gyakoroltatása főleg a következőket foglalja magában: az előzetes tudás és tapasztalatok mozgósítása; az egyénre szabott tanulási módszerek, eljárások kiépítése; a csoportos tanulás módszerei, a kooperatív csoportmunka; az emlékezet erősítése, a célszerű rögzítési módszerek kialakítása; a gondolkodási kultúra művelése; az önművelés igényének és szokásának kibontakoztatása; az élethosszig tartó tanulás eszközeinek megismerése, módszereinek elsajátítása; az alapkészségek kialakítása (az értő olvasás, az íráskészség, a számfogalom fejlesztése).

A tanulás fontos színtere és eszköze az **iskola könyvtára és informatikai bázisa**. A hagyományos tantermi oktatást az iskola keretein belül is kiegészítik az egyéni tanulás lehetőségei, amelyhez sokféle információforrás gyors elérésére van szükség. A **könyvtár használata** minden ismeretterületen nélkülözhetetlen, hiszen informatikai szolgáltatásai az iskolai tevékenység teljességére irányulnak. Használatának technikáját, módszereit - az önálló ismeretszerzés érdekében - a tanulóknak el kell sajátítaniuk. Váljanak rendszeres könyvtárhasználóvá, igazodjanak el a lakóhelyi, az iskolai, valamint a regionális és országos könyvtárakban. Ismerjék a könyvtári rendszert, a könyvtárban való keresés módját, a keresést támogató eszközöket, a főbb dokumentumfajtákat, valamint azok tanulásban betöltött szerepét, információs értékét. Sajátítsák el az adatgyűjtés, témafeldolgozás, forrásfelhasználás technológiáját, és alakuljon ki bennük a rendszerezett tudás átadásának képessége.

Olyan tudást kell kialakítani, amelyet új helyzetekben is lehet alkalmazni. Előtérbe kerül az új ötletek kitalálása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése. Ezzel párhuzamosan érdemes nagy hangsúlyt helyezni a tanulói döntéshozatalra, az alternatívák végiggondolására, a variációk sokoldalú alkalmazására, a kockázatvállalás, az értékelés, az érvelés és a legjobb lehetőségek kiválasztásának területeire. Fontos feladat a kritikai gondolkodás megerősítése, a konfliktusok kezelése, az életminőség javítása, az életvitel arányainak megtartása, az értelmi, érzelmi egyensúly megteremtése, a teljesebb élet megszervezése.

Testi és lelki egészség

Az iskolára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében. Minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével az iskola segítse azoknak a **pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak** a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészségi állapotát javítják. Az egészséges életvitellel kapcsolatos szemlélet és magatartás formálása, az alsóbb évfolyamok fejlesztését folytatja.

Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értéként való tisztelésére is nevel. A pedagógusok készítsék fel a gyerekeket, a fiatalokat arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani. Fejlesszék a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást. Ismertessék meg a környezet - elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés - leggyakoribb, egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit és ezek elkerülésének módjait. Nyújtsanak támogatást a gyerekeknek - különösen a serdülőknek - a káros függőségekhez vezető szokások (pl. dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, rossz táplálkozás) kialakulásának megelőzésében. Segítsék a krízishelyzetbe jutottakat. Az iskola megkerülhetetlen feladata, hogy foglalkozzon a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel, és figyelmet fordítson a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre.

Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki. Fontos, hogy az **iskolai környezet** is biztosítsa az egészséges testi, lelki, szociális fejlődést. Ebben a pedagógusok életvitelének is jelentős szerepe van.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

A felnőtt lét szerepeire való felkészülés egyik fontos eleme a pályaaorientáció. Általános célja, hogy segítse a tanulók további iskola- és pályaválasztását. Összetevői: az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése; a legfontosabb pályák, foglalkozási ágak tartalmának, követelményeinek és a hozzájuk vezető utaknak, lehetőségeknek, alternatíváknak tevékenységek és tapasztalatok útján történő megismerése; a lehetőségek és a valóság, a vágyak és a realitások összehangolása. Tudatosítanunk kell a tanulóknak, hogy életpályájuk során többször pályamódosításra kényszerülhetnek.

Az iskolának - a tanulók életkorához és a lehetőségekhez képest - átfogó képet kell nyújtania a **munka világáról**. Ennek érdekében olyan feltételek, tevékenységek biztosítására van szükség, amelyek elősegíthetik, hogy a tanulók kipróbálhassák képességeiket, elmélyedhessenek az érdeklődéseiknek megfelelő területeken, ezzel is fejlesztve ön- és pályaismereteiket. Kiemelt figyelmet érdemel a rugalmasság, az együttműködés képességének fejlesztése.

A pályaaorientáció csak hosszabb folyamat során és csak akkor lehet eredményes, ha a különböző tantárgyak, órán és iskolán kívüli területek, tevékenységek összehangolásán alapul. A hatékony társadalmi beilleszkedéshez, az együttéléshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a **szociális és társadalmi kompetenciák** tudatos, pedagógiaiilag megtervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszer kialakításáról és erősítéséről van szó, amely gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoz magában. A szociális kompetenciák fejlesztésében kiemelt feladat a segítséssel, együttműködéssel, vezetéssel és versengéssel kapcsolatos területek erősítése. Ezzel párhuzamosan szükséges a **társadalmi-állampolgári kompetenciák** körét is meghatározni, nevezetesen a jogait érvényesítő, a közéletben részt vevő és közreműködő tanulók képzéséről van szó. A szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztésének fontos részét képezik a gazdasággal, az öntudatos fogyasztói magatartással, a versenyképesség erősítésével kapcsolatos területek, mint például a vállalkozási, a gazdálkodási és a munkaképesség, szoros összefüggésben az ún. **cselekvési kompetenciák** fejlesztésével.

Az 5-8. évfolyam tantárgyi rendszere és az óraszámok

Tantárgy	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
	Évi/heti óraszámok			
Magyar nyelv és irodalom (Tánc és dráma)	166,5/4,5	166,5/4,5	129,5/3,5	129,5/3,5
Történelem és állampolgári ismeretek (Ember és társadalomismeret)	74/2	74/2	74/2	74/2
Angol nyelv	111/3	111/3	111/3	111/3
Angol nyelv emelt szint	111/3	185/5	185/5	185/5
Német nyelv	111/3	111/3	111/3	111/3
Német nyelv emelt szint	111/3	185/5	185/5	185/5
Matematika	148/4	129,5/3,5	111/3	111/3
Informatika	37/1	37/1	37/1	37/1
Informatika emelt szint	37/1	37/1	74/22	74/2
Természetismeret (Egészségtan)	74/2	92,5/2,5		
Fizika			55,5/1,5	55,5/1,5
Biológia és egészségtan			55,5/1,5	55,5/1,5
Kémia			55,5/1,5	55,5/1,5
Földrajz			55,5/1,5	55,5/1,5
Ének-zene	37/1	37/1	37/1	37/1
Rajz (Mozgóképkultúra és médiaismeret)	37/1	55,5/1,5	37/1	55,5/1,5
Technika és életvitel	37/1	18,5/0,5	37/1	18,5/0,5
Testnevelés és sport	92,5/2,5	92,5/2,5	92,5/2,5	92,5/2,5
Osztályfőnöki	18,5/0,5	18,5/0,5	37/1	37/1
Hittan (Etika)	74/2	74/2	74/2	74/2
Kötelező óraszám a törvény alapján	832,5/22,5	832,5/22,5	925/25	925/25

Modulok (integrálva)				
Tánc és dráma (a magyar nyelv és irodalomban)	18,5/0,5	18,5/0,5		
Ember és társadalomismeret, etika (a történelemben, illetve a hittanban)			18,5/0,5	18,5/0,5
Mozgóképkultúra és médiaismeret (a rajzban)				37/1
Egészségtan (a természetismeretben)		18,5/0,5		

A törvény által előírt óraszámra nem tartoznak bele:

Emelt szint idegen nyelv, emelt szint informatika, hittan tantárgyak.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

5-8. évfolyam

Célok és feladatok

A diákok a katolikus iskolában megfelelő általános műveltséget szereznek, és megismerkednek a keresztény értékrenddel, a demokratikus magatartás szabályaival, a sikeres kommunikációt megalapozó eszközökkel.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata, a tanulók életkorának megfelelő anyanyelvi kompetencia fejlesztése, az értelmes, kifejező beszéd, az olvasás és írás igényes használatának, az önálló tanulási és önművelési képességeknek a kialakítása. A nevelés tehát elsősorban a képességek és készségek fejlesztésére irányul.

Az anyanyelvi és az irodalmi nevelés szorosan összetartozó része az iskolai képzésnek.

Az irodalmi képzés alapvető fejlesztési célja a kommunikációs készségek, képességek fejlesztése, az önálló és interaktív tevékenységek kialakítása, fejlesztése, az alapvető irodalmi-szakmai ismeretek elsajátítása is, azok alkalmazására, értelmezésére való képesség kialakítása, az irodalomhoz és a művészetekhez való pozitív viszonyulás megteremtése.

Az egyetemes keresztény erkölcsi-etikai és esztétikai értékek mentén – korukhoz képest – alakítsák saját értékrendjüket, egyéni ízlésüket. Legyenek képesek a saját és a keresztény értékek között megfelelő egyensúlyt teremteni, véleményüket, bírálatukat ezek összhangjában alakítsák ki.

Alapvető cél az is, hogy az anyanyelvi és irodalmi nevelés során a tanulók képesek legyenek szakmai tudásuk, ismereteik vissza- és átadására, bizonyos szövegtípusok, műfajok alkotására. Szóbeli és írásbeli fogalmazásukat egyfajta „szakmai igényesség”, szabatosság, stílusosság, a kommunikációs követelményeknek való megfelelés, nyelvi helyesség jellemezze.

Az egyes témakörökhöz ajánlott fejlesztési területek kiemelt feladatai:

Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása

Olvasás, írott szöveg megértése és alkotása

A tanulási képesség fejlesztése

Ismeretek az irodalomról

Az ítélőképesség és az erkölcsi, esztétikai, történeti érzék fejlesztése

A tanulók értékelése

A magyar nyelvi és irodalmi órákon az értékelés alapjául az érvényben levő Nemzeti alaptanterv, ill. az adott kerettantervben, valamint a rá épülő helyi tantervben megfogalmazott fejlesztési célok és feladatok szolgálnak.

Ezek értelmében a pedagógus folyamatosan végezzen az osztályban személyre irányuló értékelést, illetve visszatérően az osztályt érintő, teljes körű értékelést is. Az értékelés kritériumait ismerjék a tanulók, ők maguk is végezzenek önértékelést. Célszerű külön értékelni az önálló tevékenységeket, teljesítményeket és a közös, ill. a csoporttevékenységeket.

A tanulók munkájának megítélésében hangsúlyosan szerepet kapjon a szóbeli és az írásbeli kommunikációs készség: az írás, a helyesírás, az olvasás, a szóbeli és az írásbeli szövegalkotás értékelése. A beszédképesség mérése folyamatos legyen, ám minden esetben

jellemezze a személyiség tisztelete. Az anyanyelvi tudás értékelésében meghatározó az anyanyelvi jártasságok, képességek, készségek szintjének az ellenőrzése.

Az értékelés döntően személyre szóló, fejlesztő legyen, vagyis a tanuló aktuális teljesítményét saját korábbi teljesítményéhez is viszonyítsa. A reális és őszöntő értékelés alapja a tanulók tudásának, teljesítményének alapos ismerete.

A tanár változatosan, árnyaltan értékelje a tanulók munkáját. A tanári értékelés formáját tekintve lehet szóbeli vagy írásbeli visszajelzés. A tanár figyelme terjedjen ki a tanulók írásbeli munkáinak folyamatos javítására, szöveges értékelésére is.

A tanulók értékelésének fajtáit tekintve szükség van év eleji diagnosztikus értékelésre, folyamatos formatív értékelésre, valamint szummatív értékelésre. Az év eleji diagnosztikus értékelés azt mutatja meg: mi az, amit a tanuló tud, amire képes, honnan indítható a fejlesztés. A formatív értékelés célja elsősorban a tudás, a teljesítmény változásának követése, visszaigazolása a megerősítés, a fejlesztés és a korrigálás érdekében. A tanév során legyenek szummatív értékelések is, pl. témazáró dolgozatok, fogalmazások, év végi felmérések.

Az ellenőrzés különféle formái harmonikusan jelenjenek meg a nevelési folyamatban, pl. szóbeli feladatmegoldás, írásbeli feladatmegoldás, cselekvés, vizuális megjelenítés, szóbeli felmérés, írásbeli felmérés, szóbeli-írásbeli felelet, szóbeli beszámoló, szóbeli-írásbeli házi feladat, dolgozat, feladatlap, memoriter

A tankönyvek kiválasztásának elvei

Fontos, hogy a tankönyvek szakmailag hiteles tananyagot közvetítsenek. Jellemezze a tankönyvet a szakmai, a didaktikai kimunkáltság; a megfelelő terjedelem; tanulhatók és taníthatók legyenek. A tananyag feldolgozását illetően elsősorban az induktív, a heurisztikus és a kooperatív tanulásra épülő módszereket részesítsék előnyben.

Az irodalomkönyveket gazdagság és változatosság jellemezze a szövegek forrását, típusait és műfaját tekintve. Az olvasmányok témái kapcsolódjanak a gyerekek mindennapi életéhez, ugyanakkor adjanak betekintést –a gyerekek érdeklődési körének és életkori sajátosságainak megfelelően – a keresztény értékrenddel, a természettel, a társadalmi élettel, a művészetekkel kapcsolatos ismeretkörökbe, segítsék a tanulókat eligazodni szűkebb és tágabb környezetükben és saját belső világukban. Tegyük lehetővé a változatos nevelő hatások érvényesítését. A szövegek kínáljanak lehetőséget a nemzeti, a katolikus vallási hagyományok közvetítésére és más kultúrák megismerésére is. Az

irodalmi tankönyv legyen képes összekapcsolni az olvasott műveket a gyerekek eleven világával, akik így képesek „bekapcsolni” jelértelmező tevékenységüket. Vegye figyelembe a fiúk-lányok egyéni érdeklődését is. Ez tág teret engedjen a diák egyéni ízlésének, a differenciálásnak, a „kötelezően választható” instrukciónak, és bő műlistáival, könyvajánlásaival olvasmányhalmazok koncentrikusan bővülő körét kínálja fel a tanulóknak.

A tanulók munkáltatását biztosító taneszközök sok és sokféle feladatot tartalmazzanak. A gyakorlatok mennyisége és nehézségi foka nyújtson lehetőséget a személyre szabott jártasság-, képesség-, készségfejlesztésre, a felzárkóztatásra, a tehetséggondozásra.

A tankönyvek folyamatos lehetőséget kínálnak beszédművelésre, a szóbeli és írásbeli kommunikációs készség, az önálló ismeretszerzés fejlesztésére. A tankönyvek nyelvezete ne legyen bonyolult vagy nehezen érthető a gyerekek számára.

A tankönyvek mind tartalmi, mind formai megjelenésükkel motiválják a gyerekeket az olvasásra, annak megszerettetésére, az anyanyelvvél való foglalkozásra. Tegye megkerülhetetlenné a kulcskompetenciák és más képességek fejlesztését.

A tankönyveket elfogadható, reális áron kínálják.

A tankönyveken kívül a magyar nyelvi és irodalmi program megvalósítását egyéb segédeszközök, így pl. tanári kézikönyvek, felmérőlapok, feladatgyűjtemények is segítsék.

Az anyanyelvi és irodalmi tankönyv több iskolatípusban is használható legyen, így az általános iskola 5-8. évfolyama mellett a hat- és a nyolcosztályos gimnáziumok azonos évfolyamain is.

Tantárgyi tantervek

Magyar irodalom

Évfolyam: 5.

Évi összóraszám: 74 óra

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 2

Célok és feladatok

Beszédkésztség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

A szövegértés fejlesztésén nem csupán az írás és a beszéd technikai megvalósításának gyakoroltatását értjük, hanem ezen keresztül a másik ember megértése, tisztelete iránti fogékonyság fejlesztését is. A szövegalkotás hasonló módon az önkifejezés, önismeret, önbecsülés és magabiztosság fejlesztésére is alkalom kell hogy legyen.

Olvasás, írott szöveg megértése és alkotása

Kiindulópontunk annak belátása, hogy a technikai értelemben vett olvasási készség (értő olvasás, hangos és csendes olvasás) biztos készsége nélkül nem válhat örömforrássá az olvasás. A szövegekben megformált értékek felfogását, értékelését csak e kompetencia birtokában várhatjuk el a tanulóktól. A művészi szövegek metaforikus jelentéseinek megértése csak akkor képzelhető el, ha a közvetlen jelentés megértése már nem okoz nehézséget a tanulónak.

Tanulási képesség fejlesztése

A tanuló váljon képessé információk megszerzésére és feldolgozására. Alakuljon ki benne az önálló gondolkodás, az önkifejezés képessége. Tapasztalja meg és vegye észre a morális és esztétikai kérdések bonyolultságát, árnyalatait. Tegye meg az első lépéseket az érvelés kompetenciája felé.

Ismeretek az irodalomról

A magyar és a világirodalom néhány kiemelkedő alkotásának bemutatása kapcsán az örök értékekre és a mindenkor jellemző emberi problémákra kívánjuk felhívni a figyelmet. Az ismeretek elsajátításán túl az olvasás iránti igény felkeltése is céljaink közé tartozik.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Tudjon állást foglalni a tanuló olyan kérdésekről, mint a bizalom és a hiszékenységek, a kitartás és a csüggedés, a tiltások és a tiltakozások, az élet megannyi átváltozása a csecsemőkortól a kamaszéveken át egészen az öregségig. Érveljen olyan tárgykörökben, mint a kíváncsiság és a tudásvágy, az őszinteség és a tapintat, a fantázia és a tényszerűség. Lássa az irodalmat művészetként és életstratégiát adó parabolakincsként egyaránt.

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Mesék, népdalok, mítoszok	13
2.	Petőfi Sándor: János vitéz	18
3.	Természet, táj, szülőföld	14
4.	Élethelyzetek, emberi kapcsolatok elbeszélő művekben	12
5.	Eligazodás a mindennapi élethelyzetekben	4
6.	Év eleji, év végi ismétlés	4
7.	Ismétlő, ellenőrző órák	5
8.	Dolgozatok írása	4

ÖSSZESEN: 74.... óra

I. TÉMAKÖR: MESÉK, NÉPDALOK, MITOSZOK

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Év eleji felmérés Mesék, Ajánlások: Tündérszép Ilona és Árgyélus; Fehérlófia Mesék Benedek Elek, Illyés Gyula gyűjtéséből Grimm-mesék, Vázsonyi Endre: Rémusz bácsi meséi Lázár Ervin, Móra Ferenc meséi	Frontális témakifejtés: szülők, testvérek, család Drámajáték: bizalom és hiszékenységi Az olvasott állásfoglalás értékelése: szabály és szembeszegülés Szituációs játék: átváltozások, felnőtté válás Kiscsoportos vita: kíváncsiság, tudásvágy	Az alsó tagozatos ismeretek áttekintése. Az olvasási készség felmérése. A fontosabb gondolatok kiemelése, összefoglalása; testbeszéd alkalmazása dramatikus játékban; pontosság a fogalmazásban; a cselekmény utólagos felidézése	népmese, meseszámok, mesetípusok, állandó mesefordulatok hőstípuso k, meseváltozatok műmese elbeszélés, leírás, jellemzés, vers és próza, a mese (összefoglalás), népdal, rímek, ütemhangsúlyos verselés,		Ének-zene Hittan Ember és társadalom	Különböző kiadású mesekönyvek, Biblia, dia-, videofilm

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Phaedrus, La Fontaine állatmeséi Mítoszok Ajánlások: Görög mítoszok Daidalosz és Ikarosz A trójai háború; Odüsszeusz harca az egyszemű óriással Részletek a Bibliából Népdalok Virágénekek, Bujdosóénekek Kesergők,stb.	Több stílusban kifejtendő téma: ösztönös megérzések Frontális megvitatás: mese és igazmondás Drámajáték: kinek mi a szép Teljes mondat és kulcsszó váltogatásával: vitakultúra	Egyszerű, érthető és hatékony közlés változatos kommunikációs helyzetekben. Törekvés a pontosságra és a lényeg kiemelésére. A kü- lönféle mondatok változatos használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően. Törekvés a kifejező és mások számára érthető, nyelvileg igényes és helyes beszédre. Törekvés a megfelelő artikulációra.	alliteráció, mitológia, eposz, Biblia, evangélium		Ének-zene Hittan Ember és társadalom	Térkép Illusztrációk Hangzó anyagok

II. TÉMAKÖR: JÁNOS VITÉZ

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Petőfi Sándor élete Illyés Gyula: A kisfiú Petőfi A költő halála Tanult verseinek felidézése Az elragadtatással fogadott mű A János vitéz keletkezése János vitéz	Frontális témakifejtés: érvek, meggyőzés Az olvasott állásfoglalás értékelése: bosszúálló jellemek Kiscsoportos vita: feladat és felelősség Forráskeresés vélemény alátámasztásához: remény és csalódás Otthoni fogalmazás: hétköznapi hősiesség	Saját vélemény megfogalmazása és megvédése a témának és beszédhelyzetnek megfelelően. Mások véleményének meghallgatása, megértése többszereplős helyzetekben Különböző szövegek néma és hangos olvasása. Ismert tartalmú szövegek értelmező hangos olvasása.	olvasói várákozás, megszólítás, párhuzam, ismétlés, felkiáltás, kérdés, költői túlzás, fokozás, felsorolás, halmozás, ellentét, elbeszélő, térszerkezet, időszerkezet, cselekmény, szereplők, összefoglalás	Tizenöt-husz versszak a János vitéz című műből,	Ének Rajz Földrajz	A magyar nyelv értelmező szótára Térkép Illusztrációk

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Összefoglalás	Kiscsoportos vita: félelem és bátorság Médiapéldák gyűjtése: a pénz szerepe a mindennapokban Az olvasott állásfoglalás értékelése: saját álmok	. A szó szerinti jelentésen túli lehetséges jelentések létezésének megtapasztalása, megértésük gyakorlása. A szövegben kifejtett információk visszakeresése				

III.TÉMAKÖR: TERMÉSZET, TÁJ SZÜLŐFÖLD, CSALÁD, SZÜLŐK, GYEREKEK

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	
Versek Ajánlások: Arany János: Családi kör Arany János: Rege a csodaszarvas- ról Petőfi Sándor: Az alföld Petőfi Sándor: Egy estém otthon István öcsémhez... Tóth Árpád: Láng József Attila: Mama	Szituációs játék: adni és kapni Vázlatkészítés vitához: családfa Frontális témakifejtés: hazaszeretet Frontális megvitatás: érzelmek Teljes mondat és kulcsszó váltogatásával: történelem Kiselőadás: ars poetica Két csoport érvelése: az élet apróságai	Az irodalmi szövegben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerése, értelmezésük gyakorlása (<i>pl.</i> <i>hasonlat, metafora;</i> <i>ismétlés, fokozás</i>). Képesség szövegek műfaji különbségének érzékelésére (<i>pl. mese</i> <i>és dokumentum, lírai</i> <i>költemény és</i> <i>elbeszélés</i>).		hat-nyolc vers a tanultak közül Petőfi Sándor: Az alföld Egy estém otthon (részlet) István öcsémhez (részlet) Arany János: Családi kör (részletek) Rege a csodaszarvasról (részletek) József Attila: Mama	Ember és társadalom Művészetek Hittan	

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Weöres Sándor: s Öreganyó A régió, a lakóhely irodalmi emlékei Összefoglalás	Tanórai fogalmazás: hála és hálátlanság Forráskeresés a vélemény alátámasztásához: öregedés				Erdei iskola	

IV.TÉMAKÖR: ÉLETHELYZETEK, EMBERI KAPCSOLATOK ELBESZÉLŐ MŰVEKBEN

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
<i>Molnár Ferenc:</i> <i>A Pál utcai fiúk</i> Regényrészle- tek: Ajánlások: Fekete István regényeiből részletek Tatay Sándor: Kinizsi Pál Csukás István: Keménykalap és krumpliorr Mikszáth Kálmán: Tavaszi rügyek Mark Twain: Tom Sawyer kalandjai	Dramajáték: önismeret Szituációs játék: öröklött tulajdonságok Több stílusban kifejtendő téma: árulkodás Otthoni fogalmazás: tanár-diák viszony Frontális megvitatás: a játékos ember Forráskeresés a vélemény alátámasztásához: lányok és fiúk	Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival Rövidebb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek önálló olvasása, a fontosabb gondolatok kiemelése, összefoglalása Rövidebb és hosszabb művek(<i>novellák,</i> <i>ifjúsági regény stb.</i>) önálló elolvasása házi olvasmányként, a cselekmény utólagos felidézése, a szereplők cselekedeteinek, jellemének megértése	Lényegkiemelés a szövegalkotásban mások véleményének meghallgatása, megértése rövid szóbeli összefoglalások alkotása némajáték a történetek dramatizálásaként Az elbeszélő művek jellemzőinek felismerése a tetőpontok, fordulópontok és kitérők érzékelése a ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetése párbeszéd	öt-tíz soros prózarészlet, néhány találós kérdés, közmondás.	Tánc és dráma Művészetek	Videofilm Illusztrációk

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
		Az olvasás örömeinek megtapasztalása Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegtípusokban és műfajokban				

V.TÉMAKÖR: ELIGAZODÁS A MINDENNAPI ÉLETHELYZETEKBE

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Alapismeretek a kommunikáció tényezőiről. Az egyénileg elolvasott könyvek ismertetése A nem nyelvi kifejezőeszközök (testbeszéd) fő formái, szerepük a kommunikációban és kapcsolatuk a nyelvi kifejezőeszközökkel Mindennapi	Az olvasott állásfoglalás értékelése: agresszivitás Tanórai fogalmazás: szülők és gyerekek Kiscsoportos vita: mindennapi színészkedéseink Kiselőadás: „ki vagyok én?” Két csoport érvelése: bánat és vidámság Szövegértési gyakorlatok	Az önkifejezés képessége, kreativitás különböző műfajokban (szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása.). Önálló ismeretszerzés meg tapasztalása, gyakorlása (pl. könyvek keresése megadott témához egyénileg, csoportosan). Tapasztalatgyűjtés különböző információhordozók	Hétköznapi szövegtípusok, tankönyvek, műsorújságok, reklámszövegek, honlapok, újság, folyóirat, képregények, használati utasítások, hivatalos iratok		Ember és társadalom Hittan Irodalom	

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
beszédhelyze- teink:kapcso- latfelvétel, véleménynyil- vánítás: kérdés, kérés, beszélgetés.		működéséről,használatáról Gyermekeknek szóló ismeretterjesztő művek, lexikonok, szótárak megismerése, használata. .				

Magyar nyelv

Évfolyam: 5.

Tanítási hetek száma: 37

Évi összóraszám: 74 óra

Heti óraszám: 2

Célok és feladatok

Beszédkésztség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Az egyszerű, érthető, hatékony közlések megfogalmazása a különféle kommunikációs helyzetekben (pl. a társalgás, a kérés, a tudakozódás, a felelet, a beszámoló műfajában). A kommunikáció céljának felismerése, a kommunikációs szándéknak és a kommunikációs körülményeknek megfelelő, változatos, különféle mondatokkal kifejezett rövid üzenet megfogalmazása. Mások üzenetének rövid szóbeli összefoglalása.

Mások számára is érthető, nyelviileg igényes és helyes beszéd, megfelelő artikuláció, beszédtempó, hangsúly, hangmagasság, hangerő, hanglejtés és szünettartás alkalmazása. A testbeszéd és a mondandó kifejező összehangolása.

Rövid terjedelmű memoriterszövegek (versek, rövid prózarészletek) kifejező elmondása.

Olvasás, írott szöveg megértése

Megfelelő tempójú hangos, kifejező olvasás.

Tájékozódás a tankönyvi szövegben: a tagolás, a betűtípusok, a betűméretek, a szöveg képének megfelelő értelmezése.

Rövidebb terjedelmű (min. 200 szavas) szépirodalmi, ismeretterjesztő és dokumentumszövegek önálló feldolgozása vázlatírással, lényegkiemeléssel, összefoglalással. Vélemény szóbeli megfogalmazása a szöveg tartalmával kapcsolatban. Információ-visszakeresés a szövegből kérdések, feladatok alapján.

Írásbeli szövegek megértése és alkotása

Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés, magánlevél) személyes és olvasmányélmények, filmélmények alapján. Kreativitás és a műfaji sajátosságok figyelembevételének harmóniája a fogalmazásokban.

Nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása a fogalmazásokban. Az önkifejezés képessége a szabad fogalmazásban és a szöveggyakorlatokban (szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, rímes játékok stb.). Gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások formájában. Az anyaggyűjtés és -elrendezés alapjainak megismerése, anyaggyűjtés gyermekek számára készült lexikonokból, kézikönyvekből tanári irányítással, csoportosan és önállóan.

Íráskép és helyesírás

Az írástechnika továbbfejlesztése: a tanulási igényeknek megfelelő és rendezett írásmód gyakorlása.

A helyesírási alapelvek alkalmazásának felismerése saját és mások munkáiban. A helyesírási alapelvek érvényesülésével kapcsolatos törvényszerűségek, az elválasztás, a betűrendbe

sorolás és a kelezés főbb helyesírási szabályainak alkalmazása. Javítás tanári irányítással és önállóan szótár segítségével. Szótárhasználat tanári segítséggel.

A tanulási képesség fejlesztése A tanulási képesség fejlesztése

Az önálló könyvkölcsönzés, könyvtárhasználat alapvető lépéseinek kipróbálása. Az önálló ismeretszerzés gyakorlása, pl. könyvek keresése megadott témához egyénileg és csoportosan. Tapasztalatgyűjtés különböző információhordozók (könyv, elektronikus adathordozók stb.) működéséről és használatáról. Gyermekeknek szóló ismeretterjesztő művek, lexikonok, szótárak megismerése, használata.

Vázlat felhasználása különböző témájú, műfajú szövegek megértéséhez, megfogalmazásához. Az összefoglalás sajátosságainak és szerepének felismerése pl. a szóbeli felelet és a beszámoló műfajában.

Ismeretek az anyanyelvről

A mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása. A nyelvi elemek közötti egyszerűbb összefüggések felismerése, rendszerszerű összefüggések felfedezése a hangok között és a szavakat alkotó szóelemek között. Alapszintű felismerések megfogalmazása a magyar nyelv és a tanult idegen nyelv szóalakjainak összehasonlításakor.

Jártasság a szavak jelentésviszonyainak a feltérképezésében a korosztály szintjén: pl. az egy- és többjelentésű szavak felismerése, rokon értelmű, ellentétes jelentésű szavak gyűjtése.

A szókincs bővítése az állandósult szókapcsolatokkal, pl. közmondásokkal, szólásokkal. Ismerkedés egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek fölépítésével és használatával. A diákok írásbeli és szóbeli szövegalkotásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók alkalmazása a beszéd, az írásbeli fogalmazás és a helyesírás terén.

Az ítéliképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése Az önálló gondolkodás képessége és törekvés a kulturált önkifejezésre. A konfliktuskezelés és az önálló ismeretszerzés alapvető technikáinak az ismerete. Rövid, néhány mondatos vélemény megfogalmazása az élmények és az olvasmányok tartalmáról, hatásáról. Aktív részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában. Mások véleményének türelmes meghallgatása, megértése. A vélemények különbözőségének elfogadása, az empátia gyakorlása. Más korokban született mindennapi szövegek különbözőségének a tapasztalása. Köznyelvi, tájnyelvi és csoportnyelvi mindennapi szövegek szókincsbeli különbözőségének megélése

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	A beszélt nyelv	16
2.	A hangok világa	14
3.	A szavak jelentése és szerkezete	11
4.	Az írott nyelv	14
5.	Könyv- és könyvtárhasználat	2
6.	Év eleji, év végi ismétlés	9
7.	Témazárók	8

Összesen: 74

I.TÉMAKÖR: A BESZÉLT NYELV

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Év eleji ismételés Mi a kommunikáció? A kommunikációs kapcsolat A köszönés, a megszólítás, a bemutatás és a bemutatkozás Kérés szóban Az udvarias szóbeli tudakozódás	Az alsó tagozatos nyelvi ismeretek Év eleji felmérés megíratása és javítása Helyesejtési gyakorlatok; beszédértés; monologikus és dialogikus szöveg alkotása szóban szabadon/cím/téma/műfaj alapján a kommunikációs körülményekhez igazodva; önismereti gyakorlatok;	Tájékozódás, ismételés. A korábban tanult nyelvtani és helyesírási ismeretek rendszerezése Törekvés a kifejező és mások számára érthető, nyelvileg igényes és helyes beszédre. Törekvés a megfelelő artikulációra. Figyelem a beszédtempó, a hangmagasság, a hangerő és a hanglejtés alkalmazására. Törekvés	A kommunikáció fogalma, a kommunikációs folyamat tényezői: adó, vevő, kapcsolat, kód, üzenet; a kérdés, tudakozódás, a felelet, a szóbeli beszámoló		Dráma és tánc, Irodalom, Ember a természetben	

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Elbeszélés, leírás és jellemzés szóban	társalgási gyakorlatok; szerepjátékok;	a hallgatósághoz, a beszédhelyzethez való alkalmazkodásra,	műfaji jellemzői, az állatok közötti kommunikáció			

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLELTETŐ ESZKÖZÖK
Mit kell tudni a magánhangzók- ról ? A magánhangzók kapcsolódása-nak törvényei Mit kell tudni a mássalhangzók- ról ? A mássalhangzók kapcsolódása-nak törvényei A magyar ábécé és a betűrend Az elválasztás Az egyszerű és az összetett szavak elválasztása. Hagyomány- őrző családnevek szótagolása	Hangok és szóalakok összehasonlítása magyar hangokkal és szóalakokkal; jelentésmegadás saját tudás alapján és szótárhasználat	A nyelvi egységek közötti egyszerűbb összefüggések felismerése (<i>pl. rendszerszerű összefüggések felfedezése a szavak között, a szavakat alkotó szóelemek között</i>).	hanglejtés, szünet rövid és hosszú, magas és mély magánhangzókról rövid és hosszú, zöngés és zöngétlen mássalhangzók hangrend, hasonulás, összeolvadás, rövidülés		Irodalom Ének-zene Dráma és tánc	

II. TÉMAKÖR: A SZAVAK JELENTÉSE ÉS SZERKEZETE

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A hangalak és jelentés viszonya Az egyjelentésű szavak A többjelentésű szavak Az azonos alakú és hasonló alakú szavak A hangutánzó és hangulatfestő szavak Szólások, közmondások, szállóigék	szóalak elemzése, hangok és szóelemek felismerése; a hangok és a toldaléktípusok szerepének megfigyelése a hangalak és a jelentés összefüggésének feltárása a szövegkörnyezet alapján; mondat, szó szerkezet, szó, szólás, közmondás értelmezése szövegben; rokon értelmű és ellentétes jelentésű szóelemek	Gyakorlottság a szavak jelentésviszonyainak a feltérképezésében a korosztály szintjén (pl. az egy- és többjelentésű szavak felismerése, rokon értelmű szavak gyűjtése). Ismerkedés egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával.	Szótő, törszó, toldalék, képző, jel, rag, összetett szó, előtag, utótag, hangutánzó szó, a hangulatfestő szó, egy- és többjelentésű szó, a rokon értelmű szó, ellentétes jelentésű szó, azonos alakú szó, hasonló alakú szó, közmondás, szólás, szállóige		Irodalom Ének-zene Dráma és tánc	Szókártyák, táblázatok

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
----------	--------------------------	--	---	-----------	---------------	-------------------------

Miből épülnek fel a szavak? A toldalékok típusai	szóalak elemzése, hangok és szóelemek felismerése; a hangok és a toldaléktípusok szerepének megfigyelése; a hangok és a szóelemek csoportosítása; grammatikai formák gyűjtése	Különféle nyelvváltozatokat képviselő konkrét példák alapján a nyelv és a nyelvhasználat rétegzettségének a megtapasztalása, felismerése, különösen a szókincs területén				
--	---	--	--	--	--	--

III. AZ ÍROTT NYELV

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
A szövegszer- kesztés állomásai Az elbeszélés, leírás, jellemzés Milyen a magyar helyesírás? A helyesírási segédkönyvek A kiejtés szerinti írásmód A szóelemző írásmód A hagyományos írásmód Az egyszerűsítő írásmód	Az írott szöveg megértése; a tanult helyesírási jelenségek felismerése és megnevezése; helyesírási elemzés; a helyes forma kiválasztása; analógiás sor folytatása; gyűjtőmunka; csoportosítás; hibakeresés és - javítás; tollbamondás; a helyesírási kézikönyvek használata	A diákok írásbeli és szóbeli szövegalko- tásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók megbeszélése a beszéd és a helyesírás terén egyaránt. A helyesírás további alapvető szabályainak a meg- ismerése és alkalmazása. Ismerkedés helyesírási kézikönyvekkel. Javítás tanári irányítással és önállóan	képirás, fogalomírás, ékirás, szóírás, a magyar helyesírás jellemzői; ábécé, helyesírási szabály, helyesírási alapelv, a kiejtés elve, a szóelemzés elve, a hagyomány elve, az egyszerűsítés elve, az elválasztás szabályai, a keltezés		Informatika, Irodalom, Ember és társadalom	

IV. TÉMAKÖR: KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Szótár, lexikon, enciklopédia Tájékozódás a könyvtárban. Jártasság a korosztály számára készült szótárak használatában		Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megtapasztalása, gyakorlása <i>(könyv kölcsönzés, a könyvtárhasználat alapjai).</i>			Ember és társadalom	Könyvtári óra

A továbbhaladás feltételei

A tanuló igazodjon el a mindennapi kommunikációs helyzetekben. Megfelelően alkalmazza a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáit. Törekedjen az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Legyen képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni. Alkalmazza a kérés és a tudakozódás szóbeli formáit a közléshelyzetnek megfelelően.

Legyen képes egy kb. 200 szavas írott (dokumentumszöveg és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szövegből információk visszakeresésére. Tudja a szöveg tartalmát összefoglalni, róla önállóan vázlatot készíteni. A tanuló ismerje a szövegszerkesztés állomásait. Legyen képes tanári segítséggel a szövegalkotáshoz anyagot gyűjteni, önállóan rövid elbeszélést, leírást és jellemzést fogalmazni saját élményei, képzelete, valamint filmek és olvasmányok alapján. Tudjon min. 100 szavas magánlevelet megfogalmazni. A tanuló ismerje a főbb beszélszervek működését. Ismerje fel a magánhangzókat, a mássalhangzókat. Ismerje a hangok csoportosításának a főbb szempontjait (rövid és hosszú, mély és magas magánhangzók, rövid és hosszú, zöngés és zöngétlen mássalhangzók). A tanuló ismerje fel egyéni közlésmódjának a jellemzőit, törekedjen megfelelő hangképzésre és helyes beszédlégzésre.

Ismerje a betűrendbe sorolásnak, az elválasztásnak és a kekezésnek a fontosabb szabályait. Legyen képes a Magyar helyesírási szótárt tanári segítséggel használni. Különböztesse meg a szótőt és a toldalékokat, tudja az összetett szavakat előtagra és utótagra bontani. Legyen képes megnevezni a helyesírási alapelveket, ismerje fel saját munkáiban a főbb helyesírási alapelvek alkalmazásának az eseteit, törekedjen a tanult helyesírási szabályok alkalmazására.

A tanuló ismerje fel és nevezze meg a hangutánzó, a hangulatfestő, a többjelentésű, a rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakat a szövegben. Törekedjen megfelelő használatukra a fogalmazásokban. Tudja segítséggel használni a Magyar szinonimaszótárt vagy a Magyar szókincstárt.

Tudjon memoritereként min. 10 magyar közmondást és szólást, legyen képes értelmezni őket.

A tanuló legyen képes mások türelmes meghallgatására és véleményének rövid, kulturált megfogalmazására. Legyen képes 2-3 mondatban a mindennapi élményeiről és olvasmányai hatásáról beszélni.

6. évfolyam

Magyar irodalom

Évfolyam: 6.

Évi összóraszám: 74 óra

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 2

Célok és feladatok

Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Ezen az évfolyamon immár ne csak előadói szövegeket tudjanak megérteni a tanulók, hanem egymással vitatkozó álláspontokat és azok érveit is. A szövegértés fejlesztésén nem csupán az írás és a beszéd technikai megvalósításának gyakoroltatását értjük, hanem ezen keresztül a másik ember megértése, tisztelete, szeretete iránti fogékonyság fejlesztését is. Szövegalkotásukban érvényesüljön a lényegkiemelés, a szembeállítás alkalmazása is. A szövegalkotás hasonló módon az önkifejezés, az önismeret, az önbecsülés és a magabiztosság fejlesztésére is alkalom kell, hogy legyen.

Olvasás, írott szöveg megértése és alkotása

Növekedjék az olvasási sebesség, váljanak képessé a tanulók hosszabb szövegrészletek értő olvasására is. Egyik kiindulópontunk annak belátása, hogy a technikai értelemben vett olvasási készség (értő olvasás, hangos és csendes olvasás) biztos készsége nélkül nem válhat örömforrássá az olvasás. A szövegekben megformált értékek felfogását, értékelését csak e kompetencia birtokában várhatjuk el a tanulóktól. A művészi szövegek metaforikus jelentéseinek megértése csak akkor képzelhető el, ha a közvetlen jelentés megértése már nem okoz nehézséget a tanulónak. Írásbeli szövegalkotásban a tanulók igyekezzenek stílusosan fogalmazni. Alkalmazzák a tanult szakkifejezéseket, kerüljék a szlengből származó túlságosan is hétköznapi kifejezéseket.

Tanulási képesség fejlesztése

Nagyobb mennyiségű és bonyolultabb szövegek és ismeretek megértése és memorizálása is szükséges már ezen az évfolyamon. A tanuló váljon képessé információk megszerzésére és feldolgozására. Alakuljon ki benne az önálló gondolkodás, az önkifejezés képessége. Legyen képes kiemelni és rendszerezni a lényegyet, vázlatkészítéssel, az adatok csoportosításával tegye könnyebbé saját munkáját. Tapasztalja meg és vegye észre a morális és esztétikai kérdések bonyolultságát, árnyalatait. Tegye meg az első lépéseket az érvelés kompetenciája felé.

Ismeretek az irodalomról

Egyedi programoknak megfelelően kerüljön a tanulók kezébe néhány regény vagy regényrészlet, különböző formájú és stílusú versek gyűjteménye. Mindenképpen érdemes a fejlesztési célokat a Toldi szövegének feldolgozásával elsajátíttatni. A magyar és a világirodalom néhány kiemelkedő alkotásának bemutatása kapcsán az örök értékekre és a mindenkor jellemző emberi problémákra kívánjuk felhívni a figyelmet. Az ismeretek elsajátításán túl az olvasás iránti igény felkeltése is cél.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Vegyen részt a tanuló a kollektív, csoportálláspontok kialakításában. Legyen képes artikulálni saját, egyéni véleményét, és tudja elhelyezni magát a csoportállásponthoz képest. Tudjon állást foglalni a tanuló olyan kérdésekről, mint a bizalom és a hiszékenységek, a kitartás és a csüggedés, a tiltások és a tiltakozások, az élet megannyi átváltozása csecsemőkortól a kamaszéveken át egészen az öregségig. Érveljen olyan tárgykörökben, mint a kíváncsiság és a tudásvágy, az őszinteség és az együttérzés, a fantázia és a tényyszerűség. Lássa az irodalmat művészetként és életstratégiát adó parabolakincsként egyaránt.

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Monda, rege, ballada	10
2.	Arany János: Toldi	20
3.	Páros és kisközösségi kommunikáció	3
4.	Hősök a történelemmondás műfajában	12
5.	Képek és formák a költészetben	14
6.	Év eleji, év végi ismétlés	6
7.	Összefoglalás, részösszefoglalás	5
8.	Dolgozatok	4

Összesen: 74 óra

I. TÉMAKÖR: MONDA, REGE, BALLADA

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Mondák Magyar történeti mondák Külföldi mondák Monda-feldol- gozások Ajánlott: Magyar mon- dák (Lengyel Dénes átdolgozásai) A magyarok eredete Lehel kürtje Árpád-házi szentek legen- dái Mondák Mátyás királyról	Drámajáték: Mátyás- mondák Szituációs játék: pszichológia Több stílusban kifejtendő téma: informatika Frontális témakifejtés: ismeretszerzés Az olvasott állásfoglalás értékelése: rendszerző-képesség	Az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés fenntartása a belefeledkezés, a játékosság, a kaland, a képzelet, az önismeret, az emberismeret stb. iránti igénnyel. Az olvasás örömének megtapasztalása. Elbeszélő művek közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel, csoportosan és egyéniileg.	történetiség szájhagyomány hőstípusok vándormotívu- mok <i>nemzeti identitás</i> népművészet		Tánc és dráma, Ének- zene, Magyar nyelv Hittan Ember és társadalom	Könyv- illusztrációk Térkép

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Helyi mondák Vörösmarty Mihály: Szép Ilonka Kőmíves Kelemen vagy Kádár Kata vagy Budai Ilona Arany János: A walesi bárdok A ballada műfaji sajátosságai –		Az aktív és a passzív szókincs gazdagítása különböző szöveg-összefüggésekben közvetlen és mögöttes jelentés megértése leírás, elbeszélés, jellemzés megkülönböztetése szövegek átírása más számban, személyben, időben és módban A szereplők külső és belső jellemzőinek azonosítása.	A ballada műfaji sajátosságai – lírai, epikai, drámai vonások, balladai homály. A balladai előadásmód, az ismétlések szerepe	Memoriter: Szép Ilonka 3-4. vsz.vagy (I. 1-2. vsz., III. 7-8. vsz.) Arany János: A walesi bárdok	Ember és társadalom Művészetek	

II. TÉMAKÖR: ARANY JÁNOS: TOLDI

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Arany életének néhány mozzanata a Toldi megjelenéséig A Kisfaludy Társaság pályázata	Kiscsoportos vita: a társadalom rétegzettsége Frontális megvitatás: sértés és sértettség Teljes mondat és kulcsszó váltogatásával: bűnözés és ítélezés Forráskeresés vélemény alátámasztásához: hit és vallás kérdései Két csoport érvelése: a felnőttek is sírnak	Az olvasott fejezetekhez különböző befejezések a történet folytatása fejezetenként és egyben a téma felkutatásában önálló feladatvégzés, pl. könyvkölcsönzés rímes játékok	Bevezetés- típusok mottó népiesség előre sejtetés ÁLLATHASONL ATOK elbeszélő költemény epikus jelleg költői képek, retorikai alakzatok ütem és hangsúly felező tizenkettes rímek szókincs, stílus	Arany János: Toldi Előhang	Magyar nyelv, Ember és társadalom Hittan Művészetek	

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Petőfi és Arany barátsága Petőfi Sándor: Arany Jánoshoz Arany János: Válasz Petőfinek	Otthoni fogalmazás: véletlenek és törvényszerűségek Tanórai fogalmazás: összintesség és hamisság a kommunikációban Drámajáték: hajléktalanok Vázlatkészítés a vitához: ünnepek, meglepetések Médiapéldák gyűjtése: tisztesség és csalás Szerepjáték: irigység, féltékenység barátság	Rövid, néhány mondatos vélemény megfogalmazása az élmények és olvasmányok hatásáról. A jó és a rossz, az igazság és az igaz- ságosság: az ítélkezés mint cselekedet felismerése mindennapi szövegekben és különböző műalkotásokban.	allegória, metafora	I. ének 1-3. vsz. 14. vsz. III. ének 4-7 vsz. IV. ének 4-5. vsz. VI. ének 1., 8-9., 15. XII. ének 16. 17. 20.	Magyar nyelv, Ember és társadalom Hittan Művészetek	Illusztrációk Különböző Toldi- kiadások Hanganyagok

III. TÉMAKÖR: PÁROS ÉS KISKÖZÖSSÉGI KOMMUNIKÁCIÓ

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A nyelvi és nem nyelvi kifejező- eszközök tudatos alkalmazása Vélemény- nyilvánítás, egyéni álláspont kifejezése, reagálás mások véleményére	Frontális megvitatás: véleményalkotás Frontális témakifejtés: korok közti különbség Szituációs játék: humor Drámajáték: vitakezelés	Saját álláspont megvédése a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal A szereplők külső és belső jellemzőinek azonosítása. A tetőpontok, fordulópontok és kitérők érzékelése. Elbeszélések és elbeszélő költemények részleteinek, illetve köznapi helyzeteknek a dramatizált megjelenítése.	Saját álláspont előadása, megvédése a témának, a kommuniká- ciós helyzetnek megfelelő kifejezésmód- dal Más álláspontok összefoglalása, értékelése többszereplős kommuniká- ciós helyzetekben.			

IV. TÉMAKÖR: HŐSÖK A TÖRTÉNETMONDÁS MŰFAJÁBAN

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Fazekas Mihály: Lúdas Matyi Gárdonyi Géza: Egri csillagok Egy ifjúsági regény megbeszélése Helyi tanterv: Tinódi Lantos Sebestyén és Sárvár Ajánlások: Defoe: Robinson vagy Jules Verne: Kétévi vakáció vagy bármely ifjúsági regény	Teljes mondat és kulcsszó váltogatásával: szolidaritás Kiscsoportos vita: Frontális megvitatás: testi adottságok Szituációs játék: rangok és különbségek Frontális témakifejtés: egyéni és közösségi szabadság Kiselőadás: utazás Forráskeresés a vélemény alátámasztásához: háború	Anyaggyűjtés és -elrendezés lexikonokból, kézikönyvekből saját álláspont képviselése néma és hangos olvasás szövegértés: információk csoportosítása epikus műfajok közötti különbség megfigyelése	epikus műfajok nézőpont epizód cselekményszálak konfliktus szerkezet fikció cselekményindítás bonyodalom tetőpont megoldás	Gárdonyi Géza: Egri csillagok: Dobó esküje	Magyar nyelv, Ember és társadalom Hittan Művészetek Erdei iskola	Illusztrációk Zenei könyvtár História énekek

V. TÉMAKÖR: KÉPEK ÉS FORMÁK A KÖLTÉSZETBEN

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Janus Pannonius: Pannónia dicsére Balassi Bálint: Egy katonaének Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez Tartózkodó kérelem Ady Endre: Karácsony József Attila: Betlehemi királyok Ringató, Perc Radnóti Miklós: Bájos	Az olvasott állásfoglalás értékelése: jó és rossz Kiscsoportos vita: igazság és igazságosság Vázlatkészítés a vitához: empátia Több stílusban kifejtendő téma: hűség Teljes mondat és kulcsszó váltogatásával: bizonyosság és kétkedés	Változatos ritmikai, zenei formálású lírai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása Néhány fontosabb költői kép és alakzat felismerése, szerepük, hangulati hatásuk megtapasztalása. Ismerkedés különböző lírai műfajokkal. A lírai mű témájának és hangulatának, hangnemének felismerése.	műnemek lírai műfajok metonímia, a metonímia típusai motívum	Janus Pannonius: Pannónia dicsére Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez Ady Endre: Karácsony József Attila: Betlehemi királyok Ringató Mama Radnóti Miklós: Bájos	Ének-zene, Ember és társadalom	

A továbbhaladás feltételei

A tanulók tudjanak kívülről 6-8 verset, néhány prózarészletet és egy-két drámai jelenetet. Legyenek képesek tanári segítség nélkül is a tanult művekről rövid, egyszerű tartalmi, szerkezeti és stilisztikai elemzést készíteni. Ismerjék fel néhány fontosabb mű versformáját, ritmusát, műfaját. Írásbeli szövegalkotásban, feleleteikben használják a szakkifejezéseket is, értelmezéseikben váljon hangsúlyossá az esztétikai szempont. Tágabb összefüggések figyelembevételével fogalmazzák meg véleményüket, ítéleteiket. Egy-egy óra anyagáról, egy-egy altémáról tudjanak önállóan vázlatot készíteni, saját vázlataik alapján tudjanak felkészülni. Megbeszélések, viták alkalmával legyenek toleráns vitapartnerek, saját véleményüket tudják határozottan képviselni. Érvelési kultúrájuk legyen sokágú. Tudják csoportosítani és szembeállítani az érveket. Legyenek képesek a témával adekvát területekről keresni indokokat, magyarázatokat, bizonyítékokat. Kulturáltan tudjanak kommunikálni egymással. A tanulók tudják csoportosítani, tipizálni a meséket, a mesetípusokhoz tudjanak példaszöveget rendelni, legalább egy hosszabb vagy két rövidebb mesét tudjanak kívülről. Értelmesen és pontosan tudják felolvasni a szövegeket, a kívülről mondott szövegeket tisztán, tagoltan, megfelelő ritmusban tudják elmondani. Hangos olvasásuk legyen a szövegműfajhoz és a témához illő. Szituációs gyakorlatokban legyenek képesek a karakter megjelenítésére, a szövegmondás és játék ne váljon szét előadásukban. A legfontosabb fogalmak jelentését ismerjék, tudják helyesen használni azokat. A beszélő és elbeszélő szerepét tudják elválasztani, az elbeszélő módokat tudják megkülönböztetni, a lírai beszélő szerepét tudják értelmezni. Feleleteikben és előadásaikban óvakodjanak az író és a műalkotás szövegében beszélő alak azonosításától. Olvasónaplójukban, jegyzeteikben maguk javítsák hibáikat, legyenek képesek az órai megbeszélések alapján kiegészíteni, javítani saját munkáikat. Írásbeli munkáikban törekedjenek a pontosságra, szakszerűsége, szóbeli feladataikban a pontosságra, a helyes beszédre. Tudatosuljon bennük a divatszavak, töltelékszavak, a szlengből átvett elemek kerülésének elvárása.

Magyar nyelv

Évfolyam: 6.

Tanítási hetek száma: 37

Évi összóraszám: 74 óra

Heti óraszám: 2

Célok és feladatok

Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Egyszerű, érthető, pontos, hatékony közlések megfogalmazása a különféle kommunikációs helyzetekben (beszélgetés, véleménynyilvánítás, vita stb.).

A kommunikáció céljának fölismerése, és annak megfelelő, nyelviileg is változatos, igényes üzenet megfogalmazása.

A témának és a beszédhelyzetnek megfelelő vélemény megfogalmazása és megvédése. Mások véleményének figyelmes meghallgatása, a többszereplős helyzetek megértése.

A különféle szóbeli kommunikációs helyzetekben igyekezzon a tanuló a beszédhelyzethez, a témához, a hallgatóságához alkalmazkodva megfogalmazni üzenetét. Legyen képes a saját vagy más üzenetének rövid szóbeli összefoglalására.

Mások számára is érthető, nyelviileg igényes és helyes beszéd, megfelelő artikuláció, beszédtempó, hangsúly, hangmagasság, hangerő, hanglejtés és szünettartás alkalmazása. A testbeszéd és a mondandó kifejező összehangolása. Mások testbeszédének, arcjátékának megfigyelése, értelmezése a kommunikációs üzenetben.

Rövidebb terjedelmű (min. 200-300 szavas) szépirodalmi, ismeretterjesztő és dokumentumszövegek önálló feldolgozása vázlatírással, lényegkiemeléssel, összefoglalással. Információ-visszakeresés a szövegből kérdések, feladatok alapján. Vélemény szóbeli megfogalmazása a szöveg tartalmával kapcsolatban.

Írásbeli szövegek alkotása, írásképp, helyesírás

Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés, magánlevél) személyes és olvasmányélmények, filmélmények alapján. Kreativitás és a műfaji sajátosságok figyelembevételének harmóniája a fogalmazásokban.

Nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása a fogalmazásokban, írásbeli szövegekben.

Az önkifejezés képessége, kreativitás különböző műfajokban (szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, rimes játékok stb.). Gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások formájában.

Az anyaggyűjtés és -elrendezés alapjainak megismerése, anyaggyűjtés a gyermekek számára készült lexikonokból, kézikönyvekből tanári irányítással, csoportosan és önállóan.

A tanulási képesség fejlesztése

Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megtapasztalása, gyakorlása (könyvkölcsönzés, a könyvtárhasználat alapjai, a sajtótermékek és szerkezeti felépítésük jellemzőinek megismerése).

Önálló ismeretszerzés megtapasztalása, gyakorlása (pl. könyvek keresése megadott témához egyénileg, csoportosan). Tapasztalatgyűjtés különböző információhordozók (könyvek, újságok, folyóiratok, elektronikus adathordozók stb.) működéséről, használatáról. Vázlat felhasználása különböző témájú, műfajú szövegek megértéséhez, megfogalmazásához. A jegyzetelés alapvető technikájának megismerése és alkalmazása az anyaggyűjtés során. Az összefoglalás sajátosságainak és szerepének megtapasztalása, megértése.

Ismeretek az anyanyelvről

A mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek elsajátítása. A nyelvi egységek közötti egyszerűbb összefüggések felismerése (rendszerszerű összefüggések felfedezése a szavak között, a szavakat alkotó szóelemek között).

Ismerkedés az egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával.

A diákok írásbeli és szóbeli szövegalkotásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók megbeszélése és alkalmazása a beszéd és a helyesírás terén. A helyesírás további alapvető szabályainak a megismerése és alkalmazása (tulajdonnevek helyesírás stb.). A megismert helyesírási kézikönyvek megfelelő alkalmazása a szövegalkotáskor. Javítás önállóan és tanári segítséggel.

Annak felismerése, hogy a magyar nyelv ismerete miben segíti, miben nehezíti az idegen nyelv elsajátítását.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Az önálló gondolkodási képesség fejlesztése, törekvés a kulturált önkifejezésre. A konfliktuskezelés és az önálló ismeretszerzés alapvető technikáinak az ismerete. Rövid, néhány mondatos vélemény megfogalmazása az élmények és az olvasmányok tartalmáról, hatásáról. Aktív részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben. Mások véleményének türelmes meghallgatása, megértése, a saját álláspont kialakítása és megfogalmazása. A vélemények különbözőségének elfogadása, az empátia gyakorlása.

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Szóbeli és írásbeli szövegműfajok főbb ismérvei	6
2.	A szavak jelentése és szerkezete, a szófajok, szóképzés	46
3.	Könyv- és könyvtárhasználat	2
4.	Év eleji ismételtes, év végi ismételtes	8
5.	Témazárók, részösszefoglalás, összefoglalás	12
.		

Összesen: 74

I. TÉMAKÖR: SZÓBELI ÉS ÍRÁSBELI SZÖVEGMŰFAJOK FŐBB ISMÉRVEI

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A nézőpont szerepe az elbeszélésben és a leírásban. Az olvasottak reprodukálásának módjai. A jellemzés tartalmi és formai követelményeiElbeszélés, leírás, jellemzés az ismeretterjesztésben. Egyszerűbb dialogikus formák, dramatikus népszokások	Helyesejtési gyakorlatok; beszédértés; monologikus és dialogikus szöveg alkotása szóban szabadon/cím/ téma /műfaj alapján a kommunikációs körülményekhez igazodva kommunikációs szituációs gyakorlatok, dramatikus játék szövegmondás; vita, érvelés	Szövegértés, szövegalkotás, érvelés, folyamatos beszéd Nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása a fogalmazásokban, írásbeli szövegekben.	A nem nyelvi jelek típusai: a hangjelek, a tekintet, az arcjáték, a testtartás, a térköz, az öltözködés, az idő. A nem nyelvi jelek szerepe a szóbeli és írásbeli kommunikációban		Dráma és tánc, Irodalom, Ember és társadalom, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Földünk–környezetünk Hittan	

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A jegyzetelés egyszerűbb formái Az ismeret-terjesztő szövegek A nem nyelvi jelek az írott szövegekben A címadás A szófajok szerepe a szövegben A sajtótermékek	Néma olvasás; értelmező felolvasás; tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás; szó/szószerkezet/mondat jelentésének magyarázata a szöveg alapján; kifejezések gyűjtése a szövegből megadott szempont alapján; kérdésekre adott	Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegtípusokban és műfajokban (<i>pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés</i>). Személyes és olvasmányélmények megfogalmazása a rövidebb leírás, elbeszélés, jellemzés műfajában Az önkifejezés képessége, kreativitás különböző műfajokban	A jegyzet, a jegyzetkészítés kérdésekből álló, kulcsszavas és tételmondatos vázlat; a sajtótermék megjelenési formája: napilap, hetilap, folyóirat;		Irodalom, Ember és társadalom Vizuális kultúra	

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
	válaszok közül a helyes kiválasztása; kérdésekre válaszolás; kérdésfeltevés, szövegtömörítés	(szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, stb.) Gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások formájában.	a sajtótermékek szerkezetei és tartalmi jellemzői: fejléc, cikk, rovat, tartalomjegyzék; az írást kísérő nem nyelvi jelek: papír, betűtípus, sormenet, sortávolság, margó, szövegkép, ábra, illusztráció stb			

II. TÉMAKÖR: A SZAVAK JELENTÉSE ÉS SZERKEZETE, A SZÓFAJOK

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A szófajok alaktani és jelentésbeli jellemzői, képzésmódjuk. A szófajok rendszere: alapszófajok, viszonyyszók, mondatszók. A szavak közötti kapcsolatok, a jelentésmező; állandósult szókapcsolatok. A szófajok helyesírása és nyelvhelyességi kérdései.	Szófajok felismerése, gyűjtése adott szövegből; szöveg, mondat, szó, szóelem kiegészítése, átalakítása, bővítése; alkotása; helyesírási, nyelvhelyességi gyakorlatok a szófajokkal kapcsolatban;	Nyelvi elemző készség, nyelvi helyesség, helyesírás, szövegértés, szövegalkotás A nyelvi eszközök és a jelentés összefüggésének megismerése szépirodalmi és nem szépirodalmi olvasmányokban tanári irányítással, csoportosan és egyéni munkával.	szófaj, többszófajúság, a szófaj szerepe a szövegalkotásban; az alapszófaj, viszonyyszó, mondatszó fogalma; az igék fajtái, alakjai; a főnevek fajtái, a melléknév alakja; a számnév fajtái, a határozószó jelentése;		Irodalom, Ének-zene, Dráma és tánc	Nyelvtani táblázatok

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A tulajdonnevek és a belőlük képzett melléknevek helyesírásának egyszerűbb esetei.	mondat kiegészítése meghatározott szófajú és stílusértékű szavakkal; szöveg átalakítása, kiegészítése meghatározott szófajú szavakkal; szóalkotás meghatározott képzők segítségével;	A diákok írásbeli és szóbeli szövegalkotásához kötődő alapvető nyelvhelyességi tudnivalók megbeszélése a beszéd és a helyesírás terén egyaránt. A helyesírás további alapvető szabályainak a megismerése és alkalmazása. Ismerkedés helyesírási kézikönyvekkel. Javítás tanári irányítással és önállóan.	a névmások fajtái az igenevek fajtái és alaki viselkedésük a viszonszók fajtái és jellemzőik; a mondatok típusai: a szóképzés: az igeképzők, főnévképzők, a melléknévképzők, a számnévképzők, az igenévképzők			

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
	szófaji átalakítás szóképzéssel; szöveg alkotása meghatározott szófajú szavakkal; írott szöveg megértése, beszédértés, helyesejtési gyakorlatok	Nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása a fogalmazásokban, írásbeli szövegekben.				

III. TÉMA: KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A korosztálynak szánt fontosabb sajtótermékek főbb fajtái, formai és szerkezeti jellemzői. A könyvekből gyűjtött adatok rendezésének alapvető ismeretei Helyi tanterv: Sylvester János és Sárvár	Tantárgyi gyűjtőmunka az életkornak megfelelő folyóiratokból, talált adatok célszerű elrendezése vázlatban, a felhasznált forrásokról szükséges adatok feljegyzése Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megtagasztalása, gyakorlása <i>(könyvkölcsönzés, a könyvtárhasználat alapjai)</i>.	Önálló ismeretszerzés megtagasztalása, gyakorlása <i>(pl. könyvek keresése megadott témához egyénileg, csoportosan)</i>. Tapasztalatgyűjtés különböző információhordozók működéséről, használatáról. Gyermeknek szóló ismeretterjesztő művek, lexikonok, szótárak megismerése, használata	Fontosabb sajtótermékek főbb fajtái, formai és szerkezeti jellemzői. A könyvekből gyűjtött adatok rendezésének alapvető ismeretei Az első magyar nyelvű nyelvtankönyv		Ember és társadalom Erdei iskola	Könyvtári óra Sylvester János Könyvtár reprint kiadványai

IV. TÉMAKÖR: ÉV ELEJI, ÉV VÉGI ISMÉTLÉS

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Év eleji ismétlés A mondat és mondatrészek A hangok, a hangtörvények, azok felismerése A szavak szerkezete és a szóelemek A szavak szerkezete és a szóelemek Év eleji felmérés	A szófajra, szóalakra, szóképzésre vonatkozó ismeretek megfogalmazása. Gyakorlatok az egyes szófajok helyesírásának biztonságossá tételére, a szóelemzés alkalmazása a nehezebb helyesírási esetekben.	A nyelvi egységek közötti egyszerűbb összefüggések felismerése (<i>pl. rendszerszerű összefüggések felfedezése a hangok között, a szavak között, a szavakat alkotó szóelemek között</i>).	A tanuló ismerje a főbb szófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, névelő, névutó, kötőszó, igekötő, kötőszó) általános jellemzőit, alaki sajátosságait.		Irodalom	

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
(Tollbamondás, feladatsor megoldása, javítás) Év végi ismétlés A szófajok Az év végi felmérés (Tollba-mondás, feladatlap, javítás)	A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása, önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	Gyakorlottság a szavak jelentésviszonyainak a feltérképezésében a korosztály szintjén (<i>pl. az egy- és többjelentésű szavak felismerése, rokon értelmű szavak gyűjtése</i>). Ismerkedés egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával.	Ismerje fel őket az írott szövegekben, és tudja megnevezni őket.			

A továbbhaladás feltételei

A tanuló igazodjon el a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben. Megfelelően alkalmazza a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáit, figyelje és tudja értelmezni partnerei kommunikációs nem nyelvi jeleit. Törekedjen az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Legyen képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni és továbbadni.

Legyen képes egy kb. 200-250 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szövegből információk visszakeresésére. Tudja a szöveg tartalmát összefoglalni, róla önállóan vázlatot készíteni. Legyen képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban megfogalmazni.

Tudjon a különféle írott információhordozókból az anyaggyűjtés során tanári segítséggel jegyzetet készíteni.

Legyen képes tanári irányítással a szövegalkotáshoz anyagot gyűjteni, önállóan rövid elbeszélést, leírást és jellemzést fogalmazni saját élményei, képzelete, valamint filmek és olvasmányok alapján.

Ismerje föl és tudja megnevezni a legáltalánosabb sajtótermékeket (napi-, hetilap, folyóirat).

A tanuló ismerje a főbb szófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, névelő, névutó, kötőszó, igekötő, kötőszó) általános jellemzőit, alaki sajátosságait. Ismerje fel őket az írott szövegekben, és tudja megnevezni őket. Ismerje és tudja alkalmazni mindennapi írásbeli alkotásaiban az ige, a főnevek (különös tekintettel a tulajdonnevek), a számnevek és melléktnevek legáltalánosabb helyesírási szabályait és nyelvhelyességi tudnivalóit.

Ismerje a szóképzés fogalmát, és tudjon néhány képzőt megnevezni és fölismerni.

A tanuló legyen képes mások türelmes meghallgatására és véleményének rövid, kulturált megfogalmazására, álláspontjának megvédésére. Legyen képes 2-3 mondatban a mindennapi élményeiről és olvasmányai hatásáról beszélni.

Törekedjen mások számára is érthető, nyelvtileg igényes és helyes beszédre, megfelelő artikulációra.

7. évfolyam

Magyar irodalom

Évfolyam: 7.

Évi órásszám: 74 óra

Hetek száma: 37

Heti órásszám: 2

Célok és feladatok

Beszédkésztség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

A tanuló ismerje és alkalmazza a nem nyelvi kommunikáció eszközeit is. A másik ember megértése, tisztelete váljon evidenciává. Vegye észre az önkifejezés hiányosságainak életvezetési, közösségi és morális következményeit. Figyelje meg a művekben a kulturális kódok és jelrendszerek megértésének nélkülözhetetlen voltát.

Olvasás, írott szöveg megértése és alkotása

Művészi és nem művészi olvasmányokban egyaránt váljon könnyeddé a szövegértés. Az olvasási készség (értő olvasás, hangos és csendes olvasás) felzárkóztatása és további fejlesztése a más jellegű feladatok mellett sem sikkadhat el. Elvárja a program a tanulóktól a szövegekben megformált értékek felfogását, értékelését. Mind nagyobb önállósággal kell feltárniuk a művészi szövegek metaforikus jelentéseit.

A tanulási képesség fejlesztése

Nagy mennyiségű, rendezetlen nyersanyag alapján is lehetségessé kell válnia az információk megszerzésének és feldolgozásának.

Ismeretek az irodalomról

Népszerű művekkel és a „rólad szól” összefüggés feltárásával törekedni kell az olvasás iránti igény felkeltésére. A költői nyelv sajátosságainak megfigyelése mindhárom műnem, sokféle műfaj vonatkozásában is indokolt. A szaktárgyi, elméleti és kronologikus ismeretek mellett tájékozottá kell válnia a tanulónak az erkölcsi és emberi értékek, emberi problémák kérdéskörében is. Találkoznia kell a magyar és a világirodalom néhány kiemelkedő alkotásával.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Mind nagyobb mértékben várható el az önálló gondolkodás, véleményalkotás, érvelés. Követelmény az önkifejezés különböző kulturált formáinak megszokottá tétele. Az emberi világ sokszínűségét, az ember egyediségét, különbözőségét

nem csupán elfogadni, hanem becsülni is kell, s az erre nevelő műveket különösen is érdemes a figyelem középpontjába állítani. Értenie kell a tanulónak a morális és esztétikai kérdések bonyolultságát, érvek nélküli tetszik/nem tetszik állásfoglalásai itt már elfogadhatatlanok indoklás nélkül. Nyissanak az órai tevékenységek nagy teret a humor számára

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Ritmus, kép, kifejezés mód – a líra alapformái	8 óra
2.	Irodalom és kulturális élet a reformkorban	30 óra
3.	A regény változatai	8 óra
4.	A kisepika műfaji változatai: novella, elbeszélés, anekdota	9 óra
5.	Egy drámai mű feldolgozása	4 óra
6.	Év eleji, év végi ismétlés	8 óra
7.	Részismétlés, összefoglalás, dolgozatok	7 óra

Összesen: 74

I. TÉMAKÖR: RITMUS, KÉP, KIFEJEZÉSMÓD-A LÍRA ALAPFORMÁI

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Tanév eleji ismétlés Népköltészeti alkotások – Petőfi Sándor: János vitéz Arany János: Toldi A szülőföld, a haza szeretete Különféle témájú lírai alkotások a klasszikus és kortárs magyar és világirodalomból, a lírai szerkezet, műfaji sajátosságok	Több stílusban kifejtendő téma: nemzeti jelképek Frontális megvitatás: az alkotás öröme, kreativitás Teljes mondat és kulcsszó váltogatásával: a tanulás értéke Kiselőadás: nemzeti sorskérdések Két csoport érvelése: szórakozási formák Szituációs játék: terv, program	szóképek és alakzatok felismerése lírai műfajok megkülönböztetése	Műnemek líra és dráma líra és epika dráma és epika átmeneti műfajok ballada drámai költemény drámai monológ óda és himnusz rapszódia és elégia	A korábban tanultak ismétlése	Ének-zene Művészetek	Vizuális kultúra Hangzó anyagok

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
a versformák változatai. Ajánlások: Berzsenyi Dániel: A közeli tél Dsida Jenő: Tekintet nélkül Rónay György: Feketerigó Kosztolányi Dezső: Üllői-úti fák Ady Endre: Párizsban járt az Ősz Goethe, Heine, Burns, Shelly vagy Poe egy verse	Otthoni fogalmazás: törvénytisztelet és ellenszegülés Vázlatkészítés a vitához: érdekérvényesítés és önfeláldozás Az olvasott állásfoglalás értékelése: kompromisszumok	Változatos ritmikai, zenei formálású lírai művek olvasása és feldolgozása. A zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítása, funkciójuk, hangulati hatásuk felismerése a tanult művekben. A kompozíciós egység és a versszakok viszonyának felismerése. A kompozíció meghatározó elemeinek (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet,	Műfaji jellemzők műfaj- keveredés	Kosztolányi Dezső: Üllői-úti fák Ady Endre: Párizsban járt az Ősz	Ember a természetben Művészetek Élő idegen nyelv Ember és társadalom	Költők arcképe Térkép Illusztrációk CD-k Internet

II. TÉMAKÖR: IRODALOM ÉS KULTURÁLIS ÉLET A REFORMKORBAN

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Bevezetés a reformkor irodalmába Kölcsy élete Kölcsy Ferenc: Himnusz Kölcsy Ferenc: Parainesis (részletek) Huszt Vörösmarty Mihály: Szózat Petőfi élete		<i>beszédhelyzet és változása</i>) megismerése és azonosítása. A lírai mű beszédhelyzete, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusának megismerése azonosítása. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.	Dal elégia óda himnusz epigramma helyzetdal episztola ars poetica	Kölcsy Ferenc: Himnusz Vörösmarty Mihály: Szózat Petőfi Sándor: Szeptember végén		

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Petőfi Sándor: Szeptember végén Nemzeti dal A XIX.század költői		Az irodalmi szövegekben megjelenő egyszerűbb képek, alakzatok felismerése, értelmezésük gyakorlása Memoriterek szövegű tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel. Különféle dramatikus formák kipróbálása.	szóképek és alakzatok felismerése lírai műfajok megkülön- bözetése	Arany János: Nemzetőr-dal Vásárban Petőfi Sándor: Szeptember végén Petőfi Sándor: Nemzeti dal	Vizuális kultúra Ember és társadalom Hittan	Illusztrációk Verseskötetek

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Arany János élete, egyénisége Arany János: Nemzetőr-dal A walesi bárdok (ismétlés) Szondi két apródja Epilógus						

III.TÉMAKÖR: A REGÉNY VÁLTOZATAI

IV. TÉMAKÖR:A KISEPIKA MŰFAJI VÁLTOZATAI

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A magyar széppróza kialakulása Jókai és kora A kőszívű ember fiai – részletek és A nagyenyedi két füzfa Mikszáth Kálmán élete és kora Mikszáth Kálmán: A néhai bárány Bede Anna tartozása Szent Péter esernyője	Forráskeresés a vélemény alátámasztásához: drámajáték Frontális megvitatás: jelenet	Annak megtapasztalása és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést. Elbeszélő művek önálló olvasása, feldolgozása a klasszikus és a kortárs felnőtt és ifjúsági irodalom köréből. Kreatív történet-elbeszélési és történetátírási gyakorlatok	monológ, belső monológ, párbeszéd az elbeszélés idejének és terének behatárolása jellemzési módok	Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (Részlet pl.: Baradlayné imája)	Ember és társadalom	Videofilm Illusztrációk

V. TÉMAKÖR: EGY DRÁMAI MŰ FEL- DOLGOZÁSA TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A komikum, humor, paródia tartalmi és nyelvi jellemzői. Szigligeti Ede: Liliomfi vagy Heltai Jenő: A néma levente Figurateremtés hanggal és nem verbális eszközökkel. Improvizáció közösen egyeztetett témára	Drámajáték: esztétikai érték Kiselőadás: használati érték Forráskeresés a vélemény alátámasztásához: ünnepi tudás Frontális megvitatás: empátia Frontális témakifejtés: befogadás, műértés	A jellemzés főbb eszközeinek azonosítása. Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása Szituációk és instrukciók értelmezése és megjelenítése. A helyzet- és jellemkomikum a művészetben, a szerzői modalitás különféle formáinak azonosítása	Érvrendszerek értvétypusok következteté- sek hipotézisek jellemtípusok		Ember és társadalom Művészetek	Színház- látogatás

A továbbhaladás feltételei

A tanulók a hetedik évfolyam végére legyenek képesek irodalmi művek önálló és közös feldolgozására, elemzésére, értelmezésére. Alakuljon ki bennük a komplex elemzés fogalma. A tanulóknak alapvető irodalmi művekről, szerzőkről, korszakokról, stílusokról legyen megfelelő ismeretük, tudásukról szóban és írásban is legyenek képesek számot adni, ugyanakkor legyenek képesek élményeik, ismereteik, tudásuk átadására, közvetítésére is. Alakuljon ki értékrendjük, amelynek rendszerében sajátos helyet jelölhetnek ki az esztétikai érzékelés során befogadott valóságelemeknek. A tanulók tudjanak különbséget tenni elsődleges és másodlagos szempontok, értékes és értéktelen, fontos és lényegtelen között. Alakuljon ki bennük egy motivált, mindenfajta kultúrára, kulturális értékre nyitott, érdeklődő befogadói attitűd. A tanulók legyenek képesek kulturáltan kommunikálni az irodalomról, ismereteiket biztosan tudják alkalmazni, vitában tudjanak együttműködni partnerükkel, partnereikkel. Tudjanak tisztán, megfelelő ritmussal, értelmes tagolással összefüggően beszélni, állításait érvekkel támasszák alá. Tudjanak érthetően hangosan olvasni, néma olvasásuk mellett a hangos olvasás se okozzon megértési problémákat. Lírai szövegek értelmezésében, elemzésében használjanak poétikai, stilisztikai fogalmakat, az alapvető stíluseszközöket, nyelvi alakzatokat ismerjék, és elemzéseikben külön kapjon ez hangsúlyt. Ismerjenek irodalomtörténeti korszakokat, szerzői életműveket, stílusokat, irányzatokat, s tudjanak párhuzamot vonni az irodalom és más művészetek között. Ismerjenek irodalmon belüli kapcsolódásokat, összefüggéseket, ismerjenek irodalmi, művelődéstörténeti összefüggéseket, tudjanak „egymáshoz rendelni” irodalmi alkotásokat és más művészetek műalkotásait.

Tanulási, felkészülési szokásaikban váljon igénnyé a könyvtár használata, a szakkönyvek, folyóiratok olvasása. Ismerjék meg a médiaműfajok közti különbséget. Lássák át az egyes médiumok műsorstruktúráját, a lapok, folyóiratok rovat szerkezetét.

Magyar nyelvtan

Évfolyam: 7.

Évi összóraszám: 55,5 óra

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 1,5

Célok és feladatok

Beszédkézség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez a különféle konkrét beszédhelyzetekben. Együttműködés a beszédpartnerrel, törekvés a vele történő empatikus viszony kialakítására.

Mások véleményének meghallgatása, megértése és annak tömör reprodukálása a többszereplős helyzetekben.

Az érvelés folyamatának és technikájának elsajátítása: az érvek felkutatása, a vélemény, az állásfoglalás kialakítása, kulturált közlése.

A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtés mód eszközeinek alkalmazása (helyes hangképzés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök megfelelő használata). Az egyéni beszéd-sajátosságok megfigyelése, törekvés a hibák segítséggel történő javítására.

A testbeszéd, az arcjáték, a szemkontaktus ismert jeleinek megfigyelése a kommunikációban, törekvés ezek megfelelő, szükség szerinti tudatos alkalmazására.

A memoriterek szöveghű tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel. Különböző dramatikus formák kipróbálása (pl. helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás, diákszínpadi előadás).

Olvasás, írott szöveg megértése

Megfelelő tempójú hangos, kifejező olvasás. Ismert tartalmú szövegek biztonságos, kifejező és értelmező fölolvása.

A szövegben ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetése, megértése. Néhány szövegértési technika megismerése.

A szövegben előforduló ismeretlen szavak értelmezése, alkalmazásuk a szövegalkotásokban, Közepes terjedelmű (min. 200-300 szavas) szépirodalmi, ismeretterjesztő és dokumentumszövegek önálló olvasása, feldolgozása a megadott szempontok alapján.

A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek közötti különbség megfigyelése, megfogalmazása.

Vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazása a szöveg tartalmával kapcsolatban. Információ-visszakeresés a szövegből kérdések, feladatok alapján.

Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

Olvasható, esztétikus íráskép. Törekvés a helyes írásmódra, a megfelelő szóhasználatra.

Szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban és műfajokban (a leírás, a különböző nézőpontú elbeszélés és jellemzés gyakorlása, vélemény készítése, köszöntés írásban, alkalmi beszéd stb.).

A nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek és a nyelvi elemek különböző stílusértékéről tapasztaltak tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, kreatív szövegalkotásban. Az önkifejezés képességének és a kreativitásnak a különböző műfajokban (érvelés, köszöntés, hozzászólás stb.) történő bemutatása. Gondolatok, érzelmek, képzetek kifejezése más-más nézőpontból.

Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése és írásba foglalása tanári irányítással, csoportosan.

A tanulási képesség fejlesztése

Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek megismerése, gyakorlása (segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata, ismeretlen kifejezések jelentésének önálló megkeresése egynyelvű szótárakban, a tanult anyag bővítése különböző információhordozókból). Adatok, ismeretek gyűjtése különböző információhordozókról tanári segítséggel, csoportosan. A gyűjtött, ismeretek elrendezése, a kitűzött célnak megfelelő felhasználása.

Az információ kritikus befogadásának megalapozása (pl. azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése tanári irányítással).

Jegyzetkészítés tanári irányítással. A tömörítés, a lényegkiemelés gyakorlása.

Önálló vázlatkészítés a gyűjtött rövidebb szövegek alapján.

Elemi gyakorlatosság az információ felhasználásában, a források megjelölésében.

Ismeretek az anyanyelvről

A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése (pl. az azonos szófajba tartozó szavak jellemzői, ezek összefüggése a szavak mondatbeli viselkedésével; azonos jelentéviszonyokat kifejező, de eltérő szerkezetű mondatok megfigyelése;

szerkezetek átalakítása). A nyelvi egységek szövegbeli (kommunikációbeli) szerepének a megfigyelése.

A szavak jelentésére vonatkozó kreatív gyakorlatok, a szónál kisebb és nagyobb nyelvi egységek jelentésének, valamint a nyelvi szerkezetből, formából fakadó jelentésnek a megismerése. A szóalkotásmódok fajtáinak megismerése. A szóösszetételek sajátosságai és szerepük a kommunikációban.

Gyakorlottság és szándékosság a kommunikációt befolyásoló tényezőkhez való alkalmazkodásban. Alapvető tájékozottság a mindennapi kommunikációs és az irodalmi stílusjelenségek körében. Az egyszerű mondat szerepe és hatása a kommunikációban.

A helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának a felismerése, az ismeretek bővítése. A szóösszetételek legáltalánosabb szabályainak megismerése, gyakorlása és alkalmazása. A helyesírási kézikönyvek használatának gyakorlása. Javítás tanári irányítással és önállóan.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Az önálló gondolkodás képessége és törekvés a kulturált önkifejezésre. A véleménynyilvánítás udvarias és tapintatos formáinak alkalmazása. Aktív részvétel a tanulócsoporthoz tartozó beszélgetésben és vitában. Mások véleményének türelmes meghallgatása, megértése. A vélemények különbözőségének elfogadása, az empátia gyakorlása.

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Magán- és közéleti kommunikáció	2 óra
2.	Az egyszerű mondat, szószerkezetek	20 óra
3.	A szóalkotási módok	5 óra
4.	Helyesírási ismeretek	12 óra
5.	Könyv- és könyvtárhasználat	2 óra
6.	Év eleji ismétlés, év végi ismétlés	8,5 óra
	Témazárók	6 óra

Összesen: 55,5

I. TÉMAKÖR: MAGÁN- ÉS KÖZÉLETI KOMMUNIKÁCIÓ

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A szóbeli és írásbeli közlésmód kifejezési formáinak azonossága és különbsége a magán- és a közéleti kommunikációban. A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás	helyesejtési gyakorlatok légzőgyakorlatok, nyelvtörők, szöveges kiejtési gyakorlatok, hangos olvasás; felolvasás; szabad előadás; beszédértés, folyamatos beszéd, nyelvhelyességi gyakorlatok, dramatikus játék; szövegmondás; hozzászólás, felszólalás írása, előadása, véleményalkotás adott témáról	helyesejtés, hangos olvasás, folyamatos beszéd Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez különbféle konkrét beszédhelyzetekben különbféle mondatok változatos és tudatos használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően. Mások véleményének meghallgatása, megértése	a kiejtés szabályai, a beszéd zenei eszközei, kiselőadás anyaggyűjtés, elővázlat, vázlat, az előadás fölépítése (bevezetés, tárgyalás, befejezés), a szöveg kidolgozása, fölkészülés a kiselőadásra; köszöntés, köszönetnyilvánítás; az alkalmi beszéd felépítése		Ének-zene, Dráma és tánc, Vizuális kultúra Irodalom, Ember és társadalom, Mozgóképkultúra és médiaismeret	Hangzó anyagok

II. TÉMA: AZ EGYSZERŰ MONDAT

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A mondat mibenléte, fajtái. Az egyszerű mondat szerkezete, a mondatrészek és a szintagmák. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentése. A mondattanhoz kapcsolódó nyelvhelyességi ismeretek.	szószerkezetek, szóösszetételek gyűjtése cím/ téma/kép alapján; szöveg, mondat, szó, szóelem kiegészítése; mondat, szó, szóelem alkotása; helyesírási gyakorlatok a szóösszetételekkel szó szerkezetekkel kapcsolatban; nyelvhelyességi gyakorlatok; mondat, szószerkezet, szó, szólás, közmondás értelmezése szövegben;	A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése <i>(pl. az azonos szófajba tartozó szavak jellemzői, ezek összefüggése a szavak mondatbeli viselkedésével; azonos jelentésviszonyokat kifejező, de eltérő szerkezetű mondatok megfigyelése; szerkezetek átalakítása).</i>	hangok, szóelemek, szavak, szószerkezetek, mondatok, szöveg, szószerkezet, alárendelő, mellérendelő és hozzárendelő szószerkezet, alany-állítmányi szószerkezet, állítmány, alany fajtái			

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A mondat fő részeinek jellemzői, Az állítmány Az alany A tárgyas szószerkezet A határozós szószerkezet A jelzős szószerkezet A mellérendelő szószerkezetek Az egyszerű mondat komplex elemzése A szószerkezetek használatának nyelv- helyességi kérdései	mondatok gyűjtése; állandósult szókapcsolatok gyűjtése és értelmezése írott szöveg megértése, beszédértés, helyesejtési gyakorlatok, kommunikációs helyzetgyakorlatok, folyamatos beszéd, szótárhasználat	A szavak jelentésére vonatkozó kreatív gyakorlatok, a szónál kisebb és nagyobb nyelvi egységek jelentésének, valamint a nyelvi szerkezetből, formából fakadó jelentésnek a megismerése.	Tárgy, tárgyas szószerkezet határozók, határozós szószerkezet jelzők jelzős szószerkezet		Irodalom, Idegen nyelv	

III. TÉMAKÖR: A SZÓALKOTÁSI MÓDOK

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A szóösszetétel: az alá- és a mellérendelő összetett szavak. A mozaikszók. A gyakori szóalkotási módok rendszerző összefoglalása (szóképzés, szóösszetétel).	írástechnikai gyakorlatok, a rendezett írásképpel kapcsolatos gyakorlatok, írott szöveg megértése; másolás; válogató másolás, tollbamondás, a tanult helyesírási jelenségek felismerése és megnevezése; helyesírási elemzés; hibakeresés és - javítás a helyesírási kézikönyvek használata		Szóalkotás: szóképzés, mozaikszó- alkotás, betűszó, szóösszevonás, szóösszetétel; mellérendelő szóösszetételek: alárendelő szóösszetételek:. Teljes egybeírás, kötőjeles egybeírás			

IV. TÉMAKÖR: HELYESÍRÁSI ISMERETEK**V. TÉMAKÖR: KÖNYV –ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT**

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Az egyszerű mondat helyesírása (vessző, gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző). A tulajdonnevek helyesírási ismereteinek bővítése: a tanult idegen személynevek, a többbelemű földrajzi nevek, intézménynevek és a belőlük	tollbamondás, a tanult helyesírási jelenségek felismerése és megnevezése; helyesírási elemzés; analógiás sor folytatása; gyűjtőmunka; csoportosítás; hibakeresés és -javítás; helyesírási fogalmazás; a helyesírási kézikönyvek használata	Olvasható, esztétikus írásmód a tanulási szintnek megfelelően A nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási biztonság fejlesztése, gyakorlása az írásbeli szövegalkotásban.	Teljes egybeírás, kötőjeles egybeírás		Informatika, Irodalom	Nyelvtani fali táblázatok

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
képzett melléknevek helyesírása. Az összetett szavak helyesírása. A könyvtár írott és a modern technológián alapuló dokumentumainak felhasználása különböző témák feldolgozásában. Forráshasználat, forrásjegyzék, az idézés módjai.	könyvtárhasználat; anyaggyűjtés a könyvtárban, anyaggyűjtés az interneten, a televízióban és a rádióban; szótárhasználat	szövegértés, könyvtárhasználat, önálló ismeretszerzés	írott forrás, elektronikus forrás, hivatkozás, a hivatkozás adatai		Irodalom, Informatika, Ember és társadalom, Ember a természetben, Földünk– környezetünk	Személyes élmények a könyvtárban

A továbbhaladás feltételei

A tanuló igazodjon el a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben. Megfelelően alkalmazza a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáit. Tudjon szóban és írásban rövid, mindennapi köszöntőt fogalmazni. Legyen képes háláját, köszönetét néhány összefüggő mondatban megfogalmazni, azt érthetően, kifejezően tolmácsolni.

Figyelje és tudja értelmezni partnerei kommunikációs nem nyelvi jeleit. Törekedjen az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Legyen képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni és továbbadni.

Legyen képes egy kb. 250-300 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Tudja a szöveg tartalmát összefoglalni, róla önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Legyen képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni.

Tudjon a különféle írott és elektronikus információhordozókból az anyaggyűjtés során adatokat gyűjteni, jegyzetet készíteni.

Legyen képes a gyűjtött anyagot elrendezni, önállóan rövid elbeszélést, leírást és jellemzést fogalmazni saját élményei, képzelete, valamint filmek és olvasmányok alapján. Tudja tanári segítséggel lejegyezni a felhasznált információforrások adatait.

A tanuló ismerje a főbb szószerkezeteket (alárendelő, mellérendelő, hozzárendelő szószerkezetek), általános jellemzőiket. Ismerje fel őket az írott szövegekben, és tudja megnevezni őket. Tudja megnevezni és fölismerni a mondat részeit (alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző), a tanult módon jelölje az egyes mondatrészeket az egyszerű mondatokban.

Ismerje a szóalkotás legáltalánosabb módjait és azok helyesírását.

A helyesírási segédkönyvek segítségével legyen jártas az összetett szavak helyesírásában.

A tanuló legyen képes mások türelmes meghallgatására és véleményének rövid, kulturált szóbeli és írásbeli megfogalmazására, álláspontjának megvédésére. Legyen képes adott témában, felkészülés után, vázlat segítségével néhány perces kiselőadást tartani.

Törekedjen mások számára is érthető, nyelvileg igényes és helyes beszédre, megfelelő artikulációra.

8. évfolyam

Magyar irodalom

Évfolyam: 8.

Évi összóraszám: 74 óra

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 2

Célok és feladatok

Beszédkésztség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Legyen képes a tanuló művészi és nem művészi szövegek feldolgozására egyaránt. Ismerje fel az irodalmi szövegek értékstruktúráját, és szóbeli feleleteiben legyen képes azt összevetni saját értékrendjével. Önálló megszólalásai mellett vegyen részt a szöveg közös dekódolásában is. A tanuló ismerje és alkalmazza a nem nyelvi kommunikáció eszközeit is. A másik ember megértése, tisztelete váljon evidenciává. Vegye észre az önkifejezés hiányosságainak életvezetési, közösségi és morális következményeit.

Olvasás, írott szöveg megértése és alkotása

Ismerje meg az esszéírás különféle módozatait. Vegye észre, hogy másként tekint ugyanarra a szövegre saját életkorától és körülményeitől függően ő maga is. Művészi és nem művészi olvasmányokban egyaránt váljon könnyedé a szövegértés. Az olvasási készség (értő olvasás, hangos és csendes olvasás) felzárkóztatása és további fejlesztése a más jellegű feladatok mellett sem sikkadhat el. Legyen képes a szövegekben megformált értékek felfogására, értékelésére. Mind nagyobb önállósággal kell feltárniuk a művészi szövegek metaforikus jelentéseit.

A tanulási képesség fejlesztése

Legyen képes megkülönböztetni a különféle tankönyvtípusokat és tankönyvi szövegműfajokat. Aknázza ki az egyes oktatási szövegtípusok előnyeit, és a különféle didaktikai megoldásokkal tanuljon meg élni. Vegye észre a tankönyvi kérdések és feladatok segítő jellegét, és tudjon sokoldalú megoldásokat alkotni, ahol ez lehetséges. Nagy mennyiségű, rendezetlen nyersanyag alapján is lehetőségessé kell válnia az információk megszerzésének és feldolgozásának.

Ismeretek az irodalomról

Nyolcadik évfolyamon érdemes megközelíteni a kortárs irodalmat és a mai élethez kapcsolódó nem művészi szövegtípusokat is. Legyen képes a tanuló feldolgozni és befogadni homályos értelmű, a célzás és az elhallgatás eszközeivel

élő mai műalkotásokat is. Népszerű művekkel és a „rölad szól” összefüggés feltárásával törekedni kell az olvasás iránti igény felkeltésére. A költői nyelv sajátosságainak megfigyelése mindhárom műnem, sokféle műfaj vonatkozásában is indokolt. A szaktárgyi, elméleti és kronologikus ismeretek mellett tájékozottá kell válnia a tanulóknak a keresztény értékek, emberi problémák kérdéskörében is. Találkoznia kell a magyar és a világirodalom néhány kiemelkedő alkotásával.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Legyen képes a tanuló a krisztusi tanítás és a keresztény élettapasztalat bemutatása alapján gondolkodását, kapcsolatait eszerint az értékrend szerint alakítani. Ehhez szükséges, hogy a tanuló helyes önismeretre jusson, amelyben legyen segítségére a pedagógus a helyes viselkedésformák pozitív megerősítésével. Adjon segítséget és szempontokat a felnőtté válás során felmerülő döntési helyzetek megoldásához, illetve a megoldáshoz vezető úthoz. Értse meg a diák, hogy életét szabad döntésekkel alakítja, mely döntésekért illetve annak következményeiért felelősséggel tartozik.

Mind nagyobb mértékben várható el az önálló gondolkodás, véleményalkotás, érvelés. Követelmény az önkifejezés különböző kulturált formáinak megszokottá tétele. Az emberi világ sokszínűségét, az ember egyediségét, különbözőségét nem csupán elfogadni, hanem becsülni is kell, s az erre nevelő műveket különösen is érdemes a figyelem középpontjába állítani. Értenie kell a tanulónak az életkorának megfelelő morális és esztétikai kérdések okait, összefüggéseit, az érvek nélküli tetszik -nem tetszik állásfoglalásai itt már elfogadhatatlanok indoklás nélkül. Nyissanak az órai tevékenységek teret a humor számára.

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	A Nyugat első nemzedékének irodalmából	30
2.	Az irodalom nagy témáiból	19
3.	A dráma világa	3
4.	Kortárs irodalom – kortárs írók és olvasók	3
5.	Az irodalom határterületén – a népszerű irodalom műfajai	2
6..	Tanév eleji ismétlés, év végi ismétlés	9
7.	Részösszefoglalás, összefoglalás	4
8.	Dolgozatok	4

Összesen: 74

I. TÉMAKÖR: A NYUGAT ELSŐ NEMZEDÉKÉNEK IRODALMÁBÓL

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Irodalmi és kulturális élet a Nyugat első korszakában. Szépirodalmi alkotások a Nyugat első nemzedékének íróitól. Ady Endre élete Ady és a szülőföldje Ady magyarsága A magyar Ugaron A föl-földobott kő	Frontális megvitatás: hangulat-változások Drámajáték: életenergiák Két csoport érvelése: depresszió Az olvasott állásfoglalás értékelése: alkalmasság, alkalmatlanság Forráskeresés a vélemény alátámasztásához: őszinteség		szimbolizmus látomás zsenikultusz	Ady Endre: A föl-földobott kő		

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Szerelmi lírája Lédával a bálban Istenes versei: Hiszek hitetlenül Istenben Krisztus-kereszt az erdőn, Teveled az Isten, Álmom az Isten, Versek a halálról és az örök életről Párizsban járt az Ősz	Két csoport érvelése: a hit szerepe az életünkben életcélok			Őrizem a szemed Krisztus-kereszt az erdőn, Álmom az Isten		

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Kosztolányi Dezső: A szegény kisgyermek panaszai (Részletek) Ötévi fegyház Tóth Árpád: Körúti hajnal Esti sugárkoszorú Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (Részletek)	Frontális megvitatás: hangulat- változások Drámajáték: életenergiák		szimbolizmus látomás zenikultusz Helyzet- komikum jellem- komikum			

II.TÉMAKÖR: AZ IRODALOM NAGY TÉMÁIBÓL

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Tamási Áron: Ábel a rengetegben József Attila életútja Curriculum vitae Tiszta szívvel Mikor az utcán átment a kedves Ringató Istenem Mama, Anyám Születés- napomra Radnóti Miklós életútja Nem tudhatom	Forráskeresés a vélemény alátámasztásához: drámajáték Frontális megvitatás: helytállás, szülői szeretet, haza- szeretet Frontális megvitatás: hűség a hazához		Írói hitvallás Ars poética Lírai műfajok: Az óda Időmértékes verselés	József Attila Istenem Ringató, Mama Születés- napomra Radnóti Miklós Nem tudhatom (Részlet) Két karodban	Vizuális kultúra Ember és társadalom	

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Valamelyik ecloga Tétova óda Két karodban Erőltetett menet Illyés Gyula: A kamaszizmok tündér- szárnyán Válogatás Weöres Sándor, Pilinszky János, Nagy László, Áprily Lajos műveiből	Frontális megvitatás: hangulat- változások Drámajáték: életenergiák Két csoport érvelése: depresszió Otthoni fogalmazás: tudatosság,	Lírai és nem lírai verses műfajok megismerése és azonosítása, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságaik megértése. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.	műfaji jellemzők műfaj- keveredés műfajötvözet			

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Ajánlások: Weöres Sándor: Robogó szekerek vagy Csoóri Sándor: Vendégeim Pilinszky János: Egy lírikus naplójából (részlet) Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet Füst Milán: A magyarokhoz Kányádi Sándor: Nyergestető	Kiscsoportos vita: nemzeti jelképek Frontális megvitatás: nemzeti sorskérdések, az anyanyelv védelme	Lírai és nem lírai verses műfajok megismerése és azonosítása, jellegzetességeik, tartalmi és formai sajátosságai megértése. A főbb költői képek és alakzatok, szókincsbéli és mondattani jellegzetességek azonosítása a lírai szövegben.	Prózavers, Esszé, Költői képek (ismétlés) Szabad vers		Vizuális kultúra	Csontváry: Libanoni cédrus Hangzó anyagok

III.TÉMAKÖR:A DRÁMA VILÁGA

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A magyar színhátszás áttekintése Egy dráma feldolgozása, megtekintése Pl.: Szakonyi Károly: Adáshiba vagy Moliére, Shakespeare, Gogol, Molnár Ferenc, Sütő András, Tamási Áron valamelyik darabja	A színdarabban szereplők jellemének megítélése, érvelés a saját álláspont mellett. Részvétel improvizációs játékokban	Színházi művekről összefoglalás készítése, ill. elmondása Ismertetés, kritika írása, kiselőadás tartása színházi látogatásról	Helyzet- komikum jellem- komikum tragikomédia groteszk		Ember és társadalom Vizuális kultúra	Színház- látogatás

IV. TÉMAKÖR: KORTÁRS IRODALOM – KORTÁRS ÍRÓK ÉS OLVASÓK

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Olvasmányok a szélesebb értelemben vett kortárs irodalomból. Regionális kultúra és irodalmi élet. /Gazdag Erzs, Balogh József, Nagy János/ Válogatás Lázár Ervin, Sütő András Jókai Anna Szabó Magda Kányádi Sándor Műveiből	Frontális megvita- tás: az olvasás iránti igény felkeltésére Az olvasott művekben megjelenített emberi problémák bemutatása önálló vélemény-nyilvánítással	Annak megtapasztalása és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést. Elbeszélő művek önálló olvasása, feldolgozása a klasszikus és a kortárs felnőtt és ifjúsági irodalom köréből.	érvrendszerek érvtípusok következtetések hipotézisek jellemtípusok		Ember és társadalom	Videofilmek, pl.: Abigél

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Lehetőségek: Lázár Ervin: Az asszony Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér(Részlet) Jókai Anna: Ima Magyar- országért, Szegény Sudár Anna(Részlet) Szabó Magda: Abigél, Für Elise (Részletek) Kányádi Sándor : Nyergestető						

V. TÉMAKÖR: AZ IRODALOM HATÁRTERÜLETÉN

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Változatos témájú művek olvasása és feldolgozása a magyar és világirodalomból Rejtő Jenő vagy Agatha Christie egy regénye Improvizáció – közösen egyeztetett témára, együttesen kidolgozott történetváz alapján.	Szituációs játék/ Frontális megvitatás: Miért tetszik? Miért nem tetszik?	Különféle dramatikus formák kipróbálása (<i>pl. helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás, diákszínpadi előadás</i>).	A népszerű irodalom néhány gyakori műfajának ismerete, hatáskeltő eszközeik jellemzése.		Ember és társadalom	

Magyar nyelvtan

Évfolyam: 8.

Évi összóraszám: 55,5 óra

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 1,5

Célok és feladatok

Beszédkésztség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Alkalmazkodás a különféle konkrét beszédhelyzetekben a kommunikációs folyamat tényezőihez. A kommunikáció céljának és közlési szándékának megfelelő mondatfajták változatos és tudatos használata.

A beszédpartnerrel való együttműködésre és empátikus viszony kialakítására való törekvés. Mások véleményének meghallgatása, megértése és tömör reprodukálása többszereplős helyzetekben.

Tudatos, nyelvi megkülönböztetése a látott, átélt és feltételezett eseményeknek. Különféle beszédműfajok kommunikációs technikáinak alkalmazása és értékelése (pl. a szándék, a hatáskeltés eszközei a kommunikáció eredményessége szempontjából).

Az érvelés folyamatának és technikájának elsajátítása: a lehetséges érvek felkutatása, megfogalmazása, a vélemény, állásfoglalás kialakítása.

A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtés mód eszközeinek alkalmazása (helyes hangképzés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök megfelelő alkalmazása). Az egyéni beszéd-sajátosságok megfigyelése.

A testbeszéd, az arcjáték, a szemkontaktus ismert jeleinek megfigyelése a kommunikációban, törekvés ezek megfelelő, szükség szerint tudatos alkalmazására.

A memoriterek szöveghű tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel. Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás, diákszínpad-előadás).

Olvasás, írott szöveg megértése

Megfelelő tempójú hangos, kifejező olvasás. Ismert tartalmú szövegek biztonságos, kifejező és értelmező fölolvása. A különböző szövegtípusok jelentésének megértése, értelmezése. A szövegben ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetése, értelmezése. Néhány szövegértési technika megismerése. A szövegben előforduló ismeretlen szavak értelmezése, alkalmazásuk a szövegalkotásokban.

Közepes terjedelmű (min. 300-350 szavas) szépirodalmi, ismeretterjesztő és dokumentumszövegek önálló olvasása, önálló feldolgozása az alapvető szövegelemzési eljárásokkal (pl. a téma megállapítása, a lényeg kiemelése, adatkeresés, ok-okozati kapcsolatok, válasz a szöveggel kapcsolatos kérdésekre, vázlatkészítés, összefoglalás).

Rövidebb, a mai köznyelvtől eltérő nyelvhasználatú (pl. régi, archaizáló) szövegek megismerése, és segédeszközökkel (egynyelvű szótárak, jegyzetek stb.) történő megértése.

A szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek közötti különbség megfigyelése, megfogalmazása. A tájékoztató és véleményközlő műfajok közötti különbség megfigyelése és megfogalmazása (pl. hír és kommentár).

A vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazása a szöveg tartalmával kapcsolatban.

Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

Olvasható, esztétikus írásképe. Törekvés a helyes szóhasználatra és helyes írásmódra.

Szövegalkotási képesség fejlesztése különböző szövegtípusokban és műfajokban (a leírás, a különböző nézőpontú elbeszélés és jellemzés gyakorlása, ismertetés készítése, önéletrajz, kérvény írása stb.).

A nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek és a nyelvi elemek különböző stílusértékéről tapasztaltak tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, kreatív szövegalkotásokban.

Az önkifejezés képességének és a kreativitásnak a különböző műfajokban (párbeszédek írása, dramatizálás, párbeszédes forma átírása epikus formába, érvelés, ismertetés, ajánlás stb.) történő bemutatása. Gondolatok, érzelmek, képzetek kifejezése más-más nézőpontból.

Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése és írásba foglalása tanári irányítással, csoportosan és önállóan.

A tanulási képesség fejlesztése

Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek megismerése, gyakorlása (segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata, ismeretlen kifejezések jelentésének önálló megkeresése egynyelvű szótárakban, a tanult anyag bővítése különböző információhordozókból).

Adatok, ismeretek gyűjtése különböző információhordozókból csoportosan és önállóan. A gyűjtött ismeretek elrendezése, a kitűzött célnak megfelelő felhasználása.

Az információ kritikus befogadásának megalapozása (pl. azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése csoportosan, egyénileg).

Elemi gyakorlottság az információ felhasználásában, a források megjelölésében.

A tömörítés, a lényegkiemelés gyakorlása.

Önálló jegyzet- és vázlatkészítés rövidebb szövegek alapján.

Ismeretek az anyanyelvről

A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése (azonos jelentésviszonyokat kifejező, de eltérő szerkezetű mondatok megfigyelése; a szerkezetek átalakítása). A nyelvi egységek szövegbeli (kommunikációbeli) szerepének a megfigyelése. A mondatfajták kommunikációs funkcióinak megfigyelése és alkalmazásuk a beszédhelyzetnek megfelelően.

Gyakorlottság és szándékosság a kommunikációt befolyásoló tényezőkhöz való alkalmazkodásban. Alapvető tájékozottság a mindennapi kommunikációs és az irodalmi stílusjelenségek körében.

A helyesírási rendszer grammatikai meghatározottságának a felismerése, az ismeretek bővítése. A helyesírási kézikönyvek használatának gyakorlása. A tanult helyesírási szabályok ismeretében az írásbeli munkák önálló, illetve a helyesírási kézikönyv segítségével történő javítása.

Példák (régebbi korok szövegei, szövegrészei) alapján a nyelvi állandóság és változás megfigyelése a mai állapottal való összevetés során, elsősorban a szókincsben és a tanult nyelvtani jelenségek szintjén.

Az anyanyelvi és az idegen nyelvi ismeretek összevetésének a képessége, az egyes jelenségek egyre pontosabb megnevezése.

Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Az önálló gondolkodás képessége és törekvés a kulturált önkifejezésre. A konfliktuskezelés és az önálló ismeretszerzés alapvető technikáinak az ismerete. Az érvelés alapjainak ismerete és alkalmazása. Néhány mondatos vélemény megfogalmazása a mindennapi és a társadalmi élettel kapcsolatos témakörökről. Aktív részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és

vitában. Mások véleményének türelmes meghallgatása, megértése. A vélemények különbözőségének elfogadása, az empátia gyakorlása. Más korokban született szövegek különbözőségének a tapasztalása. Köznyelvi, tájnyelvi és csoportnyelvi szövegek különbözőségének felismerése.

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	A tanult leíró nyelvtani fogalmak rendszerezés	12
2.	Helyesírási ismeretek	10
3.	Az összetett mondat	16
4.	Kitenkítés a magyar nyelv életére	2
5.	Tömegkommunikáció	2
6.	Szövegműfajok és kifejezési formájuk	2
7.	Könyv és könyvtárhasználat	1,5
8.	Témazárók	6
9.	Ismétlés, összefoglalás	4

Összesen: 55,5

I. TÉMAKÖR: A TANULT LEÍRÓ NYELVTANI FOGALMAK RENDSZEREZÉSE

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A hangok, a hang-törvények, azok felismerése A szavak szerkezete és a szóelemek A hangalak és a jelentés kapcsolata A szófajok és felismerésük A mondatrészek ismételése Az alany, állítmány és tárgy A határozók A jelzők	szöveg, mondat, szó, szóelem kiegészítése; átalakítása bővítése alkotása elemzése, helyesírási gyakorlatok, nyelvhelyességi gyakorlatok; a mondat, szó szerkezet, szó, szólás, közmondás értelmezése szövegben	A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek megfigyelése A szavak jelentésére vonatkozó kreatív gyakorlatok, a szónál kisebb és nagyobb nyelvi egységek jelentésének, valamint a nyelvi szerkezetből, formából fakadó jelentésnek a megismerése.	szöveg mondat szó hang		Idegen nyelv Irodalom	

II. TÉMAKÖR:HELYESÍRÁSI ISMERETEK

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A magyar helyesírás alapelvei. Az összetett mondat központosításaA mondatzáró írásjelek, a mondatrészek közötti írásjelek, a tagmondatok közötti írásjelek). A párbeszéd és az idézetek írásmódja Az idézetek helyesírása, Az összetett szavak helyesírása	Írott szöveg megértése; válogató másolás, tollbamondás, a tanult helyesírási jelenségek felismerése és megnevezése; helyesírási elemzés; gyűjtőmunka; csoportosítás; hibakeresés és -javítás; helyesírási fogalmazás; a helyesírási kézikönyvek használata, írásjelek pótlása, javítása	helyesírás, szövegértés, szótárhasználat	a párbeszéd helyesírása, mondatzáró írásjelek, a mondatok, tagmondatok közötti írásjelek, az idézés formái		Irodalom, Ember és társadalom, Idegen nyelv	Nyelvtani táblázatok

III. TÉMAKÖR: AZ ÖSSZETETT MONDAT

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Az összetett mondat szerkezete, a tagmondatok sorrendje. Az alárendelő és mellérendelő mondat fajtái A szórend alapvető kérdései az egyszerű és az összetett mondatban. A többszörösen összetett mondat. A mondat és a szövegviszonya	szöveg, mondat kiegészítése átalakítása/bővítése; szöveg, mondat alkotása; helyesírási gyakorlatok az összetett mondatokkal kapcsolatban; nyelvhelyességi gyakorlatok; mondat értelmezése a szövegben; mondatok gyűjtése és értelmezése; mondat kiegészítése/átalakítása meghatározott szempont szerint; írott szöveg megértése, beszédértés	nyelvi elemző készség, nyelvi helyesség, szövegértés	Mondatfajták a mondat fajtái szerkezet szerint: tagolt és tagolatlan mondatok; teljes és hiányos mondatok; mellérendelő összetett mondatok: alárendelő mondatok: sajátos jelentéstartalmú mellékmondatok; többszörösen összetett mondatok		Irodalom, Vizuális kultúra, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Ember és társadalom, Idegen nyelv	

IV. TÉMAKÖR: KITEKINTÉS A MAGYAR NYELV ÉLETÉRE

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
Nyelvváltozatok és nyelvi normák a mai magyar nyelvben. Nyelvünk eredete, rokonsága. A magyar nyelv típusa: néhány hangtani, alaktani, mondattani sajátossága, szórendjének jellemzői.	köznyelvi, tájnyelvi és csoportnyelvi szövegek összehasonlítása; szöveg átalakítása, átírása más nyelvváltozatba; kiselőadás pl. egy nyelvjárásról, egy hobbinyelvről, a határon túli magyarokról; vita pl. a kisebbségek nyelvhasználatáról, a nyelvjárás és a köznyelv kapcsolatáról	nyelvi elemző készség, nyelvi helyesség, szövegértés	a magyar nyelv eredete, nyelvrokonság, nyelvemlék, nyelvtípusok: elkülönülő, ragasztó, hajlító; köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv ifjúsági nyelv;		Irodalom, Vizuális kultúra, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Ember és társadalom, Idegen nyelv	

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
	a csoportnyelvekről, az ifjúsági nyelvről; grammatikai formák összevetése idegen nyelvi megfelelőjükkal; a magyar nyelv jellemzőinek szemléltetése példákkal; szógyűjtés a nyelv és a kultúra összefüggésének bizonyítására					

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLELTETŐ ESZKÖZÖK
Alapismeretek a tömegkommunikációról nyelvi szempontból, elsősorban a befogadás oldaláról. A tömegkommunikáció néhány gyakori szövegműfaja: hír, tudósítás; cikk, kommentár, kritika; interjú, riport. A reklám, a hirdetés, az apróhirdetés eszközei és hatása.	páros kommunikációs helyzetgyakorlatok, hiányos párbeszéd kiegészítése, adott témáról párbeszéd készítése, eljátszása, érvek alkotása adott szempont szerint, kifejező érvelés különböző kommunikációs helyzetekben, különböző álláspontokat képviselve	nyelvi elemző készség, nyelvi helyesség, szövegértés	nyelvi elemző készség, nyelvi helyesség, szövegértés		Mozgóképkultúra és médiaismeret, Ember és társadalom, Idegen nyelv Irodalom,	

VI. TÉMAKÖR: SZÖVEGMŰFAJOK ÉS KIFEJEZÉSI FORMÁJUK

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLELTETŐ ESZKÖZÖK
A mindennapi élet néhány alapvető hivatalos irata: a nyugta, kérdőív, kérvény, önéletrajz tartalmi és formai kérdései. Ismeretek a véleménynyilvánítás néhány szóbeli és írásbeli műfajáról az olvasmányok feldolgozásához kapcsolva: ismertetés, könyvajánlás, kritika, olvasónapló. Az idézés módja: egyenes és függő idézet. A paródia kifejezőeszközei	értelmező felolvasás; tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás a szöveg tartalmával és formájával kapcsolatos véleménynyilvánítás	szövegértés, szövegalkotás, nyelvi helyesség, kreativitás	párbeszéd, szórend, mondatrend, a mondatok kommunikációs funkciója, tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió; reklám, hirdetés, sajtóműfajok: hír, tudósítás, kommentár, glossza, jegyzet, riport, interjú; a szöveg; ismertetés, könyvajánlás, modern önéletrajz, hagyományos önéletrajz, kérvény		Irodalom, Mozgóképkultúra és médiaismeret, Vizuális kultúra	

VII. TÉMAKÖR: KÖNYV- ÉS KÖNYVTÁRHASZNÁLAT

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK
A tárgyi katalógus használata önálló feladat megoldásához, cédulázás, vázlat, forrásjegyzék készítése a gyűjtött adatokról	anyaggyűjtés a könyvtárban, anyaggyűjtés az Interneten, a televízióban és a rádióban; szótárhasználat; szövegelemzés; szövegalkotás; néma olvasás; szómagyarázat; szövegtömörítés; szövegkiegészítés, kulcsszók; tételmondatok keresése; vázlatírás, széljegyzetek készítése	szövegértés, könyvtárhasználat	anyaggyűjtés, anyagelrendezés, betűrendes katalógus, tárgyszókatalógus, szakkatalógus, katalóguscédula, ETO-szám, jegyzetelés, vázlatírás, cédulázás		Irodalom, Mozgóképkultúra és médiaismeret,	Könyvtár

A továbbhaladás feltételei

A tanuló igazodjon el a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben. Megfelelően alkalmazza a kapcsolatteremtés és a kapcsolattartás udvarias formáit. Beszélgetés közben ügyeljen a párbeszéd illemszabályainak betartására. Figyelje és tudja értelmezni partnerei kommunikációs nem nyelvi jeleit. Törekedjen az egyszerű, érthető, hatékony közlésre. Legyen képes mások rövidebb szóbeli üzeneteit megérteni, összefoglalni és írásban és szóban továbbadni.

Legyen képes egy kb. 300-350 szavas írott (szépirodalmi, dokumentum- és ismeretterjesztő) szöveg globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Tudja a szöveg tartalmát összefoglalni, róla önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Legyen képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni.

Tudjon a különféle írott és elektronikus információhordozókból az anyaggyűjtés során adatokat gyűjteni, jegyzetet és vázlatot készíteni. Legyen képes a helyi és az iskolai könyvtár anyagában eligazodni, tudja használni a könyvtári adatbázist egy-egy témához történő anyaggyűjtésben. Legyen képes a gyűjtött anyagot elrendezni, önállóan rövid elbeszélést, leírást és jellemzést fogalmazni saját élményei, képzelete, valamint filmek és olvasmányok alapján. Tudja lejegyezni a felhasznált információforrások adatait.

A tanuló ismerje és a szövegalkotásban használja a különböző mondatfajtákat. Ismerje fel és tudja megnevezni az összetett mondatokat (mellérendelő és alárendelő összetett mondatok) és azok altípusait. Törekedjen az összetett mondatok különböző fajtáinak változatos használatára a szóbeli és írásbeli szövegalkotásai során. Ismerje és alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. A helyesírási segédkönyvek segítségével legyen jártas az idézés helyesírásában.

Ismerje a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit.

A tanuló legyen képes mások türelmes meghallgatására és véleményének rövid, kulturált szóbeli és írásbeli megfogalmazására, álláspontjának megvédésére. Legyen képes spontán, illetve irányított vitában kulturáltan részt venni, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni.

Törekedjen mások számára is érthető, nyelvileg igényes és helyes beszédre, megfelelő artikulációra.

TÖRTÉNELEM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK HON ÉS NÉPISMERET

5-8. évfolyam

A tanterv a NAT ember és társadalom műveltségterület történelem tantárgyának 5-8. évfolyamokra vonatkozó követelményét dolgozza fel. Az ember és társadalom műveltségi terület a tanulók társadalmi környezetben való eligazodásához, szocializációjához nyújt gazdag lehetőséget. Központjában az ember világa áll, melynek három oldalát a múltismeret, azaz a történelem, az emberismeret és a társadalomismeret alkotja. Az ember és társadalom műveltségterület gerincét a történelem tantárgy adja, ezért annak meghatározó eleme.

A történelem tantárgy jelen tanterve a közoktatás alapozó és fejlesztő szakaszára (5-8. évfolyam) készült. De tényként kezeljük azt, hogy a bevezető és a kezdő szakasz (1-4. évfolyam) olvasás és irodalom tantárgyának keretében a tanulók olyan olvasmányokkal ismerkedtek meg, amelyre műveltségterületünk és azon belül a történelem tantárgy bátran építhet (pl.: történelmi mondák, legendák, jeles ünnepeink, stb.).

Évfolyam	5. évfolyam		6. évfolyam		7. évfolyam		8. évfolyam		Összes
Tantárgy	heti	éves	heti	éves	heti	éves	heti	éves	
Történelem	2 óra	74 óra	2 óra	74 óra	2 óra	74 óra	2 óra	74 óra	296 óra

A tanterv részletezése során a tartalmak és azok kulcselemei közül normál betűvel szedtük a kerettantervi előírást, dőlt betűvel pedig az ajánlott kiegészítő anyagot.

Célok és feladatok:

A történelem tanításának célja annak a történelmi műveltségnek az elsajátítása, amely közös kommunikációs alapot és ez által a kölcsönös megértés lehetőségét biztosítja a szűkebb és tágabb közösségek számára. A magyar történelem a nemzeti identitást, az európai és a világtörténelem az egyetemes emberi identitást formálja, erősíti. A történelmi folyamatok megismerése, megértése alapozza meg a történelmi tudat kialakulását, vagyis annak konkrét belátását egyrészt, hogy a jelen – egyéni életünket is beleértve – nagymértékben a múlt eseményeinek eredménye, másrészt, hogy mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára is. Ezért fontos, hogy a történelmi múlttal való találkozás, és a történelemből fakadó tanulságok feldolgozása a tanulók számára szermélyes élmény legyen.

Az általános iskolai történelemtanításnak a múltat megjelenítő történetek tanításán kell alapulnia. Mivel a 10-12 éveseket általában a konkrétumokhoz kötődő gondolkodás jellemzi, az 5-6. évfolyamos tanulók a történelmi valóságot bemutató tényeket, fogalmakat, összefüggéseket akkor érthetik meg, ha az eseményekből és jelenségekből - a történetekből - indulnak ki. A képszerűen megjelenített események, megidézett személyek lehetnek az elemzés tárgyai, és az így levont következtetések, általánosítások segítségével épülhet ki a tanulók történelmi ismereteinek rendszere. A 7-8. évfolyamok történelemtanítása a múltat összetettebben, az általánosítás magasabb szintjén dolgozza fel, de ezeken az évfolyamokon is fontos szerepe van a jellemző életképek bemutatásának.

Az állampolgári ismeretek alapot adnak a demokratikus közéletben való tudatos részvételhez, s a készségek kialakításán keresztül erősítik a demokrácia értékeinek (humanizmus, tolerancia, szolidaritás) a tiszteletét.

A társadalomismeret segíti a tanulókat abban, hogy tájékozódni tudjanak korunk társadalmi, politikai és gazdasági jelenségei között. Ez mindenekelőtt a társas kapcsolatokban szükséges szabályok és készségek kialakítását, a nyitottság, az egymás gondjai, örömei iránti érzékenység erősítését jelenti.

Történelem 5-6. évfolyam

Célok és feladatok:

5-6. évfolyamon az ember kialakulásával, az ókor, a középkor és a kora újkor egyetemes és magyar történelmével foglalkozunk. A gyerekek 5. évfolyamon először tanulnak történelmet módszeresen, némileg már a történettudomány rendszeréhez igazodva. Ezért fontos, hogy elsajátítsák az időben és térben való tájékozódás alapjait. Gyakorolják a különböző időtávlatok áttekintését, az események, személyek és a tárgyi kultúra korjellemző darabjainak (pl. épületek, szobrok, fegyverek, használati eszközök) időbeni elhelyezését. A görög és római történelemben a tanulók fedezzék föl az időbeni párhuzamokat. Tanulják meg a történelmi térképek használatát, összevetését a földrajzi térképekkel. Szokják meg, hogy a történelmi ismeretszerzés mindig forrásokból indul ki, s tudjanak a különféle forrástípusokról.

A tartalmat tekintve a történelem teljes és rendszerezett rekonstruálása helyett a legfontosabb kultúrák néhány jellegzetességének és kulcsfontosságú eseményeinek a bemutatása a cél. A színes történeteket, a nagy egyéniségeket, a korabeli emberek életmódját helyezzük előtérbe. Az 5-6. évfolyam tananyaga az ún. hagyományos társadalmak időszaka, amikor meghatározó a mezőgazdaság. A tanulók lássák a különböző gazdasági ágazatok (földművelés, állattenyésztés, kézműipar, kereskedelem) jellemzőit, fejlődését. Az ókorban és a középkorban is érdekes végigkísérni a városok változó szerepét, politikai és kulturális hatásait. A termelési és a haditechnikában bekövetkező fejlődés bemutatása szintén kiemelt feladat

A tanulók 5-6. évfolyamon a mai nemzetállamoktól eltérő hatalmi képződményekkel találkoznak. Fontos, hogy lássák ezek sajátosságait, átalakulásuk menetét. Az anyag jó lehetőségeket kínál a társadalmi szerkezet és a hatalmi berendezkedés közötti kapcsolat bemutatására - az ókor, a középkor és a kora újkor közötti különbségek is részben e kapcsolat mentén mutathatók be.

Nagy jelentőséggel bír e régi korszakok és kultúrák máig élő hatásainak felfedezése. Ez különösen a vallások (elsősorban a keresztény, ezen belül is a római katolikus vallás, a zsidó vallás és az iszlám) és a kultúra (szokások, hagyományok öltözködés) területén

történhet meg. (A nagy ókori kultúrák bemutatása csak így lehet érdekes.) A tanulók ismerjék fel az írás és a könyvnyomtatás jelentőségét!

A kereszténység és a világvallások hasonlóságait, különbségeit, társadalmi, politikai és kulturális hatásait nem elméleti szinten, hanem konkrétumokon keresztül mutassuk be.

5-6. évfolyamon a tananyag mindinkább Európa-centrikussá válik, de néhány villanásra mód van más kultúrák megismerésére is. A 6. évfolyamon a magyar történelemnek kell hangsúlyosabbnak lenni, de a magyar és az egyetemes történelem szinkrón szemléletének gyakoroltatása ezen időszak történelemtanításának is kiemelt célja. A magyar történelemnél árnyaltabb korszakolást alkalmazunk (pl. Árpádok kora, Anjou-kor), több eseményt tanítunk, de a hangsúly itt is a gazdálkodás, az életmód és a nagy egyéniségek bemutatására kerül.

A tanulók értékelése:

A számonkérés formái:

- Önálló szóbeli felelet.
- Félévente legalább egy házi dolgozat, esszé vagy kiselőadás elkészítése.
- Félévente legalább két témazáró feladatlap megírása.

A tanulók értékelésekor fontos szempontok:

- Aktivitás és részvétel a tanulói tevékenységek során.
- Szóbeli és írásbeli feleletek, beszámolók esetében az összefüggő, követhető, logikus gondolatmenetre való törekvés.
- Képes-e önállóan felépíteni feleletét? Képes-e kérdéseket megfogalmazni?
- Az alapvető történelmi fogalmak helyes használata. Fontos események, személyek elhelyezése időben és térben, tájékozódás a történelmi térképen.
- Egyéni és csoportos képességfejlesztő feladatok (pl. forrás, kép, ábra, grafikon, diagram elemzés) megoldása.
- Projektumok (pl. tablók, szerkezeti és alaprajzok, makettek) egyéni vagy csoportos elkészítése.
- Tanórán kívüli információszerzés és gyűjtőmunka produktumainak bemutatása.

A továbbhaladás feltételei:

Tudjon különbséget tenni a történelem forrásai között. Tudjon különbséget tenni a történetek mesei és valóságos eseményei között. Ismerje az időszámítás alapelemeit. Ismerje,

hogyan az egyes eseményekhez milyen nevek, helyszínek kapcsolhatók. Tudja elmondani a tanult történeteket és tudja azok helyszínét különböző térképeken megmutatni. Tudjon értelmezni egyszerű elbeszélő forrásokat.

5. évfolyam

Évi összóraszám: 74

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 2

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Élet az őskorban	12 óra
2.	Az ókori kelet világa	11 óra
3.	Ószövetségi történetek	7 óra
4.	Az ókori görögök életéből	14 óra
5.	Az ókori Róma évszázadai	13 óra
6.	A kereszténység születése	7 óra
7.	A magyar történelem kezdetei	7 óra
	Év végi összefoglalás	3 óra

ÖSSZESEN: ... 74 óra

Kiemelt tevékenységek

Ismeretszerzés, tanulás

Ismeretszerzés az őskorra és az ókorra vonatkozó képek, régészeti leletek, filmek, elbeszélések alapján. Szóbeli beszámoló vagy rövid szöveges vázlat készítése ezek tartalmáról. Egyszerű, néhány mondatos - elsősorban elbeszélő jellegű - korabeli forrás értelmezése, következtetések levonása a forrásból. Ismeretszerzés korabeli mondákból: pl. a trójai háború, vérszerződés.

Néhány megállapítás megfogalmazása korabeli használati tárgyak és épületek maradványainak és azok rekonstrukcióinak alapján a különböző társadalmi csoportokba tartozó emberek életmódjáról.

Következtetések földrajzi és történelmi térképekről, példák felsorolása arról, hogyan hatott a természeti környezet az emberiség fejlődésére. Az ókori Athén és Róma főbb épületeinek és építményeinek bemutatása várostérképek segítségével.

Különböző események időrendjének leolvasása az időszalagról. Becslések és számítások elvégzése időszalag felhasználásával.

Kritikai gondolkodás

A mondák mesei és valóságos tartalmának megkülönböztetése, elsősorban tanári segítséggel: a mondák valóságtartalma és a mesés elemek közötti különbségek felsorolása.

Jellegzetes és híres történelmi szituációk elképzelése, a főszereplők cselekedeteinek indoklása és értékelése (pl. Leonidas hőstette, egy mondabeli római hős cselekedetei, Spartacus tette). Történelmi személyiségek (pl. Periklész, Nagy Sándor, Hannibál, Augustus, Árpád fejedelem) jellemzése. Annak felismerése, hogy a jelentős történelmi személyek és csoportok cselekedeteinek milyen következményei vannak - s ezekről önálló, érvekkel és ellenérvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása.

Kommunikáció

Válaszadás egy-egy témával kapcsolatos kérdésre. Egy-egy téma önálló kifejtése. Egy eseménnyel kapcsolatos vitában érvek és ellenérvek felsorakoztatása (pl. a perzsák elleni harc, a római császárság kialakulása).

Ismert történelmi szituációk dramatizálása (pl. vita egy népgyűlésen).

Egyszerű rajzok elkészítése történelmi témákról (pl. görög oszlopfők, római kupola és boltív, görög csatahajó), történelmi térkép vázlatok készítése (pl. a maratoni csatáról, a Római Birodalom főbb provinciáinak helyéről, illetve a magyarok vándorlásáról).

Térben-időben való tájékozódás

Rövid beszámoló az időszámítás alapkérdéseiről. Gyűjtőmunka - tanári segítséggel - arról, hogy az egyes kultúrákban hogyan állapították meg az időszámítás kezdő évét, hogyan határozták meg az év hosszát.

Számítások ismert évszámok segítségével és az ismert adatok elhelyezése időszalagon. Lényeges eseménysorok megközelítő szinkroniájának felismerése időszalag segítségével (pl. Görögország fénykora, a római történelem kezdetei).

A földrajzi és a történelmi térképek összehasonlítása (hasonlóságok, különbségek, használhatóság).

Tájékozódás, különböző léptékű térképeken (pl. az ősember nyomai világtérképen, az ókori Kelet birodalmai Eurázsia térképén, Görögország és a Római Birodalom megmutatása Európa térképén).

Tájékozódás kisebb területet ábrázoló térképeken: például görög poliszok megmutatása, a perzsa támadások nyomon követése, tájékozódás Pannónia térképén. A fontosabb történelmi helynevek megmutatása mai földrajzi térképen (például néhány pannóniai és mai magyar város azonosítása). Fontos topográfiai adatok (pl. Athén és Róma) elhelyezése körvonalas térképen (vaktérképen).

1. ÉLET AZ ŐSKORBAN: 12 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK TANTÁRGYI KONCENTRÁCIÓ	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Új tantárgyunk a történelem <i>A történelmi térképek világa</i> Őskörnyezet, az ősemlék nyomai a Földön <i>Mit és hogyan kutat a régészet?</i> A gyűjtögető, halászó, vadászó ember A földművelő és az állattenyésztő ember	Idézzék fel, milyen meghatározó történelmi eseményekről és híres személyiségekről tanult alsó tagozatban! Készítsenek időszalagot és jelöljenek fontosabb eseményeket ezen! Csoportosítsák a történelmi forrásokat képek alapján! Válasszanak ki egy- két konkrét történelmi forrást, és mondják el, milyen ismereteket szerezhetünk ezek alapján! Meséljenek el egyes szám első személyben egy régészeti feltárást a tankönyvi és az olvasókönyvi szöveg alapján! Cáfolják azt a	Tudjanak életkoruknak megfelelő történelmi szövegeket értelmesen felolvasni és feldolgozni! Tudjanak kérdésekre válaszolni, az elhangzott történelmi elbeszélésekből, tanórai magyarázatokból! Legyenek képesek saját szavaikkal elmondani az olvasott szöveg tartalmát! Legyenek képesek tanári segítséggel az olvasott szövegből a lényegét kiemelni! Tudják használni a különböző léptékű történelmi térképeket, atlaszokat, segédkönyveket,	marokkó (szakóca), lándzsa, dárda, kőbalta, íj, nyíl, ásóbot, kapa, eke, fazekasság, réz, bronz, fűjtató őskor, ősemlék, régészet, eszközhasználat, eszközkészítés, munkamegosztás , gyűjtögetés, vadászat, halászat, földművelés, állattenyésztés, termelés, kézművesség, csere, természetimádat, szellemek, mágia (varázslat),	100000 éve <i>régen,</i> <i>nagyon régen,</i> <i>Afrika,</i> <i>Vértesszőlős</i>	földrajz	falitérképek, atlaszok

Az első mesterségek és a cserekereskedelem kialakulása Varázslat és művészet <i>Mit és hogyan kutat a néprajz? Természeti népek napjainkban /Életmódtörténet/</i> <i>Lakóhelyünk régészeti és néprajzi emlékei /Múzeumlátogatás/</i> Összefoglalás Ellenőrzés	véleményt, hogy „a majom az ember őse”! Mutassák meg világtérképen a főbb őskori leleteket! Rajzoljanak barlangrajzot! Hasonlítsák össze a zsákmányoló és a termelő életmódot! Képzeltessenek el egy őskori kultikus szertartást, és meséljenek róla! Értsék, mi volt a mágia jelentősége az őskori ember életében! Jellemezzék szóban az őskori ember lakóhelyének fejlődését! Készítsenek vázlatot arról, hogy milyen célok és feladatok következtében alakultak ki az első államok!	lexikonokat! Tudjanak öt-tíz mondatos fogalmazást készíteni valamely történelmi-társadalmi témáról! Legyenek képesek megkülönböztetni a feltételezést az igaz történettől! Tudjanak kérdést megfogalmazni, a tankönyvi anyag részegységéhez, történelmi eseményhez! Legyenek képesek véleményt kialakítani, és azt megfogalmazni egy-egy társadalmi vagy történelmi esemény kapcsán!	barlangrajz,			
---	--	---	---------------------	--	--	--

2. AZ ÓKORI KELET VILÁGA: 11 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁS OK TANTÁRGYI KONCENTRÁCIÓ	SZEMLELTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Időszámítás, a történelem korszakai Mezopotámia Egyiptom, a "Nílus ajándéka" A rejtélyes piramisok Az ókori India és Kína Mítoszok és mondák az ókori keletről Az írás kialakulása <i>A történelem forrásai, és ahol gyűjtik őket: múzeum, könyvtár, levéltár, képtár, stb.</i> Összefoglalás Ellenőrzés	Ismerjék a keresztény időszámítás alapjait! Mondjanak példákat alsó tagozatban tanult évszámokra, végezzenek ezekkel egyszerű számításokat! Fejtsék ki, mit jelent a Krisztus előtt és után (időszámítás előtt és után) kifejezés! Ábrázolják ezeket időszalagon, végezzenek számításokat elképzelt és valós események évszámaival! Használják az évtized, évszázad és emberöltő fogalmakat! Tudják, mikor kezdődött a XXI. század és a harmadik évezred!	Tudják alkalmazni az idő tagolására szolgáló kifejezéseket: perc, óra, nap, hét, hónap, év, évtized, évszázad, évezred, emberöltő! Tudják saját véleményüket érthetően megfogalmazni! Tudjanak a tanult történelmi eseményekről sematikus rajzot készíteni! Ismerjék fel a térképen a földrajzi térképjeleket! Tudják megkülönböztetni a földrajzi és történelmi térképeket! Legyenek képesek egyszerű alaprajzot készíteni!	<i>Időszámítás, történelmi korszakok, ókor, öntözéses földművelés, fáraó, piramis, építészet, szobrászat, múmia, többistenhit, város, birodalom, ékírás, állam, csatorna,</i> felesleg, sumérok, városállam, írnok, árja, rádza, maharadzsa, kasztrendszer, keresztény időszámítás, Kr. e., Kr. u., évtized, évszázad, évezred, történelmi korok, hieroglifa,	kb. 5000 éve, <i>Kr. e. 3000 körül</i> <i>Kr.e. 1000 körül</i> <i>Gilgames, Hammurapi Ozirisz, Ízisz, Ré, Athon, II. Ramszesz</i> Nílus, Egyiptom, Mezopotámia, Tigris, Eufrátesz, India, Indus, Kína, Jangce, Babilon, Gangesz, Sárga-folyó	földrajz, művészetek	falitérképek, történelmi atlasz, időszalag

3. ÓSZÖVETSÉGI TÖRTÉNETEK: 7 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK TANTÁRGYI KONCENTRÁCIÓ	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
A Biblia Bibliai tájak, az ókori Izrael Ószövetségi történetek Mit örököltünk az ókori népektől /Életmódtörténet <i>Tájékozódás a könyvtárban</i> <i>/Könyvtárlátogatás/</i> Összefoglalás Ellenőrzés	Hasonlítsák össze Egyiptom és Izrael földrajzi adottságait! Mondjanak el egy bibliai történetet Keressenek a történelmi atlaszban bibliai városokat Olvassanak részleteket Mózes törvényeiből, ismertessék egy-két törvény célját, jelentőségét! Vitassák meg, ma alkalmazhatóak lennének-e ezek a törvények! Ismertessék, hogy hol és körülbelül mikor született a Biblia, melyek a fő részei!	Tudjanak életkoruknak megfelelő történelmi szövegeket értelmesen felolvasni és feldolgozni! Tudjanak kérdésekre válaszolni, az elhangzott történelmi elbeszélésekből, tanórai magyarázatokból! Legyenek képesek saját szavaikkal elmondani az olvasott szöveg tartalmát! Legyenek képesek tanári segítséggel az olvasott szövegből a lényegét kiemelni! Tudják használni a különböző léptékű történelmi térképeket, atlaszokat, segédkönyveket, lexikonokat!	Biblia, Ószövetség, egyistenhit, <i>özönvíz, tízparancsolat, kőtáblák, bálvány, próféták, egyiptomi szabadulás,</i> pusztai vándorlás	Ádám, Éva, Noé, Mózes, Dávid, Salamon, <i>Ábrahám, Izsák, Jákob</i> Kánaán, Jeruzsálem, <i>Izrael, Jerikó</i>	hittan, földrajz, irodalom, művészetek	falitérképek, történelmi atlasz

4. AZ ÓKORI GÖRÖGÖK ÉLETÉBŐL: 14 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK TANTÁRGYI KONCENTRÁCIÓ	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
A görög táj, az ókori Hellasz és a hellének Történetek a görög mondavilágból Görög istenek Görög városállamok: Athén, Spárta Az olimpiai játékok A görög gyarmatosítás. Hajók és kereskedelem Hősök és csaták: A perzsa háború Az athéni népgyűlés Periklész korában Görög mesterek és művészek Nagy Sándor birodalma <i>Tájékozódás a levéltárban</i> <i>/Levéltárlátogatás/</i> Összefoglalás Ellenőrzés	Mutassák meg Európa mai és történelmi térképén az ókori Görögországot! Jellemezzék Görögország természetföldrajzi adottságait, következtessenek ebből gazdálkodásukra, életmódjukra! Mutassák meg, milyen mai államok vannak az ókori Görögország területén! Meséljenek görög mondákat! Hasonlítsák össze az athéni és a spártai társadalmat és életmódot! Olvassanak el néhány mondatos korabeli görög forrást!	Tudjanak öt-tíz mondatos fogalmazást készíteni valamely történelmi-társadalmi témáról! Legyenek képesek megkülönböztetni a feltételezést az igaz történettől! Tudjanak kérdést megfogalmazni, a tankönyvi anyag részegységéhez, történelmi eseményhez! Legyenek képesek véleményt kialakítani, és azt megfogalmazni egy-egy társadalmi vagy történelmi esemény kapcsán!	<i>polisz (városállam), Hellasz, hellének, piac, kereskedelem, népgyűlés, démosz, demokrácia, mítosz, színház, trójai faló, akhájok, jónok, dórok, amfóra, arisztokrata, teljes jogú polgár, cserépszavazás, Akropolisz, Parthenón, makedón falanx, gyarmatosítás</i>	Kb. 2500 éve, Kr.e. 1200 körül, Kr.e. 776., Kr.e. 490., Kr.e. 480., Kr.e. IV. század Zeusz, Pallasz Athéné, Héra, Dareiosz, Xerxész, Miltiádész, Periklész, Poszeidon, Leonidasz, Homérosz, Hérodotosz, Odüsszeusz, Hektor, Akhilleusz, Alexandrosz, Pheidiasz, Olümposz, Olümpia, Athén, Spárta, perzsa birodalom, Alexandria, Mükéné, Marathón, Szalamisz, Makedónia, Thermopüle,	földrajz, irodalom, művészetek	fali térképek, történelmi atlasz

5. AZ ÓKORI RÓMA ÉVSZÁZADAI: 13 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK TANTÁRGYI KONCENTRÁCIÓ	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Mondák a város alapításáról és a királyság korából Szabadok és rabszolgák a köztársaság korában. Hadvezérek és csaták: történetek a pun háborúk korából. Julius Caesar és hadserege Történetek Augustusról A Római Birodalom a császárság korában	Mutassák meg Európa mai és történelmi térképén Itáliát! Jellemezzék Itália természetföldrajzi adottságait, vonjanak le életmódra vonatkozó következtetéseket ebből! Meséljenek római mondákat! Utazzanak el képzeletbeli időgép segítségével Rómába, az alapítás évébe! (Égtáj, megtett távolság, megtett idő visszafelé.) Hasonlítsák össze a római királyi és konzuli hivatal! Ismerjenek	Tudjanak életkoruknak megfelelő történelmi szövegeket értelmesen felolvasni és feldolgozni! Tudjanak kérdésekre válaszolni, az elhangzott történelmi elbeszélésekből, tanórai magyarázatokból! Legyenek képesek saját szavaikkal elmondani az olvasott szöveg tartalmát! Legyenek képesek tanári segítséggel az olvasott szövegből a lényegyet kiemelni! Tudják használni a különböző léptékű történelmi térképeket, atlaszokat, segédkönyveket,	királyság, köztársaság, rabszolga, gladiátor, császár, provincia, amfiteátrum, barbár, népvándorlás, <i>pun</i>, <i>patricius</i>, <i>plebejus</i>, <i>etruszkok</i>, <i>szenátus</i>, <i>zsoldos sereg</i>, <i>limes</i>, <i>fórum</i>, <i>Colosszeum</i>, <i>diadalív</i>, <i>germánok</i>, <i>hunok</i>, <i>Nyugatrómai Birodalom</i> <i>császár</i>, légió, <i>limes</i>, latin nyelv, <i>Forum Romanum</i>, amfiteátrum, <i>Borostyánkőút</i>, barbárok, hun	kb. 1500 éve, <i>Kr.e.</i> 753, <i>Kr.e.</i> 510, <i>Kr.e.</i> 264-41, <i>Kr.e.</i> 218-201, <i>Kr.e.</i> 137-132, <i>Kr. e.</i> 74-71, <i>Kr. e.</i> 44. márc. 15. <i>Kr.e.</i> 31-Kr.u.14, 313, 370, 395, 476. <i>Romulusz</i>, <i>Rémusz</i>, <i>Hannibal</i>, <i>Julius Caesar</i>, <i>Augustus</i>, <i>Scípio Africanus</i>, <i>Mars</i>, <i>Spartacus</i>, <i>Nero</i>, <i>Lívius</i>, <i>Vergílius</i>, <i>Attila</i> <i>Itália</i>, <i>Róma</i>, <i>Karthagó</i>, <i>Római Birodalom</i>,	földrajz, művészetek	falitérképek, történelmi atlasz

Róma az "Örök Város" <i>Történelmi emlékeink a szabadban: épületek, szobrok, emléktáblák, stb. /Helytörténeti séta lakóhelyünkön/</i> Rómaiak Magyarorszag területén A népvándorlás viharában Összefoglalás Ellenőrzés	történeteket a terjeszkedő Róma időszakából! Mutassák meg történelmi és földrajzi térképen a főbb provinciákat! Mutassák meg, milyen államok vannak ma a hajdani Római Birodalom területén! A tankönyv, a tanári elbeszélés és az olvasókönyv alapján jellemezzék Caesart! Olvassanak el néhány rövid forrásrészletet Augustusról! Állítsák szembe ezeket! Magyarázzák meg, miért térhetnek el az ugyanarról a témáról írt források! Jelöljék időszalagon Augustus uralkodását, számítsák ki, hány évig tartott!	lexikonokat! Tudják alkalmazni az idő tagolására szolgáló kifejezéseket: perc, óra, nap, hét, hónap, év, évtized, évszázad, évezred, emberöltő! Tudják saját véleményüket érthetően megfogalmazni! Tudjanak a tanult történelmi eseményekről sematikus rajzot készíteni! Ismerjék fel a térképen a földrajzi térképjeleket! Legyenek képesek egyszerű alaprajzot készíteni!		Pannónia, Aquvincum, Tiberis, Szicília, Africa, Capua, Hispania, Duna, Savaria		
--	--	---	--	---	--	--

6. A KERESZTÉNYSÉG SZÜLETÉSE: 7 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK TANTÁRGYI KONCENTRÁCIÓ	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Történetek Jézus életéből Az Újszövetség, a keresztény tanítás Az Egyház születése <i>Keresztény emlékhelyek: Templomok, kápolnák, stb. lakóhelyünkön. /Helytörténeti séta/</i> Összefoglalás Ellenőrzés	Hasonlítsák össze az ókori keleti, görög, zsidó és keresztény vallásokat! Az Újszövetség történetei alapján ismertessék Jézus életét. Dramatizált módon játsszanak el egy-egy jelentősebb eseményt. Hasonlítsák össze a keresztény tanítást más korábban tanult vallásokkal. Kísérjük nyomon a falitérképen Jézus tanításának helyszíneit.	Tudjanak öt-tíz mondatos fogalmazást készíteni valamely történelmi-társadalmi témáról! Legyenek képesek megkülönböztetni a feltételezést az igaz történettől! Tudjanak kérdést megfogalmazni, a tankönyvi anyag részegységéhez, történelmi eseményhez! Legyenek képesek véleményt kialakítani, és azt megfogalmazni egy-egy társadalmi vagy történelmi esemény kapcsán!	keresztény, evangélium, megváltó, apostolok, vallás, egyház, püspök, <i>keresztényüldözés, katakomba, mártír (vértanú), pápa</i>	Jézus, Mária, Szent József, Júdás, Szent Pál, Szent Péter, Nagy Constantin, Heródes, Pilátus, Betlehem, Názáret, Júdea, Holt-tenger, Genezáreti tó, Jordán	hittan, művészetek, irodalom	falitérképek, történelmi atlasz

7. A MAGYAR TÖRTÉNELEM KEZDETEI: 7 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK TANTÁRGYI KONCENTRÁCIÓ	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
A magyar nép eredete: mondák és valóság Élet a sztyeppén. Uráltól a Kárpát medencéig Társadalom és hitvilág A honfoglalás <i>Honfoglalás kori emlékek lakóhelyüinkön /Múzeumlátogatás/</i> Összefoglalás Ellenőrzés Év végi összefoglalás (3 óra)	Meséljenek ősi magyar mondákat, vegyék számba, milyen történelmi következtetések vonhatók le belőlük! Ismerjék meg és tanári segítséggel magyarázzák meg, miben különböznek a mondák és a nyelvtudomány következtetései a magyarság eredetéről! Mutassák meg térképen a magyarság vándorlásának állomásait! Ismertessék a sztyeppövezet földrajzi jellegzetességeit és azt, milyen hatással van ez az ott élők életére!	Tudjanak életkoruknak megfelelő történelmi szövegeket értelmesen felolvasni és feldolgozni! Tudjanak kérdésekre válaszolni, az elhangzott történelmi elbeszélésekből, tanórai magyarázatokból! Legyenek képesek saját szavaikkal elmondani az olvasott szöveg tartalmát! Legyenek képesek tanári segítséggel az olvasott szövegből a lényegyet kiemelni!	<i>nyelvcsalád, finnugor, őshaza, nomád pásztorkodás, nemzetség, törzs, törzsszövetség, fejedelem, táltos, honfoglalás, eredetmonda, nagycsalád, jurta, nemez, Nyék, Megyer,</i> Kürtgyarmat, Jenő, Kér, Keszi, Tarján <i>Vérszerződés, könnyűlovas harcmódor, székel, Kazár Birodalom, kabar</i>	895 Hunor, Magyar, Emese, Álmos, Árpád, Csaba királyfi, Előd, Ond, Kond, Tass, Huba, Töhötöm. Ural, Volga, Levédia, Etelköz, Kárpát-medence, Vereckei hágó, Erdély	földrajz, irodalom, művészetek	falitérképek, történelmi atlasz

6. évfolyam

Évi összóraszám: 74

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 2

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
	Év eleji ismételés	3
1.	Képek a középkori Európa életéből	13
2.	Magyarország az Árpádok idején	14
3.	Virágzó középkor Magyarországon	15
4.	Az újkor kezdetén	12
5.	Magyarország az újkor kezdetén	13
	Év végi ismételés	4

ÖSSZESEN: ... 74 óra

Kiemelt tevékenységek:

Ismeretszerzés, tanulás:

Egyéni és csoportos ismeretszerzés a korról szóló szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekből. Korabeli forrásrészletek (pl. céhszabályzat, Szent István és Szent László törvényei, városi kiváltságlevél stb.) értő olvasása és feldolgozása. Azonos eseményről vagy személyről szóló különböző források összehasonlítása. Ismeretszerzés korabeli mondákból és legendákból (pl. Búvár Kund tette, történetek Szent Lászlóról). A mondák valóságmagjának megkeresése. Olvasókönyvek, lexikonok (tankönyvi kislexikon, egyéb lexikonok) használata, felhasználásukkal kiselőadás vagy írásbeli beszámoló készítése. Ismeretszerzés és az események rövid szóbeli reprodukálása elbeszélő források alapján (pl. Rogerius: tatárjárás, Brodaries: mohácsi csata, Kolumbusz naplója stb.).

Képi és audiovizuális eszközök felhasználása az ismeretszerzés folyamatában (pl. középkori vár, város, hajó felépítésének elemzése rajzok és képek alapján, következtetések levonása középkorról szóló játék- és oktatófilmekből). Korabeli leletek, valamint azokról készült rekonstrukciós rajzok és makettek összehasonlító elemzése.

Információk gyűjtése adott témában könyvtári munka segítségével, például a középkori emberek hétköznapijairól, a várháborúkról, kiemelkedő személyiségek (pl. II. Rákóczi Ferenc) életéről és tevékenységéről.

Kritikai gondolkodás:

Kritikus történelmi helyzetek elemzése a szemben álló szereplők álláspontjának figyelembevételével (pl. Szent István és Koppány konfliktusa).

Egyházak és vallások hasonlóságainak és különbségeinek számbavétele (pl. keresztény és iszlám vallás, katolikus és protestáns egyházak).

Neves személyiségek jellemzése és cselekedeteik mozgatórugóinak feltárása forrás alapján tankönyvi és tanári segédlettel (pl. Luther Márton, ifj. Zrínyi Miklós, II. Rákóczi Ferenc). Kiemelkedő történelmi személyek, hősök tetteinek, tetteik jelentőségének értékelése (pl. Szent István, Szondi György, Bethlen Gábor).

Önálló vélemény megfogalmazása történelmi eseményekről, például az államalapítás jelentőségéről, a Dózsa-féle parasztfelkelésről, arról, hogyan változatta meg az emberek életét a török hódítás.

Kommunikáció:

Önálló szóbeli beszámoló előadása egy-egy lényeges történelmi eseményről, annak előzményeiről és következményeiről. Fogalmazás készítése fontos történelmi eseményről. Vita egy-egy lényeges esemény jelentőségéről (pl. államalapítás, honvédő harcok).

Jellemző történelmi szituációk dramatizált előadása korhű kellékek felhasználásával (pl. lovaggá avatás, hűbéri eskü).

Rajzos vázlatok és térképvázlatok készítése például egy középkori várról, egy csatáról (Muhi, Nándorfehérvár stb.). Makettek készítése történelmi objektumokról (pl. egy várról, egy középkori hajóról).

Térben-időben való tájékozódás:

A fontosabb események, jelenségek időpontjának ismerete, annak meghatározása, hogy ezek melyik évszázadban történtek. Különböző események között eltelt idő kiszámítása. Események időrendbe állítása, magyar és egyetemes történelmi események, eseménysorok szinkroniájának ábrázolása időszalagon. Egy-két jelentős esemény (pl. mohácsi csata) időpontjának ismerete napra pontosan. „Találkozhattak-e” játék - különböző történelmi személyekkel.

A középkori Európa főbb államainak megmutatása történelmi és körvonalas térképen. A középkori Magyarország főbb nagytájainak azonosítása vaktérképen. A három részre szakadt ország területeinek körülhatárolása és uralkodói székhelyeinek megmutatása történelmi térképen.

Fontos eseménysorok követése történelmi térképeken (pl. a tatárjárás útvonala, a főbb földrajzi felfedezések és a nagy török hadjáratok). Területi változások felismerése történelmi térképen, ábrázolása vaktérképen.

1. KÉPEK A KÖZÉPKORI EURÓPA ÉLETÉBŐL: 13 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLELTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Év eleji ismétlés (3 óra)						
Nagy Károly birodalma és az arab hódítás Európa az ezredfordulón A hűbérurak, hűbéresek. Az uradalom és a falu élete A földesúri várak és a lovagi élet Címerek és pecsétek világa A középkori egyház, élet a kolostorokban Oklevelek és	.Ismerjék a középkori Európa főbb államait, mutassák meg ezeket történelmi és körvonalas térképen! A tankönyv szövege és képei alapján készítsenek vázlatrajzot vagy térképvázlatot egy elképzelt uradalomról! Vegyék számba a jobbágyság főbb tevékenységeit! Meséljék el, hogyan nézett ki egy középkori vár! Vállalkozó kedvű tanulók készítsék el a vár makettjét! Meséljenek arról, milyen volt a lovagi élet!	Tudjanak kérdésekre válaszolni az elhangzott történelmi elbeszélésekből, tanári magyarázatokból! Tudjanak az életkornak megfelelő történelmi szövegeket értelmesen felolvasni és feldolgozni! Egy-egy történelem tankönyv részegységében önállóan találják meg a legfontosabb gondolatokat! Saját szavaival tudják elmondani az olvasott szöveg tartalmát! Önállóan tudjanak kérdéseket megfogalmazni	középkor, iszlám, kalifa, pápa, érsek püspök, esperes, plébános, káplán, szent, ereklye, eretnek, kolostor, szerzetes, szerzetesrend, bencések, egyházszakadás, Római Katolikus Egyház, Görög Ortodox Egyház, oklevél, kódex, iniciálé, legenda, uradalom, robot, kolostori iskola, jobbágyság, jobbágyságok, majorság, nyomásos gazdálkodás, hűbérúr, hűbéres, hűbértartók, hűbéri eskü, vár, lovag, középkori város, kiváltság,	622, 768-814, 800, 843, 962, 1095 Nagy Károly, Mohamed, Szent Benedek, Szent Ferenc, I. (Nagy) Ottó, Kis Pipin, II. Orbán, Guttenberg János Frank Birodalom, Arab Birodalom, Pápai Állam, Mekka, Bizánc, Német-Római Császárság Velence, Genova, Pannonhalma,	földrajz, művészetek	falitérképek, atlaszok

<i>kódexek világa</i> <i>Történetek a keresztes háborúk korából</i> A kézművesipar és kereskedelem központja: a középkori város Európa a 15. században A középkori ember műveltsége Összefoglalás Ellenőrzés	Ismertessék a középkori egyház jelentőségét! Forrásrészlet alapján vegyék számba a céhek fontosabb feladatait! Ismertessék a keresztes háborúk főbb okait! Tartsanak élménybeszámolót egy keresztes lovag tapasztalatairól! Mutassák meg Európa térképén a távolsági kereskedelem főbb tengeri és szárazföldi útvonalait! Meséljenek a hajókon szolgáló emberek életéről! Játsszanak el egy lovaggá avatási szertartást! Meséljenek el egy lovagi tornát az úrhölgy és a lovag szemszögéből!	történelmi képekről! Tudjanak használni történelmi atlaszokat, kézikönyveket, lexikonokat, adattárakat! Legyenek képesek adott témához információkat gyűjteni könyvtárakban! Tudjanak tanult történelmi helyzeteket alkalmazni más-más országok történelmének megismerésekor! Tudjanak 10-15 mondatos fogalmazást készíteni valamely történelmi – társadalmi témáról!	önkormányzat, adó, vám, céh, járvány, távolsági kereskedelem, kereslet-kínálat, önellátó gazdálkodás, ártermelés, céhmester, pénzgazdálkodás, hűbérilánc, lovagrend, szolgáltatások, lovagi torna, világi pap, kontár, pénzváltó, könyvnyomtatás, román stílus csúcsíves, gótikus stílus, reneszánsz, örgróf, Korán, hét szabad művészet	<i>Aachen, Monte Cassino, Assisi, Ják, Nyírbátor</i>		
---	---	--	---	---	--	--

2. MAGYARORSZÁG AZ ÁRPÁDOK IDEJÉN: 14 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Letelepedés és kalandozó hadjáratok Az államalapítás: Géza fejedelem és I. (Szent) István király Szent István állama, a <i>magyar koronázási jelvények</i> <i>Trónviszályok, pogánylázadások</i> A keresztény magyar állam megszilárdítása: I. (Szent) László, Könyves Kálmán Hanyatló királyi hatalom II. András korában Tatárjárás Második honalapítás	Régészeti leletek alapján rekonstruálják képzeletben, esetleg rajzban, maketten a honfoglalók főbb használati tárgyait és ruházatkódását! Ismerjék a kalandozó hadjáratok okát és célját, meséljenek mondákat a kalandozásokról! Fejtsék ki, mi a keresztény magyar állam megalapításának jelentősége! Jellemezzék Szent Istvánt! Keressenek lakóhelyük környékén Szent Istvánt idéző emlékművet, szobrot, utcanévet stb.!	Legyenek képesek megkülönböztetni a feltételezést a tényektől! Tudjanak kérdéseket megfogalmazni adott történelmi témákban! Legyenek képesek felismerni a változásokat és nyomon követni egy-egy történelmi jelenség kapcsán! Legyenek képesek saját véleményyt megfogalmazni történelmi eseményekről! Legyenek képesek saját véleményyt megfogalmazni történelmi személyekről! Tudjanak nevelői	<i>letelepedés, kalandozás, vármegye, egyházmegye, püspökség, várispán, tatár, kán, kun pogánylázadás, törvényt nap, szabad költözködés, nádor, Aranybulla, királyi birtok, királyi vármegyerendszer, nemesi vármegyerendszer, földvárak, kővárak, telepések, tihanyi apátság alapító oklevele, Halotti Beszéd és Könyörgés, Kiskirályok</i>	955, 972-997, 997-1038, 1000, 1055, 1077-1095, 1083, 1095-1160, 1205-1235, 1217, 1222, 1235-1270, 1241-1242, 1301, <i>Lehel, Bulcsú, Géza fejedelem, I. (Szent) István, Szent Gellért, Boldog Gizella, Szent Imre, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla Julianus barát, IV. Béla, Bánk-bán, Gertrud II. (Jeruzsálemi) András, IV. (Kun) László,</i>	földrajz, irodalom, művészetek	fal térképek, történelmi atlasz

<i>A magyar címer kialakulása</i> Kultúra az Árpád-korban Árpád-kori emlékek a mai Magyarországon <i>Szent magyarok</i> Összefoglalás Ellenőrzés	Olvassanak el és értelmezzenek néhány törvényt István törvénykönyvéből! Meséljenek mondákat Szent Lászlóról! Olvassanak részletet Szent László törvénykönyvéből, és magyarázzák meg, mi indokolja a törvények szigorúságát! Keressenek a történelmi térképen román kori műemlékeket, és mutassák meg ezeket mai közigazgatási térképeken! Mutassanak be – korábbi ismereteik felhasználásával - egy magyarországi román kori műemléket! Beszéljenek a tatárjárásról, olvassanak rövid forrásrészletet róla!	irányítással különböző társadalmi, történelmi események okait, következményeit feltárni! Tudják önállóan elmondani a tankönyvi anyag egy-egy részletét! Tudjanak történelmi szöveget értelmesen elolvasni és feldolgozni! Tudják történelmi leíró szövegek tartalmát elmondani! Tudják saját véleményüket megfogalmazni! Tudjanak történelmi témákról rajzokat készíteni!		<i>III. András, Dzsingisz kán, Batu kán, Szent Erzsébet, Szent Margit, Anonymus, Kézay Simon,</i> <i>Augsburg, Horvátország, Dalmácia, Galicia Esztergom, Székesfehérvár, Vértes, Pozsony, Győr, Erdély, Buda, Muhi, Sajó,</i>		
--	--	---	--	--	--	--

3. VIRÁGZÓ KÖZÉPKOR MAGYARORSZÁGON: 15 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
A királyi hatalom megerősödése Károly Róbert idején Nagy Lajos, a lovagkirály Magyar király a császári trónon: Zsigmond Magyarországi városfejlődés a középkorban Hunyadi János, a törökverő A nándorfehérvári diadal, 1456	Jelöljék körvonalas térképen a kiskirályok uralta területet! Indokolják I. Károly főbb intézkedéseit és tetteit! Keressenek összefüggést a királyi birtokok csökkenése és az újfajta királyi bevételek között! Ismertessék forrásrészlet alapján a kapuadó lényegét! Jellemezzék Nagy Lajost, a lovagkirályt ! Történelmi és körvonalas térképen mutassák meg a Nagy Lajos uralta királyságokat és területeket!	Tudnak tanult történelmi anyaggal kapcsolatban kérdéseket feltenni! Tudják megmutatni a történelmi atlaszban és a falitérképen a tanult történelmi eseményeket és helyneveket! Tudjanak eseményeket kapcsolni a magyar történelmi helynevekhez! Tudják a tanult időszakot korszakokra osztani! Tudják a tanult cselekményeket időrendbe állítani! Tudják a tanult évszámokat századokba sorolni! Tudjanak tanári	kiskirály, aranyforint, bandérium, nemes, báró, ösiség, kilenced, kormányzó, végvár, <i>Anjou, Jagelló, kapuadó, bányabér, árumegállító jog, visegrádi találkozó, úriszék, pallosjog, Képes Krónika, egyetem, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, bíró, városi tanács, keresztes, népfelkelő, kancellária, zsoldos sereg, hadiadó, corvina, országgyűlés, végvár vonal, harmincad törvény,</i>	I. Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, <i>I. Ulászló, Hunyadi János, Kapisztrán Szt. János, Dugovics Titusz, Kamonyai Simon, Szilágyi Mihály, I. Mátyás, Beatrix, Kinizsi Pál, Hess András, II. Ulászló, Dózsa György, II. Lajos, Tomori Pál, I. Szulejmán, Szapolyai János, I. Ferdinánd, János Zsigmond, Izabella, Fráter György Pécs, Nándorfehérvár,</i>	földrajz, irodalom, művészetek	falitérképek, történelmi atlasz

Mátyás, az igazságos Mátyás király asztalánál. (Életmódtörténet) <i>A Jegellő-kor</i> A középkori magyar állam bukása Az ország három részre szakadása <i>Magyar uralkodók genealógiája</i> <i>Zászlók a magyar középkorból</i> Összefoglalás Ellenőrzés	Indokolják az ősiség és a kilencedtörvény jelentőségét a középnemesség és a királyi hatalom szempontjából! Tervezzék meg egy nemes címerét! Jelöljék időszalagon az Anjou-kort! Hasonlítsák össze a középkori városokat a mezővárosokkal! Térképvezérlésen kövessék nyomon a nándorfehérvári csata főbb eseményeit! Készítsenek rövid vázlatot a következő szempontokkal: Mátyás király belpolitikája, külpolitikája, gazdaságpolitikája, udvari kultúra Mátyás korában!	segítséggel vázlatot készíteni! Ismerjék, hogy kik voltak az adott történelmi korszakok kiemelkedő magyar személyiségei! Legyenek képesek társaik véleményét figyelembe venni, a saját véleményük kialakításakor! Legyenek képesek egy-egy történelmi szemelvény lényegének kiemelésére!		<i>Várna, Visegrád, Mohács, Temesvár, Körmöc, Pozsony, Kassa, Sopron, Nagyszombat, Bártfa, Eperjes, Rigómező, Gyulafehérvár</i>		
---	--	--	--	--	--	--

4. AZ ÚJKOR KEZDETÉN: 12 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Felfedezők és hódítók A felfedezések hatása az európai életre A reformáció, Luther és Kálvin Új államforma születik: Németalföld, Anglia A katolikus megújulás. A reformáció és a katolikus megújulás emlékei lakóhelyünkön (Helytörténeti séta) XIV. Lajos Franciaországa, és I. Péter Oroszországa Az Európán kívüli világ Kultúra és tudomány az újkor kezdetén Összefoglalás Ellenőrzés	Hasonlítsák össze, miben különbözött Amerika őslakóinak élete az európaiak életformájától! Mutassák meg földgömbön, történelmi térképen és jelöljék körvonalas térképen a főbb felfedezőutakat! Mondjanak néhány példát arra, milyen ételeket nem ehattunk Kolumbusz előtt! Hasonlítsák össze a céheket a manufaktúrákkal! Indokolják meg, hogy az árutermelés fellendülése miért eredményezte a pénzforgalom és a bankélet fejlődését! Készítsenek táblázatot a reformáció legfőbb tanításairól!	Tudjanak kérdésekre válaszolni az elhangzott történelmi elbeszélésekből, tanári magyarázatokból! Tudjanak az életkornak megfelelő történelmi szövegeket értelmesen felolvasni és feldolgozni! Egy-egy történelem tankönyv részegységében önállóan találják meg a legfontosabb gondolatokat! Saját szavaival tudják elmondani az olvasott szöveg tartalmát! Önállóan tudjanak kérdéseket megfogalmazni történelmi képekről!	újkor, azték, inka, felfedező, gyarmat, világkereskedelem, manufaktúra, bankár, hitel, humanizmus, reformáció, evangélikus, református, unitárius, protestáns, katolikus megújulás, parlament, forradalom, köztársaság, alkotmány, jezsuita, piarista	Kopernikusz, Kolombusz, Magellán, Luther Márton, Kálvin János, XIV. Lajos, I. Péter, Leonardo da Vinci, Galilei, Newton, Michelangelo, Rembrandt, Bach, Moliere, Händel, Shakespeare, Orániai Vilmos, Cromwell, Loyolai Szt. Ignác, Kalazanci Szt. József, Néri Szt. Fülöp, Xavéri Szt. Ferenc Amerika, Versailles, Párizs, London, Madrid, Szentpétervár, Loyola Peralta	földrajz, irodalom, hittan, művészetek	falitérképek, történelmi atlasz

5. MAGYARORSZÁG AZ ÚJKOR KEZDETÉN: 13 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Élet a török Hódoltságban A várháborúk hősei A királyi Magyarország Az Erdélyi Fejedelemség: a Báthoryak A Habsburg-ellenes harcok élén: Bocskay, Bethlen és a Rákócziak <i>A királyhű magyarok: Esterházyak, Zrínyiek, Koháryak</i> A reformáció és a	Meséljenek arról, kik voltak a hajdúk, hogyan éltek békében és háborúban! Mondják el, miben különbözött a XVII. századi Erdély a másik két országrésztől! Mondják el ifj. Zrínyi Miklós halálának történetét, ismertessék a halála körülményeiről elterjedt szóbeszédet! Vegyék számba Budavár katonai jelentőségét! Meséljenek Rákóczi Ferenc fiatalkoráról (szülei, neveltetése, bécsújhelyi börtön, szökése)! Készítsenek listát azokról a sérelmekről, amelyek a Rákóczi-szabadságharc kitöréséhez vezettek! Rendszerezze ezeket (parasztok, földesurak,	Tudjanak használni történelmi atlaszokat, kézikönyveket, lexikonokat, adattárakat! Legyenek képesek adott témához információkat gyűjteni könyvtárakban! Tudjanak tanult történelmi helyzeteket alkalmazni más-más országok történelmének megismerésekor! Tudjanak 10-15 mondatos fogalmazást készíteni valamely történelmi – társadalmi témáról! Legyenek képesek megkülönböztetni a feltételezést a tényektől! Tudjanak kérdéseket megfogalmazni adott	janicsár, szpáhi, pasa, hajdú, kollégium, végvár, kuruc, labanc, <i>históriás ének, minaret, dzsámi, Szent Liga, Hódoltság</i>	1532, 1552, 1566, 1606, 1613-1629, 1664, 1683, 1686, 1699, 1703-1711, 1711 <i>Jurisics Miklós, Szondy György, Dobó István, Losonczy István, Zrínyi Miklós, Báthory István, Bocskay István, Bethlen Gábor, Eszterházy Miklós, Zrínyi Miklós, Pázmány Péter, Koháry István,</i>	földrajz, irodalom, művészetek	falitérképek, történelmi atlasz

katolikus magújulás kulturális hatása Buda visszafoglalása és a magyar felszabadító háború II. Rákóczi Ferenc élete A Rákóczi szabadságharc <i>Történelemábrázolás a magyar képzőművészetben</i> Összefoglalás Ellenőrzés	végvári vitézek)! Keressék meg történelmi térképen és mutassák meg körvonalas térképen a szabadságharc főbb katonai sikereinek eredményeit! Idézzenek fel egy-két kuruc dalt! Jellemezzék II. Rákóczi Ferenc fejedelmet! Meséljenek egy Mikes Kelemen-levél alapján a száműzetésben élő magyarok életéről!	történelmi témákban! Legyenek képesek felismerni a változásokat és nyomon követni egy-egy történelmi jelenség kapcsán! Legyenek képesek saját véleményét megfogalmazni történelmi eseményekről! Legyenek képesek saját véleményét megfogalmazni történelmi személyekről!		<i>I. Rákóczi György, Károli Gáspár, Zrínyi Ilona, Savoyai Jenő, Lotharingiai Károly, I. Lipót, II. Rákóczi Ferenc, Károlyi Sándor, Bottyán János Bercsényi Miklós</i> <i>Kőszeg, Eger, Drégely, Szigetvár, Isztambul, Bécs, Krakkó, Borsi, Munkács, Ónod, Szécsény, Szatmár, Karlóca, Vasvár</i>		
Év végi összefoglalás (3 óra)						

A továbbhaladás feltételei:

Tudjon tanult történeteket önállóan elmondani a tantervi fogalmak, nevek és évszámok felhasználásával. Tudja a tanult történet lényegét kiemelni. Tudjon egyszerű forrásokat értelmezni és azokból következtetéseket levonni. Tudjon tanári segítséggel adott témában információkat gyűjteni. Legyen képes a korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni. Tudjon távolságot becsülni, és számításokat végezni különböző térképeken.

7. évfolyam

Célok és feladatok:

7-8. évfolyamon az egyetemes és a magyar történelem újkori és jelenkori szakaszát tárgyaljuk. Ezen időszakok sok szállal kapcsolódnak jelenünkhöz, ezért a legfontosabb tények megismertetése mellett lényeges a történelmi szemlélet fejlesztése. Az egyetemes és a magyar történelem eseményeinek, összefüggéseinek föltárása a magyar történelem mélyebb megértését segíti elő. Ezt erősíti az is, hogy a tanulók a magyar történelemmel gyakran a kiemelkedő személyiségek életén keresztül ismerkednek meg, így mérlegelhetik azt is, hogy mi a szerepe az egyénnek a történelemben.

Az európai történelem kiemelt eseményeinek segítségével elsősorban Európa történelmi szerepének változásairól (vetélkedések és háborúk, diktatúrák és demokráciák, ellentétek és integráció) szereznek benyomásokat a tanulók.

Az európai történelem fordulópontjairól szerzett ismereteik mellett tanulmányozzák az újkorban és a jelenkorban élt emberek életmódját, gondolkodásmódját, valláshoz való viszonyát is.

Az időszak jó példát kínál arra is, hogy a tanulók megvizsgálhassák az egyenlőtlen fejlődés elvét, hogy érzékeljék a szegény és gazdag országok (gyarmatosítók, gyarmatok; fejlettek, fejlődők) közötti különbségek tényezőit, megértsék annak legfőbb okait. Érzékeljék azt is, hogy a széttartó, negatív tendenciák mellett jelen vannak a kiegyenlítő, konfliktusfeloldó törekvések is (pl. ENSZ, Európai Unió).

Mind az egyetemes, mind a magyar történelem bővelkedik olyan konfliktusokban, amelynek feldolgozásával megismerkedhetnek és azonosulhatnak az egyszerű emberek erkölcsi konfliktusaival történelmi döntéshelyzetekben (forradalmak, holokaust, kisebbségi lét).

Az Európán kívüli világ hatékony, mélységgelví feldolgozását két kiemelt témakör (India és Japán; Kína) teszi lehetővé.

A XX. századi történelmi anyag feldolgozása segítségével felismerhetik a globalizáció folyamatának főbb jellemzőit, az ebből fakadó ellentmondásokat, s megvizsgálhatnak e kihívásra megjelenő néhány választ is.

A jelenismeret tanításának célja, hogy az alapvető állampolgári ismeretekre támaszkodva a tanulók el tudjanak igazodni a jelen bonyolult közéletében, értsék a demokratikus viszonyok rendszerét, működését.

A tanulók értékelése:

A számonkérés formái:

- Önálló szóbeli felelet.
- Félévente legalább egy házi dolgozat, esszé vagy kiselőadás elkészítése.
- Félévente legalább két témazáró feladatlap megírása.

A tanulók értékelésekor fontos szempontok:

- Aktivitás és részvétel a tanulói tevékenységek során.
- Szóbeli és írásbeli feleletek, beszámolók esetében az összefüggő, követhető, logikus gondolatmenetre való törekvés.
- Képes-e önállóan felépíteni feleletét? Képes-e kérdéseket megfogalmazni?
- Az alapvető történelmi fogalmak helyes használata. Fontos események, személyek elhelyezése időben és térben, tájékozódás a történelmi térképen.
- Egyéni és csoportos képességfejlesztő feladatok (pl. forrás, kép, ábra, grafikon, diagram elemzés) megoldása.
- Projektumok (pl. tablók, szerkezeti és alaprajzok, makettek) egyéni vagy csoportos elkészítése.
- Tanórán kívüli információszerzés és gyűjtőmunka produktumainak bemutatása.

Évi összóraszám: 74

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 2

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
	Év eleji ismétlés	3 óra
1.	A polgári átalakulás kora	13 óra
2.	Magyarország újjáépítése	7 óra
3.	Reform, forradalom és szabadságharc Magyarországon	15 óra
4.	Nemzetállamok kora	11 óra
5.	Polgárosodás Magyarországon	12 óra
6.	Az első világháború	11 óra
	Év végi összefoglalás	3 óra

ÖSSZESEN: ... 74 óra

Kiemelt tevékenységek

Ismeretszerzés, tanulás

Könyvtári kutatás megadott témában és szempontok alapján kézikönyvekből és ismeretterjesztő művekből (pl. az egészségügy fejlődése, a nők helyzete a tradicionális társadalomban, a Nemzeti Színház története, Kőrösi Csoma Sándor útja).

A tantárgyhoz kapcsolódó források és egyéb szövegek értő olvasása.

Korabeli írásos források összevetése megadott szempontok alapján (pl. a filozófusok és az uralkodók gondolatai az egyházzól, vallásról; a Függetlenségi Nyilatkozat és az olmützi alkotmány).

Új információk szerzése tömegkommunikációs eszközökből, a látottak, hallottak rövid, lényegretörő összefoglalása (ismeretterjesztő filmek, CD-ROM-ok).

Különböző képi információk gyűjtése megadott témához (pl. az ipari forradalmak találmányai; a magyar nemzeti kultúra a reformkorban).

Információk gyűjtése statisztikai adatokból (pl. Magyarország benépesülése, etnikai összetétele; a világ vezető hatalmainak gazdasági mutatói a XIX. sz. végén).

Önálló kutatás adott témában, a könyvtárban, a médiatárban, a múzeumban vagy az interneten, melynek végeredménye rövidebb kiselőadás vagy esszé (pl. életmód, technika és hadtörténeti témák, portrék).

Kritikai gondolkodás

Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalat témával kapcsolatban (bármely témában).

Történelmi személyiségek jellemzése (XVI. Lajos-Robespierre; Metternich-Kossuth; Bismarck-Marx).

Történelmi személyiségek tanulmányozása döntéshozatalukban, feltevések, megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek okairól (pl.: XVI. Lajos szökése, Napóleon államcsínye; I. Ferenc József és a kiegyezés; Garibaldi átadja a hatalmat a királynak).

Lényegkiemelés hallott vagy írott szövegből (történelmi forrás, tankönyvi szöveg, irodalmi mű); Kulcsmondatok meghatározása; Szövegtömörítés és átfogalmazás megadott szempontok alapján (pl. Szent Szövetség alapító okirata, Húsvéti cikk, Kasszandra levél, a manufaktúra és a gyár).

A fikció megkülönböztetése az igaz történettől. Adott történetben a valós és fiktív elemek megkülönböztetése (pl. a Kossuth-mondák és a valóság, propaganda és valóság a Rákosi-korszak sajtójában).

Szerepjáték: valamely korszak jellemző alakjának egyes szám első személyű bemutatása (pl. Edison, II. József, Erkel, XIII. Leó pápa, stb.).

Történelmi jelenetek eljátszása különböző szempontokból (pl. bírósági tárgyalás: XVI. Lajos pere; ellenfelek vitája; Deák és Kossuth a kiegyezésről, egy északi és egy déli polgár a rabszolgatartásról az USA-ban stb.).

Valamely kijelölt téma több szempontú feldolgozása csoportmunkában, tanári irányítással (pl. Budapest, a világváros, világháború és technika).

Vélemény megfogalmazása tanári segítséggel vagy önállóan történelmi személyiségekről, jelenségekről (pl. a passzív ellenállás, a futószalag).

Érvek és ellenérvek gyűjtése a vélemény alátámasztására vagy cáfolására.

Feltevések megfogalmazása egyes történelmi, társadalmi jelenségek okairól (pl. a jakobinusok és a terror; a magyar függetlenség ügye 1849-ben; az antant és a központi hatalmak céljai, erőviszonyai).

Kommunikáció

Összefüggő felelet (események, történetek elbeszélése) megadott történelmi témáról a megismert fogalmak felhasználásával (bármely témában).

A megismert sematikus rajzok, ábrák élőlőszóban való megelevenítése (pl. a dualista államszerkezet; a pozsonyi rendi gyűlés működése; a szövetségi rendszerek a XIX. század végén).

Beszélgetés, vita egy-egy témáról, a tárgyilagos érvelés technikájának elsajátítása (pl.: megteremthető-e a tökéletes társadalom; eredményre vezetnek-e a merényletek; lehetséges-e a női emancipáció; hogyan működnek az előítéletek?).

Fogalmazás írása (esszé, házidolgozat) megadott történelmi témáról, meghatározott formában (szerkesztés, képek, ábrák, felhasznált irodalom).

Vázlat, rajzos vázlat készítése csoportmunkában.

Modellek, makettek készítése vagy lényeges vonásaik felismerése és elmondása képek, ábrák alapján (pl. gőzgép, híd, tank, villamos, tengeralattjáró).

Események, történetek, jelenségek dramatikus megjelenítése.

Térben-időben való tájékozódás

Az egyetemes és a magyar történelem eseményeinek összevetése térkép alapján (pl. a napóleoni háborúk és Magyarország; a német és az olasz egység és az Osztrák-Magyar Monarchia).

Gazdasági, társadalmi, technikai jelenségek összefüggéseinek, időbeli, térbeli változásának, fejlődésének felismerése (pl. gőzgéptől a futószalagig; a vasúthálózat fejlődése Európában és Magyarországon; Európa népességnövekedése és a városi lakosság aránya; a nemzetiségek arányának változásai a XVIII-XX. században).

Események egyidejűségének megállapítása, néhány kiemelt esemény elhelyezése az időben.

Sematikus térképvázlatok elkészítése kézi munkával (Magyarország térképe a fő folyókkal és a Kárpátokkal).

A tanult időszak térbeli és időbeli változásainak felismerése, történelmi térképek összehasonlítása (pl. az USA, Németország és Magyarország a XIX. században).

Események kapcsolása a tanult helyekhez.

Történelmi helyszínek modellezése (pl. helyszínrajzok - az angol alsóház; alaprajzok - vásárcsarnok, Országház; csaták, ütközetek - Waterloo, Somme).

Történelmi jelenségek természeti feltételeinek felismerése történelmi és földrajzi térképek alapján (pl. az ásványkincsek és az ipari forradalom).

1. A POLGÁRI ÁTALAKULÁS KORA: 13 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Év eleji ismétlés (3 óra)						
Európa felemelkedése és a polgárosodás Eszmék és személyiségek a felvilágosodás korában Észak-Amerika angol gyarmatosítása és az Amerikai Egyesült Államok születése Válság és forradalom Franciaországban, (abszolút monarchiából alkotmányos királyság) Szabadságból rémuralom, (az első francia köztársaság és a jakobinus diktatúra) Bonaparte Napóleon karrierje,	Rövid életrajzok, életutak készítése könyvtári gyűjtőmunkával a felvilágosodás nagy alakjairól, jelentős képviselőiről (filozófusok, írók, tudósok). Vitaszituáció megbeszélése és eljátszása: Amerika függetlensége vagy alkalmazkodás az anyaország (Anglia) döntéseihez témában. Írásos források elemzése (a Függetlenségi Nyilatkozat és az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának részletei). Lényegkiemelés,	Tudjanak ismereteket meríteni tömegkommunikációs eszközökből! Tudjanak ismereteket meríteni egyszerű forrásokból: grafikonok, diagrammok, törvények! Legyenek képesek adott témához információkat gyűjteni könyvtárból, múzeumból, médiából! Legyenek képesek érveket és ellenérveket megfogalmazni a vita során! Legyenek képesek az ismeretterjesztő irodalom felhasználására kiselőadást, beszámolót	alkotmány, emberi jogok, <i>polgári szabadságjogok: személyi szabadság, vagyonbiztonság, egyesülési és gyülekezési jog, választójog, felvilágosodás, népfelség elve, hatalmi ágak: törvényhozás, végrehajtás, bíráskodás, forradalom, jakobinus, terror, diktatúra, nemzet, első ipari forradalom: gőzgép, mezőgazdasági forradalom, vetésforgó, gyár, vállalkozó, haszon, tőkés, bérmunkás, sztrájk, szakszervezet,</i>	1776, 1783, 1789, 1793, 1804, 1815 Washington, Kovács Mihály, Franklin, Rousseau, XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt. Stephenson, Fulton, Boston, Yorktown, Lipcse, Waterloo	földrajz, magyar nyelv és irodalom, művészetek, fizika, technika	falitérképek, történelmi atlasz

(katonából konzul, majd császár) <i>Harcban Európával, (a napóleoni háborúk története)</i> A "Világ műhelye", (ipari forradalom Nagy-Britanniában) <i>Az ipari forradalom hatása a mezőgazdaságra, a társadalomra és az életmódra</i> A vállalkozók és a vállalkozások a Szent Szövetség Európájában <i>Új polgári eszmék születése a XIX. századi Európában, (liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus)</i> Összefoglalás Ellenőrzés	kulcsmondatok meghatározása tanári segítséggel. Helyes lépés volt-e XVI. Lajos szökése? Érvék és ellenérvék gyűjtése történelmi forrásokból (tankönyv, ismeretterjesztő irodalom), saját vélemény megfogalmazása, irányított vita. A francia forradalomtól a Szent Szövetségig - európai térképek összehasonlító vizsgálata történelmi szempontok alapján. Kronológiai szinkronvázlat készítése a napóleoni háborúk és Magyarország történetéről. Képek gyűjtése, tabló készítése csoportmunkában a nagyvárosi élet jellemzőiről a XIX. században.	készíteni! Tudjanak nevelői segítséggel történelmi forrásokat elemezni! Tudjanak egyszerű történelmi forrásokat önállóan elemezni! Tudjanak fogalmazást készíteni valamely történelmi, társadalmi témáról! Tudják megállapítani, hogy a magyar és egyetemes történelmi személyek közül kik voltak kortársak! Tudják alkalmazni az idő tagolására szolgáló kifejezéseket! Legyenek képesek egyszerű, kronológiai számítások elvégzésére! Kronológiai táblázat készítésével legyenek képesek a magyar és egyetemes történelmi személyek összehasonlítására!	kapitalizmus, politika, rendi gyűlés, nemzetgyűlés, törvényhozó gyűlés, alkotmányozó gyűlés, Code Napoleon, liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus, bécsi kongresszus, Szent Szövetség,			
---	--	---	---	--	--	--

2. MAGYARORSZÁG ÚJJAÉPÍTÉSE: 7 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
III. Károly király és kora Magyarország Mária Terézia korában II. József a "kalapos király" A soknemzetiségű Magyarország A francia forradalom és a napóleoni háborúk hatása Magyarországon Összefoglalás Ellenőrzés	Sematikus térképvázlat készítése Magyarországról és a főbb nemzetiségek elhelyezése a térképen. Mária Terézia és II. József jellemzése, céljaik és tetteik összehasonlítása tanári segítséggel. Beszélgetés a nők helyzetéről a tradicionális társadalomban. Képek gyűjtése jellegzetes társadalmi szerepekről, munkákról, foglalkozásokról. Népesedési grafikon értelmezése, elemzése.	Tudjanak kérdésekre válaszolni az elhangzott történelmi elbeszélésekből, tanári magyarázatokból! Tudjanak az életkornak megfelelő történelmi szövegeket értelmesen felolvasni és feldolgozni! Egy-egy történelem tankönyv részegységében önállóan találják meg a legfontosabb gondolatokat! Saját szavaival tudják elmondani az olvasott szöveg tartalmát! Önállóan tudjanak kérdéseket megfogalmazni történelmi képekről!	<i>magyar nemesi alkotmány, betelepítés, bevándorlás, úrbérrendezés, állandó hadsereg, vallási türelem, államnyelv, oktatáspolitikai, vámrendelet, nemzeti ellenállás, magyar jakobinus összeküvés, cenzúra, cenzor, infláció, önkény, arisztokrata: herceg, gróf, báró, birtokos nemes, bocskoros nemes, szabad paraszt, telkes jobbágys, zsellér, nemzetiségi: román, szlovák, szerb, horvát, ruszin, szlovén, német, görög katolikus, görög ortodox, pravoszláv, polgári átalakulás,</i>	1711-1740, 1740-1780, 1780-1790, 1790-1792, 1792-1835, 1794, 1805 III. Károly, Mária Terézia, II. József, Martinovics Ignác, Hadik András, II. Lipót, I. Ferenc, Simonyi József Győr	földrajz, művészetek,	falitérképek, történelmi atlasz

3. REFORM, FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC MAGYARORSZÁGON: 15 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Széchenyi István föllépése, (a reformkor kezdete, 1825) A rendi országgyűlések a reformkorban Kossuth Lajos, (új vezető a reformellenzék élén) A magyar nyelv ügye A nemzetiségek ébredése Forradalom Pest-Budán 1848. III. 15-én Az első független magyar kormány megalakulása, (polgári törvények) <i>Nemzeti jelképeink</i>	Történelmi személyiségek vázlatos életútjának elkészítése, a személyiségek jellemzése (pl. Széchenyi, Wesselényi, Kossuth, Deák). Korabeli írott források olvasása, szövegértés, lényegkiemelés (Hitel, Pesti Hírlap). Információk gyűjtése könyvtárban, képi és szöveges információk rendszerezése, bemutatása (a nemzeti kultúra fejlődése, Széchenyi gyakorlati alkotásai). A nemzetiségi arányok változásai, a cigányság a XIX.	Tudjanak használni történelmi atlaszokat, kézikönyveket, lexikonokat, adattárakat! Legyenek képesek adott témához információkat gyűjteni könyvtárakban! Tudjanak tanult történelmi helyzeteket alkalmazni más-más országok történelmének megismerésekor! Tudjanak 10-15 mondatos fogalmazást készíteni valamely történelmi – társadalmi témáról! Legyenek képesek megkülönböztetni a feltételezést a tényektől! Tudjanak kérdéseket megfogalmazni adott	rendi országgyűlés, alsótábla, felsőtábla, nyelvújítás, reformkor, <i>országgyűlési tudósítások, Pesti Hírlap, védegylet, közteherviselés, örökváltság, nyilvánosság, sajtószabadság, felelős kormány, nemzeti függetlenség, jobbágyfelszabadítás, nemzetiségi ellentét, nemzetőrség, honvédség, Olmützi nyilatkozat, trónfosztás, függetlenségi nyilatkozat, népképviselői országgyűlés, márciusi ifjak, tizenkét pont, jurátus,</i>	Kazinczy Ferenc, báró Wesselényi Miklós, Széchenyi István, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Görgey Artúr, Bem, Metternich, Haynau, V. <i>Ferdinánd, I. Ferenc József, Klapka György, Paskievics, I. Miklós</i> Debrecen, Isaszeg, <i>Háromszék, Székelyföld, Segesvár, Pákozd, Komárom, Világos, Arad</i>	magyar nyelv és irodalom, művészetek	falitérképek, történelmi atlasz

<i>újjászületése</i> <i>Fegyveres</i> <i>támadás és a</i> <i>honvédség</i> <i>megalakulása</i> Magyarország felszabadítása Az orosz beavatkozás, (a szabadságharc bukása) <i>A művészeti</i> <i>alkotás, mint</i> <i>történelmi</i> <i>forrás, (kortárs</i> <i>művészek</i> <i>alkotásai a</i> <i>képzőművészet</i> <i>és az irodalom</i> <i>területéről)</i> A szabadságharc és Európa, (esélyek és eredmények) Összefoglalás Ellenőrzés	századi statisztikai adatok tükrében - információk gyűjtése, következtetések levonása. Statisztikai adatok átalakítása diagrammá, grafikonná A szabadságharc eseményeinek követése a térképen, történelmi események kapcsolása helyszínekhez (pl. Pákozd, Isaszeg, Buda). Különböző vélemények (korabeli, későbbi) elolvasása a Függetlenségi Nyilatkozatról. A vélemények feldolgozása csoportmunkában, tanári irányítással. Grafikonok, diagramok tanulmányozása a szabadságharc hadseregéről. Következtetések	történelmi témákban! Legyenek képesek felismerni a változásokat és nyomon követni egy-egy történelmi jelenség kapcsán! Legyenek képesek saját véleményyt megfogalmazni történelmi eseményekről! Legyenek képesek saját véleményyt megfogalmazni történelmi személyekről! Tudjanak nevelői irányítással különböző társadalmi, történelmi események okait, következményeit feltárni! Tudják önállóan elmondani a tankönyvi anyag egy-egy részletét!	<i>Honvédelmi</i> <i>Bizottmány,</i> <i>intervenció, aradi</i> <i>vértanúk,</i> <i>országgyűlés,</i> <i>arisztokrácia,</i> <i>alsótábla, felsőtábla,</i> <i>nyelvújítás, reformkor,</i> közteherviselés, örökváltság, zsellér, nyilvánosság, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbágyfelszabadítás, nemzetőrség, honvédség, trónfosztás asszimiláció, önrendelkezés, polgárosodás			
--	--	---	---	--	--	--

	levonása, a megállapítások alkalmazása a történelmi események tanulmányozása során. Mondák, történetek olvasása Kossuth Lajosról.					
--	--	--	--	--	--	--

4. NEMZETÁLLAMOK KORA: 11 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Az amerikai polgárháború Új európai nemzetállamok, (Olaszország, Németország) Nemzetállamok születése a Török Birodalom helyén Az állam új feladatai, (oktatásügy, egészségügy, szociálpolitika) A birodalomépítés ábrándja,	Területi változások az USA történetében az alakulástól a XIX. század végéig. Gazdasági változások leolvasása, értelmezése történelmi térképről - a vasútvonalak és iparosodás az USA-ban. Érvek a rabszolgatartás mellett és ellen - egy déli és egy északi polgár elképzelt vitája az USA-ban.	Tudjanak történelmi szöveget értelmesen elolvasni és feldolgozni! Tudják történelmi leíró szövegek tartalmát elmondani! Tudják saját véleményüket megfogalmazni! Tudjanak történelmi témákról rajzokat készíteni! Tudnak tanult történelmi anyaggal kapcsolatban kérdéseket feltenni!	polgárháború, nemzetállam, szabad verseny, monopólium, szociálpolitika, gyarmatbirodalom, anarchizmus, szocializmus, kommunizmus, szociáldemokrácia, utópia, tömegkultúra, központi hatalmak, antant, keresztényszociális tanítás, keresztényszocializmus, kereszténydemokrácia	1859, 1861-1865, 1863, 1866, 1870-71, 1890, 1894 Bismarck, Garibaldi, <i>Türr István</i>, Lincoln, Grant, Lee, Edison, Marx, <i>Viktória</i>, Viktor Emanuel, I. Vilmos Bismarck, Garibaldi, <i>Türr István</i>, Lincoln, Grant, Lee,	földrajz	faliterképek, történelmi atlasz, játékfilm

(versenyben a világ felosztásáért) Modern társadalom, modern társadalmi gondolkodás, (a polgári parlamentarizmustól a polgári demokrácia felé) A sokarcú munkásmozgalom új áramlatai, (a szocializmus, az anarchizmus, a kommunizmus) <i>A keresztény szociális tanítás, a keresztényszocializmus és a kereszténydemokrácia</i> <i>Egyházi dokumentum, mint történeti forrás: (a Rerum Novarum... kezdetű pápai enciklika)</i> Összefoglalás Ellenőrzés	Bismarck és Garibaldi cselekvéseinek, döntéseinek figyelemmel kísérése a német és olasz egység kialakítása során. Feltevések megfogalmazása csoportmunkában a főbb fordulatok lehetséges indokairól (béke Ausztriával, háború Franciaország ellen, partraszállás Szicíliában, a hatalom átadása a királynak). A balkáni nemzetállamok kialakulási folyamatának nyomon követése térképek, térképvázlatok segítségével. Írásos és képi információk gyűjtése a hagyományos indiai társadalomról és vallásról. A természeti környezet és a telepítő tényezők	Tudják megmutatni a történelmi atlaszban és a falitérképen a tanult történelmi eseményeket és helyneveket! Tudjanak eseményeket kapcsolni a magyar történelmi helynevekhez! Tudják a tanult időszakot korszakokra osztani! Tudják a tanult cselekményeket időrendbe állítani! Tudják a tanult évszámokat századokba sorolni! Tudjanak egy adott történelmi témában vázlatot készíteni!	<i>ia, Rerum Novarum, párizsi kommuné, népjóléti intézkedések: betegbiztosítás, nyugdíj, népegészségügy, népoktatás, társadalmi jólét, szociális piacgazdaság, női egyenjogúság, általános és titkos választójog, második ipari forradalom: elektromosság, villanymotor, belső égésű motorok, brit nemzetközösség, német katolikus centripárt, kultúrharca</i>	Edison, Marx, Viktória, Viktor Emanuel, I. Vilmos		
--	--	--	---	--	--	--

	megfigyelése földrajzi, gazdasági térképek alapján. A japán emberek gondolkodásmódja jellegzetességeinek megfigyelése dokumentumfilmek vagy a média segítségével. Statisztikai források elemzése a japán gazdaság és életszínvonal alakulásáról a XIX- XX. században.					
--	--	--	--	--	--	--

5. POLGÁROSODÁS MAGYARORSZÁGON: 12 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Magyarország a szabadságharc bukása után A kiegyezés Politikai élet a dualista Magyarországon Magyarország "gazdasági aranykora" A magyar malomipar a világ élvonalában. A polgárosodó magyar társadalom Mágnások, polgárok, parasztok, cselédek, ipari munkások. Világváros születése: Budapest <i>Honismereti séta: (Fejlődés nyomai lakóhelyünkön)</i> A millennium: sikerek és válságjelek Összefoglalás Ellenőrzés	Írásos források feldolgozása különböző nézőpontból a kiegyezésről. Lényegkiemelés, kulcsmondatok megfogalmazása. A világvárossá fejlődő Budapest jellemző vonásainak feldolgozása csoportmunkában, tankönyv, olvasókönyv és ismeretterjesztő irodalom segítségével. Történelmi helyszínek alaprajzainak értelmezése, az alaprajz és a kép összekapcsolása (Országház, Nyugati pályaudvar, Nagyvásárcsarnok). Életmód-történeti	Tudjanak ismereteket meríteni tömegkommunikációs eszközökből! Tudjanak ismereteket meríteni egyszerű forrásokból: grafikonok, diagrammok, törvények! Legyenek képesek adott témához információkat gyűjteni könyvtárból, múzeumból, médiából! Legyenek képesek érveket és ellenérveket megfogalmazni a vita során! Legyenek képesek az ismeretterjesztő irodalom felhasználására kiselőadást, beszámolót készíteni!	passzív ellenállás, emigráció, kiegyezés, közös ügyek, <i>közös hadsereg, m. kir. honvédség,</i> polgárosodás, dzsentr, nagypolgárság, kispolgárság, asszimiláció, millennium, <i>nemzetiségi törvény,</i> <i>dualizmus,</i> <i>monarchia,</i> <i>egyházpolitikai törvények: polgári anyakönyvezés,</i> <i>polgári házasság,</i> <i>válás, Szabadelvű Párt, Katolikus Néppárt,</i> <i>Függetlenségi Negyvennyolcas Párt,</i> <i>Szociáldemokrata Párt, aratósztrájk,</i> <i>földosztás,</i> <i>földéhség, okupáció</i>	1867, 1868, 1867-1916, 1873, 1876, 1894, 1908 Alexander, Bach, Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Tisza Kálmán, Ganz Ábrahám, Weiss Manfréd, <i>Wekerle Sándor,</i> <i>Tisza István</i> Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest, Bosznia	földrajz, irodalom	fal térképek, történelmi atlasz

	szövegek értő olvasása, szövegrészek összevetése megadott szempontok alapján.					
--	---	--	--	--	--	--

6. AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ: 11 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
A háború okai és céljai <i>Mozgó háborúból állóháború</i> <i>Magyar honvédek Európa harcterein</i> A frontvonalon, (élet és halál a lövészárkokban) A hátszágban, (a polgári lakosság szenvedései) Forradalmak Oroszországban Győztesek és vesztesek <i>Helytörténeti séta: (I. világháborús emlékművek és</i>	Feltevés megfogalmazása, érvek gyűjtése az antant és a központi hatalmak szövetségi rendszerének kialakulása okairól. Első világháborús fegyverek lényeges vonásainak felismerése, jellemzőinek ismertetése modell vagy képi ábra alapján (a tank, a géppuska). Első világháborús események térképen való azonosítása. Európa politikai határai	Tudjanak kérdésekre válaszolni az elhangzott történelmi elbeszélésekből, tanári magyarázatokból! Tudjanak az életkornak megfelelő történelmi szövegeket értelmesen felolvasni és feldolgozni! Egy-egy történelem tankönyv részegységében önállóan találják meg a legfontosabb gondolatokat! Saját szavaival tudják elmondani az olvasott szöveg tartalmát!	mozgóháború, állóháború, hátszág, békerendszer, bolsevik, szovjet, <i>harc a világ újrafelosztásáért, mozgósítás, front, arcvonal, lövészárkok, influenza, kétfrontos háború, gépek háborúja, pergőtűz, összeomlás, tank, repülőgép, torpedó, géppuska, tengeralattjáró, hadirokkant, eltűnt, véres veszteség, wilsoni elvek, polgári forradalom, Magyar Nemzeti</i>	1914. június 28., 1914-1918, 1917, 1918 október 25. <i>Ferenc Ferdinánd, Wilson, Lenin, II. Vilmos, Károlyi Mihály, Szarajevó, Przemyszl, Galícia, Isonzó, Doberdó,</i>	földrajz, technika, fizika	fal térképek, történelmi atlasz

<i>katonasírok lakóhelyükön.)</i> Összefoglalás Ellenőrzés	megváltozásának felismerése, a változások lényegének összefoglalása térképek összehasonlításának segítségével.	Önállóan tudjanak kérdéseket megfogalmazni történelmi képekről!	<i>Tanács</i>			
--	--	--	---------------	--	--	--

A továbbhaladás feltételei:

Tudjon beszámolót, kiselőadást készíteni és tartani adott történelmi témáról megadott ismeretterjesztő irodalom alapján.

Tudjon egyszerűbb (elsődleges és másodlagos) forrásokat értelmezni, azok lényegét szóban vagy írásban összefoglalni néhány mondatban.

Ismerje az egyes korok, korszakok nevét és sorrendjét, illetve egy-egy korszak főbb jellemzőit.

Tudjon a témához kapcsolódó egyszerűbb történelmi ábrát, modellt vagy adatsort értelmezni néhány mondatban.

Tudja, hogy mi volt a jelentőségük a tantervben szereplő kiemelt személyiségeknek az adott időszakban.

Tudja térben és időben elhelyezni az egyes korszakok fontosabb eseményeit.

Legyen képes egy-egy ország területváltozásait a térképről leolvasni.

8. évfolyam

Évi összóraszám: 74

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 2

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
	Év eleji ismétlés	3 óra
1.	Modern idők	11 óra
2.	A trianoni Magyarország	11 óra
3.	A második világháború	12 óra
4.	A globalizálódó világ	13 óra
5.	Magyarság a Kárpát- medencében	13 óra
6.	Állampolgári ismeretek	7 óra
	Év végi összefoglalás	3 óra

ÖSSZESEN: 74 óra

Kiemelt tevékenységek

Ismeretszerzés, tanulás:

Kutatás informatikai eszközök felhasználásával, adott témában tanári segédlettel (pl. a vallásszabadság kérdése, emberi jogok kérdése, a nők helyzete; a modern lakás; iskola és tudomány a Horthy-korszakban; haditechnika a második világháborúban).

Korabeli írásos források értő olvasása, összevetése saját szempontok alapján (pl. a „Rerum Novarum”, a versailles-i békék főbb pontjai; zsidótörvények Magyarországon; az egyetemisták 16 pontja).

A televízió, a rádió, a napi- és hetilapok adott témájú híryanagának összevetése tanári segítséggel (pl. a világegyház gondjai; gazdaság és politika a fejlődő országokban; az Európai Unió integrációs fejleményei).

Különböző képi információk gyűjtése, csoportosítása, elemzése megadott témában (pl. a városi életmód és a tömegkultúra; a kisebbségi magyar sors, a holokauszt; a második világháború).

Összehasonlító diagramok, grafikonok, táblázatok készítése különböző statisztikák adatainak felhasználásával (pl. gazdasági, népesedési adatok a Horthy- és a Rákosi-korszakban).

Riport, interjú készítése szemtanúkkal, adott témáról, megadott szempontok szerint.

Adott témájú, de eltérő adatok, adatsorok összevetése, az eltérések okainak felderítése tanári segítséggel (pl. a szovjet gazdaság fejlődése, népességi adatok a Kárpát-medencében; a harmadik világ problémái).

Kritikai gondolkodás:

Történelmi személyiségek korabeli és utólagos megítélésének összevetése (pl. Sztálin, Horthy, Nagy Imre, Kádár).

Dokumentumfilmek, játékfilmek jellemző részleteinek értelmezése, mondanivalójának rövid leírása (pl. Churchill; a második világháború; 1956; a Kádár-korszak témájából).

A riport, interjú segítségével összegyűjtött anyag szerkesztése, feltevések megfogalmazása a szereplők viselkedésének mozgatórugóiról (pl. az ötvenes évek; 1956; élet a Kádár-korszakban).

Tapasztalatok szerzése a lehetséges, a lehetetlen és a valószínű megítéléséről konkrét történelmi események elemzése kapcsán (pl. iparosítás: modernizáció a kommunista diktatúrákban; a második világháború története: magyar revíziós sikerek, háborús kudarckok).

Adott történelmi és jelenismereti téma csoportos megvitatása előzetesen megadott szempontok alapján (pl. az integráció előnyei és hátrányai; a romák és a magyar társadalom; a kisebbségi sorsban élő magyarság lehetőségei).

Adott jelenismereti téma megjelenítése szerepjátékkal (pl. a szegénység okai; a háborúk okai, szerepe a történelemben; globális problémák).

Kommunikáció:

Beszélgetés, vita egy-egy történelmi és jelenismereti témáról, a tárgyilagos érvelés technikájának gyakorlása (pl. a fogyasztói társadalom veszélyei, hogyan működik a demokrácia; jogok és kötelességek).

A saját vélemény érthető megfogalmazása.

Vázlat készítése önállóan.

Fogalmazás írása (esszé, házi dolgozat) választott témáról, meghatározott formában.

Térben-időben való tájékozódás:

A tanult időszak térbeli és időbeli változásainak felismerése, történelmi térképek összehasonlítása (pl. a két háborút lezáró békerendszerek).

Kronologikus táblázatok önálló készítése (pl. egyetemes és magyar történelmi-párhuzamok a XX. század első felében).

Események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről (bármely példán).

A térben és időben játszódó események közötti kapcsolatok felismerése, időrendi táblázatok és térképek összehasonlítása alapján rajzok és térképek készítése (pl. Magyarország a második világháborúban; a gyarmati rendszer felbomlása; Kelet-Közép-Európa átalakulása a XX. század végén).

1. MODERN IDŐK: 11 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLELTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Év eleji ismételtes (3 óra)						
A versailles-i békerendszer, hatalmi átrendeződés a világban Politikai és társadalmi küzdelmek a parlamentben és a parlamenten kívül A modern életmód és a tömegkultúra A nagy gazdasági világválság A nácizmus Németországban A sztalini Szovjetunió	Kutatás informatikai eszközök felhasználásával a nők életéről, a nők jogairól a XX. század első évtizedeiben. A női emancipáció a XX. században - a téma megvitatása csoportmunkában. Játékfilmrészletek megfigyelése, jellemző részleteinek értelmezése - némafilmek a nagyvárosi életről. Korabeli írásos források értő olvasása, saját szempontok keresése az elemzéshez - a békék. Utólagos vélemények elolvasása, megértése a szovjet típusú	Tudjanak ismereteket meríteni tömegkommunikációs eszközökből! Tudjanak ismereteket meríteni egyszerű forrásokból: grafikonok, diagrammok, törvények! Legyenek képesek adott témához információkat gyűjteni könyvtárból, múzeumból, médiából! Legyenek képesek érveket és ellenérveket megfogalmazni a vita során! Legyenek képesek az ismeretterjesztő irodalom felhasználására kiselőadást, beszámolót készíteni!	Jelenkor, parlamenti demokrácia, gazdasági válság, nemzeti szocializmus, fajelmélet, antiszemitizmus, sovinizmus, koncentrációs tábor, egypártrendszer, sztálinizmus, koncepció per, tervgazdálkodás, propaganda, New Deal, néppárt, paraszt és kisgazdapártok, fasizmus, nácizmus, Népszövetség, túltermelés, Mein Kampf, „Führer”, irányított piacgazdaság, gyorsított iparosítás, mezőgazdaság kollektivizálása, személyi kultusz,	1922, 1929-1933, 1932, 1936-39, 1936, 1938, 1939. Hitler, Sztálin, Roosevelt, Mussolini, Lloyd Georg, Clemencau, Wilson, Orlando, Franco Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria, Szovjetunió, New York, Észtország, Lettország, Litvánia, Finnország, weimari köztársaság, Bukovina, Dobrudzsa, Besszarábia, Dél-Tirol,	művészetek, földrajz	faliterképek, történelmi atlasz

Az Egyesült Államok és Roosevelt Út a háború felé <i>Modern tömegkommunikációs műfajok, mint történelmi források</i> Összefoglalás Ellenőrzés	modernizációról.		tekintélyuralmi rendszer, Berlin-Róma tengely			
---	------------------	--	---	--	--	--

2. A TRIANONI MAGYARORSZÁG: 11 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
A Monarchia felbomlása Vörösteror és fehérterror Trianon és következményei A Bethleni konszolidáció A gazdasági világválság és	Kronologikus táblázat készítése a magyar és egyetemes történelemről a harmincas évekre. Házi dolgozat készítése a lakosság két világháború közötti életmódjáról, történetéről. A Monarchia felbomlásának és az utódállamok kialakulásának megfigyelése, elemzése történelmi,	Tudjanak nevelői segítséggel történelmi forrásokat elemezni! Tudjanak egyszerű történelmi forrásokat önállóan elemezni! Tudjanak fogalmazást készíteni valamely történelmi, társadalmi témáról! Tudják megállapítani, hogy a magyar és egyetemes történelmi személyek közül kik voltak kortársak! Tudják alkalmazni az idő tagolására szolgáló	Őszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, konszolidáció, irredentizmus, kommunisták, nyilasok, konzervatív, liberális, vörös terror, fehér terror, Vix-jegyzék, belgrádi egyezmény, Székely hadosztály, Kommunisták Magyarországi Pártja, Szegedi gondolat, népbiztos, forradalmi kormányzótanács,	Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Bethlen István, Teleki Pál, Gömbös Gyula, Peidl Gyula, Friedrich István, Huszár Károly, Szamuely Tibor, Korvin Ottó, Stromfeld Aurél, Héjjas Iván, Prónay Pál, Károlyi Gyula, Darányi Kálmán, Imrédy Béla, Kárpátalja, Felvidék,	földrajz, irodalom	falitérképek, történelmi atlasz

Magyarország Kiútkeresés és külpolitika <i>Területgyarapodás 1938-41</i> <i>A területi revíziók visszhangja településünk helyi sajtójában</i> Életmód és szellemi élet a két világháború között Összefoglalás Ellenőrzés	etnikai és gazdasági (földrajzi) térképek segítségével. A revízió sikerei, a revízió ára - a téma feldolgozása tankönyv, olvasókönyv és ismertterjesztő irodalom alapján csoportmunkában.	kifejezéseket! Legyenek képesek egyszerű, kronológiai számítások elvégzésére! Kronológiai táblázat készítésével legyenek képesek a magyar és egyetemes történelmi személyek összehasonlítására!	<i>Lenin-fiúk, Vörös Hadsereg, Nemzeti Hadsereg, Forradalmi háború, Honvédő háború, Csonka Magyarország, Nagy Magyarország, Országos Kisgazda Párt, Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja, Kormányzó, Magyar Királyság,</i>	Délvidék, Észak-Erdély, Bácska, Baranyai háromszög, Muraköz		
---	---	--	--	--	--	--

3. A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ: 12 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
A háborúhoz vezető út A villámháborúból totális háború Háború és gazdaság Magyarország a II. világháborúban	A második világháború szakaszainak elkülönítése és fordulópontjainak felismerése történelmi térképek segítségével. Második világháborús	Tudjanak kérdésekre válaszolni az elhangzott történelmi elbeszélésekből, tanári magyarázatokból! Tudjanak az életkornak megfelelő történelmi szövegeket	<i>villámháború, totális háború, hadigazdaság, gettó, deportálás, munkaszolgálat, holocaust, „hintapolitika”, partizán, antifasiszta ellenállás, háborús</i>	1939, (1939-40) 1940, 1941, 1944. március 19., 1944. október 15., 1945. május 9., 1945. szeptember 2., Churchill, Kállay Miklós, Teleky	földrajz,	falitérképek, történelmi atlasz

Magyarország német megszállása A nyilas hatalomátvétel Az európai és magyar zsidóság tragédiája A háború befejezése <i>Magyarország embervesztesége</i> <i>Háború a filmhíradók tükrében</i> Összefoglalás Ellenőrzés	dokumentumfilmek jellemző részleteinek értelmezése, illetve összefoglalása szóban vagy írásban. Képi információk gyűjtése, csoportosítása és elemzése második világháborús haditechnikai eszközökről. Beszélgetés a holokausztról, mások véleményének meghallgatása, a saját vélemény kulturált megfogalmazása, az érvelés technikájának gyakorlása.	értelmesen felolvasni és feldolgozni! Egy-egy történelem tankönyv részegységében önállóan találják meg a legfontosabb gondolatokat! Saját szavaival tudják elmondani az olvasott szöveg tartalmát! Önállóan tudjanak kérdéseket megfogalmazni történelmi képekről!	bűnös, Kassa bombázása, 2. Magyar hadsereg, Kárpát Csoport, gyorshadtest, Háromhatalmi egyezmény, Atlanti Charta, Magyar Front.	Pál, Bárdossy László, Jány Gusztáv, Sztójay Döme, Zsukov, Eisenhower, Montgomery, Lakatos Géza, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Szelléry Ferenc, Truman Sztálingrád, Normandia, Auschwitz, Hiroshima, Jalta, Potsdam, Pearl Harbor, Dunkerque, Kurks, Donkanyar, Midway szigetek,		
--	---	--	--	---	--	--

4. A GLOBALIZÁLÓDÓ VILÁG: 13 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Az ENSZ <i>Az új párizsi békerendszer</i> A kétpólusú világrend A Kommunista	Házi dolgozat írása valamely globális problémáról (túlnépesedés, energiaválság, Észak és Dél ellentéte stb.)	Tudjanak használni történelmi atlaszokat, kézikönyveket, lexikonokat, adattárakat!	Hidegháború, kommunista diktatúra, harmadik világ, világgazdaság, globalizáció,	1945., 1947., 1949., 1950-53., 1953., 1959., 1955., 1965-75., 1968. <i>Hruscsov, Kenedy,</i>	földrajz	falitérképek, történelmi atlasz

diktatúrák Az Európai integráció és a nyugati világ A harmadik világ Egy ősi nép új állama: Izrael Az emberi és polgári jogok helyzete <i>A Vatikán a globalizálódó világban</i> A XX. századi tudomány és technika vívmányai (életmódtörténet) <i>Történelmi források és az internet</i> Összefoglalás Ellenőrzés	Párhuzamos időrendi táblázatok készítése (Magyarország, Nyugat-Európa, Kelet-Európa, USA, fejlődő világ) a legjelentősebb események feltüntetésével a XX. század második feléről. Médiafigyelés hosszabb időtartamon keresztül az Európai Unió működéséről, sikereiről, problémáiról. Kína Mao Ce-tung alatt: információk, képek gyűjtése informatikai eszközök segítségével.	Legyenek képesek adott témához információkat gyűjteni könyvtárakban! Tudjanak tanult történelmi helyzeteket alkalmazni más-más országok történelmének megismerésekor! Tudjanak 10-15 mondatos fogalmazást készíteni valamely történelmi – társadalmi témáról! Legyenek képesek megkülönböztetni a feltételezést a tényektől!	integráció, népességrobbanás, fogyasztói társadalom, környezetkárosítás, <i>hidegháború</i>, Kominform, <i>vasfüggöny</i>, <i>pártállam</i>, <i>Közös Piac</i>, NATO, KGST, <i>nagy ugrás</i>, <i>kulturális forradalom</i>, <i>palesztin kérdés</i>, <i>Világbank</i>, <i>Nemzetközi Valutaalap</i>,	<i>Fidel Castro, Ben Gurion, Mao-Ce-tung, XXIII. János, VI. Pál, Tito, Brezsnyev, Gorbacsov</i> Izrael, Kuba, Korea, Vietnám		
---	--	--	--	--	--	--

5. MAGYAROK A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN: 13 óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Magyarország a keleti blokkban,	Korabeli írásos és képi források	Tudjanak kérdéseket megfogalmazni adott	pártállam, kollektivizálás,	1945, 1946, 1947, 1945-1948, 1948,	földrajz	falitérképek, történelmi atlasz

koalíciós évek Sztálinizmus Magyarországon, Rákosi-korszak 1956 mint forradalom 1956 mint szabadságharc Arcok 1956 -ból A Kádár-korszak A magyar társadalom átalakulása A határon túli magyarok A kommunista terror áldozatai A rendszerváltás Családom XX. századi története (életmódtört.) Összefoglalás Ellenőrzés	értelmezése, csoportosítása - a Rákosi-korszakról. 1956-os dokumentumfilmek jelmező részleteinek értelmezése szóban és írásban. Kelet-Közép- Európa politikai viszonyainak megváltozása - a folyamat értelmezése történelmi térképek segítségével. Játékfilm jellemző részleteinek értelmezése, mondanivalójának elmondása, rövid leírása (pl. Jób lázadoása, Porjamos). Politikai és etnikai térképek összevetése, következtetések levonása.	történelmi témákban! Legyenek képesek felismerni a változásokat és nyomon követni egy-egy történelmi jelenség kapcsán! Legyenek képesek saját véleményyt megfogalmazni történelmi eseményekről! Legyenek képesek saját véleményyt megfogalmazni történelmi személyekről! Tudjanak nevelői irányítással különböző társadalmi, történelmi események okait, következményeit feltárni! Tudják önállóan elmondani a tankönyvi anyag egy-egy részletét!	rendszerváltozás, földosztás, államosítás SzEB, FKgP, MKP, SzDP, NPP, DNP, PDP, Gazdasági Főtanács, Baloldali Blokk, B lista, „malenkij robot”, kitelepítés, MDP, kék cédulás választás, Népfornit, ÁVH, MUK, MSZMP, gulyás szocializmus	1948-1953, 1953, 1955, 1956. október 23., 1956 október 28., 1956 november 4., 1968, 1985, 1989- 1990. Rákosi Mátyás, Nagy Imre, Kádár János, Antall József, Göncz Árpád Tildy Zoltán, Nagy Ferenc, Vorosilov, Mindszenty József, Baronkovics István, Rajk László, Maléter Pál, Grósz Károly, Recsk, Oroszlány, Tiszalök		
--	--	--	--	---	--	--

6. ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK: 7. óra

TARTALOM	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK	FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÖVETELMÉNYEK	A TARTALOM KULCSELEMEI (FOGALMAK)	MEMORITER ÉVSZÁMOK, NEVEK, HELYSZÍNEK	KAPCSOLÓDÁSOK	SZEMLÉLTETŐ ESZKÖZÖK, KÍSÉRLETEK
Az alkotmány Alapvető jogok és kötelességek A demokratikus kormányzati rendszer. Résztétel a közügyekben Közösség és társadalom A munka és gazdaság Összefoglalás Ellenőrzés	Vita a demokrácia működéséről a magyarországi kormányzati rendszer ismerete és a médiából szerzett információk alapján. Beszámoló, interjú készítése a helyi önkormányzat működéséről (a polgármesterrel, képviselőkkel, ügyintézőkkel vagy ügyfelekkel). Egy-egy hatalmi ág működésének figyelemmel kísérése a média segítségével, a folyamat értelmezése, leírása.	Tudjanak történelmi szöveget értelmesen elolvasni és feldolgozni! Tudják történelmi leíró szövegek tartalmát elmondani! Tudják saját véleményüket megfogalmazni! Tudjanak történelmi témákról rajzokat készíteni! Tudnak tanult történelmi anyaggal kapcsolatban kérdéseket feltenni! Tudják megmutatni a történelmi atlaszban és a falitérképen a tanult történelmi eseményeket és helyneveket! Tudjanak eseményeket kapcsolni a magyar történelmi helynevekhez!	állam, nemzet, nemzetiség, etnikum, állampolgárság, választási alapelvek, népszavazás, emberi jogok <i>állampolgárság, választási alapelvek, népszavazás</i>	1990, 1994, 1998, 2002, 2004. május 1.	földrajz	falitérképek, történelmi atlasz
Év végi összefoglalás (3 óra)						

A továbbhaladás feltételei:

Tudjon önálló könyvtári munka alapján kiselőadást tartani.

Tudja a magyar és az egyetemes történelem legfontosabb fordulópontjait, idejét.

Legyen képes a fontosabb országok és Magyarország területváltozásait a térképről leolvasni.

Legyen képes ismertetni a demokráciák és a diktatúrák legjellemzőbb vonásait.

Ismerje a Magyar Köztársaság politikai rendszerének alapelemeit.

ANGOL NYELV

Célok és feladatok:

Az ötödik évfolyam megkezdésekor már minden diák (legalább) egy éve tanulja az idegen nyelvet. Megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és néhány alapvető stratégiát már használnak. A motiváció fenntartása valamint a gyerekek sikerélményhez juttatása az általános iskolai éveket végigkísérő legfontosabb feladat. Az ötödik évfolyamon elsősorban a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll a középpontban, amelyre a későbbi évek során épülnek a produktív készségek. A tanulók leginkább a memóriára támaszkodnak, kész nyelvi struktúrákat tanulnak meg, kisebb szerepet kap azok elemzése. Az ötödik osztálytól bővül az előző évben tanult imák és egyházi énekek sora, mint további motiváló erő ill. és a kisiskolások gyermeki hitét erősítő építőkövek.

Évfolyam: 5.

Évi összóraszám: 111

Hetek száma : 37

Heti óraszám: 3

Tematikus összesített órarend

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Én és a családom	19
2.	Kommunikáció	18
3.	Az én világom	18
4.	Napirend	20
5.	Lakóhely	18
6.	Emberek	18

Az évi összóraszámmon belül az:

Ismétlő órák száma: 6

Összefoglaló órák száma: 10

Ellenőrző órák száma: 6

Összesen: 22 óra

1. Én és a családom

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Személyi adatok Telefonszámok Az osztályban Parts of the body	Cardinal numbers 0-100 ABC, Spelling Personal Pronouns Plurals Whose is this? Genitive 's Prepositions	Greeting and introduction Meeting someone for the first time Identifying objects Asking for spelling Asking for information Classroom instruction	Roleplay: Acting out situations S: Conversations in roles S: Describing a picture	Memory game Spelling game Song Culture page – Hello and goodbye

2. Kommunikáció

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Képeslap A rádió	This / that Have / has got 'to be' (present forms) Possessive adjectives	Asking and answering Personal information Can I help you? Can I have..	R/L: Picture story - Talking R: Matching texts with pictures L: Completing a table. R: The postcard R/L: Cartoon: Is this the end for birdman? W: Writing an interview with a friend	Games Song: Song for Sandy Project - introduce a friend Culture page – Handwriting English in the world

3. Az én világom

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
A kedvenc együttesem Egy levél a levelezőtársamnak Az én iskolám Órarend Napok	This/those Have / has got 'to be' (present forms) Possessive adjectives	Buying something in a shop Personal details	R/L: Picture story – My favourite pop group R/L: A letter to a penfriend R: Matching texts with pictures L/W: Listening and completing a table.	Games Song Project – my world Culture pages - Schools

			R/L: Cartoon: The animal pictures	
--	--	--	--	--

4. Napirend

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Mindennapos tevékenységek Szabad idő Mennyi az idő?	Present Simple (affirmative and negative) Adverbs of frequency	Asking and answering – activities, times, and days Survey of a daily routine and free time activities	R/L: Monday to Friday L: Text with gap-filling R: Dialogues and monologues R/L: Cartoon – Millie and the time machine S: My own day W: Writing about Linda's day W: Daily routine	Pair-work Project on free time Song: Free time Culture pages - Times

5. Lakóhely

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
A mi házunk A mi városunk	Present Simple (Yes/No questions – answers) Can/can't There is/there are Prepositions Must	Telephone Asking and answering – ability, objects in a room In a fast food restaurant	L/R: Out house S/L: Describing a picture R/L: Our town L/S: Ordering in a restaurant R: Reading a text and labelling	Boardgames – The Sherwood forest game Song: Our town Project – Map of your town Culture page - Houses

6. Emberek

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Frank családja Élet a családban Házimunka Öltözködés Vásárlás	Adjectives Present continuous	Describing people Shop dialogues	L/R: Picture story- Frank's family L/R: Family life L: What is Jane doing? Where is she? R: Quazar - Reading and answering the questions W: Write sentences about the map S: Describing a picture R/S/W: What does he do on R/L: Cartoon – Mickey's talking T-shirt	Boardgames Culture page –People Poem Project: Describe the people

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel kifejezett kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket, megért;
- ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr.

Beszédkésztség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatban válaszol;
- tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket feltesz,
- megértési probléma esetén segítséget kér.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat elolvas;
- ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokból álló szövegben fontos információt megtalál;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti.

Íráskészség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz.

A tanulók értékelése:

Az 5-8 osztályig az értékelésnek már sokkal következetesebbnek kell lennie, mint a nyelvtanulás első évében. A négy alapkészség évfolyamonként meghatározott követelményének teljesítését mérjük, mind szóban és írásban.

A szóbeli feleletek összefüggő beszéd vagy párbeszéd formájában zajlanak. A társalgás lehet tanár és diák ill. diák és diák között. A szóbeli felelethez képi anyag is használható. A szóbeliséghez tartozik a beszédértés, amit itt már külön is mérhetünk.

Az írásbeli számonkérés támasztó dolgozatokat vagy kisebb terjedelmű szódolgozatokat, egyes készségeket vagy nyelvtani tudást mérő írásbeli munkákat jelent. Az ötfokú értékelési skálán ezen munkákat a következőképpen értékelhetjük:

Fontos azonban megjegyezni, hogy a tanulókat önmagukhoz képest is értékeljük, hogy a gyerekek is érzékelhessék saját fejlődésüket. Ez a megközelítés nagyobb motiváló erővel jelenthet a szerényebb képességű tanulók esetében.

A tankönyvek kiválasztásának az elvei:

Az 5-8 osztályosok számára kiválasztott tankönyvsorozat:

- feleljen meg a 10-14 éves korosztály életkori sajátosságainak témájában és a nyelvi anyag bemutatásában egyaránt;
- a keresztény értékekkel ellentétes felfogást ne tükrözzön;
- legyen alkalmas a négy alapkészség hatékony fejlesztésére;
- az egyes készségek fejlesztése érdekében változatos, a gyerekeket kreativitásra serkentő feladatokat tartalmazzon;
- a tankönyvek és munkafüzetek mellett elengedhetetlen a hanganyag, szerencsés esetben VIDEO kazetta vagy számítógépes segédanyag

A felhasznált tankönyvek:

**New Project English 1
(1999)
LuckyDip
Project Nyelvtan**

- Tom Hutchinson

OUP

6. osztály

Célok és feladatok:

A hatodik évfolyamon tovább folytatódik a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése, de a produktív készségek (beszéd és írás) fejlesztése is megkezdődik kontrolált formában, minták alapján. A motiváció fenntartása valamint a gyerekek sikerélményhez juttatása továbbra is kiemelt feladat

A jórészt mintákon alapuló társalgás a tanulókat már bátrabbá teszi a szóbeli megnyilvánulás terén, így a nyelvtanulás e szakasza, ismerve a gyerekek korosztályra jellemző szerepjátszási vágyát, alkalmas lehet egyszerű, rövidebb lélegzetű bibliai jelenetek vagy tanulságos történetek előadására. Ezzel is tovább mélyíthetjük az idegen nyelv és a hit kapcsolatát.

Évfolyam: 6.

Évi összóraszám: 111

Hetek száma : 37

Heti óraszám: 3

Tematikus összesített órarend

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Napirend – Család - Barátok – Hobbik – Város -Lakás	15
2.	Életünk otthon és az iskolában, évszakok	16
3.	Állatok	14
4.	Egészség és betegség	15
5.	Az étteremben –Ételek – Vásárlás	15
6.	Ismerjük meg Angliát – Szokások	11
7.	Kultúra – Szórakozás – Ismeretszerzés	15
8.	Nyári programok	10

Az évi összóraszámom belül az:

Ismétlő órák száma: 6

Összefoglaló órák száma: 8

Ellenőrző órák száma: 8

Összesen: 22 óra

1. Napirend – Család - Barátok – Hobbik – Lakás -Város

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Mindennapi tevékenységek Személyi adatok Berendezési tárgyak	Revision: Present Simple (állító, kérdő, tagadó) Adverbs of frequency Articles: a,an,the Prepositions There is/are	Greetins and introduction Megértés biztosítása Visszakérdezés Ismétléskérés Betűzés kérése Nem értés Asking and answering – Personal details	Reading /Writing: Young people in Britain and in Hungary today L/W: Filling in a membership card S: Describing a picture	Prayers: Project: My life – going to church is part of our life

2. Életünk otthon és az iskolában

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Most zajló események otthon és az iskolában Évszakok -Időjárás Öltözködés	Revision: Present of to be Present Continuous Pr. Simple and Pr. Cont. Ordinal numbers Dates	Speaking – Opinion – Which month do like?	R: A Year in my life – Matching texts to th epictures R/L: Cartoon – Mickey, Millie and Mut L/S: Interview with David	Songs: Are you sleeping.. R: Photo album Culture page: A typical year in Britain School holidays Birthdays / Festivals

3. Állatok

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Állatnevek Milyenek az állatok Védjük a természetet Kedvenceink –hogyan gondozzuk őket	Some and any Subject – Object Adjectives Singular - Plural	Interview: How do you look after your pets?	R/L: We are animals, too R: Name the cats R: Pets W: Describing animals L/W: Peter and Melissa's pets W: Your own pet R/L: Cartoon – At the zoo R/L: The bat	Songs: If you're happy and you know it Project : My favourite animal Culture page: Animals

4. Egészség és betegség

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Betegségek Beteg voltam Orvosnál Ma és tegnap	Past of to be / to have Past Simple	Where were you? At the doctor's Asking and answering illnesses	L/S: I was ill last week R/L: Liam's week -Picture story L/S/R/: The good old days L/S/R/W: What happened to the people W: Writing a letter to your teacher R/S/L: Tim's holiday S/W: Things in the pocket R/L: Cartoon – Mickey's dream	Culture page: The National Health Service Project: Life in the past Song: Doctor, doctor

5. Ételek

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Ételek és italok Receptek Étteremben Bevásárlás	Revision: Present Cont. (exp. future) to be going to Quantity Articles Countable/uncountable nouns some, any Indefinite pronomen somebody, anybody nobody, everybody	Ordering in a restaurant In a shop Agreeing Disagreeing Offering	L: Ordering in a restaurant R/L: At a restaurant L/S: Menu L/W: Recipe for apple crumble L/S: Shopping list S/W: What do eat and drink in a week R/L: Cartoon – Mut goes shopping R/L: Sam's potato cakes	Culture page: Meals and meal times A recipe for potato cakes Song: Sausages with ice- cream Project: Food in my country

6. Ismerjük meg Angliát - Utazás

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Országok és kontinensek The British Isles Ruhák Öltözködés	Comparatives of adjectives Asas	Buying Clothes Comparing things	R: My country R/L: Record breakers W/S: Describing differences Personal comparisons R: Countries of the world R/L: Cartoon – The best dressed brother L: In a clothes shop	Song: Going home Project: My country Culture Page: The USA

7. Szórakozás

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Szórakozás Filmek A moziban Rádió programok Szabadidős programok	Have to Adverbs of frequency Adverbs with -ly	Making suggestions Arranging to meet a friend	R/L: Films and things W/S: Entertainment habits W: Dr Dread R/L: A day in a life – TV programme L/W/S: Radio programme – What’s my job R/L: Cartoon – The lost penguin	Poem: The end Project: Entertainment Culture page: Entertainment in Britain

8. Nyári programok

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Nyári programok Mit csinálunk nyáron Kerti munka	Prepositions of time must / needn’t	Meghívás – Elfogadás Tanácsadás	Improve your vocabulary Use your dictionary	

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- megérti az utasításokat, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti.

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- jórészt tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket feltesz,
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- tanult minta alapján részt vesz egyszerű párbeszédekben.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű mondatokat elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti.

Íráskészség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket tanult minta alapján írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlét) létrehoz;

A felhasznált tankönyvek:

**New Project English 2
(1999)
LuckyDip
Project Nyelvtan**

- Tom Hutchinson

OUP

7. osztály

Célok és feladatok:

Az előző évekhez hasonlóan első helyen áll a motiváció fenntartása. Továbbra is a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll középpontban, de a hetedik évfolyamon már nagyobb hangsúlyt kap a beszédképesség. Lényeges nevelési cél a diákok olvasásértési képességének kialakítása és fejlesztése könnyített vagy eredeti, illusztrált hosszabb szövegek olvastatásával. Már nagyobb hangsúlyt kap a szabályszerűségek felfedezése a nyelvben, mint a memóriára hagyatkozás. A cél, hogy saját nyelvi hibáikat önmaguk vegyék észre és javítsák, hogy előbb-utóbb önálló nyelvtanulóvá váljanak.

Egyszerűsített bibliai történetek és egyéb vallásos tárgyú irodalom feldolgozásával magalapozzuk a későbbi eredeti szövegek olvasásához szükséges szókincset.

A tanuló képes idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvtanulási feladatok megoldásában. Tisztában van a nyelvtanulás részterületeivel (készségek, szókincs stb.) kialakult, továbbfejleszthető tanulási stratégiái vannak. Kialakul az igény benne, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat (TV műsorok, újságok stb.) is megpróbálja hasznosítani önálló haladása érdekében.

Évfolyam: 7.

Évi összóraszám: 111

Hetek száma : 37

Heti óraszám: 3

Tematikus összesített órarend

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Események az életünkben	14
2.	Szabadidő – Sport - Életstílusok	15
3.	A jövő világa	15
4.	Mi történt?	16
5.	Utazás - London	13
6.	Szórakozás -A nagy mozi	13
7.	Szabályok az életünkben	13
8.	Nem hiszem el	12

Az évi összóraszámmon belül az:

Ismétlő órák száma: 6

Összefoglaló órák száma: 8

Ellenőrző órák száma: 8

Összesen: 22 óra

1. Életünk eseményei

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Mindennapi tevékenységek Családtagok Események az életünkben	Consolidation: Past Simple Ago Word building: families	Getting to know someone Speaking on the phone Request (Could you...?)	R: Family tree and personal essay Moving Speaking: John's Life L: Talking to 'Teenline' a radio phone-in R/L: About weekends R: Kelly's Family L: About Kelly's grandfather	Families in Britain (Project3 p.22) Song: I'm only sleeping

2. Szabadidő – Sport - Életstílusok

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Szabadidős tevékenységek Sportok Hiedelmek Angol jelképek Kifejezések: <i>have</i>	Consolidation: Present Simple Present Continuous Like+ing Going to	Offering (Would you like a...? Do you want to ...?) In a restaurant Ordering Describing future plans Invting – refusing – accepting Writing an e-mail	R: My Sport (Project3 p.14) R/L: Kelly feels homesick R: The Couch Potato Generation (Project3 p.20) L: About a survey W: Mondatok összekapcsolása-szövegtömörítés (Project3 p.21) R: Picture story - Sweet Sue and Smart Alec A cartoon (Proj.3 p.18)	Extension: Families Song: I'm only sleeping

3. A jövő világa

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
A világűr Közlekedés a jövőben Lakóhelyek - munkahelyek	Will for the future Future prediction thinks that he/she will doesn't think that he/she will hopes that	Giving opinion (I think, ... Well, I don't believe ...) Agreeing – disagreeing Offers Making suggestions	R: Drive into the Future (R/L): Transport in the future R/L: Detective of the year A Cartoon R: The World of Dreams L: Predictions W: Paragraphs	A Questionnaire : Your future Project: Family life in our country

4. Mi történt?

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Idő kifejezések Házak Detektív történetek Fiatal életmentők	Past continuous Past simple	Having a conversation Responses	R: Twister R: Smart Alec's report – Who killed John Ross? L: Smart Alec's interviews W: A whodunnit	Extension: Canada Project: Project about the future Song: I saw her standing there

5. Utazás - London

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Városnézés Ajándéktárgyak	Present Continuous for future arrangements Possessive Pronouns Articles (the,a,an) exceptions to the rule	Making arrangements Asking and telling the way (Project3 p.50) Setting up a Tv and a video recorder	L/R: Our Trip to London L: What did you do in London? (Project3 p.46-47) R/L: Picture story: Kids R: The Great Fire of London	

			(Project3 p.52) W: Using pronouns and possessive adjectives – re-writing a paragraph	
--	--	--	---	--

6. Szórakozás

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Filmismertetőkhöz szükséges szókincs Számítógépes ismeretek	Present Perfect (állító,kérdő,tagadó)	How to use a computer Making decisions Turning down suggestions	L/R: Let's Watch a Video (Project3 p.58-59) R: Film Review S: Talking about films W: A Film Review	New York (Project3 p.62) A song: Bring It All Back (Project3 p.63)

7. Szabályok az életünkben

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Iskolai szabályok Környezetünk szavai Tiltótáblák	must/mustn't should/shouldn't Phrasal words	Giving advice (You should ...)	L/R: Kelly's Problem (egy képtörténet) (Proj.3 p.68) R: Problem Page (Proj.3 p.70) R/L: Ashley's camera W: A Story (Project3 p.72-73)	Study skills: Using English (Proj.3 p.67) Rules of behaving in a church

8. Nem hiszem el

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Számok Spidergram – feet Balesetek otthon go and	Large numbers Present perfect Ever and never Everything –everybody - everywhere	Emphasis Why don't we... Shall we Let's	R: Sweet dreams R/L/S: Cartoon - A happy ending R/L: Walkers L: Talking about dreams	Famous Britons (Project3 p.82) A song. Not Fade Away (Project3 p.83) Project: page 83

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- megérti az utasításokat, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti; ismeretlen nyelvi elemek jelentését
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből kikövetkezteti.

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket feltesz, eseményeket mesél el;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- részt vesz egyszerű párbeszédekben, beszélgetést kezdeményez, befejez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti,
- egyszerű képekkel illusztrált szöveget megért;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti.

Íráskésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlét) létrehoz;
- ismert struktúrák létrehozásával tényszerű információt közvetítő szöveget ír.

A felhasznált tankönyvek:

New Project 3 - Tom Hutchinson
OUP (2002)
Lucky Dip
Project Nyelvtan

8. évfolyam

Célok és feladatok:

Az előző évekhez hasonlóan első helyen áll a motiváció fenntartása. Továbbra is a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll középpontban, de a nyolcadik évfolyamon már jelentősebb hangsúlyt kap a beszédképesség. Lényeges nevelési cél a diákok olvasási képességének kialakítása és fejlesztése könnyített vagy eredeti, illusztrált hosszabb szövegek olvastatásával. Már nagyobb hangsúlyt kap a szabályszerűségek felfedezése a nyelvben, mint a memóriára hagyatkozás. A cél, hogy saját nyelvi hibáikat önmaguk vegyék észre és javítsák, hogy előbb-utóbb önálló nyelvtanulóvá váljanak. A nyolcadik osztály végére nyelvtudásuk eléri azt a mérhető szintet, mellyel képesek ismert témakörökben idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakciókban sikerrel részt venni.

A nyolcadik évfolyamon fontos szerepet kapnak az adaptált vallási témájú szövegek ill. eredeti bibliai részletek. A tanuló már most megtapasztalhatja, a nyelvtanulás nemcsak cél, hanem eszköz is lehet. Jelen esetben a hitbeli ismeretek bővítéséhez nyújt segítséget.

Évfolyam: 8

Évi összóraszám: 111

Hetek száma : 37

Heti óraszám: 3

Tematikus összesített órarend

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Életstílusok – A munka világa – Emberek a világ körül – Családi élet	18
2.	Környezetünk	14
3.	Élet a múltban – Hétköznapi hősök	16
4.	Egészséges életmód	16
5.	Ünnepek	14
6.	Képzelet – Hírnév és szerencse	15
8.	Természeti környezetünk	18

Az évi összóraszámokon belül az:

Ismétlő órák száma: 6

Összefoglaló órák száma: 8

Ellenőrző órák száma: 8

Összesen: 22 óra

1. Életstílusok – A munka világa – Emberek a világ körül – Családi élet

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
The world of work Describing people Jobs Places to work Wordbuilding	Consolidation: Simple Present Present Continuous Stative verbs So – neither / nor	Greetings and introduction A job application (a formal letter) Job advertisements Talking about jobs	R: Work experience L: What do you want to do? R: (matching text and pictures) W: (a formal letter) L/W/S: three ideal jobs	Extension: Culture, project, song (1) Teenage Life (Free time)

2. Környezetünk

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Styles Shopping Fashion, clothes – a pair of... Parts of clothes	Consolidation: Present Perfect since, / for too / enough	Persuading people At the clothes shop	L/R: Mel's project R: A new image R/L: Kids- Let's do it	Project: Song: Happy birthday sweet sixteen

3. Élet a múltban – Hétköznapi hősök

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Living in the past On my own Working with words: materials, noun compounds, everyday things	Consolidation: Past Simple Past Continuous Had to / could	Congratulating	L/S: (an interview) R: Iceman R'l: Kids- The letter R/L: Time travellers L/S: Inventions W: A diary	Extension: Culture: The United Kingdom

4. Egészséges életmód

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Fitness and health Parts of body Food and drink Health problems and treatments	Modal verbs: Can / must + (future forms) Will be able to Will have to Should / shouldn't	At the doctor's Expressing worries Giving advice At a fast-food restaurant	R: Get fit R: Are you a healthy eater? W: (gap filling) Tony's chips W: About your diet W: but, however L/S: At the doctor's	Project Song: I only want to be with you

5. Ünnepek

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Celebration Christmas Wedding Traditions	Have to / don't have to Can / can't Should / shouldn't	Giving advice Congratulations to special days Showing surprise and asking for repetition	L/R: Let's Watch a Video R: Film Review R: Christmas R: Weddings L: Parties R/L: Days to remember The wedding anniversary W: Describing an event	A song: A Christmas Carol

6. Képzelet- Hírnév és szerencse

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Who are you? Find the real you Working with words: Adjectives Game show expressions Working with words: Famous people	There's someoneing See/hear someoneing Present perfect and past simple Been/gone	Expressing regret Talking about experience R: Stunts	R/L/S: Quiz R/L/W: Kids- Catwalk R/L: The light L: A sound story W: A story, Shortening sentences R/L: One –hit wonder R/L: Kids – The big time L/S: Wheel of fortune	Culture: Australia Project Song: Fame

7. Természeti környezetünk

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Environmental problems Protecting nature Animal stories Working with words – Phrasal verbs The oceans The weather	Conditional 1 Conditional 2 Passive voice	Giving advice in environmental problems Agreeing Congratulations Expressing possibilities	R/L: Friends R/L: Kids- Money R: Pitstop R/L: The oceans Gap filling R/L: Kids –At the agency R: Save the orphan bears L: Weather forecast	Culture: A British summer Project Song: Summer holiday

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- megérti az utasításokat, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben képes a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket feltesz, eseményeket mesél el;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- részt vesz egyszerű párbeszédekben, beszélgetést kezdeményez, befejez.
- fenntartja a beszélgetést, pl. új témát kezdeményez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti,
- egyszerű történetet megért, jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníti.

Íráskészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (üzenet, üdvözlét, baráti levelet) létrehoz;
- ismert strukturák létrehozásával tényszerű információt közvetítő kb. 50 szavas szöveget ír.
- kb. 50 szavas jellemzést, beszámolót ír.

A felhasznált tankönyvek:

New Project 4
OUP

Tom Hutchinson

Lucky Dip
Project Nyelvtan

Angol nyelv emelt szint 7. évfolyam

Célok és feladatok:

Az előző évekhez hasonlóan első helyen áll a motiváció fenntartása. Nagy hangsúlyt kap a beszédképesség. Lényeges nevelési cél a diákok tájékozottságát, ismereteit tágítani szűkebb környezetükkel kapcsolatban.

A tanuló képes a tanult témakörökkel kapcsolatban idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Tisztában van a nyelvtanulás részterületeivel (készségek, szókincs stb.) kialakult, továbbfejleszthető tanulási stratégiái vannak. Kialakul az igény benne, hogy az osztálytermen kívüli idegen nyelvi hatásokat (TV műsorok, újságok stb.) is megpróbálja hasznosítani önálló haladása érdekében.

Évfolyam: 7.

Évi összóraszám: 74

Hetek száma : 37

Heti óraszám: 2

Tematikus összesített órarend

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Family- Personal particulars, Describing people, Relatives, Friends,	12
2.	Daily routines – A working day, Housework, School day, Religious holidays	12
3.	My flat, My ideal house,	12
4.	Hobby – Survey, Entertainment, Your favourite stars, Sports	12
5.	Shopping and services – Restaurants, Hungarian cuisine, Favourite food, Hotel	12
6.	Travelling - Means of transport, At the station, At the airport, At the seaside	14

Az évi összóraszámom belül az:

Ismétlő órák száma: 6

Összefoglaló órák száma: 4

Ellenőrző órák száma: 6

Összesen: 16 óra

1. Family

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Family- Personal particulars, Describing people, Relatives, Friends,	Questions Simple present Present cont.	Getting to know someone Speaking on the phone Request (Could you...?) Describing a picture Describing people	S: Making dialogues W: Application forms R/W: Giving summary	Project: Family tree Project: Introduce yourself

2. Daily routines

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Daily routines – A working day, Housework, School day, Religious holidays	Present Simple	Everyday expressions	W: Writing an e-mail	Preparation for religious holidays

3. Housing

Szókincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
My flat, house Furniture Household appliances, Living in a town/living in the country	Future tenses	Giving opinion (I think, ... Well, I don't believe ...) Agreeing – disagreeing Offers Making suggestions	S: How do you share housework? W: An informal letter W/S: Make a comparison: advantages - disadvantages	Questionnaire : Your future Project: My ideal house

4. Hobby

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Hobby –Survey, Entertainment, Your favourite stars, Sport	Mixed tenses	Conversation about sport Inviting – Offering - Responses Giving opinion	W: Your favourite sport S: Rules of your favourite game	Project: My hobby

5. Shopping and services

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Shopping and services – Restaurants, Hungarian cuisine, Favourite food, Hotel Dry cleaning	Mixed tenses	Telephone conversation	S: At the shop W: Your favourite recipe W: Fill in the forms S: Booking	British cuisine

6. Szórakozás

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Travelling - Means of transport, At the station, At the airport, At the seaside	Phrasal verbs	Making decisions Turning down suggestions	S: Buying a ticket R: Renting a car W: Informal letter from your holiday	

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- megérti az utasításokat, azokra válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti; ismeretlen nyelvi elemek jelentését
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegből kikövetkezteti.

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket feltesz, eseményeket mesél el;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- részt vesz egyszerű párbeszédekben, beszélgetést kezdeményez, befejez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti,
- egyszerű képekkel illusztrált szöveget megért;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti.

Íráskészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (baráti üzenet, üdvözlés) létrehoz;
- ismert struktúrák létrehozásával tényszerű információt közvetítő szöveget ír.

A felhasznált tankönyvek:

Némethné Hock Ildikó: Társalgás, szituációk, képleírások
Lucky Dip
Project Nyelvtan

Angol nyelv emelt szint 8. évfolyam

Célok és feladatok:

Az előző évekhez hasonlóan első helyen áll a motiváció fenntartása. A receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) és a beszédképesség fejlesztése egyaránt fontos. Lényeges nevelési cél a diákok olvasási készségének kialakítása és fejlesztése könnyített vagy eredeti, illusztrált hosszabb szövegek olvastatásával. Már nagyobb hangsúlyt kap a szabályszerűségek felfedezése a nyelvben, mint a memóriára hagyatkozás. A cél, hogy saját nyelvi hibáikat önmaguk vegyék észre és javítsák, hogy előbb-utóbb önálló nyelvtanulóvá váljanak. A nyolcadik osztály végére nyelvtudásuk eléri azt a mérhető szintet, mellyel képesek ismert témakörökben idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakciókban sikerrel részt venni.

A nyolcadik évfolyamon fontos szerepet kapnak az adaptált vallási témájú szövegek ill. eredeti bibliai részletek. A tanuló már most megtapasztalhatja, a nyelvtanulás nemcsak cél, hanem eszköz is lehet. Jelen esetben a hitbeli ismeretek bővítéséhez nyújt segítséget.

Évfolyam: 8

Évi összóraszám: 74

Hetek száma : 37

Heti óraszám: 2

Tematikus összesített órarend

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Family occasions, Work, Lifestyle, People around the world, Communication	12
2.	Environment, Our town – How can I get to..., Spa, You're a tourist guide, Our church	12
3.	Entertainment – Films, Reading	12
4.	Healthy way of life	12
5.	Life in a big city – life in a village	12
6.	Hungary	14

Az évi összóraszámmon belül az:

Ismétlő órák száma: 6

Összefoglaló órák száma: 8

Ellenőrző órák száma: 8

Összesen: 22 óra

1. Family - Communication

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Family occasions, Work, Lifestyle, People around the world, Communication	Conditional Wish	Greetings and introduction A job application (a formal letter) Job advertisements Talking about jobs	R: Work experience S: What do you want to do? Your plans about future W: (a formal letter) L/W/S: comparing ways of communications	Job interviews Organizing a family event

2. Environment

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Environmental problems, Our town – How can I get to..., Spa, You're a tourist guide, Our church	Consolidation: Present Perfect since, / for too / enough	Dialogues in the street Finding the way	S/R: How to protect the environment – pollution, greenhouse effect	Sights in our town – you are a tourist guide

3. Entertainment

Szóincs	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Entertainment – Films, Reading	Passive voice	Film review	W/S: Your favourite novel W: A diary S: Library or computers?	Talking about literature

4. Healthy way of life

Szókinsz	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Fitness and health Parts of body Food and drink Health problems and treatments	Modal verbs: Can / must + (future forms) Will be able to Will have to Should / shouldn't	At the doctor's Expressing worries Giving advice Diseases and treatments	R: Get fit R: Are you a healthy eater? W: About your diet L/S: At the doctor's	Project : Healthy food

5. Life in a big city – life in a village

Szókinsz	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Weather Building in a town In a village Services	Have to / don't have to Can / can't Should / shouldn't	Giving advice Weather forecast	Reading a map Advantages and disadvantages of living in a city	

6. Hungary

Szókinsz	Nyelvtani fogalomkörök	Kommunikációs szándékok	Készségfejlesztés	Kiegészítés
Budapest and its sights History Natural beauties	Causative Infinitive - gerund	Describing photos, pictures	R/S: History quiz W/S Describing historical events	

A továbbhaladás feltételei:

Hallott szöveg értése

A tanuló

- megérti az utasításokat, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kb. 100 szavas szövegből kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott kb. 100 szavas szövegben képes a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.

Beszédképesség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű struktúrákba rendezett mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz, kérdéseket feltesz, eseményeket mesél el;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- részt vesz egyszerű párbeszédekben, beszélgetést kezdeményez, befejez.
- fenntartja a beszélgetést, pl. új témát kezdeményez.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveget elolvas;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti,
- egyszerű történetet megért, jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníti.

Íráskészség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget helyesen leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;
- egyszerű, strukturált szöveget (üzenet, üdvözlét, baráti levelet) létrehoz;
- ismert strukturák létrehozásával tényszerű információt közvetítő kb. 50 szavas szöveget ír.
- kb. 50 szavas jellemzést, beszámolót ír.

A felhasznált tankönyvek:

Némethné Hoch Ildikó: Társalgás, szituációk, képleírások

Project Nyelvtan

Ötvösné Vadnay Marianna: Segédkönyv az alapfokú „B” típusú angol nyelvvizsgákhoz

R. Murphy: English Grammar in Use

NÉMET NYELV

5-8. évfolyam

Célok és feladatok

Az ötödik évfolyam megkezdésekor már minden diák (legalább) egy éve tanulja az idegen nyelvet. Megértik a tanár kéréseit, óravezetését, ismerősek a feladattípusok, órai tevékenységek, motiváltak, bíznak magukban, és néhány alapvető stratégiát már használnak.

A négy tanév céljai között első helyen áll a motiváció fenntartása, a gyerekek sikerélményhez juttatása értelmes munkával. Továbbra is a receptív készségek (hallott és olvasott szöveg értése) fejlesztése áll a középpontban, mivel a produktív készségeket (beszéd és írás) a receptív készségek közvetve fejlesztik. Az évek előrehaladtával egyre nagyobb hangsúlyt kap a beszédképesség. Lényeges nevelési cél a diákok olvasási igényének kialakítása és fejlesztése érdekes, könnyített vagy eredeti, illusztrált hosszabb szövegek olvastatásával.

A témakörök felölelik a tanterv egyéb tantárgyi tartalmait, hiszen a nyelvet nem önmagáért használjuk, hanem információszerzésre, illetve információfeldolgozásra. A kerettantervi törekvések hozzájárulnak az idegen nyelvi tananyag érthetővé tételéhez, de a tartalmakat más szempontból, másképp csoportosítva dolgozzuk fel, nehogy unalmassá váljanak.

A 10-14 éves korosztály nyelvelsajátítása során jobban támaszkodik memóriájára, mint a célnyelv szabályrendszerére, de egyre inkább képes szabályszerűségeket észrevenni a nyelvben. A szabályok ismerete ugyanakkor csak kismértékben segíti nyelvi fejlődésüket. A nyelvhasználatban a folyamatosság erősségük a nyelvhelyességgel szemben, de emellett szükség van a legfontosabb struktúrák automatizálására is. Cél, hogy esetleges nyelvi hibáikat maguk vegyék észre és javítsák, így segíthetjük őket autonóm nyelvtanulóvá válni.

A négy év során a diákoknak el kell jutniuk a nyelvtanulási stratégiák olyan szintű használatához, melyek lehetővé teszik számukra az osztályterem falain kívüli idegen nyelvi hatások (filmek, zene, tévéműsorok, újságok) hasznosítását és az irányított önálló haladást.

A nyolcadik osztály végére nyelvtudásuk eléri azt a mérhető szintet, mellyel képesek ismert témakörökben idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakciókban sikerrel részt venni.

Fejlesztési követelmények

A tanuló képes idegen nyelvű információt megérteni és adni, interakcióban sikerrel részt venni. Képes a tanárral és társaival a célnyelven együttműködni a nyelvórai feladatok megoldásában. Továbbfejleszthető nyelvtanulási stratégiákat használ. Kialakul az igény benne, hogy az osztályterem kívüli idegen nyelvi hatásokat (pl. reklám, popzene) is megpróbálja hasznosítani.

Témalista

- Én és a családom: személyi adatok; foglalkozások; otthoni teendők, kötelességek; családi ünnepek, egyházi ünnepeink.
- Emberi kapcsolatok: barátság; emberek külső és belső jellemzése.
- Tágabb környezetünk: falu, kisváros, nagyváros, ország; a lakóhely bemutatása, Sárvár történelme, városunk nevezetességei.
- Természeti környezetünk: a természet megóvása; Földünk nevezetes tájai; veszélyeztetett növények és állatok. A Földet fenyegető természeti katasztrófák – környezetvédelem.
- Az iskola világa: az iskola bemutatása; az ideális órarend; az ideális iskola.
- Egészséges életmód.
- Étkezés: étkezési szokások nálunk és más országokban; különleges ételek és ételreceptek.
- Vásárlás: mindennapi bevásárlás; ajándékok ünnepekre.
- Utazás: utazási előkészületek; a kedvenc közlekedési eszközöd.
- Szabadidő és szórakozás: sport az iskolában és az iskolán kívül; tévé, videó, számítógép és olvasás.

Emelt szintű oktatás

Iskolánk fontosnak tartja az idegen nyelv területén tehetséget mutató diákok segítségét, fejlesztését. Ha egy-egy évfolyamból legalább 10 jó képességű tanulót ki tudunk választani, csoportbontásban tanítjuk tovább az idegen nyelvet. Velük heti plusz 2-2 órában emelt szinten foglalkozunk. Célunk ezzel egyértelműen az, hogy minél többen jussanak el általános iskolai tanulmányaik végére az alapfokú szintre.

Az 7. és 8. osztályban a nyelvvizsgára való felkészülés kerül előtérbe. Így a különböző témákat átbeszélve bővítjük a szókincset, szituációs feladatokat gyakorolunk be, valamint a képleírás fontos elemeit sajátítjuk el. Így a feldolgozandó anyag nagy részét kommunikációs, és szövegértési feladatok teszik ki. Továbbá fontosnak tartjuk a nyelvtani anyag begyakorlását, különböző feladattípusok, tesztek segítségével, illetve megismerkedünk a levélírás formai- és tartalmi követelményeivel, valamint a gyakorlatban is alkalmazzuk azokat. Így mind az írásbeli, mind a szóbeli nyelvvizsgára való készülést alapozzuk meg.

5. évfolyam

Évi óraszám: 111, heti: 3

Tematikus összesített óraterv

(Pataki Marianna Rózsa: Übung macht den Meister 3. 4. és 5. munkafüzetek)

TÉMAKÖR	ÓRASZÁM	%
Az én világom Ich und die Freunde	9	8
Az én világom So sind wir, Körperteile	10	9
Szabadidő Hobbys, Freizeitbeschäftigungen	10	9
Vásárlás Wir kaufen ein	10	9
Az iskola Schule, Schulsachen	10	9
Az iskola Ferien	10	9
Tágabb környezetünk: Deutschland	10	9
Mindennapi életünk Der Kalender, die Jahreszeiten	10	9
Mindennapi életünk Feste im Dezember und im Frühling	10	9
Szabadon felhasználható órák (ismétlés, összefoglalás, számonkérés)	22	20

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készség-fejlesztés
1.	Wiederholung	Az én világom	Egészség, betegség témához kapcsolódó kifejezések	Tanult nyelvtani fogalomkörök ismételése, alkalmazása	(Beszédkészség fejlesztése) B: reagálás egyszerű rövid mondatokkal, a témakörhöz kapcsolódó képekről egyszerű mondatok (Hallott szöveg értése) H: mondatok ismételése, hallott minta alapján alkotása
9.		So sind wir Die Körperteile			
1.		Ismétlő óra			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készség-fejlesztés
1.	1.-2. Die Freizeit I-II	Szabadidő Hobbys, Freizeit-beschäftigung en Was können wir sammeln?	Információkérés /adás a szabadidős tevékenységek témakörében Tudás-nem tudás kifejezése	A können ige alkalmazása A dürfen ige alkalmazása A wissen ige ragozása Részes eset	B: szabadidős tevékenységekkel kapcsolatos kifejezések körének bővítése Tudjon önállóan beszélni szabadidős tevékenységeiről (Íráskészség fejlesztése) Í: előre megadott elemekből mondat-összeállítás H: tudjon feltett kérdésekre válaszolni A können, dürfen, haben, sein helyes alkalmazása O: értse meg a leírt szavakat, kifejezéseket , egyszerű mondatokat
9.					
1.		Ismétlő óra			
1.	Die Jahreszeiten	Mindennapi életünk Der Kalender, Die Jahreszeiten	Információkérés /adás az időjárásról, természetéről, az évszakokról	Határozatlan névelő részes esete + tagadó forma + mein-dein alakjai	B: az évszakokról, azok időjárásáról stb. beszélni Í: kérdések

9.	3.Der Herbst ist da!		Érdeklődés az időjárásról Évszakok	Különböző esetekben ragozott személyes névmások	alapján levélírás <i>Módszer: először a kérdések átnézése, megértése, majd a szöveg megírása</i>
2.		Összefoglalás			
3.		I. dolgozat			
4.		Dolgozat-javítás			
Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készség-fejlesztés
10. 1.	4. Meine Fächer Mein Stundenplan	Az iskola Schule, Schulsachen	Információkérés /adás az iskolai élettel kapcsolatosan Vélemény kérése, kifejezése a tantárgyakkal kapcsolatban	Felszólítómód A témához kapcsolódó igék ragozása	B: saját órarend ismertetése, Tetszés, nemtetszés kifejezése az egyes tantárgyakra vonatkozóan Tudjanak visszakérdezni dolgokra Í: mondatok szerkesztése előre megadott elemekből Helyesírási gyakorlat
5.		Ismétlés			
10. 1.	6. Der Winter ist da!		Szófordulatok használata német elöljárószókkal	Tárgyesettel és részesesettel álló elöljárószók	B: képek alapján beszélni a télről Í: képek alapján szöveggalkotás
6..		Összefoglalás			
7.		II. dolgozat			
8.		Dolgozat-javítás			

Óra- szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készség- fejlesztés
1. 10.	7. Die Feste im Dezember	Mindennapi életünk Feste im Dezember und im Frühling	Információkérés /adás az ünnepek témakörében jókívánságok információkérés /adás a húsvéti ünnepek kapcsán jókívánságok információkérés /adás az anyák napjával kapcsolatban jókívánságok hála kifejezése	Perfekt mit haben Sich-es igék	B: beszélgetés a téli/tavaszi ünnepekről Í: vázlatpontok alapján kerek mondatokban leírni egy nap eseményeit múlt időben Szó-és kifejezésgyűjtés O: szöveg alapján rajz készítése Információgyűjtés és szöveg alapján <i>Módszer: az egy témához tartozó szavak összegyűjtése</i>
9.		Ismétlés			
1. 10.	8. Deutschland	Tágabb környezetünk Deutschland Németország jellemzői, fontosabb helyei	Információkérés /adás Németországról Akarat, kívánság Utasítás Jókívánságok, üdvözlések	Az előjárósók és a múlt idő gyakorlása	B: párbeszéd megadott információk alapján utazás, kirándulás témakörben Í: üdvözlő képeslap írása O: kérdésekre válasz keresése a szövegből <i>Módszer: a szöveg elolvasása előtt megnézni a kérdéseket, majd többször elolvasni a szöveget</i>
10.		Összefoglalás			
11.		III. dolgozat			
12.		Dolgozat-javítás			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készség-fejlesztés
1.	9. Was kaufen wir im Lebens mittel-geschäft	Vásárlás Wir kaufen ein	Információkérés /adás az alapvető árucikkekről, áairól Alapvető árucikkek megnevezése Akarat, kívánság Köszönet kifejezése Udvarias kérés Köszönés megszólítás Elköszönés Udvariasság, önzés	Az önzési forma ismétlése, gyakorlása Mennyiségi viszonyok, számok 50-100-ig	B: vásárlási szituáció eljátszása O: szöveg alapján igaz-hamis állítások Í: helyesírási gyakorlat Szöveg átírása múlt időbe
10.					
13.		Ismétlés			
1.	12. Ich habe einen Ausflug gemacht	Az én világom Ich und die Freunde	Információkérés /adás a kirándulással kapcsolatban Jókívánságok Hála kifejezése	Ismétlés gyakorlás	B: mesélni saját kirándulási élményekről Í: képregény alapján egy kirándulásról rövid mondatokat írni H: egymás beszámolóinak megértése
10.					
14.		Összefoglalás			
15.		IV. dolgozat			
16.		Dolgozatjavítás			

[illegible]

Tartalom

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó nyelvenként kidolgozott kimeneti követelményeket a kerettanterv hat nyelvre, kétéves bontásban tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

(lásd a 6. évfolyam kerettantervéénél)

Fogalomkörök

(lásd a 6. évfolyam kerettantervéénél)

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel kifejezett kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket megért;
- ismert nyelvi eszközökkel, egyszerűen megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr.

Beszédkésztség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre néhány szóban vagy egyszerű mondatban válaszol;
- tanult minta alapján egyszerű mondatokat mond, kérdéseket tesz fel;
- megértési probléma esetén segítséget kér.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatokat megért;
- ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokból álló rövid szövegben fontos információt megtalál;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló szöveg lényegét megérti.

Íráskésztség

A tanuló

- ismert nyelvi elemekből álló rövid mondatokat helyesen lemásol.

6. évfolyam

Évi óraszám: 111, heti: 3

Tematikus összesített óraterv

(Pataki Marianna Rózsa: Ich und meine Familie I. II. Lehrbuch, Arbeitsheft 6.
7.)

TÉMAKÖR	ÓRASZÁM	%
Én és a családom Stammbaum, Berufe	10	9
Én és a családom Gartenparty	9	8
Étkezés Guten Appetit!	10	9
Étkezés Obst, Gemüse	10	9
Tágabb környezetünk Auf dem Lande, Unterhaltungsmöglichkeiten	10	9
Tágabb környezetünk Wohnen in Häusern	10	9
Tágabb környezetünk In der Wohnung	10	9
Mindennapi életünk Tagesablauf	10	9
Vásárlás Einkaufsmöglichkeiten in der Stadt	10	9
Szabadon felhasználható órák (ismétlés, összefoglalás, ellenőrzés)	22	20

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs Szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	1. Meine Familie und ich	Én és a családom Stammbaum, Berufe	Személyek megnevezése, bemutatkozás Információadás-információkérés	<i>Főnevek alany és tárgyesetének használata egyes és többes számban</i>	(Beszédkészség fejlesztése) B: beszélgetés a családról, önmagukról meséljen a családjáról képek stb. segítségével (Íráskészség) Í: párbeszéd írása, amelyben be kell mutatkoznia stb. (Hallott szöveg értése) H: több válaszlehetőség közül hallott szöveg alapján kiválasztani a helyeset (Olvasott szöveg értése) O: kérdések alapján helyes információk megtalálása

9.					Módszer: Wer, was, wo, wann, warum kérdések feltevésével könnyebben érthető a szöveg
2.		Összefoglalás			
3.		I. dolgozat			
4.		Dolgozatjavítás			
1.	2. Eine Gartenparty	Én és a családom Gartenparty, Was essen und trinken wir auf der Gartenparty? Die Eigenschaften	Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: személyek külső-belső tulajdonságai, személyek bemutatása Háziünnepségek udvarias magatartásformái: köszönés, megszólítás, bemutatkozás, meghívás megköszönése	<i>Birtokos névmás E/3 + Höflichkeitsform</i> <i>A birtokos névmás ragozása</i> <i>Essen ige ragozása</i>	B: jellemzés külső és belső tulajdonságok alapján Í: személyleírás készítése H: szöveg és kép párosítása hallott szöveg alapján O: kérdések alapján helyes információk megtalálása Módszer: Wer, was, wo, wann, warum kérdések feltevésével könnyebben érthető a szöveg
9.					
1.		Ismétlő óra			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	Guten Appetit!	Étkezés Ételek, italok, étkezési szokások, étkezési idők	Kínálás és arra reagálás, egyetértés, egyet nem értés, meghívás és arra reagálás	<i>A birtokos névmás ragozása</i>	B: kedvenc ételek, étkezési szokások Í: recept, parti megszervezése H: kérdések alapján - válasz O: szerepek szerint a szöveg folytatása Módszer: szerepek szerinti
10.					

					<i>hangos olvasás</i>
5.		Ismétlés			
10.	1. 3. In der Stadt	Wie kaufen wir ein? Die Einkaufsmöglichkeiten	Köszönés- elköszönés Információkérés -információadás a vásárlás témakörében Vásárlással kapcsolatos szituációk során alkalmazott beszéd- fordulatok, kifejezések	Tárgyesettel álló előjárószók Részes eset <i>Módszer: a példamondatok alapján a szabály egyéni megfogalma- zása</i>	B: vásárlási szituáció eljárása Í: bevásárló lista készítése H: megadott szempontok alapján lényeges információ kiszűrése O: szempontok alapján fontos információk megértése
6.		Összefoglalás			
7.		II. dolgozat			
8.		Dolgozatjavítás			

Óra- szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
10.	1. 4. Bei Annabell auf dem Lande	Tágabb környezetünk Auf dem Lande, Unterhalten s- möglichkeiten	Információcseré hez kapcsolódó kommunikációs szándékok: információadás az adott témában a saját környezetből vett példák alapján Kérés, véleménykérés, arra való reagálás Üdvözlés, köszönetnyilván ítás, elbúcsúzás Igenlés-tagadás	A birtokos névmás többes számban	B: részvétel egyszerű párbeszédben Í: mondat- szer- készítés a birtokos névmások használatával H: igaz és hamis információk kigyűjtése hallott szövegből O: ellenőrzés igaz-hamis kérdésekkel <i>Módszer: pármunkában egymás javítása</i>
9.		Ismétlés			
1.	Bei Annabell auf dem Lande	Étkezés Obst und Gemüse	Vélemény kifejezése (das mag ich sehr- das mag ich-das mag ich nicht)	Perfekt mit sein	B: növénynevek gyűjtése verseny formájában Í: a birtokos névmások

10.	8. Ein Wochen-ende im Garten		Információkérés -információadás saját lakókörnyezet-ből Véleménykérés Dolgok megnevezése	<i>Módszer: a birtokos névmások használatának begyakorlása játékos feladatok segítségével</i>	használata mondatokban H: hallott szöveg alapján a helyes kép kiválasztása O: kakuktkojás kiválasztása
10.		Összefoglalás			
11.		III. dolgozat			
12.		Dolgozatjavítás			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szóincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
10.	1. 5. Wohnen in Häusern	Tágabb környezetünk Wohnen in Häusern	Információkérés -információadás (saját lakóhely vonatkozásában) egyetértés-egyet nem értés gyakorlása Képesek legyenek a számukra ismeretlen képekről információkat adni a témakörben tanult ismeretek alkalmazásával.	A könnyen segédige és használata	B: beszélni a falu és város előnyeiről és hátrányairól Í: a könnyen ige használata mondatokban Lakóhellyel kapcsolatos párbeszéd H: hallott szöveg alapján kérdésekre válaszok adása O: egy szólás magyarázata a tankönyv olvasmánya alapján <i>Módszer: a legfontosabb információk összefoglalása egy mondatban</i>
13.		Ismétlés			
1.	6. –7. Familie Müller hat eine neue Wohnung	Tágabb környezetünk In der Wohnung	Információcseré hez kapcsolódó kommunikációs szándékok: dolgok	Részes esettel és tárgyesettel álló elöljárószók	B: képek alapján mesélni a lakás berendezéséről Í: jelen idejű szöveg átfordítása

- érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás,
- bocsánatkérés és arra reagálás,
- gratuláció, jókívánságok és arra reagálás.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- egyetértés, egyet nem értés,
- tetszés, nem tetszés.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése, leírása,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz,
- tudás, nem tudás
- útbaigazítás, szálláskeresés.

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:

- kérés,
- javaslat és arra reagálás,
- meghívás és arra reagálás,
- kínálás és arra reagálás.

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:

- visszakérdezés,
- nem értés,
- betűzés kérése, betűzés.

Fogalomkörök

- cselekvés, történés, létezés kifejezése,
- birtoklás kifejezése,
- térbeli viszonyok,
- időbeli viszonyok,
- mennyiségi viszonyok,
- minőségi viszonyok,
- modalitás,
- esetviszonyok,
- logikai viszonyok,
- szövegösszetartó eszközök.

A továbbhaladás feltételei

5-6. évfolyam

Hallott szöveg értése

A tanuló

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel, egyszerű mondatokban megfogalmazott szöveg lényegét megérti.

Beszédképesség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatokban válaszol;

- tanult minta alapján egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz,
- kérdéseket tesz fel;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- tanult minta alapján egyszerű párbeszédben részt vesz.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel egyszerű mondatokban megfogalmazott szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokból álló rövid szöveg lényegét megérti.

Íráskészség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, egyszerű mondatokat helyesen lemásol.

7. évfolyam

Évi összóraszám: 111

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 3

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
	(Pataki Marianna Rózsa: Unser Alltag Lehrbuch I.-II., Arbeitsheft 16-17.)	
1.	TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK Im Herbst, Das Wetter	12
2.	AZ ISKOLA VILÁGA Die Schule	6
3.	TÁGABB KÖRNYEZETÜNK – AZ ISKOLA VILÁGA Die Schule in Deutschland	7
4.	AZ ÉN VILÁGOM Frohe Weihnachten	7
5.	TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK Im Winter	7
6.	VÁSÁRLÁS Einkaufen, aber umweltfreundlich, bitte!	7
7.	VÁSÁRLÁS Im Supermarkt	10
8.	AZ ÉN VILÁGOM Wir helfen bei der Hausarbeit	9
9.	VÁSÁRLÁS Im Modegeschäft	7
10.	EMBERI KAPCSOLATOK –VÁSÁRLÁS Eine unangenehme Kundin	9
	Szabadon felhasználható órák: ismétlésre, összefoglalásra, ellenőrzésre	30

ÖSSZESEN: 111 óra

Óra - szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	1.Im Herbst	TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK A természet ősszel Az őszi évszak jellemzői Őszi kalendárium: nevezetes ünnepek, dátumok	Információcsere Információadás-információkérés kérdés – felelet formájában is Véleménykérés és az arra történő reagálás gyakorlása Magst du...? Was magst du...?	Wann? kérdőszó alkalmazása és az arra történő válaszadás módjai, lehetőségei A „ mögen ” ige ragozása és alkalmazása Irányok gyakorlása (képleíraskor) Tanult esetviszonyok gyakorlása Die Termine auf Deutsch Dátumok pontos megnevezése, alkalmazása a beszélgetés során Sich-es igék ragozásának gyakorlása Wann? kérdőszóra adott válaszok Futur mit Präsens (morgen, übermorgen) Die Verkleinerungsformen	(Beszédkészség fejlesztése) B: meghívások (Íráskészség) Í: Fogalmazás: Kedvenc évszakom az őszi (Hallott szöveg értése) H: Milyen lesz az idő? – időjárásjelentések (Olvasott szöveg értése) O: Das Wetterhässchen – szövegértés ellenőrzése kérdésekkel
12.	2. Das Wetter	Időjárással kapcsolatos kifejezések, azok szinonímái Mikor mit viselünk? Újságcikkek	Információcsere- időjárás Meghívás és az arra történő reagálás dialógusokban Dolgok bemutatása, leírása Érdeklődés: Wie ist das Wetter heute?		
1.		Összefoglalás			
2.		1. dolgozat			
3.		Dolgozatjavítás			

Óra- szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
Óra- szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
	3. Die Schule	AZ ISKOLA	Órarendek összehasonlítása	Akk. Gyakorlása	B: vélemények a tantárgyakról
6.		VILÁGA Tantárgyak, órarend Véleménynyilvánítás a tantárgyakról Egy iskolai nap Heti tervek Németórán	Igenlő vagy nemleges válaszok gyakorlása Véleménykérés és az arra történő reagálás Tetszés- nem tetszés Kérés, és arra történő reagálás Információcsere	Jövőidejűség kifejezése időhatározókkal Modalverben: „ müssen ” és „ können ” ragozása és alkalmazása Imperativ gyakorlása	Í: levél egy barátához: a mi iskolánk H: minta alapján párbeszéd alkotása O: szöveg tartalmának összefoglalása
4.		Összefoglalás			
5.		2. dolgozat			
6.		Dolgozatjavítás			

1.	4. Die Schule in Deutschland	TÁGABB KÖRNYEZETÜNK – AZ ISKOLA VILÁGA A németországi iskolarendszer, hasonlóságok-különbségek Szünetek Németországban Érdekes órák	Információcsere Igenlő vagy nemleges válasz alkalmazása Véleménykérés Információkérés-információadás Kérés kifejezése e Visszakérdezés nem értés kifejezése, gyakorlása Egyetértés, egyet nem értés kifejezése	Perfekt igeidő gyakorlása Elváló igekötős igék alkalmazása, ragozása a mondatokban Imperativ képzése az elváló igekötős igéknél Modalverben „ müssen, können ” gyakorlása Időtartam, időpont meghatározása	B: interjú készítése Í: baráti levél megírása H: Szünetek Németországban igaz-hamis állítások O: újságcikkek feldolgozása
7.		Összefoglalás			
8.		3. Dolgozat			
9.		Dolgozatjavítás			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szóincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	5. Frohe Weihnachten	AZ ÉN VILÁGOM Tanult ismeretek felelevenítése az ünnepekről Karácsonyi üdvözlési formák Karácsonyi szokások-Magyarországon ill. Németországban (Hagyományos ételek) Advent Karácsonyi dalok Szilveszter-Újév : szokások	Információcsere Jókívánságok kifejezése az ünnepekkel kapcsolatban Öröm kifejezése Meghívás-kérés Érzelmek, vélemények kifejezése a karácsonyról Újévi jókívánságok kifejezése Jókívánságok kifejezése az ünnepekkel kapcsolatban szóban és írásban	Jelenidejűség, múltidejűség pontos használatának gyakorlása Tanult esetviszonyok gyakorlása (Akk.) Sich freuen: Auf+Akk. Über+Akk. Personalpronomen Singular und Plural Nom. Und Akk.	B: meghívások Í: üdvözlőlapok írása H: Interjú feldolgozása O: Egy aprócska karácsonyi kívánság szöveg – történet befejezése
10.		Összefoglalás			
11.		4. dolgozat			
12.		Dolgozatjavítás			

Óra - szám	Lektorn	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	6. Im Winterr	TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK A természet télen Az téli évszak jellemzői Téli kalendárium: nevezetes ünnepek, dátumok- FARSANG Téli szabadság eltöltése Az állatok télen WINTER – szó és kifejezésgyűjtés	Információcsere Wie finde ich die Urlaubsmöglichkeiten? Vélemény kérés és reagálás gyakorlása A birtokos eset használata, alkalmazása a különféle kommunikációs szándékokban Információkérés-információadás A munkaóra levezetéséhez szükséges kommunikációs szándékok alkalmazása: - Köszönet és arra reagálás - engedélykérés és arra történő reagálás - egyet értés, egyet nem értés -kérés - visszakerdezés	„es friert“, „es schneit“ stb. kifejezések pontos használatának gyakorlása A birtokos eset A tanult kérdőszavak helyes használata Tanult fogalomkörök alkalmazása a kötetlen beszélgetés folyamatában	B: képleírások Í: levél egy sítúráról H: Téli szünet – ellenőrzés szövegkiegészítésel O: Téli történetek feldolgozás
13.		Összefoglalás			
14.		5. dolgozat			
15.		Dolgozatjavítás			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	7. Einkaufen, aber umweltfreundlich, bitte!	VÁSÁRLÁS Pénznemek a német nyelvterületeken A környezetvédelemről Mit tehetünk mi a környezet megóvása érdekében? Vásárlás	Egyetértés, egyet nem értés Valaki igazának elismerése Információkérés-információadás Tetszés- nem tetszés Információcsere	Die Kardinalzahlen Das Geld Mathematische Aufgaben A témakörben tanult fogalomkör ismételése	B: Párbeszéd Í: Reklamáció H: Számok O: Újságcikkek feldolgozása- kulcsszavak keresése
7.					
16.		Összefoglalás			
17.		6. dolgozat			
18.		Dolgozatjavítás			

[illegible]

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1. 9.	9. Wir helfen bei der Hausarbeit	AZ ÉN VILÁGOM Házimunkák – szókincs feldolgozása képszótár segítségével Munkamegosztás a családban A mesék feldolgozásával a mesei nyelvezet megismerése, állatok, paraszti élet	Információcsere Információkérés-információadás Valaki igazának elismerése (Ja, das stimmt! Wer hat Recht? Warum?...)	A „Dativ” gyakorlása a főneveknél Persinalpronomen Dativ; Singular, Plural Verben mit Dativ im Satz Összetett főnevek képzése és azok nyelvtani jellege A témakörben megismert fogalomkörök gyakorlása	B: Házimunka felosztása a mi családjukban Í: Véleménynyilvánítás: Anya 2 műszakban H: Versek, dalok O: Mesék feldolgozása-kérdések alapján, meserészletek sorrendbe rakása
22.		Összefoglalás			
23.		8. dolgozat			
24.		Dolgozatjavítás			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	10. Im Modegeschäft	VÁSÁRLÁS Az évszakok és az öltözködés A ruhavásárlás-próba jellemző kifejezései Divatok	Információcsere a ruházat témakörben Információadás-információkérés Tetszés – nem tetszés kifejezése (Das finde ich zu teuer...) Véleménykérés és arra történő reagálás (Welch...gefällt..dir? / Passt dir...? Nein, ... zu lang. / Ja, ...steht mit gut.) Vásárlással kapcsolatos szó- és beszédfordulatok alkalmazása	A „ dieser, diese, dieses ” mutató névmás és a „ Welcher, welche, welches ” kérdőszó alanyesetben A tanult nyelvtani fogalmak alkalmazása a párbeszédekben	B: párbeszéd Í: A kedvenc ruhadarabom H: Képek és párbeszéd egymáshoz rendelése O: Újságcikkek divatlapokból
7.					
25.		Összefoglalás			
26.		9. dolgozat			
27.		Dolgozatjavítás			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	11. Eine unangenehme Kundin	EMBERI KAPCSOLATOK –VÁSÁRLÁS Vásárlási helyzetek,	Jellemző szó- és beszédfordulatok a ruhavásárlásnál Információcsere	A „ dieser, diese, dieses ” mutató névmás és a „ Welcher, welche, welches ”	B: szituációs feladatok gyakorlása Í: dialógusok szerkesztése H: Vásárlás során hallott

9.		szituációk gyakorlása A butikban Divatos ruhadarabok megnevezése Divatirányzatok Türelem, tolerancia	e a vásárlás során (Igenlő vagy nemleges válasz, tudás- nem tudás kifejezése, javaslat és arra történő reagálás) Információadás - információkérés A témakörben tanult kommunikációs szándékok gyakorlása	kérdőnévmas ragozása tárgy- , birtokos- és részes esetben A fogalomkörben tanult nyelvtani ismeretek gyakorlása A tanult nyelvtani fogalmak alkalmazása a párbeszédekben	lényeges információk kiszűrése, és helyes csoportosítása O: Párbeszéd szerepek szerinti feldolgozása
28.		Összefoglalás			
29.		10. dolgozat			
30.		Dolgozatjavítás			

Évfolyam: 8.

Évi összóraszám: 111

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 3

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
	(Pataki Marianna Rózsa: Freizeit? Sonne, viel Spaß- Lehrbuch I-II. Arbeitsheft 14-15.)	
1.	Az én világom Sommererlebnisse	8
2.	Emberi kapcsolatok Die Einladungen, Partys, Geburtstag	9
3.	Egészség Beim Arzt, Beim Zahnarzt	9
4.	Egészség Die Krankheiten, in der Apotheke	6
5.	Szabadidő Sport	6
6.	Szabadidő, szórakozás Radio- Rundfunk, Fernsehen	7
7.	Az én világom Im Theater, Musik	11
8.	Természeti környezetünk, Im Frühling	12

9.	Einladung en 2. Alles Gute zum Geburtstag !	Meghívás elfogadása, illetve udvarias elutasítása Születésnap kívánságok, A partira készülés, különböző ételek, italok	kommunikációs szándékok: - meghívás és arra reagálás Információcseré hez kapcsolódó komm. szándékok: -igenlő vagy nemleges válasz -bizonyosság, bizonytalanság kifejezése -események leírása - információszerzés , információadás A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: megszólítás, gratuláció, jókívánságok és arra reagálás Érzelmek kifejezésére szolgáló komm. szándékok: -öröm	Esetviszonyok: Possessivpronom en Genitiv Térbeli viszonyok: Wohin?/Wo? Über/zwischen Időbeli viszonyok: A „Wie oft?“ kérdésre adható válaszok Tanult fogalomkörök gyakorlása	reagálás Í: meghívó írása Levél a partiról H: Interjú O: Kertiparti Módszer: <i>állítások</i>
4.		Összefoglalás			
5.		2. dolgozat			
6.		Dolgozatjavítás			

Óra- szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	3. Beim Arzt 4. Beim Zahnarzt	EGÉSZSÉG Testrészek, szakorvosok, a váróban, a rendelőben A fogorvosnál – alapvető fogalmak, kifejezések megismerése	Információszerzéshez kapcsolódó komm. szándékok: -dolgok, személyek megnevezése, leírása -tudás, nem tudás - információszerzés, információadás -információkérés A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: megszólítás, köszönés, elköszönés	A „dürfen”, „sollen”, „wollen” módbeli segédigék ragozása és alkalmazása A módbeli segédigék gyakorlása	B: szituációs feladatok Í: Párbeszéd írása panel segítségével H: fontos információk kiszűrése O: megértés W- kérdé-sekre adott válasszal <i>Módszer: 1. kérdések elolvasása, 2. szöveg elolvasása</i>
9.					
7.		Ismétlés- szituációk			
8.		3. dolgozat			
9.		Dolgozatjavítás			
1.	5. Die Krankheiten , in der Apotheke	EGÉSZSÉG Betegségek, gyermekbetegségek megnevezése, receptköteles ill. nem köteles gyógyszerek, készítmények Egészséges életmód	Információcsere Információadás- információkérés A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: jókívánságok, megszólítás, köszönés, érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás, köszönet és arra reagálás Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs	Erkranken an+D alkalmazása A melléknév erős ragozása Tanult fogalomkörök gyakorlása	B: párbeszéd a gyógyszertárban Í: Levél egy operáció után H: Alvási problémák O: lényeg megértése kérdésekkel <i>Módszer: példamondatokban könnyebb megtanulni a kifejezéseket</i>
6.					

			elégedettség, elégedetlenség, csalódás A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: - meghívás és arra reagálás		
13.		Ismétlés			
14.		5. dolgozat			
15.		dolgozatjavítás			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókinsz	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	7. Radio-Rundfunk 8. Fernsehen- gern sehen	SZABADIDŐ, SZÓRAKOZÁS Rádiós műsorok, hírek Tv.programok, filmek	Érzelmek kifejezésére szolgáló komm. szándékok: öröm, bosszúság, bánat Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok -Véleménykérés és arra reagálás -Tetszés, nem tetszés -dicséret, kritika szándék, terv Információcseréhez kapcsolódó komm. szándékok: információkérés, információadás, dolgok leírása	Sich interessieren Sich freuen Sich ärgern Vonzatos igék használata a kommunikációban Szövegösszetartó eszközök: „weil”- Sätze Esetviszonyok A melléknév gyenge ragozása Tanult fogalomkörök gyakorlása	B: véleménynyilvánítás Í: rövid hírek H: hallott, olvasott szöveg kapcsolása O: ellenőrzés igaz-hamis állításokkal <i>Módszer: 1. állítások 2. szöveg elolvasása</i>
7.					
16.		Összefoglalás			
17.		6. dolgozat			
18.		Dolgozatjavítás			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	11. Komm mit in den Frühling! 12. Ostern steht vor der Tür!	TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK, TÁGABB KÖRNYEZETÜNK Tavaszi dalok, versek Tavaszi virágok, a zöldségeskertben, az erdő tavasszal Tavaszi naptár: együtt a kertben, Anyák napja Húsvétra készülünk: képeslapok, üdvözlések, barkácsolási ötletek – mindezeket humorosan is A Húsvét ünnepe Németországban illetve Magyarországon	Információcsere Információadás- információkérés Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok -Véleménykérés és arra reagálás -Tetszés, nem tetszés -dicséret, kritika, - kötelezettség, szándék, terv Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: Jókívánságok Információcseréhez kapcsolódó komm. szándékok: -bizonyosság, bizonytalanság -események, dolgok leírása	A „werden” ige jelentése, alkalmazása A múlt idő gyakorlása Névmási határozók Worüber? Über wen? Kérdésre felelő határozók jelentése és alkalmazása a beszédben Gyakorlás: Részeshatározó esettel és tárgy esettel álló elöljárósók	B: húsvéti szokásokról Í: képeslapok írása - jókívánságok H: dalok, versel, szövegértési feladatok O: Húsvét Magyarországon- kérdés- válasz
22.		Összefoglalás			
23.		8. dolgozat			
24.		Dolgozatjavítás			

Szempontok a tanulók értékeléséhez a fejlesztő szakasz végén

A tanulói teljesítmények értékelésének három célja van:

1. visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról és a diákok erős és gyenge pontjairól,
2. hozzájárulni a nyelvtanulási motiváció fenntartásához és további erősítéséhez,
3. a tanulók reális önértékelése kialakításának erősítése.

Az idegen nyelv - tanulás folyamatában a következőket, az adott iskola nyelvtanárai által részletesen kidolgozott értékelési rendszernek kiemelt szerepe van, hiszen ezáltal kapnak maguk a nyelvtanárok, a tanulók és a szülők is világos és reális képet arról, hogy milyen eredményeket értek el az adott szinten a tanulók, ill. mely területeken szükséges a tananyag további mélyítése, gyakorlása.

Fontos, hogy a tanulók önmagukhoz mért fejlődését vegyék figyelembe, mivel az értékelés legfontosabb célja az ösztönzés, a további, folyamatos nyelvtanulás motiválása.

Az értékelésnek pozitívnak kell lennie: azt kell értékelni, amire képesek a diákok, nem a hiányosságokat.

A tanulókkal előzetesen kell ismertetni azt az előre tisztázott kritériumrendszert, ami alapján az értékelésük történik.

Mivel a tantervi célok között első helyen a beszédértés és beszédképesség fejlesztése áll, a diákokat elsősorban ezekből az alapkészségekből kell

értékelni. De mivel ennek a korosztálynak erőssége mind a négy alapkészség területén a folyamatosság, törekedjünk ezeknek a fokozatos fejlesztésére, szem előtt tartva, hogy a hibátlan megoldás nem lehet kizárólagos elvárás.

Alapelve, hogy a gyerekek értékelése folyamatos legyen, és értékeléskor a gyakorlat során alkalmazott tevékenységi formákat használjuk.

Pl. összefüggő, ismert témakörhöz kapcsolódó szöveg önálló elolvasása után rövid, a lényeg megértését ellenőrző kérdésekre kell írásban válaszolni.

A gyakorlás során használt munkaformákhoz hasonlóan a számonkérés történhet csoportban, párban vagy egyénileg. A gyengébben teljesítő diákoknak több alkalmat kell biztosítani arra, hogy fejlődésükről számot adjanak.

Feltétlenül kerülni kell a hagyományos „felelés” jellegű számonkérést, mivel ez egyértelműen hozzájárul a gátlások erősödéséhez.

Az értékelés módjai: szóbeli értékelés – folyamatos, a követelményeknek és az értékelésnek megfelelő legyen

- rövid írásbeli, főleg ösztönző értékelés
- összegző értékelés
- ellenőrző-lezáró értékelés

A teljesítmények értékelésekor továbbra is fontos alapelve: a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük, szemben a nyelvről való ismeretekkel.

A teljesítmények értékelésének és a folyamatos önfejlesztésnek elengedhetetlen feltétele, hogy a diákokat megtanítsuk nyelvet tanulni.

Mivel a nyelvtanulás során gyakori az egyéni különbségekből fakadó változatos teljesítmény, a diákoknak egyénre szabott stratégiát kell alkalmazniuk, és ez külön törődést kíván a nyelvtanár részéről.

A továbbhaladás feltételei

7-8. évfolyam

Hallott szöveg értése

A tanuló

- utasításokat megért, azokra cselekvéssel válaszol;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kéréseket, kérdéseket, közléseket, eseményeket megért;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegből fontos információt kiszűr;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- ismeretlen nyelvi elem jelentését jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegből kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben képes a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníteni.

Beszédkésztség

A tanuló

- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre egyszerű mondatokban válaszol;
- egyszerű mondatokban közléseket megfogalmaz;
- kérdéseket feltesz;
- eseményeket elmesél;
- megértési probléma esetén segítséget kér;
- egyszerű párbeszédben részt vesz.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- ismeretlen nyelvi elemek jelentését jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott szövegben kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben fontos információt megtalál;
- jórészt ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, kb. 100 szavas szöveg lényegét megérti;
- egyszerű történetet megért;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben ismeretlen nyelvi elemek jelentését kikövetkezteti;
- jórészt ismert nyelvi elemek segítségével megfogalmazott, kb. 100 szavas szövegben a lényeges információt a lényegtelenről elkülöníti.

Íráskésztség

A tanuló

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott szöveget diktálás után leír;
- egyszerű közléseket és kérdéseket írásban megfogalmaz;

- egyszerű, strukturált szöveget (üzenet, üdvözlét, baráti levél) létrehoz;
- ismert struktúrák felhasználásával tényyszerű információt közvetítő kb. 50 szavas szöveget ír.

4-6. évfolyam		7-8. évfolyam	
T	Tevékenykedtetés		Tantárgyközi kapcsolatok
A	Arányos tananyagelosztás		Autentikus anyagok
N	Nyelvelsajátítás elősegítése		NAT-kompatibilitás
K	Képességfejlesztés		Kommunikáció
O	Ösztönzés		Önállóság
NY	Nyitottság		Nyelvi tudatosság
V	Változatos feladatok		Valóságos elemek
K	Készségfejlesztés		Kihívások
I	Integráció		Interkulturalis ismeretek
V	Világos felépítés		Választék
A	Ábrák-képek		Áttekinthetőség
L	Lelkesítés		Logikus felépítés
A	Alapok megteremtése		Alapok továbbfejlesztése
SZ	Szituációk		Szintnek megfeleles
T	Témaközpontú tanítás		Tanulási technikák
A	Általános iskolai háttértudásra támaszkodás		Ár-érték arány
S	Sokszínűség		Stratégiák tanítása
SZ	Személyiségfejlesztés		Szaktárgyi tudás
E	Extrák		Együttműködés
M	Motiváció		Megismerés
P	Perszonalizáció		Projektek
O	Olvasmányok		Olvasóvá nevelés
N	Nevelési célok megvalósítása		Narratív elemek
T	Taníthatóság		Tanuló- és tanárközpontúság
J	Játékosság		Jellemformálás
A	Attitűdkialakítás		Aktiválás
I	Ismétlődés		Ismeretterjesztés

NÉMET – emelt szint 7. évfolyam

Évfolyam: 7.

Évi összóraszám: 74

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 2

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	TÉMAKÖRHÖZ KAPCSOLÓDÓ NYELVVIZSGA TÉMA	ÓRASZÁM
	(Pataki Marianna Rózsa: Unser Alltag Lehrbuch I.-II., Arbeitsheft 16-17.)		
1.	TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK Im Herbst, Das Wetter	WETTER UND JAHRESZEITEN	6
2.	AZ ISKOLA VILÁGA Die Schule	SCHULE UND ARBEIT	6
3.	TÁGABB KÖRNYEZETÜNK – AZ ISKOLA VILÁGA Die Schule in Deutschland	KOMMUNIKATION UND COMPUTER	7
4.	AZ ÉN VILÁGOM Frohe Weihnachten	MAHLZEITEN	7
5.	TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK Im Winter	FREIZEIT UND HOBBY	6
6.	VÁSÁRLÁS Einkaufen, aber umweltfreundlich, bitte!	UMWELTSCHUTZ	6
7.	VÁSÁRLÁS Im Supermarkt	EINKAUFEN	6
8.	AZ ÉN VILÁGOM Wir helfen bei der Hausarbeit	HAUS UND WOHNUNG	7
9.	VÁSÁRLÁS Im Modegeschäft	MODE	6
10.	EMBERI KAPCSOLATOK – VÁSÁRLÁS Eine unangenehme Kundin	DIENSTLEISTUNGEN	7
	Szabadon felhasználható órák: ismétlésre, összefoglalásra, ellenőrzésre		10

Óra - szá m	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikáci ós szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesz tés
1.	WETTER UND JAHRESZEI TEN	TERMÉSZETI KÖRNYEZET ÜNK	Információcs ere Információadá s- információkér és kérdés – felelet formájában is Vélemény kérés és az arra történő reagálás gyakorlása Magst du...? Was magst du...?	Wann? kérdőszó alkalmazása és az arra történő válaszadás módjai, lehetőségei A „mögen” ige ragozása és alkalmazása Irányok gyakorlása (képleíraskor) Tanult esetviszonyok gyakorlása Die Termine auf Deutsch Dátumok pontos megnevezése, alkalmazása a beszélgetés során Sich-es igék ragozásának gyakorlása Wann? kérdőszóra adott válaszok Futur mit Präsens (morgen, übermorgen) Die Verkleinerungsfor men	(Beszédkészs ég fejlesztése) B: kedvenc évszakom (Íráskészség) Í: élménybeszá moló egy nyári sátorozásról (Hallott szöveg értése) H: időjárásjelenté sek különböző országokból (Olvasott szöveg értése) O: Viharokról kérdés - válaszadás
6.		Magyarország éghajlata Tavaszi és őszi mezőgazdasági munkálatok Időjárás előrejelzések Öltözködés Extrem jelenségekről: Hurrikán, tornádó A természet változásai a különböző évszakokban Sportolási lehetőségek télen ill. nyáron	Információcs ere- időjárás Meghívás és az arra történő reagálás dialógusokba n Dolgok bemutatása, leírása Érdeklődés: Wie ist das Wetter heute?		
1.		Ellenőrzés			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókinsz	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	SCHULE UND ARBEIT	AZ ISKOLA VILÁGA A magyar iskolarendszer összehasonlítása a németországi iskolarendszerrel Kedvenc tantárgyak, szakkörök Tanulási szokások Osztályozási rendszer Iskolai szünetek Az „ingyenes” oktatás A testnevelés fontossága	Órarendek összehasonlítása Igenlő vagy nemleges válaszok gyakorlása Véleménykérés és az arra történő reagálás Tetszés- nem tetszés Kérés, és arra történő reagálás	Akk. Gyakorlása Jövőidejűség kifejezése időhatározókkal Modalverben: „ müssen ” és „ können ” ragozása és alkalmazása Imperativ gyakorlása	B: vélemények az iskoláról Í: állaspályázat H: Bemutatkozik egy munkahely – igaz- hamis állítások O: Projektmunkákról
6.		Jövőbeli tervek: továbbtanulás, szakmák Munkanélküliség	Információcsere		
2.		Ellenőrzés			

Óra - szá m	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikáci ós szándékok	Fogalomkörök	Készségfejleszt és
1.	MAHLZEITEN	ÉTKEZÉS Egy család hétköznapi étkezési szokásai A főzésről, egy-két tipikus étel receptje A magyar konyha: ételspecialitások, italok Magyar étkezési szokások Evészavarok: bulímia, anorexia Az étteremben Gyorsétkezdék Fiatalok kedvelt ételei A német konyha	Információcsere Jókívánságok kifejezése az ünnepekkel kapcsolatban Öröm kifejezése Meghívás- kérés Érzelmek, vélemények kifejezése a karácsonyról Újévi jókívánságok kifejezése Jókívánságok kifejezése az ünnepekkel kapcsolatban szóban és írásban	Jelenidejűség, múltidejűség pontos használatának gyakorlása Tanult esetviszonyok gyakorlása (Akk.) Sich freuen: Auf+Akk. Über+Akk. Personalpronomen Singular und Plural Nom. Und Akk.	B: éttermi szituációk Í: levél egy családi vacsoráról (kivételesen szülinap miatt. Étteremben) H: A német konyha jellemzői O: Édességek Ausztriából
7.					
4.		Ellenőrzés			

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	FREIZEIT UND HOBBY	SZABADIDŐ – SZÓRAKOZÁS Aktív – passzív pihenés Szabadidő hasznos eltöltése: -olvasás; újságok, napilapok, női-ill. ifjúsági lapok német újságok - kedvenc író, kedvenc könyvem -versek -a magyar irodalom remekei - a könyvtárról - tévénézés? olvasás ?	Információcsere Wie finde ich die Urlaubsmöglichkeiten? Vélemény kérés és az arra történő reagálás gyakorlása A birtokos eset használata, alkalmazása a különféle kommunikációs szándékokban Információkérés-információadás A munkaóra levezetéséhez szükséges kommunikációs szándékok alkalmazása: - Köszönet és arra reagálás - engedélykérés és arra történő reagálás - egyet értés, egyet nem értés -kérés - visszakérdezés	„es friert”, „es schneit” stb. kifejezések pontos használatának gyakorlása A birtokos eset A tanult kérdőszavak helyes használata Tanult fogalomkörök alkalmazása a kötetlen beszélgetés folyamatában	B: vita: könyvtár Í: Legutóbb arról olvastam, hogy.... H: vers (tartalmának megértése, kérdésre válasz) O: Német írók életrajzai
6.					
5.		Ellenőrzés			

Óra- szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	UMWELT- SCHUTZ	TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK Miért fontos a környezet védelme? A Föld felmelegedése Az ózonréteg A levegő szennyeződése Savas esők Az esőerdők védelme Az ivóvíz Mit tegyünk környezetünkért? A szelektív hulladékgyűjtés Spóroljunk az energiával Az állatvilág védelme, veszélyeztetett fajok Nemzeti parkok	Egyetértés, egyet nem értés Valaki igazának elismerése Információkérés- információadás Tetszés- nem tetszés Információcsere	Die Kardianalzahlen Das Geld Mathematische Aufgaben A témakörben tanult fogalomkör ismételése	B: Én mit teszek a környezetem védelméért? Í: Beszámoló az iskolai papírgyűjtésről H: A koalák megmentése O: A szelektív hulladékgyűjtés- hiányos szöveg kiegészítése
6.					
6.		Ellenőrzés			

Óra - szá m	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkör ök	Készségfejleszt és
1.	EINKAUF EN	VÁSÁRLÁS Bevásárlási lehetőségek: kisbolt vagy bevásárlócentru m? Előnyök, hátrányok A minőség, az árak Sétálóutcák Végkiárúsításo k Katalógusból, interneten való vásárlás Garancia Ajándék vásárlása Reklámok hatásai a vásárlókra	Információadás- információkérés (Wo ist bitte...?/Entschuldig ung, ich suche...(Gehen Sie.../Biegen Sie...ein...) (Haben Sie...?/ Möchten Sie...?/Bei uns gibt es...) Tudás – nem tudás kifejezése (keine Ahnung.../Das weiß ich nicht...) Vásárlással kapcsolatos szó- és beszédfordulatok alkalmazása	Az eligazításba n alkalmazott előljárószók jelentése és esetvonzatai (neben, gegenüber, vor, zu...) A „man” hat.lan névmás mint alany A „mit” előljárószó jelentése és esetvonzata A témakörben megismert fogalomkör ök gyakorlása	B: reklamálás az ügyfélszolgálat nál Í: rendelések H: Párbeszédből lényeges információk kiszűrése O: Termékismerte tők
6.					
7.					

Óra-szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	MODE	VÁSÁRLÁS Munkahelyek: különböző uniformisok Hétköznapi öltözködés-kényelem Sportruházat A ruházat tisztítása A divat csak a nőknek fontos? Mit csomagoljunk egy utazásra? Szépségápolás, kozmetikában–bőrtípusok, fodrászat-legújabb trendek	Információcsere a ruházat témakörben Információadás-információkérés Tetszés – nem tetszés kifejezése (Das finde ich zu teuer...) Véleménykérés és arra történő reagálás (Welch... gefällt..dir? / Passt dir...? Nein, ... zu lang. / Ja, ...steht mit gut.) Vásárlással kapcsolatos szó- és beszédfordulatok alkalmazása	A „ dieser, diese, dieses ” mutató névmás és a „ Welcher, welche, welches ” kérdőszó alanyesetben A tanult nyelvtani fogalmak alkalmazása a párbeszédekben	B: szituáció a patyolatban Í: reklamáció-még érvényes a garanciajegye a megvásárolt cipőnek H: Párbeszédnek szövegének helyes sorrendbe állítása O: A fiatalok legújabb módija
6.					
9.		Ellenőrzés			

Óra - szá m	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	DIENST- LEISTUNGEN	EMBERI KAPCSOLATOK – VÁSÁRLÁS Szolgáltatások, melyeket rendszeresen igénybe veszünk: -fodrász (hajápolószerek, hajfestés...) -szabó (anyagtípusok...) -cipész -tv-szerelő -autószerelő - biztosítások	Jellemző szó- és beszédfordulatok a ruhavásárlásnál Információcsere a vásárlás során (Igenlő vagy nemleges válasz, tudás- nem tudás kifejezése, javaslat és arra történő reagálás) Információadás- információkérés A témakörben tanult kommunikációs szándékok gyakorlása	A „ dieser, diese, dieses ” mutató névmás és a „ Welcher, welche, welches ” kérdőnévmás ragozása tárgy-, birtokos- és résztes esetben A fogalomkörbe n tanult nyelvtani ismeretek gyakorlása A tanult nyelvtani fogalmak alkalmazása a párbeszédekben	B: szituációs feladatok gyakorlása I: dialógusok szerkesztése H: problémák kiszűrése a szövegből O: Az autószerelőnél történt - igaz- hamis állítások
7.					
10.		Összefoglalás			

NÉMET –emelt szint 8. évfolyam

Évfolyam: 8.

Évi összóraszám: 74

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 2

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	TÉMAKÖRHÖZ KAPCSOLÓDÓ NYELVVIZSGA TÉMA	ÓRASZÁM
1.	Az én világom Sommererlebnisse	URLAUB	6
2.	Emberi kapcsolatok Die Einladungen, Partys, Geburtstag	FESTE UND FEIERTAGE	6
3.	Egészség Beim Arzt, Beim Zahnarzt	BEIM ARZT	6
4.	Egészség Die Krankheiten, in der Apotheke	TAGESABLAUF UND KÖRPERPFLEGE	6
5.	Szabadidő Sport	SPORT	6
6.	Szabadidő, szórakozás Radio-Rundfunk, Fernsehen	RADIO UND FERNSEHEN	6
7.	Az én világom Im Theater, Musik	KINO UND THEATER	8
8.	Természeti környezetünk, Im Frühling Tágabb környezetünk Ostern in Ungarn, in Deutschland	DEUTSCHSPRACHIGE LÄNDER	8
9.	Emberi kapcsolatok Gar nicht komisch	VERKEHR	6
10.	Az én világom Mein Lieblingsplatz	UNGARN	6
	Szabadon felhasználható órák: ismétlésre, összefoglalásra, ellenőrzésre		10

Óra - szá m	Téma	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
6.	1. URLAUB	UTAZÁS Nyáron vagy télen menjünk szabadságra? Külföldi illetve belföldi utazások Mivel utazzunk? Hol szálljunk meg? Egyéni illetve csoportos utak	Információcser e Információadás-információkérés Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok -Véleménykérés és arra reagálás -Tetszés, nem tetszés	Tanult fogalomkörök alkalmazása a beszéd folyamatában A felszólító mód ismétlése, gyakorlása Tanult időbeli viszonyok gyakorlása	(Beszédkészség fejlesztése) B: véleménynyilvánítás (Íráskészség) Í: formanyomtatványok kitöltése – szállodai bejelentkezéshez (Hallott szöveg értése) H: Utazási irodák reklámjai (Olvasott szöveg értése) O: Egy Németországi körút-Lückentext

1.		Ellenőrzés			
1.	2. FESTE UND FEIERTA GE	ÉN ÉS A CSALÁDOM Egyházi-, nemzeti- és családi ünnepekről Számomra az év legszebb ünnepe... Hogy ünnepeljük a karácsonyt, a húsvétot, a szilvesztert? Szokások, ételek, italok... Névnap, születésnap Esküvő Véleménynyilvánítás a Valentin-napról, a Halloween-ről.	A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: - meghívás és arra reagálás Információcseréhez kapcsolódó komm. szándékok: -igenlő vagy nemleges válasz -bizonyosság, bizonytalanság kifejezése -események leírása - információszerzés, információadás A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: megszólítás, gratuláció, jókívánságok és arra reagálás Érzelmek kifejezésére szolgáló komm. szándékok:- öröm	Possessivpronomen Nom, Akk., Dat., Gen. Esetviszonyok: Possessivpronomen Genitiv Térbeli viszonyok: Wohin?/Wo? Über/zwischen Időbeli viszonyok: A „Wie oft?” kérdésre adható válaszok Tanult fogalomkörök gyakorlása	B: meghívás-reagálás Í: fogalmazás: Az én kedvenc ünnepem H: Német ünnepek O:Nemzeti ünnepeink: hozzárendeléses feladat (szöveg-cím)
2.		Ellenőrzés			

Óra- szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1. 6.	3. BEIM ARZT	EGÉSZSÉG A megfázás, influenza tünetei, komplikációk Szakorvosok Tipikus magyar betegségek: keringési zavarok Időskori betegségek Betegbiztosítás receptköteles ill. nem köteles gyógyszerek, készítmények	Információszerzéshez kapcsolódó komm. szándékok: -dolgok, személyek megnevezése, leírása -tudás, nem tudás - információszerzés, információadás -információkérés A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: megszólítás, köszönés, elköszönés	A „dürfen”, „sollen”, „wollen” módbeli segédigék ragozása és alkalmazása A módbeli segédigék gyakorlása	B: szituációs feladatok Í: nyomtatványok kitöltése H: A rendelőben O: termék-leírások- szövegértést ellenőrző kérdések
3.		Ellenőrzés			
1. 6.	4. TAGES- ABLAUF UND KÖRPER- PFLEGE	EGÉSZSÉG Általában hogy telik egy napom? A hétköznapi és hétvége közti különbségek Házimunkákról Testápolás, kozmetikai szerek használata, bőr – és súlyproblémák Mit tehetünk egészségünkért?	Információcsere Információadás- információkérés A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: jókívánságok, megszólítás, köszönés, érdeklődés foglalkozás iránt és arra reagálás, köszönet és arra reagálás Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok	Erkranken an+D alkalmazása A melléknév erős ragozása Tanult fogalomkörök gyakorlása	B: Mi történt tegnap? Í: Levél egy Wellness hétvégéről H: Családi munkamegosztás O: leírások kozmetikai szerek hatásairól

1.	6. RADIO UND FERN- SEHEN	SZABADIDŐ, SZÓRAKOZÁS	Érzelmek kifejezésére szolgáló komm. szándékok: öröm, bosszúság, bánat Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok -Véleménykérés és arra reagálás -Tetszés, nem tetszés -dicséret, kritika szándék, terv Információcseréhez kapcsolódó komm. szándékok: információkérés, információadás, dolgok leírása	Sich interessieren Sich freuen Sich ärgern Vonzatos igék használata a kommunikációban Szövegösszetartó eszközök: „weil”- Sätze Esetviszonyok A melléknév gyenge ragozása Tanult fogalomkörök gyakorlása	B: kedvenc filmem Í: Bemutatom kedvenc színészem H: rövid rádióműsor bejátszása- hírek O: szövegértési feladat tv- újságból
6.		Mikor hallgatsz rádiót? Kedvelt rádióadók, műsorok Mikor van időd tévét nézni? Csatornák, kedvelt tv-műsorok Véleménynyilvánítás különböző show- műsorokról, sorozatokról, kvízzjátékokról			
6.		Ellenőrzés			

Óra- szám	Lektion	Témakör, szókins	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	7. KINO UND THEATER	AZ ÉN VILÁGOM Lakóhely közelében lévő mozik Milyen gyakran mész moziba? Milyen filmeket nézel szívesen? Véleménynyilvánítás a magyar filmekről Hová tudsz színházba menni? A színházlátogatás: öltözk, a színház részei Színházi darab a tv-ben Fontos német színdarabok	Információcsere Információadás- információkérés Érzelmek kifejezésére szolgáló komm. szándékok: öröm, sajnálkozás, bosszúság, bánat Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok -Valaki igazának elismerése ill. el nem ismerése -Véleménykérés és arra reagálás -Tetszés, nem tetszés -dicséret, kritika, egyvetértés, egyet nem értés -meghívás és arra reagálás Információcseréhez kapcsolódó komm. szándékok: információkérés, információadás, dolgok leírása	A melléknév vegyes ragozása A „dass” kötőszó Tanult fogalomkörök gyakorlása	B: véleménynyilvánítás : operett vagy musical? Í: levélben élménybeszámoló egy látott színházi darabról H: filmrészletek O: képek kapcsolása szövegrészletekhez
8.					
7.		Összefoglalás			

1.	8. DEUTSC HSPRA- CHIGE LÄNDER	TÁGABB KÖRNYEZETÜNK Németország, Ausztria, Svájc: tartományok, nagyvárosok, nemzeti szimbólumok, természeti adottságai, tipikus ünnepek, híres emberek	Információcsere Információadás- információkérés Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok -Véleménykérés és arra reagálás -Tetszés, nem tetszés -dicséret, kritika, - kötelezettség, szándék, terv Információcseréhez kapcsolódó komm. szándékok: -bizonyosság, bizonytalanság -események, dolgok leírása	A „werden” ige jelentése, alkalmazása A múlt idő gyakorlása Névmási határozók Worüber? Über wen? Kérdésre felelő határozók jelentése és alkalmazása a beszédben Gyakorlás: Részeshatározó esettel és tárgy esettel álló elöljárósók	B: a svájci óráról, a német fociról, a Mozartkugel-ről Í: képeslapok írása H: versek, O: Híres emberekről – kép és szöveg párosítása
8.					
8.		Ellenőrzés			

Óra- szám	Lektion	Témakör, szókincs	Kommunikációs szándékok	Fogalomkörök	Készségfejlesztés
1.	9. VER- KEHR	UTAZÁS A közlekedési eszközök fontossága Közlekedés a városban: busz, taxi, metro	Információcsere Információadás- információkérés - események leírása, -dolgok, személyek megnevezése, leírása	Az igék Präteritum alakja Az időbeli és a módbeli segédigék Präteritum	B: szituációs feladatok Í: reklamáció H: Nagyvárosi közlekedés O: A szerelőnél. Igaz-hamis

CÉLOK ÉS FELADATOK

A német nyelv emelt szinten való tanításának célja a tanulócsoporthoz, hogy

1. felhasználva a nyelvtanításban és tanulásban rejlő nevelési lehetőségeket, a tanulókat életkoruknak megfelelő témakörökben a német nyelv alapfokú használatára felkészítse;
2. a németül beszélő népek országairól, szokásairól a tanulókat érdeklő, tanulásukat ösztönző ismereteket adjon
3. a tanulók az iskola általános nevelő tevékenységével összhangban, a közösség nyelviileg művelt tagjaivá váljanak és igényesek legyenek anyanyelvük használatában;
4. érezzék kedvet más idegen nyelv tanulásához is;
5. a megszerzett német nyelvtudást – megfelelő érdeklődés esetén – sikerrel fejleszthessék tovább s középiskolák emelt óraszámú tanulócsoporthozjaiban vagy más (tanfolyami) keretek között.

A német nyelv oktatásának eredményeként a tanulók

1. értsék meg globálisan a hétköznapi kommunikációban sűrűbben használatos felszólításokat, kérdéseket, nyelvi nyilatkozatokat;
2. tudjanak ezekre reagálni, beszélgetésekben részt venni;
3. tudjanak tanári segítséggel beszélgetést kezdeményezni, kérdéseket feltenni;
4. országismerete gazdagodjon.

A további fejlesztési követelmények, a tananyag megegyeznek a kötelező óraszámban megadottakkal. A témaköröket ezeken az órákon tovább bővítjük, hogy részletesebben

tudjanak beszélni az adott témáról, illetve képleírásoknál a megtanultakat alkalmazni tudják.

A nyelvtani tananyagban tesztfeladatok, feladatlapok mellett a levélírás is hangsúlyos szerepet kap. Továbbá formanyomtatványok, információs lapok kitöltését is megtanuljuk.

A nyelvtanulás során nagy szerepet kap a számítógép is. A különböző témaköröknél felhasználjuk az internet adta lehetőségeket.

A végső cél: az alapfokú nyelvvizsga letétele.

Felhasznált tankönyvek, amelyekből folyamatosan fénymásolatokat kapnak a tanulók:

1. Talpainé Kremser Anna – Sövényházy Edit: Kérdések és válaszok német nyelvből

2. Dr. Babári Ernő: Segédkönyv az alapfokú „B” típusú nyelvvizsgálathoz
3. Lázár Györgyné: Wortwörtlich
4. Lázár Györgyné: Kommunikatives Deutsch
5. Szina Undinne: Briefwechsel

Valamint nyelvtani gyakorlókönyvek és tesztek

MATEMATIKA

5-8. évfolyam

Célok és feladatok

A matematikatanítás célja és ennek kapcsán feladata: megismertetni a tanulókat az őket körülvevő konkrét környezet mennyiségi és térbeli viszonyaival, megalapozni a korszerű, alkalmazásra képes matematikai műveltségüket, fejleszteni a gondolkodásukat, az életkornak megfelelő szinten biztosítani a többi tantárgy tanulásához, a mindennapok gyakorlatához szükséges matematikai ismereteket és eszközöket.

A matematikával való foglalkozás fejlessze a tapasztalatból kiinduló önálló ismeretszerzést, alakítsa ki az önálló gondolkodás igényét, ismertesse meg a problémamegoldás örömét és szolgálja a pozitív személyiségjegyek kialakulását. Alapvető célunk a megértésen alapuló gondolkodás fejlesztése, a valóságos szituációk és a matematikai modellek közötti kétirányú út megismertetése, és azok használatának fokozatos kialakítása

Törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságának fejlesztésére, a pontos és kitartó munkára való nevelésre, a reális önbizalom, az akaraterő, az igényes kommunikáció kialakítására, a gondolatok érvekkel való alátámasztásának fejlesztésére.

Az első négy osztályban a korábbi évekhez képest csökkent a kötelezően biztosított matematika órák száma, ezért az 5. osztályba lépéskor nagyobb szerepet kap az ismétlésre épülő rendszerezés. Különös figyelmet kell fordítani a fogalmak kialakítására, elmélyítésére, s ez nem nélkülözheti a színes tevékenységeket, változatos cselekvéseket. A kísérletezés, a játék szerepe nem szűnhet meg a felsős évfolyamokon sem. A fentiek és az életkori sajátosságok figyelembevétele indokolja, hogy a felső tagozat első két évfolyamán tananyagban és időráfordításban is lényegesen nagyobb szerepet kap a Számтан-algebra témakör, mint a további két évfolyamon. A megfelelően kialakított számfogalom, a bővülő számkörben végzett műveletek értése és begyakorlottsága alapfeltétele a további eredményes munkának.

Az általános iskola felső tagozatán egyre nagyobb szerepet kap az elemző gondolkodás fejlesztése, a problémamegoldás mellett az igazolások keresése, egyszerűbb következtetések megértése, észrevétele, önálló megfogalmazása.

Különböző területekről érkező, más és más módon megfogalmazott információk önálló értelmezésével és az ismeretek megtanulásával fokozatosan el kell sajátítani - és alkalmazni is tudni kell - a deduktív út egyszerűbb, legelemibb formáit. Eközben nem csökken az induktív út jelentősége sem a felső tagozaton.

Miközben ebben az életkorban a matematikai ismeretek egy része absztraktabbá válik, addig jelentős részük továbbra is a konkrét tapasztalatokhoz kapcsolódik. Éppen ezért hangsúlyt kell helyezni a sokszínű tevékenységekre, a tapasztalatok tudatosítására, különböző módokon való rögzítésére, értelmezésére, rendszerezésére, összefüggések keresésére. A matematika tanításának-tanulásának a felső tagozaton is jellemzője a felfedeztetés, a probléma felvetésétől a megoldásig vezető - néha tévedésektől sem mentes - útnak az egyre önállóbb bejárása.

Nagy jelentőséget tulajdonítunk a következtetésre épülő problémamegoldásnak, az egyszerű algoritmusok kialakításának, követésének is. Mindezt eleinte konkrét helyzetekben végezzük, majd erre építve - az életkori sajátosságok figyelembevételével - általánosítunk.

A tanulási folyamatnak legyen jellemzője a fokozatos absztrahálás mellett a gyakori konkretizálás, az általánosítás mellett a specializálás.

A matematika - a lehetőségekhez igazodva - támogassa az elektronikus eszközök (zsebszámológép, grafikus kalkulátor, számítógép, internet stb.), információhordozók célszerű felhasználásának megismerését, alkalmazásukat az ismeretszerzésben, a problémák megoldásának egyszerűsítésében.

Az általános iskolai matematikai nevelés adjon biztos alapot a reálisan megválasztott középfokú tanulmányok folytatásához.

Fejlesztési követelmények

A matematikai nevelés fontos terepe a kulcskompetenciák kialakításának. A problémamegoldó, a kritikai, a döntési, a szabálykövető, a lényegkiemelő, valamint az információ komplex kezelésének kompetenciái beépülnek minden matematikai tevékenységbe. A jól megválasztott módszerekkel történő matematika-tanítás a kommunikációs képesség fejlesztése mellett az együttműködési képességet is fejleszti.

A matematika tanterv tananyagtartalma biztosítja, hogy a NAT kiemelt fejlesztési feladatai tanításunkban megjelenjenek: különböző alkalmazásokban, matematikatörténeti érdekességekhez kapcsolva, projektfeladatok kapcsán a környezeti nevelés, a hon- és népismeret, kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz szemlélete fejlesztendő.

A tanulók jelentős hányada ezen négyéves időszak során jut el a konkrétól az elvontabb gondolkodáshoz. Ez a fejlődési folyamat alapvetően befolyásolja a fejlesztéshez kapcsolódó követelmények meghatározását.

Az elsajátított matematikai fogalmak, ismeretek alkalmazása:

A matematikai szemlélet fejlesztése

Az időszak első részében a számtan-algebra témakörben a gyakorlati tevékenységekkel alakítjuk a számfogalmat, majd az egyre bővülő számkörben dolgozunk.

Az alpműveletek körében törekedjünk az egyre biztosabb műveletfogalom kialakítására, a számolási készség továbbfejlesztésére. Az újonnan bevezetett műveletek megértéséhez, elvégzéséhez, gyakorlásához különböző zsebszámológépet is használhatunk.

A matematika elemi fogalmait, összefüggéseit más tantárgyakban és a mindennapi életben is alkalmazzuk.

A változó mennyiségek közötti kapcsolatokat vizsgálatával fejlesztjük a függvény-szemléletet, megismerkedünk a gyakorlatban előforduló egyszerű függvényekkel, grafikonokkal.

Geometriában eszközök felhasználásával fejlesszük a síkban való tájékozódást és a térszemléletet.

Tevékenységgel juttatjuk el a tanulókat az egyszerű geometriai transzformációk megismeréséhez, használatához. Ennek segítségével alakítható ki a későbbiekben a dinamikus geometriai szemlélet.

A matematika tanításában a matematikai logika bizonyos elemeit („és”, „vagy”, „nem”, „minden”, „van olyan”) tudatosan használjuk. Az időszak vége felé egyszerű sejtések igazolásakor, ill. cáfolásakor a „ha ... akkor” típusú következtetések is belépnek tanításunkba.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

Nagy súlyt fektetünk a szövegértő képesség fejlesztésére, szöveg alapján nyitott mondatok felírására, s ezek (módszeres) próbálkozással, következtetéssel majd algebrai úton történő megoldására. A későbbiekben matematikai szövegek értelmezésével, elemzésével segítjük a diszkussziós képesség fejlesztését, a többféle megoldás keresését.

A modellalkotás a matematizálás fontos eszköze, segítséget nyújt a problémák megoldásához.

Kellő figyelmet fordítunk a mindennapi gyakorlatban fontos mérések és szerkesztések elvégzésére. Így érjük el, hogy a szemléletesen kialakított kerület, terület, felszín, térfogat fogalmakat, számítási módjukat a tanulók alkalmazzák a gyakorlatban.

Különböző feladatok segítségével érttetjük meg, hogy vannak biztos és lehetetlen események, ill. olyanok, amelyeknek bekövetkezése lehetséges. Fokozatosan kialakítjuk a valószínűség szemléletes fogalmát.

Az információs és kommunikációs kultúra fejlesztése:

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

A matematikai ismeretszerzésben hosszú ideig nagy szerepet játszik az induktív módszer, de ezen tanítási időszakban is mutatunk már néhány lépéses bizonyítást, deduktív következtetést is.

Fontos, hogy ne csak a matematikából, hanem a mindennapi életből is szerepeltessünk állításokat, melyeknek igaz vagy hamis voltát a tanulókkal együtt elemezzük. Ily módon juttatjuk el őket sejtések és szabályszerűségek megfogalmazásához.

A különböző feladatokban a tanulók által végeztetett csoportosítás, osztályozás, sorbarendezés, a bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása fejleszti a matematika különböző területein és más témakörökben is fontos halmazszemléletet.

A különböző feladatokhoz készített ábrák, egyszerű gráfok segítségével megérttetjük a tanulókkal a modellek alkalmazásának szerepét.

Kezdetől fogva adatok gyűjtésével, lejegyzésével, grafikonok készítésével, néhány lépéses elemi algoritmusok alkalmazásával kifejlesztjük az adatsokaságok elemzésének, jellemzésének, ábrázolásának képességét, a statisztika legalapvetőbb elemeinek megismerését. Mindezzel elérjük, hogy a tanulók képesek legyenek néhány lépéses algoritmusokat önállóan is készíteni.

Helyes tanulási szokások fejlesztése

A tanulókat hozzászoktatjuk, hogy számítások, mérések előtt becsléseket végezzenek, s a feladatmegoldások helyességét ellenőrizzék. Az előbb felsoroltak s a gyakorlati számításoknál elkerülhetetlen kerekítés alkalmazásával is el kell érünk, hogy a tanulók reális eredményeket fogadjanak el.

Hozzászoktatjuk a tanulókat, hogy a feladatok megoldása előtt megoldási tervet, egyes esetekben vázlatrajzot készítsenek. El kell érünk, hogy a megoldást le is tudják írni. A leírás szabatoságára, a lényeg kiemelésére tanítjuk a tanulókat az általános iskola utolsó éveiben.

A matematikaórákon, a feladatmegoldásokban az életkornak megfelelően elvárható pontossággal használjuk az anyanyelvet, ill. a szaknyelvet, s fokozatosan bővítjük a jelölésrendszert.

A fogalmak tartalmi megismerése, megértése megelőzi azok definiálását. Az általános iskola felsőbb évfolyamain a tanult definíciók alkalmazására is sor kerül. Különböző eljárások, s egyes tételek eszközként való felhasználását feladatmegoldásban fontos fejlesztési területnek tekintjük.

Az érvelés, a cáfolás, a vitakészség, a helyes kommunikáció állandó fejlesztése folyamatos feladatunk.

A tankönyvek, feladatgyűjtemények, statisztikai-zsebkönyv, majd lexikonok, kisenciklopédiák használatára meg kell tanítanunk diákjainkat. Lehetőség szerint multimédiás eszközökkel is ismertessük meg a tanulókat. Ezek interaktív módon való használata aktivizálja a tanulókat, segíti a tanulást, fejleszti a matematikai szemléletüket. Pozitív motivációval felkelthetjük érdeklődésüket a matematikai érdekességek, a matematika története iránt. Felhívhatjuk a figyelmet néhány magyar, ill. más nemzetiségű neves matematikus életére és munkásságára például a tanított anyaghoz kapcsolódóan.

5. évfolyam

Évi összóraszám: 148

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 4

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Gondolkodási és megismerési módszerek	folyamatos
2.	Számtan, algebra	65
3.	Összefüggések, függvények, sorozatok	15
4.	Geometria, mérés	35
5.	Statisztika, valószínűség	10
	Témazáró dolgozatok írása, javítása	8
	Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	15

ÖSSZESEN: 148 óra

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismételtesére;
- a tananyag mélyítésére
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén nem tantervi anyag feldolgozására
- matematikatörténeti érdekességek bemutatására

Gondolkodási és megismerési módszerek

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások
A matematika tanulási módszereinek megismerése Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan) .	Különböző tanulási technikák megismerése és alkalmazása: olvasott tankönyvi szöveg feldolgozása, lényeg kiemelése, kérdések megfogalmazása, a házi feladat elkészítési módjának tudatosítása. Kiselőadások, jegyzetek készítése, kutatási feladatok, projektmunkák. A tananyagra, gyakorlati alkalmazásokra vonatkozó állítások megfogalmazása, igaz-hamis voltának eldöntése a nyelv logikai elemeinek egyre tudatosabb használatával. A tárgyi eszközökkel, virtuális módon megvalósítható célirányos játékok, a valószínűségi és statisztikai szemléletet fejlesztik.	A gondolkodási módszerek témakör sajátos szerepet tölt be az általános iskola ötödik évfolyamán. Konkrét megjelenése a másik négy témakör feladataiban, problémáiban és azok megoldásaiban van, így érthető, hogy néhány általános fejlesztési feladaton túl itt nem sorolhatunk fel ismerteket. A gondolkodási módszerek témakörtartalmának szerves beépítése a tanítás-tanulás folyamatába a bevezetőben már ismertetett kulcskompetenciák kialakításának és fejlesztésének fontos lépcsője. A pozitív motiváció kialakulása, az egyre pontosabb kommunikáció a nyelv logikai elemeinek használatával, a grafikus kommunikáció fejlődése, a lényegkiemelés, a szabálykövető magatartás fejlődése.		Könyvtárhasználat, lehetőség szerint informatikai eszközök igénybevétele. Informatika Magyar nyelv és irodalom.

Konkrét példák a biztos, a lehetséges és lehetetlen bemutatására. Változatos tartalmú szövegek értelmezése. Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése. Konkrét dolgok adott szempont(ok) szerinti rendezése, rendszerezése. Néhány elem sorba rendezése	Kapcsolatok felismerését és lejegyzését támogató egyszerű szimbólumok megértése, felismerése, alkalmazása és olvasása. Különböző feladatok, problémák megoldásának megtervezése, az eredmények ellenőrzése zsebszámológéppel, szöveg esetén a szövegbe való helyettesítéssel. Különböző tárgyak, termékek, alakzatok, stb. adott vagy választott szempontok szerinti csoportosítása, sorba rendezése, a lehetőségek számbavétele, egyszerű esetekben az összes lehetőség megkeresése.	Alakuljon ki és fejlődjön a helyes halmazszemlélet, a kombinatorikus gondolkodás.	Biztos, lehetséges, lehetetlen események	Magyar nyelv és irodalom
--	---	--	---	---------------------------------

Számтан, algebra (65 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Természetes számok milliós számkörben, egészek, törtek, tizedes törtek. Negatív szám értelmezése. Törtek kétféle értelmezése. Ellentett, abszolútérték (12)	Számadatok gyűjtése a valóságos világból. Számok helyes leírása, olvasása. Tájékozódás a számegyenesen. Számkártyák, játékpénz, adósságcédula használata. Törtek értelmezése és szemléltetése darabolással, kirakással, rajzolással, gyakorlati példákkal	Számfogalom mélyítése, a számkör bővítése. Legyen képes leírni a hallott számokat, kiolvasni a látott számokat. Legyen képes megtalálni a számok helyét a számegyenesen. . Az ellentett és az abszolút érték ismerete, meghatározása konkrét számok esetében.	Természetes számok, törtek, tizedes törtek, számegyenes. Negatív szám Ellentett, abszolút érték	Művészetek: törtek a zenében Ember a természetben: hőmérséklet mérése, tengerek mélysége; magasságok értelmezése (térképen adatgyűjtés) Ember és társadalom: időszámítás (Krisztus előtt ill. után) Életvitel és gyakorlati ismeretek	Számkártyák Számegyenesek Számkártyák, játékpénzek, adósságcédulák Színes rúd készlet, alma, írólap, szalag, stb.

Műveletek szóban, (fejben) és írásban, szemléltetés: - természetes számok körében: osztók, többszörösök; (5) - összeadás kivonás az egészek és a pozitív törtek körében; (8) - szorzás, osztás pozitív törtek és tizedes törtek esetében -természetes számokkal (0 szerepe a szorzásban, osztásban) -szorzás, osztás 10-zel, 100-zal, 1000-rel Műveleti sorrend. Kerekítés, becslés, ellenőrzés. (22)	Játékos feladatok szóban és írásban is a műveletek helyes értelmezésére, pontos elvégzésére. Egyszerű, rövid, a témához kapcsolódó versenyek tanulói csoportok, egyének között. Konkrét példák kapcsán annak megtapasztalása, hogy a műveleti sorrendtől való eltekintés különböző eredményekre vezet. Zsebszámológépek ésszerű használatával végezzen ellenőrzéseket.	Tudjon leírni műveleteket, legyen képes egyszerű esetekben elvégezni azokat. Fejlődjön a számolási készsége. Alakuljon és fejlődjön a műveletekhez kapcsolódóan is az ellenőrzés igénye és képessége. Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Fejlődjön az ellenőrzési és becslési igény, készség.	Osztó, többszörös	Ember a természetben, Életvitel és gyakorlati ismeretek: mérés, méretmegadás, mérés pontossága.	Halmazkarikák Számkártyák, műveletkártyák, zárójelkártyák Számegyenesek Zsebszámológép
Egyszerű elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, lebontogatással, ellenőrzés behelyettesítéssel (6)	Egyszerű matematikai modellek megismerése és alkalmazása szöveges gyakorlati feladatokban.	Fejlődjön a következtetési képesség, az értő-elemző olvasás, a szövegértés, önálló problémamegoldó képesség.	Egyenlet, egyenlőtlenség	Ember a természetben	
Arányos következtetések (pl. szabványmértékek átváltása), egyszerű szöveges feladatok (6)			Arány, arányosság	Ember a természetben: a térkép méretaránya Életvitel és gyakorlati ismeretek	Térképek

Összefüggések, függvények, sorozatok (15 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Számegyenes, számintervallumok ábrázolása, ábráról való leolvasása. Helymeghatározás gyakorlati szituációkban, konkrét esetekben. A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer.. (5)	Helymeghatározás, adott tulajdonságú pontok keresése. Tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben.	Tudja felismerni a megadott számok helyét a számegyenesen. Legyen képes egy megadott pont koordinátáit leolvasni, illetve a koordináták segítségével ábrázolni a pontot a Descartes-féle koordináta-rendszerben.	Derékszögű koordináta-rendszer; origó	Testnevelés és sport Földünk és környezetünk: - hosszúsági és szélességi körök - hely megkeresése várostérképen	Játék: torpedó
Egyszerű lineáris kapcsolatok táblázata – abban hiányzó elemek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján -, grafikonja. Összeg, különbség, szorzat, hányados változásai. (6)	Táblázatok, grafikonok értelmezése, az ábra alapján mennyiségek közötti összefüggés megkeresése, lejegyzése. Táblázathoz grafikon, grafikonhoz táblázat készítése.	Az összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Készítsük elő a helyes függvényselejtet alapozását. Legyen képes felismerni és leolvasni konkrét értékeket egyszerű oszlopdiagramról.			Újságok, folyóiratok, statisztikai zsebkönyv, stb. táblázatai, grafikonjai
Sorozat megadása a képzés szabályával illetve néhány elemével. (4)	Ismert szabály alapján elemek meghatározása, illetve ismert elemek esetén szabály(ok) megfogalmazása. Több megoldás keresése		Sorozat		

Geometria, mérés (35 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Testek építése, tulajdonságaik. Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján. Kocka, téglatest tulajdonságai, hálójá (7)	Egyszerű testek és azokból újabb testek készítése, a jellemzők felfedezése, megbeszélése. Megadott és/vagy választott tulajdonságok alapján mértani testek, különböző tárgyak, dolgok halmazokba való elhelyezése.	A térszemlélet fejlődése. Halmazszemlélet fejlődése.	Háló	Művészetek	Színesrúd-készlet síkkeometriai modellező, ragasztószalag pálcák és golyók élvázhoz, hurkapálcák, síklapok, négyzethálós és háromszöghálós lap, olló, térmetani modellek, gyurma, halmazkarikák,
Téglatest (kocka) felület és térfogata választott egységekkel, szabványmértékegységekkel. Számítási feladatok (5)	Mérések a gyakorlatban, terepen, osztályban, ennek kapcsán is tapasztalatgyűjtés terület, felület, térfogat számításban.	Kocka, téglatest esetében legyen képes a felület és a térfogatot meghatározni. A mérések kapcsán fejlődjön a számolási készsége, a becslési képessége.		Művészetek: számolások a tanult műalkotások köréből (Stonehenge; athéni Akropolisz; Pantheon)	Különböző téglatestek, kockák, négyzethálós lap.

Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás. Síkídomok, sokszögek (háromszögek, négyszögek) szemléletes fogalma, tulajdonságok vizsgálata. (4)	Tulajdonságok (Pl. párhuzamos élek, merőleges élek, szimmetriák) megfigyelése a tanteremben lévő tárgyakon, alakzatokon, példák keresése a természetes és az épített környezetben. Különböző síkidomok kivágása, vizsgálata, csoportosítása megadott szempontok szerint.	Legyen képes megkülönböztetni más testektől a téglatestet, kockát, felismerni és szóban elmondani ezek néhány tulajdonságát. Értse, és helyesen alkalmazza a párhuzamosság és a merőlegesség fogalmát. Legyen képes felismerni a háromszöget és négyszöget, tudjon ezekről megfogalmazni egy-két állítást.	Párhuzamosság, merőlegesség, konvexitás.	Művészetek: hangjegyvonalak	Téglatestek minden tanulóknak, hurkapálcák, téglatest élvázis modellje, vízmérték, függőn, derékszögű és egyenes vonalzó, síkgeometriai modellezőkészlet.
Távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Kör, gömb szemléletes fogalma, esetleges megjelenése környezetünkben, előfordulásuk a gyakorlati életben Két ponttól egyenlő távolságra levő pontok. Szakaszfelező merőleges. (10)	Körző, vonalzó helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása, körök, minták készítése. Művészeti, népművészeti alkotások jellemzőinek vizsgálata. Hajtogatások a merőleges és párhuzamos szemléltetésére, adott alakzatoktól egyenlő távolságra lévő pontok keresésére. Egyszerű szerkesztési feladatok.	A távolság fogalmának értése, egyszerű esetekben bejelölése, szerkesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése szerkesztésekkel. Legyen képes a síkban két ponttól egyenlő távolságra lévő pontokat keresni szerkesztéssel, és szakaszfelező merőleget felismerni, megszerkeszteni.	Kör, gömb. Szakaszfelező merőleges.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben: mérések térképen földgömb Művészetek: Pantheon, Escher-képek, m atyóhímzés, stb.	Körző, vonalzó, kötél és rúd, gömb alakú testek.
A szög fogalma, mérése, szögfajták (3)	A szögmérő helyes használata.	Értse és tudja a szög fogalmát, legyen képes felismerni és szögmérővel megmérni a szögfajtákat.	Szög, szögfajták.	Földünk és környezetünk - tájékoztató használata – fény visszaverődése, törése Művészetek	Szívószál, gombostű, demonstrációs számlapos óra, iránytű, földrajzi atlasz vagy turistatérkép.
Téglalap (négyzet) kerülete, területe (3)	Lefedések, parkettázások, csempézésekhez kapcsolódó cselekvéses feladatok.	Négyzet, téglalap esetében konkrét adatok mellett legyen képes a kerületet, területet kiszámítani.			Mérőszalag, vonalzó,

Valószínűség, statisztika (10 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Valószínűségi játékok és kísérletek (3)	A valószínűségi és statisztikai jellegű feladatok, problémák megoldása kockadobálással, pénzdobálással, nagyszámú kísérlet esetén – lehetőség esetén – számológép használatával.		Valószínűség, relatív gyakoriság.		Dobókockák, pénzérmék, számológép.
Átlagszámítás néhány adat esetén (3)	Sokféle matematikai és gyakorlati feladat kapcsán tapasztalja meg a számtani közép ismeretének hasznosságát, és konkrét esetekben számolja ki az átlagot.	Ismerje a számtani közép fogalmát és tudja használni. A használat során fejlődjön a számolási készsége.	Számtani közép, átlag.	Ember a természetben: időjárási átlagok (csapadék, hőingás, stb.) Testnevelés és sport	
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Oszlopdiagram készítése. Egyszerű grafikonok értelmezése, elemzése. (4)	Sajtóból, internetről, stb. levett egyszerű grafikonok vizsgálata, észrevételek megfogalmazása.	A valószínűségi és statisztikai szemlélet, a megfigyelőképesség, az emlékezőképesség fejlődése.		Ember a természetben: időjárás-grafikonok (hőmérséklet, csapadék, stb.) Informatika	Táblázatok, grafikonok .

A továbbhaladás feltételei

A tanult számok helyes leírása, olvasása, számegyenesen való ábrázolása, két szám összehasonlítása

A tízes számrendszer biztos ismerete

Összeadás, kivonás, szorzás, kétjegyűvel való osztás a természetes számok körében. Egyjegyű nevezőjű pozitív törtek (legfeljebb ezredek tartalmazó tizedes törtek) összeadása és kivonása két tag esetén, az eredmény helyességének ellenőrzése.

Helyes műveleti sorrend ismerete a négy alpművelet esetén.

Egyszerű egyenletek, szóveges feladatok megoldása következtetéssel.

Konkrét pontok ábrázolása, pontok koordinátáinak leolvasása.

Szakasz másolása, adott távolságok felmérése.

Felezőmerőleges szemléletes fogalma

Téglalap (négyzet) kerületének, területének, kocka felszínének és térfogatának kiszámítása konkrét esetekben.

Hosszúság és terület szabványmértékegységei és egyszerűbb átváltások konkrét gyakorlati feladatokban. A térfogat, űrtartalom, idő, tömeg mértékegységei.

Konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen események felismerése.

Két szám számtani közepének (átlagának) kiszámítása.

6. évfolyam

Évi összóraszám: 111

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 3

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Gondolkodási és megismerési módszerek	
2.	Számтан, algebra	56
3.	Összefüggések, függvények, sorozatok	8
4.	Geometria, mérés	21
5.	Statisztika, valószínűség	6
	Témazáró dolgozatok írása, javítása	8
	Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	12

ÖSSZESEN: 111 óra

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismételtesére;
- a tananyag mélyítésére
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén nem tantervi anyag feldolgozására
- matematikatörténeti érdekességek bemutatására

Gondolkodási és megismerési módszerek

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások
A matematika tanulási módszereinek továbbfejlesztése. Matematikatörténeti érdekességek. Könyvtárhasználat, informatikai eszközök igénybevétele. A tanultakhoz kapcsolódó igaz és hamis állítások. Összehasonlításhoz, viszonyításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata (pl. egyenlő; kisebb; nagyobb; több; kevesebb; nem; és; vagy; minden; van olyan) .	Különböző tanulási technikák tudatos alkalmazása. A nyelv logikai elemeinek helyes használata a verbális és grafikus kommunikációban. Különböző módszerekkel gyűjtött információk értelmezése, rendezése, megadott szempontok szerinti kiválogatása. Mindennapi gyakorlati problémák, feladatok, tapasztalatok alapján matematikai modell alkotása (rajzos szemléltetés, táblázatkészítés). .	A gondolkodási módszerek témakör sajátos szerepet tölt be az általános iskola hatodik évfolyamán is. Konkrét megjelenése a másik négy témakör feladataiban, problémáiban és azok megoldásaiban van, így érthető, hogy néhány általános fejlesztési feladaton túl itt nem sorolhatunk fel ismerteket. A gondolkodási módszerek témakör tartalmának szerves beépítése a tanítás-tanulás folyamatába a bevezetőben már ismertetett kulcskompetenciák kialakításának és fejlesztésének ad fontos szerepet. A pozitív motiváció kialakítása, a helyes kommunikáció, a problémamegoldó-képesség, a kritikai gondolkodás, az értelmes együttműködés, a lényegkiemelés, a szabálykövető magatartás, stb. mind-mind fejlődhet, ha ezen tartalmak átszövik a gyakorlati megvalósítást a tanórákon. Tervezés, ellenőrzés igényének kialakítása, fejlesztése.		Magyar nyelv és irodalom. Ember és társadalom Informatika

Konkrét példák a biztos, a lehetséges és lehetetlen bemutatására. Változatos tartalmú szövegek értelmezése, készítése. Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése Konkrét dolgok adott szempont (ok) szerinti rendezése, rendszerezése. Néhány elem kiválasztása, elemek sorba rendezése különféle módszerekkel. Változatos tartalmú szövegek értelmezése, készítése.	A matematikából és a mindennapi életből vett feladatok kapcsán a feltételek vizsgálata, események valószínűsége, biztos, bizonytalan, lehetetlen voltának eldöntése. Lehetőségek rendszerezett felsorolása az esetek leírásával, táblázatos formában való megjelenítésében, gráfok módszerének segítségével. Jól megválasztott szövegek, szöveges feladatoknál szövegértelmezés, egy-egy egyszerű matematikai modellhez szövegalkotás	Halmazszemlélet fejlesztése. Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlődése.	Biztos, lehetséges, lehetetlen események.	Informatika Magyar nyelv és irodalom
---	--	--	--	--

Számтан, algebra (56 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Helyiértékek a tízes számrendszerben 10 egész kitevőjű hatványai és használatuk átváltásoknál. (2)		A 10-es számrendszer felépítésének ismerete és helyes használata.	Számrendszer	Ember a természetben.	Helyiérték táblázatok.
Egyszerű oszthatósági szabályok (2-vel, 5-tel, 10-zel, 4-gyel, 25-tel, 100-zal). Két szám közös osztói, közös többszörösek. Törtek egyszerűsítése, bővítése. (10)	Különböző tárgyak csoportosítása, maradékok megfigyelése. Számok tulajdonságainak vizsgálata, „egy számnak több neve van” hasznosságának felismerése konkrét példák kapcsán.	A tanult oszthatósági szabályok ismerete. A bizonyítási igény felkeltése. Racionális számok többféle megjelenítése, többféle leírása.	Oszthatóság. Osztó, többszörös, közös osztó, közös többszörös. Egyszerűsítés, bővítés.		Különböző tárgyak. Számkártyák.

Egyenes és fordított arányosság. A százalék fogalma, alap, százalékláb, százalékték. Egyszerű százalékszámítás arányos következtetéssel (13)	Egyenes és fordított arányosság keresése és felismerése gyakorlati jellegű feladatokban és a természettudományos tárgyakban.	A következtetési képesség fejlődése.	Arány, arányosság, egyenes arányosság, fordított arányosság. Százalék, százalékalap, százalékláb, százalékték.	Ember a természetben: térkép méretaránya, helymeghatározás térképen. Életvitel és gyakorlati ismeretek: feladatok a mindennapi életből.	Térképek. Statisztikai zsebkönyv, újságcikkek, élelmiszeres dobozok és csomagolások, stb.
Elsőfokú egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása. A megoldások ábrázolása számegyenesen. Szöveges feladatok megoldása. (10)	Fokozatos ismerkedés az egyenletek világával, az algebra előkészítése egyszerű feladatokon keresztül. A matematika és más tudományok, valamint a gyakorlati életből vett szöveggel és képekkel, valamint egyéb módon megadott feladatok megoldása, ellenőrzése, egyszerű matematikai modellekhez problémák keresése.	Tapasztalatgyűjtés és tájékozottság az elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldásában. Szövegértés, szövegalkotás, feltételek szétválogatása, megoldási eljárásokban való tájékozottság. Ellenőrzési igény fejlődése.	Egyenlet, egyenlőtlenség.	Ember a természetben Magyar nyelv és irodalom.	Számegyenes.

Összefüggések, függvények, sorozatok (8 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-rendszerben. Gyakorlati példák elsőfokú függvényekre. Példák konkrét sorozatokra.	A matematikából, más tudományokból és a mindennapok gyakorlatából vett egyszerű példákban a kapcsolatok felismerése, megfogalmazása, lejegyzése, ábrázolása	Egyszerű konkrét feladatok kapcsán az összefüggések felismerése, érthető kommunikálása szóban és írásban is. Törekedés a helyes megoldások megtalálására. A függvényszemlélet fejlődése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlődése.		Testnevelés és sport, Ember a természetben, Ember és társadalom.	Érdekes adatok statisztikai zsebkönyvből. Grafikonok keresése, gyűjtése újságokból, könyvekből, stb. A változó mennyiségek közötti kapcsolatok vizsgálata számítógéppel – a grafikonok változása.

Geometria, mérés (21 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Alakzatok síkban, térben. Példák egyszerű transzformációkra. A tengelyes tükrözés. Tengelyesen szimmetrikus alakzatok (10)	Különböző sík- és térbeli alakzatok előállítása kivágással, építéssel, illetve készletből való kiemeléssel, tulajdonságok vizsgálata. A szimmetria keresése és felismerése a természetben, művészetben. Pont, egyenes, egyszerű és a tengelyhez különbözőképpen viszonyuló síkbeli alakzatok tengelyes tükröképének előállítása szerkesztéssel.	Sík és térszemlélet fejlődése. Transzformációs szemlélet fejlődése. Ismert alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése. Körző, vonalzó és szögmérő helyes és célszerű használata.	Transzformáció. Tengelyes tükrözés. Tengelyes szimmetria.	Művészetek: szimmetria a művészetekben. Ember a természetben: a szimmetria felismerése az élővilágban, szimmetria a mindennapi életben – képek gyűjtése, bemutatása.	Színesrúd-készlet síkgeometriai modellező, ragasztószalag pálcák hurkapálcák, síklapok, négyzethálós lap, olló, térmértani modellek. Másolópapír, tükör, szívószal, körző, vonalzó. Tükörjáték.

Háromszögek, négyszögek elemi tulajdonságai és speciális fajtái. A kör, körrel kapcsolatos fogalmak. Szögmásolás, szögfelezés; Téglalapok szerkesztése. Adott egyenesre merőleges szerkesztése. Sokszögek kerülete. (7)	A felsorolt alakzatok gyakorlati előfordulásának megismerése, tulajdonságaik vizsgálata. Szerkesztések, megoldási tervek készítése a táblán megjelenített tanári minta alapján, majd önállóan. Ezt követően a szerkesztések számítógépes, videós virtuális megjelenítésének megismerése. A gyakorlatban, pl. az osztályteremben, otthon is végzett mérések, számítások, mérési adatokkal a bővült számkörre vonatkozóan is.	Körző, vonalzó és szögmérő használatra. Megoldási terv készítése. A gyakorlati példák a fogalmak mélyebb megértéséhez vezetnek, segítik az egyszerűbb szerkesztések értő és precíz kivitelezését. Sokszögek kerületének kiszámítása.	Szögmásolás, szögfelezés. Merőleges.	Művészetek: Pantheon Ember a természetben: fényvisszaverődés; tájoló használata	Síkgeometriai modellező, szívószálakból háromszögek, négyszögek készítése. Körző, vonalzó, szögmérő. Számítógép, videó.
Testek építése. Téglatestek hálójá, felszíne, térfogata. (4)	Konkrét tárgyakkal, alakzatokkal, esetleg virtuális lehetőségeket is felhasználva, különböző építmények, testek készítése, felszínük, térfogatuk becslése. Felszín és térfogat kiszámítása elsősorban téglatestek esetén – ha szükséges – zsebszámológép használatával.	A térszemlélet fejlesztése térbeli analógiák keresésével. Téglatestek felszínének és térfogatának meghatározása konkrét adatok alapján.	Háló, felszín, térfogat.	Művészetek: számolások a tanult műalkotások köréből. Életvitel és gyakorlati ismeretek: Környezetünk tárgyai	Színes rudak, sík és térmértani modellező. ragasztószalag pálcák és golyók élvázhoz, hurkapálcák, síklapok, négyzethálós lap, olló, térmértani modellek. Gyakorlati mérések elvégzése a számolásokhoz

Valószínűség, statisztika (6 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Valószínűségi játékok és kísérletek (2)	Napi sajtóban, különböző kiadványokban, feladatgyűjteményekben található, valamint a tanulók által kitalált és megfogalmazott konkrét problémák, feladatok megoldása, valószínűségi kísérletek végrehajtása.	Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlődése.	Valószínűség, relatív gyakoriság.	Életvitel és gyakorlati ismeretek.	Dobókockák, pénzérmék, számológép.
Átlagszámítás néhány adat esetén (2)	Rajzos, kirakós feladatok, oszlopdiagrammal szemléltetett gyakorlati példák megoldása. Átlag és néhány adat (számok) ismeretében következtetés az egyetlen hiányzó adatra.	Az átlag lényegének megértése. Az adatok ismeretében azok átlagának kiszámítása, két szám átlagának és az egyik számnak az ismeretében következtetés a másik számra. Számolási készség fejlődése.	Számítási közép, átlag.	Ember a természetben időjárási átlagok (csapadék, hóingás; napi, havi, évi középhőmérséklet, stb.) Életvitel és gyakorlati ismeretek.	Táblázatok, grafikonok
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Kördiagram. Adatok értelmezése, jellemzése, ábrázolása (például a leggyakoribb adat, szélső adatok) (2)	Közvetlen környezetünkből gyűjtött adatok rendszerezése, adott szempontok szerinti osztályozása. .	Rendszerszemlélet fejlődése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlődése. Adatok felismerése és leolvasása egyszerű kördiagramról.	Kördiagram.	Ember a természetben: időjárás-grafikonok (hőmérséklet, csapadék, stb.) Informatika .	Táblázatok, grafikonok .

A továbbhaladás feltételei

Párhuzamos és merőleges egyenesek előállítás, szögmásolás, szakaszfelező merőleges szerkesztése.

Tört, tizedes tört, negatív szám fogalma

Egyszerű matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban.

Pozitív törtek szorzása és osztása pozitív egésszel

2-vel, 5-tel, 10-zel, 100-zal való oszthatóság.

A mindennapi életben felmerülő egyszerű, konkrét arányossági feladatok megoldása következtetéssel.

Egyszerű elsőfokú egyismeretlenes egyenletek megoldása szabadon választható módszerrel.

Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben

A pont, egyenes, szakasz fogalmának helyes használata.

Pont tengelyes tükrképének megszerkesztése.

Háromszögek, négyszögek területének kiszámítása.

Téglatest felszíne és térfogata konkrét esetekben.

A térfogat és űrtartalom mértékegységeinek átváltása

Konkrét feladatok kapcsán a biztos és a lehetetlen események felismerése.

Néhány szám számtani közepének (átlagának) meghatározása

7. évfolyam

Évi óraszám: 111

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 3

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Gondolkodási és megismerési módszerek	5 + folyamatos
2.	Számтан, algebra	36
3.	Összefüggések, függvények, sorozatok	12
4.	Geometria, mérés	32
5.	Statisztika, valószínűség	6
	Témazáró dolgozatok írása, javítása	8
	Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	12

ÖSSZESEN: 111 óra

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismételtesére;
- a tananyag mélyítésére
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén nem tantervi anyag feldolgozására
- matematikatörténeti érdekességek bemutatására

Gondolkodási és megismerési módszerek (5 óra + folyamatos)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások
Matematikatörténeti érdekességek a tananyaghoz kapcsolva. Könyvtár és elektronikus eszközök (pl. Internet) felhasználása információk gyűjtésére, feldolgozására Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” kifejezések jelentése. Egyszerű („minden”, „van olyan” típusú) állítások átfogalmazása, igazolása, cáfolata konkrét példák kapcsán. Példák konkrét halmazokra: részhalmaz, kiegészítő halmaz, unió, metszet.	Projektmunka, kiselőadás, kutatómunka stb. keretében motiváló feladatok elvégzése, beszámolás szóban és írásban. A nyelv logikai elemeinek tudatos szerepeltetése a feladatok megoldása során, a tananyaghoz kapcsolódó állításokban, szövegekben, ezek értelmezése és alkalmazása a válaszadásban. Igazolások, cáfolatok felismerése, alkalmazása konkrét feladatok kapcsán. Számhalmazok, geometriai alakzatok, árucikkek, élőlények, szófajok stb. tulajdonságainak vizsgálata, adott/választott szempontú csoportosítása.	Pozitív motiváció kialakítása. Kommunikációs és kooperatív készségek fejlesztése. A nyelv logikai elemeinek helyes használata A halmazelmélet fejlesztése.		Informatika Magyar nyelv és irodalom Magyar nyelv és irodalom Ember a természetben

Szöveges feladatok megoldása.	Sokszínű, a mindennapi életből vett problémák szöveges leírásának megértése, elemzése, a matematikai modell megkeresése, megoldás, a megoldások ellenőrzése – szükség esetén – a szövegbe helyettesítéssel is. Szöveghez modell, modellhez szöveg keresése egyszerű esetekben. A megoldásoknál kapjon szerepet ezen az évfolyamon is a következtetés, a logikus gondolkodás:	Szövegelemzés, szövegalkotás és a matematika nyelvére való fordításban való jártasság fejlesztése.		
Változatos kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel. Sorbarendezés, kiválasztás néhány elem esetén.	Különböző tárgyak, elemek, számok, betűk, lehetőségek sorbarendezése, néhány elem kiválasztása. Különböző események kimeneteli lehetőségeinek számbavétele.	A kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.		Ember a természetben Életvitel és gyakorlati ismeretek: feladatok a mindennapi életből

Számтан, algebra (36 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Műveletek a racionális számok körébe (3) A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre. A hatványozás azonosságai konkrét példákön. Normálalak. (7)	Műveletek gyakorlása változatos feladatokon keresztül a racionális számkörben. Zsebszámológépek használata Helyiértékek megfigyelése különböző alapú (pl. 10-es, 2-es) számrendszerekben. A hatvány, hatványozás fogalmát elmélyítő feladatok megoldása, az azonosságok igazolása konkrét esetekben számításokkal, különböző nagyságú számok felírása normálalakban	A számfogalom és a műveletfogalom fejlődése, a tanultak helyes alkalmazása. Egyszerűbb esetekben az alpműveletekből összeálló művelet sor hibátlan kiszámítása. A hatványozás fogalmának értése, alkalmazása konkrét esetekben. A bizonyítási igény fejlődése. A normálalak fogalmának értése és alkalmazása nem negatív számok esetében.	Racionális szám. Hatvány, hatványalap, hatványkitevő. Normálalak.	Kémia Avogadro-szám, számítások, atomok távolsága Fizika: számítások Földünk és környezetünk: nagy távolságok, távolságok a világegyetemben, Föld tömege, bolygók távolsága stb.	Zsebszámológép Sakktábla; helyiérték-táblázat; számkártyák.

Arány, aránypár, arányos osztás. Százalékszámítási és egyszerű kamatszámítási feladatok. (8)	A mindennapi életből vett egyszerűbb és összetettebb feladatok megoldása a tanult ismeretek birtokában. A tanult ismeretek megoldásban való felhasználását feltételező szöveges feladatok megoldása. Különböző megoldási módok keresése (pl. következtetés, egyszerű algoritmusok alkalmazása.).	Következtetési képesség fejlesztése. Arány, aránypár, arányos osztás fogalmának felismerése, értése, jártasság egyszerű százalék- és kamatszámítási feladatok megoldásában. Szövegértés, szövegalkotás fejlődése.	Arány, aránypár; arányos osztás; egyenes és fordított arányosság	Életvitel és gyakorlati ismeretek: műszaki rajzok értelmezése Művészetek: arany Metszés Kémia: tömegszázalékos feladatok Fizika: határfok	Térképek, makettek
Prímszám, prímtényező felbontás. Két szám legnagyobb közös osztója, legkisebb közös többszöröse. Egyszerű oszthatósági szabályok(3-mal,9-cel, 8-cal, 125-tel, 6-tal). (6)	A témához kapcsolódó matematikatörténeti érdekességek felkutatása, megismertetése a társakkal. A tanult ismeretek alkalmazása matematikai és gyakorlati feladatokban.	A legfontosabb számelméleti fogalmak jelentésének, a tanult oszthatósági szabályoknak az értő ismerete, alkalmazásuk egyszerűbb esetekben.	Prímszám, összetett szám, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös.		Számkártyák
Egyszerű algebrai egész kifejezések, helyettesítési értékük. (6)	Mindennapi szituációk összefüggéseinek leírása a matematika nyelvén, képletek értelmezése.	Egyszerű szimbólumok megértése és a matematikában, valamint a többi tantárgyban szükséges egyszerű képletalakítások elvégzése.	Algebrai kifejezés; helyettesítési érték.	Kémia Fizika	
Egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, mérlegelvvel. Szöveges feladatok megoldása. (6)	A mérlegelvvel kapcsolatos tapasztalatgyűjtés változatos matematikai és gyakorlati feladatok megoldásával. A mindennapi életből vett, a matematikából és más tudományokból vett szöveges feladatok, problémák megértése,	Lineáris egyenletek megoldása a tanulók által választott módszerrel. Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlődése. Az ellenőrzési igény további fejlődése.	Azonosság; együttható; egynemű kifejezések; összevonás.	Magyar nyelv és irodalom Életvitel és gyakorlati	Kétkarú mérleg

	elemzése, a feltételek esetleges változtatása, megoldások keresése, eredmények ellenőrzése szövegbe való helyettesítéssel is. Modell megkeresése a szöveg alapján, modellhez szöveg keresése.			ismeretek: feladatok a mindennapi életből Fizika: mozgásos feladatok, egyszerű gépek, munka, teljesítmény, nyomás, Archimédész törvénye Testnevelés és sport	
--	---	--	--	--	--

Összefüggések, függvények, sorozatok (12 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. Egyértelmű hozzárendelések ábrázolása a derékszögű koordináta-rendszerben (3)	Táblázatok, grafikonok készítése konkrét hozzárendelések esetén. Tájékozódás a síkon a derékszögű koordináta-rendszerben játékos feladatok és érdekes összefüggések, gyakorlati feladatok megoldása során.	Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban, grafikonok olvasása és készítése egyszerű esetekben.	Hozzárendelés; alaphalmaz; képhalmaz; függvény.	Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember a természetben: éghajlati diagramok készítése, elemzése, összevetése.	Menetrendek, statisztikai zsebkönyv, halmazkarikák.
Lineáris függvények. Példák nem lineáris függvényekre (pl.: $1/x$ függvény) (6)	A mindennapok gyakorlatából vett feladatok kapcsán összefüggések észrevétele, lineáris összefüggések felismerése, ábrázolása.	A lineáris függvény fogalmának értése, felismerése konkrét feladatok kapcsán. A függvény szemlélet fejlődése.	Lineáris függvény; elsőfokú függvény; nem lineáris függvény; törtfüggvény.	Fizika: halmazállapot-változások; út-idő grafikonok készítése, elemzése, különböző mozgásgrafikonok készítése, elemzése.	Transzparens k írásvetítőhöz; derékszögű-koordinátarendszer, hurkapálca
Sorozatok vizsgálata (számtani sorozat) (3).	Számokból, sík- és térbeli alakzatokból, mértékegységekből álló sorozatok készítése, vizsgálata, szabályok megfogalmazása. Annak tudatosítása, hogy néhány elemével adott sorozathoz több szabály is megfogalmazható.	Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben. Számtani sorozat képzési szabályának értő ismerete, felismerése és alkalmazása egyszerű konkrét feladatokban.	Sorozat; számtani sorozat	Életvitel és gyakorlati ismeretek: feladatok a mindennapi életből (színházi ülőhelyek, kertészet, stb.) Ember és társadalom	.

Geometria, mérés (32 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Mértékegységek átváltása racionális számkörben Háromszögek magasságvonala, területe. Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe. Kör kerülete, területe (10)	Adott konkrét átváltások gyakorlati jellegű feladatokban az élethől és különböző tantárgyakból. A mértékátváltások táblázatos rendszerezése, összefoglalása. A tanultakra vonatkozó állítások megfogalmazása, és igaz vagy hamis voltának eldöntése. Megoldási terv készítése kerület-, területszámítási feladatoknál	Mértékegységek ismerete, jártasság a mértékegységváltások helyes elvégzésében. Tudja a háromszögek és négyszögek, valamint a kör területét kiszámítani konkrét esetekben. A háromszögek és a tanult négyszögek, valamint a kör területének meghatározása képlet használatával vagy darabolással.	Magasságvonal. II	Kémia Fizika: alapegységek pontos használata, átváltása Fizika: körmozgások, csigák, csigasorok Művészetek: Pantheon, Colosseum	Szerkesztőeszközök,

Szögpárok (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek). (2) Középpontos tükrözés. Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban. (3) Szabályos sokszögek. (2)	A tanult szögpárok megkeresése, megnevezése és bejelölése különböző ábrákon (pl. sokszögekben). Középpontosan szimmetrikus alakzatok keresése a természetben, művészeti alkotásokban, a közvetlen környezetben. Középpontosan szimmetrikus alakzatok rajzolása, hajtogatása, kivágása és később szerkesztése. A tanult síkidomok, sokszögek csoportosítása a középpontos szimmetria szempontjából	A transzformációs szemlélet fejlődése. A szögpárok ismerete. A transzformációs szemlélet fejlődése. A középpontos szimmetria felismerése a környezetben. Egyszerű geometriai alakzatok középpontos tükörképének megszerkesztésére vonatkozó képesség.	Párhuzamos szárú szögek. Középpontos tükrözés; középpontos szimmetria; transzformáció; egybevágósági transzformáció	Művészetek: szimmetria a művészetekben Életvitel és gyakorlati ismeretek: szimmetria a mindennapi életben – képek gyűjtése	Másolópapír
Nevezetes szögek szerkesztése. (2) Háromszög szerkesztése alapesetekben. Az egybevágóság szemléletes fogalma, a háromszög egybevágósági esetei. (4) A háromszög belső és külső szögeinek összege. A négyszögek belső szögeinek összege. (3)	Szögfelezés és szögmásolás segítségével különböző nagyságú szögek szerkesztése. Háromszögek szerkesztése közvetlen vagy közvetett adatok alapján. Szerkesztési eljárások gyakorlása. A háromszögek és négyszögek hiányzó szögeinek kiszámolása különböző adatok birtokában, ábrák rajzok segítségével. A témához kapcsolódó számításos és szöveges feladatok megoldása.	Különböző szögek szerkesztése. Háromszögek szerkesztése megfelelő adatokból. A háromszögek egybevágósági feltételeinek ismerete. A bizonyítási igény további fejlődése. A háromszögek külső és belső szögeire, a négyszögek belső szögeinek összegére vonatkozó összefüggések ismerete.	Háromszögek egybevágósága		Papír, olló

Három- és négyszög alapú egyenes hasábok, forgáshenger hálój, tulajdonságai, felszíne, térfogata (6)	Elképzel és valóságos testek tulajdonságainak felismerése, megfogalmazása, különböző hálók készítése. Felszín és térfogat számítása.	Térszemlélet fejlődése. Különböző alapú egyenes hasábok és a forgáshenger felszínének és térfogatának kiszámítása konkrét esetekben.		Művészetek: Számolások a tanult műalkotások köréből Életvitel és gyakorlati ismeretek: Környezetünk tárgyai; makettek készítése	Sík és térmértani modellező; zsebszámológép; testek.
---	--	--	--	--	--

Valószínűség, statisztika (6 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Valószínűségi kísérletek egyszerű konkrét példák esetében a teljes eseményrendszerben. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma, tulajdonságai. (3)	Zsebszámológépekkel és számítógéppel végzett kísérletek tapasztalatainak összegyűjtése, rendszerezett, lejegyzése. Grafikonok készítése az adatok alapján. Projektfeladatok. Adott szempontok alapján a jó (a szempontoknak megfelelő) események számának meghatározása, összehasonlítása az összes lehetséges esemény számával.	Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.	Gyakoriság	Életvitel és gyakorlati ismeretek	Dobókockák, pénzérmék, zsebszámológép.
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése. (3)	A napi gyakorlati élethez kapcsolódó adatok (időjárás, bolti árak változó adatai, iskola tanulói létszámának alakulása az elmúlt években stb.) rendszerezett gyűjtése, ezek alapján értelmes grafikonok készítése. Tendenciák leolvasása, várható események megfogalmazása.	Legyen képes a tanuló egyszerű esetekben statisztikai adatokat gyűjteni, elemezni, értelmezni.		Ember és társadalom Testnevelés és sport Informatika: diagramok készítése, internetről adatok.	Táblázatok, grafikonok

A továbbhaladás feltételei

Gondolatok (állítások, feltételezések, választások stb.) világos, érthető szóbeli, írásbeli közlése.

Egyszerű állítások igazságának eldöntése.

Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4 elem esetén.

Alapműveletek helyes elvégzése kis abszolút értékű egészek, törtek, tizedestörtek körében egyszerű esetekben.

10 pozitív egész kitevőjű hatványai, 10-nél nagyobb számok normálalakja

Egyenes és fordított arányosság felismerése és alkalmazása egyszerű konkrét feladatokban.

Egyszerű százalékszámítási feladatok.

Osztó, többszörös, két szám közös osztóinak, néhány közös többszörösének megkeresése

Egyszerű elsőfokú egy ismeretlenes egyenletek megoldása.

Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel is.

Lineáris függvények ábrázolása értéktáblázattal egyszerű esetekben.

Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint, néhány taggal megadott sorozat esetén szabály(ok) keresése

Szög (fok), hosszúság, terület, térfogat, tömeg, űrtartalom, idő mérése a szabványos mértékegységeinek ismerete.

Háromszögek területének kiszámítása.

Adott pont középpontos tükrképének megszerkesztése.

Szögfelező szerkesztése.

Háromszöggel kapcsolatos legegyszerűbb szerkesztések.

Háromszögek és konvex négyszögek belső szögeinek összege.

Háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok valamint a forgáshenger felismerése, jellemzése.

Gyakoriság fogalma

Egyszerű grafikonok olvasása, készítése.

8. évfolyam

Évi óraszám: 111

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 3

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Gondolkodási és megismerési módszerek	4 + folyamatos
2.	Számтан, algebra	33
3.	Összefüggések, függvények, sorozatok	12
4.	Geometria, mérés	22
5.	Statisztika, valószínűség	8
	Év végi összefoglaló ismétlés	12
	Témazáró dolgozatok írása, javítása	8
	Szaktanári döntésen alapuló felhasználás	12

ÖSSZESEN: 111 óra

A szaktanári döntésen alapuló felhasználásra javasolt órakeretet az alábbiakra fordíthatjuk:

- elsősorban a tananyag gyakorlására, ismétlésére;
- a tananyag mélyítésére
- nagyon tehetséges, érdeklődő osztályok esetén nem tantervi anyag feldolgozására
- matematikatörténeti érdekességek bemutatására

Gondolkodási és megismerési módszerek (4 óra+ folyamatosan)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások
Gondolatok szóbeli és írásbeli kifejezése	Kiselőadások tartása, házi dolgozatok készítése, interjúk készítése (matematikatörténeti érdekességekről, a matematika hasznosságáról, tanárokról, diáktársakról, versenyzőkről stb.) Projektmunka, az eredmények dokumentálása.	Az igényes szóbeli és írásbeli közlés fejlesztése. Értelmes kérdés- és vitakultúra kialakulása és fejlődése. Esztétikus megjelenítés írásban.		Magyar nyelv és irodalom
A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	Egyszerű, a matematikából és a gyakorlati életből vett feladatok megoldása, állítások igazságának vagy hamis voltának igazolása különböző módszerekkel (pl. átdarabolásokkal, közelítésekkel, ellenpéldákkal, logikus gondolatmenetekkel).	A bizonyítási igény fejlesztése. Tolerancia, kritikai szemlélet, a problémamegoldás fejlődése. Ellenpéldák szerepe a cáfolásban.		
Híres magyar matematikusok.	Könyvtár és egyéb informatikai eszközök használatával kutatómunka, kiselőadások készítése megadott vagy választott matematikai korszakról, témáról stb.	Hon- és népismereti tájékozottság, műveltség gyarapodása. Néhány jeles matematikus életének, munkásságának ismerete.		Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom

Szöveges feladatok értelmezése, megoldási terv készítése, a feladat megoldása és szöveg alapján történő ellenőrzése.	A matematikából, a gyakorlati életből, internetről, különböző feladatgyűjteményekből választott problémák megértése után azok önálló megoldása. Egy-egy kijelölt vagy választott matematikai témához kérdések megfogalmazása, feladatok készítése.	Fejlődés a szövegelemzés, értelmezés, valamint a matematika a nyelvére való fordítás terén. Az ellenőrzés, önellenőrzés igényének fejlesztése. Igényes grafikus és verbális kommunikáció kialakulása.		
Elemek halmazokba rendezése, halmazok elemeinek felsorolása konkrét példák kapcsán. A tanult halmazműveletek alkalmazása konkrét feladatokban.	A tanult ismeretek közötti összefüggések keresése, megfogalmazása, majd azok értő alkalmazása egyszerűbb feladatok megoldásában.	Rendszerszemlélet fejlesztése.		
Egyszerű kombinatorikai feladatok megoldása változatos módszerekkel (fadiagram, útdiagram, táblázatok készítése).	A tanultakhoz kapcsolódó változatos feladatok megoldása, kiselőadások, kutatómunka, házi dolgozatok, projektfeladatok (pl. szerencsejátékok a médiában, esélyek a nyeresre).	Kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Tájékozottság a „nyereményjátékok” világában.	Fadiagram, útdiagram.	

Számтан, algebra (33 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Racionális szám fogalma (véges, végtelen tizedes törtek), példák nem racionális számra (végtelen, nem szakaszos tizedes törtek). A négyzetgyök fogalma (11)	Különböző tizedes törtek tulajdonságainak vizsgálata. Periódusok keresése. A π matematikai érdekessége. Négyzetgyök kiszámítása zsebszámológéppel, táblázatokkal.	A számfogalom mélyülése. A racionális szám és a négyzetgyök fogalmának ismerete	Irracionális szám. Négyzetgyök; normálalak.	Fizika Kémia Életvitel és gyakorlati ismeretek	Négyzetgyökt áblázat fólián, zsebszámológép.
A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata. Műveletek racionális számkörben. Eredmények becslése. Algebrai egész kifejezések, egyszerű képletek átalakításai. Szorzattá alakítás kiemeléssel egyszerű esetekben. Egyszerű algebrai egész kifejezések szorzása A helyettesítési érték kiszámítása. (10)	Halmazábrák készítése. Számítások egyszerűsítése, például azonosságok felismerésével. Zsebszámológépek alkalmazása a megoldások során. Betűszimbólumok szerepeltetése a problémák lejegyzésében. A szimbólumok célszerű átalakítása a megoldások egyszerűsítése érdekében. Az algebrai kifejezések célszerű átalakítása a tanultak alapján, a gyors és pontos számítások elvégzése érdekében.	A rendszerezőképeség fejlődése. Műveletfogalom mélyítése. Számolási és a becslési készség fejlődése. A szimbólumok szerepének megértése, célszerű használata. Egyszerű algebrai kifejezések átalakításának felismerése, elvégzése, helyettesítési értékének kiszámítása.	Algebrai egész; egynemű kifejezések; összevonás, azonosságok; kiemelés. Helyettesítési érték	Fizika: Kémia Életvitel és gyakorlati ismeretek	Számkártyák; betűkártyák, azonosságkártyák. Téglalapkészlet

Elsőfokú vagy elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Alaphalmaz, megoldáshalmaz.	A matematikából és a mindennapokból vett feladatok megoldása, megadott feltételek mellett.	Az elsőfokú egyenletek megoldása mérlegelvvel. Az ellenőrzés igényének fejlődése. Algoritmikus gondolkodás fejlődése. Szövegértelmezés, lefordítás a matematika nyelvére. Igényes kommunikáció kialakulása.		Fizika: mozgásos feladatok Kémia: keverékes feladatok Életvitel és gyakorlati ismeretek: munkavégzéssel kapcsolatos feladatok.	
Szöveges feladatok megoldása. (12)	Változatos szöveges feladatok megoldása. Projektfeladatok.				

Összefüggések, függvények, sorozatok (12 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Függvények és ábrázolásuk a derékszögű koordináta-rendszerben. $x=x^2$; $x= x$ Konkrét, egyszerű feltételnek eleget tevő pontok a koordináta-rendszerben. (6)	Változó mennyiségek közötti kapcsolatok keresése, a kapcsolat megfogalmazása szóban és írásban. A különböző kapcsolatok közül a függvények kiválasztása, ábrázolásuk koordináta-rendszerben. Ponthalmazok a derékszögű koordináta-rendszerben, jellemzőjük leolvasása egyszerűbb esetekben.	A függvény szemlélet fejlesztése. Táblázatok, grafikonok készítése konkrét függvények esetén.	Egyértelmű hozzárendelés, függvény; másodfokú függvény, abszolút érték függvény, parabola;	Fizika: út-idő grafikonok készítése (egyenletes-egyenletesen gyorsuló mozgások, változó mozgások), sebesség-idő grafikonok; halmazállapot-változások Kémia Ember és társadalom	Érdekes grafikonok. Derékszögű koordináta-rendszer fólián, hurkapálca, drótparabola és „v” alakú függvény.
Egyismeretlenes egyenletek grafikus megoldása (3)	Grafikus megoldási módszerek alkalmazása különböző matematikai és gyakorlati feladatokban (lehetőség szerint számítógépen is).	Egyismeretlenes egyenlet grafikus megoldása.	Grafikus megoldás.	Fizika: mozgásos feladatok grafikus megoldása	Derékszögű koordináta-rendszer fólián, hurkapálca
Sorozatok és vizsgálatuk (mértani sorozat).	Különböző sorozatok jellemzőinek megkeresése, adott feltételek mellett sorozat elemeinek meghatározása egyszerűbb esetekben.	Konkrét elemekkel adott, egyszerű sorozatok jellemzőinek felismerése, megfelelő adatok birtokában sorozat újabb elemeinek meghatározása. A számtani és mértani sorozat fogalmának ismerete.	Számtani sorozat, mértani sorozat.	Fizika Kémia Feladatok a mindennapi életből	.

Geometria, mérés (22 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
A tanult testek áttekintése, ismerkedés a forgáskúppal, gúlával, gömbbel. (4)	A rendszerező ismétlés után a tanult testek, illetve az azokból építhető egyszerűbb testek jellemzőinek meghatározása, felszínének, térfogatának kiszámítása konkrét adatok esetén. A forgáskúp, gúla jellemzőinek megismerése, hálók készítése, a felszín és térfogat meghatározási módszereinek megismerése egyszerű esetekben. Zsebszámológép használata.	A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése. A tanult testek legfontosabb jellemzőinek, a felszín és térfogat meghatározási módjának ismerete. Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	Kúp, gúla, gömb	Fizika: Arkhimideszi hengerpár; Pascal-buzogány; Magdeburgi-féltékék Földünk és környezetünk: a földgömb Művészetek: Gizi piramisegyüttes; számolások a tanult műalkotások köréből. Életvitel és gyakorlati ismeretek: környezetünk tárgyai	Demonstrációs testek; Babilon építő; szívószál, cérna; polidron építő; megfelelő használati tárgyak; testhálók.

Eltolás a síkban. Vektor, mint irányított szakasz. Két vektor összege, különbsége. Középpontos nagyítás és kicsinyítés konkrét arányokkal. Szerkesztési feladatok (10)	Egyszerű alakzatok eltolt képének megszerkesztése. Adott vektorok összegének, különbségének megszerkesztése. A tanultak alkalmazása más tantárgyak feladatainak megoldása során. Hasonló alakzatok keresése a környezetben. Olyan jelenségek (pl. fényképezés, vetítés) felfedezése, ahol éppen ennek a transzformációnak van szerepe. Feladatok megoldása a nagyítás és kicsinyítés tulajdonságainak megismerése után. Arányok értelmezése (pl. térképen).	A transzformációs szemlélet további fejlődése. Értse az eltolás fogalmát, ismerje tulajdonságait. A vektor fogalmának ismerete, alkalmazási lehetőségeinek felismerése és végrehajtása. A transzformációs szemlélet fejlődése. A nagyítás és kicsinyítés fogalmának megértése. A nagyításhoz, kicsinyítéshez kapcsolódó egyszerű szerkesztési feladatok elvégzése.	Vektor; vektorok összege; eltolás Középpontos nagyítás, kicsinyítés; hasonlóság.	Fizika: az erő ábrázolása, erők eredője, erők egyensúlya Fizika: sötétkamra – fénytan Ember a természetben: az emberi szem Művészetek: középpontos kicsinyítés, nagyítás használata a művészetekben.	Négyzetrácsos papír, átlátszó papír
Pitagorasz tétele. Egyszerű számításos feladatok a geometria különböző területeiről. (8)	Pitagorasz korának, életének és munkásságának felkutatása a könyvtárban, interneten, rövid házi dolgozat és/vagy kiselőadás készítése erről A tanult ismeretek alkalmazása a matematikához és más tudományterülethez, valamint a mindennapi gyakorlati élethez kapcsolódó feladatok megoldásában.	Erősödjön a tanulóban a tudat, hogy a matematika az emberiség kultúrájának része. Fejlődjön a bizonyítási igény. A kommunikációs képesség, a számolási készség, a becslési készség és az ellenőrzési igény fejlődése. Saját képlettár értő használata.	Pitagorasz-tétele	Ember és társadalom: Pitagorasz és kora Életvitel és gyakorlati ismeretek	Sík és térmértani modellező

Valószínűség, statisztika (8 óra)

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei (Fogalmak)	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. (4)	Különböző élethelyzetek eseményeit vizsgálva az adott feltételeknek eleget tevő összes lehetőség meghatározása és ezen belül az adott szempontok szerinti összes jó lehetőség kiválasztása.	A valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.		Életvitel és gyakorlati ismeretek	Dobókockák, pénzérmék; dobótestek, Galton-deszka; különböző alakú céltáblák.
Adathalmazok elemzése (módusz, medián) és értelmezése, ábrázolásuk. Grafikonok készítése, elemzése (4)	A napi sajtóból, Internetről, tapasztalatból különböző grafikonok keresése, egymás grafikonjainak elemzése (pl. ragasszák fel – kivágás után – egy lapra). Adatok gyűjtése különböző témákhoz kapcsolódóan, ezekből grafikonok készítése.	A medián és a módusz ismerete, az adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.	Módusz, medián.	Földünk és környezetünk: statisztikai adatok feldolgozása Életvitel és gyakorlati ismeretek: feladatok a mindennapi életből – statisztikai zsebkönyv Földünk és környezetünk, Informatika: diagramok készítése, internetről adatok.	Diagramok; kérdőívek; újságok, folyóiratok, statisztikai zsebkönyv stb.

A továbbhaladás feltételei

A gondolatok (állítások, feltételezések, választások stb.) kultúrált, szabatos, pontos, érthető szóbeli és írásbeli megfogalmazása.

Szövegértelmezés egyszerű esetekben.

Egyszerű állítások igazságának eldöntése, tagadás.

A tanult halmazműveletek felismerése két egyszerű, konkrét halmaz esetén.

Sorba rendezés, kiválasztás legfeljebb 4-5 elem esetén, az összes eset felsorolása.

A zsebszámológép használat egyszerű gyakorlati számításokban.

Alapműveletek helyes sorrendű elvégzése egyszerű esetekben a racionális számkörben.

Egyszerű algebrai egész kifejezések helyettesítési értékének kiszámítása.

Elsőfokú egyenletek megoldása.

Egyszerű szöveges feladatok megoldása következtetéssel, egyenlettel.

$x=ax+b$ függvény és ábrázolása konkrét racionális együtthatók esetén.

Háromszög és négyszög alapú egyenes hasábok felszíne és térfogata.

Adott pont eltolása adott vektorral.

Kicsinyítés és nagyítás felismerése hétköznapi szituációkban.

Pitagorasz –tétel ismerete (bizonyítás nélkül).

Relatív gyakoriság

Leggyakoribb és középso adat meghatározása kisszámú konkrét adathalmazban.

Grafikonok készítése, olvasása egyszerű esetekben.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Egy adott iskola lehetőségeit, teherbírását bármilyen szinten és helyzetben csak az adott működési feltételek ismeretében lehet megítélni.

A tanterv megvalósításának sikerességét, a tanulók előmenetelét úgynevezett **diagnosztizáló mérésekkel** vizsgálhatjuk meg. Ezek a mérések olyan információkat szolgáltatnak, melyek elemzése segítséget nyújt a hibák korrigálásához, a problémák jó megoldásának megtalálásához. Az osztállyal, az egyes tanulókkal készített **célirányos interjúk** támpontot adhatnak a tartalmak, a módszerek közösséghez, egyénhez való igazításához, a valódi differenciálás megvalósításához. Az időnként sorra kerülő **attitűdmérés** feltérképezheti az osztály, az egyén motivációs szintjét. Ezek ismerete, pozitív irányú elmozdítása jelentékeny tényező az eredményes tanítás megvalósításában. Sok egyéb mellett ezek a mérések is részei lehetnek a tantárggyal kapcsolatos minőségbiztosításnak.

A tanulók értékelését szolgáló **témazáró dolgozatok, felmérések** összeállításánál feltétlenül ügyeljünk arra, hogy a feladatok mennyisége annyi legyen, hogy megoldásuk beleférjen a tervezett időkeretbe. Csak az időhiány miatt ne legyen rosszabb az eredmény a vártnál.

A felmérést olyan feladatokból kell *összeállítani*, amelyek között megtalálható az adott téma alapvető ismereteire közvetlenül építő feladat és begyakorolt típusfeladat. Ezeket a feladatokat a szorgalmas, de a matematika iránt nem túlzottan érdeklődő tanulók is sikeresen megoldják, így elkerülhető a fölösleges kudarcélmény. De legyen a feladatok között olyan is, amelynek jó megoldása megfelelő nehézségű akadályok elé állítja a matematikából tehetségesebb tanulókat. Nem szabad elfelejteni, hogy az iskolai dolgozat nem versenydolgozat, nem külső mérést szolgál, így tehát semmiképpen sem lehet benne olyan téma ismeretere építő feladat, amely témát nem tanítottuk meg lelkiismeretesen.

Az *írásbeli* beszámolók egyik formája a tanórai felmérő dolgozat, az egy-két kérdést tartalmazó 10-20 perces „röpdolgozat”, az otthoni munkára építő házi dolgozat (pl.: egy-egy nehéz probléma otthoni megoldása, kutató munka összegzése, stb. ha mód van rá Internet használatára építve). A *szóbeli* felelet lehet egy-egy probléma megoldása, több okos hozzászólás érdemjeggyel való jutalmazása, kiselőadás tartása például matematikatörténeti érdekességekről, nyitott problémákról, beszámoló a kijelölt kutatás eredményeiről, tájékoztató a legfrissebb lapok tartalmáról (pl.: ABACUS) stb.

Még egy fontos tényezőre szeretnénk felhívni a figyelmet: legyünk következetesek tanítványaink értékelésében, de ne legyünk merevek. Hassa át az értékelő munkát a humánus, a józan belátás, szükség esetén a javítás lehetőségének biztosítása akár a teljes közösség, akár egy csoport, akár egyes tanulók vonatkozásában. Ez nem jelent túlzott engedékenységet, hanem a tanuló tiszteletét, a kölcsönös bizalom, a pozitív motiváció megerősítését.

A **tanár szerepe** valószínűleg megváltozik a közeljövőben. Nem a tanár lesz a mindentudás szimbóluma, a megfellebbezhetetlen információk birtokosa, letéteményese, de ő lesz az érző-értő, a tanulóhoz megfelelő empátiával, intelligenciával és figyelmességgel közeledő felnőtt, akitől megértést, szeretetet, személyre szóló segítséget kaphat tanulmányai elkezdéséhez, sikeres folytatásához.

Az első lépés: felkészülni a felső tagozaton, az ötödik évfolyamon 2001 szeptemberében induló, kerettanterven alapuló matematikai nevelésre-oktatásra. Ezt igényesen és lelkiismeretesen csak úgy lehet megtenni, ha a felsős matematika kerettanternv áttanulmányozását kiegészítjük az alsós matematika kerettanternv megismerésével, és betekintünk a folytatásba, a középiskolák matematika kerettanternvébe is.

INFORMATIKA

ALAPOZÓ ÉS FEJLESZTŐ SZAKASZ

5–8. évfolyam

ALAPELVEK, CÉLOK

A történelem során minden társadalomban lényeges szerep jutott bizonyos információs folyamatoknak, így például a társadalom önszervezéséhez és irányításához elengedhetetlen politikai és gazdasági információk megszerzésének, továbbításának, tárolásának és feldolgozásának. A technikai, tudományos és művészi információs szellemi termékek is hasonlóan fontosak voltak a közösségek életében. A 21. század elején kialakuló információs társadalom különösen abban tér el más társadalmaktól, hogy az IKT (információs és kommunikációs technológia) gyors fejlődésével párhuzamosan, folyamatosan nő az információs termékek és szolgáltatások gazdasága, az adat (általános értelemben) áruvá válik, és az információs szektor egyre több munkaerőt alkalmaz.

A mai iskolarendszer feladata a tanulók felkészítése az információs társadalom viszonyaira (kihívásaira). Nevelni kell a tanulókat az információs termékek és szolgáltatások kritikus, etikus és értő befogadására (fogyasztására), hogy az IKT használatával tudjanak tanulni, művelődni és szórakozni.

Törekedni kell az érdeklődés felkeltésére, a kreativitás fejlesztésére, hogy az informatika iránt különösen fogékony gyermekek – megfelelő továbbtanulás után – később az információs gazdaságban, mint alkotó munkaerő munkát vállalhassanak. Ennek érdekében meg kell tanítani a gyermekeket a korszerű eszközök kezelésére, az információszerzési, -tárolási, -feldolgozási és -átadási technikákra, valamint meg kell ismertetni velük az információkezelés jogi és etikai szabályait. Ennek leghatékonyabb módját a több éven keresztül tanult informatika tantárgy és az iskolai élet egészében jelen lévő informatikai nevelés biztosíthatja.

A tanulóknak ismerniük és használniuk kell az informatikai eszközöket a különböző órákon és a felkészülésük során is.

Az informatikai nevelésnek – amely közös követelmény – meg kell mutatnia, hogy a természeti és a technikai környezet mellett létezik a jelek, kódok, szoftverek virtuális környezete is (szöveg, kép, mozgókép, hang stb. – a jelentésükkel együtt), amely az emberiség praktikus, tudományos, művészi és sok másféle szempontú információit „hordozza” és jeleníti meg.

A jelek, szoftverek virtuális környezete különösen szemléletesen (vizuálisan) nyilvánul meg a digitális médiában.

Az oktatás célja, hogy a tanuló otthonosan mozogjon ebben az egyszerre valóságos és virtuális informatikai környezetben.

Az informatikai eszközök, a médiainformatika és az infokommunikáció lehetőségei új tanulási technikákat kínálnak minden tantárgyban a tanórákon és az órán kívüli felkészülésben. Az elektronikus oktatási anyagokat és a különböző elektronikus információforrásokat egyre gyakrabban alkalmazzák a tanulók. A pedagógus munkája megváltozik, nő az információk közötti eligazodást segítő tanácsadó szerepe. Az informatikai eszközök lehetőséget teremtenek az egyéni ütemű tanulásra, a tehetségekkel való speciális foglalkozásra. A számítógéppel végzett feladatok egy részének megoldása megköveteli a csoportmunkát, az ismeretek gyakorlati alkalmazását és a másokkal való kommunikációt is.

A médiainformatika, a mobilkommunikáció és az internethasználat, a könyvtári informatikával együtt alkotja az informatika tantárgy legfontosabb területeit.

Az informatika tantárgy fontos szerepet vállal az alkotó munkára nevelésben; cél az algoritmikus gondolkodás fejlesztése is, amely a hétköznapi életben is alapvető fontosságú. Az iskolai számítógépes hálózat, az internet és a könyvtár forrásközpontként történő felhasználásával fejleszteni kell az önműveléshez szükséges attitűdöket, képességeket és tanulási technikákat.

A könyvtári informatikának fel kell készítenie a tanulókat az információk elérésére, kritikus kiválasztására, feldolgozására és közlésére. Cél az iskolai és más típusú könyvtárakban a könyvtári eszközökkel végzett tevékenységek gyakoroltatása és a tudatos és biztos használói magatartás kialakítása is.

A tantárgy célja: megismertetni az informatika eszközeit, módszereit és fogalmait, amelyek lehetővé teszik a tanulók helyes informatikai szemléletének kialakítását, tudásuknak, készségeiknek és képességeiknek fejlesztését, alkalmazását más tantárgyakban, későbbi tanulmányaikban, a mindennapi életben, a szórakozásban és a munkában. Célkitűzés az is, hogy felhívjuk a tanulók figyelmét az informatika veszélyeire és ezek elkerülésének módjaira. Fontos, hogy a tanulóknak sikerélményük legyen az informatikaórákon, és törekedjenek ismereteik folyamatos megújítására, hiszen ez egy rohamosan fejlődő terület.

Olyan attitűd kialakítására kell törekedni, hogy az egyén érezze: képes tevékenyen bekapcsolódni az egész világra kiterjedő információs társadalomba.

5. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 37 – heti óraszám: 1

Témák	Új tananyag feldolgozása	Gyakorlás	Összefoglalás, ellenőrzés	Teljes óraszám
1. Év eleji tudnivalók			2	2
2. Az informatikai eszközök használata	2	2	1	5
3. Informatika-alkalmazói ismeretek	2	9	1	12
4. Problémamegoldás informatikai eszközökkel	1	3	1	5
5. Infokommunikáció	1	3	0	4
6. Médiainformatika	1	2	0	3
7. Információs társadalom	1	2	0	3
8. Könyvtári informatika	1	1	1 ¹	3

1. AZ INFORMATIKAI ESZKÖZÖK HASZNÁLATA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Hardver- és szoftverkörnyezet.	Ergonómiailag megfelelő számítógépes munkakörnyezet. A számítógép és perifériái (billentyűzet, egér, monitor,	A számítógépterem rendjének, a gépek balesetmentes használatának megismerése. A billentyűzet és az egér helyes	Ismerje fel egy számítógépes konfiguráció elemeit, tudja azokat használni. Tudjon információt bevinni egér és/ vagy

	lemez meghajtók). Informatikai eszközök kezelése. Egyes informatikai eszközök működési elveinek bemutatása. Vágólap használata.	használata. A háttértárak (lemezek) szerepének megértése. Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. A számítógép indítása után Jegyzetömb, Számológép stb. kezelése, hasznosítása. Ablakok kezelése, bezárás, áthelyezés, méret, kis méret.	billentyűzet segítségével. Tudja kezelni a kapott információkat a monitoron és a nyomtatón. Ismerje fel, hogy a futó programok és a létrehozandó dokumentumok általában a merevlemezeken helyezkednek el. Tudjon egyszerű szöveget, számítási feladatokat megoldani az operációs rendszer segédprogramjaival, ismerje meg a Vágólap használatát.
--	--	---	---

2. INFORMATIKA-ALKALMAZÓI ISMERETEK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Rajzolás és szerkesztés számítógéppel. Szövegszerkesztés számítógéppel. Szöveg és rajz együttes használata.	Korábban megismert rastergrafikus (pixel-grafikus) program használata, vagy hasonló megismerése (pl.: PAINT). Vektorgrafikus rajzolóprogram megismerése (Word rajzolás eszköztára). Alakzatok használata. Beépített alakzatok: vonal, nyíl, téglalap, ellipszis használata. Szabályos síkmértani alakzatok rajzolása (SHIFT billentyű). Jegyzetömb és mobil szerkesztési felület használata (WYSIWYG). Rajz készítése a Word-eszköztárral.	Minta és egyéni elképzelés alapján, grafikus alakzat megjelenítése. Önálló tervezés alapján, grafikai alkotás létrehozása. Szöveg bevitele, javítás, keresés, csere, vágólap használata. Sajátos, a témához illő rajz készítése, formázása.	Tudjon megkülönböztetni geometriailag szabályos és nem szabályos alakzatokat. Legyen képes ezeket megrajzolni rajzolás-eszköztárral, vagy pixel-grafikus programmal. Tudja a különböző alakzatokat szerkeszteni. Tudjon egyszerű szöveget számítógépes környezetben megírni, a hibákat javítani, illetve a betűformákat beállítani. Tudjon rajzot készíteni és beilleszteni szövegek környezetbe.

3. PROBLÉMAMEGOLDÁS INFORMATIKAI ESZKÖZÖKKEL

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Interaktív program(nyelv) (pl.: LOGO) használata egyszerű feladatok modellezésére.	Grafikus alakzatok készítésének vezérlése, programnyelv segítségével. Nyitott és zárt alakzatok, zárt alakzat kifestése. Alakzatok vizsgálata.	Sík-, és térbeli alakzatok elemzése után az algoritmus és a leírásához szükséges adatok értelmezése, adaptálása az adott programnyelvre. Az első lépéseknél domináljon a tanári irányítás, majd a szükséges elemek megismerése után, önálló feladat-, illetve problémamegoldás szükséges.	Tudjon egyszerű (pl.: rajzi) feladatokat értelmezni, elemezni és adaptálni adott programozási nyelvre. Tudjon elemi problémákat (pl.: nyitott/zárt alakzat) megoldani az adott programozási nyelven.

4. INFOKOMMUNIKÁCIÓ

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Hálózati alapismeretek. Jelszó, kulcs. A hálózatba lépés etikája; viselkedés a kommunikációban. Letöltés az internetről.	Belépés a hálózatba. Azonosító, jelszó ismerete, jelentősége. Párbeszéd program kipróbálása. A „névtelenség” etikájának viselése. Képek, szövegek letöltése az internetről. Barangolás az interneten.	A hálózatba lépés momentumainak ismertetése. Egy csevegőprogram bemutatása. Jártasság szerzése a csevegőprogram használatában.	Ismerje az iskola hálózati adatainak használatát. Legyen erről átvihető tudása. Tudjon használni párbeszéd programot; ismerje annak etikai szabályait. Legyen képes letölteni képet, szöveget (zenét) stb. információk megjelenítésére.

5. MÉDIAINFORMATIKA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
CD, DVD olvasása, kezelése. Zene és videó lejátszása.	Oktatási, nevelési célú CD-k és DVD-k olvasása, katalógusaiknak kezelése, tartalmak letöltése (pl.: szövegfájlba).	Vegyen kézbe CD- és DVD- formátumú oktatási és szórakoztató kiadványokat. Tudjon ezekből információkat gyűjteni, azokat letölteni, pl.: szövegfájlba.	Ismerje a multimédiás anyagok használatát: betöltés, katalógus, tartalomkiválasztás, letöltés. Tudjon lejátszani zenei és videó- (DVD-) felvételeket, tanári felügyelettel és önállóan.

6. INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Dobozos CD-ROM megtekintése, feliratok kezelése. A program, mint szellemi termék. A szellemi termék védelme.	Hologram, feliratok. Szellemi termék. Mit kell megfigyelni egy dobozos szoftveren?	Kísérje figyelemmel egy adott szellemi termék hasznosításának útját. Tanulmányozza egy CD-formátumú termék hologramját, licenstszerződését.	CD-n kapott jogtisztta és korlátos programok közötti különbségtétel. A kiválasztás képessége. Ismerje fel a hologramot és a licenstszerződést.

7. KÖNYVTÁRI INFORMATIKA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Ismerje a <i>főbb dokumentumfajták</i> jellemzőit, és tudjon információkat keresni az életkorának megfelelő anyagokból. Legyen képes használni az életkorának megfelelő <i>segédkönyveket</i> . Megadott forrásból <i>tudjon tényeket, adatokat kiemelni</i> . Tudja a felhasznált dokumentum főbb adatait megnevezni.	A könyvtár terei, szolgáltatásai. A könyvkölcsönzés módja. Olvasási szokások alakítása a könyvtárban. Gyermeklexikon használata.	Látogatás az iskolai könyvtárban. Válogatás a korosztálynak készült könyvekből: leporellók, képeskönyvek, mesekönyvek. A könyvtárban elvárt viselkedési szabályok tanulása.	Legyen képes gyermekkönyvek és folyóiratok szerkezetében eligazodni, a kiválasztott szövegrészek <i>tartalmáról beszámolni</i> .

SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

- A tanulók előzetesen ismerjék meg az ellenőrzés, értékelés szempontjait.
- Az összes tanuló, minden munkáját ellenőrizzük és értékeljük, mindenkor; szóban, nem verbális módszerekkel, vagy érdemjeggyel.
- Az értékelésben törekedjünk objektivitásra (pl.: pontozás, táblára felírt értékrend).
- Szóbeli számonkérés (legyen képes elmondani: amit tervezett, készít, vagy gondolt).
- Értékeljük a kreatív, csoportban, vagy egyénileg végzett munkát.
- Szövegszerkesztés, rajz, minta, leírás alapján.
- Ötletek bemutatása számítógépes módszerekkel.
- Tanulással kapcsolatos, hálózatról, vagy CD-ről letöltött gyűjtőmunka közszemlére bocsátása, kiállítása.
- Szabadpolcos kiválasztás figyelembevétele adott téma keresése kapcsán.
- Feladatlapok kitöltése (pl.: munkafüzetben).
- Feleletválasztásos kérdőív összeállítása és kitöltése.
- Adott felhasználói környezetben megoldott feladatok, problémák értékelése (pl.: szövegfájlok).

6. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 37 – heti óraszám: 1

Témák	Új tananyag feldolgozása	Gyakorlás	Összefoglalás, ellenőrzés	Teljes óraszám
1. Az informatikai eszközök használata	2	4	1	7
2. Informatika-alkalmazói ismeretek	2	4	1	7
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel	3	4	1	8
4. Infokommunikáció	1	3	0	4
5. Médiainformatika	1	3	0	4
6. Információs társadalom	1	2	0	3
7. Könyvtári informatika	1	2	1 ²	4

1. AZ INFORMATIKAI ESZKÖZÖK HASZNÁLATA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Célszerű szoftverkörnyezet kialakítása: alaplap, processzor, perifériák. Az interaktív felület (környezet) néhány beállítása (pl.: képernyő). A számítógép működésének matematikai alapjai: a kettes számrendszer. Kódolás. Keresés, csere, helyesírás. Adataink elhelyezése: könyvtári architektúra.	Alaplap, processzor, architektúra. A felület egyéni beállítása (pl.: háttérkép, képernyőkímélő). Az ASCII-kód kifejtése: számítógépes alkalmazás a NumLock billentyűkombinációval (szövegbeviteli kódok segítségével). Helyesírás, keresés, csere alkalmazása. Az operációs rendszer logikai és fizikai állománykezelése: könyvtárszerkezet.	Számítógép megbontott változatának szemlélése: alaplap, processzorok, tároló egységek. A megjelenés beállításainak konkrét megismerése (pl.: képernyő). Az ASCII-kód alkalmazása. Szöveg helyesírás-ellenőrzése, a javasolt formátumok célszerű (tudatos) alkalmazása. Állománykezelő program megismerése.	Ismerje a számítógép felépítését és legfontosabb perifériáit. Legyen tisztában a kettes számrendszer szerepével a működésmegértésben; tudja azt kezelni a kódolás (ASCII) tekintetében. Legyen képes egyszerű szövegek helyesírás-ellenőrzésére, a kapott jelzések felismerésére. Tudjon szóra keresni, azt cserélni. Tudjon adatokat tárolni az adott számítógép háttértárában, ismerje a létrehozás módszerét.

2. INFORMATIKA-ALKALMAZÓI ISMERETEK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Karakter (jel), szó, mondat megkülönböztetése, kezelése. Képek beillesztése, esztétikus megjelenítés biztosítása.	A szövegszerkesztés alapjai: karakter, szó, mondat. Képek beillesztése szöveges dokumentumba.	A billentyűzet karakterkiosztása (funkció, vezérlő, alfanumerikus, numerikus, kurzorkezelő). Képek, grafikák beszúrása.	Ismerje a billentyűzet karaktereit, tudja azokat célszerűen használni. Ismerje a karakterkódolás lehetőségeit: típus, méret, szín, különlegességek, stílusok, háttérszín, animáció. Ismerje a szó és a mondat kezelését, együttes formázását. Tudjon képet, grafikát beszúrni, megfelelő szöveggörnyezetbe.

3. PROBLÉMA MEGOLDÁS INFORMATIKAI ESZKÖZÖKKEL

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A Logo-program használata gyakorlati feladatok megoldására. Matematikai ismeretek kamatoztatása a program használata során.	Rajzolás, ismétlés, egymásba ágyazott ismétlések, véletlen számok generálása, eljárások, eljáráshívás.	Síkbeli ábrák készítése, struktúrájuk tanulmányozása. Mozgó ábrák készítése. Kifestés, záródó alakzatok, elfordulások, törött vonal. Az ismétlés kulcsszava. Szabályos sokszögek rajzolása. Ismétlések a rajzolásban, egymás után.	Ismerjen fel egyszerű matematikai (számelméleti és geometriai) problémákat, tudjon azoknak megfelelő programnyelvi ³ válaszokat prezentálni.

4. INFOKOMMUNIKÁCIÓ

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Az elektronikus levelezés. Levél küldése és fogadása.	Válaszadás, továbbítás. Levelek rendszerezése. Letöltés, mentés. Webszolgáltatók.	Regisztráció e-mail felületen. A levelezés etikai feltételei és veszélyei. Letöltés weboldalakról és e-mail-ekből. Hogyan különböztethetők meg a webszolgáltatók?	Ismerjen egy elektronikus levél küldésére alkalmas felületet. Tudjon regisztrálni ezen a felületen önálló e-mail címet. Legyen tisztában az e-mailezés etikai szabályaival. Tudjon megkülönböztetni (indoklással), különböző webes szolgáltatókat, legyen képes értelmezni az adott címeteket. Legyen képes zenét, szöveget, képet stb. letölteni adott weboldalról, tudja azt elmenteni célkönyvtárba.

5. MÉDIAINFORMATIKA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata. A tanuláshoz szükséges tartalmak letöltése (multimédiás változatok is).	Címszavas és tematikus keresők megismerése. Flash-memória használata (pl.: MP3).	Címszavak és témák szerinti keresés a hálózaton. A kapott tartalmak mentése szövegfájlba. A flash-memória használata. Anyaggyűjtés adott tantárgyakhoz.	Tudjon témára és szóra keresni az interneten. Legyen képes a kapott információt menteni, értő módon felhasználni, pl.: a tanulásban. Tudja a kapott tartalmat logikailag elrendezni, képpel, illusztrációkkal kiegészíteni.

6. INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Szabadon felhasználható források. Személyes adatok fogalma. Az informatika rövid története.	A freeware-programok letöltése, használata. A shareware-programok letöltése, időleges használatuk. Személyes adatok megóvása (pl.: azonosító, jelszó, tanulmányi eredmények stb.). A nulladik generációs próbálkozások (abakusz, Pascal, Babbage stb.).	Rövid, célirányos programok keresése és letöltése a hálózatról. A programok elhelyezése háttértáron. Észrevételek, rövid tendenciák a történetiség alapján.	Tudja, hogy a szoftver szellemi termék. Legyen tisztában az adatvédelem alapjaival. Ismerje fel a történetiségben a jövőkép, az iteráció és a gazdasági fejlesztés hatásait. Legyen igénye a ma infotechnológiájának megismerésére, alkotó alkalmazására.

7. KÖNYVTÁRI INFORMATIKA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Hagyományos és új információs eszközök a könyvtárban. Egyszerűbb irányított forrás- és információkeresés direkt eszközökben és a helyi adatbázisban. Tanuláshoz keresőkérdések megfogalmazása.	Papíralapú és digitális ismerethordozók. Az ismerethordozók nyilvántartásának rendje. Adott ismerethordozón az információk kinyerése, keresése. Tájékozódás az iskolai könyvtárban.	Ismerje a nyomtatott anyagok hozzáféréseinek módját. Tudjon keresni a tartalomjegyzékben vagy betűrend szerint (pl.: lexikonban). Kezelje a digitális (illetve elektronikus) ismerethordozókat. Emelje ki a tartalmakból a lényegét, melynek során keresőkérdésekre válaszol.	Igazodjon el az iskolai könyvtárban. Tudjon a célnak megfelelő tartalmú irodalmat (ismerethordozót) találni. Ezekből legyen képes kinyerni a szükséges információkat.

SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

- A tanulók előzetesen ismerjék meg az ellenőrzés, értékelés szempontjait.
- Az összes tanuló minden munkáját ellenőrizzük és értékeljük mindenkor; szóban, nem verbális módszerekkel, vagy érdemjeggyel.
- Az értékelésben törekedjünk objektivitásra (pl.: pontozás, táblára felírt értékrend stb.).
- Szóbeli számonkérés (legyen képes elmondani, amit tervezett, készít, vagy gondolt, illetve tanult.).
- Értékeljük a kreatív, csoportban, vagy egyénileg végzett munkát.
- Szövegszerkesztés rajz, minta, leírás alapján.
- Problémák megoldása interaktív programnyelven (pl.: LOGO).
- Ötletek bemutatása számítógépes módszerekkel.
- Tanulással kapcsolatos, hálózatról, vagy CD-ről letöltött gyűjtőmunka közszemlére bocsátása, kiállítása.
- Szabadpolcos kiválasztás figyelembevétele adott téma keresése kapcsán.
- Feladatlapok kitöltése (pl.: munkafüzetben).
- Feleletválasztásos kérdőív összeállítása és kitöltése.
- Adott felhasználói környezetben megoldott feladatok, problémák értékelése (pl.: szövegfájlok).
- A történetiség állomásainak leírása, felidézése, felismerése.
- Interaktív feleltetőprogram használata.

7. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 37 – heti óraszám: 1

Témák	Új tananyag feldolgozása	Gyakorlás	Összefoglalás, ellenőrzés	Teljes óraszám
1. Az informatikai eszközök használata	2	4	1	7
2. Informatika-alkalmazói ismeretek	3	7	1	11
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel	3	5	1	9
4. Infokommunikáció	1	3	0	4
5. Médiainformatika	1	1	0	2
6. Információs társadalom	1	1	0	2
7. Könyvtári informatika	0,5	0,5	1 ⁴	2

1. AZ INFORMATIKAI ESZKÖZÖK HASZNÁLATA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Műveletek fájlokkal és mappákkal. Tömörítés, kicsomagolás. A tömörítőprogram lehetőségei. Víruskeresés, vírusmentesítés.	Az operációs rendszer. Állomány (mappa) létrehozása, átnevezése, másolása, mozgatása. Az állomány attribútumainak meghatározása. Veszteséges és adatvesztés nélküli tömörítés, kicsomagolás.	Könyvtárfa létrehozása. Különböző állománytípusok megismerése. Állományok tulajdonságainak meghatározása, értelmezése. Be- és kicsomagolás módszere, jelentősége.	Legyen alapvető jártassága az állományok és mappák kezelésében, létrehozásban. Ismerje a tömörítés végrehajtásának módszerét és jelentőségét. Tudjon megkülönböztetni alapvető állománytípusokat (szöveg, kép stb.). Ismerje a veszteséges és veszteség nélküli

	Egy víruskezelő program megismerése.	Víruskeresés észlelése, rezidens program esetében. Víruskeresés indítása, tranziens program esetében.	tömörítés különbségét. Tudjon rezidens, vagy tranziens víruskeresővel dolgozni, elkerülve az operációs rendszer használatának későbbi anomáliáit.
--	--------------------------------------	--	--

2. INFORMATIKA-ALKALMAZÓI ISMERETEK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Adatok megjelenítésének lehetőségei a szövegszerkesztésben. Az adatok grafikus ábrázolása (célszerűség, olvashatóság, esztétikum). Táblázatkezelés adatok tárolására, egyszerű számítási (elsősorban statisztikai) feladatok megoldására. Képletek létrehozása, hivatkozások alkalmazása. .	Táblázat rajzolása, egyszerű diagramok készítése szövegszerkesztőben, táblázatkezelőben. Táblázatkezelő program kezelése. Adatok tárolása, számítások adatokkal. Vágólap használatával a különböző dokumentumtípusok integrálása egy helyre (pl.: szövegdokumentumba). Táblázatkezelésben és szövegszerkesztésben az adatok grafikus ábrázolása. Diagramok létrehozása, a célszerűség és esztétikum igényei szerint. Képletek létrehozása, hivatkozások segítségével. Statisztikai függvények: =DARAB();=DARABTELI(;); =DARAB2(); =MIN(); =MAX();=ÁTLAG (); = SZUM()	Hétköznapi feladatok (pl.: családi költségvetés, osztály adatai stb.) megjelenítése szövegszerkesztőben, és/ vagy táblázatkezelőben. Mértékegységek, táblaformátumok használata. Kapcsolat az adatok között (képletek). Hivatkozások értelmezése (abszolút, relatív, vegyes). A legegyszerűbb statisztikai függvények értelmezése, alkalmazása.	Tudjon hétköznapi feladatokat adatokként megjeleníteni, kezelni szövegszerkesztőben, táblázatkezelőben. Tudjon használni táblázatkezelő programot. Legyen képes az adatok értelmezésére és kezelésére. Ismerje a különböző programok közötti objektumátvitel lehetőségeit. Tudja az adatokat célszerű, esztétikus diagramon megjeleníteni. Tudjon matematikai ismereteinek megfelelő képleteket alkotni, azt eredménnyel használni. Ismerje a statisztikai alapfüggvények értelmét, tudja azokat alkalmazni a célnak megfelelően.

3. PROBLÉMAMEGOLDÁS INFORMATIKAI ESZKÖZÖKKEL

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Adott feladat (probléma) megoldásához algoritmus készítése (tervezés, megvalósítás, végrehajtás). A megoldás során szükséges adatok és az eredmény összevetése.	Elemi és összetett adat. Az algoritmus leírásának eszközei (pl.: struktogram, programlista). A program lépésenkénti futtatása, hatékonyságelemzés. Program eredményeinek áttétele más környezetbe. Programozási nyelv használata ⁵ során kapott grafikák, adatok áttétele szövegszerkesztőbe, táblázatkezelőbe vagy grafikai környezetbe.	Az iskolai életéhez kapcsolódó problémák megoldása, interaktív programnyelv (fejlesztői környezet) segítségével. A tanulók válasszanak (kapjanak) adott problémát. Ennek alapján tervezzék a megoldás menetét, a használni kívánt programokat, majd – szóbeli egyeztetés után – oldják meg a feladatot önálló vagy projekt munkában.	Tudjon adott problémát modellezni algoritmus segítségével. Legyen képes a hatékony, gyakorlattal adekvát eredmények (programfutás, környezet) értékelésére. Tudjon egyéni vagy csoportmunkában az iskolai életéhez kapcsolódó, több forrást alkalmazó dokumentumot készíteni (pl.: programozási nyelven készült grafikát, kiszámított értéket áthelyezni szövegdokumentumba, vagy táblázatkezelőbe).

4. INFOKOMMUNIKÁCIÓ

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A tematikus és kulcsszavas keresés lehetőségeinek és módszereinek megismerése, hatékony és céltudatos használatának képessége. Szöveges és képi információk elhelyezése az internetről.	Tematikus és kulcsszavas keresők. A keresés indítása. A szűkítés interaktív és/vagy logikai kulcsokkal történő szűkítése. A szöveg- és képelhelyezés technikája.	Adott témakör keresése, tájékozódási (tanulási) jelleggel. Előzmények, Kedvencek, Kutatás, Szerkesztés megismerése és használata. Adott témakörben, meghatározott terjedelmű, dokumentum készítése.	Tudjon hatékonyan és céltudatosan információt szerezni az internetről a tematikus és kulcsszavas keresés eszközeinek felhasználásával. Legyen képes dinamikusan kezelni a kapott adatokat. Tudjon képet, szöveget elhelyezni az internetről.

5. MÉDIAINFORMATIKA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Az informatikai eszközök szerepének felismerése és használata a megismerési folyamatban és a szórakozásban.	Hagyományos (könyv, folyóirat, rádió, zene, TV, film) és az informatikai eszközökkel támogatott média. A hagyományos médiumok informatikai eszközökkel történő megjelenítése: e-könyv, e-szótár, digitális hangtechnika, rádiózás, televíziózás.	E-könyv, e-szótár használata (pl.: rövid szöveg fordítása e-szótár segítségével). Hangzó anyag letöltése internetről. Oktatási célú kisvideók letöltése internetről (pl.: Sulinet)	Ismerje fel a hagyományos média informatikai eszközökkel megjelenített változatának néhány lehetőségét. Tudja használni az interneten rendelkezésre álló irodalmi anyagokat, fordítóprogramokat (szótárakat). Legyen képes letölteni hangzó anyagokat és oktatási célú kisvideókat.

6. INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A fogyasztói szokások változása az elektronikus média megjelenésével. Az infokommunikációs világban kialakult alapvető viselkedési szabályok.	Kapcsolt reklámok. Fogyasztói szokások megszerzése, pl.: az elektronikus levelezés regisztrálásakor. Kötelező és nem kötelező adatok megadása. Elektronikus kereskedelem. Alapvető viselkedési szabályok.	A médiában jelentkező reklámdömping káros hatásai. Az internetes felületeken kapcsolt reklámok direkt hatásai. Adataink védelme a hálózat használata során. Egy fiktív vásárlás lebonyolítása webes felületen. Példákon keresztül bemutatni az infokommunikációs világ alapvető viselkedési szabályait (pl.: mobiltelefon, csevegőprogramok stb.).	Tudja elmondani, leírni a médiában megjelenő erőszakos reklámok káros hatásait a fogyasztói szokásokra. Tudja elmondani, leírni az infokommunikáció előnyeit a fogyasztói szokások alakításában. Tudja alkalmazni az infokommunikáció alapvető etikai szabályait, viselkedjen a szabályoknak megfelelően.

7. KÖNYVTÁRI INFORMATIKA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A kézikönyvtár összetételének és tájékozódásban betöltött szerepének megismerése A kézikönyvtár jellemző könyvtípusainak használata szaktárgyi feladatok megoldásában. Különböző típusú könyvtárak megismerése könyvtárlátogatással, ill. közvetett forrásokból. A Sógó használatának megismerése.	Kézikönyvtár: könyvtípusok, használati jellemzőik. Könyvtártípusok: nemzeti könyvtár, szak-, köz- és iskolai könyvtár. Az egyes operációs rendszerekhez és azok alatt futó programokhoz rendelt Sógó-k megismerése, használata.	Kézikönyvtár megismerése. A kézikönyvek egyes típusainak kézbevétele, tanulmányozása. A kézikönyvek használatának jellemzőinek megismerése az információkeresésben, forráselemzésben, kutatásban, gyakorlati feladatok megoldásában. Használja a Sógó-t egy adott eljárás, feladat megoldásának segítésére.	Tudja, hogy milyen könyvtípusok tartoznak a kézikönyvtárhoz. Tudjon információt keresni segédkönyvekben (szótár, lexikon, enciklopédia). Szerezzen tapasztalatokat a lakóhelyi közművelődési könyvtárban. Tudja, hogy hazánk nemzeti könyvtára az Országos Széchényi Könyvtár. Ismerje a Sógó felépítését, az ott található információk megszerzésének módját és azok gyakorlati felhasználását (alkalmazását).

SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

- A tanulók előzetesen ismerjék meg az ellenőrzés, értékelés szempontjait.
- Törekedjünk az összes tanuló minden munkáját ellenőrizni és értékelni szóban, vagy érdemjeggyel.
- Az értékelésben törekedjünk a teljes objektivitásra (pl.: pontozás).
- Szóbeli számonkérés (legyen képes elmondani amit tervezett, készített vagy gondolt, illetve tanult.).
- Értékeljük a kreatív, csoportban vagy egyénileg végzett munkát.
- Szövegszerkesztés rajz, minta, leírás alapján.
- Problémák megoldása a dokumentumok közötti átjárhatóság igénybevételével.
- Ötletek bemutatása számítógépes módszerekkel.
- Kézikönyvtár kezelése, célfeladatok megoldásának szintje.
- Feladatlapok kitöltése (pl.: munkafüzetben).
- Feleletválasztásos kérdőív összeállítása és kitöltése (pl.: az utolsó négy témakör mérésekor).
- Adott felhasználói környezetben megoldott feladatok, problémák értékelése (pl.: táblázatkezelés).
- Interaktív feleltetőprogram használata.

8. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 37 – heti óraszám: 1

Témák	Új tananyag feldolgozása	Gyakorlás	Összefoglalás, ellenőrzés	Teljes óraszám
1. Az informatikai eszközök használata	1	2	0	3
2. Informatika-alkalmazói ismeretek	6	12	2	20
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel	3	5	1	9
4. Információs társadalom	1	2	0	3
5. Könyvtári informatika	0,5	0,5	1 ⁶	2

1. AZ INFORMATIKAI ESZKÖZÖK HASZNÁLATA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz célszerű kiválasztása.	Digitális fényképezőgép (kamera) bemutatása. Lapszkennner használata. Nyomtatási feladatok (megosztott nyomtató használata, nyomtatás megszakítása, nyomtatási feladat törlése, nyomtató átirányítása). Auditív perifériák megismerése. A korábban megismert háttértárak és perifériák alkalmazása.	A rendelkezésre álló hardvereszközök használatának megismerése. Kiscsoportos formában, különböző hangzó, képi anyagok előállítása, kezelése, mentése. A megismert eszközök segítségével többforrású dokumentum előállítása.	Ismerje a számítógépes környezet adott eszközeinek használatát, tudja azokat célszerűen kiválasztani adott feladat (probléma) megoldására.

2. INFORMATIKA-ALKALMAZÓI ISMERETEK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Szövegszerkesztési ismeretek bővítése. A prezentációkészítés alapjai. Táblázatkezelő program használata logikai, statisztikai, matematikai, mátrix-típusú feladatok megoldására. Felhasználói diagramok készítése.	Szövegszerkesztés: bekezdés- és szakaszformázások. Táblázatok készítése. Prezentációkészítés: beépített formátumok használata. Dia háttérének, betűszínének beállítása. Diatartalmak beillesztése: szöveg, kép, rajzobjektum. Diarendezés, áttűnés, vetítési idő, egyszerű animációk. Diavetítés. Logikai függvények (pl.: =HA()). Statisztikai függvények (pl.: =ÁTLAGA(); =MIN2() stb.) Matematikai függvények (pl.: =KEREKÍTÉS(); =SZORZAT() stb.) Mátrix függvények (pl.: =HOL.VAN()). Felhasználói diagram.	Először mintalapok, majd feladatsor (leírás) alapján, reprodukció, illetve nyersdokumentum formázása, tanári közreműködéssel (bemutatással). Karakter-, bekezdés- és szakaszformátumok önálló használata. A táblázatkezelő néhány lehetőségének bemutatása, gyakorlása, majd önálló alkalmazása. (A táblázat formázása.) Szabadon választott témakörben egyoldalas szövegdokumentum készítése, rendezett formában. Tanári bemutatással, 3-4 diából álló sorozat készítése, vetítése. Megadott témában képek és nyers szöveg, valamint <i>nyomtatott minta (vázlat)</i> alapján, diasor készítése önállóan, vagy kiscsoportos munkában. Gyakorlati feladat megoldása a felsorolt függvénytípusokkal és diagramokkal, tanári útmutatás alapján. Differenciált munka szervezése; a nehezebben absztrahálható függvénytípusok alkalmazása.	Ismerje a bekezdésformázásokat: behúzások, igazítások, térköz, sorköz, felsorolás és számozás, szegély és mintázat. Tudja a tabulátorokat használni. Ismerje a táblázatkezelő és a tabulálás felcserélésének lehetőségeit. Ismerje a hasábra tördelés szabályait, tudja azt a gyakorlatban végrehajtani. Tudjon minta, leírás alapján megfelelő prezentációt készíteni, azt levetíteni. Ismerje a táblázatkezelő néhány logikai, statisztikai, matematikai és mátrixfüggvényét, tudja azokat tanári irányítással használni. Tudjon kiscsoportban dolgozni (projektmunka).

3. PROBLÉMAMEGOLDÁS INFORMATIKAI ESZKÖZÖKKEL

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Adott programozási nyelven egyszerű (pl.: számelméleti, geometriai) problémák ⁷ megoldása.	Véletlenszámok generálása. Eljárásírás, eljáráshívás, eljárások sora. Paraméterezés. Feltételes utasítások. Rekurzió (önmagát hívó eljárás).	Véletlen számok generálása (pl.: egy lottószám). Alakzatok rajzolása, paraméterek értékeinek változtatása. Eljárások sorának alkalmazásával, különböző minták rajzolása. „Ha...akkor”, „Ha...akkor,...különben” utasítástípusokkal különböző eljárások alkalmazása, pl.: grafikai ábrák készítésében.	Tudjon a programnyelv absztrakt szintjén, véletlenszámot generálni. Értse meg és tudja leírni, a célnak megfelelő egyszerű eljárást (pl.: adott hosszúságú vonal rajzolása). Tudja a különböző eljárásokat hívni, alkalmazni. Ismerje a paraméter fogalmát, tudja azt használni a különböző számolási és geometriai feladatokban. Ismerje a feltételes utasítást és a rekurziót, tanári segítséggel legyen képes felhasználni.

4. INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A számítógép történetének tanulságai, a fejlesztések hatásainak felismerése. A változások mai tendenciáinak felismerése és alkalmazása.	A számítógépek generációi és a fejlesztési tendenciák. Banki és hivatali ügyintézés, személyes ügyek számítógépes rendezése.	Irányított tevékenységgel az egyes számítógépes generációk felkutatása kézikönyvtár vagy internet segítségével. A gyűjtőmunka eredményeinek közzététele, közös értékelése, a tanulságok levonása. „Szimulációs” módszerrel, banki ügyletek, hivatali ügyek, személyes igények (pl.: jegyvásárlás, helyfoglalás, szálláskeresés stb.) intézése.	Tudja leírni (elmondani) a számítógépek történetének állomásait. Legyen képes következtetéseket levonni a fejlődéstörténetből. Tudjon csoportmunkában meghatározott terjedelmű és formátumú beszámolót készíteni az egyes állomásokról. Tudja igénybe venni az elektronikus utat ügyeinek intézésében.

5. KÖNYVTÁRI INFORMATIKA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Források keresése szaktárgyi feladatokhoz, tárgyi katalógusok segítségével. A keresett téma kifejezése tárgyszóval, ill. szakjelzettel. A tematikus keresés lépéseinek felismerése, gyakorlása.	Tárgyi katalógusok: szakkatalógus, tárgyszókatalógus. Forrásjegyzék. Cédulázás.	Forráskeresés tantárgyi vagy közhasznú problémák megoldásához a könyvtár tárgyi katalógusaiban. A kiválasztott források lényegének rögzítése cédulázással. Szóbeli vagy írásbeli beszámoló készítése többféle forrás felhasználásával.	Tudja, hogy a tárgyszó, ill. szakjelzet a könyv tartalmát fejezi ki. Tudjon a szakjelzet alapján a szabadpolcon ismeretterjesztő műveket keresni. Legyen képes – segítséggel – egyszerű keresési feladatokat megoldani a tárgyi katalógus felhasználásával.

SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

- A tanulók előzetesen ismerjék meg az ellenőrzés, értékelés szempontjait.
- Igyekezzünk a tanulók munkáit ellenőrizni és értékelni, szóban vagy érdemjeggyel.
- Az értékelésben törekedjünk a teljes objektivitásra (pl.: pontozás).
- Szóbeli számonkérés (legyen képes elmondani szakmai kifejezések használatával, amit tanult vagy amit készített).
- Értékeljük a kreatív, csoportban vagy egyénileg végzett munkát.
- Szövegszerkesztés, prezentáció minta, leírás alapján.
- Problémák megoldása programnyelvi környezetben.
- Ötletek bemutatása számítógépes módszerekkel.
- Céldokumentum összeállítása, gyűjtőmunka segítségével (esetleg csoportmunkában).
- Könyvtári keresés kifejezése tárgyszóval, illetve szakjelzettel.
- Feladatlapok kitöltése (pl.: munkafüzetben).
- Feleletválasztásos kérdőív összeállítása és kitöltése (pl.: az utolsó két témakör mérésekor).
- Adott felhasználói környezetben megoldott feladatok, problémák értékelése (pl.: szövegfájlok, programnyelvi leírások stb.)
- Interaktív feleltetőprogram használata.

A helyi tantervnek kerettantervhez kell illeszkednie, annak fejlesztési követelményeit, témaköreit és tartalmait magába kell építenie. A tanulói teljesítmények értékelésekor nem közvetlenül a kerettantervet, nem is a helyi tantervet kell alapul venni, hanem azt, amit a helyi tantervből valóban kellő mélységgel és lelkiismeretességgel megtanítottunk.

Az informatika kerettanterv a továbbhaladás feltételeiként azokat a tevékenységeket és követelményeket írja elő, amelyek a további eredményes munkához nélkülözhetetlenek. A kerettantervnek ez a része azonban nem az elégséges szintet rögzíti, az függhet más tényezőktől is.

Az átfogó tantárgyi mérésekkel megállapítható a helyi tanterv és a helyi oktatás eredményessége valamely általánosabb - például a kerettantervi - követelményrendszerhez mérten. Az ilyen típusú mérés azonban nem alkalmas a tanulói teljesítmények értékelésére, mert nem képes figyelembe venni a helyi sajátosságokat.

A helyi tantervre alapozott feladatlap viszont már alkalmas lehet a tanulói-tanári teljesítmény diagnosztizálására. Az ilyen mérés-értékelés olyan adatokat szolgáltat, amelyek elemzése felhívja a figyelmet a hibákra, a hiányosságokra és lehetőséget teremt a korrigálásra. Ha helyi tudásszint mérést végzünk, a feladatlapok összeállításánál ügyeljünk az ismert metodikai szempontokra.

Az informatika tantárgy az eszközök **gyakorlati** használatára helyezi a hangsúlyt. Az elméleti feladatok mellett, szerepeltetni kell a (számítógéppel ill. egyéb informatikai eszközökkel megoldandó) gyakorlati feladatokat is. Az ismeretközlésnél nagyobb súlyt kap a készség-, képességfejlesztés. Amikor azt állítjuk, hogy az informatika gyakorlatorientált készségfejlesztő tantárgy, valójában nem egészen az elmélet és a gyakorlat arányára gondolunk. A gyakorlat szó itt a különféle szoftverek (eszközök, rendszerek) használatára, kezelésére utal és nem arra, hogy a jobbra manuálisan végzett kommunikációs műveletek közben nem kell megfeszített szellemi (problémamegoldó, logikai vagy kreatív művészi) munkát végezni. Ezt a számonkérésnél és értékelésnél is szem előtt kell tartanunk.

Fontos az is, hogy elegendő idő álljon rendelkezésre a feladatsor megoldásához. Törekedni kell arra, hogy a feladat megoldásához más szaktárgyi tudást és készséget, vagy egyéb ismeretet csak minimális mértékben használjunk, helyesebben, ha használunk, akkor azt kellő alapossággal

ismertessük, értelmezzük. (Különben nem csak informatika-tudást értékelünk, hanem pl. a matematikatudást vagy szövegértést is.) A feladatok ne legyenek sem túl szokatlanok, sem túl bonyolultak, az órai gyakorlathoz igazodjanak. De legyen olyan feladat is, amely a tehetségesebb és gyakorlottabb tanulóknak szól. A feladatlapnak kellő számban kell tartalmaznia egyszerű, az adott téma alapvető ismereteire építő, begyakorolt rutinfeladatot. Ezeket a feladatokat az érdeklődő, szorgalmas de az informatika iránt nem túl fogékony tanulók is sikeresen megoldják, így elkerülhetők a felesleges kudarcélmények. Ne feledjük, az informatikaoktatás egyik általános célja; fenntartani a tanuló érdeklődését az informatika iránt. Minden feladat egyértelmű legyen, pontosak legyenek az utasítások. Következtesen használjuk a fogalmakat és a konvenciókat. Csak azt szabad értékelni, amit a feladat egyértelműen kér (előír). A tanulónak ne kelljen kitalálnia, hogy a kérdéseken túlmenően mire vagyunk még kíváncsiak. Amit a feladat kérdez, azt viszont mindenképpen értékelni kell.

A tanulók számonkérése során a hagyományos osztályozás mellett használjuk a rövidebb-hosszabb szóbeli értékelést is. Legyünk következetesek és igazságosak. Különböztessük meg a diagnosztikus értékelést a minősítő értékeléstől. A tanulást segítő diagnosztikus értékelés úgy hatékony, ha megadjuk a javítás lehetőségét, hiszen legfőbb feladatunk a tanuló informatikai kompetenciáinak fejlesztése. Ez az értékelés a tanulási folyamat irányításának eszköze, nem a tanulók rangsorolása. Ezzel szemben a végső minősítő jegynek az informatika tudásszintet kell tükröznie, nem más szaktárgyi tudást, nem a magatartást vagy egyéb szempontot.

A tanulók számonkérése értékelése és önértékelése lehetőleg sokféle formában szóbeli, írásbeli és gyakorlati módon elegendő gyakorisággal történjen. Javasolt a folyamatos órai ellenőrzés és értékelés, például ellenőrző kérdések, gondolkodtató kérdések formájában, vagy egy-egy gyakorlati részfeladat megoldása kapcsán.

Szóbeli felelet lehet egy-egy kérdésre adott válasz, hozzászólás, kiselőadás, például az informatika történetéből, beszámoló valamely összetett feladat megoldásáról. Írásbeli munka lehet fogalmakat, ismereteket, vagy a problémamegoldást ellenőrző dolgozat, nagyobb otthoni vagy könyvtári munkára építő házi dolgozat, vagy témazáró elméleti feladatlap. A tanulóknak legtöbbször gyakorlati feladatokat kell megoldaniuk az operációs rendszert és a különböző alkalmazásokat vagy a könyvtárat használva.

A házi feladatok csak szorgalmi vagy nem rendszeres feladatok lehetnek, mert nincs minden tanulónak számítógépe, illetve nincs elegendő délutáni gépidő az iskolákban. Javasolt a csoportmunka, amelynek során a tanulók önálló munkavégzéssel oldanak meg komplex (érdekes!) feladatokat, a tanultakat a gyakorlatban alkalmazzák. A munka célja lehetőleg hasznos, szép, érdekes "termék" legyen.

A tanterv megvalósításának tárgyi feltételei

Az informatika oktatásához szaktanterem szükséges: elektromos hálózat, fehértabla, ergonómiailag megfelelő számítógépasztalok, megfelelő világítás. Annyi számítógép, hogy lehetőleg minden diáknak jusson. Szükséges helyi hálózat szerverrel, nagysebességű internet kapcsolattal, hálózati nyomtatóval és szkennelvel. Ajánlott projektor, amely segíti a tanári bemutatást, az irányított közös munkát.

Az informatika kerettanterv feltételezi a multimédia számítógépes hátteret, megfelelő méretű memóriával és háttértárakkal CD-vel (DVD-vel), hangkártyával, hangszóróval, mikrofonnal. Feltételezi továbbá a jogtiszt programokat: grafikus operációs rendszert, szükséges segédprogramokkal, (vírusellenőrző, tömörítő programokkal, lejátszó programokkal) böngésző, rajzoló, képszerkesztő programokkal, továbbá szövegszerkesztőt, táblázatkezelőt, bemutató-

készítőt, valamint magas szintű programozási nyelvet. Szükségesek az oktatóprogramok és a digitális oktatási anyagok. Használni kell a Sulinet Digitális Tudásbázis ingyenes oktatási segédanyagait is.

Célszerű az informatika szakteremben nyomtatott anyagokat is hozzáférhetően elhelyezni: hardver dokumentációt, felhasználói kézikönyveket, programozói kézikönyvet, feladatgyűjteményeket, számítástechnikai szakszótárt, szakkönyveket, folyóiratokat, transzparenszeket és képeket.

Legalább néhány példányban szükség van más informatikai eszközökre is: digitális fényképezőgépekre, tévére, játék- és oktatórobotokra, mobiltelefonokra, számítógépekre. A hatékony oktatáshoz szükséges egy iskolai könyvtár is.

Az informatika oktatásához a megfelelő tankönyv ajánlott, amely alkalmas egyéni tanulásra, felkészülésre is. A saját jegyzet készítése fontos, de nem pótolja a rendszerezett ismereteket nyújtó tankönyvet. A tanulás tanítása az informatika tantárgynak is feladata. A multimédia oktatóprogramok és oktatási részanyagok széles skálája segíti az önálló tanulást. A papír alapú tankönyv mellett, célszerű „digitális könyvet” (digitális oktatási anyagot) is használni, különösen, ha több tanulónak van otthon számítógépe. Fontos, hogy a hagyományos tankönyv és az „elektronikus könyv” is vegye figyelembe a fejlesztési követelményeket, a tartalmakat és a belépő tevékenységeket.

TERMÉSZETISMERET

Alapozó szakasz

5-6. évfolyam

Az intézményi gyakorlatnak megfelelően az 5-6. évfolyamos természetismeret tantárgy az „Ember a természetben” és a „Földünk-környezetünk” műveltségterületek tartalmait egységes tantárgyba foglalja össze. Több ponton kapcsolódik az „Ember és társadalom” műveltségterület egyes témaköreihez is.

A tantárgy tanítása során a tanulók korszerű természettudományos alpműveltséget szereznek, és formálódik a természettudományos világmépük is. Az alapozó szakaszban megszerzett ismereteik és képességeik magasabb szinten továbbfejlődnek, és az újabb tapasztalatok megszerzésével kiszélesednek.

A tárgy tanításának fontos alapelve, hogy a tanulók a természeti jelenségeket egységükben és komplex módon értelmezzék. Ennek érdekében az élő és élettelen természet biológiai, földrajzi, fizikai, kémiai alapjelenségeit – ahol erre lehetőség van – integráltan dolgozza fel.

A tárgy tanulása során a tanulók érzékelik a Föld és a természeti jelenségek egységét, az élő és élettelen természet szoros kapcsolatát. A sikeres tanulás elengedhetetlen feltétele a tárgy iránti érdeklődés felkeltése, és magas szinten tartása, továbbá a természeti környezetben zajló folyamatok megfigyelésével a közvetlen tapasztalatszerzések biztosítása.

A TERMÉSZETISMERET TANTÁRGY TANÍTÁSÁNAK CÉLJAI ÉS ALAPELVEI

A TANÍTÁS CÉLJAI

A **természetismeret** tantárgy oktatásának-nevelésének céljai tartalmukban és szemléletükben az 1–4. évfolyamos **környezetismeret tantárgyra épülnek**, azzal egységes rendszert alkotnak. A természetismeret tantárgy pedagógiailag az ott elsajátított ismeretekre, képességekre, beállítódásokra alapoz. A tantárgyi koncentráció elvének megfelelően visszatér a korábban megszerzett ismeretekre, de azokat magasabb szinten kibővíti és továbbfejleszti.

1. A komplex szemlélet érvényesítése

Az élő és élettelen természetet **komplex módon**, a maga összefüggéseiben, kölcsönhatásaiban, konkrét valóságában, **interdiszciplináris szemlélettel kell a tanulókkal megismertetni**.

Ez egyben azt is jelenti, hogy a természetismeret tantárgy nem az egyes résztudományok alapjait tartalmazza, nem azok elvont fogalmi rendszerét és definícióit tanítja.

2. A képességek fejlesztése

Az 5–6. évfolyamos tanulók gondolkodása képszerű, az elvonatkoztatás képessége még kezdetleges. A megismerési folyamatban ezért döntő a **sokoldalú érzéki megismerésen** alapuló **tapasztalatszerzés**. Ennek módszerei: az élő és élettelen természet sokféleségének megfigyelése, közvetlen tapasztalatok szerzése, vizsgálódások, kísérletek, mérések, összehasonlítások végzése stb. Az így kialakult **képzetek** biztosítják, hogy a természetben zajló folyamatokat, összefüggéseket felfogják, megértsék, helyesen értelmezzék, és reálisan szemléljék.

A tapasztalatszerzéssel párhuzamosan fejlődnek a tanulók értelmi képességei.

Az **értelmi képességek** közül a megfigyelőképesség fejlesztése, a fogalomalkotáshoz szükséges emlékezet és a gondolkodási műveletek gyakorlása a cél. A tárgy tanulása során képessé kell válniuk tapasztalataik, képzeateik alapján összehasonlítások végzésére, következtetések levonására, általánosításokra és elemi szinten ítéletek megfogalmazására, problémák felvetésére, ill. megoldására.

A tantárgy keretében fejleszteni kell önálló ismeretszerzési képességüket. Ennek érdekében végezzenek minél több önálló megfigyelést, majd legyenek képesek a megfigyelések eredményét elemezni, a lényeges jegyeket kiemelni, és önállóan véleményyt formálni.

Legyenek képesek egyre nagyobb önállósággal – egyéni érdeklődésüknek megfelelően is – ismereteket szerezni, és az információforrásokat (ismeretterjesztő irodalom, elektronikus média stb.) felhasználni.

3. A környezettudatos magatartás kialakítása

A természetismeret tanítása során ki kell alakítani a környezet állapota iránti pozitív attitűdöket. Ennek érdekében a tanulóknak közvetlen tapasztalatokat kell szerezniük lakóhelyük és környékének, majd a hazai tájak legjellemzőbb füves, fás, vizes élőhelyeinek környezeti állapotáról, az élőhelyek veszélyeztetettségéről, a szennyezések formáiról és következményeiről.

A környezetet veszélyeztető tényezők tudatosításával párhuzamosan kell megismerniük a hazai tájak élő és élettelen természeti értékeit, mivel védeni csak azt lehet, amit ismerünk.

A hazai tájak élőhelyei, élőlényei, valamint az élettelen környezetükkel való szoros kapcsolatuk bemutatásával kell megalapozni az ökológiai szemléletet, a környezetük iránti felelősségtudat fejlesztésével pedig a környezettudatos magatartást.

A tárgy tanításának célja, hogy a megszerzett ismeretek, képességek, a formálódó természettudományos szemlélet és gondolkodásmód biztosítsa a tanulóknak a rá épülő tantárgyak eredményes tanulását, valamint alapozza meg a **7. évfolyamtól a természettudományos tantárgyak** (biológia, egészségtan, földrajz, fizika, kémia) sikeres elsajátítását.

A TERMÉSZETISMERET TANÍTÁSÁNAK ALAPELVEI

A **Nemzeti alaptanterv „Kiemelt fejlesztési feladatai”** az uniós elvárásokat is figyelembe véve készültek. Mindezek alapján a **természetismeret tanításának alapelvei** a következők:

A tanulók **énképe és önismerete** alapjaiban meghatározza bármilyen jellegű tevékenységük irányát, aktivitását és hatékonyságát. Ha a tanuló elvárása (igényszintje) alacsony saját teljesítményével szemben, akkor az aktivitása, a tanulási teljesítménye alacsony színvonalú lesz. A jó énképpel rendelkező tanulók többnyire sikerorientáltak, aktívak, kezdeményezők, és szeretik az önállóságukat érvényesíteni. A rossz énképű tanulók kudarckerülők, önállótlanok, nem szívesen vállalnak feladatokat, mivel félnek a sikertelenségtől, a kudarcoktól.

A természetismeret tanításában – az énkép alakítása érdekében – folyamatosan motiválni kell a tanulókat, hogy elfogadják, és magukénak érezzék a tantárgy által közvetített értékeket. A tárgy tanítási céljainak elfogadása akkor sikeres, ha a tanulók a mindennapi életük során látják az elsajátított ismeretek és képességek értelmét, fontosságát. Az elvont, elméleti jellegű tananyag a 10-12 éves életkorban nem alkalmas az énkép ilyen irányú fejlesztésére. A tárgy tanítása számos alkalmat teremt a tanulóknak önmaguk megismerésére, a felelősségtudatuk kialakítására, az önállóságuk és az önművelődés igényének fokozatos fejlesztésére is.

Az énkép és az önismeret kialakításában jelentősége van a folyamatos tanári értékelésnek. Ez akkor fejlesztő hatású, ha jobbtó szándékú, kellően objektív és mindig segíti a tanulót hiányosságai kiküszöbölésében. Ötleteket, javaslatokat ad a hatékonyabb tanuláshoz, illetve megerősíti a tanuló pozitív tevékenységeit, segíti mindezek megszilárdítását és tartóssá tételét. A

tanulók énképének fejlesztéséhez közvetlen, elfogadó, személyközpontú, empátikus tanár kell. Ha nem rendelkezik a felsorolt képességekkel, az értékelés nem éri el célját.

Az önbírálat, a reális önértékelés képességének kialakítása szintén fontos eszköz az énkép és az önismeret fejlesztésében.

A természetismeret tanításának sajátos lehetőségei vannak a **hon- és népismeret** kiemelt fejlesztési feladat területén.

Mind a földrajzi, mind a biológiai tartalmak feldolgozása során bővül a hazáról alkotott kép. Megismerik a szülőföldjüket, annak tágabb környezetét, majd hazánk nagy tájait. Tapasztalatokat szereznek az erdős, a füves, a vizes élőhelyek legjellemzőbb növény- és állatfajairól. A hazaszeretet elmélyítése érdekében mutassuk be az élőhelyek és az élővilág sokféleségét, az élő és élettelen természeti értékeinket.

A hon- és népismeret érdekében az elmúlt évszázadokra visszatekintve mutassuk be a Kárpát-medencében élő emberek és a természet kapcsolatát, együttélését (történelmi ökológiai). Továbbá régi mesterségeket, néprajzi emlékeket, amelyek az ember és a természet több évszázados kapcsolatát szemléltetik (halászat, vadászat, ártéri mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, legeltető állattenyésztés, mezőgazdasági termékek feldolgozása stb.).

Ismertessük, hogyan változott meg ez a kapcsolat és hogyan vezetett a természeti erőforrások kizsákmányolásához, a környezeti állapot romlásához.

Az **aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés** sajátos lehetőségei a természetismeret tanításában:

A lehetőségeknek és érdeklődésüknek megfelelően kapcsolódjanak be a természetvédelmi egyesületek, környezetvédelmi mozgalmak, állatvédő egyesületek gyermek- és ifjúsági tagozatainak a munkájába. Számos helyen arra is van lehetőség, hogy a tanulók bekapcsolódjanak az élőhelyek aktív megőrzésére, rekonstrukciójára, védelmére szerveződő mozgalmak, táborok, egyesületek munkájába.

A felsorolt tevékenység során erősödnek a hazához és annak természeti értékeihez fűződő pozitív érzelmeik, alkalmazhatják a tanórai keretek között megszerzett tudásukat. Mindezek mellett az aktív állampolgári lét elemeit is gyakorolhatják, melynek alapelvei: a társadalmi együttélés szabályainak betartása (erőszakmentesség, emberi jogok tiszteletben tartása) és a demokrácia értékeinek tisztelete. Olyan sajátos állampolgári léthez tartozó képességek is fejlődhetnek, mint a konfliktuskezelés, az együttműködési készség és a társadalmi kapcsolatrendszerek felismerése. Az attitűdök közül pedig a felelősségtudat, az önállóság, a megbízhatóság, a tolerancia és a társadalmilag elfogadott viselkedés.

A környezettudatosságra nevelés

A természetismeret tantárgy alapvető célja a környezeti nevelés, a környezeti kultúra és az ökológiai szemlélet megalapozása. Reálisan elérhető cél, hogy a tanulók életmódjának része legyen a természet védelme, tisztelete és a felelősségteljes magatartás. Lehetőség szerint kapcsolódjanak be közvetlen környezetük természeti értékeinek megővésébe, gyarapításába. Tekintsék megőrizendő értékeknek a hazai élővilág sokféleségét, tudatosítsák, hogy azok pótolhatatlan értéket képviselnek.

Mindezek mellett hosszabb távú feladat a környezettudatosság fejlesztése, melynek átfogó célja, „hogyan elősegítse a tanulók magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válságelmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését.” (Nemzeti alaptanterv. „Kiemelt fejlesztési feladatok”).

A természetismeret tanulása során folyamatosan megismerkednek a környezeti problémákkal (szennyezések, természetes élőhelyek és élőlények pusztulása stb.). A hazai és távoli tájak életközösségeinek tanításakor mutassuk be az egyes tájegységeket és az életközösségeket közvetlenül veszélyeztető környezeti ártalmakat, valamint azok következményeit.

A hazai példákon kívül szerezzenek ismereteket a Föld globális környezeti problémáiról és azok hatásairól.

A **tanulás tanítása** fejlesztési feladat terén a természetismeret tantárgy a maga sajátos lehetőségeivel járuljon hozzá a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott feladatokhoz: „A tanulás a pszichikum tartós módosulása külső tényezők hatására, tehát nem csupán ismeretsajátítás és a figyelem, emlékezet működése. Tág értelmezése magában foglalja valamennyi értelmi képesség és az egész személyiség fejlődését, fejlesztését. Ez az iskola alapfeladata.”

A tanulás tanításának feladatai:

- az érdeklődés felkeltése a természettudományos tartalmak iránt
- folyamatos segítségadás az elsajátításban lemaradó tanulóknak, a tanulási esélyegyenlőség segítése
- az önállóság fejlesztése az egyéni tanulási feladatok végrehajtásában
- segítségadás a tanulás feltételeinek megteremtésében.

A tanulás hatékonyságának növelése érdekében:

- a természetismeret tanulása során is folyamatosan fejleszteni kell az alapkészségeket (pl. értő olvasás, íráskészség, verbális kommunikáció);
- az értelmes tanulás érdekében, az új témakörök feldolgozásakor mindig építeni kell az előzetes tudásra, a korábbi tapasztalatokra (tantárgyon belüli és tantárgyak közötti koncentráció); meg kell tanítani a természetismeret tanulásának sajátos módszereit; folyamatos gyakorlással egyre magasabb szintre kell hozni a kooperatív és csoportmunkához szükséges képességeket; nagy hangsúlyt kell fektetni a sikeres tanuláshoz nélkülözhetetlen értelmi képessége fejlesztésére, pl. a megfigyelőképességre, az emlékezet (bevésés, megtartás, felidézés) és a képzelet fejlesztésére, a gondolkodásra, a gondolkodási műveletek megtanítására (analízis, szintézis, elvonatkoztatás, általánosítás, következtetés, összefüggések keresése, problémamegoldás, ítéletalkotás).

A tárgy tanulása során különösen jó lehetőségek adódnak az önálló munka módszereinek alkalmazására, továbbá az önművelődés és az egész életen át tartó tanulás fontosságának a bemutatására. Ismerjék meg és az iskolai, ill. otthoni tanulás során egyre gyakrabban alkalmazzák az ehhez szükséges forrásanyagokat és eszközöket (elektronikus média, könyvtárak ismeretterjesztő irodalom, szakfolyóiratok), valamint alakítsuk ki a használatukhoz szükséges képességeket (anyaggyűjtés, rendszerezés, csoportosítás, tömörítés, lényegkiemelés, beszámoló összeállítása stb.).

A **testi és lelki egészség** kiemelt fejlesztési feladatok megoldásának néhány lehetősége a természetismeret tanítása során:

- a tananyag feldolgozása során ismertetni kell az egészséges testi, lelki és szociális fejlődés lényegét
- ki kell alakítani a pozitív beállítódásokat, magatartásokat és szokásokat az egészséges életmóddal kapcsolatban
- tudatosítani kell, hogy az egészséges életmód nem csak betegségmegelőzést jelent – kezeljük értékként az egészséget.

A természetismeret órákon megismerik a termesztett zöldség- és gyümölcsféléinket, a tenyésztett haszonállatokat. A témák jó lehetőséget biztosítanak arra is, hogy tudatosítsuk az egészséges táplálkozás lényegét, a tápanyagok összetételének fontosságát, az egyes vitaminok, ásványi anyagok jelentőségét az egészséges testi fejlődésben.

Értsék meg, hogy a tizenéves korosztály számára különösen fontos a rendszeres mozgás, sportolás, szabad levegőn való tartózkodás. Ismerjék fel, hogy az elhízás veszélyforrás az egészségre nézve.

Az ember szervrendszereinek alapszintű megismerése során tudatosítsuk a diákokban a függőséghez vezető, egészségromboló és az élet minőségét veszélyeztető helytelen szokások kialakulásának folyamatát, az alkohol, a dohányzás, a kábítószer romboló hatását.

KULCSKOMPETENCIÁK ÉS AZOK ÉRVÉNYESÍTÉSE A TERMÉSZETISMERET TANÍTÁSÁBAN-TANULÁSÁBAN

Az Európai Unió országaiban meghatározták azokat a kulcskompetenciákat, amelyek az iskolai képességfejlesztő munka alapjait jelentik. Olyan képességeket, amelyek birtokában az unió polgárai gyorsan és hatékonyan tudnak alkalmazkodni a világhoz.

Az iskolai műveltség tartalmának meghatározásakor a kulcskompetenciákból kell kiindulni. A kulcskompetenciákra minden egyénnek szüksége van. Ezek a feltételei a személyes boldogulásnak, a társadalmi beilleszkedésnek és a sikeres munkavégzésnek. Valamennyi egyformán fontos, azonos módon járul hozzá a sikeres élethez és a tudásalapú társadalomhoz.

Anyanyelvi kommunikáció

A természetismeret tanításában az alábbi konkrét lehetőségek adódnak a fejlesztésre:

- tanórákon a tények, fogalmak, gondolatok, érzések, vélemények felfogása, értelmezése, kifejezése, vagyis a szövegalkotás és a szövegértés az **anyanyelv használatával** történik
- az anyanyelv használatához kapcsolódó **nyelvhelyességi szabályok** gyakorlati **alkalmazása** (és betartása) a természetismeret órákon is alapvető képességfejlesztési feladat
- a tananyag feldolgozása során **bővül az általános és speciális** (a természettudományos megismerés során kialakuló) **szókincsük, fejlődik szóbeli és írásbeli kommunikációs képességük**
- a természetismeret művelődési anyaga lehetőséget biztosít, hogy ismeretterjesztő irodalomból, digitális információhordozókból gyakoroltassuk a tananyaghoz kapcsolódó **leírások, képek, ábrák** szempontok szerinti összegyűjtését, azok **feldolgozását** és értékelését.

Matematikai kompetencia

Az élőlények szervezettani felépítésének és azok szabályszerűségeinek felismertetése fejleszti a *matematikai tudásuk alkalmazási képességeit*. Számos lehetőség adódik, pl. a térképeken való mérések, becslések elvégzésére, a növekedési, fejlődési és az életfolyamatok szabályozását bemutató *grafikonok* adatainak *elemzésére*. A matematikai kompetenciák szükségesek továbbá a táplálkozási, tápanyag - összetételi *táblázatok értékelésére, matematikai számítások végzésére* (pl. pulzus, légzésszám, vérnyomás, az úszó, lebegő, aljzatra süllyedő vízi élőlények felszíne, tömege, térfogata, sűrűsége stb.). A tanulók a kapott adatokat, a vizsgálatok, számítások eredményeit szintén a matematikai kompetenciák segítségével értékelik és indokolják.

A természettudományokhoz és azok alkalmazásához kapcsolódó kompetenciák

A természettudományok iránti megismerő tevékenységben a 10-12 éves korosztály számára meghatározó erejű a **motiváció**. A természetismeret órák feladata olyan attitűdök kialakítása, amelyek biztosítják a folyamatos érdeklődést és az aktivitás magas szintjét a természetben zajló folyamatok megismerésére.

A **természettudományos szemléletet és gondolkodásmódot** a természeti, ill. a gazdasági-társadalmi folyamatok kölcsönhatásainak bemutatásával és értelmezésével alapozhatjuk meg.

A kompetencia fejlesztése során olyan ismeretek, képességek, készségek kialakítása is szükséges, amelyek birtokában a tanulók **elemi magyarázatokat és előrejelzéseket képesek adni** a természeti folyamatokról.

A tárgy tanulása során ismerjék meg az alapvető természettudományos fogalmakat, az emberi beavatkozások különböző formáit, azok hatásait a **bioszférára**. Mindezek birtokában értsék meg a beavatkozások kockázatait, és tudjanak véleményt mondani a különböző **döntéshozatalokról** és azok **erkölcsi kérdéseiről**.

A természetismeret tanítása során ismerjék meg az emberi tevékenység negatív hatásait a természeti környezetre, és szerezzenek elemi ismereteket a **fenntartható fejlődés** lényegéről, az **emberi felelősségtudatról**.

A természettudományos műveltségüknek alkalmasnak kell lennie arra, hogy segítse az **eligazodást a hétköznapi élet problémáiban**. A kompetenciáknak biztosítani kell, hogy a tanulók segítségükkel felismerjék a **tudományellenes megnyilvánulásokat és az áltudományos nézeteket**.

Digitális kompetencia

A természetismeret tanítása-tanulása számos lehetőséget nyújt a digitális kompetencia fejlesztésére. El kell érni, hogy a tanulók **legyenek képesek** a digitális eszközöket (számítógép, tv, fényképezőgép, kamera, digitális táblák) tanári segítséggel **használni és a művelődési anyaghoz kapcsolódó információkat összegyűjteni**, ill. ismeretforrásként tanári segítséggel, majd egyre nagyobb önállósággal felhasználni.

A hatékony, önálló tanulás

A természetismeret tanítása-tanulása – a többi tantárgyhoz hasonlóan – fejleszti a hatékony és az önálló tanuláshoz szükséges alapképességeket (írás, olvasás, szövegértés, lényegkiemelés, informatikai eszközök használata), amelyekre az új ismeretek elsajátítása, feldolgozása épül.

A tanórákon fejleszteni kell az **önálló tanuláshoz** (tanulási stratégiák kidolgozása, motiváció, a figyelem, kitartás, nehézségek leküzdése, a saját munkájuk értékelése) és a **közös** (páros vagy csoport) **munkához szükséges képességeket** (együttműködés, feladatmegosztás, felelősségtudat stb.).

A hatékony tanulás képességeinek – így a természetismeret tanulási képességeinek is – biztosítani kell, hogy a tanulók **ismereteiket alkalmazzák, segítve ezzel a mindennapi élet problémáinak, akadályainak leküzdését.**

Természetismeret

5. osztály

Évi óraszám: 74 (2 óra / hét)

Célok, feladatok

A természetismeret tantárgy legfontosabb célja és feladata a környezetismeretben (1-4. évfolyam) szerzett ismeretek felfrissítése és bővítése. A tantárgy középpontjában nem az egyes természettudományok alaptételei, hanem az élő és élettelen természet konkrét jelenségei, a táj és a környezet áll. Érdeklődést kell ébreszteni a tanulóknál közvetlen környezetük megismerése iránt; megláttatni, és elemi szinten értelmezteni a természeti jelenségeket, folyamatokat, változásokat, összefüggéseket.

Ehhez nagyon sok egyszerű kísérletre, egyéni és közös megfigyelésre van szükség. Eközben ki kell alakítani a tanulók egyéni érdeklődését, pozitív tanulási élményeit, amelynek lehetőségét folyamatosan meg kell teremteni.

A gyermek ismeretei akkor rögzülnek mélyebben, ha megfelelő motiváció, élmény járul hozzá. Ezt azzal is segíti a tanterv, hogy igyekszik a tananyagot időben is úgy elosztani, hogy a tanulók minél több időt tölthessenek a szabadban a természet, az élővilág, az időjárás, a felszínformák megfigyelésével.

Ez vezet el oda, hogy a tanulók felismerik, az ember tevékeny résztvevője a természetben zajló folyamatoknak, és nagy a felelőssége a környezet alakításában, védelmében. A természetismeret keretében szerzett ismeretek alapozzák meg a később belépő természettudományos tárgyak: fizika, kémia, biológia, földrajz elsajátítását.

Tematikus összesített óraterv

	Témakör	Óraszám
I.	Környezetünk élővilága (ős)	7 óra
II.	Környezetünk és ábrázolása	10 óra
III.	Környezetünk anyagai	20 óra
IV.	Az időjárás és az éghajlat	13 óra
V.	A földfelszín változása	12 óra
VI.	Környezetünk élővilága (tavasz, nyár)	12 óra
	Ebből ismétlő, összefoglaló, ellenőrző óra:	16 óra

I. Környezetünk élővilága (ősz) 7 óra

Téma	Tartalom	Módszerek, tevékenységek	Megjegyzés, kapcsolódás	Fejlesztési feladatok, követelmények
Az élőlények jellemzése	Az élő és élettelen megkülönböztetése, életjelenségek, az anyagcsere szerepe, módjai, a mozgás és az anyagcsere jelentőségének kiemelése	Gyűjtsenek példákat a növények és állatok életjelenségeire	Alsós környezetismeret	– Az embernek, mint a természet szerves részének kezelése a természeti folyamatok elemzése során. A környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások elemzése. Az e körben felmerülő problémák felismerése, megoldási módok keresése. – Ismerethordozók használata csoportmunkában. – A megfigyelések, tapasztalatok, megszerzett ismeretek és azok előzetes elképzelésekhez való viszonyának saját szavakkal történő nyelvi helyes megfogalmazása és írásban való rögzítése. – Az életjelenségeken alapuló élet-értelmezés használata az élővilág folyamatainak elemzése során. – Fokozatos ismerkedés a rendszertani egységekkel: sejtalkotó, sejt, szövet, szerv, szervrendszer, szervezet (egyed), ökológiai rendszer fogalmakkal, konkrét esetekben a hierarchikus szerveződés felvázolása. – A növényi és az állati anyagcsere összehasonlítása.
A virágos növények testfelépítése	Létfenntartó szervek: gyökér, szár, levél szaporító szervek: virág, termés, mag, virág és virágzat a virág részei: takarólevelek, ivarlevek: porzó, termő Az őszi virágai: őszirózsza, krizantém	Virágmodellek használata, rajzok készítése		
A zöldségeskert és a gyümölcsösökkel összefüggés	Egynyári növény, évelő, kétnyári, módosult szár, hagyma, gumó, karógyökér, (káposzta, krumpli, sárgarépa betakarítása, téli tárolása) csonthéjas termés: dió, szilva, alma, körte begyűjtése, téli tárolása őszi munkák: szántás, trágyázás, a lehullott lombok megsemmisítése	A diákok által behozott zöldségek, gyümölcsök vizsgálata	Technika	
A szőlő	Szőlőtőke, kacs, bogyótermés, a szüretelés, a must, a bor, az erjedés, veszélyek: szén-dioxid keletkezése a borospincében, az alkohol élettani hatásai, védekezés a kártevők ellen	Látogatás lehetőség szerint egy szőlőskertbe, vagy a nyár végi piacra, szőlőből must préselése, és a must erjesztése		

II. Környezetünk és ábrázolása 10 óra

Téma	Tartalom	Módszerek, tevékenységek	Megjegyzés, kapcsolódás	Fejlesztési feladatok, követelmények
Helyszínrajz	Ismert környezetről készített helyszínrajz értelmezése Helyszínrajz készítése ismert környezetről	A környezet bemutatása videofelvételen, fotósorozaton, látszati rajzon, helyszínrajzon A helyszínrajz jelölései, információi Irányított csoportmunka Ellenőrzés: egy másik csoport rajzának értelmezése	technika	– A tudományos vizsgálódások kérdésfeltevésének és eredményeinek tudatos összekapcsolása a témához illeszkedő technikai és társadalmi kérdésekkel – A természeti és technikai tárgyakkal, jelenségekkel, folyamatokkal összefüggő elképzelések megfogalmazása, az ezekkel kapcsolatos megbeszélésekben való részvétel. A tanult egyszerűbb esetekben a folyamatok eredményeinek előrejelzése s az előrejelzés eredményességének elemi értékelése. Önálló vizsgálódás, a megfigyelések irányított rögzítése – Rendszeres megfigyelés elvégzése vizsgálódásokhoz, modellalkotáshoz, problémamegoldásokhoz kötötten, önállóan és csoportmunkában is. Az eszközök balesetmentes használata.
A térkép	A térkép jelrendszere	Lépték, színek, szintvonalak, tereptárgyak	földrajz	
Ismerkedés különböző térképekkel	Környékbeli, turista, városi, stb. térképek jelzései	Térképolvasás		
Mérések a térképen	Távolságok, szintkülönbségek meghatározása	Légvonalbeli távolság mérése,	matematika	

		útvonalhossz közelítő meghatározása,		– Ismerethordozók használata csoportmunkában. – Információközléssel kapcsolatos játékok (kódolás, dekódolás, a zaj szerepének szemléltetése stb. a fogalmak használata nélkül, konkrét játékokban). – Az ismert tér fokozatos „kitágítása”, távolságra vonatkozó becslések. Tájékozódás a lakóhelyen és annak környékén. A tájékozódási feladatokban hely, irány és távolság meghatározása, a világtájakra, vonatkozó ismeretek használata. – A felszinformák felismerése.
Az égtájak, és az iránytű	A fő és mellék égtájak Egyszerű iránytű készítése Az iránytű (tájoló) és használata, zavaró hatások Égtájak meghatározása iránytű segítségével és más módszerekkel, térkép tájolása	Kísérletek felfüggesztett mágnesrúddal, felmágnesezett varrótűvel, Iránytű, egyszerű tájoló használata Gyakorlás csoportokban tanári irányítással, tájékozódási játékok	fizika	

III. Környezetünk anyagai 20 óra

Téma	Tartalom	Módszerek, tevékenységek	Megjegyzés, kapcsolódás	Fejlesztési feladatok, követelmények
A levegő anyagi tulajdonságai	A levegővel teli edény nem üres A levegő összenyomható: maga is nyomja az edény (lufi) falát, a levegőnek mérhető tömege van	Tanári kísérletek megfigyelése, a tapasztalatok összegzése. Egyszerű otthoni tanulói kísérletek	Eddig tanultak felidézése	– A tudományos vizsgálódások kérdésfeltevéseinek és eredményeinek tudatos összekapcsolása a témához illeszkedő technikai és társadalmi kérdésekkel – Az egyéni és a tudományos el-képzések összehasonlítása, a tudományos vizsgálódások hatékonyságának, fontosságának, fejlődésének izgalmas, kaland jellegének érzékeltetése, megláttatása. – A megismert természeti törvényszerűségek alkalmazása technikai eszközök működésének, folyamatok leírásának magyarázatára. – A természeti és technikai tárgyakkal, jelenségekkel, folyamatokkal összefüggő elképzelések megfogalmazása, az ezekkel kapcsolatos megbeszélésekben való részvétel. A tanult egyszerűbb esetekben a folyamatok eredményeinek előrejelzése s az előrejelzés eredményességének elemi értékelése. Önálló vizsgálódás, a megfigyelések irányított rögzítése. Adott olvasnivalóból meghatározott szempontok szerinti információk kigyűjtése. – Rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés elvégzése vizsgálódásokhoz, modellalkotáshoz, problémamegoldásokhoz kötötten, önállóan és csoportmunkában is. Az eszközök balesetmentes használata. – Az anyag legfontosabb tulajdonságainak kvalitatív értelmezése. Az anyagfogalom fokozatos kiterjesztése különféle anyagfajtákra, a levegőre, majd általában a gázokra. Az anyagmegmaradás szempontjából szemléletesen kritikus jelenségek elemzése (pl. égés, kémiai átalakulások, halmazállapot-változások, gázok összenyomása, melegítés folyamatai). – Érdekes és különleges tulajdonságokkal rendelkező anyagokra vonatkozó ismeretek felhasználása a modern technikai
A levegő és más gázok tulajdonságainak összehasonlítása	Különböző gázok sajátságainak összehasonlítása közös jellemző: nincs saját alakjuk, kitöltik a tartóedényt	Tanári kísérletek: levegő és szifonpatronból nyert CO ₂ összehasonlítása Hasonlóság: mindkettő feszíti a lufit, szintelen Különbség: a levegőben ég a gyertya, CO ₂ -ban elalszik, CO ₂ nehezebb a levegőnél, CO ₂ a meszes vizet zavarossá teszi	CO ₂ - szódavíz	
A levegőben lévő széndioxid és vízpára kimutatása	A levegő páratartalma A kilélegzett levegő CO ₂ és víz-tartalmának kimutatása	Tanári kísérletek megfigyelése, a tapasztalatok összegzése. Egyszerű otthoni tanulói kísérlet: a tüdő térfogatának mérése	Tüdőtérfogat – sportorvos, fűvoshangszerek	
Légszennyezés és veszélyei	A levegőben lévő szennyezések kimutatása	Kísérletezés tanári vezetéssel: a por kimutatása. A dohányfüst mint szennyezés, a kipufogógázok szennyező hatása, a légszennyezés és a ködképződés (szmog)		
A folyadékok tulajdonságai	Általánosan jellemző: a folyadékoknak határozott térfogata van (nem lehet összenyomni), de nincs saját alakja, szabad felszíne "vízszintes".	Különböző folyadékok (víz, tej, méz, benzin, olaj, stb.) tulajdonságainak összehasonlítása		

	Csoportosítás sokféle más szempont szerint			alkalmazások magyarázatára.
Legfontosabb folyadékunk a víz	A tiszta víz fizikai tulajdonságai, A víz mint oldószer	Oldási kísérletek, sók, savak, lúgok Bepárlási kísérlet (kemény víz, lágy víz) Elegyítési kísérletek (pl. olaj-víz, benzin-víz, alkohol-víz)		– A gázoknak s köztük a levegőnek (pozitív) tömeg és súly tulajdonítása. – Halmazállapot-változások kísérleti, jelenség szintű megfigyelése. Oldódás és olvadás megkülönböztetése megfelelő folyamatok vizsgálatával és értelmezésével. – Az anyag folytonosságáról alkotott kép mellett – azzal szembeállítható módon – a részecskekép konstrukciója (egyszerű golyómodell hatékonyságának tesztelése, magyarázatok alkotása, a modell határainak keresése).
A víz körforgása a természetben	Párolgás – lecsapódás	Esővíz vizsgálata, modellkísérlet a víz párolgására, lecsapódására		– Ismerkedés a részecskékből való felépítettség konkrét példáival (kristályos anyagok, keveredési folyamatok magyarázata, összetett rendszerek összetevőinek felismerése).
Természetes víz	Élet a vízben, oldott anyagok, szennyezések	patak, tó vize, forrásvíz, gyógyvizek	Kirándulás	– Anyagok tulajdonságok szerinti csoportosítása, egyes tulajdonságok anyagszerkezeti értelmezése.
Vízszennyezés-víztisztítás	Ülepítés, szűrés, desztillálás	modell kísérlet	Egy víztisztító megtekintése	– Kvalitatív energiafogalom. Ismerkedés konkrét, hétköznapi folyamatokban az energiafajtákkal, az energiahordozókkal, az energiaforrásokkal, az energia átalakulásaival. A változások, az átalakulások esetében energiára vonatkozó, egyelőre kvalitatív megfontolások használata.
A szilárd anyagok tulajdonságai	Általános jellemzője: határozott alakja és térfogata van Csoportosítás sokféle szempont szerint	Különböző szilárd anyagok csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. természetes- mesterséges, növényi eredetűek, fémek, kő-szerűek, vezetnek az áramot ill. nem, stb.)		– Konkrét példákon annak demonstrálása, hogy egy rendszer egységes „viselkedést” produkál, a környezetében valamilyen funkciót tölt be, szerkezete van.
Kristályok	Kristálynövesztés vizes oldatból; A kristályok geometriai hasonlósága szabályos felépítésre utal	Timsókristályok növesztése, megfigyelése nagyítóval, a jellemző kristályalak lerajzolása (kandis-cukor vizsgálata, sókristályok vizsgálata nagyítóval, mikroszkóppal) Kristálygyűjtemény megfigyelése, természetes kristályok kőzetüregekben fotók, videó, stb.	Ásványtani gyűjtemény látogatása	– A tanult körben a természeti rendszerek (élettelen és élő), elemeik állapotainak, változásaiknak, a rendszerekre jellemző folyamatoknak a bemutatása, összehasonlítása Az oldódásnak, a halmazállapot-változásoknak, a lassú és gyors égés folyamatainak, a hőtágulásnak, a testek folyadékban való úszásának, lebegésének, elmerülésének világos elkülönítése a gyakorlati helyzetek elemzése során. E jelenségek, folyamatok felismerése, kvalitatív leírása.
A kőzetek	A kőzetek tulajdonságai	Felismerésük, jellemzőik, egyszerű kísérletek		– A környezetet leggyakrabban szennyező anyagoknak és forrásainak azonosítása, a szennyezéshez vezető emberi tevékenységek felismerése a környezetben. Általános problémaérzékenység minden megismert területen. A szennyező anyagokkal való óvatos bánásmód megismerése.
Fémek	Fémek jellegzetes fizikai tulajdonságai (szín, szilárdság, alakíthatóság, elektromos vezetés, (hideg tapintás) Fémek felhasználása	Vas (acél), réz, alumínium, összehasonlító vizsgálata közvetlen érzékelés, "műszeres" vizsgálat (vezetőképesség-mérés); alacsony olvadáspontú fémek öntése (tanári kísérlet) Fém- kristályok megfigyelése bádoglemez felületén	Technika!	– A tudománytörténet néhány nagy alakjának élettörténetével, munkásságával, eredményeivel való ismerkedés.
A fa	A farönk szerkezete; a fizikai tulajdonságok irányfüggése; a kemény és puha fák összehasonlítása; a fa hasznosítása	A farönk szerkezetének megfigyelése (kéreg, kambium, évgyűrűk). A fizikai tulajdonságok vizsgálata	Technika	

		száírányban és erre merőlegeten (rugalmasság, hasadás), kemény- és puhafa összehasonlítása		
Halmazállapotok	Az anyag halmazállapotai (szilárd, folyékony, légnemű) és ezek egymásba alakulása	Különböző anyagok csoportosítása halmazállapotuk szerint Kísérlet: jégkocka - vízzel olvad - elpárolog (elforr) - a gőz lecsapódik		

IV. Az időjárás és az éghajlat 13 óra

Téma	Tartalom	Módszerek, tevékenységek	Megjegyzés, kapcsolódás	Fejlesztési feladatok, követelmények
A hőmérséklet és mérése	A hőérzet csalóka, a hiteles hőmérsékletmérés, a hőmérők használata	Egyszerű kísérletek, a hőmérsékletmérés gyakorlása különböző hőmérők és leolvasásuk		– Az embernek, mint a természet szerves részének kezelése a természeti folyamatok elemzése során. A környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások elemzése. Az e körben felmerülő problémák felismerése, megoldási módok keresése. – Az egyéni és a tudományos elképzelések összehasonlítása, a tudományos vizsgálódások hatékonyságának, fontosságának, fejlődésének izgalmas, kaland jellegének érzékeltetése, megláttatása. – A természeti jelenségekkel, folyamatokkal összefüggő elképzelések megfogalmazása, az ezekkel kapcsolatos megbeszélésekben való részvétel. A tanult egyszerűbb esetekben a folyamatok eredményeinek előrejelzése s az előrejelzés eredményességének elemi értékelése. Önálló vizsgálódás, a megfigyelések irányított rögzítése. Adott olvasnivalóból meghatározott szempontok szerinti információk kigyűjtése. – Rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés elvégzése vizsgálódásokhoz, modellalkotáshoz, problémamegoldásokhoz kötötten, önállóan és csoportmunkában is. Az eszközök balesetmentes használata. – Bekapcsolódás a tanár által ajánlott ellenőrző kísérletek eredményeinek elemzésébe. A megfigyelések, tapasztalatok, megszerzett ismeretek és azok előzetes elképzelésekhez való viszonyának saját szavakkal történő nyelvileg helyes megfogalmazása és írásban való rögzítése. – A halmazállapot-változásokról tanultak összekapcsolása időjárási jelenségekkel. Az időjárás és az éghajlat jelenségeinek értelmezése, elemzése. – A változások, az átalakulások esetében energiára vonatkozó,
A Napsugárzás	A Nap fényt és meleget sugároz	Kísérletek napsugarakkal (a fény egyenes irányba terjed, fénysugarak irányváltása tükrözéssel, törő közeggel, a fehér fény színekre bontása, napsugarak (fény és hő) összegyűjtése homorú tükörrel, nagyítólencsével)	Technika: a Napenergia hasznosítása	
A Napsugárzás és az évszakok	A hősugárzás melegítő hatása a beesési szögtől függ, évszakok változása hőmérséklet változása, átlaghőmérséklet, hőingadozás	Egyszerű tanári kísérletek Hétköznapi tapasztalatok rendszerezése, otthoni mérések		
A légkör és a légnyomás	A Föld légköre A légnyomás bemutatása, a barométer	Tanári kísérletek megfigyelése, és értelmezése		
A légkör hőmérséklete	A levegő felmelegedése (a Nap a talajt melegíti, a levegőt a talaj, a meleg levegő felszáll üvegházhatás)	Egyszerű tanári kísérletek hétköznapi tapasztalatok rendszerezése		
A szél	A szél keletkezése, jellemzése (erőssége iránya), a szél energiája (romboló, hasznosítható)	Egyszerű kísérletek résznyire nyitott ablakkal és gyertyával	technika: szélforgó	
Csapadék	Víz a légkörben, felhők, csapadékképződés, csapadékformák	Demonstrációs kísérletek, videofilm, hétköznapi tapasztalatok összegzése		
Meteorológiai jelentés	Meteorológiai megfigyelések	Újságok, Tv, rádió időjárás jelentéseinek elemzése		
Meteorológiai	Tapasztalatok, előjelek, műholdak	Műholdas felvételek az		

előrejelzés		internetről: www.met.hu		egyelőre kvalitatív megfontolások használata. – Az energia terjedésének kvalitatív értelmezése a fény és a hő esetében. – Konkrét példákon annak demonstrálása, hogy egy rendszer egységes „viselkedést” produkál, a környezetében valamilyen funkciót tölt be, szerkezete van. – A tanult körben a természeti rendszerek, elemeik állapotainak, változásainak, a rendszerekre jellemző folyamatoknak a bemutatása. E jelenségek, folyamatok felismerése, kvalitatív leírása.
Hazánk éghajlata	Magyarország jellemző időjárási viszonyai	A jellemzők összegyűjtése, az évszakok jellemzése		
Szélsőséges időjárási viszonyok hatása	Veszélyhelyzetek (belvíz, árvíz, jégeső, zivatar-villámcsapás szárazság-erdőtűz, szélvihar) okai, előjelei, védekező magatartás	Közel múlt szélsőséges időjárási eseményeinek elemzése, TV film, hírek megtekintése		

V. A földfelszín változása 12 óra

Téma	Tartalom	Módszerek, tevékenységek	Megjegyzés, kapcsolódás	Fejlesztési feladatok, követelmények
A hőmérséklet hatása	A hőmérséklet felszínformáló hatása; hőtágulás	Új felszínformák kialakulása, fajtáik. Aprózódás.	Vizes mészkő, homokkő fagyasztása, kiolvasztása	– A tudományos vizsgálódások kérdésfeltevéseinek és eredményeinek tudatos összekapcsolása a témához illeszkedő technikai és társadalmi kérdésekkel – Az embernek, mint a természet szerves részének kezelése a természeti folyamatok elemzése során. A környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások elemzése. Az e körben felmerülő problémák felismerése, megoldási módok keresése. – Az egyéni és a tudományos elképzelések összehasonlítása, a tudományos vizsgálódások hatékonyságának, fontosságának, fejlődésének izgalmas, kaland jellegének érzékeltetése, megválasztása. – A tudománytörténet néhány nagy alakjának élettörténetével, munkásságával, eredményeivel való ismerkedés. – A természeti és technikai tárgyakkal, jelenségekkel, folyamatokkal összefüggő elképzelések megfogalmazása, az ezekkel kapcsolatos megbeszélésekben való részvétel. A tanult egyszerűbb esetekben a folyamatok eredményeinek előrejelzése s az előrejelzés eredményességének elemi értékelése. Önálló vizsgálódás, a megfigyelések irányított rögzítése. Adott olvasnivalóból meghatározott szempontok szerinti információk kigyűjtése. – Rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés elvégzése vizsgálódásokhoz, modellalkotáshoz, problémamegoldásokhoz kötötten, önállóan és csoportmunkában is. Az eszközök balesetmentes használata. – Ismerethordozók használata csoportmunkában. – Bekapcsolódás a tanár által ajánlott ellenőrző kísérletek eredményeinek elemzésébe. A megfigyelések, tapasztalatok,
A jég hatása	A jég felszínalakító hatása	Új felszínformák kialakulása, fajtáik.	Diavetítés, videó	
A szél hatása	A szél és a csapadék felszínformáló munkája	Új felszínformák kialakulása, fajtáik. Mállás. Felszínalakítás modellezése homokasztalon.		
Az ember hatása	Az emberi tevékenység felszínformáló hatása	Környezetvédelem. Felelős magatartás a tájak környezeti értékének megővése érdekében.		
A víz körforgása	A víz körforgása a természetben Folyóvizek, állóvizek, felszínformáló folyamatok A víz tisztítása	Rajzos ábra készítése (napsugárzás, párolgás, felhőképződés, csapadékképződés, lefolyás). A víz romboló és építő munkájának modellezése terepasztalon. Folyók, csatornák, tavak keresése térképen. Szűrés, ülepítés.	Ld. kémia: ülepítés, lepárlás, desztillálás, ioncserélés	
A hegységek	A hegységek kialakulása	A hegységek csoportosítása keletkezésük szerint. Példák keresése a térképen.	Képek, filmek. Ásványgyűjtemény	
Hegyeket alkotó kőzetek I.: vulkáni kőzetek	Gránit, bazalt, horzsakő A folyékony lávaolvadékból megszilárdult anyag nagyon sok parányi szemcséből (kristályból áll), a részecskék között működő	Videofilm a vulkánokról - (a fantázia megragadása) gránit, bazalt, horzsakő vizsgálata szabad szemmel,		

	összetartó erő nagy. Felhasználásuk	nagyítóval (mikroszkóppal) Keménység vizsgálata		megszerzett ismeretek és azok előzetes elképzelésekhez való viszonyának saját szavakkal történő nyelvileg helyes megfogalmazása és írásban való rögzítése. – A halmazállapot-változásokról tanultak összekapcsolása időjárási jelenségekkel. Az időjárás és az éghajlat jelenségeinek értelmezése, elemzése. – Kvalitatív energiafogalom. Ismerkedés konkrét, hétköznapi folyamatokban az energiahajtással, az energiaforrásokkal, az energia átalakulásaival. A változások, az átalakulások esetében energiára vonatkozó, egyelőre kvalitatív megfontolások használata. – A Föld egészére vonatkozó alapvető ismeretek megszerzése és használata természeti folyamatok magyarázatára, előrejelzésére. A felszínformák felismerése. A felszínváltozások főbb folyamatainak leírása, példák bemutatása, a változási folyamatok eredményeinek felismerése. – Konkrét példákon annak demonstrálása, hogy egy rendszer egységes „viselkedést” produkál, a környezetében valamilyen funkciót tölt be, szerkezete van. – A tanult körben a természeti, elemeik állapotainak, változásainak, a rendszerekre jellemző folyamatoknak a bemutatása, összehasonlítása E jelenségek, folyamatok felismerése, kvalitatív leírása. – A környezetet leggyakrabban szennyező anyagoknak és forrásainak azonosítása, a szennyezéshez vezető emberi tevékenységek felismerése a környezetben. Általános problémaérzékenység minden megismert területen. A szennyező anyagokkal való óvatos bánásmód megismerése. A természet jövőjéért, fenntarthatóságáért érzett felelősség vállalása, a környezet, s különösen a talaj, a víz, a levegő és a táj értékeinek védelme, megóvása.
Hegyeket alkotó kőzetek II.: üledékes kőzetek	Üledékes kőzetek képződése édesvízi mészkő, dolomit, homokkő, agyagpala jellemző tulajdonságai	Édesvízi mészkő, dolomit, márvány vizsgálata (megfigyelés szabad szemmel, nagyítóval); mészkő és dolomit megkülönböztetése ecettel, ősmaradványok keresése mészkőben homokkő, agyagpala vizsgálata (szemrevételezés) mechanikai vizsgálat, hasítás, kőfaragás	Kalcit múzeum, Fertőrákos	
A síkságok	A síkságok kialakulása	A síkságok keletkezése és fajtái. Példák keresése a térképen.	Képek, filmek.	
A talaj	A talaj keletkezése, jellemzői, védelme	A talajok vizsgálata. Talajszelvény készítése.		

VI. Környezetünk élővilága (tavasz, nyár)

12 óra

Téma	Tartalom	Módszerek, tevékenységek	Megjegyzés, kapcsolódás	Fejlesztési feladatok, követelmények
A szarvasmarha és rokonai	Gerinces, emlős, kérődző, pata, őrlőfog, összetett gyomor, kecske, juh, a magyar szürke marha, racka juh, az állatok esetleges fertőzőségének veszélyei	Fóliák, faliképek használata	Kapcsolódás az alsó tagozatban tanultakhoz	– Az embernek, mint a természet szerves részének kezelése a természeti folyamatok elemzése során. A környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások elemzése. Az e körben felmerülő problémák felismerése, megoldási módok keresése. – Ismerethordozók használata csoportmunkában. – Bekapcsolódás a tanár által ajánlott ellenőrző kísérletek
A ló és a házi sertés	Gumós őrlőfog, agyar, ormány	Rajzok készítése, képek gyűjtése		
A baromfiudvar	Gerinces, madár, csőr, toll, kaparóláb, úszóláb,	Fali táblák		

állatai	házi tyúk, házi lúd, kacska, pulyka			eredményeinek elemzésébe. A megfigyelések, tapasztalatok, megszerzett ismeretek és azok előzetes elképzelésekhez való viszonyának saját szavakkal történő nyelvileg helyes megfogalmazása és írásban való rögzítése. Az előzetes elképzelések, előrejelzések, valamint a megfigyelt jelenségek és a mért értékek közötti eltérések felismerése. Törekvés ezeknek az eltéréseknek a magyarázatára. – Az életjelenségeken alapuló élet-értelmezés használata az élővilág, a Föld folyamatainak elemzése során. – Fokozatos ismerkedés a rendszertani egységekkel: sejtalkotó, sejt, szövet, szerv, szervrendszer, szervezet (egyed), ökológiai rendszer fogalmakkal, konkrét esetekben a hierarchikus szerveződés felvázolása. Életközösségek leírására vonatkozó módszerek elsajátítása, alkalmazása konkrét leírásokban. – A növényi és az állati anyagcsere összehasonlítása. Az öröklődés és a szaporodás összekapcsolása.
A zöldségeskert és a gyümölcsöskert tavasszal	Csira, csírázás, palánta, gyomlálás, egyelés, permetezés, metszés, gyűrűsféreg: földi giliszta bogár, májusi cserebogár, lepke	Lehetőség szerint kirándulás, terepmunka		
Az egészséges táplálkozás	A húsfélék tápértéke, a tej jelentősége, a zsír szerepe, a zöldségek és gyümölcsök fontossága, Magvak a táplálkozásban, szélsőségek, káros szokások	Gyűjtsenek korszerű recepteket		
Látogatók a ház körül	Költöző madár, állandó madár, fészekhagyó, fészeklakó fecske, gólya, széncinege, feketeterítő, sárgarigó; rágcsálók: egér, patkány – kártételük. Védekezési módok, a madarak haszna és védelme, a fészkek védelme, vegyszerek, gyomirtók veszélyei - Környezetvédelem!			
Városi környezet	településszerkezet, városkép lakóhelyünk és környéke, városi fák és cserjék (vadgesztenye, hárs, orgona, fenyők, tuja) a balkonládák telepítése és gondozása: petúnia, muskátli (dugványozás)	Milyen otthoni szobanövényeket ismernek, hogyan kell gondozni azokat?		
Házi kedvencek, az állattartás szabályai	Kutya, macska, papagáj, a saját állat és a környezet iránti felelősség a házi állattartás veszélyei betegségek terjesztése háziállatok által (allergia)	Beszámolók az otthoni állatokról, gondozásukról, szokásaikról.		
Városlakó állatok	Csótány, veréb, galamb, varjú, szarka, sünn állatfajok nemcsak kipusztulnak, hanem hozzá is szoknak a városi életmódhoz pl.: a nyest Környezetvédelem! A vegyszeres irtás szükségessége és veszélyei			

A továbbhaladás feltételei

Legyen képes konkrét természeti formák, tárgyak, élőlények és egyszerű jelenségek, folyamatok megfigyelésére, tapasztalatainak rögzítésére élőszóban, rajzban és írásban. Tudja felidézni a természeti és az ember által létesített környezetre vonatkozó konkrét, szemléletes képi tartalmakat. E képzetek alapján tudjon ítéleteket alkotni, következtetéseket levonni.

Legyen képes a leggyakoribb térképjelek alapján elemi térképhasználatra. Fogalmazza meg milyen az aktuális időjárás. Tudja a tanult mértékegységek alkalmazásával a vizsgált jelenségeket mennyiségileg is jellemezni, és a mért adatokat értelmezni. Tudja megkülönböztetni a különböző halmazállapotokat és értse azok változását. Jellemezze az évszakokat időjárásuk szerint. Ismerje az időjárást kialakító legfontosabb tényezőket. Jellemezze éghajlatunkat. Ismerje az időjárási események és a felszín változása közötti összefüggéseket.

Figyelje meg környezetének anyagait, ismerje fel azok legjellemzőbb tulajdonságait. Legyen képes az alapvető mérések elvégzésére. Ismerje fel, hogy az egyes anyagok tulajdonságai hogyan befolyásolják a természetben és a mesterséges környezetben betöltött szerepét.

Ismerje fel a megfigyelt táj legfontosabb felszínformáit. Tudja értelmezni az egyszerű felszínformákat kialakulásuk szerint. Tudjon jellemző tulajdonságokat mondani megfigyelt kőzetmintákról. Ismerje fel az emberek földrajzi környezetet veszélyeztető tevékenységét. Értse meg, hogy a környezet állapotának romlásáért az emberek a felelősek.

Tudja megkülönböztetni leggyakoribb gyümölcsünket, zöldségnövényeinket. Megfigyelt tulajdonságaik alapján jellemezze azokat. Ismerje a táplálkozásunkban betöltött szerepüket.

Ismerje fel a települési környezet leggyakrabban előforduló állatait és a háziállatokat. Tudja azok tenyésztésének célját. Legyen tisztában az állatvédelem jelentőségével, erkölcsi szabályaival.

6. évfolyam

Évi óraszám: 74 óra (2 óra / hét)
+ 18 óra egészségtan (1/2 óra/hét)

A 6. osztályos természetismeret a kerettanterv szerint heti két órában tanítandó. Ezen kívül a szabadon szervezhető tárgyak közül heti fél órában egészségtant kell tanítani. Az itt bemutatott tantervet úgy szerkesztettük meg, hogy az egészségtan a természetismerethez illesztve heti két és fél órában tanítható legyen, de tetszés szerint külön is lehessen választani, amennyiben a tanári ellátottság ezt teszi szükségessé.

Célkitűzések:

A természet megfigyelése során ismerje fel a számára fontos információkat. Tudja azokat rendszerezni, és megfelelő következtetéseket levonni belőlük. Ismerje meg az alapvető méréseket, és a mérést szolgáló mérőeszközök működését, használatát.

Az 5. évfolyamos tananyagra építve a gyerekek egyre biztosabban igazodjanak el a közvetlen, majd távolabbi környezetükben, a természeti folyamatok körében. Továbbra is az a feladat, hogy a konkrét fogalmakra és az általánosításra építve megalapozzuk az elvonatkoztatás képességét, a természettudományos gondolkodást. Fontos a környezet állapotára való odafigyelés, helyes értékrend kialakítása, biztos alap megteremtése a természettudományos tantárgyak (köztük a földrajz) tanulásához.

Alapozza meg és készítse elő a 7. osztályos biológia tananyagot az alábbi vonatkozásokban: Hazai erdők, vizek, vízpartok, mezők legjellemzőbb növény- és állatvilága, azok testfelépítése és életmódja, legfontosabb hazai kultúrnövények, a táplálékláncok összetétele, természetvédelmi területein és Nemzeti Parkjaink.

Belépő tevékenységformák:

Természeti folyamatok és egyszerűbb összefüggések felismertetése, magyarázata, bizonyítása.

Egyszerű kísérletek megtervezése és elvégzése, az eredmények rögzítése és magyarázata.

Alapmérések elvégzése, a mérőműszerek, mértékegységek megismerése.

Egyszerű tájékozódási gyakorlatok a térképen és a földgömbön az 5. Évfolyamos ismeretek segítségével, és az új ismeretek, a földrajzi fókálózat segítségével. Földrajzi övezetek megismertetése, szemléletes leírások, lehetőség szerint videó részletek, képek, ábrák segítségével.

A tágabb környezetből (kontinensek) a szűkebb felé haladva a Kárpát-medence, majd a hazai táj, Magyarország helyzetének, nagy tájainak, környezeti értékeinek megismerése.

Növények és állatok meghatározása határozó segítségével. Növények, állatok felépítésének, életfolyamatainak bemutatása szemléltető eszközök segítségével. Egyszerű mikroszkópos megfigyelések végzése. Egyes növények és állatok elhelyezése a táplálékláncban

Témakörök, óraszámok

I.	Alapmérések	20 óra
II.	Tájékozódás a térképen és a földgömbön	21 óra
III.	Magyarország nagytájainak jellegzetességei	16 óra
IV.	Hazánkra jellemző életközösségek	17 óra
V.	Egészségtan	18 óra
Ebből ismétlő, összefoglaló, ellenőrző óra:		15 óra

Alapmérések 20 óra

Téma	Tartalom	Módszerek, tevékenységek	Megjegyzés, kapcsolódás	Fejlesztési feladatok, követelmények
Érzékelés	Az érzékszerveinkkel felfogható tulajdonságok Érzékeink pontossága és a mérés	Keressünk minél több olyan ingert, amelyet érzékelünk (mindennapok, kísérletek) Egyes tulajdonságok nagyságának becslése, érzékszálódások	Mutassuk be, hogy a tulajdonságok pontos megadásához mérni kell!	- A tudományos vizsgálódások kérdésfeltevéseinek és eredményeinek tudatos összekapcsolása a témához illeszkedő technikai és társadalmi kérdésekkel. - Az egyéni és a tudományos el-képzelések összehasonlítása, a tudományos vizsgálódások hatékonyságának, fontosságának, fejlődésének izgalmas, kaland jellegének érzékeltetése, megláttatása. - A tudománytörténet néhány nagy alakjának élettörténetével, munkásságával, eredményeivel való ismerkedés. - A megismert természeti törvényszerűségek alkalmazása technikai eszközök működésének, folyamatok leírásának magyarázatára. - Rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés elvégzése vizsgálódásokhoz, modellalkotáshoz, problémamegoldásokhoz kötötten, önállóan és csoportmunkában is. Az eszközök balesetmentes használata. - Ismerethordozók (könyvek, lexikonok, enciklopédiák, térképek, táblázatgyűjtemények) használata csoportmunkában.
Távolság- és hosszúságmérés	mértékegységek ismételése, átváltása hosszúságmérés önkényes egységekkel, mérőszalaggal, a tanterem hosszadatainak mérése különböző helyeken, a mérés pontossága speciális mérőeszközök hosszúságmérésre Érdekes mérési feladatok (golyó átmérőjének mérése, homok-kúp magasságának mérése, mérés tűkőrskálával, gombostű vastagságának mérése*)	Frontális osztálymunka, mérés tanári vezetéssel önálló tanulói munka kisebb csoportokban	Érdeklődő diákok esetén mérés tolómérővel	Bekapcsolódás a tanár által ajánlott ellenőrző kísérletek eredményeinek elemzésébe. A megfigyelések, tapasztalatok, megszerzett ismeretek és azok előzetes elképzelésekhez való viszonyának saját szavakkal történő nyelvtanilag helyes megfogalmazása és írásban való rögzítése. Az előzetes elképzelések, előrejelzések, valamint a megfigyelt jelenségek és a mért értékek közötti eltérések felismerése. Törekvés ezeknek az eltéréseknek a magyarázatára.
Területmérés	ismert geometriai alakzatok (téglalap, háromszög területének számítása (ism.) mértékegységek ismételése, átváltása, a számított területek mérése négyzetháló segítségével Szabálytalan alakzat (falevél, saját tenyér) területének mérése négyzetháló segítségével	Frontális osztálymunka, mérés tanári vezetéssel Önálló tanulói munka kisebb csoportokban	Korábbi matematikai ismeretek alkalmazása A mért alakzat területének alsó-felső közelítése	Az anyag legfontosabb tulajdonságainak (tehetetlenség, kölcsönható képesség) kvalitatív értelmezése, az ezeket jellemző mennyiségek bemutatása. Az anyagfogalom fokozatos kiterjesztése különféle anyagfajtákra, a levegőre, majd általában a gázokra. Az anyagmegmaradás szempontjából szemléletileg kritikus jelenségek elemzése (pl. égés, kémiai átalakulások, halmazállapot-változások, gázok összenyomása, melegítés folyamatai).
A kör területének és kerületének mérése	Kör kerületének és területének mérése egyre finomodó közelítéssel	önálló tanulói munka kisebb csoportokban, tanári irányítással	a matematikából tanult ismeretek megerősítése méréssel	- Használati tárgyak anyagainak felismerése, egyszerűbb anyagok technikai formálása, használati tárgyak készítése. - Információközléssel kapcsolatos játékok (kódolás, dekódolás, a zaj szerepének szemléltetése stb. a fogalmak használata nélkül, konkrét játékokban). - Az ismert tér fokozatos „kitágítása”, távolságra vonatkozó
Térfogatmérés	a térfogat mértékegységei (ism.) téglalatest térfogatának meghatározása élek hosszának mérésével és számítással, folyadék térfogatának mérése mérőhengerrel, kocka alakú tárgy térfogatának meghatározása élhosszakból és folyadékkal való feltöltéssel Különböző alakúra formált gyúrmadarab térfogatának mérése vízkiszorítással szabályos és szabálytalan alakú testek esetén	frontális osztálymunka, mérés tanári vezetéssel önálló tanulói munka kisebb csoportokban, tanári irányítással	A térfogat és az űrmérték fogalmának összekapcsolása a sűrűség fogalmának előkészítésére a térfogat állandóság felismertetése	

	1:2:3 arányban növekvő méretű Al-hasábok térfogatának mérése, Különböző alakúra formált gyúrmadarab térfogatának mérése vízkiszorítással ködarab térfogatának mérése vízkiszorítással			becslések. Tájékozódás a lakóhelyen és annak környékén. A tájékozódási feladatokban hely, irány és távolság meghatározása, a világtájakra, a földrajzi fókuszokra, valamint a térképekre vonatkozó ismeretek használata. Magyarország elhelyezése Európában és a Földön. – Az idő egységeinek megismerése, számítások. Rövidebb távú folyamatok (évszakok, éghajlati és időjárási jelenségek, a természet rövidebb távú, néhány éves, évtizedes, évszázados változásai) áttekintése, elemzése. A mozgás általános jellegének tudatosulása. Leírások, példák megadása hely- és helyzetváltoztató, aktív és passzív mozgásokra az élővilágban. Néhány esetben kétségek megfogalmazása a mozgások köznapi (arisztotelészi) jellegű magyarázatával kapcsolatban. – Az egyensúly fogalmának bevezetése egyszerű mérésekkel, kísérletekkel.
Tömegmérés	tömegek összehasonlítása kétkarú mérleggel, a tömeg egysége (kg-etalon), mértékegységek és átváltás mérés táramérleggel, folyadékok tömegének mérése különböző mérlegek bemutatása, használata egyenes vonalzóból készített „mérleggel” 1:2:3 arányban növekvő méretű Al-hasábok mérése egyenes vonalzóból készített „mérleggel” ködarab, nagy krumpli, stb tömegének mérése	Frontális osztálymunka, mérés tanári vezetéssel önálló tanulói munka kisebb csoportokban, tanári irányítással	A sűrűség fogalmának előkészítésére	
Sűrűségmérés	A sűrűség fogalma*, mértékegysége Aluminium sűrűsége korábbi mérési eredmények felhasználásával víz sűrűségének kísérleti meghatározása Réz-test sűrűségének meghatározása térfogat és tömegmérés alapján, kavics, krumpli sűrűségének meghatározása	Frontális osztálymunka, mérés tanári vezetéssel Önálló tanulói munka kisebb csoportokban, tanári irányítással	Támaszkodva a 1:2:3 méretarányú Al-hasábokon végzett térfogat és tömegmérésre Az eredmény összevetése táblázati adattal	
Időmérés	Az idő mértékegységei, átváltások (ism), Mérés stopperórával, időmérés különböző módszerekkel (gyertyaóra, homokóra, metronóm, fonálinga Ritmusérzék ellenőrzése, pontos homokóra készítése) másodperc-inga készítése	Frontális osztálymunka, mérés tanári vezetéssel. Önálló tanulói munka kisebb csoportokban, tanári irányítással		

Tájékozódás a térképen és a fölgömbön 21 óra

Téma	Tartalom	Módszerek, tevékenységek	Megjegyzés, kapcsolódás	Fejlesztési feladatok, követelmények
Elemi tájékozódás a fokhálózat alapján a fölgömbön és a térképen	Abszolút és relatív földrajzi helyzet fogalmának egyszerű magyarázata Fokhálózat: szélességi és hosszúsági körök és azok összehasonlítása (nevezetes szélességi és hosszúsági körök) Miért van szükség mindkettőre a helymeghatározáshoz? Helyek meghatározása	A gyerekek saját szavaikkal határozzák meg, hol laknak (házszám, utca, város, ország, kontinens) úgy, hogy legyen benne pontos meghatározás és a helyek másik helyhez való viszonyítása Rajzos ábra készítése (fölgömb) Kontinensek, óceánok sorba rendezése (oszlopdiaagram) Kontinensek, nevezetes nagyvárosok, földrajzi helyek meghatározása a földrajzi koordináta-rendszerben (pl. csoportmunka vagy vetélkedő időre)		– Az egyéni és a tudományos el-képzelések összehasonlítása, a tudományos vizsgálódások hatékonyságának, fontosságának, fejlődésének izgalmas, kaland jellegének érzékeltetése, megláttatása. – Rendszeres megfigyelés, kísérletezés, mérés elvégzése vizsgálódásokhoz, modellalkotáshoz, problémamegoldásokhoz kötötten, önállóan és csoportmunkában is. Az eszközök balesetmentes használata. – Ismerethordozók (könyvek, lexikonok, enciklopédiák, térképek, táblázatgyűjtemények) használata csoportmunkában. – Információközléssel kapcsolatos játékok (kódolás, dekódolás, a zaj szerepének szemléltetése stb. a fogalmak használata nélkül, konkrét játékokban). – Az ismert tér fokozatos „kitágítása”, távolságra vonatkozó becslések. Tájékozódás a lakóhelyen és annak környékén. A tájékozódási feladatokban hely, irány és távolság meghatározása, a világtájakra, a földrajzi fokhálózatra, valamint a térképekre vonatkozó ismeretek használata. Magyarország elhelyezése Európában és a Földön. – A Föld egészére vonatkozó alapvető ismeretek (a földtengely ferdeségének következményei, földrajzi övezetek, kontinensek, óceánok stb.) megszerzése és használata természeti és társadalmi folyamatok magyarázatára, előrejelzésére. A felszínformák felismerése. A felszínváltozások főbb folyamatainak leírása, példák bemutatása, a változási folyamatok eredményeinek felismerése. A Földünk–környezetünk műveltségi területtel összhangban Magyarország vagy valamely kontinens földrajzi leírása. – A tanult körben a természeti rendszerek (élettelen és élő), elemeik állapotainak, változásainak, a rendszerekre jellemző folyamatoknak a bemutatása, összehasonlítása.
Kontinensek és óceánok elhelyezkedése, földrajzi helyzete	Kontinensek, óceánok a földrajzi koordináta-rendszerben, egymáshoz viszonyított elhelyezkedésük, méreteik	Kutatómunka, táblázat készítése a méretekről (terület, mélység, legmagasabb és legmélyebb pont)		
Hazánk helye a Földön, a kontinensen, a Kárpát-medencében	Tájékozódás a világtérképen, Európa térképén és Magyarország térképén (hely, irány és távolság meghatározása) A tanultak alapján különböző topográfiai, helymeghatározási feladatok végzése	Országnevjegy készítése: terület, lakosság, legészakibb, legdélibb, legkeletibb, legnyugatibb pont, észak-déli, kelet-nyugati távolság, legmagasabb, legalacsonyabb pont		
A Föld alakja A Föld tengely körüli forgása A Föld Nap körüli keringése	Gömb, geoid Forgás, forgástengely Miért váltakoznak a nappalok és az éjszakák? Keringés, keringés síkjá Miért váltakoznak az évszakok?	Fölgömb tanulmányozása Modellezés: Nap, Föld, Hold elhelyezkedése és mozgása egymáshoz képest (tellurium, gyerekek helyettesíthetik az égitesteket)		
A Nap látszólagos napi és évi útja A napi időszámítás Az évi időszámítás	Miért látszólagos? Év, hónapok, napok, órák, percek	Naptárak (története, fajtái, saját naptár készítése)		
A jelenségek és az idő kapcsolata Tájékozódás az időben Az időmérés	Földtörténeti korok Hogyan nézett ki a Föld a különböző korokban?	Időszalag készítése	Az egyszerű méréseknél tanultak	

A Föld alakja, tengelyferdesége, a besugárzás és az éghajlati övezetek közötti összefüggések	Eltérő felmelegedés	Rajzos ábraelemzés Lehetséges kísérlet: ezüst-higany-jodiddal befestett földgömböt (Föld) a hősugárzó (Nap) elé állítva a sárga festék a hő hatására pirosra színeződik		
Az éghajlatot kialakító és módosító tényezők	Egyenlítőtől, óceánoktól való távolság Tengerszint feletti magasság Domborzat Tengeráramlások	Térképkészítés: tengeráramlások		
Az egyes éghajlati övezetek leíró jellemzése	Övezet, öv, terület Hideg, mérsékelt, forró Elhelyezkedése, évszakok, évi középhőmérséklet és hőingás, napi hőingás, jellemző területek	Egyszerű éghajlati diagramok, hőmérsékleti és csapadéktérképek vizsgálata Útleírások olvasása, készítése		
Az éghajlat vízszintes és függőleges változása	Hegyek függőleges övezetessége	Rajzos ábrák		

Magyarország nagy tájainak jellegzetességei

16 óra

Téma	Tartalom	Módszerek, tevékenységek	Megjegyzés, kapcsolódás	Fejlesztési feladatok, követelmények
A Kárpát-medence	Földrajzi helyzete, felszíne	Térképvázlat készítése		– Az embernek mint a természet szerves részének kezelése a természeti folyamatok elemzése során. A környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások elemzése. Az e körben felmerülő problémák felismerése, megoldási módok keresése. – Az egyéni és a tudományos el-képzések összehasonlítása, a tudományos vizsgálódások hatékonyságának, fontosságának, fejlődésének izgalmas, kaland jellegének érzékeltetése, megállatása. – A tudománytörténet néhány nagy alakjának élettörténetével, munkásságával, eredményeivel való ismerkedés. – Ismerethordozók (könyvek, lexikonok, enciklopédiák, térképek, táblázatgyűjtemények) használata csoportmunkában. – A Föld egészére vonatkozó alapvető ismeretek (a földtengely
Magyarország nagy tájainak kialakulása, jellemző felszínformái	Elhelyezkedés, felszín, éghajlat, vízrajz, növénytakaró, gazdálkodás	Térképvázlat készítése a nagy tájakról Szempontok az egyes tájak vizsgálatához		
Nagy tájaink leíró jellemzése	Alföld Kisalföld Alpokalja Dunántúli-dombság és Mecsek Dunántúli-középhegység Északi-középhegység Nemzeti parkok	Tájnévjegyek vagy táblázat készítése a megadott szempontok alapján Rajzos ábrák (pl. tanúhegyek kialakulása, futóhomok mozgása) Térképvázlatok a tájakról Videórészletek, útleírások Kirándulás tervezése Kirándulás		

Szűkebb lakókörnyezet illetve Budapest természeti, társadalmi jellemzői	Főváros, nagy tájai, közigazgatási beosztása intézményei, közlekedési rendszere Környezetszennyezés	Gyűjtőmunka: nevezetességek, közlekedési útvonalak Menetrend, Internet: útvonalkeresés Lakóhelyem természetföldrajzi jellemzése megadott szempontok alapján		ferdeségének következményei, földrajzi övezetek, kontinensek, óceánok stb.) megszerzése és használata természeti és társadalmi folyamatok magyarázatára, előrejelzésére. A felszínformák felismerése. A felszínváltozások főbb folyamatainak leírása, példák bemutatása, a változási folyamatok eredményeinek felismerése. A Földünk–környezetünk műveltségi területtel összhangban Magyarország vagy valamely kontinens földrajzi leírása.
---	--	---	--	---

Hazánkra jellemző életközösségek

17 óra

Téma	Tartalom	Módszerek, tevékenységek	Megjegyzés, kapcsolódás	Fejlesztési feladatok, követelmények
Az erdők növényei	Tölgyesek, bükkösök, fenyőerdők összehasonlítása Moha növényke, erdei pajzsika, galagonya, fenyő, tobozok, szárnyas magvak vizsgálata	Életközösségek, gyepszint, cserjeszint, lombkorona szint (szinteztettség, spóra, virág, virágzat, toboz	Erdei séta során gyűjtsünk moha telepet – vizsgáljuk meg kézi nagyítóval az erdei pajzsika levelének fonákját	– Az embernek mint a természet szerves részének kezelése a természeti folyamatok elemzése során. A környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások elemzése. Az e körben felmerülő problémák felismerése, megoldási módok keresése. – Az egyéni és a tudományos el-képzések összehasonlítása, a tudományos vizsgálódások hatékonyságának, fontosságának, fejlődésének izgalmas, kaland jellegének érzékeltetése, megfigyelése.
Az erdők emlős állatai	Az őz, vaddisznó, róka testfelépítése, életmódja	Növényevő, mindenevő, éjszakai ragadozó	Diaképek, földiák, faliképek tanulmányozása, rajzok készítése, képek gyűjtése	– A tudománytörténet néhány nagy alakjának élettörténetével, munkásságával, eredményeivel való ismerkedés. – Rendszerezés megfigyelés, kísérletezés, mérés elvégzése vizsgálódásokhoz, modellalkotáshoz, problémamegoldásokhoz kötötten, önállóan és csoportmunkában is. Az eszközök balesetmentes használata.
Az erdők madarai	Kirándulás során a madarak mozgásának, hangjának megfigyelése, tollak gyűjtése, azonosítása	Madarak testfelépítése, kültakarója, mozgása (szárny), mellizmok, tüdő kapacitás, légzsák	Madáretető, madárodú készítése, kihelyezése Bűvár zsebkönyvek használata	– Ismerethordozók (könyvek, lexikonok, enciklopédiák, térképek, táblázatgyűjtemények) használata csoportmunkában.
A vizek élővilága	Az apróbb élőlények jelentősége, a ponty és folyami rák testfelépítése, életmódja	Plankton, papucsállatka, hínárnövények, hal, rák	Papucsállatka mozgásának megfigyelése mikroszkóp alatt, faliképek, diaképek használata	– Kvalitatív energiafogalom. Ismerkedés konkrét, hétköznapi folyamatokban az energiafajtákkal, az energiahordozókkal, az energiaforrásokkal, az energia átalakulásaival. A változások, az átalakulások esetében energiára vonatkozó, egyelőre kvalitatív megfontolások használata.
A vízpart növényei	A nedves vízparton élő növények sajátosságainak, a fűzfa tulajdonságainak vizsgálata Diaképek	Nád, gyékény, fűz, virág, virágzat	Megfigyelés: a környezetben milyen tárgyak készülnek nádból, vagy gyékényből, milyen foglalkozások kapcsolódnak ezek készítéséhez	– Konkrét példák annak demonstrálása, hogy egy rendszer egységes „viselkedést” produkál, a környezetben valamilyen funkciót tölt be, szerkezete van. Az eljárás alkalmazása elsősorban életközösségek bemutatása során.
A vízpart állatai	Szitakötő, szúnyog, kecskebéka, gólya, tőkésréce testfelépítése, életmódja Videofilm bemutatása	Rovarok, kételtűek, madarak	Rajzok készítése, képek gyűjtése Nedves készítmények, preparátumok bemutatása	– Az egyensúly fogalmának bevezetése egyszerű mérésekkel, kísérletekkel.
A mezők növényei	A pázsitfűvek sajátosságai és képviselői, a mezei zsálya	A mező, rét, kaszáló legelő	Bűvár zsebkönyvek használata, rajzok készítése a virág szerkezetéről	– A természetben, elsősorban az életközösségekben szerepet játszó néhány szabályozási folyamat részletesebb elemzése, a fogalmak meghatározása nélkül.
A mezők állatai	Sáskák, tücskök, lepkék, gyíkok, fécán, mezei nyúl testfelépítése,	Rovarok, hüllők, madarak, emlősök	Preparátumok, faliképek, Bűvár zsebkönyvek	

	életmódja		használata, rajzok készítése, képek gyűjtése	– Az életjelenségeken alapuló élet-értelmezés használata az élővilág, a Föld folyamatainak elemzése során. – Az élővilág relatív állandóságának, valamint változásának, a hosszú időszakok alatt lezajló átalakulásnak az elfogadása, az öröklődés lehetséges szerepének felismerése. – Fokozatos ismerkedés a rendszertani egységekkel: sejtalkotó, sejt, szövet, szerv, szervrendszer, szervezet (egyed), ökológiai rendszer fogalmakkal, konkrét esetekben a hierarchikus szerveződés felvázolása. Életközösségek leírására vonatkozó módszerek elsajátítása, alkalmazása konkrét leírásokban. – Nagyobb „osztályok” nevének és egymáshoz való viszonyaiknak az alkalmazása az ismeretszerzés során a hierarchikus osztályozásra vonatkozó tudás használatával. – A növényi és az állati anyagcsere összehasonlítása. Az öröklődés és a szaporodás összekapcsolása.
A kultúrtájak élővilága	Búza, kukorica, cukorrépa, burgonya, mezei pocok	Szántóföldi növények, gyomnövények, rágsálók	A termesztett növények jelentősége, felhasználásuk módjai Kiselőadások: 1. cukorgyártás 2. védekezés kártevők ellen (vegyszerezés veszélyei)	
Az életközösségek jellemzői	Kapcsolatok az életközösség egyedei között, versengés, zsákmányszerzés, élősködés, együttélés	Táplálékláncok az életközösségben, termelő, fogyasztó, lebontó szervezetek	Állítsanak össze táplálék láncokat az erdők, mezők vízpartok élőlényei között. Keressenek kapcsolatokat ezen életközösségek tagjai között	
A környezetet pusztító tényezők	A háztartási hulladékok szelektív gyűjtése, veszélyes hulladékok kezelése	A háztartási szemét, veszélyes hulladék, levegő szennyezés, szmog, zaj szennyezés	Felelősségteljes, tudatos magatartás, önkorlátozás fontossága, a zajszint csökkentése közvetlen környezetünkben (magnó, mobiltelefonok)	
A természet védelme	Céljuk, feladatuk, miért és hol létesültek ezek	Tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, Nemzeti Park	Dia képek, film, „Nemzeti Parkjaink” c. kiadvány	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

Ismerje az alapvető tulajdonságokat, meg tudja azokat mérni. Ismerje azok mértékegységét, és a mértékátváltásokat.

Ismerje a térképen, földgömbön való helymeghatározás, alapelemeit, tudjon tájékozódni ezek segítségével.

Ismerje a Föld, a Hold mozgását, azok következményeit (évek, napok, holdváltozások, éghajlati övek kialakulása)

Ismerje Magyarország nagy tájegységeit, azok földrajzi jellemzőit, növény- és állatvilágát.

Ismerje a tanult növények, állatok testfelépítését, életmódját, helyét a természetben.

Ismerje az életközösségeket alakító tényezőket, és az életközösségeket veszélyeztető hatásokat.

Értse a természetvédelem jelentőségét, ismerje természetvédelmi területeinket, Nemzeti Parkjainkat.

Egészségtan

Célkitűzések

Legfontosabb feladat, hogy a tanulók korszerű ismeretekkel és azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek az egészségük megőrzése és védelme érdekében. Fontos annak beláttatása, hogy mai életvezetésük, viselkedésük és egészségi állapotuk, jóllétük között szoros összefüggés van. E szempontból a leglényegesebbnek tekinthető a saját életükért érzett felelősségnek kialakítása.

Az egészségtan oktatása során nem a korszerű egészségügyi ismeretek mennyiségi fokozására törekszünk, mert teret kívánunk biztosítani más tantárgyak számára is (környezetismeret, biológia, fizika, kémia)

Hangsúlyt kívánunk fektetni olyan életvezetési készségek, alkalmazkodási módok kiépülésére, amelyek az egyéni boldogulást, útkeresést és az egészségesebb lehetőségek választását segítik elő. Jelen tantervben a Természetismeret c. tantárgyba integrálva dolgoztuk ki az oktatását, de az anyag kiemelhető belőle, és önállóan, vagy más tantárgyhoz illesztve is megtanítható. Mindenképpen célszerű blokkosítva tanítani, mert különben nagyon elhúzódik, és az a tantárgy súlytalanságát idézi elő.

Téma	Tartalom	Módszerek, tevékenységek	Megjegyzés, kapcsolódás	Fejlesztési feladatok, követelmények
Az emberi test felépítése	Sejt, szövet, szerv, szerv rendszer, szervezet, az emberi bőr szerkezete felépítése	Mikroszkóp alatt vizsgálunk meg különböző szöveti metszeteket (hám, izom, ideg, vér)	Beszéljük meg, hogy milyen szervrendszerek vannak az emberi szervezetben, használjunk fóliákat, faliképeket	– Az embernek mint a természet szerves részének kezelése a természeti folyamatok elemzése során. A környezetre kifejtett emberi, társadalmi hatások elemzése. Az e körben felmerülő problémák felismerése, megoldási módok keresése. – A tudománytörténet néhány nagy alakjának élettörténetével, munkásságával, eredményeivel való ismerkedés. – Ismerethordozók (könyvek, lexikonok, enciklopédiák, térképek, táblázatgyűjtemények) használata csoportmunkában. – Az emberi szervezet felépítésének és működésének alapszintű ismerete, a rendszerszerűség belátása. Az egyes szervrendszerek fontosabb, gyakoribb betegségeinek, a megelőzés és a gyógyítás mindenki számára elsajátítandó módozatainak ismerete.
Az emberi test működése	Életjelenségek: ingerlékenység, mozgás, anyagcsere, növekedés, fejlődés, szaporodás, öröklődés	Kapcsoljuk össze a megfelelő szervrendszereket az életjelenségekkel Mozgás – mozgási szervrendszer: csontok, izomzat Idegrendszer – ingerlékenység, szabályozás	Keressünk összefüggéseket az egyes életjelenségek között: Ingerlékenység – mozgás Anyagcsere – növekedés Szaporodás – öröklődés	
Táplálkozás (anyagcsere I.)	Emésztés, felszívódás, kiválasztás, táplálék, tápanyag, vitamin, nyomelem, allergén anyagok, manipulált élelmiszerek	Készítsünk táblázatot, melyek a legfontosabb vitaminok, miben fordulnak elő!	A helyes táplálkozás szabályai: mértékletesség, életkornak megfelelően Gyerekek, betegek, idősök étrendjét állítsd össze egy napra!	
A mozgás	Csontváz, csont: lapos, csöves Ízület, izom	A csontszövet, izomszövet mikroszkópi képe, testépítő szerek hatása és veszélyei, a mozgásszegény életmód következményei	A csontváz vizsgálata, az ember legfontosabb csontjai Plussz tabletták (Ca, Mg), szénsavas italok hatása a csontokra	
Keringés	Szív, erek (verő erek, gyűjtő erek), a vér összetétele, nyirok, nyirok szervek, nyirokcsomók, immunitás	Vérkenet vizsgálata mikroszkóp alatt Nézzük meg egy vérkép orvosi adatait A belső környezet fogalma	Mérjük meg egy tanuló vérnyomását nyugalomban és 10 fekvőtámasz után!	
A légzés (anyagcsere II.)	Égés, belsőégés, oxigén, széndioxid, légsere, köhögés, trüszentés, allergén anyagok a levegőben és az élelmiszerekben	Vitálkapacitás mérés: ha nincs mérőműszerünk léggömbök segítségével végezzünk összehasonlítást! Fújjunk szívószállal meszes vízbe – a kilélegzett széndioxid hatására megzavarosodik		
A szervezet szabályozása	Idegrendszer, központi idegrendszer, agyvelő, gerincvelő, inger – ingerlékenység	Idegiszövet vizsgálata mikroszkóp alatt, vagy mikroszkópos felvételen	Rajzoljuk le az idegsejtet (a sejt alakja és működése közötti kapcsolat)	
Növekedés, fejlődés	Mennyiségi változás (testsúly, testméret) Minőségi változás (ügyesség, készség, tudás)	Embrió, magzat, újszülött csecsemő, kisgyerek, kisiskolás, tizenéves, felnőtt, idős kor jellemzőinek megbeszélése az eddig megismert életműködések alapján	Feladat: szüleid segítségével jegyezd fel növekedésed és fejlődésed eddigi legfontosabb állomásait!	
Szaporodás és öröklés	Az egyed fennmaradása, a faj fennmaradása, utód	Az állatok szaporodását a természet szabályozza (ciklikus működés). Az embereknél ez tudatos cselekvés Feltételei: testi, lelki, szociális érettség	Vizsgáld meg: a te családban ki kire hasonlít a legjobban!	

Az ivaros szaporodás	Nemi jellegek, elsődleges és másodlagos jellegek Ivarszervek, ivarsejtek, megtermékenyítés – megtermékenyített petesejt: az emberi élet lehetősége (abortusz!)	A serdülés testi és lelki problémái, az ivaréretté válás folyamata (bőrápolás, hajápolás, táplálkozás, életmód a serdülőkorban)	Koncentráció: a hittanórán mit tanultál az élet lehetőségéről és az élet tiszteletéről („Ne ölj!”)	
Az embert károsító hatások I. (testi egészség)	Környezeti hatások: Ózon – ózonlyuk, UV sugarak Radioaktív sugárzás Globális felmelegedés Hatások összegződése, együttes hatások	Napozás – hatása a bőrre Szolárium használata Testépítő szerek	Gyűjtő munka: Mit tudsz Csernobilről? Mi az üvegház hatás? Tudod-e, mi a freon?	
Az embert károsító hatások (lelki egészség)	Pótcselekvések, amelyeknek oka legtöbbször lelki sivárság, a hit hiánya, szeretet hiánya: Isten kizárása az ember életéből	Dohányzás: a légzőszervek megbetegedése Alkoholizmus: az egyén teljes leépülése Drog, kábítószer Kivel barátkozol, kire hallgatsz, mivel töltöd a szabadidővel?	Koncentráció a hittannal: Önmérséklet Önfegyelem Önkorlátozás Akaraterő Felelősség önmagamért és másokért	
Az ember szociális helyzete	Helyem a világban: reális önismeret, tehetség, adottság – öröklött, de hogy mivé válsz, rajtad múlik	A család szerepe: szeretet, biztonság, állandóság (apa, anya, nagyszülők, testvérek, rokonok) A szülői szerepre tiszta étellel kell készülni. Baráti kör, egymásrautaltság, iskola, munkahely, felelősség, igényesség	Koncentráció: hittannal	

A tankönyvek kiválasztásának elvei

A kiválasztott tankönyvnek, taneszköznek:

- illeszkednie kell a helyi tantervben foglaltakhoz,
- mindkét évfolyamban egy tankönyvcsaládból való könyvet használjunk,
- a diák számára jól érthetőnek, tanulhatónak kell lennie,
- tartalmazzon elegendő képet, ábrát, feladatot, amelyek a jobb megértést szolgálják,
- a szakmailag megfelelő könyvek közül az olcsóbbat kell választani.

A tanulók értékelésére

A tanulók munkáját a folyamatos előrehaladás biztosítása érdekében rendszeresen értékelni kell. Ezt megtehetjük szóban, amikor az óra végén kiemeljük a jól vagy gyengén teljesítő diákokat, és igyekszünk pozitívan megerősíteni munkájukat. Másrészt értékelhetünk a számonkérés során, ilyenkor az értékelés szorosan összefügg a hagyományos osztályozással, de esetenként adható részletes írásbeli értékelés is. Míg a szóbeli értékelés kizárólag a tanulónak szól, addig az osztályozás és az írásbeli értékelés a szülők tájékoztatását is szolgálja.

A számonkérés formái a következők:

- Szóbeli feleltetés
- Írásbeli feleltetés (kisdolgozat)
- Összefoglaló dolgozat
- Házi feladat és a füzetvezetés ellenőrzése
- Ház dolgozat készítése egy megadott témában

A számonkérés alapfeltétele, hogy az egész tanév során a követelmények azonosak legyenek, ugyanakkor egy-egy pedagógiai szituációban tudjuk azokat személyre szabottan alkalmazni. A számonkérés folyamán egyaránt hangsúlyos a tényszerű tudás, és a képességek, készségek fejlődésének, és a tanultak aktív, kreatív alkalmazásának felmérése. Ahol mód van rá, a számonkérés része lehet az elvégzett kísérletek tanulói bemutatása is.

FIZIKA

FEJLESZTŐ SZAKASZ

7-8. évfolyam

CÉLOK ÉS FELADATOK

A természettudományos világkép kialakításában fontos szerepe van a természet ismeretének, ezen belül is a fizikának. Csak a természettudományos ismeretek megszerzésével válhatnak képessé a tanulók arra, hogy felismerjék a tudomány és az áltudomány közötti különbséget. Ehhez a fizikai ismeretek megfelelő háttérrel biztosítanak.

A fizika tárgy tanításában támaszkodunk az 5–6. osztályban, a természetismeret tárgy keretein belül már megszerzett fizikai ismeretekre és kompetenciákra – bővítve és továbbfejlesztve azokat. Támaszkodunk arra, hogy a természetismeret órákon a tanulók már találkoztak a természettudományos megismerés két, fontos módszerével: a megfigyeléssel és a kísérlettel.

A kísérletek és mérések elvégzésével a tanulók tapasztalatokat szerezhetnek, és értelmezhetik azokat. A számszerű összefüggések rávilágítanak az anyagi világ törvényszerűségeire. A fizika segít a tanulók mindennapi környezeti, technikai, életviteli problémáinak megoldásában is.

A fizika tanulása elengedhetetlen más tantárgyak (például földrajz, biológia, technikai ismeretek) anyagának mélyebb megértéséhez. A kísérletek és mérések elvégzése közben fejlődik a tanulók manuális készsége. Megismerik az alapmérésekhez használatos legfontosabb mérőeszközöket. A kísérlet pontosságra, alaposságra nevel. Megtanulják, hogy munka közben figyelniük kell társaikra, azok testi épségére, a balesetek megelőzésére. A kísérlet és a mérés hatékonyan segíti a tananyag jobb megértését.

Ebben az életkorban a számítógép alapszintű használata általánosnak mondható. Ez lehetőséget ad a számítógép célszerű használatára, egyszerűbb önálló feladatok elvégzésére.

Fontos az is, hogy a tanuló tudjon önállóan és hatékonyan tanulni. Tanulja meg beosztani a rendelkezésre álló időt, tudjon a tanuláshoz segítséget keresni a könyvtárban vagy az internetalapú szolgáltatásokban.

További cél a testi-lelki egészség, a harmonikus személyiség kialakítása. Ehhez elengedhetetlen a saját, belső környezet és a külső környezet iránti érdeklődés és igényesség. A természeti és a társadalmi környezet egymásra hatásának megismertetésével is ösztönözzük a tanulót a tudatos környezeti magatartásra, az energiaforrások ésszerű felhasználására. El akarjuk érni azt is, hogy legyenek nyitottak és kritikusak a médiában, a sajtóban megjelenő környezeti gondok iránt, értsék a megoldások keresésének fontosságát. Szűkebb környezetük védelme váljon természetes igénnyé. Környezettudatos magatartásukkal óvják a természetet, saját környezetükben legyenek képviselői a környezettudatos magatartásnak.

KULCSKOMPETENCIÁK

1. Anyanyelvi kommunikáció

A tanulóktól a fizikaórákon is elvárjuk a helyes és kreatív nyelvhasználatot. Arra kell törekednünk, hogy a tanulók értsék az olvasott és hallott szöveget; ismerjék a szakkifejezéseket, és legyenek képesek gondolataikat szóban és írásban is – a szaknyelv helyes használatával – szabatosan előadni. Legyenek képesek egyszerű gyűjtőmunkát végezni: különböző célokból megfelelő típusú szövegeket összegyűjteni, értelmezni és feldolgozni.

2. Idegen nyelvi kommunikáció

Legyenek képesek a tanulók az idegen szakszavak helyes olvasására, írására; a különböző nemzetiségű tudósok, feltalálók nevének helyes olvasása, kiejtése, írására.

3. Matematikai kompetencia

A fizikai számítások során fejlődik a tanulók problémamegoldó gondolkodása és feladatmegoldó készsége. Cél, hogy tudják alkalmazni a tanult matematikai ismereteket a fizikai problémák megoldására. Tudjanak táblázatokat és grafikonokat elemezni, illetve mérési eredményeket grafikonon ábrázolni.

4. Alapvető kompetenciák a természettudományok és azok alkalmazása terén

Szerezzenek a tanulók olyan fizikai ismereteket, amelyeket képesek mozgósítani a *mindennapi életben felmerülő problémák megoldása során. Ismerjék fel a természettudományok különböző területei közötti szoros kapcsolatokat. Legyenek kritikusak az áltudományos, illetve a tudomány- és technikaellenes megnyilatkozásokkal szemben.* Tanúsítsanak érdeklődést a természettudományok – így a fizika – fejlődésének az egyénre, a társadalomra és az egész Földre gyakorolt hatásaival kapcsolatban.

5. Digitális kompetencia

A tanulók tudják használni a számítógépet. Legyenek képesek az interaktív média felelősségteljes használatára; információk megkeresésére, összegyűjtésére és feldolgozására.

6. Hatékony, önálló tanulás

A tanulók legyenek képesek a kitűzött cél érdekében kitartóan tanulni; saját tanulásukat megszervezni, a rendelkezésre álló idővel és információval helyesen gazdálkodni. Tudjanak heterogén csoportban is hatékonyan, képességeiknek megfelelően dolgozni, tudásukat másokkal is megosztani.

7. Szociális és állampolgári kompetencia

Ismerjék fel a tanulók, hogy a fizikai kutatások, felfedezések és azok alkalmazásainak célja csak a közjó szolgálata lehet; tudjanak különbséget tenni a tudomány eredményeinek humánus és antihumánus alkalmazásai között (atomreaktor – atombomba; környezetkárosító és környezetbarát technológiák, stb.). Egyéni- és csoportmunka során alakuljon ki bennük az egyénnel, csoportokkal stb. való együttműködés készsége, a megkülönböztetés-mentesség. Legyenek képesek hatékony szakmai kommunikációra. Fizikai ismereteik is szolgálják a különböző közösségi tevékenységek és a különböző szinteken hozott döntések kritikus elemzését.

8. Kezdeményezőkéesség és vállalkozói kompetencia

A tanulók ismerjék meg tágabb környezetüket, legyenek képesek a kínálkozó lehetőségek megragadására. Legyenek képesek fizikai ismereteik kreatív alkalmazására, álljanak készen az új ismeretek megszerzésére, vagy a meglévők bővítésére. Tudjanak tervet készíteni céljaik elérése érdekében.

9. Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkéesség

A természeti jelenségek megfigyelése a céltudatos információszerzésen kívül esztétikai élményt is jelent. Ugyanígy alkalmas az esztétikai tudatosság és kifejezőkéesség fejlesztésére a megfelelően összeállított és kivitelezett kísérlet is. Az eszközök alkalmazása céljának és formai megjelenésének (formatervezés) céltudatos összevetése fejleszti az önkifejezés kéességét.

7. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 37 – heti óraszám: 1

Témakör	A témakör feldolgozására javasolt óraszám
Mozgások	4
Erők	6
Munka és energia. Az egyszerű gépek	6
A nyomás. Nyugvó folyadékok és gázok fizikája	5
Hőtan	6
Összefoglalás, értékelés	10
<i>Összesen:</i>	37

MOZGÁSOK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Anyanyelvi kommunikáció fejlesztése.	Mozgás és nyugalom.	Beszélgetés: a környezetünkben megfigyelhető mozgásokról; azok jellemzéséről. Koordináció: mindennapi élet. A mozgás és a nyugalom viszonylagosságának megfogalmazása, a vonatkoztatási rendszer fogalmának bevezetése.	Ismeri a mozgás és a nyugalom viszonylagosságát. Ismeri a pálya, az út és az elmozdulás fogalmát és érti a köztük levő különbségeket. Legyen képes egyszerű út-és időmérés elvégzésére, a mérési eredmények feljegyzésére, értelmezésére, út-idő grafikon készítésére és elemzésére, az út és az idő közötti összefüggés felismerésére. Ismerje meg a sebesség fogalmát, mértékegységeit, kiszámítását. Tudjon egyszerű feladatokat megoldani az út és az idő kiszámítására. Ismeri az átlagsebesség fogalmát, és tudja, hogy az
		Beszélgetés: A mozgások leírásához használt fogalmak bevezetése; azok „köznapi” és fizikai jelentésének összehasonlítása. Az	

Anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	Az egyenes vonalú egyenletes mozgás.	elmozdulás vektor jellege. Az egyenletes mozgás kritériumai. A sebesség fogalma, mértékegységei. A sebesség vektor jellege. Demonstrációs kísérlet: buborék mozgása Mikola-csőben. Koordináció: Természetismeret 6.o.: hosszúság- és időmérés. Matematika: az egyenes arányosság; grafikus ábrázolás. Mindennapi élet: különböző mozgások; közlekedés.	átlagsebesség a mindennapi életben megvalósuló mozgások egyik fontos jellemzője. Ismeri az egyenletesen változó mozgás jellemzőit, a gyorsulás és a pillanatnyi sebesség fogalmát. Ismeri a szabadesést, tudja értelmezni a szabadesésre vonatkozó egyszerű kísérletek eredményét.
Anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	A változó mozgás.	Beszélgetés: Milyen változások következhetnek be mozgás közben? A változó mozgást végző test út–idő grafikonjának elemzése. Az átlagsebesség fogalmának bevezetése; szerepe a közlekedésben. A pillanatnyi sebesség fogalmának bevezetése.	
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	Az egyenletesen változó mozgás. A gyorsulás.	Beszélgetés: a sebesség időbeli változása. Koordináció: közlekedés; autók gyorsulása álló helyzetből indulva 100 km/h sebességre. Demonstrációs kísérlet: egyenletesen változó mozgások kísérleti megvalósítása, megfigyeltetése. Az egyenletesen változó mozgás sebesség–idő grafikonja. A szabadesés kísérleti megvalósítása, megfigyelése. Következtetések levonása.	

ERŐK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése.	Az erő.	Beszélgetés, vita: magyarázatot keresünk az előző órákon végzett kísérletekre. Az erő fogalmának bevezetése a sebességváltozás segítségével. Az erő mértékegysége; az erő vektor jellege.	A tanuló ismerje az erőhatás következményeit, az erő fogalmát; mértékegységet; tudja, hogy az erő vektormennyiség, tudja azt ábrázolni és írásban jelölni. Tud közös hatásvonalú erőket összegezni.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	Newton törvényei: • a tehetetlenség törvénye, • hatás – ellenhatás,	Beszélgetés: az anyagok legfontosabb tulajdonságai; a tömeg fogalma. Koordináció: természetismeret 5–6. osztály. Demonstrációs kísérletek: a tehetetlenség és a hatás – ellenhatás gyakorlati példáit bemutató ábrák elemzése. Koordináció: mindennapi élet; közlekedés.	Ismeri a hatás – ellenhatás törvényét. Ismerje meg az erő mérésére használt rugós erőmérőt és működésének alapját. Ismerje a súly fogalmát, mértékegységet. Ügyeljen a súly és a tömeg megkülönböztetésére. Tudja értelmezni a tehetetlenség fogalmát, ismeri a tehetetlenség törvényét. Tudja, hogy egy test mozgásállapota nem változik meg akkor, ha a rá ható erők kiegyenlítik egymást.
A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	Az erő mérése. A rugalmas alakváltozás.	Beszélgetés: már megismert fizikai mennyiségek és mérések. Az erő mérésének lehetőségei. Demonstrációs kísérlet: a rugalmas alakváltozás bemutatása. A rugóerő fogalma. A rugós erőmérő és használata.	
Az anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.	A gravitációs kölcsönhatás. A gravitációs erő és a testek súlya.	Megbeszélés: jelenségek, amelyeket a tömegvonzás ismeretében magyarázhatunk. A tömegvonzás kölcsönössége. A tömegvonzás jelentősége a Földön és az égitestek világában. A súly és a súlytalanság. Mikrogravitációs	Ismerje meg a gravitációs kölcsönhatás főbb jellemzőit, hatásait a Föld közelében elhelyezkedő testekre. Tudja és értse a gravitációs erő és a súly közötti különbséget; tudja, mit jelent a súlytalanság.

A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A sűrűlódás és a közegellenállás.	kísérletek. Koordináció: mindennapi élet, csillagászat; űrkutatás.	Ismerkedjen meg a sűrűlódási erő és a közegellenállási erő fogalmával, a sűrűlódás és a közegellenállás gyakorlati vonatkozásaival.
A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.		Demonstrációs kísérlet a különböző sűrűlódások szemléltetésére. A kísérlet eredményének közös értékelése, a kísérletek megismétlése változó feltételekkel. A gördülési és a közegellenállás szemléltetése; kísérletek. A sűrűlódás és a közegellenállás szerepe (hasznos – káros) hatásainak csökkentése. Koordináció: közlekedés; technika, mindennapi élet. Kiselőadások.	
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.		Beszélgetés: az eddig megismert erőfajták áttekintése; együttes hatásuk értelmezése demonstrációs kísérlettel, illetve mindennapi példákon. Több erő együttes hatásának szemléltetése vektorokkal, az egyensúly fogalmának kialakítása.	

MUNKA ÉS ENERGIA. AZ EGYSZERŰ GÉPEK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	A munka.	Beszélgetés: a munka fogalma a mindennapi életben. Demonstrációs kísérlet: munkavégzés különböző testek mozgásakor. A munka fizikai fogalmának meghatározása, mértékegysége. Koordináció: technika; mindennapi élet.	Tudja a tanuló a munka fizikai meghatározását, mértékegységét. Legyen képes egyszerű feladatok megoldásával a munka kiszámítására. -

A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.	A mechanikai energia. A energia-megmaradás.	Beszélgetés: az energia szó használata a köznyelvben. Koordináció: Természetismeret 5–6.o.: az energia fogalma, fajtái, energia-átalakulások. Demonstrációs kísérletek a mechanikai energia-változás és a testek munkavégző képessége kapcsolatának bemutatására. Koordináció: technika; mindennapi élet. Az energia-megmaradás törvényének kvalitatív megfogalmazása.	Ismerje a mechanikai energia fogalmát, a munka és energia kapcsolatát. Ismerje a tanuló a mechanikai energia megmaradásának törvényét.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	A teljesítmény.	Beszélgetés: a teljesítmény fogalma a mindennapi életben. A munkavégzéssel (energia-változással) járó folyamatok időbelisége; összehasonlíthatósága. A teljesítmény fogalmának kialakítása; a teljesítmény mértékegysége. Koordináció: mindennapi élet; technika; biológia.	
	A hatásfok.	Beszélgetés: a hatásfok fogalma a mindennapi életben. A hasznos munka és az összes munka fogalmának kialakítása. Belső koordináció: súrlódás, közegellenállás. Koordináció: mindennapi élet – különböző mozgások, munkavégzéssel és energia-változással járó folyamatok.	Ismerje a hatásfok fogalmát, és tudja azt egyszerű példákban kiszámítani. Ismerje a teljesítmény fogalmát, mértékegységét, kiszámítását.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.	Az erő forgató hatása.	Demonstráció: kerékpározás. Az erő kifejtés közvetlen érzékelése forgató,	Kísérleti bevezetés után legyen képes az erő forgató hatásának megértésére, a

A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.		illetve nem forgató helyzetekben. Az erőkar és a forgatónyomaték fogalmának kialakítása. A forgatónyomaték. Belső koordináció: az erő. Koordináció: technika; mindennapi élet, közlekedés. Feladatok a forgatónyomaték kiszámítására.	forgatónyomaték fogalmának elsajátítására. Legyen tisztában az erőkar fogalmával. Ismerje a forgatónyomaték kiszámítását és mértékegységét.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.			
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	Munkavégzés egyszerű gépekkel.	Demonstrációs kísérletek: az emelő és a lejtő típusú egyszerű gépek bemutatása, működésük elemzése, következtetések levonása. Koncentráció: mindennapi élet – hol, milyen egyszerű gépet használunk? A mechanikai energia-megmaradás érvényesülése az egyszerű gépek használata közben. Kiselőadások, kísérletbemutatók.	Ismerje az egyszerű gépeket, azok működésének fizikai alapjait. Ismerje fel hétköznapi eszközeinkben az egyszerű gépeket. Tudja, hogy a mechanikai energia megmaradásának törvénye az egyszerű gépekkel történő munkavégzések esetében is teljesül.

A NYOMÁS. NYUGVÓ FOLYADÉKOK ÉS GÁZOK FIZIKÁJA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	A nyomás.	Beszélgetés: a nyomás szó hétköznapi jelentései. Demonstrációs kísérletek a nyomásra – a nyomás fizikai fogalmának bevezetése, mértékegysége. Belső koordináció: erő. Koordináció: matematika – területszámítás. Mindennapi élet, technika, biológia: nyomásnövelés és nyomáscsökkentés. Egyszerű feladatok megoldása.	A tanuló tudja értelmezni egyszerű kísérletek alapján a nyomást; legyen képes a felismert összefüggés matematikai megfogalmazására, az összefüggés alkalmazására. Ismerje meg a nyomásnövelés és a nyomáscsökkentés néhány fontos gyakorlati példáját.

Anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése. Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. Az anyanyelvi kommunikáció	A folyadékok nyomása. A gázok nyomása. A légnyomás.	Demonstrációs kísérletek a hidrosztatikai nyomás bemutatására – a kísérletek eredményeinek megbeszélése, következtetések levonása. A hidrosztatikai nyomás fogalmának kialakítása. A Pascal-törvény szemléltetése. Belső koordináció: természetismeret 5–6. o.: az anyagok legfontosabb tulajdonságainak értelmezése; részecskeszemlélet. Fizika: az erő; a nyomás. Koordináció: matematika: térfogatszámítás; az egyenes arányosság. Demonstrációs kísérletek a légnyomás és a zárt térben levő gázok nyomásának bemutatására – a kísérletek eredményeinek megbeszélése, következtetések levonása. A légnyomás fogalmának kialakítása. Zárt térben levő gázok nyomásának értelmezése. Belső koordináció: természetismeret 5–6. o.: az anyagok legfontosabb tulajdonságainak értelmezése; részecskeszemlélet. Fizika: az erő, a nyomás. Néhány, a nyomáskülönbségen alapuló eszköz bemutatása, működésük közös értelmezése. Kiselőadások	Végezzen a Pascal-törvényre vonatkozó egyszerű kísérleteket, legyen képes a kísérlet eredményeiből következtetések levonására. Ismerje a Pascal-törvény néhány fontos, gyakorlati alkalmazását. A hidrosztatikai nyomásról tanultak segítségével tudja értelmezni a közlekedőedények működését; tudja a közlekedőedények gyakorlati jelentőségét.
--	---	---	---

fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás fejlesztése	A felhajtóerő.	Beszélgetés: a felhajtóerővel kapcsolatos tapasztalatok. A felhajtóerő hatásának bemutatása demonstrációs kísérlettel. A felhajtóerő kiszámítása. Az úszás, a lebegés, a merülés bemutatása demonstrációs kísérlettel – a fogalmak tisztázása. Koordináció: mindennapi élet; közlekedés; biológia.	Ismerje a felhajtóerő fogalmát, Arkhimédész törvényét. Ismerje meg az úszás, a lebegés és a merülés feltételeit; tudja megkülönböztetni az úszás fizikai és hétköznapi értelemben vett fogalmát.
A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A közlekedőedények és alkalmazásuk. A hajszálcsővesség.	Néhány jól ismert közlekedőedény bemutatása, működésük megfigyelése, értelmezése – a közlekedőedény fogaménak kialakítása. Belső koordináció: a hidrosztatikai nyomás. Koordináció: mindennapi élet, technika. Beszélgetés: a kapillaritás jelentkezése mindennapjainkban. Demonstrációs kísérletek – a hajszálcsővesség jelenségének tisztázása, következményei, alkalmazásai. Koordináció: mindennapi élet; technika, építészet, biológia, földrajz. Kiselőadások, kísérletbemutatók.	Legyen képes Arkhimédész törvényére vonatkozó egyszerű feladatok megoldására. Ismerje Arkhimédész törvényének fontosabb gyakorlati vonatkozásait. Ismerje a hajszálcsővesség jelenségét, és annak néhány fontos gyakorlati következményét. Tudja, hogy a nyomás minden irányú, egyenletes terjedése a gázokban is megfigyelhető. Ismerje meg a légnyomás fogalmát, mértékegységét és a barométerek főbb típusait. Ismerje meg néhány fontosabb, a nyomáskülönbségen alapuló eszköz működését.

HŐTAN

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A hő terjedése.	Beszélgetés: mindennapi tapasztalataink a hő terjedésével kapcsolatban. Demonstrációs kísérletek a hővezetéssel, -áramlással és -sugárzással történő terjedésére. A kísérleti tapasztalatok megbeszélése, következtetések levonása. A fogalmak tisztázása. Belső koordináció: természetismeret 5–6. o: melegítés; az anyagok tulajdonságainak anyagszerkezeti értelmezése. Koordináció: mindennapi élet; technika; építészet; földrajz; meteorológia; csillagászat.	A tanuló ismerje a hőterjedés fogalmát, jelenségeit, tudja felismerni azokat a mindennapi életben. Ismerje a szilárd testek, a folyadékok és a gázok hőtágulásával kapcsolatos jelenségeket, összefüggéseket, ismerje fel azok megjelenését a mindennapi életben.
	Hőtágulás.	Demonstrációs kísérletek a szilárd testek, a folyadékok és a gázok hőtágulásának bemutatására. A jelenségek megfigyeltetése, értelmezése. A hőtágulás jelentősége a mindennapi életben és a technikában. Belső koordináció: hőterjedés; természetismeret 5–6.o.: melegítés. Koordináció: mindennapi élet; technika.	
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése.	A fajhő. A testek belső energiája.	Beszélgetés: a termikus kölcsönhatás során bekövetkező változások. Hőleadás, hőfelvétel. Demonstrációs kísérletek. A hőmennyiség és a fajhő fogalmának bevezetése, mértékegysége. A felvett és a leadott hő kiszámítása a fajhő ismeretében. Energia-megmaradás a	Ismerje a belső energia fogalmát, legyen képes a termikus kölcsönhatás során fennálló energia-megmaradás elemi szintű anyagszerkezeti magyarázatára. Ismerje a fajhő fogalmát, legyenek képesek a belsőenergia-változásra vonatkozó egyszerű feladatok

A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.		termikus kölcsönhatás során. Belső koordináció: hőterjedés; energia-megmaradás. Természetismeret 5–6. o.: az anyagok legfontosabb tulajdonságainak ismerete; az anyagok tulajdonságainak anyagszerkezeti értelmezése; energia-átalakulások.	megoldására.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	Halmazállapot-változások: • olvadás és fagyás, • párolgás, forrás és lecsapódás, • szublimáció.	Megbeszélés: tapasztalataink a halmazállapot-változásokkal kapcsolatban. Koordináció: mindennapi élet, időjárás. A halmazállapot-változások megfigyeltetése lehetőség szerint csoportmunkával. Hőmérsékleti adatok feljegyzése, grafikon készítése, a tapasztalatok megbeszélése. Belső koordináció: a termikus kölcsönhatás; a belső energia; energia-megmaradás. Koordináció: biológia, földrajz, mindennapi élet. Egyszerű számítási feladatok megoldása.	Figyelje meg egy szilárd anyag olvadását, illetve a folyékony halmazállapotú anyag fagyását, kövesse nyomon a hőmérséklet változásait; legyen képes hőmérséklet–idő grafikon készítésére, a grafikon elemzésére. Ismerje meg az olvadáshő fogalmát. Legyen képes egyszerű feladatok megoldására az olvadás – fagyás témaköréből. Figyelje meg különböző folyadékok párolgását, illetve az elpárolgott anyag lecsapódását. Mérje meg a párolgó anyag hőmérsékletét.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	Az égéshő. Hőerőgépek: • gőzturbina, • négyütemű motor, • dízelmotor.	Megbeszélés: mit tudunk az égésről? Az égéssel kapcsolatos belsőenergia-változások megtárgyalása, az égéshő fogalmának bevezetése, mértékegysége. Egyszerű számítási feladatok megoldása. A hőerőgépek működésének szemléltetése modellek segítségével; jelentőségük, alkalmazásaik	Tudja a belsőenergia-változásokat, a jelenség anyagszerkezeti magyarázatát. Figyelje meg egy folyékony halmazállapotú anyag forrását, kövesse nyomon a hőmérséklet változását; legyen képes hőmérséklet–idő grafikon készítésére, a grafikon elemzésére. Ismerje meg a forráshő fogalmát. Legyen

		Belső koordináció: munka, hasznos munka, összes és hasznos teljesítmény, hatások. Belső energia. Koordináció: kémia, közlekedés, ipar. Tudomány- és technikatörténet. Mindennapi élet: villamosenergia-ipar. Környezetvédelem: légszennyezés.	képes egyszerű feladatok megoldására a forrás – lecsapódás témaköréből. Végezzen egyszerű kísérletet a szublimáció vizsgálatára, ismerje a szublimáció fogalmát. Ismerje az égéshő fogalmát; tudja, hogy milyen energiaváltozások történnek az égés közben. Ismerje az égés feltételeit, és így a tüzek eloltásának lehetőségeit is. Ismerje a hőerőgépeket; azok működését, alkalmazását, hatásfokát.
--	--	---	--

8. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 55,5 - heti óraszám: 1,5

Témakör	<i>A témakör feldolgozására javasolt óraszám</i>
Elektromos alapjelenségek. Az egyenáram	12
Az elektromos áram hatásai. Az elektromágneses indukció	13
Fénytan	14
Összefoglalás, rész-összefoglalás, értékelés, gyakorlás	16
Összesen:	55

ELEKTROMOS ALAPJELENSÉGEK. AZ EGYENÁRAM

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	Elektromos alapjelenségek.	Beszélgetés, vita: az elektromosság szerepe mindennapjainkban; elektromos eszközök; az elektromosság elnevezés eredete. Dörzselektromos kísérletek; erőhatások megfigyelése, következtetések levonása. Belső koordináció: erőhatás, erő. Koordináció: mindennapi élet.	A tanuló ismerje a testek lehetséges elektromos állapotait, értse az elektromos állapotú testek között fellépő erőhatásokat; tudja értelmezni azt, hogy egy test elektromosan semleges.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus	Az elektromos töltés.	Kísérletek elektroszkóppal; a kísérletek közös értékelése, következtetések levonása. Az elektromos töltés fogalmának kialakítása; tulajdonságai. Elektronátmenet – a dörzselektromos jelenségek anyagszerkezeti magyarázata.	Ismerje az elektromos töltés fogalmát; tudja értelmezni a testek elektromos állapotát a többlettöltés segítségével. Ismerje a dörzselektromos kísérletek anyagszerkezeti magyarázatát és az elektromos töltés mértékegységét.

gondolkodás fejlesztése.		Az elektromos töltés jele, mértékegysége. Belső koordináció: elektromos alapjelenségek.	
	Vezetők és szigetelők. Az elektromos áram.	Demonstrációs kísérlet: az elektromos vezetés kísérleti vizsgálata elektroszkópokkal. Következtetések levonása; az anyagok új fizikai csoportosítása. Az elektromos töltések áramlásának jellemzése; az elektromos áram fogalma, jele, mértékegysége. Egyszerű feladatok megoldása. Belső koordináció: az elektromos töltés. Koordináció: természetismeret 5–6.o.: az anyagok tulajdonságainak anyagszerkezeti értelmezése; kémia; mindennapi élet, technika.	Ismerje az elektromos vezetés magyarázatát; a vezetők és a szigetelők közötti különbségeket; az elektromos áram fogalmát, mértékegységét.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	Áramvezetés fémekben.		Alakítson ki szemléletes képet a fémekben történő áramvezetés mechanizmusáról.
	Az elektromos áramkör.	Demonstrációs kísérlet: a vezetési elektronok elmozdítása elektromos térrel; az elektromos vezetés anyagszerkezeti magyarázata, a fémek vezetési mechanizmusának megismertetése. Belső koordináció: természetismeret 5–6.o.: az anyagok tulajdonságainak anyagszerkezeti értelmezése. Koordináció: kémia; mindennapi élet, technika.	Ismerje az elektromos áramkör fogalmát, részeit, az áramköri jeleket. Tudja értelmezni az elektromos áramkör működését a folyadékmodell segítségével.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.	Az áramkör működése.		
A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A feszültség mérése.	Csoportmunka: Egyszerű áramkör összeállítása, működésének vizsgálata. A feszültség meghatározása, a feszültség mechanikai analógiájának bemutatása	Ismerje a feszültség fogalmát, mértékegységét; a voltmérő használatát.

A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.	Elemek és telepek	közlekedőedény segítségével. Az áramkör folyadékmodelljének ismertetése, a modell működésének megbeszélése, azonosságok és különbségek keresése. Az áramkör egyszerűsített ábrázolása: az áramköri jelek és a kapcsolási rajz. Belső koordináció: az elektromos áram. Koordináció: mindennapi élet; technika.	
	Az áramerősség mérése. Az elektromos áram iránya. Az elektromos ellenállás.	Demonstrációs kísérlet: egyszerű áramkör összeállítása zsebleppel; a zseblep pólusainak megkülönböztetése, a pólusok közötti feszültség értelmezése. Annak felismertetése, hogy az elektromos töltések mozgásához s munkavégzés szükséges. A feszültség meghatározása a végzett munka és a mozgott töltés segítségével, a feszültség mértékegysége. Egyszerű feladatok megoldása. Koordináció: mindennapi élet; technika.	Legyen képes önállóan egyszerű áramkört összeállítani feszültség- és áramerősségmérést végezni a tanulókísérleti eszközök segítségével. Ismerje a párhuzamos kapcsolás fogalmát.
A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.	A fogyasztók kapcsolása: • soros kapcsolás, • párhuzamos kapcsolás.	Tanulókísérlet. A feszültségmérő megismerése, használata. Egyszerű áramkör összeállítása, a voltmérő bekötése, a párhuzamos kapcsolás fogalma. Kapcsolási rajz készítése, a mérési eredmények táblázatba foglalása. Csoportmunka. Koordináció: az áramkör működése; technika.	Ismerje a galvánelem fogalmát, tudják az elem és a telep közötti különbséget; ismerje a zseblep felépítését, működését.
			Ismerje a soros és a párhuzamos kapcsolást. Tudja a fizikai és a technikai áramirányt.

Manuális készségek fejlesztése. Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. Az egyénnel, csoportokkal való együttműködés képességének fejlesztése. Manuális készségek fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.		Beszélgetés: közismert áramforrások, különböző elemek és telepek: azonosságok és különbségek keresése. Demonstrációs kísérletek: galvánelemek bemutatása, működésük megfigyeltetése, következtetések levonása. A leggyakrabban használt elemek és telepek felépítése; működése. Koordináció: mindennapi élet; kémia. Kiselőadások, kísérletbemutatók. Tanulókísérlet. Az áramerősségmérő megismerése, használata. Egyszerű áramkör összeállítása, az ampermérő bekötése, a soros kapcsolat fogalma. Kapcsolási rajz készítése, a mérési eredmények táblázatba foglalása. Csoportmunka. A mérés tapasztalatainak megbeszélése, következtetések levonása. Koordináció: az áramkör működése; technika. Demonstrációs kísérlet: különböző ellenállású fogyasztók működése ugyanabban az áramkörben. Volt- és ampermérés, következtetések levonása. Az elektromos ellenállás fogalmának bevezetése, anyagszerkezeti magyarázata. Jele, mértékegysége. Gyakorlati jelentősége. Egyszerű feladatok megoldása. Belső koordináció: volt- és ampermérés; az elektromos áram; a feszültség. Beszélgetés: a háztartásban megtalálható elektromos kapcsolások; hasonlóságok és különbségek keresése.	
---	--	---	--

		Demonstrációs kísérletek: soros és párhuzamos kapcsolás összeállítása, áram- és feszültségviszonyok megismerése méréssel. A mérési eredmények áttekintése, közös értékelése. Az eredő ellenállás fogalma, kiszámítása. Anyagszerkezeti magyarázat. Belső koordináció: feszültség, áramerősség, elektromos ellenállás. Koordináció: mindennapi élet; technika. Kiselőadások.	
--	--	---	--

AZ ELEKTROMOS ÁRAM HATÁSAI. AZ ELEKTROMÁGNESES INDUKCIÓ

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	Az elektromos áram hőhatása. Az elektromos munka.	Beszélgetés: az elektromos áram hőhatásán alapuló eszközeink. Koordináció: mindennapi élet; technika. Demonstrációs kísérlet: fűtőszál felmelegedése. A kísérlet eredményének megbeszélése, következtetések levonása. Anyagszerkezeti magyarázat. Az energia-megmaradás elvének teljesülése a fűtőszál felmelegedése során. Az elektromos munka fogalma, jele, kiszámítása, mértékegysége. Egyszerű feladatok megoldása. Belső koordináció: munka, energia, energia-megmaradás. Az elektromos áram fémekben. Koordináció: mindennapi élet, technika.	A tanuló ismerje az elektromos áram hőhatását; annak következményeit; értse, hogy a vezető belső energiájának növekedését az elektromos munkavégzés fedezi. Ismerje az elektromos munka mértékegységeit; legyen tisztában az elektromos fogyasztás fogalmával. Legyen képes az elektromos munka kiszámítására vonatkozó egyszerű feladatok megoldására.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	Az elektromos teljesítmény. A fogyasztás.	Beszélgetés: a teljesítményről és a hatásfokról tanultak átismétlése. Az elektromos teljesítmény fogalma, kiszámítása, mértékegysége. Az elektromos fogyasztás kifejezés használatának indoklása; az elektromos fogyasztásmérő működésének megbeszélése. Egyszerű feladatok megoldása.	Ismerje az elektromos teljesítmény fogalmát, legyen képes az elektromos teljesítményre vonatkozó egyszerű feladatok megoldására.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.	Az izzólámpa és az olvadóbiztosíték.	Megbeszélés: az izzólámpák használata mindennapjainkban. Bemutató: az izzólámpa részei, szerepük, fizikai tulajdonságaik. Az üzemi feszültség fogalma, jelentősége. Az olvadóbiztosítékok működési elvének bemutatása, felhasználásuk ismertetése.	Ismerje az izzólámpa és az olvadóbiztosíték működését; ismerje az elektromos áram hőhatásának más, gyakorlati alkalmazásait.
A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	Az elektromos áram kémiai hatása.	Demonstrációs kísérlet tanulói közreműködéssel – különböző oldatok vezetőképességének bemutatása; az elektrolitoldat fogalmának meghatározása. A kísérlet eredményeinek értékelése. Elektrolízis bemutatása, magyarázata. A galvanizálás jelentőségének ismertetése. Belső koordináció: az elektromos áram. Koordináció: kémia; ipari alkalmazások; mindennapi élet.	Ismerje az elektromos áram kémiai hatását; tudja, hogy hogyan történik az áramvezetés a szabadon mozgó ionokat tartalmazó oldatokban. Ismerje az elektrolízis fogalmát, és az elektromos áram kémiai hatásának néhány gyakorlati alkalmazását.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek		Beszélgetés: az elektromos hálózat szakszerűtlen használatából adódó	Ismerje az elektromos áram élettani hatásait, az elektromos készülékek

alkalmazása képességének fejlesztése.	Az elektromos áram élettani hatása. Az elektromos készülékek biztonságos használata.	balesetek. Az elektromos áram élettani hatásai. Demonstrációs kísérlet: a bőr ellenállása. Az elektromos készülékek biztonságos használata; a védőföldelés szerepe.	biztonságos használatának szabályait. Értse a szigetelés és a védőföldelés szerepét, fontosságát.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A mágnesség.	Beszélgetés: mit tudunk a mágnesekről? Demonstrációs kísérletek a mágnesség jelenségeinek bemutatására. Mágnesezhető és nem mágnesezhető anyagok. A Föld mágneses tulajdonságai. Koordináció: mindennapi élet; földrajz; közlekedés; biológia.	Ismételje át és bővítse ki a mágnességről korábban szerzett ismereteit.
A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.	Az elektromos áram mágneses hatása.	Demonstrációs kísérletek az áram mágneses hatásának kimutatására; a paraméterek változtatása. A mágneses mező bemutatása mágnesűkkel, vagy vasreszelékekkel.	Tudja, hogy az elektromos áramnak van mágneses hatása.
A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.	Az áramjárta tekercs mágneses hatása. Az elektromágnes.	Demonstrációs kísérlet: áramjárta tekercs mágneses hatásának bemutatása, a tekercs jellemzői. A vasmag szerepe. Az elektromágnes gyakorlati alkalmazásai, jelentősége, előfordulása mindennapjainkban. Koordináció: elektrotechnika; mindennapi élet.	Tudja, hogy az áramjárta tekercs mágneses tulajdonságokat mutat; ismerje a vasmagos tekercset és annak néhány gyakorlati alkalmazását.
A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.	Az elektromos motor.	Beszélgetés, vita: a „villanymotorok” szerepe napjainkban; előfordulásuk, sokféleségük. Demonstrációs kísérlet: egyenáramú elektromotor modelljének működése; a modell részei, szerepük. A modell	Ismerje az elektromos motor főbb részeit, működését, fontosabb felhasználási területeit.

A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.		működésének megfigyelése, értelmezése. Belső koordináció: az elektromos áram; az elektromos áram mágneses hatása: az áramjárta tekercs és az elektromágnes, a mágnesség alapjelenségei. Koordináció: technika, mindennapi élet. Kiselőadások.	
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.		Beszélgetés: az elektromágneses indukció kifejezés jelentése; az elektromos és mágnes-jelenségek kölcsönössége. Demonstrációs kísérlet: a mozgási indukció bemutatása, a jelenség meghatározása. Az indukált feszültség nagysága.	Végezzen egyszerű kísérleteket az elektromágneses indukció jelenségének megfigyelésre; az indukált feszültség vizsgálatára. Vizsgálja meg, mitől függ az indukált áram iránya. Legyen képes a mozgási és a nyugalmi indukció megkülönböztetésére.
A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	Az elektromágneses indukció.	Beszélgetés: hogyan teljesül az energia-megmaradás az elektromágneses indukció során? Mivel magyarázhatjuk a mozgási indukciós kísérletekben tapasztalt változó áramirányt? A Lenz-törvény megfogalmazása; az indukált áram iránya.	
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek	Az indukált áram iránya.	Az indukált feszültség keltésének további lehetőségei – a nyugalmi indukció. Kísérleti bemutatás, a kísérlet eredményeinek megbeszélése. Belső koordináció: az elektromágneses indukció.	Ismerje a váltakozó áram fogalmát, legyen képes az egyenáram és a váltakozó áram összehasonlítására. Tudja, hogy a hálózati áram váltakozó
		Demonstrációs kísérlet: a váltakozó áram előállítása; a kísérlet eredményének magyarázata. A generátor működési elve, modellje. A váltakozó áram és a váltakozó feszültség mérése, a váltakozó áramú műszerek használata. A hálózati feszültség.	

alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.		A váltakozó áram hatásai. Belső koordináció: elektromágneses indukció. Koordináció: mindennapi élet.	áram, és ismerje a váltakozó áram hatásait.
	A váltakozó áram. A váltakozó áram hatásai.	Beszélgetés: „honnan jön” az áram? Hő-, atom- és vízerőművek. Az elektromos energia továbbítása: a transzformátor szerepe. Demonstrációs kísérlet: a transzformátor működése. A kísérlet eredményeinek értékelése, veszteségek. Belső koordináció: az elektromos áram hőhatása, az elektromos munka és teljesítmény. Az elektromágneses indukció; az energia-megmaradás elve; a hatások.	Ismerje az elektromos energia előállításának és szállításának módjait. Ismerje a transzformátort, egyszerű kísérletekkel vizsgálja annak működését. Ismerje a transzformátor szerepét az elektromos energia szállításában.
	Az elektromos energia előállítása és szállítása. A transzformátor.	Koordináció: mindennapi élet. Vita: energiatakarékosság, környezetvédelem.	Legyen képes a transzformátorokkal kapcsolatos egyszerű feladatok megoldására.

FÉNYTAN

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	Fényforrások. A fény terjedése.	Beszélgetés: a fény szerepe életünkben, a látás fontossága. Koordináció: mindennapi élet, biológia. Különböző fényforrások bemutatása, a fogalmak tisztázása; a már ismert fényforrások besorolása Demonstrációs kísérletek a fény egyenes	Ismerje a tanuló az elsődleges és a másodlagos fényforrásokat; az átlátszó és átlátszatlan testeket; a fény egyenes vonalú terjedését.

		vonalú terjedésére. Következtetések levonása, a fénysugár „megalkotása”.	
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	A fény visszaverődése. A síktükör.	Beszélgetés: a síktükör „mindennapi” eszköz. A síktükörben látott kép tulajdonságai, céltudatos megfigyeltetése. Demonstrációs kísérlet. A látszólagos kép fogalma. Koordináció: mindennapi élet; matematika.	Vizsgálja meg kísérletileg a fényvisszaverődés jelenségét; a megfigyelései alapján tudja megfogalmazni a visszaverődés törvényét. Vizsgálja meg, milyen képet ad a síktükör a valódi tárgyakról, ismerje a látszólagos kép fogalmát; a síktükör fontosabb gyakorlati alkalmazásait.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	A homorú tükör.	Tanári közlés: a homorú tükör származtatása; demonstrációs kísérletek a homorú tükörrel. A látottak értékelése, következtetések levonása. A kísérlet eredményeinek táblázatos rögzítése. Koordináció: mindennapi élet; csillagászat; orvosi gyakorlat; matematika.	Vizsgálja meg kísérletileg a homorú tükör képalkotását, ismerje a fókuszpont fogalmát. Tudja, hogy mikor beszélünk valódi képről. Ismerje a homorú tükör néhány fontosabb gyakorlati alkalmazását.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.	A domború tükör.	Tanári közlés: a domború tükör származtatása; demonstrációs kísérletek a domború tükörrel. A látottak értékelése, következtetések levonása. A kísérlet eredményeinek táblázatos rögzítése. Koordináció: mindennapi élet; közlekedés; matematika.	Vizsgálja meg kísérletileg a domború tükör képalkotását. Ismerje a domború tükör néhány fontosabb gyakorlati alkalmazását.
A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A fény törése. A teljes visszaverődés.	Demonstrációs kísérlet. A fénytörés jelenségének vizsgálata, következtetések levonása. Fénytörés párhuzamos lemezen és prizmán. A teljes visszaverődés jelenségének kísérleti előállítása.	Végezze el a fénytörés jelenségének kísérleti vizsgálatát; a megfigyelésekből vonjon le következtetéseket a beesési szög és a törési szög viszonyára, ha a fény levegőből vízbe (vagy plexibe) lép.

A matematikai gondolkodás képességének fejlesztése.		A teljes visszaverődés gyakorlati alkalmazásai. Belső koordináció: fény egyenes vonalú terjedése. Koordináció: mindennapi élet; közlekedés; távközlés.	Vizsgálja meg kísérletileg a teljes visszaverődés jelenségét.
A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése. Manuális készségek fejlesztése.		Beszélgetés: hol találkoztunk már gyűjtőlencsével? Mi az elnevezés oka? Koordináció: mindennapi élet, biológia, földrajz.	Ismerje fel és tudják magyarázni a környezetükben gyakran megfigyelhető fénytani jelenségeket.
	A gyűjtőlencse.	Tanári közlés: a gyűjtőlencse származtatása; demonstrációs kísérletek a gyűjtőlencsével. Csoportmunka: a gyűjtőlencse képalkotásnak vizsgálata. A látottak értékelése, következtetések levonása. A kísérlet eredményeinek táblázatos rögzítése. Koordináció: mindennapi élet; matematika. Kiselőadások.	Ismerje a gyűjtőlencsét, annak jellemzőit; vizsgálja meg kísérletileg a gyűjtőlencse által a valódi tárgyról adott képet.
A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A szórólencse.	Tanári közlés: a szórólencse származtatása; demonstrációs kísérletek a szórólencsével. A látottak értékelése, következtetések levonása. Koordináció: mindennapi élet; matematika.	Ismerje a szórólencsét, annak főbb jellemzőivel; vizsgálja meg kísérletileg a szórólencse képalkotását (valódi tárgyról).
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése.	Az egyszerű nagyító.	Beszélgetés: az egyszerű nagyító használata eddigi tanulmányainkban. Koordináció: biológia, földrajz. Egyéni munka: különböző tárgyak	Vizsgálja meg az egyszerű nagyító képalkotását. Ismerje a látószög fogalmát. Tudja, hogy a lupe a vizsgált tárgy látószögét növeli meg.

A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.		vizsgálata egyszerű nagyítóval. „Mit nagyít” a nagyító? A szögnagyítás fogalma. Kiselőadások.	
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A szem és a szemüveg.	Beszélgetés a szemről és a látásról. Koordináció: mindennapi élet, biológia. Demonstrációs kísérlet: a szem fénytörése, a szemlencse képalkotása. Közel- és távollátó szem modellje, a szemüveg szerepe. Kiselőadások.	Ismerje a látás optikai alapjait, a szem törőközegeit; a szem alkalmazkodását. Ismerje a leggyakoribb szemhibákat: a közellátást és a távollátást; tudja, hogy ezek a látáshibák milyen szemüvegekkel javíthatók.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A távcsövek.	Beszélgetés: mit tudunk a távcsövekről? Koordináció: mindennapi élet; csillagászat. A távcsövek alaptípusainak bemutatása, működésük megismerése modell segítségével. Használatuk. Korszerű távcsövek; űrtávcső. Internetalapú eszközök használata. Kiselőadások.	Ismerje a lencsés és a tükrös távcsövek főbb típusait (Kepler-féle távcső, Galilei-féle távcső; Newton-féle távcső)
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A mikroszkóp.	Beszélgetés: Mit tudunk a mikroszkópról? Mikor használtunk mikroszkópot, milyen céllal? Koordináció: földrajz, biológia; orvostudomány. A mikroszkóp részeinek bemutatása, működésének megismerése modell segítségével. Használata. Kiselőadások, bemutatások.	Ismerje a mikroszkóp fontosabb részeit, felépítését, fontosabb gyakorlati alkalmazásait.
Az anyanyelvi kommunikáció		Beszélgetés: Mit tudunk a fényképezőgépekről?	Ismerje a fényképezőgép fontosabb részeit, felépítését. Tudja a fotográfiai

fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A fényképezőgép.	Koordináció: mindennapi élet; tudomány, technika. A fényképezőgépek működésének bemutatása, működésük megismerése modell segítségével. Használatuk. Digitális fényképezőgépek – azonosságok és különbségek keresése. A számítógép használata a képfeldolgozás során. Kiselőadások, bemutatások.	filmben végbemenő folyamatok alapszintű magyarázatát, a negatív és a pozitív kép közötti különbséget. Ismerje a digitális képalkotás és képfeldolgozás alapjait.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A diavetítő és az írásvetítő.	Beszélgetés: iskolai tanulmányaink két, leggyakrabban használt szemléltető eszköze. Felépítésük megismerése, működésük megértése. Koordináció: tanulás az iskolában.	Ismerje a diavetítő fontosabb részeit, felépítését, működésük alapszintű magyarázatát.
Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése. A természettudományi ismeretek alkalmazása képességének fejlesztése. A megfigyelőképesség és a logikus gondolkodás fejlesztése.	A fehér fény felbontása. A testek színe.	Demonstrációs kísérlet: a fehér fény felbontása összetevőire prizmával. A színek színeinek megismerése, összehasonlítása a szivárvány színeivel. A spektrum szerepe a tudományban: mire jó a színekélemezés? Lehetőség szerint: abszorpciós spektrum előállítása. Emissziós spektrum vizsgálata zsebspektroszkóp segítségével. Koordináció: időjárás; tudomány, technika. Miért látjuk színesnek a testeket? Egyszerű színkeverési kísérletek bemutatása. Koordináció: mindennapi élet; biológia. Kiselőadások.	Végezza el a fehér fény színekre bontását és újraegyesítését, ismerje a spektrum színeit; tudja, mit jelent a kiegészítő színpár kifejezés, és tudja, hogy egy test színét a róla visszavert, vagy a rajta áthaladó színek keveréke adja.

SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

Szóbeli értékelés

Rendkívül fontos értékelési mód. Fejleszti az anyanyelvi kommunikációt, a koncentráció készséget. Pozitív visszahatása van a személyiség fejlődésére, fejleszti a kifejezőkészséget, segíti a magabiztos fellépés kialakulását. A kis óraszám ellenére is rendszeresnek kell lennie. Történhet önálló felelet formájában (pl. kiegészíthető ábra- vagy grafikonelemzéssel stb.). Részét képezheti számítási feladat megoldása. Ide sorolható az önálló gyűjtőmunka bemutatása is.

Írásbeli értékelés

Az értékelés általánosan elterjedt formája. Nagy előnye, hogy egyszerre több tanuló tudásának mérését teszi lehetővé; lehet egy témakör egészét érintően átfogó, vagy csak egyes részletekre kiterjedő. Történhet egész órán vagy az óra egy részén is.

Az írásbeli értékelésnél is követeljük meg egy-egy fogalom szabatos megfogalmazását, a helyes nyelvhasználatot. Célszerű előre elkészített feladatlapokat használni. Javasolt, hogy egy feladatlapon belül többféle feladattípust alkalmazzunk (például: egyszerű választás, kiegészítés, grafikon- vagy ábraelemzés, számítási feladat megoldása stb.).

Egyszerű kíséretek bemutatása és elemzése

Szinte valamennyi témakörhöz találunk Öveges-kísérleteket. Általános tapasztalat, hogy a tanulók szívesen foglalkoznak ilyen kísérletek összeállításával és bemutatásával. Ez nem csak a manuális készséget fejleszti, hanem közelebb hozza a tanulókat a fizikai folyamatok megismeréséhez, egyben hozzájárul kifejezőkészségük fejlesztéséhez és önálló munkára nevel.

BIOLÓGIA ÉS EGÉSZSÉGTAN

FEJLESZTŐ SZAKASZ

7-8. évfolyam

Az 5–6. évfolyamos természetismeret tantárgy fontos fejlesztési feladata és a továbbhaladás feltétele volt, hogy a tanulók legyenek képesek a megfigyelt jelenségek, kísérletek, vizsgálatok eredményét, és az olvasott szövegek tartalmának a lényegét kiemelni, és azt néhány mondatban, szóban vagy írásban kifejezni. A 7–8. évfolyamos biológia kerettanterve, az 5–6. évfolyamos természetismeret tantervben megfogalmazott általános célokra, feladatokra, az ott kialakított kompetenciákra épül.

A 7–8. évfolyamon az ismeretek bővítése és a kulcskompetenciák fejlesztése érdekében megismerkednek a távoli tájak életközösségeivel, az élőlények és környezetük kapcsolatával, majd az eddig megismert élőlényeket csoportosítják a főbb rendszertani kategóriákba. A 8. évfolyam anyaga az ember testfelépítését és életműködéseit dolgozza fel. A főbb szervrendszerek megismerésén túl, foglalkozik az egészségmegőrzés feladataival is.

ALAPELVEK, CÉLOK

A biológia tárgy tanításának alapelvei

A tanulók **énképének és önismeretének** fejlesztése alapfeladat, mivel ezek a személyiségjegyek döntően meghatározzák tevékenységük jellegét és irányultságát. Az énkép és az önismeret – többek között – a tanuló saját képességeiről kialakított véleményét is tartalmazza, ezért alapjaiban befolyásolja a tanulási tevékenység hatékonyságát, az ismeretszerzési folyamat aktivitásának mértékét, az igényeket és az elvárásokat a saját teljesítményével szemben.

A biológiai tudás – hasonlóan más tantárgyak ismeretanyagához – csak akkor válik az *énkép részévé*, ha a tanulók magukénak érzik a tárgy tanításának céljait, feladatait, elfogadják az általa közvetített értékeket. Megértik a biológiai művelődési anyag jelentőségét, fontosnak tartják az általa kialakított kompetenciákat. Mindehhez döntően arra van szükséges, hogy *lássák a megszerzett tudás értelmét és gyakorlati jelentőségét* a mindennapi életben.

A biológia tantárgy tananyaga és fejlesztési feladatai sajátos lehetőséget biztosítanak a tanulóknak önmaguk megismerésére, a felelősségtudatuk kialakítására, az önállóságuk, az önművelődés iránti igényük folyamatos fejlesztésére.

Az önbírálat, a reális önértékelés képességének a kialakítása szintén fontos eszköz az énkép, és az önismeret fejlesztésében. A biológia tantárgy tanításának-tanulásnak folyamata az önbírálat és az önértékelés fejlesztésére is számos lehetőséget nyújt (az önálló és csoportos feladatok végzése, és azok önértékelése).

A hon- és népismeret területén a biológia tanításának sajátos lehetőségei vannak:

A tárgy tanulása során, a hazáról alkotott fogalom tartalmi jegyei fokozatosan bővülnek és kiteljesednek. A szűkebb lakóhely, a szülőföld, a haza élettelen és élő természeti értékeinek megismerését, a távoli földrészek élővilágának megismerése követi.

A hazaszeretet elmélyítése érdekében tudatosítsuk, hogy a természeti örökségünk, az élő és élettelen természeti értékeink nemzeti kincsnek számítanak. Ezért a tananyagon túl,

különböző információforrások segítségével, végezzenek minél több önálló gyűjtőmunkát szülőföldjük és hazájuk természeti értékeiről, az ember és a természet történelmi múltjáról.

Ismerjék meg a tananyag feldolgozása során, a hazai biológiai kutatók életét és munkásságuk eredményeit (Pl.: Borbás Vince, Soó Rezső, Mathiasz János, Tessedik Sámuel, Semmelweis Ignác, Szentgyörgyi Albert, Békésy László stb.).

A biológia tanítása lehetőséget biztosít arra is, hogy bemutassuk az ember és a természet kapcsolatának, együttélésének (történelmi ökológiájának) évszázados változásait. Pl.: Mi jellemezte régen az ember és természetes környezet kapcsolatát? (árvízi gazdálkodás, természet közeli állattartás, természetes anyagok használata az építészetben, halászat, őshonos állatfajták tenyésztése, természetes erőforrások használata stb.). Ismertessük, hogy az együttélés, a szoros kapcsolat megváltozása (erdőirtás, folyók szabályozása, az Alföld kiszáritása, tájidegen növények és állatok megtelepítése, városiasodás, civilizációs ártalmak stb.) milyen környezeti károkat okozott?

A tárgy tanításának sajátos lehetőségei, az élő és élettelen természeti értékeink megismerésére szervezett erdei iskolák, táborok, tanulmányi kirándulások, üzemlátogatások. A programokkal tovább bővül a hazáról alkotott kép.

Az erdei iskolák nemcsak sajátos lehetőségei a komplex természettudományos ismeretszerzésnek, hanem jó lehetőséget nyújtanak egy-egy kisebb hazai tájegység élő és élettelen természeti értékeinek a megismerésére. Tudják, és gyakorlatban alkalmazzák azokat a tevékenységeket, amelyekkel megőrizhetik hazánk természeti kincseit, szebbé tehetik környezetüket (élőhelyek védelme, környezetvédelmi akciókban való részvétel, fásítás, parkosítás stb.).

A népismeret és a szaktárgy egyik sajátos lehetősége, hogy megismertessük a tanulókkal mindazokat a szakmákat, foglalkozásokat, amelyek a biológiai műveltségen alapulnak (orvos, ápoló, kertész, agrármérnök, növénytermesztő, állattenyésztő stb.). Mindez a biológia iránt érdeklődő tanulók pályaválasztását is segíti.

A hazáról alkotott kép kiteljesedését jelenti, ha megismerik a tanulók hazánk múltját. Mutassuk be azokat a néprajzi, irodalmi, képzőművészeti emlékeket, amelyek a Kárpát-medencében élő emberek természethez fűződő, több évszázados kapcsolatáról szólnak. Ismerjék meg a természethez, a természeti erőforrásokhoz kapcsolódó régi, hagyományos mesterségeket (halászat, vadászat, erdőgazdálkodás, ártéri mezőgazdaság, pásztorkodás, kosár- és gyékényfonás.).

A haza biológiai értékeiről alkotott kép bővülését jelenti, ha a tárgy tanulása során megismerik a több évszázados, ősi, a Kárpát-medencéhez kapcsolódó termesztett növény- és állatfajtaikat (szürke marha, racka juh, mangalica, kuvasz, komondor, puli stb.).

Az európai azonosságtudat – egyetemes kultúra kiemelt fejlesztési feladat területén mutassuk be a biológia tudomány egyetemes fejlődését, a nemzetközi jelentőségű tudományos eredményeket.

Ismerjék meg a napjainkban folyó, aktuális biológiai kutatómunka területeit és eredményeit, különös tekintettel az új kihívásokra, a betegségek leküzdésére, a globális és helyi környezeti problémák megoldására, a géntechnológiára, a betegségeknek ellenálló, nagy terméshozamú növény- és állatfajták kinemesítésére.

A tananyaghoz kapcsolódva példákon keresztül mutassuk be, hogy számos biológiai kutatási témakon, nemzetközi összefogással (team-munka) dolgoznak (orvostudomány, genetika, növény-nemesítés, gyógyszerészet hatóanyag vizsgálat, ökológia, környezetvédelem stb.).

A távoli tájak életközösségei és az ökológiai témakör tanítása során ismerjék meg más népek szokásait, kultúráját, az emberek alkalmazkodását, életmódját és együttélését az adott természeti környezeti feltételekkel.

Mutassuk be a nagyobb életközösségeket sújtó környezeti ártalmakat, az ember felelősségét, és a Föld egészére kiható globális környezeti problémákat, a problémák kezelésének nemzetközi összefogásra épülő megoldásait.

Az **aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés** területén is sajátos lehetőségei vannak a biológia tanításának.

Ismerjék meg, és a lehetőségek függvényében kapcsolódjanak be a biológiával kapcsolatos intézmények, civil társadalmi szervezetek, lakóhelyi, szakmai közösségek, munkájába a (pl. természetvédelmi egyesületek, környezetvédelmi mozgalmak, szépítő egyesületek, állatvédő egyesületek, az élőhelyek megőrzésére vagy rekonstrukciójára, egyes élőlények aktív védelmére szerveződő mozgalmak, táborok, egyesületek) munkájában. Ilyen jellegű tevékenységekben tovább erősödnek a hazához és annak természeti értékeihez fűződő pozitív érzelmek, a tanulók a gyakorlatban alkalmazhatják a tanórai keretek között megszerzett tudásukat.

A felsorolt tevékenységekbe való bekapcsolódás egyben az aktív állampolgári lét elemeinek a gyakorlását is jelenti, amelynek alapelvei: a társadalmi együttélés szabályainak betartása (erőszakmentesség, emberi jogok tiszteletben tartása,) és a demokrácia értékeinek tisztelete. A tevékenységekben fejlődnek az aktív állampolgári léthez tartozó képességek is (pl. a konfliktusok kezelése, az együttműködési készség megalapozása és a társadalmi kapcsolatrendszerek felismerése; az attitűdök közül a felelősségtudat, az önállóság, a megbízhatóság, a tolerancia, és a társadalmilag elfogadott normák szerinti viselkedés).

A demokratikus beállítódás kialakítását alapozza meg, ha a tárgy tanulása során (is) a tanulók segítik egymás munkáját, odafigyelnek egymás munkájára, segítik a lemaradókat, a különböző okok miatt hátrányos helyzetben levőket.

Környezettudatosságra nevelés a biológia tanításában

A biológia tanítása során, a tanulók legyenek tájékozottak a környezeti problémákról, azok okairól és következményeiről. Ezért a hazai és a távoli tájak életközösségeinek tanításakor szerezzenek tapasztalatokat arról, hogy az ember saját érdekeinek megfelelően alakítja és formálja a környezetet. A környezetbarát emberi tevékenységek csak az utóbbi időkben váltak a közgondolkodás részévé, amelyet a konkrétumok csak lemaradva követnek.

A környezettudatosságra nevelés érdekében, ismerjék meg a hazai tájakon és a távoli földrészekon, a súlyos környezeti károkat okozó emberi tevékenységeket, a környezet szennyezését, az egyes életközösség pusztulásának okait, és következményeit.

A tantárgyon belüli (biológia) és a többi természettudományos tárgy ismeretanyagával koncentrálni, a kreativitás és a problémamegoldó gondolkodás képességeinek felhasználásával, értsék meg a Föld a globális környezeti problémáinak okait, a bioszféra kényes egyensúlyra épülő működésének veszélyeztetettségét.

Hazai és nemzetközi példák bemutatásával értsék meg, hogy mely konkrét emberi tevékenységek (a szén-dioxid, kén-dioxid kibocsátás, a fosszilis tüzelőanyagok kitermelése és használata, az ózonréteg elvékonyodását okozó ipari melléktermékek, az urbanizáció, a túlnépesedés stb.) vezettek a válság kialakulásához és elmélyüléséhez. Tudatosítsuk a modernizáció előnyös és káros hatásait. Ismerjék meg a környezeti konfliktusok nemzetközi kezelésének lehetőségeit és a károk enyhítésének módjait.

A környezeti nevelés feladata, hogy a tanulók váljanak érzékennyé a környezeti problémák iránt, ismerjék meg a lakóhelyük, szülőföldjük és az ország természeti értékeit, alakítsuk ki az értékek megőrzésének, védelmének az igényét.

Váljon az életmódjuk részévé a természet védelme, tisztelete, és a felelősségteljes viselkedés a természeti környezettel szemben.

A tanulás tanítása

A hatékony tanulás érdekében elsődleges feladat az alapkészségek folyamatos fejlesztése a biológia órákon is (pl.: értő olvasás, a lényeges elemek kiemelése a szövegből, írásbeli és szóbeli szövegalkotás, ismeret feldolgozási képességek fejlesztése, adatok, információk gyűjtése, elrendezése, csoportosítása, értékelése, stb.).

Az értelmes tanulás másik feltétele a *motiváció*. A tanítási tapasztalatok szerint a biológia tananyaga iránt magas a motivációs késztetés, mivel a témakörök érdekesek, sok előzetes élmény és tapasztalat kapcsolódik hozzájuk, amelyek felkeltik a tanulók kíváncsiságát. A tananyaghoz (távoli tájak életközösségei, az élőlények és környezetük, az emberi test felépítése, működése, egészségtana) számos, könnyen hozzáférhető információszerzési lehetőség van, (televíziós csatornák, videofilmek, CD-k, ismeretterjesztő könyvek, folyóiratok) melyek szintén erősítik a tanulási motivációt.

A tárgy tanítása során tovább kell bővíteni a motívumokat, és fejleszteni kell az önálló ismeretszerzés és az önellenőrzés képességét.

A tanulás tanítása alapelv érvényesítésének egyik hatékony módszere a konkrét, gyakorlati példák elemzése, amelyek birtokában megértik a tanulók a megszerzett ismeretek hasznosságát a mindennapi életben.

Az értelmes, logikus tanulás és a tanulás elemeinek emlékezetben történő megőrzése mindig az előzetes tudástól, a korábban megszerzett tapasztalatoktól is függ. Az új ismereteket ezért – a tárgyon belüli, és a tantárgyak közötti koncentráció didaktikai elvének megfelelően – mindig a tanulók meglévő tapasztalataihoz és előzetes hipotéziseihez kell igazítani

Segíteni kell a tanulókat a szaktárgyhoz kötődő, egyéni tanulási módszerek kialakításában és képessé kell tenni őket a csoportos, kooperatív munkára is. Az általánosan használatos egyéni tanulási módszerek mellett, a biológia tanulásában fontosak a vizuális információk. Ebben az életkorban már elvárható, hogy legyenek képesek képek, rajzok, folyamatábrák, filmek megfigyelésére, elemzésére, a biológiai folyamatok felismerése, annak lényegének kiemelésére.

Az értelmi képességek területén a biológia tantárgy sajátos ismeretanyagával hozzájárul a megfigyelőképesség, a figyelem, az emlékező képesség (a bevézésre, megtartás és a felidézés sikerességére), és a gondolkodási képességek (analízis–szintézis, összehasonlítás, általánosítás, összefüggések keresése, következtetések levonása, ítéletalkotás stb.) fejlesztésére.

A tanítás tanulásának alapkövetelménye, hogy a tanulók pontosan ismerjék a követelményeket, és aktív részvétellel, már a tanórán megértsék, és összefüggéseiben lássák tananyagot.

A sikeres tanulás feltételei a rendszeres ismétlések, ellenőrzések, értékelések beépítése a tanulási folyamatba. Ha ezek elmaradnak, csökken a motiváció szintje, a tanulási kedv, és a tanulás színvonala romlik.

Továbbra is nagy gondot kell fordítani az alsóbb évfolyamokon már kialakult helyes tanulási szokásokra és az egyéni tanulási hibák kijavítására (figyelmetlenség, rendszertelenség, akaratgyengeség, rossz időbeosztás stb.).

A testi és lelki egészség kiemelt fejlesztési feladatait, a biológia tanítása–tanulása a következő tevékenységekkel valósíthatja meg.

A tananyag lehetőséget biztosít az egészséges testi, lelki és szociális fejlődés tartalmi jegyeinek a bemutatására. Tudatosítani kell az egészséges életmóddal kapcsolatos pozitív beállítódásokat, magatartásmintákat, és a *helyes szokások* kialakításának fontosságát.

Értsék meg, hogy az egészséges életmód nemcsak a betegségek megelőzését jelenti, hanem érték-ként kell kezelni az egészséges testi és lelki állapotot.

A biológiaórák jó lehetőséget biztosítanak, hogy felkészítsük a tanulókat az életmódjukkal kapcsolatos helyes döntések meghozatalára, az egészséges életvitel fontosságára. Legyenek konkrét ismereteik a nem megfelelő életmód következményeiről.

A biológia tananyaga lehetőséget teremt arra is, hogy bemutassuk a környezetükben előforduló veszélyes anyagokat, és a talaj, a víz, a levegő szennyeződésének különböző formáit, azok egészségkárosító hatását.

Az ember testfelépítése és életműködése témakör tanítása lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók belássák: könnyebb az egészséget megőrizni, mint a kialakult betegségeket gyógyítani. Fontos nevelési feladat, hogy elfogadó és segítőkész magatartást alakítsunk ki a sérült és testi fogyatékkal élő embertársaink iránt.

Az ember testfelépítése témakör tanítása során tudatosítsuk a függőséghez vezető helytelen, egészségromboló és életet is veszélyeztető szokásokat! Mutassuk be a káros szenvedélyek kialakulásának folyamatát, az alkohol, a dohányzás, a kábítószerelés romboló hatását!

Napjainkban az egészségmegőrzés egyik időszerű feladata, a helyes és helytelen táplálkozási szokások megismertetése, az elhízás veszélyeinek bemutatása.

A biológia tanításának sajátos szerepe van a szexuális kultúra megalapozásában, a nemiségre vonatkozó ismeretek, készségek fejlesztésében és a helyes magatartás elemeinek kialakításában.

A BIOLÓGIA TANÍTÁSÁNAK CÉLJAI

Ismerjék meg a tanulók:

- *az élet lényegét, sajátosságait, az élőlények közös tulajdonságait* (környezetükkel anyagcserét folytatnak; felfogják a külső környezet változásait, azokra fejlettségüktől függően válaszolnak; életfolyamataik szabályozottak; a fajok az állandóságuk mellett képesek megújulni és megváltozni; szaporodnak, utódaikról gondoskodnak, majd elpusztulnak);
- *az élő és élettelen természet szoros kapcsolatát*, a hazai és a Föld nagy életközösségeinek, a legjellemzőbb élőlények testfelépítését és életmódját, a környezethez való alkalmazkodását;
- *az élővilág egységét*, valamennyi élőlényben egységesen előforduló szerves és szervetlen anyagokat, az életközösségek rendszerszerű működését (termelő, fogyasztó, lebontó szervezetek; egyirányú anyag- és energiaforgalom) és az életközösségek fejlődését, változásait;
- *az élőlények változékonyságát és evolúciójának lényegét*, a fajok állandóságát és változékonyságát, az örökítő anyag megváltozását, a változások jelentőségét az élővilág sokféleségének kialakításában.

Szerezzenek ismereteket:

- *az ember testfelépítéséről, életműködéseiről;*
- *az egészségmegőrzés feltételeiről és az egészséges életmód főbb összetevőiről;*

A biológiai műveltségükre alapozva ismerjék fel a *babonás, tudománytalan nézeteket.*

A biológiai ismeretek megszerzése a *természet szeretetére*, a tudatos és cselekvésekben megnyilvánuló, *aktív környezet- és természetvédelemre* való nevelést is jelenti.

KULCSKOMPETENCIÁK

Az iskolai műveltség – ezen belül a biológiai műveltség – tartalmát alapvetően a társadalmi elvárások, a gazdaság, a versenyképesség igényei, és a globalizáció kihívásai határozzák meg. Az Európai Unió országaiban meghatározták a kulcskompetenciákat és ezek iskolai fejlesztési lehetőségeit. A kulcskompetenciák birtoklása, tartalmuknál fogva biztosítják valamennyi polgárnak a gyors és hatékony alkalmazkodást a világhoz.

A kulcskompetenciákra minden egyénnek szüksége van, ezért az iskolai műveltség tartalmának meghatározásakor a kulcskompetenciákból kell kiindulni. Ezek jelentik a személyes boldogulás, a társadalmi beilleszkedés, a sikeres munkavégzés alapjait. Mindegyik egyformán fontos, azonos módon járul hozzá a sikeres élethez, a tudás alapú társadalomhoz.

A kulcskompetenciák részletes kifejtését és a hozzá rendelt tananyagot a tanterv „Fejlesztési célok” része tartalmazza.

Anyanyelvi kommunikáció

A biológia tanításában is – más tárgyakhoz hasonlóan – számos lehetőség kínálkozik az anyanyelvi kommunikáció képességeinek fejlesztésére.

Az ismeretszerzés folyamatában, a felfogás és az alkalmazás során értelmezik a szöveget, és szöveget alkotnak a tanulók. A biológiai műveltséggel kapcsolatos tények, fogalmak, gondolatok, képzetek, vélemények, érzések kifejezése szintén számos *szövegalkotási és szövegértési feladatot* jelent. Utóbbi különösen fontos, hiszen a szövegértés a feltétele az értelmes tanulásnak.

A biológia órákon az *anyanyelv használata* során lehetőség van a nyelvhelyesség szabályainak gyakorlati alkalmazására, az *általános és a speciális szókincs* (a biológia fogalomrendszere) bővítésére.

A tanórák nagy részén szóbeli és írásbeli kommunikáció folyik, amely jó alkalom az egyéni kommunikációs képességek fejlesztésére.

A biológiai művelődési anyag különösen jó lehetőséget biztosít arra, hogy ismeretterjesztő irodalomból, digitális információhordozókból gyakoroljuk, a tananyaghoz kapcsolódó *szöveges és vizuális információk szempontok szerinti összegyűjtését, elrendezését, azok feldolgozását és értékelését.*

Matematikai kompetenciák

A biológiaórákon egyes témakörök tanítása során felidézzük és alkalmazzuk az egyszerűbb kémiai és matematikai képleteket.

Az élőlények szervezettani struktúráinak és azok szabályszerűségeinek felismertetése szintén fejleszti a *matematikai tudásuk alkalmazási képességeit*. Számos lehetőség adódik pl. a növekedési, fejlődési és az életfolyamatok szabályozását bemutató *grafikonok* adatainak *elemzésére*, továbbá a táplálkozási, tápanyag - összetételi *táblázatok értékelésére*, *matematikai számítások végzésére* (pl. pulzus, légzésszám, vérnyomás, az úszó, lebegő, aljzatra süllyedő vízi élőlények felszíne, tömege, térfogata, sűrűsége stb.). A kapott adatokat, a vizsgálatok, számítások eredményeit a matematikai kompetenciák segítségével értékelik és indokolják.

A természettudományokhoz és azok alkalmazásához kapcsolódó kompetenciák

A természettudományos kompetenciák fejlesztésének alapfeladata a természettudományos tantárgyak tanulásához szükséges az *attitűdök (érdeklődések, értékek, érzelmek, magatartási, konkrét cselekvési elemek) folyamatos fejlesztése*. Ez megfelelő pszichés háttérrel, kellő motivációt biztosít az értelmes tanuláshoz.

Az a természettudományos megismerés módszereinek elsajátításakor, olyan készségeket, képességeket kell kialakítani, amelyek birtokában *magyarázatokat* tudnak adni a biológiai folyamatokra (is), *előrejelzéseket* készíthetnek bizonyos biológiai folyamatokról, és ezek birtokában a *cselekvéseiket* tudatosan irányítani tudják.

Meg kell ismerniük az alapvető természettudományos fogalmakat, folyamatokat, hogy megértsék az *emberi beavatkozások* különböző formáit, azok *hatásait a bioszférára*. Mindezek birtokában képesek csak elgondolkodni, és hipotéziseket felállítani a beavatkozások kockázatairól. Az alapfogalmak ismeretének birtokában tudnak csak véleményt mondani a különböző döntéshozatalokról, azok erkölcsi vonatkozásairól.

A biológia tanítása során olyan képességeket is fejleszteni kell, amelyek birtokában nemcsak megértik az emberi tevékenységek hatását, hanem felébrednek az egyéni és a közösségi felelősségtudatot a fenntartható fejlődés iránt. A fenntartható fejlődés érdekében legyenek képesek az életük során lokálisan és globálisan cselekedni.

A *természettudományos műveltségüknek* ki kell terjednie a hétköznapi életben jelentkező, *biológiai problémák* megértésére és a különböző *megoldások* felismerésére. A műveltségük tartalmának része olyan ismeretek és képességek fejlesztése is, amelyek segítségével felismerhetik a *tudományellenes megnyilvánulásokat*, és az *áltudományos nézeteket*.

Digitális kompetencia

A biológia tanítása-tanulása során a digitális kompetencia fejlesztésének célja, hogy a tanulók legyenek képesek a *digitális eszközöket* (számítógép, tv, fényképezőgép, kamera, digitális táblák) magabiztosan *használni* és a művelődési anyaghoz kapcsolódó *információkat összegyűjteni*, ismeretforrásként – kellő tanári segítséggel – *felhasználni*.

Mindehhez az alábbi készségeket kell fejleszteni: információk felismerése, értékelése, tárolása, bemutatása. A digitális képességek birtokában tudjanak önállóan is a tananyaghoz, vagy annak kiegészítésére szöveges és vizuális információkat összeállítani, azokat szemléletesen bemutatni. Mindezekkel hozzájárulhatunk a számítógépes alkalmazások (szövegszerkesztés, információtárolás, az internet használata) képességeinek kialakításához, a tanulók kreativitásának fejlesztéséhez és az egyéni érdeklődés szerinti tanulás motiválásához is.

A hatékony, önálló tanulás

A biológia tanításának feladata – a többi tantárgyhoz hasonlóan –, hogy fejlessze az önálló tanuláshoz szükséges *alapképességeket* (írás, olvasás, szövegértés, lényegkiemelés, informatikai eszközök használata stb.) is, amelyekre minden ismeret elsajátításhoz szükség van. Bármely tantárgy hatékony tanulása csak az alapképességek magas színvonalán valósítható meg.

Az önálló tanulás *sajátos képességek* kialakítását is jelenti (pl.: a tanulási nehézségek leküzdését, az ismeretek felhasználását és alkalmazását, valamint a problémamegoldást).

Az *önálló tanuláshoz* szükséges képesség (egyéni tanulási stratégiák kidolgozása, motiváció, figyelem, a munka értékelése) fejlesztése minden tanóra feladta.

7. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 55,5 – heti óraszám: 1,5

Témakör	A témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. A távoli tájak életközösségei	21
2. A földi élővilág általános jellemzése	16
3. Az élőlények rendszerezése	18

Az óraszámok magukba foglalják az ismétlésekre, összefoglalásokra, gyakorlásokra, ellenőrzésre, kísérletek, vizsgálatok végzésére, és kiegészítő anyagok feldolgozására fordítható órákat is.

1. A TÁVOLI TÁJAK ÉLETKÖZÖSSÉGEI

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A földrajzi ismereteinek alkalmazásával életközösségek megismerése, a világtérképen való elhelyezése.	Az esőerdők jellemzői, Elhelyezkedésük a Földön.	Egyéni érdeklődésnek megfelelő, önálló „kutatómunka” és szemléletes tanulói kiselőadások: Pl.: egy–egy élőhely és élőlény bemutatása; ismeretek gyűjtése a távoli földrészek természetett növényeiről, állatairól.	Ismeri az esőerdők, a szavannák, a mérsékelt éghajlati övezet lombhullató erdőinek, a tajgaerdőknek, és a tundráknak az elhelyezkedését a Földön.
Más népek szokásainak, kultúrájának elfogadása. A távoli tájakon élő emberek alkalmazkodása, életmódja és együttélése a természeti környezetükkel.	A dél-amerikai esőerdők növényei, állatainak testfelépítése, életmódja, szaporodása.	A túlnépesedés problémája az afrikai és az ázsiai kontinensen. A helyi és a globális környezeti ártalmak hatása a megismert életközösségekre.	Érti a környezeti tényezők és az esőerdők, a szavannák, a lombhullató erdők és tajgaerdők kialakulása közötti összefüggést.
Az élettelen tényezők, az éghajlati adottságok és az életközösségek kialakulása és összetétele közötti összefüggés.	Az esőerdők jelentősége, pusztulásának okai, következményei.	A különböző környezeti feltételek között élő (sivatagok, fagyos területek, mélytengerek, magashegységek, stb.) növények és állatok alkalmazkodásának sajátos formái.	
Az életközösségek bemutatásakor a földrajzi, a kémiai és a fizikai ismeretek alkalmazása.	A szavannák kialakulásának környezeti feltételei.	Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek: Mikroszkópos és kézinagyítós	
Azonosságok és különbségek keresése a különböző életközösségekre ható	Az afrikai szavannák jellegzetes növény- és állatvilága, alkalmazkodásuk a környezethez.		

élettelen tényezők között (csapadék, hőmérséklet, talajadottságok stb.). A hazai életközösségeknél tanult fogalmak, folyamatok, szabályszerűségek kreatív használata a távoli tájak életközösségeinek megismerésekor.	A szavannák pusztulásának okai, az elsivatagosodás folyamata. A sivatagos területek elhelyezkedése a Földön, Jellegzetes élővilága.	megfigyelések, pl. plankton szervezetekről, zuzmókról, mohákról, moszatokról, szervmódosulásokról, (tövises, tüskék, vízraktározó szövetek, kapaszkodó szár, stb).	Ismeri az egyes életközösségekre ható legfontosabb környezeti tényezőket jellemezni (talaj, hőmérséklet, csapadék).
Gondolkodási műveletek segítségével osztályozás, azonosságok és különbségek keresése, ítéletek alkotása és következtések levonása, pl.: a különböző élőhelyek és élőlények megismerése alapján.	A Földközi-tenger környéki mediterrán tájak jellegzetes növényei és állatai.	A sejt anyagának vizsgálata, kísérletek végzése Pl. a víz, az olaj-, a keményítő- és fehérjetartalom kimutatására a távoli tájak termesztett növényeiből.	Tud táplálékláncokat készíteni az esőerdők, a szavannák, a lombhullató erdők, a tajga, a tengerek élőlényeiből.
Összefüggések, összetartozó természeti jelenségek felismerése, pl.: az éghajlat és az élőhelyek kialakulása, és az életközösségek összetétele között.	A forró éghajlati övezet és a mediterrán tájak termesztett növényei.	Lényegkiemelő vázlatrajzok készítése a tanult élőhelyek és élőlények néhány jellegzetes tulajdonságáról:	Tud példákat mondani a tanult életközösségek élőlényeiből, a környezethez való alkalmazkodás különböző formáira.
Megadott szempontok alapján csoportosítások, továbbá a feladat elvégzéséhez szükséges gondolkodási műveletek végzése, pl.: a megismert élőlények megadott szempontok szerinti csoportosítása (élőhely, életmód, szaporodás, alkalmazkodási formák stb.). Szóban és írásban – a szövegalkotás követelményeinek megfelelően – élőhelyek, élőlények, alkalmazkodási formák, stb. az életközösség jellemezése.	A mérsékelt éghajlati övezet lombhullató erdői.	Projekt módszerrel tananyag feldolgozás: Távoli tájak veszélyeztetett növény és állatfajai. Élet a fagyos területeken és sarkvidékek tengereiben. Az életközösségek veszélyeztetett csúcsragadozói. Híres vadrezervátumok a Földön.	Tud a különböző tájakon élő tipikus növények nevét, főbb szervezeti felépítésüket.
	A lombhullató erdők pusztulásának okai. Az erdők védelme.	Tanulmányi kirándulás: Egy lakóhely környéki állatkert vagy vadaspark meglátogatása.	Ismeri a tanult életközösségek állatainak a nevét, testfelépítését, életmódját és szaporodását.
	A mérsékelt övezet füves pusztái a prérók, a pampák és a sztyeppék élővilága.	Közvetlen megfigyelések végzése az állatok testfelépítéséről, életmódjáról, szaporodásáról, az utódok gondozásáról. Az állatkertek megváltozott szerepe a ritka, kihalt szélére sodródott fajok megmentésében.	
	A füves puszták pusztulásának okai.	Önálló és csoportos kiegészítő anyag gyűjtése az elektronikus média és ismeretterjesztő irodalom felhasználásával a távoli tájak egzotikus	Tud példákat mondani az egyes életközösségeket veszélyeztető környezeti ártalmakra.
Egyszerű, lényegkiemelő, összehasonlító vázlatrajzok készítése, pl. a tanult élőhelyekről, élőlényekről, jellegzetes szervekről, stb.	A tajgaerdők kialakulása, elhelyezkedésük a Földön. Jellegzetes élőlények alkalmazkodása környezethez.		
Az emlékezőképesség és gondolkodás révén a korábban megszerzett ismeretek, tapasztalatok felidézése és az új	A tajgaerdőket veszélyeztető környezeti ártalmak.		

helyzetekre az összefüggések felismerésére való alkalmazása.	A tundra növényzete és jellegzetes állatvilága.	élőhelyeiről, az őslakosság és a természet kapcsolatáról, az együttélés formáiról, az élőhelyeket veszélyeztető környezeti ártalmakról, az élővilág védelméről	
A természettudományos ismeretek szintetizálása, ennek eredményéből, általánosítás, pl.: az élőlények alkalmazkodásának megismerése, annak megértése, hogy a különböző élőhelyek élőlényei, eltérő módon viselik el a környezet változásait.	A sarkvidéki fagyos területek élővilága.		Ismer a különböző földrészeken élő veszélyeztetett állatfajokat.
Az azonosságok és különbségek keresése a különböző élőhelyek élőlényének alkalmazkodásában.	Közép-Európa magashegységeinek élővilága, alkalmazkodásuk a környezethez.	Tantárgyi koncentráció Természetismeret 5. 6. évfolyam: Biológiai témakörök: Hidegtűrő és melegkedvelő zöldségféléink természetének környezeti feltételei.	
A tapasztalataik összegezése, a konkrét biológiai tényekből elvonatkoztatások, új összefüggések megértése, pl.: a táplálkozási jelentőség az anyag- és energiaforgalomban, a bioszféra működésében.	A tundra növényzete és jellegzetes állatvilága.	A hazai tájak füves, fás, vízi, vízparti élőhelyek kialakulásának környezeti feltételei.	Tud példákat mondani az egyes életközösségeket veszélyeztető környezeti ártalmakra.
Problémafelvetés az életközösségek működéséről, az anyagforgalom zavarairól, az emberi tevékenységek hatásáról.	A sarkvidéki fagyos területek élővilága.	Hazai életközösségeink legjellemzőbb növényeinek és állatainak testfelépítése, életmódja, alkalmazkodásuk a környezethez.	
Tények felsorakoztatása, érvelés, vita, önálló véleményformálás, pl.: a bioszféra működésével kapcsolatos problémákról, életközösségek sokféleségének megőrzésének a fontosságáról, az ember és környezete kapcsolatáról.	Közép-Európa magashegységeinek élővilága, alkalmazkodásuk a környezethez.	Táplálkozási láncok a hazai füves, fás és vizes élőhelyeken.	Ismer a különböző földrészeken élő veszélyeztetett állatfajokat.
Információk gyűjtése, azok elrendezése, értékelése és felhasználása, önállóan problémák megfogalmazása.	A tengerek környezeti feltételei, A partközeli és a nyíltvizek legjellemzőbb növényei és állatai.	Az emberi beavatkozások, környezetszennyezések hatása a hazai életközösségekre.	
	A tengerek szennyezése és a mértéktelen halászat, vadászat következményei.	Az életközösségek pusztulásának okai. A védett területek jelentősége az élővilág sokféleségének megőrzésében.	
	A távoli tájak védett területei közül néhány jellegzetes nemzeti park bemutatása. Kontinensek, óceánok elhelyezkedése. A Föld éghajlati övezetei. A Föld alakja, tengelyferdesége és az	Földrajzi témakörök: Helymeghatározások a világtérképen, földgömbön, a fókálózat használata. Koncentráció fizikával és kémiával.	Érti, hogy a bioszféra sokféleségének megőrzése az emberiség alapvető érdeke.

	éghajlati övezetek kialakulása közötti összefüggés. A csapadék keletkezése, formái, felszínformáló hatása. Európa, Afrika, Ázsia, Amerika, Ausztrália és a sarkvidékek fekvése, felszíne, éghajlata, gazdasági élete. Természetes növény- és állatvilága, termesztett növényei és tenyésztett állatai.		
--	--	--	--

2. A FÖLDI ÉLŐVILÁG ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A biológiai fogalmak, tények, elképzelések, és gondolatok tanórai kifejtése során a szövegalkotási és szövegértési képesség fejlesztése.	A bioszféra fogalma, főbb jellemzői.	Önálló és csoportmunkában információk gyűjtése az elektronikus médiából, ismeretterjesztő irodalomból: pl.: a globális környezeti problémák kialakulásának okairól és következményeiről; az urbanizációról; az urbanizáció hatásáról az élő és élettelen környezeti tényezőkre.	Tuja a bioszféra fogalmát és kiterjedését.
A korábbi ismereteik felidézése, rendszerezése, és a konkrét ismeretektől elvonatkoztatva az ökológiai környezet fogalmának megértése.	Az élőlények tűrőképessége. A tűrőképesség és a környezethez való alkalmazkodás.	A tananyaghoz kapcsolódó tanulói kiselőadások tartása: pl.: a szélsőséges környezetben kialakult élőhelyekről és életközösségekről; az alkalmazkodás formái a mélytengerekben, sivatagokban, fagyos területeken, magas helységeken, barlangokban.	Érti, hogy az élőlények a környezeti feltételek változásait csak tűrőképességük határain belül képesek elviselni.
A matematikai kompetencia fejlesztése érdekében grafikonok elemzése, az adatok értékelése, pl.: tűrőképességi, hőmérsékleti, csapadékeloszlást bemutató grafikonok elemzése. A fenntartható fejlődés iránti felelősségtudat kialakítása a távoli tájak környezeti problémáinak, természeti	Az élettelen környezeti tényezők biológiai jelentősége, hatása az életközösségek kialakulására (talaj, víz, levegő, fény, hőmérséklet). Élő környezeti tényezők. Az életközösségek fogalma és összetétele. A természetes és a mesterséges	Projektmódszerrel ismeretszerzés és	Tud példákat mondani az élőlények környezethez való alkalmazkodására.

erőforrásainak megismerése során.	életközösségek jellemzői.	szemléletes beszámolók készítése. Témák: 1. Egy lakóhely környéki fás, füves, vagy vizes élőhely életközösségének megismerése, megfigyelések végzése, szempontok összeállítása, a csoportos megfigyelések, vizsgálatok elvégzésére.	
<i>A digitális eszközök</i> (számítógép, tv, fényképezőgép, kamera, digitális táblák) <i>használat</i> a és a művelődési anyaghoz kapcsolódó <i>információk összegyűjtés</i> , azok, ismeretforrásként – tanári segítséggel – való <i>felhasználása</i> .	Önszabályozás, a fajok sokfélesége a természetes életközösségekben	2. Városi élőhelyek, élőlények. 3. A levegőszennyezés hatása 4. Egy lakóhely környéki természetvédelmi terület védett értékeinek megismerése. Szempontok alapján adatok gyűjtése, megfigyelések végzése.	Ismeri az élettelen környezeti tényezők jelentőségét.
A tapasztalatokról, a megszerzett ismeretekről szóban és írásban is, a nyelvhelyességi szabályokat alkalmazva beszámolók.	A populáció fogalma. A fajok (populációk) közötti kapcsolatok az életközösségekben: a versengés, az élősködés, a ragadozás és az együttélés.	Tanulmányi kirándulás egy lakóhely környéki életközösségbe: Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek végzése a terepen az élőlények és környezetük kapcsolatáról, az élettelen környezeti tényezők jelentőségéről, az élőlények alkalmazkodásáról, a talaj, a víz és a levegőszennyezés káros hatásairól.	Tud egy-egy táplálékláncot összeállítani a tanult életközösségek élőlényeiből.
Érvelés, vita, a másik véleményének elfogadása.	Anyagforgalom és energiaáramlás az életközösségekben. A táplálkozási láncok, táplálkozási hálózatok, táplálékpiramisok.		Érti a természetes és a mesterséges életközösségek közötti különbséget.
A korábbi ismeretek alapján a konkrét tapasztalatoktól való elvonatkoztatás, a tények szintetizálása, összefüggések keresése és a gondolkodási műveletek eredményeinek eddig nem ismert természeti folyamatokra, szabályszerűségekre való alkalmazása.	A víz, a szén, a nitrogén és az oxigén körforgása a természetben.		Ismeri a természetes életközösségek önszabályozó működésének lényegét.
A tapasztalatok szintézisével, érvek megfogalmazása, problémahelyzetekre megoldási javaslatok, hipotézisek megfogalmazása, pl.: a környezet- és természetvédelmi intézkedések szükségessége, globális problémák megoldása.	Környezetvédelem fogalma. A talaj, a víz és a levegő szennyezése.	Tárgyon belüli koncentráció: Környezetismeret, természetismeret: Tapasztalatszerzés a növények, állatok életéről. Környezetünkben élő növények és állatok. Az állatok viselkedésének megváltozása az időjárás hatására. Az ember környezet-átalakító tevékenysége.	Tudja a populációk közötti kapcsolatok jelentőségét.
A természettudományos ismeretek	A természetvédelem fogalma, feladatai.		

alkalmazásával, a globális környezeti problémák okainak és következményeinek megértése.	A védett területek jelentősége az élővilág sokféleségének megőrzésében.	Szennyező források a lakóhely környezetében. A hazai erdők és füves élőhelyek kialakulásának környezeti feltételei. A hazai életközösségek jelentősége pusztulások okai. Az emberi tevékenységek felszínformáló hatása.	
Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek konkrét tapasztalataiból következtetések levonása.	Globális környezeti problémák (elsivatagosodás, esőerdők pusztulása, felmelegedés, éghajlatváltozás, üvegházhatás, ózonpajzs elvékonyodása, savas esők, tengerek szennyezése, pusztuló élőhelyek, veszélyeztetett növények és állatok).	Biológia: Az esőerdők, a szavannák, a szubtrópusi sivatagok, a mediterrán tájak, a mérsékelt övezeti lombhullató erdők, a tajga, a tundra kialakulásának környezeti feltételei. A korábban tanult élőlények alkalmazkodása a szélsőséges környezeti feltételekhez. Táplálkozási láncok. A távoli tájak életközösségeinek veszélyeztetettsége.	Tudja, hogy az életközösségek anyagforgalma a táplálkozási láncokon keresztül történik.
Természettudományos ismeretek alkalmazása, a környezeti károk, a természet pusztítása elleni javaslatok, ötletek, elképzelések megfogalmazása.		Tantárgyak közötti koncentráció: Kémia: Természetes vizek kémiája. Levegőszennyezés, szén-dioxid, üvegházhatás, kén, kén-dioxid, kénsav, savas esők, nitrogén-dioxid, salétromsav, szmog. Vízzennyezés – szennyvíz, szerves szennyező anyagok, víztisztítás. Fizika: Nyomás a folyadékokban és gázokban. Az úszás, lebegés, elmerülés feltételei. A hőmérséklet, a hőtágulás. A testek felmelegedésének vizsgálata.	Ismeri a talaj, a víz és a levegő szennyezésének leggyakoribb formáit.
			Érti a környezet- és természetvédelem feladatait.
			Ismeri a globális környezeti problémák kialakulásának okait és következményeit.

3. AZ ÉLŐLÉNYEK RENDSZEREZÉSE

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Csoportosítások végzése, majd a lényegeges elemek kiemelésével egyszerűbb fogalmak alkotása. Szempontok adása a fajok osztályozáshoz.	Az élet kialakulása a Földön.	Tanulói tevékenységek Az eddig megismert növény- és állatfajok csoportosítása megadott szempontok alapján: (élőhelyük szerint, szártípusuk, virág, virágzat, gyökérzetük alapján, ill. testfelépítés, életmód, szaporodás).	Tudja az evolúció fogalom lényegét.
Az élőlények rendszerezése szempontjából fontos lényeges és lényegtelen elemek elkülönítése.	Az élővilág evolúciójának fogalma és főbb szakaszai.	Önálló és csoportmunkában információgyűjtések ismeretterjesztő irodalom és elektronikus média felhasználásával, tanulói kiselőadások: Pl.: a kihalt élőlényekről, az őshüllőkről és ősharasztokról; a „hasznos” és a betegséget okozó baktériumokról; a moszatok jelentőségéről a légkör oxigénszintjének biztosításában.	Érti a faj, osztály törzs fogalmak jelentését az élőlények rendszerezésében.
Gondolkodási műveletek végzése (azonosságok – különbségek keresése, elvonatkoztatás, általánosítás, összefüggések keresése, következtetések levonása),	Az élővilág rendszerezése, a főbb rendszertani csoportok (faj, osztály, törzs).	Megfigyelések, vizsgálatok mikroszkóppal és kézinagyítóval:	Tud példákat mondani a baktériumok jelentőségére.
Vizuális információk alapján pontos megfigyelések és összehasonlítások végzése és ezek alapján az élőlények rokon csoportjainak azonosságainak és különbségeinek kiemelése.	A sejtmagnélküli élőlények: baktériumok és a kékoszatok. A baktériumok életműködései (lebontók, együtt élők, betegségokozók, erjesztők).	Az egyes rendszertani csoportokba tartozó növények főbb szerkezeti sajátosságainak megismerésére (mohák, harasztok, spórák, virágok felépítése; a lágyszár és a bőrszövet jellemzői; levél-keresztmetszetek megfigyelése; gyökérzetek, módosult gyökerek, termések, stb.)	Ismeri a gombák és a baktériumok jelentőségét az anyagok körforgásában.
A képanyagok megfigyelése és elemzése során a kép és a szöveg kapcsolatának értelmezése, kapcsolatok felismerése, majd a felismerések szóbeli kifejtése.	Sejtmagvas egysejtűek főbb jellemzői, jelentőségük.	Egyszerű vázlatrajzok készítése az	Tudja, hogy a gombák mely tulajdonságaikban különböznek a növényektől.
Érvelés, ismeretek birtokában indoklás bizonyos biológiai folyamatok	A gombák közös tulajdonságai és		Érti a moszatok jelentőségét az

jelentőségéről, pl.: a növények jelentősége az életközösségek működésében.	jelentőségük az életközösségekben.	élőlények főbb sajátosságairól.	oxigéntermelésben.
Az élővilág fejlődéstörténetének főbb szakaszaiban való eligazodás, a biológiai evolúció lényege.	A moszatok törzsei, élőhelyük; jelentőségük az életközösségekben.	A talajban és vizekben élő, szabad szemmel nem látható élőlények kézinagyítós és mikroszkópos megfigyelése.	Tudja a virágos növények szerveinek a nevét és működését.
Jártasság a nyomtatott és elektronikus információhordozók, az ismeretterjesztő irodalom szövegének feldolgozásában, a szöveg értelmezésében és a lényeges elemek kiemelésében.	A zuzmók, mohák, harasztok testfelépítése, élőhelyük, szaporodásuk, jelentőségük az életközösségekben.	Ízeltlábú és puhatestű állatok testfelépítésének megfigyelése (kültakaró, szájszerv, testfelépítés, stb.)	Ismeri a nyitvatermő –és a zárvatermő fogalmak lényegét.
A digitális képességek alkalmazásával önálló szöveges és vizuális információk összeállítása, azok szemléletes bemutatása, pl.: az evolúció főbb lépéseiről, a törzsfejlődés folyamatáról	A virágos növények közös tulajdonságai.	Tanulmányi kirándulás a lakóhely környéki élőhelyre: A rendszerezés gyakorlása és a fajismeret bővítése a lakóhely környéki élővilág megismerésével. Képes határozókönyvek használata.	Tud példákat mondani az egyszikű és a kétszikű növényekre.
A korábban megszerzett ismeretek alkalmazásával a környezeti tényezők hatása az élőlények fennmaradásában és kipusztulásában.	A nyitvatermők törzsének és a fenyők osztályának főbb tulajdonságai.	Projekt módszer alkalmazásával: 1. Ismeretszerzés a lakóhely környéki múzeum őslénytárában, kövületek, csontmaradványok, stb. megfigyelése. Beszámoló készítése, a kihalt fajokról, a kihalásuk okairól. 2. Az ősóceánok meszes vázú és egyéb kihalt élőlényeiről adatok, képek gyűjtése. 3. Tudománytörténeti anyaggyűjtés és tanulói beszámolók kutatók munkásságáról. (pl.: Linné, Darwin, Borbás Vince, Soó Rezső stb.). Kép- és folyamatábra-elemzések a gerinces állatok légzésének,	Ismeri az egysejtű élőlények főbb tulajdonságait.
Az önálló és csoportos feladatok végzése és a beszámolók során, önbírálat, reális önértékelés kialakítása, tanári segítséggel folyamatos énkép és önismeret fejlesztése.	A zárvatermők törzsének főbb tulajdonságai.		Tudja az ízeltlábúak és a puhatestűek törzsének jellemző tulajdonságait.
Annak megfigyelése, hogy az élővilág törzsfejlődése során a fejlettség mindig a	Az egyszikűek és a kétszikűek osztályainak jellemzői, ismertebb fajaik.		Tud a hazai fajok ismerete alapján példákat mondani a rovarok, a pókok és a rákok osztályába tartozó fajokra.

jobb alkalmazkodó képességben nyilvánult meg.		vérkeringésének megismerésére, a fejlődési folyamat felismerésére, következtetések levonására.	Ismeri a gerinces állatok közös tulajdonságait.
	A szivacsok és a csalánozók élőhelyei, testfelépítésük, életmódjuk és szaporodásuk.	<i>Koncentráció</i> Környezetismeret, természetismeret: A vadon élő és a termesztett növények összehasonlítása.	Ismeri, hogy a tanult gerinces állatok melyik osztályokba tartoznak.
	A gyűrűsférges törzsének jellemzői: kültakaró, mozgás, légzés, táplálkozás, szaporodás.	A közvetlen környezetünkben élő növények és állatok főbb tulajdonságai. A megismert növények és állatok csoportosítása megadott szempontok szerint: lágyszárú–fásszárú, ill. emlős, madár, gerinctelen állat.	
	A puhatestűek törzsének jellemzői, a csigák, kagylók, fejlábúak osztályai, ismertebb fajai.	Csoportosítások a testfelépítés, az életmód és a szaporodás alapján. Zöldségeink, gyümölcsféléink szerkezeti felépítése.	Képes a környezetében élő leggyakoribb növényeket és állatokat a főbb rendszertani csoportokba besorolni.
	Az ízeltlábúak törzse. A rákok, rovarok, pókszabásúak osztályainak testfelépítése, életmódja, szaporodása.	A háziállatok és a ház körül élő állatok testfelépítése, életmódja, szaporodása. A hazai erdők, vizek, vízpartok és füves területek legjellemzőbb növényeinek és állatainak testfelépítése, szaporodása.	
	A gerincesek törzse. A halak, a kételtűek, a hüllők, a madarak, az emlősök osztályaiba tartozó fajok közös és eltérő tulajdonságai. (kültakaró, a mozgás, a táplálkozás, a légzés, a vérkeringés, a szaporodás, az idegrendszer és érzékszervek fő jellemzői).	Biológia: A távoli tájak életközösségeiben megismert növény és állatfajok testfelépítésének, életmódjának, szaporodásának és környezethez való alkalmazkodásának a felidézése. Földrajz: A földtörténeti események időbeli változásai. Tájékozódás a földtörténeti időoszlopon. A kontinensek tipikus tájai és természetföldrajza.	

8. ÉVFOLYAM

Éves óraszám: 55,5 – heti óraszám: 1,5

Témakör	A témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Az emberi test szerveződése	7
2. Az ember kültakarója és mozgása	8
3. Az anyagcsere főbb folyamatai	15
4. Az életfolyamatok szabályozása	12
5. Az ember szaporodása és egyedfejlődése	12

Az óraszámok magukba foglalják az ismétlésekre, összefoglalásokra, gyakorlásokra, ellenőrzésre, kísérletek, vizsgálatok végzésére, és kiegészítő anyagok feldolgozására fordítható órákat is.

1. AZ EMBERI TEST SZERVEZŐDÉSE

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A fizikai, kémiai ismereteket alkalmazása az ember szervezetét felépítő anyagok és az életműködések megismerése során,	Az ember szervezetének felépítése: sejtek, szövetek, szervek, szervrendszerek.	Mikroszkópi metszetek megfigyelése: Az ember szervezetét felépítő sejtek, szövetek	Ismeri az emberi test szerveződésének szintjeit.
Az ismeretszerzés során a vizuális információk a szöveggel egyenértékű felhasználása. A kép és a szöveg kapcsolatának megértése. .	A sejt és a főbb sejtalkotók. Az örökítő anyag elhelyezkedése. A gének feladata a fehérjék képzésében, a tulajdonságok öröklődésében.	Vázlatrajzok készítése: az ember szervezetét felépítő sejtekről és szövetekről. Szervezettani rajzok, faliképek, videofilmek, stb. segítségével az emberi test szerveződési szintjeinek értelmezése	Tudja, hogy az ember szervezete szervrendszerekből, szervekből, szövetekből és sejtekből épül fel. Érti, hogy az örökítő anyag a sejtmagban helyezkedik el.
Magyarázatadása arra, hogy miért kötelező az élelmiszereken feltüntetni azok tápanyag összetételét és vitamintartalmát.	A tulajdonságok öröklődésének alapfolyamatai.	Vizsgálatok kísérletek: a sejt fontosabb anyagainak (fehérjék, zsírok, szénhidrátok) kimutatására.	

Matematikai kompetenciái felhasználásával számítások végzése az egyes élelmiszerek tápanyag-, energia- és vitamin összetétele, és mindezekből a szervezet számára szükséges napi mennyiség kiszámítására.	Mikroszkópos vizsgálatok: az emberi testet felépítő sejtek, szövetek megfigyelhető tulajdonságai.	Tanulói kiselőadások	Tud példákat mondani az ember szervezetét felépítő szerves és szervetlen anyagokra.
Érvek felsorolása, érvek megindoklása: pl.: miért fontos ismernünk a gyümölcsök, üdítőitalok, ásványvizek ásványi anyag összetételét?	Az ember szervezetét felépítő szerves anyagok: fehérjék, zsírok, cukrok, nukleinsavak. A szerves anyagok főbb biológiai és kémiai tulajdonságai.	A témakörben tanultakkal kapcsolatos kiegészítő ismeretek gyűjtése és beszámoló készítése, pl. az örökítő anyagról, az öröklődés alapjelenségeiről, az öröklődő betegségekről; a vitaminok jelentőségéről, a vitaminhiány okozta betegségekről.	
Információforrásokból a tanult a témákkal kapcsolatban önálló ismeret szerzése és azokról beszámoló készítése.	Az ember szervezetét felépítő szervetlen anyagok: a víz és különböző ásványi anyagok.	Projekt munkában feldolgozható témák: 1. Tudománytörténeti anyagok gyűjtése, az emberi test anatómiai megismeréséről és működéséről (Vesalius, Michelangelo, Harvey, stb.). 2. Információk gyűjtése a C-vitaminról, Szentgyörgyi Albert munkásságáról. 3. Élelmiszerek tápanyag összetétele, a vitaminok, ásványi anyagok, rostanyagok jelentősége az egészséges táplálkozásban. Lényegkiemelő vázlatrajzok készítése, magyarázó szöveggel való ellátása.	Ismeri a legfontosabb vitaminokat és azok hatását a szervrendszerek működésére.
A tanultakhoz kapcsolódó vizuális információk értelmezése, a kép és szöveg tartalmi egységének kifejezése. Csoportmunkában is hatékony ismeretszerzés, az együttműködés megszervezése, a feladatok közös megoldása.	A fontosabb zsírban (A, D, E, K) és vízben oldódó (C, B1, B6, B12,) vitaminok. A létfontosságú vitaminok és ásványi anyagok előfordulása az élelmiszerekben.		
	Az emberi testet felépítő szövetek: hámszövet, kötő- és támasztószövetek, izomszövetek, idegszövet. A szövetek jellemző tulajdonságai.	<i>Tantárgyon belüli koncentráció</i> Néhány emlősállat testfelépítésének és a környezethez való alkalmazkodásának a felidézése, megbeszélése. Az állatok felkészülése a téli álmra. <i>Tantárgyak közötti koncentráció</i> Kémia:	Ismeri az ember szervezetét felépítő szöveteket. Tudja az egyes szövetfélések működését.

		Különbség a kémiai, fizikai, biológiai változások között. Különbség a kémiai, fizikai, biológiai tulajdonságok között. Az oldódás és az oldhatóság. Sav-bázis reakciók. Az emberi szervezet építőanyagai és energiahordozói. Zsírok, szénhidrátok, fehérjék. Életfontosságú anyagok: nátrium-klorid, vas, kálium, magnézium, kalcium.	
--	--	---	--

2. AZ EMBER KÜLTAKARÓJA ÉS MOZGÁSA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A felépítés és működés közötti sajátos kapcsolatok megfigyelése, abból következtetések levonása.	Az ember bőrének felépítése és működése.	Megfigyelések, vizsgálatok, összehasonlítások: 1. Mikroszkópi metszetek (bőrszövet, lazarusos kötőszövet, zsírszövet) megfigyelése, rajzok készítése. 2. Mikrofontók megfigyelése és elemzése a vázizomzat felépítéséről (az izomfehérjék működéséről), a csontok szerkezetéről, a csontlemezekről, a mozgásszervrendszer sérüléseiről (ficam, csonttörés). 3. Csirke combcsont vizsgálata, tapasztalatszerzés a csont szerkezetéről és csontot felépítő szerves és szervetlen anyagokról (hevítéssel, ill. híg sósavba áztatással). 4. Az izomműködéssel kapcsolatos megfigyelések, vizsgálatok végzése a	Tudja a bőr felépítését és részeinek a nevét, feladatát.
Szóban és egyszerű vázlatrajzokon a felépítés és működés egységének (pl. a hámszövet jellemzői) kifejezése.	A hám, az irha és a bőralja réteg jellemzői.		
Anatómiai atlaszok rajzainak, mikroszkopikus metszeteknek a megfigyelése, összehasonlítások végzése, azonosságok, különbségek keresése.	A bőr, mint érzékszerv.		
Érvelés, és magyarázat adás: miért életveszélyes állapot a bőr – akár csak kisebb kiterjedésű – harmadfokú égési	Az ember mozgásszervrendszere.		Ismerje a bőr egészségét veszélyeztető környezeti ártalmakat.

sérülése.	A csontváz és a vázizomzat felépítése és működése. A csontok felépítése, kapcsolódási formái, a csontszövet jellemzői.	hajlító és a feszítő izmok működésének a bemutatása. 5. Megfigyelések az izmok működésről: a hajlításról és a feszítésről, az ízületek és a csontok mozgásáról. Az izomerő mérése. 6. Vizsgálatokkal és megfigyelésekkel szerezzenek tapasztalatokat arról, hogy a bőr fontos érzékszerv is (tapintás, hőmérséklet, nyomás, fájdalom érzékelése, az érzékelő receptorok kimutatása). Az összefüggés felismerése a rendszeres mozgás, sportolás, megfelelő táplálkozás és a mozgásszervrendszer egészségmegőrzése között.	Tudja a rendszeres tisztálkodás és bőrápolás feladatait.
A bőr felépítésének és működésének ismeretében a rendszeres tisztálkodás fontosságának megértése és igény kialakítása a rendszeres tisztálkodás.	Az ízületek felépítése, főbb típusai.		
Az izomműködés megértésében a kémiai (az emberi szervezet energiahordozói, az égés feltételei, energiafajták, életfontosságú ásványi anyagok) és a fizikai ismereteik felhasználása (erő, ellenerő, egyszerű gépek, emelő).	Az izmok felépítése és az izomműködés alapjelenségei. Az izomszövetek jellemzői.		Ismerje a csontok és az izmok működését a mozgásban.
A gyógyszeres (kémiai) izomfejlesztők (anabolikus szteroidok) egészségkárosító hatásainak megfigyelése.	A mozgásszervrendszer egészségtana. A mozgásszervrendszer leggyakoribb betegségei. A rendszeres mozgás és az egészséges táplálkozás jelentősége az egészségmegőrzésben.	Önálló ismeretszerzés és anyaggyűjtés (ismeretterjesztő könyvekből, elektronikus médiából): a csontok, izmok egészséges fejlődésének és működésének megőrzéséről, az egészséges életmód és a helyes táplálkozás jelentőségéről.	Értse a rendszeres mozgás, helyes táplálkozás fontosságát a mozgásszervrendszer egészségmegőrzésében.
		<i>Tantárgyon belüli koncentráció:</i> Néhány jellegzetes emlőszállat kültakarójának és mozgásának a felidézése, megbeszélése. <i>Tantárgyak közötti koncentráció:</i> Fizika: Erő, ellenerő; egyszerű gépek, emelő.	

		Kémia: Kémiai, fizikai, biológiai változások; az égés feltételei.	
--	--	--	--

3. AZ ANYAGCSERE FŐBB FOLYAMATAI

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
Képek, folyamatábrák, magyarázó rajzok, videofilmek, digitális segédanyagok szempontok szerinti megfigyelése, a lényeg kiemelése, és a szakkifejezések használatával a magyarázó szöveg megfogalmazása.	Az ember táplálkozási szervrendszerének felépítése és működése.	Tanári irányítással, projekt módszerrel résztemakörök feldolgozása: 1. Az egészséges táplálkozás összetevői. Az elhízás, lesóványodás jelensége. 2. A bulimia és az anorexia 3. A nem megfelelő életmód és a tápcsatorna és a keringési szervek betegségei közötti kapcsolat. 4. Az egészséges életmód jelentősége a betegségek megelőzésében. 5. Az immunrendszer alpműködése. A témák feldolgozásához használják az ismeretterjesztő irodalmat, elektronikus médiát. Illusztrált írásos beszámolók készítése. Az emésztésről szerzett ismeretek alkalmazása, magyarázata a hétköznapi problémáknak: Mi a diéta lényege? Miért „nehéz étel” a sok zsírt tartalmazó	Érti a táplálkozási, a légzési, vérkeringési és a kiválasztó szervrendszer működését.
Tapasztalatszerzés az ismeretlen szavak, biológiai fogalmak lexikonokban, ismeretterjesztő irodalomban történő megkeresésében.	Az emésztés folyamata A nyálmirigyek (nyál), a gyomor (gyomornedv), a máj (epe), a hasnyálmirigy (hasnyál) és a vékonybél (bélnedv) szerepe a tápanyagok lebontásában.		Ismeri az egyes szervrendszerek szerveinek a nevét és működését.
Meggyőző érvek felsorolása, magyarázatokban a szakkifejezések pontos használata az egészségmegőrzéssel kapcsolatos feladatoknál, pl.: rendszeres fogápolás fontossága, helyes napirend, egészséges táplálkozás jelentősége, a dohányzás káros hatásai, stb.	Élelmiszereink tápanyag-összetétele. A tápanyagok feladata a szervezetünk fejlődésében és egészséges működésében.		Tudja a szervrendszerek leggyakoribb betegségeinek a nevét.
A vitaminokról, ásványi anyagokról, az egyes élelmiszerek tápanyag	A táplálkozás egészségtana. A táplálkozási szervek leggyakoribb betegségei. Helyes és helytelen szokások a táplálkozásunkban.		

összetételéről tanultak tudatos alkalmazása a táplálkozásban.	A légzőszervrendszer felépítése, az egyes szervek működése. A gége, a hangadás folyamata.	élelmiszer? Mit nevezünk kímélő étrendnek? Miért veszélyes az egyoldalú táplálkozás? Mit jelent az, hogy a betegnek „könnyű ételeket” kell fogyasztani?	Érti az egészséges életmód jelentőségét a betegségek megelőzésében.
A szervrendszerek működésével kapcsolatos összefüggések keresése és azok magyarázata, pl. a szívizomzat és az érrendszer fejlettsége és az egészséges életmód között.	A légzőszervrendszer leggyakoribb betegségei, a betegségek megelőzése. A levegőszennyező anyagok károsító hatásai a légzőszervünkre.	Csoportmunkában digitális információforrások használatával szemléltető anyag összeállítása az anyagcserében résztvevő szervekről, azok működéséről és a betegségek kialakulásának kockázatairól.	
A matematikai ismeretei alapján a keringési- és a légzőszervrendszer működéséről megfigyelések, mérések, vizsgálatok végzése, a kapott adatokat értékelése. A kapott adatok összehasonlítása, a serdülőkorban elvárható adatokkal. A vizsgálatok eredményeiből következtetések levonása.	Az ember vére, a véralkotórészek feladata.	Kísérletek, vizsgálatok, megfigyelések végzése: 1. tápanyagok lebontási (emésztési) folyamatainak bemutatása; 2. a légzőizmok működése; 3. a szív működése (percenkénti légvételek, ill. a pulzus száma); 4. a vérnyomás mérése; 5. a tüdő vitálkapacitásának mérése; kapott adatok értelmezése; 6. sertés szív és sertés vese makroszkopikus megfigyelése; A gyűjtött anyag értelmezése, feldolgozása és beszámolók készítése	Tud példákat mondani az egészséges életmód legfontosabb összetevőire.
A szervrendszerek működéséről, egészségmegőrzéséről és betegségeiről önállóan kiegészítő információk gyűjtése, az elektronikus média és az ismeretterjesztő irodalom felhasználásával.	A verőerek, gyűjtőerek, hajszálerek felépítése, feladata.		
.	A vér útja a kis- és a nagyvérkörben.		
A természettudományos tárgyakban megszerzett ismeretek alkalmazása az anyagcsere működésének megértésében.	A nyirok és a nyirokkeringés fogalma. A főbb nyirokereket és a nyirokcsomók elhelyezkedése és feladata.		
	A vérkeringés egészségtana. A keringési szervrendszer gyakori	Tanulói kiselőadások Önálló ismeretszerzés és beszámolók készítése az egyes életfolyamatok	Érti a szervezetünkben zajló anyagcsere folyamatok lényegét.

	betegségei.	részletesebb bemutatására (pl. bélbolyhok tápanyagfelszívása, baktériumok hasznos működése a vastagbélben, az emészthetetlen rostanyagok fontossága a bélműködésre). Diagramok, grafikonok elemzése a szív működés egyes fázisairól, a tüdő kapacitásáról, az élelmiszerek tápanyag- és ásványi anyag összetételéről. <i>Tantárgyak közötti koncentráció</i> Kémia: A keverékek és vegyületek elkülönítése. Az oldódás és az oldhatóság fogalma. Az ózon fogalma, szerepe. Energiahordozók az emberi szervezetben, fehérjék, szénhidrátok, zsírok. A levegőszennyező anyagok. Fizika: A munka fogalma, értelmezése. A mozgási energia értelmezése. Nyomás a folyadékokban és gázokban. Az égéshő fogalma.	
	A betegségek megelőzésének formái.		
	A kiválasztás fogalma, jelentősége. A kiválasztó szervrendszer szerveinek felépítése és működése. A kiválasztó szervrendszerünk leggyakoribb betegségei. Az egészségmegőrzés fontosabb tudnivalói.		
	Az anyagcsere folyamatok lényege. Építő és lebontó folyamatok szervezetünkben.		

4. AZ ÉLETFOLYAMATOK SZABÁLYOZÁSA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A szabályozás és a vezérlés folyamatairól tanult ismeretek alkalmazása a szervezetünkben zajló életfolyamatok szabályozására.	Az életfolyamatok idegi és hormonális szabályozása. Az idegi szabályozás folyamata.	Megfigyelések, vizsgálatok kísérletek: Az érzékszervek működéséről és az érzékelés folyamatáról. pl.: ízérzékelő receptorok a nyelven; a bőr fájdalomérzékelő receptorainak elhelyezkedése a különböző testrészekben; a szemlencse fénytörési hibái; a homorú és a domború lencsék képalkotása; a vakfolt érzékelése; optikai csalódások vizsgálata; a színlátás (színtévesztés) vizsgálata; a zajsztint megfigyelése és mérése a lakóhely környékén. a feltételes és a feltétlen reflexek vizsgálata;	Érti a szabályozás folyamatának lényegét.
Kémiai és fizikai ismeretek alkalmazása. Annak megértése, hogy a szervezetünkben zajló életfolyamatok összehangolását kémiai hírvivő anyagok végzik.	Az idegrendszer felépítése, az agyvelő és a gerincvelő.		Tudja az idegrendszer központjait.
A szabályozási folyamatok megértéséhez képek, ábrák, makettek megfigyelése, elemzése, a szöveges információkból a lényeg kiemelése, a kép és szöveg együttes értelmezése.	Az agyvelő és a gerincvelő működése.	Konkrét példák (különböző életműködések) elemzésével a szabályozási folyamatok általános menetének megértése. A szabályozási folyamat megértésén alapuló, konkrét hétköznapi jelenségek megfogalmazása.	Tud példákat mondani a feltétlen és a feltételes reflexre.
Konkrét példák elemzéséből kiindulva annak megértése, hogy az életfolyamatok szabályozását az idegrendszer és hormonrendszer együttesen végzi (vészhelyzetek elemzése, nagy figyelmet igénylő problémahelyzetek elemzése,).	A feltételes és feltétlen reflex fogalma és a kialakulásának folyamata.		Ismeri a hormonok fogalmát,
Modellek, makettek, magyarázó rajzok segítségével az érzékszervek felépítésének és működésének kapcsolatának elemzése. Ismeretterjesztő anatómia könyvek	A vegetatív idegrendszer. A vérkeringés és a légzés szabályozása.		
	Az idegrendszer betegségei. A drogok, az alkohol hatása az idegrendszer működésére.	A projektmódszer alkalmazása: Témák: Az idegrendszer fejlődése az evolúció során.	Tudja a hormonok hatását az életfolyamatokra.

használatában és az idegen szavak értelmezéséhez a lexikonok használatában való jártasság kialakítása.		A tanulás folyamata, a feltételes reflexek kialakulása. Az emlékezet és a gondolkodás képességének kialakulása. Ösztönös és tanult viselkedésformák, a magatartás elemi szabályainak kialakulása.	
Az érzékszervek működésének megértéséhez a fizikai, kémiai ismeretek alkalmazása, (rezgéshullámok és egyéb mechanikai ingerek; fényterjedés; fénytörés; homorú, domború lencsék; vízben, levegőben oldódó molekulák).	Hormonális szabályozás. A hormon és a belső elválasztású mirigy fogalma.	Tanulói kiselőadások: Tudománytörténeti anyaggyűjtés, Hevesy György Nobel-díjas kémikus jódizotópos vizsgálatairól, Pavlov reflexvizsgálatairól, a kémiai hírvivő anyagokról, stb.	Ismeri az érzékszervek felépítését.
Igény kialakítása az <i>egészséges életmód</i> követelményeinek a mindennapi életben való érvényesítésére.	A belső elválasztású mirigyek működésének zavarai. A leggyakoribb hormonális betegségek.	<i>Tantárgyon belüli koncentráció</i> Az állatok életfolyamatairól, érzékszerveiről tanultak felidézése képek, magyarázó rajzok, filmek segítségével. Példák felidézése az állatok ösztönös viselkedésére. <i>Tantárgyak közötti koncentráció:</i> Fizika: Elektromos alapjelenségek. Az elektromos töltés. Energiatovábbítás rezgőmozgás esetén. Fényforrások, a fény egyenes vonalú terjedése. A lencsék képalkotása. A párhuzamos fénysugárnyaláb áthaladása domború és homorú lencsén. A domború lencse gyújtópontja (fókusz).	Érti a látás és a hallás folyamatát.
Ismeretek alapján magyarázat a kábítószerek, az alkohol és dohányzás egészségromboló hatására.	Az érzékelés folyamata és jelentősége. A látószerv felépítése és működése.		Tudja a látási és a hallási folyamat lényegét.
	A hallószerv és az egyensúly- érzékelő szerv felépítése és működése.		
	Az ízérzékelés és a szaglás folyamata.		Tudja az idegrendszer és az érzékszervek egészségmegőrzésének szabályait.

		A domború lencse képalkotása, a kép tulajdonságai. Kísérletek a domború és a homorú lencsékkel. A fehér fény színre bontása, a testek színe.	
	Az érzékszervek egészségtana.	Kémia: Különbségek a fizikai, kémiai, biológiai változások között. Szervetlen vegyületek, a nátrium és kálium. Az emberi szervezet építőanyagai.	

5. AZ EMBER SZAPORODÁSA ÉS EGYEDFEJLŐDÉSE

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	A továbbhaladás feltételei
A korábbi ismereteket alkalmazva, a szaporodás biológiai jelentőségének megértése.	A férfi és a női szaporító szervrendszere.	Tantárgyon belüli koncentráció Az élőlények szaporodásának lényege. A korábban tanult élőlény csoportokra jellemző szaporodási formák. A főbb állatcsoportok szaporodása, egyedfejlődése, és ivadékgondozása. A hormonális és az idegi szabályozás lényege. Folyamatábrák, filmek, ismeretterjesztő könyvek elemzése: A nemi érésről, testi változásokról, a nemi működésről, az ivarsejtképzésről,	Ismeri a szaporító szervrendszer felépítését, és működését. Tudja a férfi és a női ivarsejtképződés közötti különbséget.
Annak megértése, hogy a szaporító szervrendszer nem azonos ütemben fejlődik a többi szervrendszerrel, a nemiérés minden embernél különböző időpontban következik be, és nagy eltérések is lehetnek.	A petesejt és a hímivarsejt érési folyamata. A méh nyálkahártya változásai.		
Az ismert példák elemzésével annak megértése, hogy az állatoknál a szaporodás ösztönös folyamat.	A megtermékenyítés, a zigóta beágyazódása az anyaméhben. A magzati fejlődés, a szülés.		

A meglévő ismeretek alapján Annak megértése meg a nemi ösztönök jelentőségét a szaporodásban. Az embernél az ösztönök tudatos ellenőrzés alatt állnak. Az ösztönöknek és a nemi vágnak szerepe van a szaporodásban, de mindezeket a kölcsönösen mély érzelmek, a társ tisztelete, megbecsülése, a szerelem érzése szabályozza.		az utód neméről, az ikerterhességről, és a magzati fejlődésről.	
	A nemi hormonok szabályozó hatása. Testi és lelki változások a serdülőkorban. A másodlagos nemi jellegek kialakulása.	Önálló információszerzés az egyes életkori szakaszok testi-lelki változásairól, majd az ismeretek megbeszélése és összegezése az egyes életkori szakaszok legfontosabb változásairól.	Értse meg a nemi érés és testi érettség közötti különbséget. Ismeri a korai szexuális kapcsolatok veszélyeit.
	A nemi higiénia. A nemi betegségek és a nemi úton terjedő fertőzések.		Tudjon példákat mondani a nemi úton terjedő betegségekre.
A korai nemi kapcsolatok veszélyei a testi és lelki egészségre gyakorolt hatása. A korai nemi kapcsolatok hátráltatják a tartós érzelmek kialakulását.			
A nemi higiéné fontossága a nemi betegségek, és nemi úton terjedő fertőző betegségek elkerülésében. Az ember testfelépítéséről, az életkori szakaszok főbb jellegzetességeiről tanultak a magatartás részévé az időséssel, a betegekkel, a testi fogyatékkal élőkkel szembeni helyes viselkedés részévé válása.	Az ember egyedfejlődése, életkori szakaszai. Az egyes életkori szakaszok fontosabb testi-lelki változásai.	Diagramok, grafikonok elemzése: az ember életkori szakaszaiban bekövetkező testi változásokról (testmagasság, testtömeg, nemi érés kezdete stb.). Ismeretek szerzése a családtervezésről, a fogamzásgátlásról. a művi terhesség megszakítás veszélyeiről. Tapasztalatok feldolgozásával annak tudatosítása, hogy az ember egyedfejlődése nem azonos időpontban következik be. Ez a magyarázata annak, hogy azonos életkorú emberek között jelentős fejlettségbeli különbségek lehetnek.	Tudja az ember főbb életkori szakaszait, és az egyes szakaszokban bekövetkező testi és lelki változásokat.

SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

Az ellenőrzés, értékelés során kapunk visszajelzést arról, hogy a tanulók milyen szinten sajátították el a biológiai tananyagot, hogyan teljesítették a követelményeket.

Az *ellenőrzés* módszereinek alkalmazása során törekedjünk arra, hogy az legyen rendszeres, változatos és terjedjen ki a tanulók valamennyi tanórai, esetenként a tanórán kívüli tevékenységeire. Az ellenőrzésre többféle módszert alkalmazhatunk a biológia órákon is: történhet a tanulói tevékenységek *folyamatos megfigyelésével*, *szóbeli ellenőrzéssel* (kérdésekre adott feleletekkel vagy összefüggő felelettel), *írásbeli ellenőrzéssel* (feladatlapokkal, tantárgytesztekkel, tudásszintmérő lapokkal).

A szummatív értékelés előkészítéseként végzett ellenőrzés legyen *objektív*, vagyis a tantervi követelményekhez viszonyítjuk a tanulók szóbeli vagy írásbeli teljesítményét. Az értékelés történhet *szóban*, *írásban* vagy kifejezhetjük a követelményekhez való viszonyítást *érdemjegyek* formájában is. Az egyes tanévre előírt követelmények 85–90%-os teljesítése már jeles osztályzatnak felel meg.

Törekedni kell arra, hogy az *ellenőrzés*, *értékelés*, *osztályozás* kellően *motiválja* a tanulókat, ezzel is biztosíthatjuk, hogy teljesítményüket a tanítási-tanulási célokhoz közelítsük.

Fokozatosan törekedni kell arra is, hogy kialakítsuk a tanulóknál az önellenőrzés, önértékelés képességét, így a módszer együttes alkalmazása kedvezően befolyásolja a tanulók *személyiségfejlődését*.

KÉMIA

7-8. évfolyam

Célok és feladatok

Az Ember a természetben műveltségi terület legfontosabb célja, hogy a tanulók a három természettudományos tantárgy (fizika, kémia, biológia) és a földrajz segítségével 18 éves korukra korszerű természettudományos műveltséggel rendelkezzenek. Megszerezzék azt a használható tudást, amelyek segítenek az állampolgári léttel összefüggő kérdésekben a döntéshozatalban. Világképük kialakulását az iskolai évek során folyamatosan segítjük. A fejlesztés fontos szakasza a 7-8. évfolyam. A világról kialakított kisgyermekkori elképzeléseiket ebben az életszakaszban - a korábbiakhoz képest sokkal hathatósabban - vetjük össze a tudományok által megfogalmazott tényekkel, törvényszerűségekkal. Alapvető tehát, hogy a bemutatott törvényeket világosan megértsék és a kialakított - egyértelmű, tiszta - fogalmakat a hétköznapi életben alkalmazni tudják. Mindennek eléréséhez eszköz a megtanított tananyag. Iskolai szinten alaposan át kell gondolni, hogy a természettudományos alapfogalmakat melyik tantárgy, mikor vezeti be. Hogyan épülnek egymásra. Mindehhez a természettudományos tanárok és a matematika tanárok együttműködésére van szükség. Az anyag sokféleségét, fizikai, kémiai tulajdonságait jól megválasztott példák segítségével mutatassuk be és e sokféleségben egyszerű, tanulható szabályok segítségével „teremtünk rendet”, alakítsuk ki az anyag összetételén alapuló csoportokat. A tanítás során tájékozódjunk rendszeresen a tanulók elképzeléseinek változásáról és szükség esetén, ismételten segítsük a helyes elképzelések kialakulását.

Fontos, hogy bemutassuk a kémia jelentőségét. A vegyipar nélkülözhetetlen a társadalom számára. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a környezeti problémák (azok is, amelyeket a vegyipar okoz) csak kémiai tudás segítségével oldhatók meg. Mindezek során fejlesszük a tanulók felelősségérzetét (önmaguk, társaik, családjuk és a társadalom iránt)!

Legyen a kémiatanítás érdekes, élményszerű, melynek elengedhetetlen velejárói a kémiai kísérletek (demonstrációs és tanulói kísérletek) legyenek látványosak, de a lehetőségekhez mérten egyszerűek. Legyenek olyan kísérletek, amelyeket a tanulók otthon is meg tudnak ismételni (pl. oldás, égetés, sav-bázis reakciók, erjesztés), de minden ilyen lehetőség esetén hívjuk fel a figyelmüket a veszélyekre (tűz és balesetvédelem). A kísérletezés során mutassunk példát a munkavégzésben (óvatosság, pontosság, tisztaság, figyelmes, esztétikus munka) és az anyag- és energiatakarékosságban. Ez utóbbiak a környezetvédelem hatékony módszerei. Alkalmazzuk a 2000. évi XXV. törvény „a kémiai biztonságról” előírásait, tanítsuk meg erre tanítványainkat is. Ebben a vonatkozásban se felejtjük, hogy a példa nevel a legjobban. A jelenségek értelmezése során is lehetőség nyílik a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére, kialakítható a tanulóknál a jelenségek magyarázatának igénye. Kreativitásukat, együttműködő készségüket, önismeretük fejlődését változatos módszerek alkalmazásával segítsük (kooperatív módszerek, csoportmunka, projektek, könyvtár- és internet-használat)! Neveljük tanítványainkat a kémia ismeretanyagán keresztül aktív, viszonyaikat megváltoztatni képes, kritikus emberekké.

A megértést minden lehetséges módon segítsük. Szemléltessünk az iskola adottságai szerint a legsokoldalúbban. Használjuk a videofilmeket, modelleket, a tankönyvek ábráit stb. A molekulamodellek legyenek az állandó tömegviszonyok megjelenítői is. Mutassuk be a háztartásban elterjedten használt vegyszereket, ezek élettani hatását és szakszerű,

balesetmentes használatát. Minden lehetséges alkalommal fel kell hívni a diákok figyelmét az egészséges életmódra (tápanyagok, kábítószeres, kábító hatású oldószerek, permetezőszerek, gyógyszerek, dohányzás). Segíteni kell a helyes szokások kialakulását.

A kémiai szaknyelvben a kommunikáció fontos eszközei a vegyjelek, képletek. Információtartalmuk sokoldalúan felhasználható a tanítás során. A gondolkodás fejlesztésének fontos eszközei. Segítségükkel egyszerűen leírhatók a kémiai reakciók. Használatuk alapvető feltétele a megértés. Mennyiségi jelentésük alkalmat ad a mennyiségi törvényszerűségek elmélyítésére, a mértékegységek és az alapvető matematikai összefüggések természettudományos alkalmazásának begyakorlására. A számítási feladatok a szövegértés fejlesztésének hasznos eszközei. Mértéktartó, differenciált használatuk fejlesztő hatású.

A kémia tanulmányok során a gyerekek sokféle kommunikációs formát gyakoroljanak.

A kémiai eljárások alkalmazásának, valamint az egyes elemek, vegyületek, módszerek felfedezésének történetével, neves hazai és külföldi kémikusok tevékenységének tanításával kialakítható a kémia kultúrtörténeti szemlélete. A tudomány, mint társadalmi tevékenység bemutatásától eljutunk a technika (pl. a gyógyászat) és a tudomány kapcsolatáig.

Az informatika tárgyban elsajátított képességek, készségek gyakoroltatása, alkalmazása, továbbfejlesztése során alapvető önművelési, ismeretszerzési technikákat gyakorolnak a diákok. Egyszerűbb biokémiai, geokémiai és légkörkémiai folyamatokkal bemutatható, hogy a biológiai, geokémiai, meteorológiai jelenségek hátterét gyakran kémiai folyamatok segítségével lehet megérteni.

A kémia alakítsa - a fenntartható fejlődés igényeinek megfelelően - a tanulók természethez való viszonyát, melynek során törekszünk a természet kincseit óvó, védő magatartás kialakítására. Fel kell hívunk a tanulók figyelmét arra, hogy az ember része a természetnek. E megbonthatatlan egységből következik az emberi társadalmak és az egyének sajátos felelőssége a környezetvédelemben. A környezeti nevelésben a legfontosabb a természetes vizek, a levegő és a talaj kémiai szennyeződéstől történő megóvásának fontosságát megismertetni a tanulókkal. Az érintett környezeti jelenségek tárgyalása során tudatosítsuk a gyerekekben, hogy ők maguk is sokat tehetnek saját környezetük védelméért, hogy iskolájuk, családjuk, lakóhelyük sok cselekvési lehetőséget kínál a környezeti gondok helyi mérséklésére.

Röviden: Célunk a tudásukat a mindennapokban alkalmazni tudó, kritikus, a környezetükért felelősséget vállaló, azt megváltoztatni képes emberek nevelése.

Fejlesztési feladatok

Ismeretszerzési, -feldolgozási és alkalmazási képességek

Alakítsuk ki diákjainkban az ismeretszerzés iránti határozott igényt. A tanulók szerezzenek gyakorlatot a kísérletezéshez szükséges anyagok és eszközök szakszerű, balesetmentes használatában, a minden apró mozzanatra kiterjedő észlelésben. Ismerjék és alkalmazzák a kémiabiztonságról szóló törvény előírásait. Méréseik és egyszerű számítási feladataik során

gyakorolják a tanult mértékegységek használatát, tudják alkalmazni azok törtrészeit és többszöröseit.

A molekulák térbeli viszonyainak vizsgálatához használjanak a diákok modelleket. A modellek segítségével értelmezzék a molekulák összetételét.

Gyakorlottságot kell szerezniük a tanulóknak az információkutatásban, a lényegkiemelésben, a válogatásban, a tömörítésben és a rendszerezésben. Legyenek képesek a diákok megadott szempontok szerint használni lexikonokat, képlet- és táblázatgyűjteményeket, valamint multimédiás oktatási anyagokat. Rendszeres feladatokkal és önálló munkájuk elismerésével szoktassuk hozzá a diákokat az ismeretterjesztő irodalom, a tudományos sajtó, a lexikonok, a kézikönyvek, az iskolai és a lakóhelyi könyv- és médiatár, a sugárzott és a digitális média használatához. Gyakorlatot kell szerezniük a tanulóknak a feljük áradó információözből a tudományosan is elfogadható információk kiszűrésében, a média kritikus kezelésében.

A megfigyeléssel, méréssel, jegyzeteléssel összegyűjtött információkat a tanulók koruknak megfelelő szinten hasonlítsák össze, csoportosítsák, sorolják be a megfelelő csoportokba. Találkozzanak a rendszerezés lépéseivel, lássanak példát arra, hogy egy halmaz csoportképzés után hogy alakítható rendszerré.

A tanulók gyakorolják a vonalas felosztások, táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák, rajzok értelmezését, használatát, hogy ebben gyakorlatot szerevezve maguk is képesek legyenek információkat megjeleníteni. A verbális és a képi információk átalakítása egymásba komoly nehézséget jelent a diákok számára. A felsőbb évfolyamokon akkor lehet hatékonyan fejleszteni ezt a fontos képességet, ha az alapvető ábrázolási módok alkalmazásában gyakorlatot szereztek a tanulók az általános iskola éveit alatt.

A vizsgálatokkal, mérésekkel és információkutatással szerzett adatokat, ismereteket a tanár segítségével elemezzék a diákok: értelmezzék a jelenségeket, állapítsanak meg összefüggéseket, vonjanak le következtetéseket, általánosítsanak, tegyenek önálló megállapításokat. A legjobbak, az egyszerű reprodukción túllépve legyenek képesek a számukra érdekes természeti jelenségek és folyamatok, technikai alkalmazások mozzanatainak értelmezésére, magyarázatára.

A fenti teljesítmények feltételezik a diákok jártasságát az írott és beszélt szaknyelv pontos, helyes, szabatos használatában. A tanulóknak a szövegfeldolgozás és a szövegalkotás terén is képesnek kell lenniük tudásuk, kérdéseik, problémáik, véleményük kifejtésére. Eközben alkalmazzák az anyanyelvet, mint tantárgy tanulása során kialakult képességeiket.

A környezeti problémák az elmúlt évtizedekben tudatosultak a közgondolkodásban. A diákoknak ismerniük kell az ismereteikhez kapcsolódó globális és a közvetlen környezetükben megjelenő helyi környezeti problémák okait, következményeit. Értsék, hogy mindannyian használjuk, terheljük, szennyezzük környezetünket életünk során, tehát annak állapota saját életvitelünktől is függ. A helyzet elemzésében és a lehetséges megoldási módok keresésében támaszkodjanak a különböző természettudományi tárgyakban tanult ismereteikre. Ismerjék fel mindennapi életükben a környezeti problémákat, és közösen, tanárok és szülők segítségével keressenek megoldást az egyszerűbb gondokra.

Családjukban, iskolájukban, tágabb környezetükben szerzett személyes tapasztalataik és tanulmányaik nyomán diákjainknak érteniük kell, hogy az egészség és a környezet épsége semmivel sem pótolható érték az egyén és a kisebb-nagyobb közösségek számára. Ismerniük kell azokat a környezeti tényezőket, életmódunk azon összetevőit, amelyek veszélyeztetik ezeket az értékeket.

Tájékozottság az anyag felépítéséről, szerkezetéről, az anyag és az energia kapcsolatáról

Az anyag szerkezetéről kialakult kép alapvető mindannyiunk világtképében. Az anyag részecsketermészetéről rendelkezzenek a tanulók a koruknak, elvonatkoztatási készségüknek megfelelő ismeretekkel. Vizsgálataik és tanulmányaik eredményeként a tanulók ismerjék meg a környezetükben előforduló fontosabb szerves anyagok részecskeszintű szerkezetét (atom és molekulafogalom kialakítása), a szerkezetből következő és egyéb fontos tulajdonságait, esetleges veszélyeit és biztonságos, szakszerű használatukat. Szerezzenek gyakorlatot az anyagmegmaradás törvényének alkalmazásában, a kémiai reakciókkal összefüggő energiaváltozások jelentőségének felismerésében. Fejlesszük anyag és energiatakarékos szemléletüket.

A természeti környezet védelemre szorul. Az ember a környezet szerves része. A rendszer és a környezet elválasztása, a határok viszonylagosságának megértése. Megfordítható és egyensúlyra vezető kémiai folyamatok ismerete. Környezetünk anyagai közül az elfogyasztott tápanyagokkal kerülünk a legközvetlenebb, hosszú ideig tartó kapcsolatba. A diákok nyerjenek áttekintést a tápanyagok szerepéről, értékéről, a táplálkozás egészségmegőrző szerepéről és az egészséges étkezési szokásokról. Legyenek tisztában az élő és élettelenvilágot összekötő alapvető folyamatokkal (fotoszintézis, légzés).

Az egészségkárosító anyagok közül a nikotin és a könnyen elérhető, tudatállapotot befolyásoló anyagok, gyógyszerek jelentenek közvetlen veszélyt erre a korosztályra. A dohányzás nagymértékben terjed a 13-14 éves korosztályban, ezért a nikotin káros hatásainak bemutatása nagyon fontos feladata a kémiatanításnak. Olyan formát kell találnunk a dohányzás veszélyeinek, hosszú távú személyes és társadalmi következményeinek bemutatására, hogy ennek hatására a gyerekek elhatározzák magukban, hogy nem szoknak rá a cigarettázásra. A diákoknak ismerniük kell az őket veszélyeztető anyagok hatásait, el kell utasítaniuk ezek fogyasztását.

Tájékozódás a térben. A tér és a természeti jelenségek

A részecskékről tanult ismeretek szintjén alakuljon ki a diákoknak elképzelése az atomon belüli méretarányokról, valamint a kémiai részecskék és a közvetlenül érzékelhető méretű testek méretének nagyságrendi eltéréséről. Legyenek képesek egyszerű mérőeszközök használatára.

Tájékozottság a természettudományos megismerésről, a természettudomány fejlődéséről

Általános iskolai tanulmányaik végén a diákok tudják, hogy a sokszínű anyagi világ egységes a felépítő részecskék tekintetében. Megértik, hogy a természet egységes rendszer, melyet csupán az emberi megismerés vizsgál különböző szempontok és módszerek, tudományágak alapján. Tudatában kell lenniük annak, hogy a tudományos megismerés kanyargós utakat bejárva fejlődik. A felhalmozott tudás az egész emberiség közös eredménye,

melyben testet ölt a letűnt generációk minden tapasztalata, az életüket a tudományos problémák megoldásának szentelő tudósok munkája, tehetsége. Ismerjék a kémiai ismereteikhez kapcsolódó legnevesebb hazai és külföldi kutatókat. Legyenek képesek a nagyobb összefüggő tudománytörténeti folyamatok értelmezésére. Tudják a diákok, hogy a technika eredményei mögött a természet törvényeinek tervszerű és alkotó jellegű alkalmazása áll. Legyenek tájékozottak a tudomány - technika - társadalom kölcsönhatásának, a tudomány szerepének, valamint a természettudományos megismerés természetének kérdéseiben.

7. évfolyam

Belépő tevékenységformák

A bemutatott és az önállóan elvégzett kísérletek során előforduló jelenségek, változások sokaságának érzékelése.

Megfigyelések rögzítése tanári segítséggel írott feljegyzések, rajzok, táblázatok formájában.

A megismert és önállóan alkalmazott mérőeszközök szakszerű használata.

Egyszerű kísérletek önálló elvégzése szóbeli utasítások vagy tanári bemutatás alapján.

Az egyszerű kérdésekre adott válaszok ismertetése előbeszédben.

A tanult jelenségek értelmezése szóban vagy írásban.

A kémia hatékony elsajátítását segítő tanulás-módszertani eljárások megismerése és gyakorlása.

Ismerethordozók (könyvek, lexikonok, enciklopédiák, térképek, táblázatgyűjtemények, hetilapok és folyóiratok) használata csoportmunkában.

A vizsgált anyagok lényeges fizikai és kémiai tulajdonságainak felismerése.

Önállóan elvégzett feladat önálló kijavítása, pontozása készen kapott megoldás segítségével.

A környezetünkben előforduló legismertebb kémiai változások felismerése és értelmezése.

A tanult fogalmakhoz minél több hétköznapi példa keresése, felsorolása.

A különböző tűzoltási lehetőségek értelmezése, annak eldöntése, hogy milyen tüzesetben melyik eljárás alkalmazható.

Az anyag részecsketermészetével kapcsolatos modellkísérlet vagy kísérlet tapasztalatainak értelmezése, az atom és az atommag méretarányainak érzékeltetése.

A megismert ionokat tartalmazó ionvegyületek képletének megállapítása.

Egyszerű molekulák összetételének megállapítása, szerkezeti képletének lerajzolása, modelljének elkészítése és elemzése.

A használt modell és a valóság kapcsolatának értelmezése.

A részecskéket jellemző és a halmazra jellemző tulajdonságok között történő különbségtétel.

Egyszerű számítások végzése az anyagok tömegével, anyagmennyiségével és a részecskeszámmal kapcsolatban.

Egyszerű számítások végzése az oldatok tömegszázalékos összetételével kapcsolatban.

Adott egyenlet alapján a kémiai egyenlet lényegének és a tömegmegmaradás törvényének értelmezése.

7. évfolyam

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 1,5 óra

Évi óraszám: 55 óra

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖRÖK		ÓRA-SZÁM
1.	Bevezetés		2
2.	Az anyagok tulajdonságai és változásai	<i>összefoglalás, ellenőrzés</i>	12 2
3.	Anyagszerkezeti ismeretek	<i>összefoglalás, ellenőrzés</i>	16 4
4.	Kémiai reakciók	<i>összefoglalás, ellenőrzés</i>	16 2
5.	Év végi ismételtes		3
	Összesen		55

BEVEZETÉS

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
A kémia tárgya. Balesetvédelmi rendszabályok	Gyűjtőmunka (Gym.) Tanulókísérletek (tk.) elvégzése az egész tanévben,↓ egyénileg ill. csoportosan.	A kémiai ismeretek szerepének bemutatása, értelmezése a társadalomban. Fegyelmezett, pontos, balesetmentes laboratóriumi munka elsajátíttatása.	A kémia tárgya. Veszélyjelek, balesetvédelmi rendszabályok	A természetismeret tantárgy keretében tanultak és a háztartásban tapasztaltak mozgósítása.	Egyszerű laboratóriumi eszközök bemutatása, használata - szabályos szagolás, - borszeszégő használata, - vízforralás kémcsőben tk.

Az anyagok tulajdonságai és változásai

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Az anyagok tulajdonságai és változásai A levegő összetevői és szennyeződései Az égés és a tűzoltás	Anyagcsoportosítás, megfigyelés, összehasonlítás, mérés. A tanári kísérletek (Tk.) megfigyelése, magyarázata az egész tanév folyamán.↓ Gym -légszennyezettségi adatok gyűjtése, grafikus feldolgozása, értelmezése Gym – tűzveszélyes anyagok a háztartásban. A tűz szerepe az ember életében.	A kémia tanulási módszereinek megismerése. A természettudományok kutatási módszereinek bemutatása.↓ A halmazállapotok és a halmazállapot-változások részecskeszintű értelmezése. Anyagok bemutatásának módja. <i>Mit tehetünk?</i> – az egyes ember cselekvési lehetőségei a levegő tisztaságának megóvása érdekében. Tűzvédelmi szabályok, helyes magatartás tűz esetén	Természettudományok. Fizikai, kémiai, biológiai változások. Halmazállapot-változások Endoterm és exoterm folyamatok. Elem, keverék. Oxigén, nitrogén, nemesgázok. Gyors és lassú égés, oxidáció, az égés feltételei. Tűzoltás.	Természetismeret – előzetes ismeretek mozgósítása, Fizika, T – halmazállapot-változások, – részecskeszemlélet, – légnyomás. Biológia – légzés, – az embert károsító hatások. Környezeti nevelés. Történelem – tűz.	Anyagok csoportosítása többféle szempont szerint. Naftalin olvadáspontjának, alkohol forráspontjának meghatározása tk. Jód szublimációja Tk. A levegő oxigéntartalmának vizsgálata vasparral Tk. Az égés feltételeinek vizsgálata; tűzoltás vízzel, homokkal Tk. Szén-dioxid kimutatása gyertya égéstermékében és a kilelegzett levegőben tk.

A víz tulajdonságai, szennyeződései	Kutatás (Km) – Honnan kapja a lakóhelyed az ivóvizet? Mit tehetsz a tiszta ivóvíz biztosítása érdekében?	A víz szerepe és jelentősége életünkben. A vizet szennyező anyagok megismerése, a vizek védelmének feladatai. <i>Mit</i>	Természetes vizek, desztillált víz. Ivóvíz, a víz szennyeződései.	T – természetes vizek. B,T – a víz jelentősége – a víz körforgása.	Tengervíz, csapvíz, esővíz bepárlása tk . Vízbontás egyenárammal, a hidrogén és az oxigén kimutatása Tk .
--	---	--	---	--	---

Oldatok	Milyen történetekben szól a Biblia a vízről? Magyarországi gyógyfürdők. Családi vízfogyasztás mérése, számítása. A takarékos vízfogyasztás lehetőségei - szövegalkotás. Gym – salátalé, befőttek leve, házi készítésű szörpök %-os összetételének megállapítása méréssel, a receptek alapján. Játék: az eddig tanult és a mindennapi életben előforduló anyagok csoportosítása összetételük szerint. Gym – Szétválasztási műveletek a háztartásban Otthoni kísérlet: cukor, só kristályosítása.	<i>tehetünk?</i> Az anyagi változások csoportosítása, összehasonlítása. Megadott töménységű oldatok készítése. Az oldatok tömegszázalékos összetételével kapcsolatos számítási feladatok elvégzése, ezzel kapcsolatban a háztartásban használt anyagok összetételét, felhasználását jelző címkék értelmezése. Az anyagok csoportosításának különböző szempontjai, az anyagcsoportok összehasonlítása, a már tanult, az újabban megismert és a környezet anyagainak csoportba sorolása.	Hidrogén, durranógáz. Egyesülés, bomlás. Vegyület. Egyszerű és összetett anyag, kémiai tisztaság Oldódás, oldószer, oldott anyag, oldat. Az oldatok töménysége, tömegszázalékos összetétel. Ülepítés, szűrés, bepárlás, desztilláció, kristályosítás.	Földrajz – gyógyfürdők. F – az elektromos áram hatásai. F,T – a víz sűrűsége. op. és fp.-ja, stb. T – oldódás, oldhatóság, szétválasztási műveletek.	Hidrogén égése, durranógáz meggyújtása Tk. Jód oldása különböző oldószerekben Tk. Szalmiáksó oldhatóságának vizsgálata tk. Exoterm oldódás vizsgálata Tk. Homok és konyhasó keverékének szétválasztása tk. Desztillált víz előállítása Tk.
---------	--	---	--	---	---

Anyagszerkezeti ismeretek

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok,	A tartalom	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök,
----------	---------------------	------------------------	------------	---------------	-----------------------

		követelmények	kulcselemei		kísérletek
Az atom szerkezete	Km – szakirodalomban, Interneten, kiselőadások, tablók készítése: Az elemek alkímista jelei. Az atommodellek fejlődése. Ki volt: Demokritosz, Dalton, Rutherford, M. Curie, Bohr, Hevesy György, Müller Ferenc, Avogadro, Mengyelejev, Berzélius, Bugát Pál? A radioaktív izotópok alkalmazási lehetőségei. Virtuális látogatás a Paksi Atomerőműben: www.npp.hu Játékok, rejtvények alkotása vegyjelekkel és a periódusos rendszerrel. Modellezés.	Az atom-, ion és molekulafogalom kialakítása, alkalmazása a fontosabb fizikai és kémiai folyamatok magyarázatakor. Modellalkotás, modell és valóság viszonya. A tudományos modellek szerepének értelmezése. A kémiai jelrendszer használata.↓ Számítási feladatok megoldása az anyagmennyiséggel kapcsolatban. A periódusos rendszer használata az egyes atomok szerkezetének megállapításához, az elemek tulajdonságainak értelmezéséhez. Molekulamodellek összeállítása. Ionvegyületek képletének megalkotása. Az anyagi halmazok tulajdonságainak értelmezése az őket felépítő anyagi részecs-kék és a közöttük működő összetartó erők alapján.	Atom, atommag. Elektronburok, elektronhéj, vegyértékelektron. Elemi részecskék: elektron, proton, neutron. A vegyjel. Tömegszám. Izotópok. Mól, mol. Relatív és moláris atomtömeg. Periódusos rendszer, rendszám, főcsoport, periódus, nemesgázszerkezet. Elem és vegyületmolekula (H₂, O₂, N₂, Cl₂, P₄, S₈; H₂O, CH₄, NH₃, HCl, CO₂). Molekularács. Képlet Ion, ionvegyület, ionkristály	F – elektromos töltés, elektron, elektromos vezetők és szigetelők. Magyar, T – a nyelv-újítás. Matematika – számok normál alakja. F – részecskék között működő összetartó e-rők	Fali és tanulói periódusos rendszer használata. Molekulák modellezése kalott- és pálcikamoddellel. Hidrogén, oxigén, kén, klór, ammónia, hidrogén-klorid, szén-dioxid néhány tulajdonságának megfigyelése. Nátrium reakciója klórral Tk. Rácsmodellek bemutatása.
Anyagmennyiség					
A periódusos rendszer					
Az atomok kapcsolódása					
Ionok					

Kémiai reakciók

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Kémiai egyenlet Kémiai reakció Kémiai számítások	Km – Ki volt Lavoisier? Mérés – esővíz gyűjtése, mennyiségének és kémhatásának mérése. Az adatok közzététele, pl.: grafikus formában. Gym és mérés – növényi indikátorok gyűjtése, használata a háztartásban előforduló anyagok kémhatásának vizsgálatára.	A tömegmegmaradás törvényének vizsgálata, alkalmazása a kémiai egyenletek írásakor.↓ Egyszerű kémiai egyenletek önálló felírása.↓ Kémiai egyenletek kvalitatív és kvantitatív értelmezése.↓ Egyszerű kémiai számítások elvégzése kémiai egyenletek alapján.↓ Kémiai reakciók csoportosítása többféle szempont alapján. A pH fogalmának egyszerű értelmezése, használata a mindennapi életben előforduló anyagok kémhatásának megállapításához. Önállóan mért adatok rendezése, megjelenítése grafikonon, táblázatban. Adatok leolvasása grafikonokról. A számítógép használata az információszerzés és feldolgozás során.↓	Kémiai reakció. A kémia egyenletírás szabályai, a kémiai egyenlet mennyiségi jelentése. Redoxi és sav-bázis reakció. Redukció, oxidáció, redukálószer, oxidálószer. Sav, bázis, savas, lúgos és semleges kémhatás, indikátorok, pH. Közömbösítés	F – megmaradási törvények. Kn M – grafikonkészítés, adatok leolvasása grafikonról. B – növények színanyaga, színváltozás hervadáskor, éréskor.	A tömegmegmaradás törvényének vizsgálata méréssel Tk. Kén, szén, magnézium égetése, réz oxidációja Tk. Magnézium reakciója széndioxiddal Tk. Ammónia és hidrogén-klorid oldása vízben - szökőkút kísérletek Tk. A háztartásban előforduló anyagok kémhatásának vizsgálata vöröskáposzta levéből készült indikátorral, pH mérése indikátorpapírral. tk. Ammónia reakciója sósavval Tk.

A továbbhaladás feltételei

- A tanuló sorolja fel az atomot felépítő elemi részecskéket, tudja, hogy a protonok és az elektronok száma azonos a semleges atomban.
- Tudjon tájékozódni a periódusos rendszerben, alkalmazza a periódusos rendszerben való elhelyezkedés és az atom összetétele közötti összefüggéseket.
- Nevezze meg a tanult atomokat, ionokat, molekulákat és tudja felírni a jelüket.
- Használja a molekulamodellt a tanult molekulák bemutatására.
- Ismerje fel a tanult anyagokat tulajdonságaik alapján. Tudja, hogy a megismert anyagoknak, mi a szerepük a mindennapi életben, ismerje helyes használatukat, környezeti és élettani hatásukat.
- Tudja a tanult kémiai reakciókat értelmezni.
- Ismerje az égés folyamatának lényegét, mindennapi jelentőségét, feltételeit, veszélyeit, a helyes magatartást tűz esetén.
 - Társítson minél több hétköznapi példát a tanultakhoz.

8. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Az egyes témakörökben szereplő vegyületek megismerése közben használják, rögzítsék, gyakorolják a tanulók a 7. évfolyam kerettantervében szereplő ismereteket, tevékenységeket, képességeket.

A lényeges és lényegtelen tapasztalatok megkülönböztetése.

Megfigyelések önálló rögzítése: írott feljegyzések, rajzok, táblázatok formájában.

Olyan kísérletek elvégzése folyamatábra vagy leírás alapján, melyek a korábban megismert műveleteket tartalmazzák.

Ismeretek kifejtése folyamatos élő beszédben vagy írott szöveg alkotása a kémiai szakkifejezések pontos használatával.

Folyamatábrák, grafikonok, táblázatok, tablók készítése, kísérletek bemutatása és ezek értelmezése szóban.

Egy kiválasztott témához kapcsolódó ismeretek gyűjtése az írott, a sugárzott és a digitális médiából, irodalomból.

Az összegyűjtött ismeretek csoportosítása, válogatása, rendszerezése, szerkesztése, majd írott vagy szóbeli kifejtésre alkalmas formába öntése az informatika tantárgyban elsajátított ismeretek és képességek felhasználásával.

Az elsajátított tanulás-módszertani eljárások alkalmazása és kiegészítése a kémia újabb ismeretköreihez illeszkedő módszerekkel.

A természettudományos megismerési módszerek alkalmazása feladathelyzetekben.

A környezet terhelését csökkentő lehetőségek említése a mindennapi életből.

A fontosabb összetett ionokat is tartalmazó ionvegyületek képletének megszerkesztése.

A tanult vagy a kísérletek során megfigyelt reakciók egyenleteinek megszerkesztése egyszerűbb esetekben.

Egyszerű kémiai számítások elvégzése kémiai egyenlet alapján.

8. évfolyam

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 1,5 óra

Évi óraszám: 55 óra

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖRÖK		ÓRA-SZÁM
1.	A kémiai alapfogalmak ismétlő rendszerezése	<i>ellenőrzés</i>	3 1
2.	A nemfémes elemek és vegyületeik	<i>összefoglalás, ellenőrzés</i>	17 2
3.	A fémes elemek és vegyületeik	<i>összefoglalás, ellenőrzés</i>	15 2
4.	A hétköznapi kémia	<i>összefoglalás, ellenőrzés</i>	10 2
5.	Év végi ismétlés		3
	Összesen		55

A nemfémes elemek és vegyületeik

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
A hidrogén A víz A klór és a sósav Az oxigén és az ózon A kén és vegyületei A nitrogén és vegyületei A foszfor és vegyületei	Anyagcsoportosítás, megfigyelés, összehasonlítás, mérés. ↓ Tanári kísérletek (Tk.) megfigyelése, magyarázata az egész tanév folyamán ↓ Tanulókísérletek (tk.) elvégzése az egész tanévben, ↓ egyénileg ill. csoportosan. Km – A Zeppelin típusú léghajók. Mitől melegít a Nap? Ki volt Teller Ede? Ki volt Semmelweis Ignác? Ivóvíztisztítás. Az ózonlyuk kialakulása, változásai, hatása. Milyen anyag a teflon? A savas esők okai, hatásai. <i>Mit tehetünk?</i> Ki volt Irinyi János? Foszforsav az üdítőitalokban. (Szövegalkotás, tablókészítés, kiselőadás)	A balesetvédelmi rendszabályok ismerete és betartása. A tanult anyagok bemutatása: kémiai jel, anyagcsoportba sorolás, tulajdonságok, előfordulás, előállítás, reakciók, felhasználás, élettani és környezeti hatás. ↓ A természet egységére vonatkozó elképzelések formálása az egységet kifejező általános fogalmak és törvények segítségével. ↑↓ Az atomszerkezeti ismeretek alkalmazása az elemek tulajdonságainak meghatározásakor. Elemcsoportok közös és eltérő tulajdonságainak megállapítása a periódusos rendszerben elfoglalt hely alapján. ↓ Annak felismerése, hogy az anyagok tulajdonságait halmazképző részecskék minősége és a részecskék között működő összetartó erők határozzák meg. ↓ A levegőt és a vizet szennyező anyagok, eredetük és hatásuk ism-e.	Hidrogén. Víz, vízszennyezés, víztisztítás Halogénelemek, klór. Hidrogén-klorid, sósav. Sók. Ózon, ózonlyuk, nagyvárosi szmog. Kén, kén-dioxid, kén-trioxid, savas eső. Szulfidok. Kénsav. Savmaradék, szulfát-ion. Nitrogén, nitrogén-oxidok, ammónia. Salétromsav, nitrácion, nitrátok. Műtrágyák. Vörös és fehér foszfor, foszforsav, foszfátion, foszfátok. Gyufa.	F – felhajtóerő Kn – a víz és a levegő tisztaságának védelme B – az embert károsító hatások, – az oxigén körforgása. B – a nitrogén körforgása, – az eutrofizáció Kn – a gépkocsi, mint légszennyező.	Hidrogén előállítása, kimutatása t. Rézoxid redukciója hidrogénnel Tk. Klór előállítása, színtelenítő hatása, reakciója (nátriummal), vassal Tk. Sósav kémhatásának vizsgálata, reakciója fémekkel és mészkővel tk. Oxigén előállítása, kimutatása tk. Égés tiszta oxigénben Tk. Kén olvasztása, reakciója fémekkel, égetése, a kén-dioxid színtelenítő hatása Tk. Kénsav hígítása, kémhatásának és vízelvonó hatásának (levegőn, cukorral), vizsgálata, reakciója fémekkel Tk. Salétromsav kémhatásának vizsgálata, reakciója fémekkel, ammóniával Tk. Vörös és fehér foszfor égetése, foszforsav kémhatásának vizsgálata Tk.

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
A szén és vegyületei	Km – A szeszes erjedés. Szénsavas források. Metán és etán tengerek a Titánon? Jedlik Ányos szódavize. Az üvegházhatás okai és következményei.	Egyszerű molekulák pálcikamodelljének elkészítése. ↓ A tanult anyagok és kémiai reakciók besorolása a már ismert csoportokba. ↓ A tanult egyszerűbb kémiai folyamatok egyenletének felírása. ↓ Kémiai egyenletek kvalitatív és kvantitatív értelmezése. ↓ Egyszerű kémiai számítások elvégzése: moláris tömeg kiszámítása, számítások anyagmennyiséggel és kémiai egyenlet alapján, oldatok és vegyületek tömegszázalékos összetételének ki-számítása. ↓	Gyémánt, grafit, fullerének. Szén-monoxid, szén-dioxid, szénsav. Üvegházhatás. Karbonátion, karbonátok. Néhány egyszerű szerves vegyület: ecetsav, etilalkohol, metán, etán, etén, etin.	F – elektromos vezetés, félvezetők. B – a szén körforgása, – a szén-monoxid és a szén-dioxid élettani hatása, – az embert károsító hatások. Fő – ásványi szenek.	Grafit, gyémánt és fullerén pálcikamodelljének vizsgálata. Szén-dioxid tűzoltó hatásának bemutatása gyertyákkal, oldása vízben Tk . Szénsav kémhatásának vizsgálata frissen és forralás után tk . Szén-monoxid előállítása, égetése Tk . Ecetsav kémhatásának vizsgálata, reakciója fémekkel, nátrium-hidrogén-karbonáttal tk .
A szilícium és vegyületei	Km –A szilícium jelentősége a XXI. században.		Szilícium, szilícium-dioxid, kvarc, kavics, homok.	Tő – kormeghatározás szénizotóppal, – magyar királyi jogar.	Kvarc, ametiszt bemutatása.

A fémek és vegyületeik

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
A fémek tulajdonságai A nátrium és vegyületei A kálium A kalcium, a magnézium és vegyületeik A víz keménysége és a vízlágyítás Az alumínium és vegyületei A vas. Fémek korróziója Nemesfémek, színesfémek, nehézfémek.	Km – Színek a tűzijátékokban. Km – cseppkőképződés, cseppkőbarlangok Ok – Gipszminta készítése. Km – Hol okoz gondot a vízkőképződés? A háztartásban használt víz keménységének megismerése méréssel, vagy információs csatornákon keresztül. Mosóporhasználat a víz keménységének megfelelően. Km – Mi az ónpestis? Mi a patina?	A fémek összehasonlítása, csoportosítása, felhasználásuk és tulajdonságai közötti összefüggés felismerése. A természettudományos tudás, a technika alkalmazásának vizsgálata a társadalomban. ↑↓ Komplex gyártási folyamatok megismerése.	Szín, halmazállapot, e. áramvezetés, megmunkálhatóság, reakciók. Redukálósor. Nátrium, kálium, nátrium-klorid, -hidroxid, -karbonát, hidrogén-karbonát. Kalcium, kalcium-hidroxid, -karbonát, szulfát. Mészkő, mésztöltés. Magnézium, magnézium-oxid. Kemény- és lágy víz, vízlágyítás. Alumínium, -oxid, bauxit, agyag. Alumíniumgyártás. Vas, vasgyártás, acélgyártás. Ötvözetek. Korrózió, -védelem. Arany, ezüst, réz, ón, cink, ólom, higán.	F – elektromosság, fémek vezetők, – olvadáspont csökkenés. Fö – mészkőhegységek, – a vizek keménysége Magyarországon, – ásványkincseink, – iparvidékeink. B – nátrium-, kálium-, magnézium- és kalcium-ionok, és a kalcium-karbonát szerepe az élő szervezetekben, – a nyomelemek szerepe. Kn – utak sózása. Kn – környezettudatos vásárlói szokások, szelektív hulladékgyűjtés ↔ alumínium csomagolóanyagok.	Kísérletek a redukálósor vizsgálatára: vas + réz-szulfát-oldat, ólomfa, Diana fája, fémek reakciója sósavval, stb. Tk, tk. Nátrium reakciója vízzel, nátrium-hidroxid nedvszívó tulajdonsága, kémhatása. Nátrium-hidrogén-karbonát reakciója sósavval Tk. Kalcium lángfestése, égetése, tojáshej izzítása, majd reakciója vízzel, magnézium égetése Tk. Szappan habzásának vizsgálata kemény és lágy vízben, kemény víz forralása, vízkő vizsgálata tk.. Vízlágyítás szódaival Tk. Alumínium oxidrétegének eltávolítása, majd reakciója vízzel és a levegő oxigénjével. Alumínium reakciója lúggal, savval Tk.

Hétköznapi kémia

Tartalom	Tanulói tevékenység	Fejlesztési feladatok, követelmények	A tartalom kulcselemei	Kapcsolódások	Szemléltető eszközök, kísérletek
Energiaforrásaink	Km — Megújuló és nem megújuló energiaforrások, környezeti hatásuk, felhasználásuk aránya Európában. Energiatakarékosság <i>Mit tehetünk?</i>	Az energia-megmaradás törvényének alkalmazása az energia átalakulási folyamatok vizsgálatánál. Az ember által megvalósított energia-átalakítási folyamatok környezeti hatásainak elemzése, alternatív energiaátalakítási módok megismerése. Az energiatakarékosság környezetvédelmi jelentősége.	Földgáz, kőolaj, ásványi szén, fa. Megújuló energiaforrások. Energiatakarékosság. Zsírok, szénhidrátok, fehérjék.	F – energia, energia-megmaradás. B – táplálkozás, – egészségmegőrzés, – az embert károsító hatások.	Cukor, tojásfehérje hevítése, a végtermékek vizsgálata Tk . Zsírok, cukor, keményítő oldódásának vizsgálata tk . Keményítő kimutatása jóddal oldattal, növényi magvakban, élelmiszerekben tk . Tojásfehérje oldat hevítése, reakciója réz-szulfát oldattal, salétromsavval tk .
Építőanyagok	Ok – keményítő kivonása burgonyából.	A korszerű táplálkozás szerepe az egészségmegőrzésben. Környezettudatos magatartás alakítása a vásárlói szokások, a hulladékkezelés, a háztartási vegyszerek használata terén.	Tégla, cserép, habarcs, cement, beton. Kaolin, porcelán, kerámia, üveg. Természetes és mesterséges eredetű műanyagok.	Kn – takarékos energia felhasználás, – szelektív hulladékgyűjtés, a keletkező hulladék mennyiségének csökkentése.	
Porcelán, finomkerámia, üveg	Km – A porcelán titka, hazai porcelángyártás.	A háztartási vegyszerek használati utasításnak megfelelő, balesetmentes, takarékos használata.	Szappanok, mosószerek, fehérítő és fertőtlenítő szerek, festékek, színezékek, rovarirtó és növényvédő szerek. Hulladék, veszélyes hulladék, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás.		
Műanyagok					
Háztartási vegyszerek					
Hulladékkezelés	Km – komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés, újrafelhasználás – <i>Mit tehetünk?</i>				

A továbbhaladás feltételei

- Ismerje fel a tanuló a tanult elemek helyét a periódusos rendszerben.
- Nevezze meg a részletesen tanult elemeket, vegyületeket, írja fel kémiai jelüket, tudja felsorolni legfontosabb tulajdonságaikat, ismerje helyes alkalmazásukat, környezet és egészségkárosító hatásukat. Tudja, hogy a megismert anyagoknak, változásoknak mi a szerepük a mindennapi életben. Érzékszervekkel megfigyelhető tulajdonságaik alapján azonosítsa a köznapiban is fontos szervetlen anyagokat.
- Használja a molekulamodellt a tanult molekulák bemutatására.
- Értelmezze a kémiai reakció lényegét (kiindulási és keletkezett anyagok megadása) az elvégzett kísérletek alapján.
- Sorolja be a megismert anyagokat a megfelelő anyagcsoportokba, a kísérleti úton is megismert változásokat, reakciókat a megfelelő típusba.
- Társítson minél több hétköznapi példát a tanultakhoz.
- Leírás alapján mutassa be a tanulókísérleteket, ezek során használja szakszerűen a laboratóriumi eszközöket és a vegyszereket.
- Használati utasításnak megfelelően dolgozzon a háztartási vegyszerekkel, a mindennapi életben használt oldatokkal.

Sorolja fel a természetes vizek összetevőit. Sorolja fel a levegő és a természetes vizek szennyezéseit. Ismerje fel az egészségét, a környezet épségét veszélyeztető jelenségeket, problémákat saját környezetében.

FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK

Fejlesztő szakasz

7–8. évfolyam

A földrajz tantárgy feldolgozza a NAT által meghatározott, a Földünk–környezetünk műveltségi területben rögzített fejlesztési feladatokat.

Megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, valamint napjaink eseményei állnak, melyeket változásaiban, kölcsönhatásaiban és fejlődésében mutat be, és komplexen, a természet-, a társadalom- és a környezettudományok szempontjából dolgoz fel.

A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, valamint az ebből fakadó – szintén világméretű – természeti és társadalmi problémákat.

Tartalmainak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete, fokozatosan kialakul a felelős magatartásuk a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezetük iránt.

Elősegíti, hogy reális kép alakuljon ki a tanulóknál nemzeti értékeinkről, a magyarság világban elfoglalt helyéről, hazánk kedvező és kedvezőtlen természeti, társadalmi-gazdasági adottságairól, jellemző társadalmi-gazdasági folyamatairól, valamint az európai integrációban betöltött szerepéről.

Megismerteti – lehetőség szerint a gyakorlatban – a szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit.

Fontos azoknak a kulcskompetenciáknak a birtoklása, amelyek biztosítják az állandóan változó modern világhoz való gyors és hatékony alkalmazkodást. Ezért nagyon fontos a kulcskompetenciákkal kapcsolatos alapkészségek fejlesztése. A földrajz tantárgy tartalmi elemeinek feldolgozása nagymértékben hozzájárul ezek megszerzéséhez.

Nagyon fontos elem az anyanyelvi kommunikáció fejlődése, melyet különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíthetünk a földrajzi tartalmak elsajátítása során.

A tantárgy keretei lehetőséget biztosítanak a matematikai kompetencia fejlesztésére is. Az a cél, hogy a tanulók alkalmazni tudják az alapvető matematikai elveket és folyamatokat az ismeretszerzésben és a problémák megoldásában, főként az adatfeldolgozások, megfigyelések során és a térképen való mérések, becslések végzése közben.

A természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával hozzájárul a természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához.

Az állandóan változó világunk természeti, környezeti és társadalmi-gazdasági folyamatainak megismeréséhez és megértéséhez nélkülözhetetlen a folyamatos tájékozódás és információszerzés. Az ismeretek elsajátítása szempontjából fontos a tanulók kezdetben még irányított, majd egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége. Ezért a tanítási-tanulási folyamat egészében nagy hangsúlyt kap az információszerzés és információfeldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására.

A tanítási-tanulási folyamat kiemelt célja a folyamatos önképzés iránti igény, valamint az élethosszig tartó tanulás képességének kialakítása, melyre e tantárgy keretein belül is törekedni kell.

Hazánk társadalomföldrajzi jellemzőinek bemutatásával a tantárgy hozzájárul a szociális és állampolgári kompetencia fejlődéséhez.

Napjaink társadalmi-gazdasági folyamatainak megismertetése elősegíti a tanulóknak a gazdasági élet eseményeiben eligazodó, aktív, kreatív, rugalmas és vállalkozóképes állampolgárrá válását.

A Földünk–környezetünk műveltségi terület szervesen kapcsolódik az Ember a természetben és az Ember és társadalom műveltségi terület megfelelő fejlesztési területeihez. Ezek a kapcsolatok is alátámasztják a Földünk–környezetünk műveltségi terület integrált jellegét, valamint a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok összefüggéseinek megvilágításában és kölcsönhatásainak feltárásában betöltött alapvető szerepét.

7–8. évfolyam

7-8. évfolyamon a földrajz tantárgy feladata, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelően magasabb szinten továbbfejlessze, elmélyítse és differenciálja a tanulók alapozó szakaszban megszerzett tudását és képességeit.

A tanulás olyan fejlesztési stratégiákra épüljön, amelyek minden szinten a tanulók különböző fejlettségi állapotából indulnak ki, figyelembe veszik az egyéni sajátosságokat, és a differenciált oktatás elveinek alkalmazásával, egyéni ütemben fejlesztik azt tovább. Törekedjen mind a mennyiségi (korrekció, felzárkóztatás), mind a minőségi differenciálás megvalósítására (tehetséggondozás).

A tanulási stratégiák fejlesztése során fontos a figyelem, a megértés, az emlékezet, valamint a problémamegoldó képesség fejlesztése. Ezért helyezi előtérbe a tananyag problémacentrikus feldolgozását olyan új módszerek alkalmazásával, mint pl. a projektmódszer.

Fontos a tapasztaláson alapuló ismeretszerzés előtérbe helyezése. Nyíljon lehetőség minél több megfigyelésre, vizsgálódásra.

Szükséges a sikerélmény-centrikus módszerek minél szélesebb körű alkalmazása.

A tantárgy oktatásának célja:

- szilárd földrajzi ismeretrendszer nyújtása, és az ezen alapuló tudatos földrajzi-környezeti gondolkodás kialakítása
- a tanulók ismerjék meg a természeti környezet, a társadalom és a gazdasági élet kölcsönös kapcsolatát, a földrajzi környezet szerepét – szerezzenek átfogó ismereteket a kontinensek természeti, társadalom- és gazdaságföldrajzi jellemzőiről, általános és regionális sajátosságairól, különbségeiről;
- hazánk természeti, társadalmi, kulturális és tudományos értékeinek megismertetésével járuljon hozzá a reális alapokon nyugvó nemzettudat kialakításához, a hazához való kötődéshez;
- a tanulók ismerjék meg Európa országainak, országcsoportjainak és tipikus tájainak legfontosabb természeti, társadalmi és gazdasági jellemzőit, az országok, térségek együttműködését – az európai kultúra, életmód, szokások, hagyományok megismertetésével pozitív viszony kialakítása a közös európai értékekhez;
- ismerjék meg a kontinensek népeit, a népesedési folyamatokat, a természeti környezet és a települések, az életmód és gazdasági tevékenység összefüggéseit;
- más népek megismertetése révén alakuljon ki a tanulóknak az eltérő életfelfogású, életmódú és kultúrájú emberek iránti tisztelet és megbecsülés;
- a korszerű természettudományos műveltség fokozatos elmélyítése, hozzájárulva ezzel a

természettudományos világkép alakításához;

- a tanulók érdeklődésének felkeltése a természeti környezetben lezajló jelenségek, folyamatok megfigyelése és magyarázata iránt;
- a tanulók megértsék azt, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást;
- a tanulók megismerjék az emberi tevékenységek környezetkárosító hatásait, azok megelőzésének és megszüntetésének lehetőségét – a konkrét ismereteken nyugvó környezettudatos magatartás formálása;
- ismerjék meg a szűkebb és tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit;
- váljanak képessé az információszerzésre, azok értelmezésére és feldolgozására, valamint megfelelő kommunikálásukra;
- sajátítsák el a földrajzi információk előállítására szolgáló eszközök használatát, az internetalapú szolgáltatások elérésének módját;
- a tanulók váljanak képessé a korosztálynak megfelelő reális értékelésre és önértékelésre;
- a földrajzi ismeretek megszerzése közben fejlődjenek a tanulók kulcskompetenciákkal kapcsolatos alapképességei.;

7. ÉVFOLYAM

Évi óraszám: 55 – heti óraszám: 1,5

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Földtörténet	6
2. Az Európán kívüli földrészek	30
3. Észak-, Nyugat- és Dél-Európa természet- és társadalomföldrajza	19

1. FÖLDTÖRTÉNET

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
A földtörténeti és a társadalmi-gazdasági folyamatok időtartamának nagyságrendi eltéréseinek érzékelése.	Eligazodás a földtörténet időegységeiben. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek bemutatása. A földtörténeti események időbelisége és térbelisége. A Föld felszínének alakulása a földtörténet során.	Időszalag készítése. Tematikus térképek elemzése – a szárazföldek és óceánok elhelyezkedése a különböző földtörténeti korokban.	Ismeri a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségét. Ismeri a főbb földtörténeti szakaszokat és azok legfontosabb történéseit.
A legegyszerűbb vizsgálati eszközök gyakorlati alkalmazásának és balesetmentes használatának ismerete a kőzetek vizsgálatánál.	A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, energiahordozók és nyersanyagok, valamint talajtípusok felismerése és jellemzőik összegyűjtése.	A tanult ásványok, kőzetek, energiahordozók, nyersanyagok vizsgálata tanári irányítással, egyéni és csoportmunkában. Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek tapasztalatainak önálló leírása, eredményeinek rögzítése és értelmezése.	Tudja felismerni a kőzetburok legfontosabb kőzeteit, érceit, ásványait.

2. AZ EURÓPÁN KÍVÜLI FÖLDRÉSZEK

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
Az egyes kontinenseken zajló főbb földrajzi-környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések felismerése és értelmezése.	Afrika, Ausztrália és Óceánia, Amerika, valamint Ázsia természet- és társadalomföldrajzi jellemzői.		Ismeri Afrika, Ausztrália és Óceánia, a sarkvidékek, Amerika, valamint Ázsia általános természetföldrajzi jellemzőit.
A kritikai és a kreatív gondolkodás képességének fejlesztése a gondolkodási technikák megismerésével az egyes országok természet- és társadalomföldrajzi összefüggéseinek feltárása során.	A földrajzi övezetesség bemutatása a kontinenseken.	Tematikus térképek összehasonlító elemzése a természetföldrajzi övezetesség érzékeltetésére. Ábrák elemzése, összehasonlítása tanári segítséggel.	Legyen képes felsorolni a természetföldrajzi övezetesség fontos elemeit, bemutatni alapvető jellegzetességeit az egyes kontinenseken.
Annak tudatosítása, hogy a különböző földrészeken élő emberek származásuk, kultúrájuk, értékrendjük alapján különbözőek, de emberi mivoltukban egyenrangúak.	A földrészek, azok nagytájai, a tipikus tájak, országcsoporthoz, országok regionális sajátosságainak bemutatása. Hasonlóságok és különbségek felismertetése.	Egyszerű természet- és társadalomföldrajzi algoritmusok alkalmazása egyéni és csoportmunkában a kontinensek, tájak, országok jellemzésénél és elemzésénél. A természeti adottságok és a mezőgazdaság összefüggését bemutató ábrák elemzése.	Tudja elemezni a kontinensek, a tanult tájak, országok természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képeket, ábrákat, adatsorokat.
Matematikai kompetencia fejlesztése a kontinensekhez kapcsolódó adatok feldolgozása során.	A természetföldrajzi adottságok gazdaságra gyakorolt hatásának bemutatása. A gazdasági élet jelenségeiben, folyamataiban megnyilvánuló kölcsönhatások bemutatása.	A kontinensek domborzati formáinak, légköri, vízrajzi és ökológiai jellemzőinek, a népesség, gazdálkodás méreteinek számszerűen kifejezhető adatai nagyságrendjének érzékelése, összehasonlítása. Diagramok, grafikonok elemzése, következtetések levonása. Alapvető adatok egyszerű ábrázolása:	Megadott szempontok alapján tudja bemutatni a tananyagban szereplő legfontosabb országokat.

A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás fejlesztése az egyes kontinenseknél tapasztalt környezeti problémák kiváltó okainak megismerésével és a megoldási lehetőségek felvázolásával.		diagram- és grafikonkészítés. Példák keresése a környezetszennyezésre, a környezetkárosításra és a környezeti problémák megoldására. Szemelvények gyűjtése a trópusi esőerdők kiirtásáról és a talajerózióról. A kontinensek környezeti állapotával kapcsolatos tablók készítése megadott szempontok szerint és önállóan.	Tanári irányítással alkalmas alapvető összefüggések felismerésére. Legyen képes felhasználni a tanult térképi információkat.
Az együttműködés, a konfliktuskezelés képességének továbbfejlesztése a projektek lebonyolítása közben.	A globális környezeti problémákat okozó környezetkárosító emberi tevékenységek bemutatása az egyes kontinenseken.	Tantárgyi miniprojektek szervezése közvetett tanári irányítással a magyar földrajzi felfedezők és a kontinensek tipikus tájai témában.	Tud példát mondani a környezeti állapotot befolyásoló tevékenységre
Az információszerzés és -feldolgozás képességének fejlesztése.		Természetföldrajzi jelenségek – pl.: homokbuckák mozgása a homoksivatagokban – modellezése terepasztalon. A szél és a víz által szállított homokszemek összehasonlítása.	Képes projektben közreműködni
Szemléleti térképolvasás önállóan, különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken. Térszemlélet fejlesztése az ábrázolt térben való tájékozódással, a földgömb és a térkép koordinátarendszerének segítségével.	Jelentősebb magyar utazók, felfedezők szerepe az egyes kontinensek és népek megismerésében. <i>Afrika</i> Társadalmi-gazdasági problémák Afrikában. Afrika jellemző országai és térségei. Az arabok lakta Észak-Afrika, a sivatagok és oázisok – mint a földrész tipikus tájainak bemutatása – kiemelten:	Leírások, beszámolók készítése a témakörben szereplő ismeretekről segédeszközök használatával, tanári irányítással. A hírekben hallott, a témakörhöz kapcsolódó információk értelmezése.	

	Egyiptom. Az éhségövezet. A fejlődésnek indult Dél-Afrika – a Dél-afrikai Köztársaság mint Afrika legfejlettebb országa. <i>Ausztrália és Óceánia</i> Ausztrál államszövetség. <i>Sarkvidékek</i> Az Északi- és a Déli-sarkvidék közötti földrajzi különbségek bemutatása. <i>Amerika</i> Észak-, Közép- és Dél-Amerika eltérő természet- és társadalom-földrajzi képének bemutatása. Az ültetvény, a farmvidék, a technológiai park, az agglomerációs zóna mint a földrész tipikus tájainak bemutatása. Az USA mint a világ vezető gazdasági hatalma. Mexikó. Brazília. <i>Ázsia</i> A tajga, a monszunvidék, a magashegység, az öntözéses gazdálkodás területei – mint a földrész tipikus tájainak bemutatása. Közép-Ázsia, Délnyugat Ázsia, Délkelet-Ázsia; Kína mint a Föld legnépesebben fejlődő országa.	Topográfiai gyakorlatok – a kontinensekhez kapcsolódó minimális topográfiai fogalmak megmutatása különböző méretarányú és tartalmú térképen, valamint földgömbön.	Tudja megmutatni az egyes földrészekhez kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat különböző méretarányú és tartalmú térképen, illetve a földgömbön
--	--	--	---

	India, a leggyorsabban emelkedő népességű ország. Japán, az ásványkincsekben szegény ipari nagyhatalom.		
--	--	--	--

3. ÉSZAK-, NYUGAT- ÉS DÉL-EURÓPA TERMÉSZET- ÉS TÁRSADALOMFÖLDRAJZA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
Az Európában zajló főbb földrajzi, környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések felismerése és értelmezése.	Európa általános természet- és társadalom-földrajzi képe. A földrajzi övezetesség jellemzői a kontinensen. Észak-, Nyugat- és Dél-Európa tipikus tájai, országcsoportjai, az országok sajátosságai, valamint hasonlóságaik és különbségeik felismertetése. A természet- és társadalom-gazdaságföldrajzi összefüggéseik feltárása, különös tekintettel az Európai Unió tagországaira és a hazánkkal szomszédos országokra.	Az ismert természet- és társadalom-földrajzi algoritmusok alkalmazása egyéni és csoport-munkában a tájak, országok jellemzésénél és elemzésénél. A természetföldrajzi folyamatokat bemutató ábrák elemzése, összehasonlítása, összefüggések feltárása.	Ismeri Európa általános természetföldrajzi jellemzőit. Tudja felsorolni a természetföldrajzi övezetesség fontos elemeit, valamint bemutatni alapvető jellegzetességeit Európában.
Matematikai kompetencia fejlesztése az Európához kapcsolódó adatok feldolgozása során.	Az Európai Unió fő céljai, értékei, általános társadalmi és gazdaságföldrajzi jellemzői.	A népesség alakulásához, a gazdasági élethez kapcsolódó adatok elemzése, összehasonlítása. Diagramok és grafikonok elemzése, következtetések levonása tanári irányítással. Adatok ábrázolása: diagram- és grafikonkészítés tanári segítséggel.	Ismeri, hogy a földrajzi fekvés és helyzet milyen hatással van Észak-, Nyugat- és Dél-Európa országainak társadalmi, gazdasági életére, fejlettségére.
Igény kialakulása a közös európai kultúra, különösen annak földrajzi alapjai megismerésére és megőrzésére.	Észak-európai országok közös és egyedi földrajzi vonásai. Nyugat-Európa Egyesült Királyság mint a világ iparának	A népek életét, szokásait bemutató irodalmi alkotások, filmrészletek földrajzi tartalmainak megbeszélése. Rövid beszámolók készítése a tanult	Tudja elemezni az országok természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képeket, ábrákat, adatsorokat.

	bölcsoje. Franciaország mint Európa éléstára.	idegen nyelven a tananyagban szereplő országról, az ott szerzett élményekről.	A tanult országokat legyen képes bemutatni megadott szempontok alapján. Felismeri az alapvető összefüggéseket. Fel tudja használni a tanult térképi információkat.
Az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése.	<i>Dél-Európa</i> Mediterrán táj, üdülőövezet, kikötői övezet – mint tipikus tájak jellemzőinek bemutatása Olaszország és Spanyolország bemutatásán keresztül. Hazánk déli szomszédai - Horvátország és Szerbia földrajzi jellemzői.	Tantárgyi miniprojektek szervezése közvetett tanári irányítással, pl. Európa tipikus tájai és országai témakörben.	
A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás fejlesztése az Európában megtalálható környezeti problémák kiváltó okainak megismerésével, és a megoldási lehetőségek felvázolásával.		Szemelvények gyűjtése a savas esők hatásairól.	Megadott szempontok alapján tudja bemutatni Európa tipikus tájait és a tananyagban szereplő országokat. Legyen képes alapvető összefüggések felismerésére tanári irányítással.
Szemléleti térképolvasás önállóan, különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.		Felismerés, keresés, egyszerű helymeghatározás különböző méretarányú Európa-térképeken.	A kontinens tipikus tájai, illetve országai bemutatása során legyen képes felhasználni a tanult térképi információkat. Tudja megmutatni az Európához kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat különböző méretarányú és tartalmú térképen

A TANANYAG FELDOLGOZÁSÁHOZ SZÜKSÉGES TOPOGRÁFIAI FOGALMAK (A minimális topográfiai követelményeket *dőlt* betűvel jelöltük.)

Afrika

Gibraltári-szoros, Guineai-öböl, Vörös-tenger, Szezi-csatorna; Madagaszkár; Kongó, Niger, Nilus, Tanganyika-tó, Viktória-tó; Eurázsiai-hegységrendszer, Atlasz, Dél-afrikai-magasföld; Guineai-öbölpart vidéke, Kelet-afrikai-magasföld, Kilimandzsáró, Kongó-medence, Szahara, Szudán; Algéria, Dél-afrikai Köztársaság, Egyiptom, Nigéria; Johannesburg, Kairó, Pretoria.

Ausztrália és Óceánia

Ausztrália, Új-Zéland; Tasmania; Nagy-korallzátony; Murray; Ausztráliai-alföld, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-auztráliai-ösföld; Canberra, Melbourne, Perth, Sydney; Új-Guinea, Melanézia, Mikronézia, Polinézia.

Sarkvidékek

Jeges-tenger, Grönland, Északi-sark, Északi-sarkvidék (Arktisz), Déli-sark, Déli-sarkvidék (Antarktisz), Erebus.

Amerika

Észak-Amerika, Közép-Amerika, Dél-Amerika, Latin-Amerika; Antillák, Bering-szoros, Hudson-öböl, Karib (Antilla)-tenger, Mexikói-öböl, Panama-csatorna, Alaszka, Floridai-félsziget, Grönland, Hawaii-szigetek, Kaliforniai-félsziget, Labrador-félsziget; Golf-áramlás, Labrador-áramlás; Amazonas, Colorado, Mississippi, Paraná, Szt. Lőrinc-folyó; Nagy-tavak; Amazonas-medence, Andok, Appalache, Brazil-felföld, Guyanai-hegyvidék, Kanadai-ösföld, Kordillerák, Mexikói fennsík, Mississippi-alföld, Orinoco-medence, Pacifikus-hegységrendszer, Paraná-alföld, Patagónia, Préri, Sziklás-hegység; Amerikai Egyesült Államok, Argentína, Brazília, Kanada, Kuba, Mexikó, Venezuela, Brazília város, Buenos Aires, Chicago, Havanna, Los Angeles, Mexikóváros, Montréal, New York, Ottawa, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Toronto, Washington.

Ázsia

Dél-Ázsia, Délkelet-Ázsia, Délnyugat-Ázsia, Észak-Ázsia, Kelet-Ázsia, Közép-(Belső)-Ázsia, Boszporusz, Fekete-tenger, Japán-tenger, Mariana-árok, Márvány-tenger, Perzsa (Arab)-öböl, Arab-tenger, Arab-félsziget, Fülöp-szigetek, Hindusztáni-félsziget, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Japán-szigetek, Kamcsatka-félsziget, Kis-Ázsia, Koreai-félsziget, Tajvan; Eufrátesz, Indus, Jangce, Jenyiszej, Gangesz, Léna, Ob, Sárga-folyó, Tigris; Aral-tó, Bajkál-tó, Kaszpi-tenger; Arab-tábla, Csomolungma (Mt. Everest), Dekkán-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Fuji, Góbi, Himálája, Hindusztáni-alföld, Iráni-felföld, Kaszpi-mélyföld, Kaukázus, Kínai alföld, Közép-szibériai-fennsík, Mezopotámia, Nyugat-szibériai-alföld, Pamír, Szibéria, Tibet, Tien-san, Urál; India, Indonézia, Irán, Izrael, Japán, Kína, Szaúd-Arábia, Törökország;

Ankara, Bombay, Calcutta, Hongkong, Isztambul, Kanton, Mekka, Novoszibirszk, Oszaka, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Tokió, Újdelhi;

Észak-, Nyugat- és Dél-Európa

Dél-Európa, Észak-Európa, Kelet Európa, Közép-Európa, Nyugat-Európa, Kelet-Közép-Európa;

Adriai-tenger, Balti-tenger, Északi-tenger, *Földközi-tenger*, La Manche, Norvég-tenger, Oroszlán-öböl, Viscayai-öböl, *Appennini-félsziget*, Baleár-szigetek, *Balkán-félsziget*, Bretagne, Brit-szigetek, Ciprus, Izland, Kréta, Málta, *Ibériai-félsziget*, *Skandináv-félsziget*, Szicília;

Észak-atlanti-áramlás

Pó, Rajna, *Rhône*, Szajna, Száva, Temze;

Alpok, Appenninek, Balkán hegység, Balti-ösföld, Dalmácia, Dinári-hegység, Etna, Francia-középhegység, Holland-mélyföld, *Kárpátok*, Londoni-medence, *Mont Blanc*, Párizsi-medence, Pennine, Pireneusok, Pó-síkság, Riviéra, Rodope, Skandináv-hegység, Vajdaság, Vezúv;

Bulgária, Dánia, Egyesült Királyság, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Koszovó, Luxemburg, Macedónia, Montenegro (Crna Gora), Nagy-Britannia, Norvégia, Olaszország, Portugália, Skócia, Spanyolország, Svédország, Szerbia, Törökország;

Amszterdam, Ankara, *Athén*, Belgrád, Bern, Birmingham, *Brüsszel*, Dublin, Glasgow, *Hága*, Helsinki, *Koppenhága*, Le Havre, Lisszabon, Liverpool, Ljubljana, London, Luxembourg, Lyon, Madrid, Manchester, Marseille, Milánó, Nápoly, Oslo, *Párizs*, Podgorica, *Reykjavík*, Rijeka, *Róma*, Rotterdam, Skopje, *Stockholm*, Strasbourg, Szabadka, Szarajevó, *Szófia*, Tirana, Torino, Újvidék, Várna, Velence, *Zágráb*

8. ÉVFOLYAM
Évi óraszám: 55 – heti óraszám: 1,5

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
1. Kelet- és Közép-Európa	24
2. Magyarország természeti és társadalom-földrajzi viszonyai	14
3. Magyarország tájai	17

1. KELET- ÉS KÖZÉP-EURÓPA

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
Igény kialakítása a közös európai kultúra – különösen annak földrajzi alapjai – megismerésére és megőrzésére.		Az ismert természet- és társadalom-földrajzi algoritmusok alkalmazása – egyéni és csoport-munkában – a tájak, országok jellemzésénél és elemzésénél.	Ismeri a földrajzi fekvés és helyzet hatását Kelet- és Közép-Európa országainak társadalmi, gazdasági életére, fejlettségére.
A Kelet- és Közép-Európával kapcsolatos főbb földrajzi, környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések értelmezése.	<i>Kelet-Európa</i> természet földrajzi viszonyai. Oroszország és Ukrajna jellegzetes társadalom-földrajzi vonásai, különös tekintettel az utóbbi évek változásaira. Közép-Európa általános földrajzi képe. A különböző típusú közép-európai tájak (alföldek, rögvidék, magashegységek) természeti adottságai és gazdasági	Tematikus térképek elemzése a természet- és társadalomföldrajzi adottságok megismeréséhez, az összefüggések feltárásához. Tematikus térképek és metszetek elemzése.	Legyen képes a Kelet- és Közép-Európa országainak természeti és a társadalmi-gazdasági jellemzőit bemutató képek, ábrák, adat-sorok elemzésére. Megadott szempontok alapján be tudja mutatni a tanult országokat. Felismeri az alapvető összefüggéseket. Tudja felhasználni a tanult térképi információkat. Legyen képes bemutatni Kelet- és Közép-Európát, tipikus tájait, valamint a tananyagban szereplő országokat a megadott

A földrajzi térben zajló kölcsönhatások felismerése. A matematikai kompetencia fejlesztése az adatfeldolgozások segítségével. Együttműködés és konfliktuskezelés képességének fejlesztése a projektek szervezése során. A környezettudatos, természetre nyitott gondolkodás formálása. Az információszerzés és -feldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel az Internetre. A digitális kompetencia fejlesztése. A konfliktuskezelés képességének fejlesztése döntéshelyzetekkel, vitákkal. Különböző típusú térképek használata az ismeretszerzésben. Szemléleti térképolvasás önállóan, okfejtő térképolvasás tanári irányítással, különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.	feltételei. <i>Közép-Európa</i> tipikus tájainak – középhegység, feltöltött alföld, medence, bányavidék, ipari körzet – bemutatása német-, cseh- és lengyelországi példákon keresztül. Németország szerepe az európai gazdaságban. Csehország és Lengyelország. Közép-Európa magashegyvidékei: az Alpok és a Kárpátok természeti adottságai. A társadalmi-gazdasági élet földrajzi vonásai. A gazdasági fejlettség különbségei, azok okai. Az alpokbeli országok földrajzi jellemzése: (kiemelt ország) Ausztria, Szlovénia. A kárpáti országok földrajzi jellemzése: Szlovákia, Románia.	Diagramok és grafikonok elemzése, következtetések levonása. Forráselemzés a német országegyesítésről. Tantárgyi projektek szervezése közvetett tanári irányítással az Alpok és a Kárpátok témakörben. Egyszerű modellezés – a jég felszínformáló munkája. Az Alpokról készült úrfelvétel elemzése. A környezetszennyezéssel kapcsolatos (osztrák bányák, Romániából a folyókra érkező szennyezések) információk összegyűjtése szakfolyóiratokból és az internetről. A különféle tanulói nézetek megfogalmazása kifejtése vita során – a környező országok környezetszennyezése kapcsán. Topográfiai gyakorlatok különböző méretarányú térképeken. A minimális topográfiai fogalmak ábrázolása kontúrtérképen.	szempontok alapján. Tudja alkalmazni a Kelet- és Közép-Európához kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat különböző méretarányú és tartalmú térképen.
---	---	---	--

2. MAGYARORSZÁG TERMÉSZETI ÉS TÁRSADALOMFÖLDRAJZI VISZONYAI

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
A nemzeti identitástudat fejlesztése a magyarság és Magyarország szerepének felismerésén keresztül.	A Kárpát-medence kialakulása és természetföldrajzi képe. A Kárpát-medence népei. A magyarság a Kárpát-medencében. Magyarország földrajzi helyzete. Helye a Kárpát-medencében.	Egyszerű természet- és társadalomföldrajzi algoritmusok alkalmazása – egyéni és csoportmunkában – hazánk természeti és társadalmi viszonyainak jellemzésénél és elemzésénél.	Tudja elemezni hazánk földrajzi fekvését, helyzetét a Kárpát-medencében és Európában.
A főbb földrajzi, környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések felismerése és értelmezése Magyarország területéről.	Hazánk felszínének kialakulása, legjellemzőbb kőzetei.	Közetgyűjtemény készítése a hazánkban előforduló kőzetekből. Tematikus térképek értelmezése, összefüggések feltárása. Tematikus térkép készítése megadott információk és adatok felhasználásával.	Legyen képes elemezni Magyarország földrajzi környezetének természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit a megadott szempontok alapján.
A digitális kompetencia fejlesztése. A matematikai kompetencia fejlesztése az éghajlati diagramok elemzésével és szerkesztésével.	Az ország természeti viszonyai (felszín, éghajlat, vízrajz, természetes növényzet), természeti erőforrásaink.	A Kárpát-medence és Magyarország időjárásának tanulmányozása az időjárás-jelentések felhasználásával (tv, internet). Éghajlati diagramok elemzése, következtetések levonása. Modellezés terepasztalon: felszín alatti vizek, folyószabályozás.	
Az információszerzés és -feldolgozás képességének fejlesztése.		Információk gyűjtése a népesedési válság kialakulásának okairól – szakirodalom és internet felhasználásával.	

Tematikus térképek használata az ismeretszerzésben.	A népesség alakulása és annak magyarázata. A nemzetiségek helyzete. Településeink. A gazdasági élet telepítő tényezői, általános vonásai és területi különbségei, annak okai.		
A digitális kompetencia fejlesztése.	A gazdaság szerkezetének átalakulása. Az ipar és a mezőgazdaság jellemzése, kihívásai. Hazánk nemzetközi kapcsolatai. Az Európai Unió és hazánk kapcsolata.	Egyes országrészek gazdasági különbségeinek feltárása tematikus térképek összehasonlító elemzésével.	Tudja felsorolni és jellemezni hazánk környezeti értékeit. Tudjon példát hozni környezetvédelmi intézkedésekre.
A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás formálása.	Az uniós csatlakozás adta lehetőségek, és azok kihasználása.	Információkeresés hazánk nemzetközi kapcsolatairól – adatbázisok felhasználása, digitális lexikon használata.	Legyen képes kontúrtérképen elhelyezni az egyes témákhoz kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat. Tudjon jellemezni topográfiai fogalmakat. Legyen képes elemezni hazánk természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit tartalmazó tematikus térképeket.
Védett természeti, kulturális és gazdaságtörténeti értékeink ismerete.	Környezetünk problémái, azok hazai és regionális kapcsolatainak bemutatása.	Egyszerű PowerPoint megtervezése tanári irányítással.	
Különböző típusú térképek használata az ismeretszerzésben és a terepen való eligazodásban. Szemléletű térképolvasás önállóan, okfejtő térképolvasás tanári irányítással, különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.	Magyarország védett természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti értékei.	A különféle tanulói nézetek megfogalmazása, kifejtése esetelemzés, vita és egyszerű szerepjáték során, pl.: a hazánk környezeti állapota témakörben. A hírekben hallott földrajzi-környezeti tartalmú információk értelmezése. Tájékozódási gyakorlatok a térkép segítségével: a földrajzi fókuszhasználatának kibővítése – az ívperc használata.	

3. MAGYARORSZÁG TÁJAI

Fejlesztési célok	Tananyag	Ajánlott tevékenységformák Módszertani javaslatok	Továbbhaladás feltételei
Hazánk tájaival kapcsolatos főbb földrajzi, környezeti jelenségek, folyamatok, összefüggések felismerése és értelmezése.	A hazai nagytájak földrajzi jellemzése: természetföldrajzi, valamint társadalmi-gazdasági jellemzőik, természeti erőforrásaik. A gazdasági élet ágazatai a tájakon.	Egyszerű természet- és társadalom-földrajzi algoritmusok alkalmazása – egyéni és csoportmunkában – hazánk tájainak jellemzésénél és elemzésénél. Tematikus térképek elemzése a természet- és társadalomföldrajzi adottságok megismeréséhez, az összefüggések feltárásához. Tematikus térkép készítése megadott információk és adatok felhasználásával. Modellezés terepasztalon – pl.: hordalékkúp kialakulása.	Különböző térképi információk felhasználásával legyen képes bemutatni hazánk jellemző tájtípusainak (alföldi, dombsági és középhegyvidéki tájak) természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőit. Felismerje a természeti adottságok jelentőségét az egyes vidékek gazdasági életében.
Tematikus térképek használata az ismeretszerzésben.		Tájéleírások készítése a tájak jellegzetességeinek bemutatására.	
Együttműködési képesség fejlesztése. A konfliktuskezelés képességének fejlesztése döntéshelyzetekkel. A nemzeti identitástudat fejlesztése a hagyományok ápolásával.		Egy közösen választott tájunk feldolgozása projektmódszerrel	
A tanulók esztétikai befogadóképességének fejlesztése.	A tájak környezeti állapota, védelme, környezeti, idegenforgalmi értékei.	A tájak földrajzi adottságaival kapcsolatos népszokások gyűjtése.	Legyen tisztában a főváros szerepével hazánk társadalmi-gazdasági életében.
A környezettudatos, a természetre nyitott gondolkodás formálása.	Budapest földrajza, szerepe az ország életében.	Hazánk tájait ábrázoló irodalmi és műalkotások gyűjtése.	
Különböző típusú térképek használata az	A saját régió földrajzi jellemzői.	Természeti, idegenforgalmi értékeinket feldolgozó tabló, tematikus térkép készítése.	

ismeretszerzésben és a terepen való eligazodásban. Szemléleti térképolvasás önállóan, okfejtő térképolvasás tanári irányítással, különféle méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.	Munkaerő-piaci alapismeretek.	Természet- és társadalomföldrajzi algoritmusok alkalmazása a saját régió jellemzésénél.	
		Tanulmányi kirándulás, üzemlátogatás. Tájékozódási gyakorlatok a térkép segítségével: felismerés, keresés, egyszerű helymeghatározás különböző méretarányú térképeken. Topográfiai gyakorlatok kontúrtérképen.	Legyen képes kontúrtérképen elhelyezni az egyes témákhoz kapcsolódó minimális topográfiai fogalmakat. Tudjon leolvasni tematikus térképet.

A TANANYAG FELDOLGOZÁSÁHOZ SZÜKSÉGES TOPOGRÁFIAI FOGALMAK

(A minimális topográfiai követelményeket *dőlt* betűvel jelöltük.)

Közép- és Kelet-Európa

Don, Dnyeper, *Duna-delta*, *Elba*, Garam, Inn, Moldva (Vltava), Morva, Nyitra, Odera, *Rajna*, *Rajna-Majna-Duna vízi út*, Száva, Vág, Visztula;

Alpok, Bécsi-medence, Burgenland, Csallóköz, Cseh-medence, Donyec-medence, Déli-Kárpátok, Erdély, Erdélyi-középhegység, Erdélyi-medence, Északkeleti-Kárpátok, Északnyugati-Kárpátok, Fekete-erdő, Gerlachfalvi-csúcs, Germán-alföld, Hargita, Kaszpi-mélyföld, Kárpátalja, Keleti-Alpok, Keleti-Kárpátok, Lengyel-alföld, Lengyel-középhegység, Magas-Tátra, Morva-medence, Német-középhegység, Nyugati-Alpok, Rajnai-palahegység, Román-alföld, Ruhr-vidék, Sváb-bajor-medence, Székelyföld, Szilézia, Szudéták, Vajdaság, Vereckei-hágó;

Ausztria, *Csehország*, *Lengyelország*, *Moldova*, *Németország*, *Oroszország*, *Románia*, *Svájc*, *Szlovákia*, *Szlovénia*, *Ukrajna*;

Arad, Bécs, Berlin, Beregszász, Bern, Brassó, Bréma, Brno, Bukarest, Constanza, Drezda, Eszék, Frankfurt, Gdańsk, Genf, Graz, *Hamburg*, Kassa, Katowice, Kijev, Kolozsvár, Krakkó, Lipcse, Linz, Ljubljana, Marosvásárhely, Minszk, Moszkva, Munkács, Murmanszk, München, Nagyvárad, Novoszibirszk, Odessza, Ostrava, Ploiești, Plzeň, Pozsony, Prága, Salzburg, Steyer, Stuttgart, Székelyudvarhely, Szentpétervár, Temesvár, Ungvár, Varsó, Volgográd, Zsolna.

Magyarország

Balaton, Bodrog, Dráva, Duna, Fertő, Hernád, Ipoly, Kis-Balaton, Körös, Maros, Mura, Rába, Sajó, Sió, Szamos, Tisza, Tisza-tó, Velencei-tó, Zagyva, Zala;

Csepel-sziget, Mohácsi-sziget, Szentendrei-sziget, Szigetköz,

Aggteleki-karszt, Alföld, Alpokalja, Badacsony, Bakony, Balaton-felvidék Baranyai-dombság, Bodrogtó, Borsodi-medence, Börzsöny, Budai-hegység, Bükk, Bükk-fennsík, Cserehát, Cserhát, Dráva menti síkság (Dráva-mellék), Duna-Tisza köze, Dunakanyar, Dunántúli-dombság, Dunántúli-középhegység (Dunántúli-középhegység-vidék), Dunazug-hegység, Északi-középhegység, (Észak-magyarországi-középhegység), Gerecse Hajdúság, Hegyalja, Hortobágy, Írott-kő, Jászság, Kékes, Kisalföld, Kiskunság, Kőszegi-hegység, Maros-Körös köze, Mátra, Mecsek, Mezőföld, Móri-árok, Nagykunság, Nógrádi-medence, Nyírség, Nyugat-magyarországi-peremvidék, Őrség, Pilis, Somogyi-dombság, Soproni-hegység, Szekszárdi-dombság, Tapolcai-medence, Tihanyi-félsziget, Tisántúl, Tokaj - Eperjesi-hegység, Tolnai-dombság, Velencei-hegység, Vértes, Villányi-hegység, Visegrádi-hegység, Zalai-dombság, Zempléni-hegység;

Bács-Kiskun megye, Baranya megye, Békés megye, Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Csongrád megye, Fejér megye, Győr-Moson-Sopron megye, Hajdú-Bihar megye, Heves megye, Jász-Nagykun-Szolnok megye, Komárom-Esztergom megye, Nógrád megye, Pest megye, Somogy megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Tolna megye, Vas megye, Veszprém megye, Zala megye;

Budapesti agglomeráció,

Ajka, Algyő, Baja, Balatonfüred, Békéscsaba, Biharkeresztes, Budapest, Cegléd, Debrecen, Dorog, Dunaújváros, Eger, Esztergom, Galyatető, Gyöngyös, Győr, Gyula, Hajdúszoboszló, Hatvan, Hegyeshalom, Hévíz, Hódmezővásárhely, Hollókő, Jászberény, Kalocsa, Kaposvár, Kazincbarcika, Kecskemét, Kelebia, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Komló, Lábatlan, Letenye, Miskolc, Mo-hács, Mosonmagyaróvár,

Nagykanizsa, *Nyíregyháza*, Orosháza, Ózd, *Paks*, *Pannonhalma*, Pápa, Pécs, Rábafüzes, Rajka, *Salgótarján*, Sárospatak, *Siófok*, *Sopron*, Százhalombatta, Szeged, *Székesfehérvár*, *Szekszárd*, Szentendre, Szentgotthárd, Szolnok, Szombathely, Tata, *Tatabánya*, *Tihany*, *Tiszaújváros*, Vác, Várpalota, *Veszprém*, *Visegrád*, Visonta, *Záhony*, *Zalaegerszeg*;

Nemzeti parkok: *Aggteleki Nemzeti Park*, *Balaton-felvidéki Nemzeti Park*, *Bükk* *Nemzeti Park*, *Duna–Dráva Nemzeti Park*, *Duna–Ipoly Nemzeti Park*, *Fertő–Hanság Nemzeti Park*, *Hortobágyi Nemzeti Park*, *Kiskunsági Nemzeti Park*, *KörösMaros Nemzeti Park*, *Őrségi Nemzeti Park*.

Régiók: Dél-Alföld régió, Dél-Dunántúl régió, Észak-Alföld régió, Észak-Magyarország régió, Közép-Dunántúl régió, Közép-Magyarország régió, Nyugat-Dunántúl régió.

SZEMPONTOK A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEK ÉRTÉKELÉSÉHEZ

Az ellenőrzés és az értékelés legyen a földrajztanítás folyamatának szerves része, fogja át a tanuló valamennyi tanórai és – a tantárggyal kapcsolatos – tanórán kívüli tevékenységét.

Mind az ellenőrzés, mind pedig az értékelés módszertanilag legyen változatos.

Az ellenőrzést mindig kövesse a konkrét teljesítmény, a topográfiai tájékozottság és a tantárgyhoz való viszony körültekintő és változatos, kvalitatív értékelése.

Az ellenőrzés módjai:

- folyamatos megfigyeléssel (milyen a tanulók érdeklődése, aktivitása, figyelme, ismeretszerző képessége, ismeretalkalmazása, hogyan vesznek részt a csoportmunkában, a projektfolyamatban stb.);
- szóbeli feleltetéssel (mely elsőbbséget élvez) – törekedni kell arra, hogy a tanulók ismereteiket, tapasztalataikat, megfigyeléseik lényegét összefüggően el tudják mondani;
- írásbeli ellenőrzéssel, azaz feladatlapokkal, mérőlapokkal, vázlatrajzok készíttetésével és a topográfiai tájékozottság mérésével;
- az ajánlott tevékenységformák között megjelölt gyakorlati feladatok, önálló kutatómunka (ábraelemzés, kiselőadás, sajtófigyelés) végzésével.

Az értékelés szempontjai:

- az alapvető ismeretelemek elsajátításának mértéke,
- a legfontosabb földrajzi kompetenciák birtoklásának szintje:
 - a) a földrajzi térben való tájékozódás képessége,
 - b) a földrajzi tartalmú információszerzés,
 - c) az információk feldolgozásának, értelmezésének képessége.

Törekedjünk a sokoldalú, differenciált osztályozásra (szóbeli, írásbeli ellenőrzés, órai munka stb.).

ÉNEK-ZENE

5-8. évfolyam

Célok és feladatok

A zenei nevelés célja: muzsikáló közösség és zeneszerető/értő közönségnevelés. Ehhez fontos a zenei műveltség megalapozása, a nemzeti és egyetemes zenekultúra megismertetése, az igényes zene mindennapos szükségletté válásának alakítása.

Az előadott, énekelt és meghallgatott zeneművek nyújtotta élmények fejlesztik, tudatosítják a zenei esztétikai érzéket és azt a meggyőződést, hogy a zene az emberi élet alapvető értéke. A zenei élmények és az ismeretszerzés eredményeként a zenei tudat állandóan alakul, formálódik. Fontos azonban, hogy a fejlettség bármely szintjén átfogó, teljes képbe rendeződjön a zenei valóság.

Az iskolai énektanítás zenei anyaga többségében énekes zene. Így a zenei nevelés a dalok szövege révén jelentősen hozzájárulhat a történelmi, erkölcsi tudat fejlődéséhez is.

Az éneklés és a hangszerjáték a zenei nevelés alaptevékenységei, mivel a zene megértésére, a zeneművek befogadására elsősorban az válik képessé, aki valamilyen mértékben részt tud venni zenei alkotótevékenységben is. Az aktív muzsikálás a zenei önkifejezés lehetőségével segít kialakítani a zenéhez fűződő pozitív attitűdöket.

Az ismeretszerzés forrásai bővülnek ebben az életkori szakaszban: az éneklés mellett megnő a zenehallgatásból eredő ismeretek köre, és egyre nagyobb szerepet kap az ismeretszerzésben a tankönyvek, szakkönyvek tanórai és önálló használata.

A zenekultúrák sajátosságainak megismerése és elfogadása, a hazai zeneművészet alkotásai iránti érdeklődés fontos része a tanulók zenei világképének.

A zene jelrendszerének megismerése és alkalmazása a zenei olvasás-írás tevékenységeiben nem öncélú: a zenei tartalmak, ismeretek fejlesztik a zenei fantáziát, segítik a zeneértővé válást.

A zene szeretete, a zenehallgatás szokásának kialakítása együtt jár az ízlésformálással, és elősegíti a tanórán kívüli zenei alkalmakba (énekkar, hangverseny látogatás) való bekapcsolódást.

Évfolyam	5. évfolyam		6. évfolyam		7. évfolyam		8. évfolyam		Összes
Tantárgy	heti	éves	heti	éves	heti	éves	heti	éves	
Ének-zene	1 óra	37 óra	1 óra	37 óra	1 óra	37 óra	1 óra	37 óra	148 óra

Kiemelt fejlesztési feladatok

Éneklés

Az éneklési készség fejlesztése az 5-8. évfolyamon az élményt adó, örömet hozó, szép és kifejező éneklés formálására - mint a zenei önkifejezés egyik alapvető formájának

kialakítására és az ismeretszerzés eszközének továbbfejlesztésére - irányul. Ezért követelménye az egyéni és közös éneklés természetes, szép hangzással, az arzis-tézis akusztikus kifejezésével. Oldottabb metrikájú parlando, szabadabb rubato és feszes giusto lüktetéssel történő éneklés. Magyar népdalok, a hazai nemzeti és etnikai kisebbségek, a szomszéd és más népek dalainak éneklése. Kétszólamú művek csoportos éneklése, a zenei kifejezőeszközök és a zenei mondanivaló közvetítésével. Kulturált zenehallgatás módjainak elsajátítása. Koncert látogatás szervezése.

Zenei hallás

A zenei hallás fejlesztése lényegében a dallamhallás és tonalitásérzék, a hangszínhallás, a ritmus- és tempóérzék, a dinamika- és formaérzék fejlesztése. Dúr és moll tonalitás megfigyeltetése dallamokban. A belső hallás és a többszólamúság fejlesztése a műzene többszólamúságával, annak megfigyelésével. Zenei memória fejlesztése dalok és témák gyakorlásával és előadásával.

Zenei olvasás-írás

A zenei olvasás-írási készség fejlesztésének eredményeképpen a tanuló iránt támasztható követelmény az öt- és hétfokú dalok hangnemének felismerése kottaképről (2# és 2b előjegyzésig). Kottakép ritmusának megszólaltatása, ritmushangoztatás egy- és többszólamban. Rövid, könnyebb dallamok kottaolvasása közösen. Ismert öt- és hétfokú dallamok írása megadott kezdőhangról, betűkottáról. Az abc-s hangok ismerete G-kulcsban (G-é”)

Zeneértés

A zeneértő és -érző képesség fejlesztése: a tanult zenei korszakokhoz kapcsolódó zenei formák, műfajok felismerése. A zenemű gondolati tartalmait közvetítő kifejezőeszközök - tempók, dinamika, tonalitás, karakterek, hangszerelés - megfigyelése. A meghallgatott zeneművekben előforduló hangszerek, hangszeres együttesek, zenekarok hangzásának felismerésére való képesség fejlesztése.

Helyi zenei életbe való szerves bekapcsolódás, koncertlátogatás, koncerteken való szereplés.

A zeneiskolások hangszertudásának előadása tanórákon.

Tehetséggondozás: énekkari munka, versenyekre készülés.

Egyházi liturgiához kapcsolódó aktuális énekek tanulása, ismétlése:

- Vízkereszt
- Nagyböjt
- Húsvét
- Pünkösöd
- Úrnapja
- Búcsúk: Szent László, Szent Miklós, kis Szent Teréz
- Szent Márton
- Mindenszentek
- Karácsony - advent

5. évfolyam

Évi óraszám: 37

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 1

Tematikus összesített óraterv

- A témák:

Éneklés	18 óra
Ritmus	4 óra
Zenei olvasás-írás	4 óra
Zenei ismeretek, zenei hallás	4 óra
Zenehallgatás, zeneirodalom	7 óra
Összesen	37 óra

Belépő tevékenységek	Tartalom
Éneklés Új stílusú népdalok éneklése alkalmazkodó ritmusban Műzenei szemelvények éneklése az előadási jeleknek megfelelően Gregorián dallamok éneklése Reneszánsz és barokk zeneművek témáinak/részleteinek éneklése Egyszerű többszólamúság (csoportos éneklés)	Újabb magyar (rég - új stílus) és más népek dalai Ünnepkörök új dalai Régi magyar dallamok a középkorból Középkori gregorián dallamok Reneszánsz és barokk zenei szemelvények témái Quodlibetek (kánonok, bicíniumok) Szózat (Himnusz), Szent László himnusz, Vasi népdalok
Zenehallgatás Reneszánsz és barokk művek meghallgatása, stílusjegyek megfigyelése A barokk zenekar hangszercsoportjainak megnevezése A gregorián zene alaposabb ismerete. Eszterházy Pál egyházi művei.	Népdalfeldolgozások, népszokások zenéje (magyar, kisebbségi és nemzetiségi népzene) Gregorián dallamok Reneszánsz/barokk zenei szemelvények Balassi Bálint egyházi szövegű énekei az EE-ből Zeneszerzők munkássága (reneszánsz, barokk) Rövid kortörténet (középkor, reneszánsz, barokk)
Improvizáció Régi stílusú kvintváltó népdalforma rögtönzése (megadott kezdősorral).	Dallammodellként: kvintváltó népdalok (A5 A5v A Av és A5 B5 A B)

Zenei olvasás-írás, zenei ismeret Új ritmusértékek és szüneteik olvasása-írása Új dallami elemek olvasása-írása <i>Abc-s hangok jelölése</i> G-kulcsban (C'-C'') A <i>tiszta hangközök</i> ismerete, szolmizált éneklése	Megtanult dalok Olvasógyakorlatok A zenehallgatás énekelt szemelvényei
Zenei ismeretek	
Dalismeret	Népdalok, műdalok, zenetörténeti szemelvények (gregorián, reneszánsz, barokk)
Műismeret	Népzenei és műzenei alkotások (gregorián, reneszánsz, barokk)
Népzene	A magyar népdal stílusrétegződése: rég stílus: sorszerkezet, ereszkedő dallamvonal, kvintválasz új stílus: visszatérő sorszerkezet, - kupolás dallamvonal; dudanóta; népi zenekar népi hangszerek: duda, tekerő, cimbalom, citera
Zeneelmélet	Ritmikai fogalmak-ismeretek: az alkalmazkodó ritmus; a tizenhatod és kombinációi, szünetjele; a kis éles és nyújtott ritmus Dallami ismeretek: a felső ré és mi hangok. Quodlibet Hangközök: egész- és félhang távolság; a tiszta hangközök: 1, 4, 5, 8 Hangnevek: abc-s hangnevek G-kulcsban (C-C'')
Zeneirodalom	Zenetörténeti korok: reneszánsz, barokk; stílusjegyek Zeneszerzők: Palestrina; Vivaldi, J. S. Bach, Händel Együttesek: barokk zenekar Hangszerek: orgona, csembaló oboa, trombita

A továbbhaladás feltételei

Éneklés

Szemelvények csoportos éneklése emlékezetből.

A Szózat éneklése emlékezetből.

Új stílusú népdalok éneklése alkalmazkodó ritmussal.

Zenehallgatás

Többször hallgatott reneszánsz és barokk művek felismerése részleteik alapján.

A népi hangszerek és a népi zenekar felismerése hallás után.

Improvizáció

Variációk szerkesztése 2-4 ütemes terjedelemben a tanult ritmusképletekkel.

Kvintváltó dallam improvizálása (megadott formaképlet és kezdő sorok alapján).

Zenei olvasás-írás

ABC-s hangok megnevezése / leírása G-kulcsban (C'-C'').

6. évfolyam

Évi óraszám: 37

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 1

Tematikus összesített óraterv

- A témák

Éneklés	18 ó
Ritmus	4 ó
Zenei olvasás-írás	4 ó
Zenei ismeretek, zenei hallás	4 ó
Zenehallgatás, zeneirodalom	7 ó
ÖSSZESEN:	37 ó

Belépő tevékenységek	Tartalom
Éneklés A műzenei feldolgozásokban meghallgatott népdalok éneklése Történeti énekek előadása Klasszikus műdalok és témák énekes megszólaltatása kottaképből Klasszikus kánonok csoportos éneklése Az új hangközők/módosított hangok szolmizált éneklése	Újabb magyar népdalok és népszokások dalai Nemzeti és etnikai kisebbségek újabb dalai Ünnepek dalai Más népek dalai (újabb európai országból) Történeti énekek (válogatva): históriás énekek, Tinódi Lantos Sebestyén egyéb művei, virágénekek, kuruc dalok Klasszikus műdalok Műzenei témák (énekelhető zenehallgatási szemelvények), vasi népdalok
Zenehallgatás A bécsi klasszicizmus műfajainak és formáinak megnevezése Zenei formák, műfajok, művek hallás utáni felismerése	Népzenei és népzenei ihletésű művek (szülőföld és más földrész népzenejéből) Szemelvények a XVI. -XVIII. század magyar történelmi zenéjéből

Dúr-moll színezet különbségének megfigyelése	A bécsi klasszicizmus alkotásai - klasszikus dalok
Improvizáció Ritmusvariációk rögtönzése 3/8-os és 6/8-os ütemformákban Dallamalkotás adott témára: nyitás - zárás	Dallammodellként: tanult dalok és olvasógyakorlatok (ritmikai, dallami, formai elemeik) kérdés-felelet elvű dallamok
Zenei olvasás-írás Tájékozódás 1#-1 b-s hangnemekben, Módosított hangok abc-s megnevezése, A szekund és terc hangközök felismerése kottaképről, beírása vonalrendszerbe.	Énekes tananyag Olvasógyakorlatok Zenehallgatási anyag szemelvényei
<i>Zenei ismeretek - fogalmak</i>	
Dalismeret	Népdalok, műdalok, zenetörténeti szemelvények (barokk, klasszikus)
Műismeret	Népzenei, népdalfeldolgozások Zeneirodalmi alkotások (klasszikus zene)
Népzenei ismeret	Új stílusú magyar népdal és sorszerkezetei, kvintváltás
Zeneelmélet	<i>Ritmika:</i> felütés, csonka ütem; triola <i>Új dallami elemek:</i> abc-s hangok a kis és egyvonalas oktávban; módosító jelek (#, b, feloldójel) és jelentésük; módosított hangok szolmizált (fi, szi, ta, ri) és abc-s nevei Hangközök: k2, n2, k3, n3 Hangsorok: dúr és moll Forma: periódus, szimmetria Előadásmód: a tanult zenei anyaghoz kapcsolódóan
Zeneirodalom	<i>Magyar történeti műfajok:</i> históriás ének <i>Zenetörténeti kor:</i> bécsi klasszicizmus; stílusjegyek <i>Zeneszerzők:</i> Haydn, Mozart, Beethoven. <i>Zenei formák, szerkezetek:</i> triós forma, menüett, szonáta forma, <i>Művek pontos jelölése:</i> opus; numero. <i>Együttesek:</i> a szimfonikus zenekar; trió; vonósnégyes

	<i>Hangszerek:</i> harsona; lant
--	-------------------------------------

A továbbhaladás feltételei

Éneklés

További 10, az énekes tananyag felsorolt új rétegeiből választott szemelvény átélt, kifejező előadása emlékezetből.

Zenehallgatás

Énekes és hangszeres népdalfeldolgozások felismerése, megnevezése.

Többször meghallgatott klasszikus zeneművek felismerése, témáik alapján.

A szimfonikus zenekar hangszercsoportjainak, hangszereinek megnevezése .

A bécsi klasszicizmus zeneszerzői, néhány alkotásuk felsorolása.

Improvizáció

Zenei kérdés-felelet szerkesztése (2x2 ütemes terjedelemben).

Zenei olvasás-írás ismeret

Dúr és moll hangnemek kottaképről történő azonosítása 1# -1b-ig.

A módosító jelek értelmezése kottakép alapján.

Tanult dallamok éneklése betűkottáról és kottakép alapján.

7. évfolyam

Évi óraszám: 37

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 1

Tematikus összesített óraterv

- A témák

Éneklés	16 ó.
Ritmus	4 ó.
Zenei olvasás-írás	4 ó.
Zenei ismeretek, zenei hallás	4 ó.
Zenehallgatás, zeneirodalom	9 ó.
ÖSSZESEN:	37 ó.

Belépő tevékenységek		Tartalom
Éneklés Romantikus dalok énekes előadása Többszólamú kórusművek bemutatása		Magyar népdalok (pl. Kodály Zoltán daljátékaiból), Nemzetiségi és etnikai kisebbség újabb népdalai Ünnepkörök újabb dalai A verbunkos dallamok Romantikus dalok és zeneművek könnyebb énekelhető témái, részletei
Zenehallgatás A romantikus zene stílusjegyeinek és műfajainak megismerése európai zeneszerzők alkotásaiból A romantikus nagyzenekar hangzásának elemzése (hangszerek felismerése)		Népdalfeldolgozások (meghallgatott kórus művekből) Ünnepek zenéje A nemzeti romantika Európában (pl. nemzeti operák) A XIX. sz. magyar zenéje, A XIX. sz. európai zeneművészetének alkotásai
Improvizáció Új stílusú népdalforma rögtönzése megadott kezdősorral (kupolás visszatérő dallamok)		Dallammodellek.: kupolás és visszatérő sorszerkezetű dallamok: a a5 a5v av; a a5 b a ; a a b a; a b b a.
Zenei olvasás-írás Előadási és dinamikai jelek értelmezése A szext és szeptim hangközök felismerése kottaképről 2#-2b-s hangnemekben való tájékozódás		Énekelt és meghallgatott zenei szemelvények ritmikai, melodikai, szerkezeti stb. anyagához kapcsolódó tartalmak
Zenei ismeretek		
Dalismeret	Népdalok, műdalok, énekelt témák	
Népzene	Meghallgatott más földrésről származó és énekelt európai / magyar népzenei anyaghoz kötődő fogalmak (parlando - rubato - tempo giusto), vasi népballadák	
Zeneelmélet	Hangközök: k6, n6, k7 és n7 Hangsorok: dúr-moll hangnemek Előadási jelek, zenei szakkifejezések: dinamikai jelek: pp, p, mp, mf, f, ff, crescendo < , decrescendo > , tempójelzések: andante, moderato, allegro, vivace	
Műismeret	Zeneművek és részletek a zenehallgatási anyagból (a XIX. századi romantika - a virtuozitás korából)	

Zeneirodalom/ zenetörténet	Zenetörténeti kor: romantika Zeneszerzők - válogatva (legalább 3-- csak a meghallgatott művekhez köthetőkből): Erkel, Liszt Schubert, Schumann, Brahms, Chopin, Dvořák, Smetana, Csajkovszkij, Muszorgszkij, Verdi, Wagner Zenekar: a romantikus nagyzenekar
---------------------------------------	--

A továbbhaladás feltételei

Éneklés

Az énekes tananyag felsorolt rétegeiből választott szemelvény megszólaltatása emlékezetből.

Zenehallgatás

A Magyar nemzeti romantika az évfolyamon tanult zeneszerzőinek és műveinek vázlatos ismertetése.

A XIX. századi zeneművek megnevezése (szerző, cím) többször hallott részleteik alapján.

A romantika stílusjegyeinek szóbeli megfogalmazása.

A romantika jellegzetes műfajainak felsorolása.

Improvizáció

Dallamalkotás a népdalok megtanult dallam- és formaalkotási törvényszerűségei alapján.

Zenei olvasás-írás

Tájékozódás a kottában: zeneművek (témák, szólamok) követése kottából.
Dúr és moll hangnemek azonosítása kottaképről 2 #-2b-ig.

8. évfolyam

Évi óraszám: 37

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 1

Tematikus összesített óraterv

- A témák

Éneklés	16 ó.
Ritmus	4 ó.
Zenei olvasás-írás	4 ó.
Zenei ismeretek, zenei hallás	4 ó.
Zenehallgatás, zeneirodalom	9 ó.
ÖSSZESEN:	37 ó.

Tevékenységek	Tartalom
Éneklés Egy választott témakörhöz (pl. nemzeti ünnep, iskolai ünnepség, ballagás stb.) Az osztály által összeállított énekes műsor előadása.	Magyar népdalok (minden stílusrétegből válogatva) Bartók, Kodály és Bárdos műveinek énekes szemelvényei A századforduló és a XX. század zeneirodalmának énekelhető szemelvényei, ballagási énekek.
Zenehallgatás Rendszerező ismétlés (a magyar és európai zeneművészet századainak és műfajainak áttekintése jellemző zenei szemelvények segítségével) Bartók és Kodály énekkari, zenekari és színpadi műveinek felismerése és megnevezése a hangzó részletek alapján A XX. század zenei irányzatainak felismerése meghallgatott zeneművek részletei alapján A zenei műfajok áttekintése és összefüggések keresése a társművészetek és a zene között (tánc az ismert történeti tánczenéhez) A dzsessz műfaji ismereteinek kapcsolása a meghallgatott műzenei anyaghoz	Ismétlés anyaga: A magyar és európai zeneművészet századai, A zenei műfajok A XX. század zenei irányzatainak kiemelkedő alkotásai, kortárművészet – gospel éneklés A dzsessz és jellegzetes műfajai A zene szórakoztató funkciói: táncok a zenetörténetben (a szvittől a rock and rollig) A könnyűzene ma Tolcsvay: Mária evangéliuma Szörényi: István a király hazaszeretetre nevelés, szentek élete
Improvizáció A tanult népdal- és műzenei formákban és hangkészletekben önálló rögtönzés	Dallammodellként: a tanult zenei anyag tartalmi
Zenei olvasás-írás Minden eddigi feladattípus gyakorlása	A tanult énekes és hangszeres szemelvények anyaga

Zenei ismeretek	
Dalismeret	Dalok, énekes szemelvények (XX. század)
Műismeret	Zeneművek, témák a zenehallgatási anyagból (XX. század)
Népzene	Autentikus előadásmód a magyar, európai és világzenében
Zeneelmélet	Atonalitás, poliritmia
Zeneirodalom/ zenetörténet	A XX. század: Zeneszerzők - válogatva (legalább 5 - csak a meghallgatott művek/műrészletek szerzőiből): Bartók, Bárdos, Kodály, kortárs szerzők Gershwin; Debussy, Ravel, Stravinsky, Honegger, Prokofjev, Britten, Penderecki Irányzatok - válogatva (csak a hangzási élményhez köthetőekből): impresszionizmus, neoklasszicizmus, folklorizmus Új kifejezési, megjelenési formák: elektronikus zene Könnyűzene: a Beatles; Webber, Szörényi A dzsessz és a könnyűzene műfajai A mai könnyűzene (aktualitások)

A továbbhaladás feltételei

Éneklés

Résztétel a csoportos éneklésben, előadásban.

Dalanyag bővítése 13 énekes szemelvénnel.

Zenehallgatás

Tudjon többször hallott zeneművet elhelyezni a megfelelő zenetörténeti korszakban.

Improvizáció

Rögtönzési feladatok a tanult nép- és műzenei formák felhasználásával

Zenei olvasás-írás

A leggyakoribb tempó- és dinamikai jelek alkalmazására való képesség a csoportos és egyéni éneklés során.

A 8 év anyagának összefoglalásaként könnyű dallamok, ritmusok olvasása-írása.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A továbbhaladás feltételét jelentő megfogalmazásokban az elvi meggondolás vezetett, hogy ma már nem lehet befejezett tudást adni tanulóinknak, de lehet folyamatos megszerzésre

mozgósító élményt és önálló ismeretszerzési technikákat, hogy ne csak a tanóráik, hanem életük része legyen az „élni segítő zene”.

Ez befolyásolta a továbbhaladási feltételek kijelölését is, melyeket didaktikai struktúrájának és képességfejlesztő koncepciójának megfelelően a tanterv zenei képességekben jelöl meg és tevékenységekben ellenőriz. Ezért a feltételek közlése is a tantervi tevékenységkategóriában történik.

Éneklés esetében ez minden tanított réteget magában foglaló dalismeretet jelent.

E rétegek megismétlése helyett visszautal rájuk minden későbbi évfolyamnál a tanterv szövege, így: „lásd a tartalom címszónál felsorolva!”. Pl. az 5. évfolyamnál 15 - a tartalom címszó alatt felsorolt minden zenei réteget képviselő - szemelvény csoportos éneklése emlékeztetőből, majd az egyes évfolyamok új dalrétegeit is felvevő további 10-15-15 dallam éneklése, ugyanígy.

Az egyes rétegeket képviselő dallamok kiválasztásában a tanterv végén lévő ajánlott dalok jegyzéke segíthet abban, hogy legyen néhány országosan is közösen ismert dallamunk. Ez kell ahhoz, hogy helyi, vagy iskolák közti bármely zenei találkozás esetén legyen közös dalismeret. (A Szózat éneklése, pl. ezért szerepel kiemelten az 5. évfolyam végére vonatkozó feltételként).

Ezen túl a ritmikailag pontos (l. alkalmazkodó ritmussal történő), vagy éppen a stílushű közös éneklés megvalósítását, illetve az átélt, kifejező éneklést tartalmazzák e fokozat továbbhaladási feltételei. Ezekbe természetesen beleértendő a tiszta intonálás, a zenei előadásjeleknek (tempó- és dinamikai jeleknek) és a szöveg tartalmának megfelelő énekes előadás is. A magyar zenei anyag - új stílusú népdalok, verbunkos és népies műdalok éneklése - osztályonként, a megadott dalszámon felül, külön került megfogalmazásra.

A zenehallgatás esetében az értelmező zenei hallás jelenlétét kéri és ellenőrzi a továbbhaladás feltételeként a tanterv.

Például a meghallgatott zenék stílusjegyeinek felismerésével, zenekari hangzások és hangszercsoportok (népítől a romantikusig) hallás utáni megnevezésével, zenei formák, műfajok, művek jellemző részletek alapján történő felismerésével, valamint meghallgatott részletek hallás utáni felismerésével és megnevezésével. Ezen túl csupán szóban követeli a gondolkodási műveletek - felsorolások, jellemzések összehasonlítások, elemzések és értékelések - eredményeit, majd a 8. évfolyam végén mindezek társművészetekkel való összefüggésrendszerben való összefoglalását.

Az improvizáció és a zenei olvasás-írás esetében számol a realitásokkal és csak elemi szintű zenei tevékenységformákat jelöl meg.

Az improvizáció esetében ritmusvariációk rögtönzését, igaz, csak a tanult ritmusképletekkel, dallamilag pedig csupán a jól ismert hallási jelenség, az ereszkedő és a kupolázó kvintváltó dallamok rögtönzését - azt is csupán megadott formaképlettel és kezdőszóval, mintegy kijelölve a folytatást -, valamint a tanult nép- és műzenei egyszerű formák (l. nyitás-zárás, perióduselv) alkalmazását.

Az olvasás-írásnál is csak a tanult dallamok éneklését kéri betűkottáról és kottakép alapján. Ezen túl csak a tájékozódást - témák, szövegek követését - várja el a kottában, ill. a dūr és moll azonosítását 1-2 keresztig, illetve bē-ig, valamint az előadási jelek zenei alkalmazását a kifejező éneklés megvalósításához.

E feltételek teljesítésének helyes ellenőrzéséhez ismerni kell azok céljainkhoz igazodó pedagógiai funkcióját, a gyereket magát és a feltételeket lefedő - így mērésükre is alkalmas - adekvát tevékenységeket.

Javasolt közös zenei anyag (válogatva):

(5-8. évfolyam)

Népdalok

A citrusfa levelestől
A csitári hegyek alatt
A jó lovas katonának
A Vidrócki híres nyája
Ablakomba, ablakomba
Által mennék
Csillagok, csillagok
Erdő, erdő de magas
Erdő, erdő, erdő, marosszéki ...
Érik a szőlő
Felülről fűj
Hull a szilva
Két tyúkom tavali
Madárka, madárka
Megyen már a hajnalcsillag
Ősszel érik babám
Sárgul már a ...
Sej, Nagyabonyban
Szépen úszik a ...

Énekes anyag a magyar zenetörténetből

Erkel-Kölcsey: Himnusz
Egressy-Vörösmarty: Szózat
Tinódi: Egri históriának summája
Csínom Palkó
Tyukodi nóta
Ellopták szívemet - Pálóczi Horváth Ádám gyűjtéséből
Kossuth Lajos azt üzente
Esik eső karikára
Most szép lenni katonának
Szerdahelyi: Magasan repül a daru

Énekes műzenei szemelvények

Bach: Már nyugosznak a völgyek (korál)
Bach: Üdv rád és házad népére (Paraszt-kantáta)
Haydn: Erdő mélyén (kánon)
Mozart: Jöjj, drága május (dal)
Mozart: Varázsfuvola (opera) - részletek
Beethoven: Marmotte (dal)
Schubert: A pizstráng (dal)

Kodály: Hány (daljáték) - részletek
 Bárdos: Rétre-hívó (kánon)
 Erkel: Keserű bordal (Bánk Bán c. opera)
 Meghalt a cselszövő (Hunyadi László c. opera)
Zenehallgatási anyag
 Vivaldi: A négy évszak - É-dúr hegedűverseny (Tavaszi)
 F moll hegedűverseny (Tél)
 Bach: Már nyugosznak a völgyek (korálfeldolgozás vegyeskarra)
 Händel: Halleluja - kórus a Messiás c. oratóriumból
 Händel: Győzelmi dal - a Judás Makkabeus c. oratóriumból
 Haydn: G-dúr (Üstdob) szimfónia
 Mozart: Egy kis éji zene
 Mozart: Varázsfuvola - részletek
 Beethoven: VI. szimfónia - részlet
 Schubert: A pisztráng (dal)
 Schubert: A-dúr zongoraötös - IV. tétel
 Schumann: „Álmodozás” - a Gyermekjelenetek c. zongorasorozatból
 Chopin: g-moll mazurka (Op. 24. No. 1.)
 Liszt: XV. magyar rapszódia
 Verdi: Rabszolgák kórusa - a Nabucco c. operából
 Verdi: Radames románca - az Aida c. opera I. felvonásából
 Bevonulási induló - az Aida c. opera II. felvonásából
 Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
 Smetana: Moldva
 Dvořák: e-moll (Újvilág) szimfónia -IV. tétel
 Erkel: Keserű bordal - a Bánk bán c. opera I. felvonásából
 Bánk áriája - a II. felvonásból
 Erkel: Meghalt a cselszövő - zárókórus a Hunyadi László c. operából (I. felvonás)
 Palotás - a Hunyadi László c. operából
 Debussy: Children's corner
 Kodály: Mátrai képek
 Kodály: Székelyfonó - részletek
 Kodály: Hány (daljáték)- részletek
 Kodály: Kállai kettős
 Kodály: Fölszállott a páva
 Kodály: Esti dal
 Bartók: Magyar képek -részlet
 Bartók: Gyermekeknek - I/18, II/31.
 Bartók: Divertimento
 Sravinsky: Petruska
 Britten: Változatok és fuga egy Purcell-témára
 Gershwin: Klára bölcsődala és Porgy dala - a Porgy és Bess c. operából (A szegény ember gazdagságáról)
 Szőrényi-Bródy: István, a király - szabadon választott részletek

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

5-8. évfolyam

Célok és feladatok

Alapvető és átfogó szakmai célunk a tanulók látáskultúrájának megalapozása. A tanórákon lehetőséget kell kínálnunk a tanulóknak arra, hogy megsejtsék és átéljék a világ szépségét, az élet örömet. A tantárgy feladata a látás és a kéz intelligenciájának kiművelése: a vizuális megismerés, a befogadó és az alkotó képesség fejlesztése, a képi kommunikáció köznapi, művészi, műszaki és tudományos módjainak, a közlés és kifejezés képi formáinak megismertetése. A tantárgy különösen a látvány mélyebb tartalmának, jelentésének, esztétikai üzenetének megértésének képességéhez járul hozzá. Lehetővé kell tennie a gyermekek számára a látható, tapintható tárgyi valóságban, a képi világában való eligazodást. A tanulókat személyes alkotói utak bejárására bátorítva fejlesztenie kell a képi-plasztikai ábrázoló, kifejező, közlő, konstruáló képességeiket. A gondolatban és érzelmekben gazdag tevékenységekkel a világ érzéki-tapasztalati birtokbavételéhez segítheti hozzá a gyermekeket. A térszemlélet, a forma, a szín, és a szerkezeti érzék, az anyagismeret a tantárgy képességfejlesztő tevékenységének köszönhetően tud fejlődni, bővülni. A megsokszorozódott vizuális hatások, technikai információk korábban a tantárgy újszerű célja a képi információk közti szelekció, a tanulók kritikus befogadó magatartásának formálása, kialakítása. Az általános nevelési célokhoz a kreativitás, a problémafelismerő- és megoldó-képesség, a képzelet, a képi gondolkodás, az ízlés, a nyitottság, az empátia, az érzelmi élet gazdagításával kell hozzájárulnia. A művészeti nevelésnek értékközvetítő, értékteremtő, egyben személyiségformáló szerepet kell betöltenie, így képes kialakítani és formálni a kultúra értékeit becsülő, környezettudatos magatartást.

A vizuális nevelésnek az alkotóképesség fejlesztése érdekében biztosítani kell, hogy az 5-8. osztályos tanulók fogalmi gondolkodásának magasabb szintre emelkedésével, növekvő önismeretük, kritikára hajló magatartásuk erősödésével, fokozatosan megjelenő realitás igényükkel egy időben az alsóbb évfolyamokra jellemző szabad önkifejezési formát az objektívebb világszemléletre törekvés és az ennek megfelelő kifejezőmód válthassa fel. A tantárgy feladata a vizuális megismerő képesség fejlesztése, a vizuális műveltség tudatos rendszerbe foglalása. Az alkotó tevékenységeken belül ez a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek birtokbavételét, a tervezési és elemi konstruálási eljárások szabályainak elsajátítását, a létrehozásukhoz szükséges technikák megismerését jelenti. A befogadó képesség fejlesztése a látvány és a műalkotások elemzésén, értékelésén, leírásán és a vizuális ítéletalkotás szabályainak elsajátításán az egyetemes és benne a magyar művészettörténet stíluskorszakainak és a magyar népművészet megismerésével valósul meg.

A kerettanterv a tantárgyi tartalmakat témakörökbe sorolja úgy, hogy a vizuális nyelvi anyagot azokon belül jeleníti meg. A kifejezés, képzőművészet témakörei a gyermekek személyes, kifejező-expresszív képalkotásaira, valamint a képzőművészeti ismeretekre és műelemzésre vonatkozó tartalmakat és képességfejlesztő tevékenységeket írják le. A vizuális kommunikáció fejezetei a vizuális megismerés képességeinek fejlesztésére szolgáló tevékenységeket, valamint a köznapi, informatív, tudományos vizuális közlések megértését és alkalmazását segítő ismeretanyagot foglalják magukba. A tárgy- és környezetkultúra egység pedig a tárgykultúrával és az építészettel kapcsolatos tervező, konstruáló és elemző

képességfejlesztő tevékenységeket tartalmazza. A témaköröket az alkalmazott technikák leírása egészíti ki.

A tananyag bővülő, spirális elrendezésű; a témakörök, fejlesztendő képességek és fő tevékenységformák évenként ismétlődnek, tartalmukban gyarapodnak, műveleti szintjük emelkedik. A tanítás során a kerettantervi követelmények szerinti képességfejlesztések a több témakör szempontjait magába foglaló komplex, gyakorlati tevékenység központú feladatokkal teljesíthetők a leghatékonyabban.

Fejlesztési követelmények

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen várható a tanulók egyéni eltéréseket mutató képesség, készség, ismeret, és magatartásbeli fejlődése, melynek tényét minden esetben önmaguk év eleji szintjéhez, valamint az életkori jellemzőkhöz viszonyítva ítéldük meg.

A tantárgyi fejlesztés eredményeképpen egyéni eltéréseket mutató képesség-, készség-, ismeret- és magatartásbeli szint várható a tanulóktól. A fejlődés mértékét minden esetben kinek-kinek önmaga év eleji szintjéhez, valamint saját korosztálya jellemzőihez viszonyítva ítéldük meg helyesen.

Alkotó képességek

A felső tagozatos diákok nyitottságát, érzékenységét, a vizuális élmények, esztétikai hatások iránti változatos alkotó tevékenységek által motivált érdeklődését a tudatos megfigyelés, vizuális viszonylatok és összefüggések, minőségek részletgazdag emlékezeti megőrzése, képzetek felidézésének képességei fejlesztésére kell mozgósítani. Képzelőerejük működtetése és fejlesztése, belső képekben való gondolkodásuk (vizualizáció, képi szelekciók és redukciók, transzformációk), képzettársításaik tágasságának, alkotásaik eredetiségének nyomkövetése a feladat. El kell érni, hogy alkotóképességük a komplexitás kedvelésében, a merev formai rend kerülésében, szokatlan megoldások alkalmazásában nyilvánuljon meg. Kreativitásuk ötleteik áramlásában, problémamegoldási leleményességükben, érzelmekkel kísért tetteiken keresztül fejlesztendő. Érdeklődési körük szélesedésével feladataikat többféle anyag és eszköz használatával igyekezzünk megoldatni. Készítsük őket arra, hogy jelrendszerük többnyire árnyalt, egyéni stílusjegyeket hordozzon. Érdjük el, hogy elképzeléseik megvalósításában módszerességre törekedjenek, s meglévő készségeik, képességeik és ismereteik könnyen mozgósíthatók legyenek.

A tanulókat többségét igyekezzünk képessé tenni viszonylag újszerű alkotások létrehozására; azoknál, akik inkább a reprodukív jellegű alakításban képesek igényes, elmélyült munkára, e képességük továbbfejlődését tekintjük célnak. Tegyük képessé a diákokat arra, hogy eredményeiket többnyire kritikusan vizsgálják, és törekedjenek mások teljesítményének reális megítélésére.

Engedjük, hogy tevékenyen vegyenek részt az iskolában a dekorációk készítésében, ötleteikkel gazdagítsák az iskola arculatát. Versenyeztethetjük őket például „A legérdekesebb osztály”, „A legszebb osztály”... címek elérésében. Neveljük őket arra, hogy az iskola tisztasága legyen számukra fontos (például tisztasági verseny vonzó díjakkal).

Befogadó, megismerő képességek

Vizuális megismerő és befogadó képességeiket - melyeket a térbeli, formai, színbeli, mozgásbeli, az anyagokkal, esztétikummal kapcsolatos élmények, a képi világ iránti fogékonyság jellemez - tovább kell fejleszteni. Mozgósítani kell érdeklődésüket, hogy képesek legyenek látványok célirányos, egyre tudatosabb megfigyelésére; a belső képek, képzetek emlékezeti felidézésére.

Vizuális memóriájuk által váljanak képessé belső képekben, vizuális, esztétikai művészeti képzetekben való gondolkodásra, képzeleti műveletekre (összehasonlításra, elemzésre, következtetésre, ítéletalkotásra, szintézisre). A látványban rejlő jelentést, a művészi kifejezésben testet öltő esztétikai hatást, a képi információ tartalmát legyenek képesek adott szempont szerint elemezni, értelmezni.

Növekvő objektivitással váljanak egyre képesebbé a látható (tér, forma, szín, változás, mozgás) minőségek és viszonylatok, problémák megítélésére, tárgyilagos szemléletére, lényeges összefüggések (külső és belső forma, forma és tartalom, stb.) megértésére, szavakkal is kísért ábrázolásbeli elemzésére.

Tegyük képessé a tanulókat, hogy vizuális, művészeti képzeteiket és ismereteiket mozgósítani tudják az adott szempontok szerinti tárgy- és műalkotás-elemzések során: törekednek egyéni vélemény kialakítására a számukra mértékadó egyéb vélemények alapján. Tegyük lehetővé, hogy esztétikai élményeik mélysége érzelmeikben is tükröződjék, ízlésítéleteiket képesek legyenek egyéniségüknek megfelelően megfogalmazni.

Gyakori múzeumlátogatással kerüljenek kapcsolatba „hús-vér”, valódi műalkotásokkal. Múzeumi órákon való részvétellel nagyobb kedvvel közelednek majd a műalkotásokhoz. Helyi művészeknél tett műterem látogatások szervezésével az alkotás és az alkotó kapcsolatát tanulmányozhatják (Szombathelyi Képtár, Galéria Artis, sárvári Nádasdy vár, Budapest múzeumai, a „múzeumvonal” segítségével).

A tanulást segítő képességek

A vizualitás fejlesztése nélkülözhetetlen a tanulásban, a művelődésben és a mindennapi életben. Az információk áttekinthetővé tételéhez, tagolásához, szemléltetéséhez, ábrák megértéséhez és létrehozásához szükséges felkészültséget kell biztosítanunk tantárgyunk tanulásával. Ezáltal sajátítsa el a tanuló a vizuális információk formáit, és ismeri meg forrásait (könyvekben, kiállításokon és egyéb ismerethordozókban).

5. évfolyam

Évi óraszám: 37

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 1

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Kifejezés, képzőművészet	16
2.	Vizuális kommunikáció	10
3.	Tárgy- és környezetkultúra	11

Összesen: 37 óra

Belépő tevékenységformák

A tantárgy sajátossága, hogy a fő képességfejlesztő tevékenységi formák az egész iskolaszakaszon áthúzódnak, ám műveleti szintjük évfolyamonként emelkedik.

Síkbeli és térbeli alkotások létrehozásával tudatosabb kifejezőeszköz-használat.

Műalkotások elemzése, művészeti ágak, stílusok megismerése a művészettörténet nyomvonalán haladva

Közvetlen megfigyelésen alapuló, nézőpontnak megfelelő téri, formai, színbeli tanulmányok.

Ábrázolási módok szemléleti megismerése.

Színtapasztalatok rendezése.

Alkalmazott grafikai tervezés.

A közvetlen és a rögzített kommunikáció, a tömegtájékoztatás formáinak megkülönböztetése.

Használati tárgy tervezése. (Igény és stílus közötti kapcsolat feltárása)

Témakörök, tartalmak, tevékenységek
<i>Kifejezés, képzőművészet – 16 óra</i>
Nyelv A vizuális nyelvi eszközök (pont, vonal, folt, tömeg, tér) és minőségek (textúra, faktúra, szín, forma). A vonal térkifejező, formahatároló, figyelemvezető kiemelő szerepe, vonalfajták. Síkjellegű és plasztikus formák. A színek, hangulati hatása, figyelemfelhívó jellege. Mozgás kifejezése (formaismétlés, mozgásfázisok). Komponálás síkban, térben.

Alkotás Személyes élmények, képzeleti képek megjelenítése, szubjektív, de tudatos kiemelésekkel. A véletlen hatások beépítése a térbeli és síkbeli kompozíciókba. Konkrét események, történetek, irodalmi illusztrációk készítése képsorban vagy plasztikában. Mozgás kifejezése a témának megfelelő grafikai vagy plasztikai feldolgozásokkal.
Befogadás Az alkotó feladatokhoz kapcsolódóan műalkotások elemzése. Művészettörténet Képzőművészeti ágak (pl. szobrászat, grafika), építészet, iparművészet, műfajok (pl. dombormű) főbb jellemzői, a megfigyelt műalkotások technikái (pl. akvarell, mintázás). Az őskori művészet. Egyiptom, Mezopotámia művészete. Görög és római művészet. A megismert alkotások szerzője, címe, műfaja, technikája. A múzeumok (közgyűjtemények) rendeltetése, szerepe; a Szépművészeti Múzeum.
<i>Vizuális kommunikáció – 10 óra</i>
Nyelv A vizuális nyelvi elemek, minőségek értelmező, tájékoztató, felhívó szerepe.
Alkotás Téri helyzeteket ábrázoló látszati rajzok készítése látvány után és képzelet alapján. Modellek (tárgyak, formák) térbeli helyzetének, arányainak és színviszonyainak megfigyelése és nézőpontnak megfelelő grafikus, színes és plasztikai ábrázolása. Tárgyak nézeti ábrázolása, származtatása egyszerű geometrikus formákból. Tervezés, az adott célnak megfelelő forma- és színredukciók alkalmazásával. Szöveg és kép összerendezése konkrét célú közlésekben (pl. plakát).
Befogadás A téri helyzet felismerése az ábrán. A színek. A sötét-világos kontraszt, a fő- és mellékszínek, telt színek, tört színek. A közvetlen kommunikáció (testbeszéd, gesztus) és a rögzített (írás, képirás, ábrázolás) vizuális közlés köznapi és művészi formái.
<i>Tárgy és környezetkultúra – 11 óra</i>
Nyelv A funkcionális forma; a dísz, az ornamentika.
Alkotás Egy saját használatra készülő tárgy (pl. társasjáték, ruha, taneszköz) kitalálása, elkészítése, az alkalmas anyagok és formai megoldás kiválasztásával.
Befogadás A személyes felhasználói igény és a tárgy stílusa közötti kapcsolat felismerése, elemzése. A tárgyalakító művészet területei: a formatervezés és az iparművészet, a népművészet. A környezet és a tárgy, a természeti és az épített környezet viszonya.

Technikák

Vázolás ecsettel, filctollal, ceruzával. Felületképzés pontthalmazzal, vonalráccsal, ecsettel, kollázssal. Szabadkézi tónusos rajzok. Grafikák: tus, diófafác, papírmetszet. Festés akvarellal, krétával, kevert eljárással. Színes munkák kollázssal, frottázssal, nyomhagyással. Egyszerű levonatok (esetleg monotípiák).

Mintázás (Agyagmunkák a korong nélküli ősi eljárások alapján)

Modellezés szabásmintával, papírtárgyak készítése hajtogatással (esetleg papírmásé).

Szerkesztés körzővel, vonalzóval.

Betűk kivágással, esetleg számítógéppel.

A technológiai lépések betartásának alapszabályai.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

(A műalkotásokat a tanár választja ki, a művészettörténeti korszaknak megfelelően)

Stonehenge, Willendorfi Vénusz, egy fekete-afrikai szobor, Szegvár-tűzkövesi Sarlós isten, Altamirai bölény, Karnaki nagytemplom, Gizai piramisegyüttes, Írnok, Halastó (thébai sírfestmény), Zikkurat, Gudea szobor, Vadászjelenet Assurbanipál ninivei palotájából (dombormű), Athéni Akropolisz, Polükleitosz: Dárdavívó, Lovasok a Parthenon frízéről, Műrón: Diszkoszvető, Vörösalakos vázakép, Pantheon, Titusz diadalíve, Colosseum, Balácai villagazdaság, Marcus Aurelius lovasszobra.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek optimális színvonalától való elmaradás nem akadályozhatja meg.

Az ötödikes tanuló legyen képes élményeit, érzelmeit, fantáziaképeit, gondolatait vizuális eszközökkel kifejezni.

Tudja megkülönböztetni a vizuális művészeti ágakat és műfajokat, segítségével alkalmazza a műalkotások elemzésének megismert módjait.

Ismerje az őskor és az ókor fő stílusjegyeit; ismerjen fel és tudjon megnevezni koronként legalább három alkotást.

A látványt legyen képes lerajzolni, tudja a jelenség egyes tulajdonságait kiemelni. Emlékezet, képzelet alapján is legyen képes egyszerű látványt, kitalált tárgyat megrajzolni.

Ismernie kell a téri helyzetek megjelenítésének néhány módját.

Legyen képes vizuális minőségek, egyszerűbb képi közlések szóbeli megfogalmazására, olvasására.

Ismerje a tömegkommunikáció fő jellemzőit.

Legyen képes felismerni és alkalmazni a stílus és a forma szerepét a fogyasztói döntésekben.

Legyen jártas a tanult ábrázolási technikák alkalmazásában.

Séta az Arborétumba, Csónakázó-tóra. Élmény és növénygyűjtés tanulmányrajzokhoz, illusztratív feladatokhoz.

6. évfolyam

Évi óraszám: 55,5

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 1,5

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Kifejezés, képzőművészet	21,5
2.	Vizuális kommunikáció	16
3.	Tárgy- és környezetkultúra	16
4.	Technikák	2

Összesen: 55,5 óra

Belépő tevékenységformák

A kifejező alkotásokban a szín, a textúra és a faktúra, a komponálás tudatosabb alkalmazása

Növekvő önállóság az élmények, témák feldolgozásában.

Műalkotások, művészeti ágak, stílusok, műfajok megismerése és elemzése a művészettörténeti korokban.

Ábrázoló - elemző grafikai, festői és plasztikai megjelenítő munkák.

A nézőpont jelentőségének megértése, a vetületi ábrázolás alapjai. Színismeretek. Információk képi rögzítése, értelmezése. A képi, az írott közlés szabályainak, az információhordozók szerepének megértése. Adott funkciójú tárgy tervezése.

Témakörök, tartalmak, tevékenységek
<i>Kifejezés, képzőművészet – 21,5 óra</i>
Nyelv Építészeti hatáselemek (tömeg, szerkezet, centrális és tengelyes tételrendezés). A plasztikai kifejezés eszközei (térbeliség, tömeg, anyag, forma, felület). A szín kiemelő és ritmusképző szerepe. Felületképzés (vonal, tónus-variációk, faktúrák). Jellegzetes kompozíciós megoldások (egyensúly, kiemelés, ritmus, szimmetria-aszimmetria).
Alkotás Mindennapi élmények, mozgalmak (pl. történelmi) jelenetek képi-plasztikai feldolgozása. Eseménysor megjelenítése egy képen belül, illetve képsorozattal.

Befogadás A térélmény. A statikus és dinamikus elrendezés hatása a síkbeli és térbeli alkotásokban. Az időbeliség ábrázolási lehetőségei. A fázisok, képsorok, szimbólumok. Néhány alkotás (grafika, festmény, szobor, épület, tárgy) rajzos és szóbeli elemzése, összehasonlítása, a téma, a kompozíció, az anyag és technika alapján. A képzőművészeti ágak (grafika, festészet, szobrászat, építészet), műfajok (pl. táblakép, kisplasztika, középület), műtípusok (pl. tájkép, csendélet, portré) példái. Művészettörténet (benne a magyar művészet): A honfoglaló magyarok művészeti emlékei. Az ókeresztény és a bizánci művészet. A románkor. A gótika. A reneszánsz művészet. (A megismert alkotások címe, szerzője műfaja, technikája) A Nemzeti Múzeum (helyi régészeti-művészeti gyűjtemény) meglátogatása
<i>Vizuális kommunikáció – 16 óra</i>
Nyelv A vonal, a vonalvastagság, az alakzatok, színek értelmező, jelentést hordozó szerepe.
Alkotás Nagyobb kiterjedésű tagolt formák (pl. tárgy, emberalak) ábrázolása rajzbeli, színbeli, plasztikai tanulmányokban (arányok, belső szerkezet, fény-árnyék és színviszonyok). Rajzi vagy plasztikai tanulmány alak, tárgy mozgásáról. Grafikai tervezés: képi sűrítés, redukált formák, színek, alkalmazása, Szóbeli információ átalakítása képi üzenetté, jellé. (pl. összeszerelési utasítás, működést magyarázó rajz).
Befogadás A nézőpont szerepe a téri helyzetek megítélésében (rálátás, szemmagasság, alálátás) és ábrázolásában. A formakarakter, formakontrasztok. Tárgyak, természeti formák térbeli modellezése. A vetületi ábrázolás. (Vetületi síkok, tengelyek) Színkontrasztok (hőfok, mennyiségi, minőségi kontraszt). A színek dekoratív és figyelemfelhívó szerepe. A képi közlések szabályai (ábrák, közismert jelek, szimbólumok, betű és szövegképek, egyszerű mozgóképi példák). A sokszorosított információ ismertetése egy választott példán (könyv, plakát, folyóirat, fotó).
<i>Tárgy és környezetkultúra – 16 óra</i>
Nyelv A tárgyak használati és jelképes funkciójának kifejező elemei: anyag, forma, szín, díszítés. A tervezés egyezményes jelei (vonalas műhelyvázlatok, részletrajzok, szabásrajzok).
Alkotás Egy választott tárgy rajzos, írásos felmérése, dokumentálása, a felhasználó

megjelölésével. Adott személy (pl. családtag) számára használati tárgy tervezése, makett (modell) készítése.
Befogadás A tárgyról leolvasható információk (jelentés, funkció, forma, anyag, szerkezet, technika). Tárgyak formájának kialakítása a kézművességben és a sorozatgyártásban. A tárgy rendeltetésének és formájának összefüggése.
<i>Technikák – 2 óra</i>
Az alapvető technikák művesebb alkalmazása (technikák leírását lásd az 5. évfolyamnál) Lavírozás, faktúraképzés (esetleg linómetszés). Szerkesztés körzővel-vonalzóval. Szövegírás (kivágott betűkkel vagy számítógéppel). Szöveg és kép-összeállítás (gyűjtött reprodukciókkal, képekkel, betűkkel). Vegyes technikák (fénymásolat, rajz, fotó és fénymásolás, esetleg fotógramm). Tér- és formaképzés, konstruálás (pl. agyag, fa, papír, textil, drót, talált tárgyak). Kézműves technikák a lehetőség szerint (pl. batikolás). Művészeti technikák megismerése (pl. testfestés a törzsi művészetben, kavicszobor, agyagmunkák, dombormű, falfestés), esetleg az elérhető eljárások kipróbálása.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

(A műalkotásokat a tanár választja ki, a művészettörténeti korszaknak megfelelően)

Galgóci és bezdédi tarsolylemezek, Nagyszentmiklósi kincs 2. sz. edény,

San Apollinare in Classe, Theodora vagy Justiniánus mozaik, Jáki templom, Bélapátfalvi apátsági templom, Pisai dóm, Bayeux-i kárpit, Chartres-i székesegyház, Kölni dóm, Palazzo Pitti, Bakócz kápolna;

a Magyar Szent Korona, Budavári gótikus szobrok, Kolozsvári testvérek: Szt. György szobra, Kolozsvári Márton: Szent László-herma, Lőcsei Pál főoltára a lőcsei Szt. Jakab templomból;

Giotto: Szt. Ferenc elajándékozta köpenyét, M.S. mester: Mária és Erzsébet találkozása,

Michelangelo: Dávid, Botticelli: Vénusz születése, Leonardo: Mona Lisa és Szt. Anna harmadmagával, Raffaello: Athéni iskola, Jan van Eyck: Arnolfini házaspár, Dürer: Az apokalipszis lovasai.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek optimális színvonalától való elmaradás nem akadályozhatja meg.

A tanulók többségének már legyen saját, személyes képi kifejezőmódja.

A hangulatot, az érzelmeket kiemeléssel, átírással legyen képes kifejezni.

A tartalom- és formaelemzést tudja segítséggel alkalmazni.

Legyen képes példákban felismerni és megkülönböztetni a művészeti ágakat és műfajokat. Legyen képes felismerni a tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeit, alkotásait, alkotóit; koronként legalább három-három műalkotást tudjon megnevezni.

A tanuló a megfigyelt és ábrázolt formákon tudja felismerni a szabályszerűségeket.

Tudja értelemszerűen alkalmazni a megismert ábrázolásmódokat.

Legyen képes gondolatokat ábrázolni, érzelmeket kifejezni.

Értse a funkció szerepének fontosságát a tárgytervezésben, képes legyen adott tárgy elemzésére, jelentésének feltárására.

Fejlődjön jártassága a technikák alkalmazásában: mozgása legyen összehangolt, használja ügyesen az eszközöket.

Az erdei iskola idején látogatás a sárvári Nádasdy Ferenc múzeumba és a Nádasdy várba, a helyszínen tanulmányozni a reneszánsz művészet stílus elemeit.

7. évfolyam

Évi óraszám: 37

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 1

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Kifejezés, képzőművészet	17
2.	Vizuális kommunikáció	10
3.	Tárgy- és környezetkultúra	10

Összesen: 37 óra

Belépő tevékenységformák

A művészeti alkotások, a kor és a kultúra leglényegesebb összefüggéseinek vizsgálata.

Műalkotások elemzése, művészeti ágak, műfajok, stílusok, megismerése a kronologikus művészettörténet szerint haladva.

Vizuális analízisek, téri, formai és színtanulmányok, alkotó alkalmazások.

Önkifejezés, asszociációk.

A Monge-vetület, a kavalieri axonometria megismerése.

Színrendszerezés.

Nyomtatott információk hatásrendszerének vizsgálata.

Használati tárgy tervezése. (Funkció- és formaelemzések)

A tárgykultúra társadalmi, ökológiai összefüggéseinek vizsgálata.

Magyar népművészet.

Témakörök, tartalmak, tevékenységek
<i>Kifejezés, képzőművészet – 17 óra</i>
Nyelv Építészeti hatáselemek (térforma, tömeg, anyag, szerkezet, méret, arány, tagoltság, felület, fényviszonyok, ritmusok, környezet). A plasztikai kifejezés eszközei (a térbeli kiterjedés mértéke, irányok, anyag, formatömeg, tagoltság, méret, felület, a környezet). A síkbeli kifejezés eszközei (téri hatás vagy sík jelleg, átírt formák, színek). Jellegzetes kompozíciós megoldások (szimmetrikus, aszimmetrikus, centrális, dinamikus).
Alkotás Érzelmek, hangulatok megfogalmazása, az egyéni színvilágban. Ember vagy állatfigurák elemző rajzi és plasztikai tanulmányozása, a karakter. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás. Irodalmi (zenei) mű vagy történelmi esemény feldolgozása: szabadon választott grafika.
Befogadás A fény, a megvilágítás hatása a színekre, a formákra, a hangulatra. A fény jelentést hordozó, érzelmi vagy gondolati tartalmakat kifejező szerepe. Művészettörténet (benne a magyar művészet). A barokk kor. A XIX. század: a klasszicizmus, a romantika és a realizmus. Az impresszionizmus, a posztimpresszionizmus. Művek leírása, elemzése, értékelése. A Magyar Nemzeti Galéria meglátogatása. Könyvtár- és médiahasználat önálló feladathoz.
<i>Vizuális kommunikáció – 10 óra</i>
Nyelv A geometrikus alapformák. A nézőpont, a fény-árnyék, a távlat, mint a vizuális hatás eleme. A tónusok. Színek értelmező, információs funkciója. Az érthető, pontos rajz, az egyértelmű rendezettség és a közmegegyezés (konvenció) szerepe a képi közlő nyelvben.
Alkotás Modellrajzolás, színezés; a formai, a szerkezeti és a színbeli összefüggések vizsgálata.

Geometriai formák átalakítása (pl. csonkolás, részek összevonása, nagyítás). Monge-vetület, egyméretű és kétméretű axonometrikus ábrák szerkesztése modell alapján. Rekonstrukciós vázlatok készítése vetületi rajz alapján. Informatív ábrák, diagramok, grafikonok készítése.
Befogadás A kifejező és a közlő, a természeti és a geometrikus jellegű ábrázolásmód összevetése. A Monge háromképsíkös vetületi ábrázolás és az axonometrikus ábrázolás. Az önárnyék, és a vetett árnyék. A telített, a derített, a tört szín. A színreflex, valamint a színek térbeli és hangulati hatása. A tudományos közlések képi formái. Az alkalmazott grafika, a könyvművészet; (tankönyvek, „művész-könyvek” elemzése; szórólap-tervezés;) A fotó és a reklám hatásrendszerének feltárása (példák alapján)
<i>Tárgy és környezetkultúra – 10 óra</i>
Nyelv Vázlatrajzok, részletrajzok, szabásrajzok, látszati ábrák. A tárgy stílusjegyei. Ízlésünk kifejeződése tárgyainkban. A környezet és az objektum.
Alkotás Használati tárgy (pl. öltözködés, öv, gomb) tervezése adott funkcióra és stílusban, látszati és vetületi rajzban, szín és anyagmintával. Tárgyak gyűjtése, funkció- és formaelemzése rajzban és írásban.
Befogadás A funkció és forma kapcsolatának vizsgálata régi, ismeretlen, érdekes tárgyak megfigyelésével. A tárgyak és az életmód kapcsolata. Népművészet (szerszám, faragás, bútort, mézesbáb, tojásfestés, szövés, hímzés, viselet).
Technikák Mint a 6. előző évfolyamoknál, valamint: Síkbeli kompozíciók, festmények készítése; körplasztikák mintázása; a megismert grafikai eljárások alkalmazása. Grafikus megoldások (vázolás, tónusmegjelenítés vonallal). Szerkesztés körzővel, vonalzókkal, vonalkezelési pontosság. Képi közlések, ábrák, reprodukciók gyűjtése és felhasználása a különböző ábrázolásmódok elemzéséhez. Papírmakettek és modellek készítése. Szabásrajz szerkesztése, a tervet tartalmazó mappa, doboz készítése.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

A műalkotásokat a tanár választja ki, a művészettörténeti korszaknak megfelelően.

Vignola - G. della Porta: Il Gesu, Esterházy Fényes Miklós: Fertődi kastély, Szt. Péter templom és tér, Donner: Szt. Márton szobra, Rembrandt: Éjjeli őrjárat, Velazquez: Bréda átadása, Mányoki Ádám: II. Rákóczi Ferenc, Paraszt barokk épületek: nagyvázsonyi, bakonybéli házak, Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Hild József: Esztergomi

főszékesegyház, Canova: Mária Krisztina főhercegnő síremléke, Ferenczy István: Pásztorlányka, id. Markó Károly: Visegrád, J. Paxton: Kristálypalota, Steindl Imre: Országház, Izsó Miklós: Táncoló paraszt, E. Delacroix: A szabadság vezeti a népet, Corot: Emlékezés, Paál László: Nyárfák, Millet: Kalászszedők, Daumier: Mosónő, Munkácsy Mihály: Rőzsehordó, Madarász Viktor: Hunyadi László siratása, Szinyei Merse Pál: Majális, C. Monet: A roueni székesegyház, E. Degas: A tánc csillaga, Cézanne: A Saint Victoire hegy, Gauguin: Tahiti nők. Kiválasztás szerinti népművészeti tárgyak, épületek.

A továbbhaladás feltételei

A vizuális képességek optimális színvonalától való elmaradás a tanuló továbbhaladását nem akadályozhatja meg.

A tanuló rendelkezék az ábrázoláshoz szükséges készségekkel.

Kifejező és tervező munkáiban legyen képes figyelembe venni a színek optikai és érzelmi hatását.

Adott elemzési szempontok szerint legyen képes műalkotásokat összehasonlítani.

Ismerje a tanult művészettörténeti korok legjellemzőbb stílusjegyeit; koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót ismerjen fel és tudja megnevezni.

Megfigyeléskor képes legyen megítélni a téri, formai és színviszonylatokat, arányokat, meglátni a lényeges vizuális összefüggéseket, megérteni a szabályszerűségeket; legyen képes le is rajzolni.

Absztrakciós képessége nyilvánuljon meg a lényegkiemelésben, a geometriai egyszerűsítésben.

Képes legyen a vizuális információkban eligazodni, azokat kritikusan vizsgálni.

Ismerje a Monge-vetület és az axonometrikus ábrázolás alapjait, több-kevesebb önállósággal tudjon megoldani ilyen szerkesztési feladatokat.

Alkalmazza tudatosan a tárgytervezés módszerét és az elemzés szempontjait.

Probléma-megoldási készségei, képességei nyilvánuljanak meg az önálló alkotó, tervező-kivitelező feladatokban.

Jártas legyen az ismeretszerzés sajátos vizuális, manuális módjaiban; használja biztonsággal az ábrázolás és alakítás eszközeit.

A barokk művészet tanulmányozásánál a Nádasdy vár és múzeum látogatásával elmélyíteni a tanultakat..

A fő utcán lévő házak, iskolánk épülete, az evangélikus templom rajzolása, tanulmányozása az evangélikus templom.

A klasszicizmus, romantika, eklektika tananyag megismerésénél.

Időszakos kiállítások, a galéria Artisban.

8. évfolyam

Évi óraszám: 18,5

Hetek száma: 37

Heti óraszám: 0,5

Tematikus összesített óraterv

	TÉMAKÖR	ÓRASZÁM
1.	Kifejezés, képzőművészet	8,5
2.	Vizuális kommunikáció	5
3.	Tárgy- és környezetkultúra	5

Összesen: 18,5 óra

Belépő tevékenységformák

A vizuális nyelvi elemek, kompozíciós formák önálló alkalmazása.

Műalkotások elemzése, művészeti ágak, műfajok, stílusok, megismerése a XX. század első felének irányzataiban.

Tér-, forma- és színviszonyok tanulmányozása; a rajzos analízisből kiinduló elvonatkoztatásokra épülő átalakítások.

A forma és funkció elemzése

Perspektíva szerkesztések. (Belső tér szerkezetes távlati ábrázolása)

Színismeretek összegzése.

A tudományos és műszaki közlésmódoknak, a tömegkommunikáció műfajainak, a médiumok képnyelvi sajátosságainak megismerése.

A külső és belső építészeti tér elemzése.

Témakörök, tartalmak, tevékenységek
<i>Kifejezés, képzőművészet – 8,5 óra</i>
Nyelv Egyensúly, nyugalom, mozgalmasság, feszültség, a figyelem vezetése. A térhatás és a síkban tartás tartalmi szerepe festészeti, grafikai alkotásokban. A látványrendezés vizuális eszközei, hatáselemei, a mesterséges fényhatások.
Alkotás

Tanulmány (emberalak, térelemek közös beállítása); színbeli bontás, redukálás a látvány elemzése alapján. Vizuális illúziókra, érzéki csalódásokra épülő feladatok megoldása művészeti példák nyomán.
Befogadás Műelemzések a feladathoz (és a történelmi korokhoz) kapcsolva. <u>Művészettörténet (benne a magyar művészet):</u> A művészet szerepe, a korstílus és az egyéni stílus eltérő korokban és kultúrákban. - A szecesszió, a XX. század első felének művészeti irányzatai, az izmusok. - Az expresszionizmus, a konstruktivizmus, a szürrealizmus és az op-art. - A modern és a posztmodern jelenségek - A kortárs képzőművészet néhány alkotásának elemzése, megismerése. Közeleli művészeti kiállítás meglátogatása. (Könyvtár- és médiahasználat)
<i>Vizuális kommunikáció – 5 óra</i>
Nyelv Geometrikus formák, értelmező színek, arányok, faktúrák. A vázoló és szerkesztett vonal.
Alkotás Épület, utcarészlet, folyosórészlet megfigyelése, szabadkézi tapasztalati perspektivikus ábrázolása. Egy iránypontos perspektíva szerkesztése. Összetett természeti forma részletesebb analízise (pl. értelmező vázlat, részekre bontás, kiegészítés, vagy fázisrajzok, szintvonalak, hossz- és keresztmetszetek). Axonometrikus és perspektivikus rekonstrukciók vetületi rajzok alapján.
Befogadás A tér illúziója (látszati rövidülések, méretváltozások, nézőpont, vonaltávlat, szintárvlat). A perspektivikus ábrázolásmód. A tanult ábrázolási rendszerek áttekintése. Térábrázolási módok, kevert nézőpontú ábrázolásmódok különböző korokban, kultúrákban. Színismeretek: Színritmus. színharmónia. Kontrasztok (színezet és hőfokkontraszt, sötét-világos, komplementer, szimultán, mennyiségi és minőségi kontrasztok). A közterületek, középületek tájékoztató rendszere (feliratok, logotípiák, jelek).
<i>Tárgy és környezetkultúra – 5 óra</i>
Nyelv Térformák, színek a térben; tónusok, faktúrák termódosító hatása. Személyesség képi jelei.
Alkotás Rajzos-írási felmérés készítése egy kiválasztott személy környezetéről (lakószoba, lakberendezési tárgyak, dekoráció), életmódjáról, életstílusáról. Adott méretű tér elképzelése, megtervezése konkrét személy igényei szerint, megfelelő stílusban (rajzban és írásban)
Befogadás

Az építészeti tér, az épület, az életmód összefüggése.
A természeti környezet és az épületek védelme; a „környezettudatosság” elve

Technikák

A megismert grafikai, festői, szobrászati és egyéb gépi technikák önálló megválasztása a feladatok megoldásához.
Szabadkézi rajzok és szerkesztések (esetleg számítógépes rajzoló programok) alkalmazása, igényes, pontos kivitelezés.
Kollázs, papír- és fotómontázs készítése. (Technikai kísérletek)
Makettkészítés papírból, illetve vegyes technikával.

A térábrázolás (külső-belső) tanulmányrajzait szép építészet, terekben (vár, iskola épülete, a város hangulatos utcái...) végezzük.

A kortárs művészet tanulmányozása a Galéria Artistban (tanuló, tárlatvezetés – előzetes felkészüléssel).

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

(A műalkotásokat a tanár választja ki, a művészettörténeti korszaknak megfelelően)

T. Lautrec egy plakátja, Ferenczy Károly: Márciusi est, Hollósy Simon: Rákóczi induló, Vincent van Gogh: Auvers-i templom, Rodin: Gondolkodó, Klimt: A csók, Gaudi: Sagrada Família; Lechner Ödön: Iparművészeti Múzeum; W. Gropius: A Bauhaus központi épülete; Rippl-Rónai József: Apám és Piacsek bácsi vörösbor mellett, Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus, Picasso: Vasaló nő, Guernica, Braque: Gitáros csendélet, Boccioni: Az utca erői, M. Duchamp: Palackszárító, V. Tatlin: A III. internacionálé emlékmű famodellje, Piet Mondrian: Kompozíció, Chagall: Én és a falum, Dali: Égő zsiráf, Szőnyi István: Zebegény, Egry József: Visszhang, Medgyessy Ferenc: Anyaság, Standard Thonet szék; Breuer Marcell: Wassily csószék, Le Corbusier: Ronchamp-i kápolna, Barcsay Jenő: Festőállvány, Schaár Erzsébet: Az utca, Andy Warhol: Elvis, Vasarely: Alakzat III., Kondor Béla: Darázs király.

A továbbhaladás feltételei

A vizuális képességek optimális színvonalától való elmaradás a tanuló továbbhaladását nem akadályozhatja meg.

Az általános iskola befejezésekor a tanulónak - a tantárgyi munkára fordítható időtől függően, személyiségéből adódó szinten - rendelkeznie kell a vizuális alkotó és befogadóképesség alapjaival.

Legyen képes fantáziáját szabadon eresztve gondolatokat és érzéseket kifejezni az alkotó, tervező feladatokban. Ízlésítéleteit tudatosan is tudja megindokolni, átéléssel hitelesíteni.

Adott szempontokat követve tudja alkalmazni a stíluskritikai műelemzést. Ismernie kell a tanult művészettörténeti korszakok legjellemzőbb stílusjegyeit, koronként és áganként legalább három-három műalkotást, alkotót legyen képes felismerni és megnevezni.

Legyen képes csaknem önállóan teret, tömeget ábrázolni látszati és axonometrikus rendszerben, szabad kézzel illetve szerkesztéssel. Szín- és tónusválasztásait képes legyen megindokolni.

Ismerje a vizuális kommunikáció alapvető jeleit és szabályait.

Legyen tájékozott a mindennapi, a tudományos, a műszaki és a művészi, kommunikáció feladatáról, és értse a tömegkommunikáció működését.

Legyen képes adott célra tárgyat tervezni, készíteni. (Ismerje a szerkezet-formát (pl. Eiffel torony) és a szimbolikus formát (pl. korona).

Ismerje és alkalmazza a kulturált, környezettudatos magatartás szabályait.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A rajz és vizuális nevelés tantárgy alkotásközpontú, ezért az értékelésnek is elsősorban a képességek, készségek fejlődését kell nyomon követnie a gyerekek munkáiban.

A komplexitásból következően egy-egy gyermek tantárgyi teljesítményei is mindig többszintűek. Más-más színvonalú eredményt érhetnek el a megfigyelés, az elemzés, a gyakorlati feladatok, vagy a művészeti ismeretek területén. Így az ellenőrzésben, értékelésben is rugalmasan a gyermekek eltérő adottságaihoz, egyéni fejlődésének üteméhez kell igazodni!

Az ellenőrzés-értékelés legfontosabb feladata, hogy az elvárás, ellenőrzés, és minősítés eszközeivel a tanulókat az önértékelésben, saját fejlődésük követésében, reális megítélésében segítse, saját teljesítményük elemzésének szokását bennük kialakítsa. Az értékelés lehetőleg térjen ki a kis részletekre is (hiszen sokszor csak ezekben mutatható ki a fejlődés ténye, de a kevésbé motivált gyerekeknek ezek is jelentős sikerforrások lehetnek).

Az egyéni és közös megbeszélések, az óra alatti és az óravégi értékelés egyaránt a jó, ötletes, kifejező megoldásokat, próbálkozásokat vagy a feladatnak való megfelelés mértékét, az érdeklődő közreműködést állapítsák meg.

Az értékelés alkalmi szolgálja a tanultak megszilárdítását, a gyerekek szemléletének irányítását és ízlésének alakítását, és a teljesítmény örömét. A tanulói munkák elemzésekor - a személyes érintettségre való tekintettel - lehetőleg elmarasztaló megjegyzés ne fűződjön. Ehelyett érdemes rámutatni az érdekes-értékes gondolatokra, ígéretes ötletekre, értékelni a művészet iránti érdeklődést, kiemelni a tanuló munkáiban a jól sikerült részleteket, méltányolni az elrontott-újrakezdett munkáknál a bátorságát és a kitartását.

A vizuális befogadás helyzeteiben a gyerekeknek a látványokról, műalkotásokról, egymás munkáiról szóban is meg kell nyilatkozniuk, önálló véleményt kell formálniuk, tetszésüket indokolniuk kell, amely alkalmakkor a szakkifejezések szakszerű használata is megméretik. Ezért fontos a tantárgyi ismereteket (műalkotások adatainak felidézése, műfajok megnevezése, a könyvtár művészeti albumainak önálló használata, stb.), és a verbális aktivitást is értékelni.

A képességfejlesztés alapszabálya: az értékelés soha ne maradjon el!

Az értékelés, ellenőrzés lehetséges területei

Az egyéni és közös korrektúra, a konkrét feladattal kapcsolatos személyes konzultációk, az önellenőrzés megkövetelése, a tanórákon történő folyamatos szóbeli értékelés keretében valósulhat meg.

A közös értékelésre az együttes eredmények áttekintésekor kerül sor, alkalmat adva az elvégzett munka feletti öröm kinyilvánítására. A tanulók munkáinak kiállítása, bemutatása az értékelés sajátos eszköze!

Az adott szempontok szerinti elemzés a tanulók és a nevelő részéről egy-egy feladat, vagy több tanórán át tartó témafeldolgozás befejezésekor valósulhat meg. Ilyenkor a konkrét feladat céljával vetjük össze a csoport és benne az egyének teljesítményét, kiemelve a sikeres megoldásokat, a fejlődés tényét, a feladat megértését, az eredetiséget.

Érdemes értékelni a tanulók füzeit is, amelybe az ismeretek (tanár által diktált, vagy önállóan lejegyzett) vázlatát írták, vázlat-rajzaikat, és egyéb feladataikat megoldották, gyűjtött képeiket rendszerezve beragasztották.

Mindezek összegzéseként kerülhet sor az adott iskolában szokásos írásos, vagy érdemjeggyel minősített tanév közbeni, és osztályzattal lezárt a félévi és tanév végi értékelésre.

Az értékelésnek számos, egymástól igen eltérő célja lehet, ezek közül a legfontosabbak a következők:

- a személyiségfejlődés elősegítése,
- ezzel összefüggésben az önértékelésre nevelés,
- a tudás minősítése,
- informálás, informálódás az elért eredményekről;
- lemaradás feltárása és felzárkóztatás;
- tehetség felismerése és fejlesztése,
- pálya- és iskolaválasztás elősegítése,
- a pedagógiai tevékenységre való visszahatásával annak fejlesztése.

Az értékelés célja határozza meg, hogy az értékelésnek mely típusát kell választani.

A formatív értékelés (formáló, segítő) a vizuális nevelésben az értékelés leggyakoribb típusa. (Ide tartozik az órai gyakorlati munkát rendszeresen kísérő tanári biztatás, dicséret, kritikai megjegyzés.)

A szummatív értékelés a tantervi követelményekből kiinduló, pontos kritériumrendszeren alapuló értékelés. Azt mutatja meg, hogy az elérendő céloknak, fejlesztési szinteknek, elvárásoknak milyen mértékben felel meg a tanuló teljesítménye. Céljától függően lehet szintfelmérő, diagnosztizáló vagy záróvizsga típusú értékelés.

- A felmérő olyan szummatív értékelés, amely a tanuló tudásának jelenlegi szintjére kíváncsi. (Ennek ismeretére a tanárnak a továbbhaladás tervezéséhez feltétlenül szüksége van.)

- A diagnosztizáló értékelés arra kíváncsi, hogy a felmérés során mutatkozó bizonyos problémák milyen okokra vezethetők vissza. (Erre a korrekciók elvégzéséhez, a felzárkóztatáshoz, a hiányosságok pótlásának tervezéséhez van szükség.)

Az értékelési szint meghatározása szempontjából kétféle módszert ismerünk.

- Kritériumra irányuló az értékelés az iskolai záróvizsgákon (Ez végeredményben pontosan meghatározott kritériumok alapján történő szummatív értékelés.)

Az értékelés alapja

Az értékelés céljától és típusától függ, hogy a tanuló szóbeli spontán megnyilvánulásai, órai „felelete”, esetleg kiselőadása alapján vagy az órai gyakorlati munkái (rajzolás, tárgykészítés, írás, stb.), esetleg otthonról hozott munkái alapján értékeljük tevékenységét. De történhet az értékelés egy tanári segítséget teljesen kizáró módon készült munka alapján, esetleg egy portfólió (a munka menetét bemutató mappa) alapján, amelyből nem csupán a végeredmény, de a folyamat is megismerhető.

Az értékelés módjai

Szóbeli értékelés

A rajzóra egyik legértékesebb mozzanata, hogy a tanár a gyakorlati (műtermi, műhely) munka során folyamatos és intenzív kapcsolatban van a tanulókkal. Állandó a formatív, szóbeli értékelés. Nem a minősítés, hanem az egyéni előmenetelt segítő biztatás, illetve a hiányosságok feltárása a cél, ami segíti a tanuló önértékelésének kialakulását, fejleszti önismeretét.

Kiváló, sokirányú nevelő hatása van az óra végi közös, a tanulók bevonásával történő szóbeli értékelésnek is.

Írásbeli értékelés

Az írásos tanári értékelésben egyaránt megjelenhetnek a formatív és a szummatív értékelés elemei. Az érdemjegyeknél-osztályzatoknál a rövid (lapszéli) írásos megjegyzések is pontosabb tájékoztatást nyújtanak: rámutathatnak bizonyos problémákra, és javaslatokat tehetnek a fejlesztésre. A tanulók írásos önértékelése pedig többcélú órai feladat is lehet.

Az osztályzás

Fontos szem előtt tartani, hogy az osztályzattal történő értékelés szummatív, a tantervi követelmények megvalósulását ellenőrző-számonkérő értékelés legyen. Nagy zavart okoz, ha az osztályzat hol a biztatás eszköze (formatív értékelés), hol pedig a tudás minősítése.

A szummatív értékelés kidolgozásának lépései

A komplex vizuális nevelés esetében, amikor tehát a különböző témák integráltan kerülnek feldolgozásra, az egyéni tanmenet kidolgozó tanárnak kell meghatároznia, hogy milyen tanítási egységek után, milyen munkák alapján fog összesítő értékelést végezni.

1. Az értékelés céljától függően, (felmérés, diagnosztizálás, minősítés,) kell meghatározni az értékelés formáját, annak feltételeit, körülményeit. (Hogy az értékelés zárthelyi gyakorlati feladat, vagy szóbeli felelés, esetleg otthon összeállított mappa alapján történik.)

2. Meg kell határozni az értékelés főbb szempontjait, azt, hogy mire vagyunk leginkább kíváncsiak (pl. térszemlélet, kreativitás, jártasság egy adott technikában).

3. A következő lépés az általános szempontok lebontása részkérdésekre, annak megfogalmazása, hogyan kérdezhetünk rá például egy-egy képességre úgy, hogy hozzávetőlegesen pontos és árnyaltabb képet kapjunk.

(Miből tudható meg, hogy milyen az illető térszemlélete? Mennyire érti a téri viszonyokat, formakapcsolatokat? Mennyire ismeri az optikai kép törvényszerűségeit? Mennyire van tisztában a nézőpont jelentőségével? Milyen az arányérzéke?)

A kreativitásra a következőkkel kérdezhetünk rá: Hány terve, ötlete volt? Mennyire sokfélék a tervei, elképzelései? Mennyire szokatlanok az elképzelései? Mennyiben használja más helyekről származó élményeit, ismereteit? Mennyiben képes az órán tanultakat gyorsan adaptálni, mennyire képes egy dolognak más funkciót találni? Hány kérdést tud egy dologgal kapcsolatban feltenni? Mennyire képes egy dolgot a szokásostól eltérő módon is szemlélni? Mennyire képes egészen távolinak tűnő dolgokat összekapcsolni? A feladatmegoldás során mennyire rugalmas?

4. Ezután olyan konkrét, pontosan (írásban) megfogalmazott feladatot (vagy feladatokat) kell összeállítani, amely alapján a témába vágó kérdésekre határozott válasz kapható. Az értékelés szempontjait, a kérdéseket az adott feladathoz kell igazítani.

5. Ellenőrizni kell, hogy minden aktuális követelményt, illetve szempontot kellő mértékben lefednek-e a feladatok, illetve az értékelés szempontjai.

6. Ezután meg kell határozni az egyes osztályzatok kritériumait (mi a feltétele annak, hogy valaki ötös, négyes stb. osztályzatot kaphasson.?)

7. Elképzelhető, hogy a tanár saját pontrendszert dolgoz ki, majd a különböző feladatokra adott pontokat 1-5-ig terjedő osztályzatokká konvertálja. (Például egy felmérő jellegű értékelés esetében, mikor a feladat egy adott funkciót betöltő tárgy tervezése és adott technikával való megjelenítése, illetve makettezése, az értékelés szempontjai a következők

lehetnek: 1. mennyiben felel meg a tervezett tárgy az adott funkciónak (0-2 pont); 2. ötletesség (0-3 pont); 3. a megjelenítés szintje (0-2 pont); 4. az adott technikában való jártasság (0-2 pont); 5. a kivitelezés pontossága (0-2 pont); összesen: 11 pont. A konvertálás pedig: 10-11 pont = ötös osztályzat, 8-9 pont = négyes stb.)

(Lényeges, hogy egyértelműen eldönthető legyen a megfogalmazott kritériumoknak történő megfelelés. Hiába a pontosnak tűnő kritériumok sora, a végeredmény mégis szubjektív lesz, ha azok megfogalmazása nem egyértelmű, ha lehetővé teszik, hogy a besorolást az értékelő személyisége, preferenciái nagymértékben befolyásolják. Például az előző példában a „Milyen mértékben felel meg a tervezett tárgy az adott funkciónak?” lehetséges válaszai: egyáltalán nem felel meg (0 pont); részben felel meg (1 pont); teljes mértékben megfelel (2 pont). Ezekből viszonylag könnyen kiválasztható a megfelelő.)

A rajz és vizuális nevelés tantárgy ellenőrző-értékelő tevékenysége alapjának a képességfejlődés egyéni eltéréseinek tudomásulvétele mellett a következetes, objektivitásra törekvő értéktétel kialakítását kell tekintenünk.

A TANESZKÖZÖK

A rajz és vizuális kultúra tantárgynak a készségek-képességek sokszintű fejlesztésén túl a hátrányos helyzetű tanulók nevelésében igen hatékony szerepe lehet. A tantárgy a kreatív képességek fejlesztésével a személyiségfejlesztést, a koncentrált leképező megfigyelés fejlesztésével tanulási képességek javítását, szemléletességével az elméleti tananyag képi megjelenítésének könnyebb megértését szolgálja, emellett megalapozza a szakrajzi és szakmai képzést, és a felzárkóztatásban is nélkülözhetetlen. Oktatásának eredményességét nagymértékben meghatározza a nevelő felkészültsége és rátermettsége mellett a megfelelően felszerelt szaktanterem, szertár. Ez utóbbiak biztosítása elengedhetetlen feladata az iskoláknak.

A szemléltetés alappillére ennek a tantárgynak. A vizuális képességek fejlesztése - különösen a lecsökkent időkeret mellett - csak úgy lehet hatékony, ha a hagyományos és a legkorszerűbb oktatási eszközök együttes alkalmazása élményszerűvé képes tenni a vizuális ismeretek megszerzésének és fejlesztésének folyamatát.

A motiváló értékkel is bíró, változatos, a multimédia eszközeit használó tanítási programok kidolgozása nélkülözhetetlen az eredményesség szempontjából.

JAVASOLT TANESZKÖZÖK

Szaktanterem

A műhelymunka jellegű alkotó-alakító tevékenységhez, műalkotásokkal való ismerkedéshez motiváló miliőt a jól felszerelt, működő szaktanterem biztosíthat. Szükségesek a megfelelő sötétítést biztosító függönyök, a mobil - lehetőleg egyszemélyes - rajzasztalok (melyek egyaránt alkalmasak rajzolásra és tárgykészítésre), vízcsap, vetítővászon, megfelelő méretű tábla, tárolóhelyek a különféle papírok, anyagok, eszközök, szerszámok részére (ezek kerülhetnek a szaktanteremből nyíló szertárba is). Fontos, hogy legyenek installációk a tanulói munkák és művészeti reprodukciók bemutatásához.

A szűkös időkeret hatékony kihasználása szinte megoldhatatlan a szaktanteremben megtalálható szemléltető eszközök, poszterek, modellek, diavetítő, írásvetítő (és lehetőleg TV, videólejátszó, - esetleg DVD, videó-CD, kép-CD lejátszására alkalmas eszköz -, számítógéppel összekapcsolt projektor) nélkül. A rajz és vizuális kultúra tantárgy eszközigénye, eszközhasználata nem luxus, hanem nevelő erő: alternatívát kínál a diákoknak a vizuális kiszolgáltatottsággal szemben a technikai eszközök értő, értékes, kultúrát építő használatára.

Tanári segédeszközök

A vetítő eszközöktől függően változó a szükséges eszközök köre:

- Számítógépes projektor esetén fontos segédeszköz a szkennер és a digitális fényképezőgép, (esetleg internet-hozzáféréssel rendelkező számítógép) melyek segítségével elkészíthetők a szemléltető képösszeállítások, feladatlapok.

- Fénymásolási lehetőség.

- Szakmai kézikönyvek, művészettörténeti albumok.

- Írásvetítő, diavetítő, TV, videó, DVD-lejátszó esetén művészettörténeti diasorozatok, kép CD-k, videofilmek, írásvetítő fóliák szükségesek.

Tanulói eszközök

Tankönyv, nagyméretű (spirálos) rajzfűzet, rajzeszközök, színes papírok, festék, ecsetek, olló, ragasztó, körző, vonalzó, valamint dosszié a gyűjtött képanyag, és a z elkészült munkák - rajzok, festmények, vázlatok - tárolására.

(Az alkalmazandó könyv a vizuális nevelő (tanító, tanár) szabad választása szerint a Nat szellemében készült, a vizuális kultúra alapjait megfelelően summázó, esztétikailag színvonalas és szemléletes, az ismeretanyagot megfelelő keretbe foglaló, lehetőleg tartós kivitelű (több éven keresztül is használható) tankönyv legyen.)

MOZGÓKÉPKULTÚRA ÉS MÉDIAISMERET

8. évfolyam

Célok és feladatok

A mozgóképkultúra és médiaismeret mint iskolai tárgy, elsősorban a mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztését és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázását szolgálja, hiszen a média rendkívüli hatással van a korunk emberének tájékozottságára, személyiségére. Tömegek napirendjét osztja be a televízió; sugalmazza hogyan gondolkodjunk a világ dolgairól; étkezési, vásárlási divatokat indít, hősöket, eszményeket, életcélokat teremt. Mivel a film, a televízió és az Internet átforgalmazza a nyelvet, az értékrendet, a ritmusérzéklet, az ízlést, a vágyakat, a hősöket, a tabukat, a művészetet és a műélvezetet, az alkotást és a befogadást egyaránt, a médianevelés a személyiségfejlesztés alapvető eszköze.

A tantárgy oktatásának elsődleges célja tehát, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő felkészültséget szerezzenek a különböző - elsősorban audiovizuális - médiaszövegekkel kapcsolatban az önálló és kritikus attitűd kialakítására, és nyitott szemlélettel használják a hagyományos és az új médiumokat - vagyis az mozgóképi írás-olvasástudás és a kritikai médiatudatosság fejlesztése. Ehhez azonban alapszintű mozgóképnyelvi és művelődéstörténeti tájékozottságra, a naiv fogyasztói szemlélet bizonyos fokú ártértékelésére van szükség. Az ehhez szükséges képességek a nyolcadikos korosztálynál az élményekkel telített helyzetekben, művek és műsorok feldolgozásával, önálló és csoportosan végezhető kreatív gyakorlatok sorozatában, a tematika tevékenységközpontú feldolgozásával fejleszthetők, hogy a gyerekek nézőként meg tudják különböztetni a hírt a kommentártól, a szerzői művet a műfaji alkotástól, felismerjék az audiovizuális művek-műsorok megformálásában megjelenő tulajdonosi vagy politikai szempontokat.

Fejlesztési követelmények

A célokból és a feladatokból adódóan a sikeres mozgóképkultúra-médiaismeret oktatás kiemelten fejleszti a kommunikációs és együttműködési készséget, támogatja az alkotásra való beállítódást, fejleszti a problémamegoldó képességet, a megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességét. Elemzéssel és az alkotói szerepek gyakoroltatásával fejleszti a reális énkép kialakítását. A művészi alkotásokban feltáruló konfliktusok értelmezésével, a valós emberi sorsok átélhető megjelenítésével segíti a toleráns, másokkal szemben empatikus személyiség kialakítását, az életvezetés és az érvényesülés során adódó krízishelyzetek humánus kezelését.

A mozgóképkultúra és médiaismeret oktatása során tudatosítani kell, hogy a technikai képreprodukcióknak miféle viszonya van a valósághoz, a mozgóképi közlésmód mennyiben alkalmas a tapasztalati világ reprodukálására, egyúttal a személyes közlésre. Tudatosítani kell, hogy a mediatiszálódó kommunikációt (pl. a szórakoztatóiparban) miért és miképpen láttatják oly sokan a magaskultúra és egyúttal a személyiség autonómiája veszélyeztetőjének (pl. információfüggőség, kényszerfogyasztás) -, de azt is, hogy a technikai képreprodukció és a hálózati kommunikáció egyidejűleg miféle esélyt hordoz a kulturális örökség védelmére és a választás képességének fejlesztésére (pl. digitális archívumok, társadalmi nyilvánosság).

Az audiovizuális szövegek szövegértési képességének fejlesztése során arra is törekedni kell, hogy a tanulók ismerjék fel a médiaszövegekben megjelenő kulturális mintákat. Az értelmezés egyik rétege tehát az ábrázolásban megmutatkozó szerzői vagy műfaji dominancia (személyesség, stílus, konvenció) és a befogadásban megmutatkozó nézői szerep (elvárás, azonosulás) felismerése, míg a másik meghatározó réteg a médiaszövegek befolyásoló, gyakran rejtett érték-és érdekrendszerének felismerését jelenti.

Ezért a tárgy oktatása során az iskolának biztosítani kell, hogy a tanulók a megfelelő mozgóképi alkotások tanulmányozása útján lehetőséget kapjanak saját személyiségük jobb megismerésére, történelmi, társadalmi és kulturális összefüggések felismerésére, a tömegkommunikációs eszközök kritikus és szuverén használatára.

A mozgóképkultúra és médiaismeret óráin a diákoknak lehetőséget kell biztosítani arra is, hogy alkalmas kreatív gyakorlatokkal fejlesszék mozgóképi kifejező képességüket és kifejezőkedvüket, ezzel segítve őket személyes és árnyalt audiovizuális mondanójuk megfogalmazásában.

Találkozás a helyi médiával betekintést ad a „médiavarázs” mögé.

Belépő tevékenységformák

- Művek, műsorok ill. azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése (a mozgóképi szövegek /film, televízió, videó, komputerjáték, web/ terjedelméből adódóan a kötött órai kereteken belül többnyire csak a szövegek részleteken keresztüli felidézése, elemzése tervezhető, a műveket a kötött időkereteken kívül kell megtekinteni)

- Mozgóképi szövegek feldolgozása egyéni, kiscsoportos vagy csoportos formában:

- kreatív gyakorlati feladatokkal (pl.: felidézés, asszociáció, jelenetek, képsorok kiválasztása, csoportosítása, átszerkesztése)

- megbeszélés útján (pl. állítások megfogalmazása, feltevések ütköztetése, értelmezés)

- Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása: önálló vagy kiscsoportos feladatok (pl. képek csoportosítása, kollázs-készítés, szöveg-kiegészítés, story-board /rajzos skiccekkel illusztrált beállítás-terv/ ill. jelenet-terv készítése, élőkép /pillanatra megdermedő szituáció/ kialakítása, árnyjáték, főcím-készítés /pl. egy tévéműsor bejelentkező képsora/, kommentár ill. hangalámondás készítés)

- Rövid tanulói beszámoló, kiselőadás, demonstráció (pl. művelődéstörténeti, technikatörténeti háttér ismertetése szakirodalom vagy önálló informálódás alapján, optikai eszközök készítése, bemutatása)

- Projektmunka: az órakeretet meghaladó, és hosszabb időszakra (3-6 hét) kiadott, gyakran több lehetőség alapján választható egyéni vagy kiscsoportos feladatok, tevékenységi formák (pl. kutatás, adatok, tények, információk összegyűjtése, rendszerezése és feldolgozása sajtóanyagokra, moziműsorokra, rádió és televízió műsorokra, weblapokra, reklámkampányokra vonatkozóan, esettanulmány készítése, önportré, fotó ill. videoetűd készítése, forgatókönyv készítése, interjú készítése, filmelőzetes megtervezése ill. elkészítése, logó ill. címlaptervezés, munkanapló készítése).

Évi óraszám: 37 – heti 1 óra

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK
Mozgóképnyelv – 14 óra	
A mozgókép előzményei, a film és a mozi felfedezése	A mozgóképi közlés előzményei (valóság-hű kép, fény és árnyjátékok, történetmesélés képekkel, képsorozatok, képregény). A technikai képrögzítés és érzékelés alapjai, eszközei. Sokszorosítás, távközlés.
A mozgókép alaptulajdonságai	A mozgókép kettős természete (reprodukció és ábrázolás). A folyamatos tér és idő felbontása és újraserkesztése (jelenet, képsor, beállítás).

A nézői figyelem irányítása, a kiemelés	Közelkép, megvilágítás, ismétlés, hossz és tempó.
A mozgóképi elbeszélés	Az események időbeli és oksági rendje. Expozíció és lezárás. Fordulat és epizód. Cselekmény, történet, elbeszélés.
A montázs szerepe a tér és az idő mozgóképi ábrázolásában	Filmtér és filmidő (folyamatos, párhuzamos és a korábbi időben játszódó cselekvés ábrázolása).
Mozgóképi szövegek rendszerezése – 3 óra	
A mozgóképi szövegek rendszerezésének alapjai	Az eltérő hordozók alapján (a celluloidtól a digitális adathordozóig).A megjelenés helye szerint (a mozitól a televízióon át a komputerjátékig és az Internetig).A valóság ábrázolásához való viszony szerint (dokumentum-fikció).Tematikai és ábrázolási rokonságok mentén (műfajiság)
A média társadalmi szerepe – 10 óra	
A médiumok és a tömegkommunikáció	Közvetlen és közvetett (mediális) kommunikáció. A könyvnyomtatástól az internetig: a közvetítő közeg jelentősége, az udvari, a polgári és a modern társadalmi nyilvánosság A tömegkommunikáció kialakulásának feltételei
A média saját és átvett funkciói	Az informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció.
A mediatisztált közlésmód néhány jellemző tulajdonsága	Hol, mikor és kinek villog a képernyő: médiafogyasztási szokások megfigyelése. Ki üzen, kinek és miért: a média intézményei, tulajdonosai, közössége. A mediatisztált közlésmód egyirányúsága, a szövegekre jellemző erős sztereotipizáció. A műsoridő, mint tulajdon. A közszolgálati és a kereskedelmi média. A közönség, mint vevő és áru. A befolyásolás technikái: műsorrend, tematizáció, csatorna-image kialakítása, a nézettség maximalizálásának elve, a sorozatelv.
A valóság médiareprezentációja	A nemek, foglalkozások, életmódminták, kisebbségek, stb. tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítése a médiában. A médiaszövegek, mint a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai).
Jellegzetes médiaszövegek, műsortípusok – 10 óra	
A nyomtatott médium néhány jellegzetes	Újság, képregény, fotóregény.

szövegtípusa	
A nyomtatott médium jellegzetes ábrázolási eszközei	Cím, címlap, kép, képaláírás, rovatszerkezet.
A reklám	A reklám szerepe a demokratikus tömegtársadalmakban (a választás lehetősége és kényszere). A célcsoport.
A hírműsor	Amitől a hír hírré válik: a kiválasztás okai és módjai. Intézményesült hírforrások. Hír és kommentár megkülönböztetése. A pártatlanság követelménye és annak teljesíthetősége.

A továbbhaladás feltételi

A tanuló legyen tisztában a mozgóképi közlésmód formanyelvi alapjaival. Az ábrázolás megismert eszközeit a mozgóképi szövegek értelmezése során alkalmazni is tudja. Képes a technikai reprodukció és a személyes közlés elhatárolására, a beállítások és a jelenetek elkülönítésére, leírása és értelmezésére. Az egyes mozgóképi szövegeket tudja elkülöníteni a valóság ábrázolásához való viszonyuk szerint: tudjon különbséget tenni pl. a dokumentumfilm és a játékfilm között. Az életkorának megfelelő szinten képes a különböző médiumokból és médiumokról szóló ismeretek összegyűjtésére, azok rendszerezésére, az önálló megfigyelésekre. Tudjon érvelni olyan vitában, amely a médiaszövegek (pl. reklám, hírműsor) valóságtartalmáról folynak. A mozgóképi szövegekkel, a média működésével kapcsolatos ismereteit a műsorválasztás során is alkalmazni tudja.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A Mozgókép és médiaismeret oktatása során az ellenőrzés, a mérés illetve a minősítés elsődleges lehetősége a projektmunkára alapozott értékelési módszerek alkalmazása. A projektfeladat néhány oldalas, elemző esszé vagy valamely médiaszöveg és az ahhoz tartozó munkanapló benyújtását jelenti, melyet a diák önállóan, néhány hét alatt készíthet el. Az esszé-típusú munkák elsősorban az abban tükröződő ismeretek, a szöveg világos és helyes felépítettsége, érvelési-kifejtési technikája valamint az önálló megfigyelések, a személyesség szempontjából értékelendők. A médiaszöveg az (önreflexív) munkanaplóval összefüggésben annak tudatossága, megformáltsága (a kivitelezés minősége), továbbá a szöveg személyessége alapján értékelhető. A projektmunkák eredményeire alapozott minősítést az értékelő tanár kiegészíti a tanórai aktivitás figyelembe vételével.

Az érdemjeggyel történő minősítés mellett (esetenként azt helyettesítve) ajánlott a szöveges értékelés, mivel a tárgy a tanulóktól nyitottságot, előítéletektől mentes gondolkodást, az ismeretek valós helyzetekben történő alkalmazását követeli meg.

Fotózás, videózás: a város szép építészeti, természeti helyszínein.

Látogatás a helyi tv stúdióba.

Interjú, riport készítése a városban élő művészekről, érdekes foglalkozásokról.

A Kossuth Lajos Művelődési Központban (most alakuló) filmklubbal kapcsolatba lépni: ott megtekinteni a filmelemzéshez választott filmeket. Iskolai újság tervezése.

TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL

5-8. évfolyam

Célok és feladatok

A technika és életvitel tantárgy a világ tapasztalati megismerésére és gyakorlati tudás szerzésére nyújt lehetőséget, egyben hozzájárul a tanulás és a munka megszeretéséhez, a tudás megbecsüléséhez.

Korunk egyik legfontosabb kérdése, hogy miképpen tudunk együtt élni azzal a technikai környezettel, amelyet éppen az élet könnyebbé tétele érdekében hoztunk létre. A tantárgy olyan ismereteket ad, képességeket, készségeket és beállítódásokat alakít ki, amelyek segítik a modern technika és gazdaság eredményeinek ésszerű felhasználását, ugyanakkor óvnak ennek torzító hatásaitól. A Technika és életvitel tantárgy a gyakorlati problémamegoldás folyamatában szintetizálja a tanulók ismereteit, konkrét problémahelyzetből indul ki, életszerű megoldásokkal, eljárásokkal dolgozik, végső soron kapcsolatot teremt az iskolai tanulás és az iskolán kívüli világ között.

A technika és életvitel tantárgy célja a mesterséges környezet területeinek és összefüggéseinek bemutatásával a tanulók tájékozottságának, biztonságérzetének növelése, az emberi alkotások megismertetésével a világ teljességének és szépségének átélése. További célja a civilizáció társadalmi, környezeti vonatkozásainak feltárása révén a felelős, környezettudatos, toleráns beállítottság kifejlesztése, a fenntartható fejlődés megértése, elfogadása, a kritikus fogyasztói magatartás kialakítása.

Az okok megelőzésére kell a hangsúlyt helyezni, és erre alkalmas a rendszerszemléletű technikai nevelés.

Az alkotómunka folyamatának, összetevőinek gyakorlati elsajátításával az alkotás örömeinek átélése, a munka megbecsülése, végső soron a pozitív alkotó magatartás kialakítása a cél.

A technika és életvitel tantárgy komplexitásában mutatja be a társadalom, az ökoszisztémák és a technikai rendszerek együttlétezését. Az életviteli ismeretek körébe tartoznak pl. a háztartástan, a szűkebb lakóhelyi környezet, a lakás és környéke, a kertgazdálkodás. Az életvitelhez sorolhatók a helyes közlekedés és a közlekedési szabályok ismerete is. A Technika és életvitel tantárgy a technika bonyolult kapcsolatrendszerét elméleti, gyakorlati, manuális, tervezési és modellezési feladatokon keresztül mutatja be.

A munkafolyamatok és egyes szakmák bemutatása, megismerése a pályaaorientációt alapozza meg.

A problémák megoldása, a konfliktusok kezelése segít rátalálni az identitásra, kialakítani a helyes önértékelést, a fejlődőképes autonóm személyiséget.

A tantárgy tanításának feladata felkészíteni a mesterséges környezetben való tájékozódásra, megismertetni az ember alkotta környezet legfontosabb jellemzőivel. Segítse, hogy a megszerzett ismeretek alapján a tanulók tudatos szemléletűvé és a gyakorlatban előhívható

magatartási mintává váljon a környezet és a természet védelme, az egyéni életük biztonságát is szem előtt tartva.

Tanulmányozza az anyag-, energia- és információáramlást, a társadalom életében, a gazdálkodásban és a természetátalakításban játszott szerepét.

/Gyakoroltassa a technikai gondolatközlés egyik legáltalánosabb formáját, a valóság képi ábrázolását, a műszaki ábrázolás alapjainak megjelenítését. Adjon lehetőséget a műszaki kommunikációs eljárások alkalmazásának gyakorlására./

/Teremtsen optimális feltételeket a természetes és mesterséges környezet anyagainak megismeréséhez, az anyagvizsgálatok elemi módszereinek célszerű megválasztásához. Tudatosítsa a technikai problémák felismerését és megfogalmazását. Teremtse meg a rendszerelemzési, rendszerdiagnosztikai képességet./

Gyűjtsön tapasztalatot környezetünk jellemző gépeiről, a technikai rendszer vizsgálata, modellezése közben. Tegye lehetővé a modern építészet anyagainak és szerkezeteinek összevetését a hagyományos és a népi építészet anyagaival és szerkezeteivel. Felkészít a lakóhely vizsgálatára funkció, célszerűség, esztétikum és forma összefüggései szerint. Mutassa be a nagy feltalálók és találmányok sorsát, különös tekintettel a magyarokra.

Lássa be a közlekedés rendszerének és a közlekedés szabályozásának szükségességét. Megismertet a városi-, a közúti-, a vízi és a légi közlekedés rendszerével. Felkészít a közúti közlekedés szabályainak és veszélyforrásainak megismerésére. Tanítja a tudnivalókat közlekedési baleset esetén. Tegye lehetővé, hogy tájékozottak legyenek a KRESZ gyalogosokra, kerékpárosokra vonatkozó szabályairól. Megismertet a tömegközlekedés szabályairól, és az utazással kapcsolatos helyes magatartásformákról.

A tanulók életvitelét a hétköznapiakban is hasznos ismeretek, tevékenységek körének tágításával alapozhatjuk meg. A tantárgy feladata, hogy alakítsa ki az egészséges életvitel alapkövetelményei szerinti életmódot. Ismerje fel az egészséges táplálkozás és az egészséges öltözködés fontosságát. Tanítja a háztartási gépek használatát, a háztartási energia és más ellátó rendszereinek ismereteit. Tegye lehetővé a korszerű lakáskultúra kialakításának lehetőségeinek megismerését. Neveljen a háztartási feladatok, munkák és a gazdálkodás folyamatainak és összefüggéseinek felismerésére.

Gyakoroltassa az életet és környezetet védő magatartáshoz szükséges alapvető ismereteket. Ismertesse az egyéni és társadalmi létet veszélyeztető tényezőket, az egyén felelősségét a veszélyhelyzetek kialakulásában, kialakításában.

Teremtse meg a feltételeket a munkának, mint értéknek és örömforrásnak az elfogadására, előkészítve a pálya kiválasztását. Az emberi tevékenységek, az átélt alkotások és életpályák megismerése révén járuljon hozzá a tanulók tudatosabb iskolaválasztásához. Tudatosítsa az egyén szerepét és felelősségét az életpálya tervezésében és szervezésében.

Fejlesztési követelmények

Feladatok és tevékenységformák

1. A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az ember életében, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata

Az ember, a természet, a társadalom és a technika kapcsolatrendszerének felismerése, és az emberi szükségletekből adódó technikai problémák megoldása.

A közvetlen mesterséges környezet felelős, tudatos, célszerű alakítása, a személyes szerep kipróbálása, gyakorlása.

2. Dokumentumismeret (tárgy, könyv, hálózati dokumentum)

A dokumentumok (modellek, tárgyak a mindennapi életben, könyvtári, hálózati kézikönyvek, ismeretterjesztő művek, használati utasítások) használata.

/ 3. Az alkotás folyamata, a gyakorlati probléma-felismerési és problémamegoldó folyamat részei

Probléma-felismerés

Problémaérzékenység, probléma-felismerés, az emberi problémák és a technikai lehetőségek feltárása

A probléma felismerése, a probléma lényegének megfogalmazása szóban és vázlatrajzban.

Tervezés

Tervezés, a megoldáshoz vezető út kitalálása

Kommunikáció: a terv megjelenítése, szóban, írásban, rajzban, anyagban

A terv, elképzelés értékelése, megfeleltetése az igénynek és a lehetőségeknek.

Konstruálás, kivitelezés (tárgyak, modellek, szerkezetek és agrotechnikai eljárások, háztartási, egészségügyi megoldások)

A terv megoldása anyagban, térben

A rendelkezésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő megoldás kiválasztása és elkészítése saját vázlat, tervrajz, minta alapján.

Kommunikációs képesség (szövegértés, rajzolás)

Ítéliképesség a teljes alkotófolyamat minden pontján

Véleményformálás a munka (eredmény) funkcionális és formai megfeleléséről, az eljárás célszerűségéről és gazdaságosságáról.

Konstruáló képesség, eszközhasznált, ügyesség

Az egyszerű alapanyagok alakítása, a kéziszerszámok, háztartási gépek kezelése.

Ismeretek (anyag, szerkezet, technológia, forma, funkció)

A gyakorlati tapasztalatra és tanult tudásra épülő forma, anyag, szerkezet és eljárási ismeret.

Szervezőképesség

Az önálló munkaszervezés, munkamegosztás kialakítása.

A tevékenység és eredményeinek értékelése

Saját és mások terveinek, tervezett technológiáinak és technikai rendszereinek megértése, megvitatása, eredményeinek, hatásainak értékelése, következtetések levonása. Az önellenőrzés fejlesztése. Az erősségek és a gyengeségek elhatárolása. /

4. Munkavégzési és tanulási szokások

Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás

Egyszerű eszközök, szerszámok használatában figyelem, elővigyázatosság.

Megfigyelés, vizsgálat

Emberi szükségletek és igények, anyagok, szerkezetek, formák megfigyelése, vizsgálata, tapasztalati megismerése, lehetséges megoldás keresése.

Technológiai rend, térszemlélet

Eredményes műveleti (időbeli) sorrend betartása az alkotófolyamatban, térbeli tájékozódás a konstruálásban.

Gazdálkodás, környezettudatos magatartás

/Célszerű gazdálkodás az anyaggal, az energiával, a munkával és az idővel./

/Eszközhasználat, munkaszervezés/

/Jó testtartás, jártasság az anyagalakításban és a szerszámok, eszközök használatában./

Képességek és készségek fejlesztése

Az alapfokú alkotó, kritikai (önértékelő), megfigyelő, ítélő és kommunikációs képességek működtetése az alkotó és elemző folyamat során.

/A munkavégzéshez szükséges elemi kézügyesség, eszközhasználati jártasság, anyagminőség iránti érzék, formaérzék, szerkezetválasztási jártasság kialakítása. A gyakorlati beállítódás szerepe, mint meghatározó tényező a pályaterületek kialakításában./

Az alapvető emberi szükségletek és a technikai lehetőségek közötti különbség megismerése.

A rendeltetés, a jelentés (forma), az anyag, a szerkezet, az eljárás és a gazdaságosság összefüggéseinek megismerése. Ennek hatása az individuális életszervezésre.

Az alkotás funkcionális és formai megfelelése, valamint az eljárás célszerűségének és gazdaságosságának megállapítása, a döntés indoklása.

5. évfolyam

Évi óraszám: 37

AZ ÉVES ÓRAKERET FELOSZTÁSA

Témakör	Óraszám
----------------	----------------

Az ember átalakítja környezetét	2
--	----------

Anyagok és alkalmazásuk	
A lakás és anyagai	2
A ruházkodás és anyagai	3
A táplálkozás és anyagai	3

Települések kialakítása és fejlesztése	
Településtípusok és szerkezetek	2
Zöld területek	2
Közlekedés a településeken	10
Kommunikáció és technika	11

Élet a településeken	2
-----------------------------	----------

Összesen:	37
------------------	-----------

Belépő tevékenységformák

Az ember és környezete
Természetes és mesterséges környezet
kapcsolata, összehasonlítása.

Tartalom

Természetes és mesterséges környezet. Az
ember védekezése a környezet hatásai

	ellen.
Eszközhasználat Az állatok és az ember eszközhasználatának összehasonlítása. A technikai környezet Példák felsorolása a technikai környezetre.	Az állatok eszközhasználat. Az ősember és a természeti népek egyszerű eszközei.
A kommunikáció eszközei és módjai A hírközlés és távközlés összehasonlítása, különbözőségek és azonosságok. A tömegkommunikációs eszközök, pl. rádió, televízió és telefon használata.	Az ember környezet-átalakító tevékenysége. A mesterséges környezet. Kommunikációs és információs rendszerek. A kommunikáció eszközei és használatuk módjai.
Anyagok és átalakításuk Az anyagok csoportosítása. Az anyagvizsgálatok elemi módszereinek megismerése. Az anyagok érzékelhető tulajdonságainak megállapítása. Az előnyök és a hátrányok mérlegelése. Konkrét tárgy vagy technikai rendszer vizsgálata rendeltetés, célszerűség, szerkezet, tulajdonság és forma szempontjából. Gazdaságos és környezetkímélő tevékenységsor tervezése és alkalmazása.	Az anyagok a természetben és a mindennapos környezetünkben. Anyagvizsgálatok. Az anyagok érzékelhető tulajdonságai, az egyszerű anyagi tulajdonságok megismerése. Az anyagok formálhatósága, alakíthatósága, felhasználása.
Tervezés, építés Egyszerű tervek, vázlatrajzok készítése. Adott terv megvalósítása rajz alapján. Algoritmusok alkalmazása. Egyszerű, megvalósítható tervek készítése a gyakorlati tevékenységekhez.	A tervezés folyamata. A funkció, forma és esztétikum szerinti tervezés.
Mérés Mérés milliméter pontossággal, a mérési eredmények feljegyzése.	A mérés és a méretek pontosságának szerepe a technikában. Becslés, mérés, méretjelölés.
Műszaki ábrázolás Méreteket és elrendezést leolvashatja egyszerű műszaki rajzokról. A műszaki rajz jelképei, rajzjelei alapján egyszerű műszaki rajz készítése.	A méretmegadás elemei. A műszaki rajz jelképei, rajzjelek. Az elrendezés szabályai.
Épített tér és környezet Természetes és emberi alkotással létrehozott terek, formák és térképző elemek esztétikai és ergonómiai követelményeinek bemutatása. Egyszerű tárgyak, szerkezetek	Épített tér és környezet modellezése. A harmónia és az esztétikus környezet kialakítása.

megalkotásának tervszerű előkészítése és kivitelezése.

Az otthon, a lakóház, a falu, a város, mint közvetlen környezet megismerése, elemzése, modellezése.
Közlekedési eszközök megismerése, történeti áttekintése, működésük modellezése.

Közlekedési ismeretek

A közlekedési eszközök kialakulásának történeti áttekintése.

Példák felsorolása a közlekedés szabályozásának és a szabályok betartásának szükségességére.

A közlekedési rendszer részeinek bemutatása.

A közlekedés és a szállítás eszközeinek tanulmányozása.

A gyalogos közlekedés általános ismereteinek szemléltetése, gyakorlása.

A városi és vidéki közlekedés különbségének elemzése.

A tömegközlekedés utazási szabályainak összegyűjtése. Az utazással kapcsolatos helyes magatartásformák elsajátítása.

A kerékpáros közlekedés szabályainak gyakorlása (tanpályán). Jellemző kerékpáros forgalmi helyzetek elemzése.

Életvitel, háztartástan

A család egészsége, táplálkozás

Beszélgetés a család egészségéről, a családi célkitűzésekről.

Egészséges táplálkozási szokások bemutatása.

Háztartás

Korszerű környezetkímélő konyhai tevékenységek gyakorlása.

A háztartási munka megszervezése.

Ruházkodás

Beszélgetés az öltözködés meghatározóiról, történetéről.

Környezetkímélő építés.

A lakóház, a falu, a város.

Közlekedési eszközök kialakulása, modellezése.

A technikai rendszer folyamatai, a folyamatok energiaigénye.

A közlekedés története, a kezdetek.

A közlekedés célja.

A közlekedési rendszer részei.

A közlekedés és a szállítás eszközei.

Gyalogos közlekedés településeken.

A városi és vidéki gyalogos közlekedés sajátosságai.

A tömegközlekedés.

A kerékpáros közlekedés. A kerékpár

története. A kerékpáros közlekedés

szabályai. A balesetek megelőzésének

lehetőségei, elsősegélynyújtás baleseteknél.

Személyi higiéné a családban.

A táplálkozás jelentősége. Az egészséges táplálkozás. Az élelmiszerek alkotórészei.

A korszerű konyha.

Edények és konyhaeszközök. A konyha tisztasága.

A háztartási hulladékok kezelése.

A magyar konyha jellegzetességei.

A háztartási munka szervezéseinek elemei.

Öltözködés története.

Textiliák és szerepük.

A textilanyagok egyszerű vizsgálati módszerei.

A textilipar nyersanyagainak elemzése.
A textilanyagok egyszerű vizsgálati módszereinek alkalmazása.
A szálanyagok feldolgozása, fonás, szövés, nemezelés, kézi varrás, hímzés.
A ruhaneműk célszerű használata, gondozása.

A textilanyagok csoportosítása: növényi, állati eredetű és mesterséges szálanyagok.
A mosó és tisztítószeres gondos használata.

Gazdálkodás
Az anyagi lehetőségek felmérése.
Az árak ismerete és összehasonlítása.
A zsebpénz beosztása.

Gazdálkodással kapcsolatos elemi összefüggések. Családi gazdálkodás.
Takarékosság.

Kertgazdálkodás alapjai
Talajművelés, a talaj vizsgálata.
A növények gondozása, ápolása.

Talajművelés.
Növények a lakásban.

Fogalmak

Az ember és környezete: természetes környezet, alkalmazkodás a környezethez, eszközhasználat, mesterséges környezet, technikai környezet, társadalmi környezet.

A kommunikáció eszközei és módjai: kommunikáció, adat, hír, információs rendszer, jel, kód, kódolás, tömegkommunikáció.

Anyagok és átalakításuk: természetes anyagok, feldolgozott (átalakított) anyagok, anyagvizsgálatok, fizikai vizsgálatok, anyagok tulajdonságai, fémek, forma, funkció, művelet, algoritmus, előkészítő-, alakító-, szerelő műveletek.

Tervezés, építés: a mérés pontossága, becslés, mérés milliméter pontossággal, műszaki rajz, vázlatrajz, műszaki rajz jelképei, rajzjelei, környezetkímélő tervezés, esztétikus környezet, harmónia, méretmegadás elemei, természetes és emberi alkotással létrehozott terek, formák, térképző elemek, városrész jellemzői, építési módok, szerszámhasználati alapfogalmak, szerkezet, technikai rendszer, technikai rendszer működése.

Közlekedési ismeretek: a közlekedés célja, a közlekedés története, közlekedési magatartás, gyalogos közlekedés, közlekedési szabályok, a szállítás eszközei, tömegközlekedés, a tömegközlekedés szabályai, kerékpáros közlekedés szabályai, a kerékpár története, környezetszennyezés.

Életvitel, háztartás: személyi higiéné, tisztaság, a család szükségletei, a család kívánságai, egészséges táplálkozás, az élelmiszerek alkotórészei, háztartási munka, szelektív hulladékgyűjtés, öltözködés, textil anyagvizsgálatok, nedvszívó képesség, növényi- állati- és mesterséges szálanyagok, fonás, szövés, nemezelés, kézi varrás, hímzés, mosó és tisztítószeres használata, gazdálkodás, árak, piac, jövedelem, anyagi lehetőségek, zsebpénz, családi gazdálkodás, takarékoskodás.

Kertgazdálkodás alapjai: növények gondozása, ápolása, talajművelés.

A továbbhaladás feltételei

Ismerkedés a környezet tudatos átalakításának elveivel és szükségességével. Egyszerű, mindennapos technikai rendszerek azonosítása. A kommunikáció alapfogalmainak alkalmazása, tömegkommunikációs eszközök kezelése. Egyszerű műveleti algoritmusok értelmezése és végrehajtása (egyszerű tervek és vázlatrajzok készítése). Becslés centiméter pontossággal, mérés milliméter pontossággal. Egyszerű műszaki rajzok olvasása és készítése.

A gyalogos, a kerékpáros és a tömegközlekedés szabályainak és helyes magatartásformáinak alkalmazása.

A következetes és rendszeres tisztálkodás ismerete. Az egészséges táplálkozás jelentőségének felismerése. A családi munkamegosztás ismerete, a házi és ház körüli munkák gyakorlása. A szükséges eszközök és szerszámok szakszerű és balesetmentes használata. Környezetkímélő magatartás és takarékoság fontosságának felismerése.

6. évfolyam

Évi óraszám: 18,5

AZ ÉVES ÓRAKERET FELOSZTÁSA:

Témakör	Óraszám
Az ember átalakítja környezetét	1
Az épített tér és alakítása	
Lakások és lakóházak építése	3
A lakás mint technikai rendszer	2
Lakberendezés	3
Növények a lakásban	1
Mindennapjaink	
Konyhakultúra	1
Egészségünk fejlesztése	1
Gazdálkodási teendők	1
Kommunikáció és technika	2
Technikai rendszerek	2
Közlekedés új módon	1,5

Összesen	18,5
----------	------

Belépő tevékenységformák

Tartalom

Az ember és környezete

Természetes és mesterséges környezet. A természetes folyamatok, a természet törvényeinek megfigyelése, pl. mozgás, változás, élet és pusztulás. A környezet rendszeres tisztántartása. Hulladékgyűjtés.

Az energia

A természetes és mesterséges rendszerek működéséhez energiára van szükség. Példák felsorolása (természetes vagy mesterséges) rendszerek működésére.

Anyagok és átalakításuk

Újabb tapasztalatok szerzése az anyagok tulajdonságairól.

A faanyagok, a fa szerkezetének vizsgálata. A fa hibáinak, betegségeinek elemzése.

A műanyagok gyártásának bemutatása. A műanyagok csoportosítása, vizsgálata.

Az anyagok feldolgozása

Anyagkiválasztás, tulajdonság és funkció összefüggései alapján. Az előnyök és a hátrányok mérlegelése. Az anyagok helyettesíthetősége. Gazdaságos, környezetkímélő tevékenységsor tervezése és alkalmazása.

Épített tér és környezet

Makett és modell szerepének megismerése a környezetformálásban.

Házmakett és lakás modellezése.

Anyag, forma, stabilitás, egyensúly és elrendezés alkalmazása.

Gép, mint technikai rendszer

Technikai problémák felismerése és megfogalmazása.

Közlekedési ismeretek

A szárazföldi közlekedés történetének és a közlekedési eszközök fejlődésének

A természetes rendszerek és folyamataik, a természet törvényei. Az ember védekezése a környezet kellemetlen hatásai ellen. A technikai környezet körültekintő, gondos felhasználása.

Változtatás a legkisebb környezeti kár okozásával. Gazdálkodás a természeti erőforrásokkal.

Változás és változtatás

Az anyagok tulajdonságai.

Az anyagok fizikai vizsgálata.

A technikai rendszer folyamatai, a folyamatok energiaigénye.

Az anyagok feldolgozása.

Az anyagok megmunkálása.

A házépítés menete. A lakás jellemzői, funkció, belső terei, a részek kapcsolatai. A lakás és környezete. Energiatakarékos lakások.

A közlekedési eszközök fejlődése.

A közúti közlekedés kialakulása.

Biztonságos közlekedés.

tanulmányozása.

Kerékpáros közlekedés.

A kerékpár működése, állapota és karbantartása.

A lakás

A lakás funkciói, szerkezete és a térszükséglet bemutatása, az ergonómia figyelembevételével.

Kiegyensúlyozott, harmonikus környezet kialakítása, ápolása és karbantartása.

A lakás és az iskola otthonossá tétele.

Konyhatechnológia

A kornak megfelelő, energiát és tápanyagot tartalmazó táplálékok elemzése.

Egészséges tápanyagarányok, étrend bemutatása.

Egyszerű konyhatechnikai eszközök, egyszerűbb gépek használata.

Az esztétikus terítés szabályainak gyakorlása.

A környezetalakítás fontossága.

Összefüggés a környezet és a közérzet között.

A korszerű lakás berendezése.

Egészséges táplálkozás.

A tápanyagszükséglet, az energiaszükséglet és az életmód összefüggései.

Ételek készítése, tárolása.

Terítés, tálalás. Textiliák javítása, ápolása.

Munkaszervezés

A háztartási munkafolyamat megfigyelése, elemzése. A munka beosztása, munkaterv készítése.

Beszélgetés a szelektív hulladékgyűjtés feltételeiről és lehetőségeiről.

A háztartási munkák fajtái. Háztartási munkamegosztás.

A háztartási hulladékok szelektív gyűjtése.

Gazdálkodás

A bevétel és kiadás tervezési módjai.

Állandó, alkalmi és változó kiadások tervezése.

A család gazdálkodásának belső összefüggései.

Takarékossági lehetőségek.

Kertgazdálkodás alapjai

Otthont és az iskolát díszítő növények ápolása.

Szobanövények szaporítása.

Palántanevelés, ápolási munkák.

Vegyszer nélküli növényvédelem bemutatása.

Szobanövények gondozása, ápolása.

Zöldségfélék szaporítása, növényvédelem.

Fogalmak

Ember és környezete: természeti folyamatok, a természet törvényei, természetes rendszerek, mesterséges rendszerek, energia.

Anyagok és átalakításuk: A fa tulajdonságai, hajlíthatóság, szilárdság, forgácsolhatóság, keménység, anyagkiválasztás, a fa szerkezete, fahibák, a fa betegségei, fapótlók, műanyagok, hőre lágyuló műanyagok, hőre keményedő műanyagok, műanyagok gyártása, technikai rendszer.

Tervezés, építés: tervezés, vázlatrajz, méretarányok, műszaki rajz szabványai, méretmegadás, makett, modell, házépítés, lakás funkciói, a lakásbelső terei, energiatakarékosság.

Közlekedési ismeretek: szárazföldi közlekedés története, közlekedési eszközök fejlődése, kerékpár működése, kerékpár karbantartása.

Életvitel, háztartástan: tápanyagok, táplálékok, tápanyagarányok, ételkészítési eljárások, konyhatechnikai műveletek, lakás és iskola higiéné, a lakás funkciói, a lakás szerkezete, a lakás térszükséglete, ergonómia, lakásápolás, térkihasználás, esztétikus terítés szabályai, háztartási munkák, szelektív hulladékgyűjtés, bevétel, kiadás, állandó kiadások, alkalmi kiadások, változó kiadások, takarékoság.

Kertgazdálkodás alapjai: zöldnövények szaporítása, növényvédelem, vegyszer nélküli növényvédelem.

A továbblépés feltételei

A természet törvényeinek ismerete, gazdálkodás a természeti erőforrásokkal. A munkavégzéshez szükséges anyagok, az átalakításhoz szükséges szerszámok és gépek kiválasztása, balesetmentes és szakszerű használata A makett és a modell szerepe. Az egészséges életmód ismeretei. Egyszerű háztartási munkák. Családi gazdálkodás összefüggései.

7. évfolyam

Évi óraszám: 37

AZ ÉVES ÓRAKERET FELOSZTÁSA:

Témakör	Óraszám
Anyagi javak előállítása	4
<i>Korszerű rendszerek</i>	
Energia előállítása és felhasználása	4
Kommunikációs rendszerek	6
A gép	10
<i>Lakókörnyezetünk rendszerei</i>	
Lakóházak, lakások fűtési és szellőzői rendszerei	2
Konyhatechnikai rendszerek és működésük	4
<i>Élet a településeken</i>	
A közlekedés	5
A munkahely	2
Összesen	37

Belépő tevékenységformák

Tartalom

Az ember és környezete
Nyersanyag és energiahordozók.
Energiatermelő technológiák.
Az erőművek működésének összehasonlítása.
Az alternatív energiahasznosítás egy formájának bemutatása pl. egyszerű napkollektor összeállítása vízmelegítésre.

Kommunikációs rendszerek
Az egyszerű érzékelők ismerete és használata. A jel és a kód fogalmának alkalmazása. Rádióadás-vétel, telefonhasználat.
Műszaki rajzi szabványok készítése.
Egyszerűbb metszeti ábrázolás készítése.

Az energia előállítása és felhasználása.
Az erőművek működése. Hulladékégetők.
Az erőművek és a bányászat környeztkárosító hatásai.
Az üvegházhatás és az ózonlyuk változásának feltételezett okai.
Környezetkímélő technológiák, környezetkímélő és alternatív energiaforrások. A napenergiák, a szélenergia, a földkéreg melege és a biomassa, mint energiaforrás.

Információszerzés és -feldolgozás.
Információsrendszer. Információforrás.
Kódolás. Információs csatorna.
Információtárolás. A forrás-kódoló-csatorna-dekódoló-nyelő lánc bemutatása.
A hasonlóság, mint az információszerzés

Anyagok és átalakításuk
Tapasztalatok, ismeretek szerzése az anyagtudományról, a technológiai átalakításról és megóvó technológiákról.

Az anyagok tulajdonságai, anyagvizsgálatok
A fémek technológiai tulajdonságai és alkalmazásai.
A fémek vizsgálata, pl. hajlíthatóság, szilárdság, forgácsolhatóság, keménység szempontjából.
Anyagkiválasztás az összetétel, tulajdonság és funkció alapján.
A helyettesíthetőség és cserélhetőség szempontjainak megállapítása az anyag tulajdonságainak és a kívánt funkciónak megfelelően.

Tervezés, építés
A gép mint technikai rendszer
A gépek szerepe az ember életében.
A gépek és a géprendszerek fejlődésének tanulmányozása. A gépek működésnek bemutatása.
Mechanikai transzformátorok, egyszerű mechanizmusok tervezése és modellezése.
A kerékpár történetének, szerkezetének tanulmányozása.
A karbantartás alapjainak bemutatása.
A dugattyús gőzgép szerkezete és működésnek tanulmányozása.

Közlekedés ismeretek
A közúti, légi, vízi és vasúti közlekedés szabályainak elemzése.
A kerékpáros közlekedés szabályainak kiterjesztése. A közlekedési eszközök környezetkímélő használata.

Életvitel, háztartástan
A család egészsége
Személyi higiéné a pubertás korban, egészségromtó hatások elemzése.
A tiszta öltözet és a környezeti tisztaság figyelembevétele.
A szabadidő hasznos eltöltésére irányuló programok szervezése.

Táplálkozás és konyhatechnikai eljárások

egyik lehetséges formája. A műszaki rajz kommunikációja.

A technológia fogalma. Anyagtudomány és technológiai átalakítás, állapotmegóvás.

Anyagforrások, a fémek előfordulása.
Anyagvizsgálatok.
Az anyag szerkezetének és tulajdonságainak kapcsolata.
Az anyagok helyettesíthetősége és cserélhetősége. A környezetet-szennyező anyagok újrahasznosítása.

A gépek környezetünkben. Az ember és a gép kapcsolata.
A gépek általános jellemzői.
A géprendszerek és részeik.
Gépegységek tervezése és modellezése.

A kerékpár mint összetett gép.

Erőgépek. A dugattyús gőzgép működése.
Fejlesztés, szabadalom.

Közlekedéstörténet.
A közúti, légi, vízi és vasúti közlekedés rendszere.
A kerékpáros közlekedés.

Következetes testápolás, tudatos higiénés magatartás.
A szabadidő hasznos eltöltése.

A mai táplálkozási szokások eredete.

Az egészséges táplálkozás szabályai
szerinti ételsor tervezése.
Tápanyagtartalom kiszámítása.
A konyhai gépek használata.
Élelmiszervásárolási szempontok: ár és
minőség összevetése.

A lakókörnyezet tervezése
A lakás különböző helyiségeinek
kialakítása. Közművesítés tervezése.
A lakás villany-, víz- és földgáz
vezetékeinek megkülönböztetése.
A lakás ésszerű és ötletes berendezése. Az
átlagos háztartás gépeinek szakszerű,
energiatakarékos működtetése.

Ruházkodás
A textíliák alapanyaga és felhasználása.
A textíliák csoportosítása.
A ruházat gondozása, javítása.
Varrási gyakorlat.

Háztartási munkák
Munkafolyamatok megfigyelése, elemzése
(idő és
út mérése).
Napi, heti és havi munka tervezése, pl.
nagytakarítás szervezési feladatai.
Tisztítási és mosási eljárások alkalmazása,
gépi mosás gyakorlása (a mosó- és
tisztítószeres használati utasításainak
figyelembevételével).
Vendéglátás tervezése és gyakorlati
szervezése.

Háztartási jövedelmek és kiadások
A piaci kínálat megítélése és minősítése.
Ésszerű döntéshozatal az árak és a
minőség összehasonlítása alapján.
Költségvetés készítése.
A fogyasztói érdekvédelem lehetőségeinek
kihasználása.

Kertgazdálkodási alapjai
Növényszaporítás, növénytermesztés,
növényápolás.
Kerti vagy szobanövények gondozása.

Tápanyagtartalom. Kompletálás. Az
élelmiszerek tárolása.
A hűtőgép működése és helyes használata.
Anyag-átalakítások a konyhában.
Élelmiszer alapanyagok mezőgazdasági
előállítása, a nagyüzemi és háztáji
mezőgazdasági termelés jellegzetességei.
Biotechnológia az élelmiszerkészítésben.

Az infrastruktúra elemei.
A lakás energiaellátása.
Energiatakarékos világítás és fűtés.
Megfelelő hőszigetelés.

Textíliák alapanyaga.
Gépi varrás.

A háztartási munkák megszervezésének
célszerű módjai.
A munkák napi, heti, havi tervezése.
Nagytakarítás.
Tisztítás, mosás.
Vegyszerek szakszerű, biztonságos
használata.
Vendéglátás.

Költségvetés készítése.

Piac és kereskedelmi szolgáltató környezet,
a piaci árak összehasonlítása.
Termékelemzés.
Fogyasztói érdekvédelem.
Növények szerepe az életünkben.

Az eredményes munkavégzés összetevői.
A tanulás szerepe a sikerben.

Pályaismeret

Pályorientáció

Egyes foglalkozások és képességek összevetése. Pályaválasztási alapfogalmak összegyűjtése. Személyes igények meghatározása. Az ismeretek, tapasztalatok, élmények hatása a pályacélok kitűzésében.

Fogalmak

Az ember és környezete: energia előállítása, energia felhasználása, ásványi és megújuló energiahordozók, erőművek, üvegházhatás, ózonlyuk, alternatív energiaforrások, napenergia, biomassza.

Kommunikációs rendszerek: információs rendszerek, információforrás, kódolás, információs csatorna, információátvitel, műszaki rajz kommunikációja.

Anyagok és átalakításuk: technológia, technológiai átalakítás, anyagtudomány, anyagforrások, az anyag szerkezete, helyettesíthetőség, cserélhetőség, energiahordozók, állapotmegóvás, anyagvizsgálatok, szakító, hajlító, nyíró- és fásztó vizsgálatok.

Tervezés, építés: gépek, géprendszerek, munkagép, közlőmű, mechanikai transzformátorok, egyszerű mechanizmusok, gépelemek, kerékpár szerkezete, karbantartása, dugattyús gőzgép.

Közlekedési ismeretek: közúti, légi, vízi és vasúti közlekedés rendszere, úthálózat, vasúthálózat, kerékpáros magatartás.

Életvitel, háztartástan: tisztaság, ápoltság, öltözködés szabályai, környezet-higiéné, tápanyagaink, ételkészítés-alapanyagok, komplettálás, konyhatechnikai eljárások (előkészítő, elkészítő, kiegészítő műveletek), ételkészítés, ételsor, fogyasztói érdekvédelem, infrastruktúra, energiatakarékosság, háztartási munkák tervezése, piaci árak, háztartási jövedelmek, háztartások kiadásai, takarékoskodás, termékelemzés.

Kertgazdálkodás alapjai: talajvizsgálatok, tápanyag-utánpótlás, tápanyagfajták, vízgazdálkodás, növényzaporítás, növénytermesztés, növényápolás.

Pályorientáció: önismeret, pályaismeret, foglalkozási ágak, pályaelképzelés, érdeklődési területek.

A továbblépés feltételei

A technika társadalma és természetre gyakorolt hatásainak vizsgálata. Véleményalkotás a fenntartható fejlődésről. A lehetséges környezetkímélő nyersanyag és energiaforrások bemutatása és elemzése a felhasználhatóság szempontjából. Információs rendszerek és csatornák, illetve egyszerű érzékelők megismerése konkrét példákra. Egy konkrét egyszerű gyártási folyamat bemutatása. Az erőműtípusok egyszerű összehasonlítása. Az alternatív energiaforrások és a környezetkímélő technológiák áttekintése. Gépek működésének

bemutatása, modellezése. A gépek általános jellemzőinek ismerete. Erőgépek működése. Jelentős magyar és külföldi találmányok és feltalálók azonosítása. A közúti, a légi, a vízi, a vasúti közlekedés rendszereinek elemzése. Kultúrált közlekedési magatartása alkalmazása. A korszerű táplálkozás módszereinek használata. Korszerű ételsor önálló összeállítása. Egyszerű háztartási gépek használata. Az infrastruktúra elemeinek ismerete. A fogyasztói érdekvédelem lehetőségeinek felismerése. A takarékoság alkalmazása. A növények gondozása, ápolása. Pályaválasztási alapfogalmak gyűjtése.

8. évfolyam

Évi óraszám: 18,5

AZ ÉVES ÓRAKERET FELOSZTÁSA:

Témakör	Óraszám
Az ember átalakítja környezetét	
Környezetbarát építkezés	1
Közműrendszerek létrehozása és működése	2
Energiaellátó rendszerek	2,5
Kommunikációs rendszerek	1
Rendszerek irányítása	1,5
Részösszefoglalás	
Korszerű rendszerek	
A gépjármű mint rendszer	2
Informatikai rendszerek környezetünkben	2,5
A modern konyha	1
Részösszefoglalás	
Élet a településeken	
Környezetszennyezés és egészségünk	1,5
A közlekedés járművel	1,5
A megjelenés higiénája	1
Részösszefoglalás	1
Összesen	18,5

Belépő tevékenységek

Tartalom

Ember környezete

Anyag és energia

A villamos energia

Az elektromos áram útjának bemutatása az Villamos energia rendszerek. A lakás

erőműtől a fogyasztókig.
A lakás villamos berendezéseinek helyes használata.
A technikai újdonságok befogadása.

A jövő energiaforrásai
Az alternatív energiaforrások
lehetőségeinek bemutatása. Kísérletek
környezetkímélő energiaforrásokkal a
közlekedésben.
Beszámolók, ismeretterjesztő filmek az
űrállomásokról.

A modern építészet anyagai
A fa, a vályog, az agyag és a kő
hagyományos építkezésben betöltött
szerepének felismerése.
A hagyományos építőanyagok
felhasználása határainak felvázolása.

Korszerű épületek
Véleményalkotás az építészeti, esztétikai
környezetszennyezésről. A különféle
lakókönyezetek előnyeinek és
hátrányainak bemutatása.

Tervezés, építés
Vezérlések és szabályozások a
gyakorlatban
A vezérlés fogalmának elmélyítése
programkapcsolós áramkörök
tervezésével, pl. automata mosógép
program modellezésével.
Jelfogós áramkör építése.
Számítógéppel vezérelt rendszerek,
robotok, CNC, rugalmas gyártórendszerek
bemutatása. A korszerű technológiák
összehasonlítása és a közös vonások
kiemelése.

Közművek
Különböző korok vízvezeték és fűtés-
rendszereinek bemutatása és
összehasonlítása.
A csáposkutak, a víztározók és a
víztornyok funkciójának ismertetése.
A közlekedő edények elvén alapuló
modellek építése.
A csatornahálózat jelentőségeinek

elektromos hálózata. Villamos
berendezések a lakásban.
A fogyasztók és névleges teljesítményük.
Teendők áramütéskor és elektromos tűz
esetén. A villanyvilágítás története.

A természet kizsákmányolása a
fenntartható fejlődés. Környezetkímélő
energiaforrások.
Kísérletek a napenergia közvetlen
felhasználására. Üzemanyagcellák, mint
űreszközök.

Építőanyagok: a vályog, a kő, a cement, a
beton. Szerkezeti anyagok: a fa, az acél, és
a kompozit anyagok. Magyar népi
építészeti jellegzetességek bemutatása.

A családi ház, a társasház és a lakótelep
építésének összehasonlítása.
Az épített környezet és a z életvitel.

Önműködő rendszerek. A vezérlés és a
szabályozás lényegének bemutatása.
Számítógéppel vezérelt rendszerek.
Automatizált rendszerek.

Közműrendszerek létrehozása és
működtetése.
Vízvezetékrendszerek.
A települések és a lakások vízvezeték és
csatornahálózata.
Fűtési rendszerek.
Energiatakarékosság és a környezet
megóvása.
Termelési rendszerek.

bemutatása.

Nagyüzemi szennyvíztisztítás szemléltetése.

Egyedi, központi és távfűtés elemzése.

Hőközpontok, fűtőművek, fűtőerőművek szerepe a távfűtésben.

Korszerű információs rendszerek.

Világ méretű információs hálózatok.

Távírányítás, távvezérlés. Elektromágneses hullámok. Korszerű érzékelők.

Műszaki ábrázolás.

Kommunikációs rendszerek

Az információs rendszerek működése.

Világ méretű információs hálózatok bemutatása. Elektroakusztikus átalakítók (mikrofon, hangszórók) működtetése. Hanghordozó és lejátszó eszközök (magnetofon, lemezjátszó, CD lejátszó) használata.

Műszaki ábrázolás készítése (jelképes és metszeti ábrázolás).

Katasztrófavédelem (tűz és polgári védelem), tervezés, megelőzés, beavatkozás, értékelés.

Biztonságkultúra

Az egyéni és társadalmi létet veszélyeztető tényező felismerése.

Az egyén felelőssége a vészhelyzetek kialakulásában, kialakításában.

A közlekedés káros környezeti hatásai, pl. levegőszennyezés, zajártalom

A gépjárművek szerkezete, története. A városi és a vidéki közlekedés.

A közúti közlekedés szabályai. Milyen lesz a jövő hazai közlekedése?

Közlekedési ismeretek

A motorizáció előnyeinek, hátrányainak és veszélyeinek felismerése, azonosítása.

A gépkocsi és a motorkerékpár működésének tanulmányozása.

A közvetlen lakókörnyezet közlekedési szerkezetének tanulmányozása.

A közúti közlekedés szabályainak és pozitív magatartásformáinak tudatosítása.

A jó családi környezet.

Az egészségmegőrzés kultúrája.

Káros szenvedélyek veszélyei.

Egészséges táplálkozás.

Életvitel, háztartástan

Élet a családban

A felnőtté érés folyamatának és a jó társas kapcsolatoknak a megbeszélése.

Az egészségi állapotot befolyásoló tényezők, és a káros szenvedélyek veszélyeinek elemzése.

Korszerű táplálkozási szokások megbeszélése, bemutatása.

Szabadidőkultúra.

Élelmiszerek tartósítása, tartósítási módok.

Egészségügyi és takarékosági szempontok.

Minőség és biztonság.

Étrend.

Konyhatechnikai eljárások

A befőzés, a konzerválás, a hús füstölése, az aszalás és a fagyaszttás technológiájának összehasonlítása.

Az anyagszere és a táplálkozás. Étrend,

Energiamegtakarítási lehetőségek a háztartásban.

Környezetvédő szemétkézelési eljárások.

A háztartás gépesítése.

heti étrend tervezése.

Az élelmiszerek tárolása.

Lakás, lakókörnyezet

Energiafelhasználás arányai a háztartásban. Energiafelhasználási szokások elemzése.

Példák gyűjtése az ésszerű energiafelhasználásról.

Szemét- és hulladékgyűjtés, tárolás és ártalmatlanítás.

A háztartás gépeinek üzemeltetése, csoportosítása.

Ruházkodás

Alkalmi, az egyéniséghez illő öltözék összeállítása.

Munkaszervezés

Munkamegosztás a családban régen és ma.

A munkafolyamat elemzése.

Környezetbarát munkavégzés.

Gazdálkodás

A fogyasztói érdekvédelem érvényesítése a gyakorlatban. A család létfenntartási költségeinek megismerése.

Családi gazdálkodási modellek készítése.

Takarékossági lehetőségek, takarékosági formák a háztartásban.

Háztartási napló vezetése.

Kertgazdálkodás alapjai

Növényvédelem tanulmányozása.

A lakókörnyezetben élő növények ápolása, gondozása.

Pályaorientáció

Önjellemzés megadott szempontok szerint.

Pályák, szakmák, foglalkozási ágak megnevezése. Önismeret összekapcsolása a pályaismerettel.

Álláskeresési technikák.

Személyiségnek, egyéni stílusnak megfelelő öltözködés.

A háztartási munka hatékonysága.

A fogyasztói társadalom és a reklám.

Termék és termékszerkezet.

A család pénzgazdálkodása, a családi jövedelem kezelése, takarékosági lehetőségek, takarékosági formák a háztartásban.

Háztartási napló.

Beruházás, befektetés, haszon.

Növényvédelem.

Növények ápolása, gondozása. Termesztési rendszerek.

Önismeret.

Pályaismeret, pályaaértalmak.

Munkaerőpiac.

A folyamatos fejlődés lehetősége és szükségessége.

Fogalmak

Ember és környezete: villamos energia rendszerek, villamos energiahálózat, villanyáram, biztosíték, érintésvédelem, fázisvezeték, fogyasztó, fosszilis energiahordozók, földelés

védőföldelés, környezetkímélő energiaforrások, környezetszennyezés, központi energia-elosztó, nagyfeszültség, napelem, névleges teljesítmény, nullavezeték, szállítás, szerkezeti anyag, szigetelés, kettős szigetelés, törpefeszültség, távvezeték, transzformátor, úrállomás, üzemanyag cella.

Tervezés, építés: Önműködő rendszerek, vezérlés, szabályozás, visszacsatolás, jelfogós áramkör, CNC (computer numerical control), robotok, közművek, csáposkút, víztározó, víztorony, vízvezetékrendszer, fűtési rendszer, fűtő-erőmű, hőközpont, termelési rendszerek.

Kommunikációs rendszerek: elektroakusztikus átalakítók, elektromágneses hullám, távirányítás, világháló, műszaki ábrázolás.

Biztonságkultúra: katasztrófavédelem (tűz- és polgári védelem, tervezés, megelőzés, beavatkozás, értékelés).

Közlekedési ismeretek: gépjármű, levegőszennyezés, ózonlyuk, zajártalom, üvegházhatás, elsősegélynyújtás.

Életvitel, háztartástan: családi hagyományok, családtörténet, szabadidő, káros szenvedélyek: dohányzás, alkohol, kábítószer-fogyasztás, táplálkozási szokások, étrend, tartósítás, anyagsere, élelmiszerek tárolása, energia-megtakarítás, háztartásökonómia, háztartási gépek, ergonómia, reklám, háztartási munka hatékonysága, költségvetés, termék, termékszerkezet, költség, források, haszon, elosztás, befektetés, haszon, háztartási napló, növényvédelem, termesztési rendszerek.

Pályaorientáció: önismeret, pályaismeret, pályaaáltalmak, munkaerőpiac, foglalkozási ágak.

A továbbhaladás feltételei

A villamos áram útjának ismerete az erőműtől a fogyasztóig. A lakás villamos berendezéseinek ismerete és helyes használata. Alapvető balesetvédelmi és érintésvédelmi ismeretek. A vezérlés és szabályzás megismerése, áramkörök készítése. A közművek (vízvezeték és fűtésrendszere) működésének ismerete. Ismerje az információs rendszereket. A fenntartható fejlődés problémájának megismerése. A közlekedési helyzetek helyes megítélése, a veszélyhelyzetek gyors felismerés és elhárítása. Tudja az egészséget fenyegető veszélyeket elkerülni, különös tekintettel a dohányzás, az alkohol és a kábítószer-fogyasztás veszélyeire. Ismerje az egészséges táplálkozás szabályait.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az évfolyamok témakörei egymásra épülnek. Minden évben egyre bővülő ismeretanyagot kell a diákoknak elsajátítaniuk. Ezért is fontos a meghatározott továbbhaladási feltételek teljesítése. Ha a diák nem ismeri például a megfelelő anyagokat, akkor nem tudja megfelelően alkalmazni a gyakorlatokban. Egy szerszám nem megfelelő használata balesetet, jobb esetben rosszul kivitelezett munkadarabot eredményez. Nagyon fontos, hogy elméletileg megalapozott tudást alkalmazzunk a problémamegoldás, gyakorlat során.

- Elmélet értékelése: szóban (gyűjtőmunka, kiselőadás, felelet, órai munka), írásban (írásbeli felelet, műszaki rajz, témazáró)

- Gyakorlat értékelése: szóban. Értékelési szempontok: a funkciónak megfelel-e, szép-e, esztétikus-e, a munkához való hozzáállás.

- Gyűjtőmunka: több, kisebb lélegzetű anyagot vagy egy nagyobb gyűjteményt értékelhetünk szóban, érdemjeggyel. (Ha szorgalmi feladatként végzi a tanuló, és osztályozzuk, csak az ötös érdemjegy kerüljön a naplóba.)

- Kiselőadás: Egy új témakör tárgyalásához kiadhatunk kiselőadás témákat. Egy-egy feltalálóról, életéről, találmányairól is készülhet kiselőadás a témakörhöz kapcsolódóan.

- Felelet: Egy anyagrész, témakör számonkérése.

- Órai munka: A problémamegoldást elősegítő, ügyes, jó hozzászólásokat, feltétlenül értékeljük.

- Írásbeli felelet: Egyszerre kaphatunk információt egy fontos, alapkövetelményt tartalmazó téma megértéséről az egész csoporttól. Kiderül, hogy mindenki érti-e, van-e még magyarázatra szoruló rész.

- Műszaki rajz: 6. évfolyamtól kell a tanulónak segítséggel elkészítenie egyszerűbb vetületi ábrákat. Csak ettől az évtől értékeljük!

- Témazáró: Egy nagyobb témakör elsajátításának számonkérésére alkalmazzuk.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

5-8. évfolyam

5-6. évfolyam

Évi óraszám: 92,5

A tantárgy korosztályra lebontott céljai és feladatai

Egészségvédelem:

Tiszteljék értéként az egészséges állapotot, örüljenek az egészség létének. Készüljenek fel az ártalmak, káros szenvedélyek elleni stabil védekezésre.

Tisztazzák a saját nem alapvető higiéniai vonatkozásait, jellegét.

Tapasztalatok gyűjtése az eltérő klimatikus viszonyok között történő sporttevékenységről. Az egészség megőrzésével kapcsolatos, már kialakult pozitív beállítódások, magatartási szokások, aktivitások megőrzése, bővítése. A prevenció mellett a relaxáció fogalmának megértése, bővítése, egyszerű alkalmazása a mindennapokban a családdal együtt. Ismeretek a lehetséges urbanizációs ártalmakról, azok megértése, mindennapi gyakorlat az azok elleni védekezésben. (pl. gerinctorna hosszabb komputerhasználat után, talptorna, mozgás szabad levegőn). A növekvő szervezet igénye és a mozgásszegény életmód általánossá válása miatt a biomechanikailag helyes testtartás jelentőségének kellő ismerete. A növekedés során megjelenő deformitások kiszűrése, ellensúlyozása. Balesetmentes viselkedés.

Edzettség, teherbírás fejlesztése:

Viseljék el a fokozódó szellemi terhelést az erős fizikum által, a fizikai terhelhetőség fokozása mellett. Fogadják el a reális edzettségi önértékelő rendszert, az edzettség folyamatos számszerűsítését.

A keringési és légzőrendszeri működőképesség, a magasabban szabályozott szint elérése. A testi fejlődés, érés igen kedvező szakaszának maximális kihasználása az órákon és az iskolai testnevelés más alkalmain. A kondíció kontrollálása a kitartásban. A fittség és az örömteli életvitel kapcsolatának bizonyítása személyes példákkal (tanár és diákminták), egyszerű tudományos ismeretterjesztő fogalmi és képi megjelenítéssel.

Az élsportolói és a hétköznapi edzettség megfogalmazása, elkülönítése.

Sport- és mozgáskulturális tanulás

Legyen maximálisan kihasználva a mozgáskoordinációs képességek fejlesztésének utolsó, igen hatékony életkori szakaszának a mozgáskultúra ügyességi, koordinációs tartalmai igen széles skálájának gyakoroltatásával, állandóan új kihívások közvetítésével.

A természetes mozgásformák automatizációja, a céloknak, a feladatoknak megfelelő cselekvésbiztos alkalmazása. A korábbi koordinációs fejlesztésen túl a kinesztétikus differenciáló képesség, a gyorskoordináció és a finom koordináció kiemelt fejlesztése. A nem

(a női esztétikum, a férfias önérvényesítő és fizikai erő) és a biológiai életkor miatti kezdődő különbözőségek differenciált kezelése, a mozgásos tanulás adekvát szintjein. A lazaság, tágasság fenntartása. A legalább két sportági rendszer technikai-taktikai alapelemei mozgástanulásának többnyire manipulációs szakasza, a pontos tanulás, gyakorlás, sportági versenyformák megismerése, folyamatos erős kontroll mellett.

Pozitív személyiségfejlődés

Az egész gyermeki személyiség fejlődjön a szabálykövető tanulási, játék, sport és versenytapasztalatok által, a sikerélmény motivációjával, igen erős önfegyelmel, kialakuló önértékelési gyakorlat és empatis társas kapcsolatok jelenlétében.

Együttműködésre, a különbözőség, a „nem vagyunk egyformák” elfogadására szocializálás. A beteg, sérült társakat segítő, elfogadó (integrációt segítő) viselkedéskultúra pozitív megerősítése, minták bemutatása. A nemi azonosságtudat kulturált megfogalmazása. Pozitív beállítódás a másik nemhez. A nemre jellemző, önbecsülést adó testkulturális készségek, képességek személyes értéként való átélése. A nyílt és kulturált kommunikáció gyakorlata, viták, összeütközések kezelésének, konstruktív mintáinak tanulása, alkalmazása. Öröm a saját, a társ és a csoport sikere felett. A kézzel fogható viselkedési változások elérése (főleg a fiúknál) a szabálykövető versenyzésben, a fiú-lány együttműködésben (pl. táncok esetén), és a gyengébb képességek felzárkózásában, segítésében.

A tanulók fizikai, fitsségi mérésének rendszerét az Intézményi Minőségirányítási Program tartalmazza.

Képzési tartalom és metodika

A koedukált oktatás még lehetséges, fizikailag még általában egyforma a terhelhetőség. Különbségeket kell tenni a mozgásos cselekvések tanításában a nemi szerepek és sajátosságok szerint, valamint a szocializációs folyamatokban, nevelésben a fiúk - lányok más pszichés reakciói miatt. Módszertanilag javasolt a következetes, intenzív, jó időbeosztással szervezett tanítás. A korosztály szívesen gyakorol és a tanár szakmai, emberi tekintélyét még szinte feltétel nélkül elfogadja, nem lázad. A munkáltatás, ismételtetés és a bemutatás, a kép másolása hatékony tanulási, edzési folyamatokat váltanak ki. Megjelenik az absztrakt gondolkodás, ami kedvez a humán értékalkotó tevékenység értő elfogadására. A (nemzeti) kultúra maradandó értékei iránti elkötelezettség ekkor alapozódik meg. Az ideál, a példakép iránti fogékonyság a sportkarrier felé lendítheti a tehetséges gyerekeket. Fegyelmelni következetes türelemmel, a tanulói egyéniség kimutatott tiszteletben tartása mellett, igen határozottan kell. A tanulói hierarchia, társas háló megváltoztatása nem szükséges, minden tanuló erősségeire építve és gyengeségeit javítva lehet a folyamatokat jó irányba terelni. Ha nincs helyes, konstruktív tanári konfliktuskezelési stratégia, a diákok csak erőből fognak a problémákhoz nyúlani. A tanár kiemelt felelőssége a példamutatás és a szakmailag is pontos nyelvi modell bemutatása.

--	--	--

Fejlesztési témakörök, tartalmak, kulcsfogalmak	Ellenőrzési, értékelési lehetőségek	Kimeneti követelmények (pszichomotoros, kognitív, emocionális)
<u>Alaki képzés</u> Egyes és többes oszlop, egy - és többsoros vonal kialakítása; haladás az alaki szabályoknak megfelelően egy - és többsoros alakzatban; különböző téralakzatok kialakítása; fordulatok helyben és mozgásban az együttes osztályfoglalkoztatások tartásához; az órakezdés megszokott alaki rendjének automatikus gyakorlása; a kijelölt hely késlekedés nélküli megtalálása; az együttes mozgások vezényszavakhoz igazodó, pontos végrehajtása; táv - és térköz felvétele után annak tartása, megindulás, vonulás és megállás a tanári utasításnak megfelelő lépésrendben és ritmustartással; az óra gyakorlási rendjének betartása, egyszerűbb szervezési feladatok vállalása, együttműködés a terem rendjének kialakításában;	Az óra alaki fegyelmeztetése minden óra végén érdemes egy-két szóval értékelni. Versenyegek, játékok a vezényszavak, utasítások helyes kódolása és az előhívás gyorsasága megállapítására. A szerek felvétele, elhelyezése idejének kontrollálása.	Az erős alaki, gyakorlási fegyelem megtartása az egész órán. A tanári utasítások maradéktalan végrehajtása. Az órakezdés rendjének automatikus, önkontroll szabályozta megfelelés. A kialakított verbális (a helyes nyelvhasználatot megkövetelve) és non verbális kommunikációs formák betartása. Balesetmentes, másokra való tekintettel, célszerű közlekedés a tornatermi (udvari stb.) térben.
<u>Hosszabb alapgimnasztika-sorok egyszerűbb alapformákból.</u> Egyszerűbb nagymozgásokkal néhány bemelegítő eljárás megismerése, alkalmazása tanári vezetéssel; 8 - 16 ütemű, több egyszerű alapformát egymásutániségben tartalmazó, mindenfajta koordinációt fejlesztő szabad -, társas -, szergyakorlatok; Aktív, dinamikus, izületi mozgékonytápot fejlesztő gyakorlatok; 4 ütemű egyidejűleg két - három alapformát tartalmazó gyakorlatok; Kondicionálás természetes módon az előző gyakorlatok	A kontrollált, szép végrehajtás pozitív megerősítése, gyakori bemutatás. Az önellenőrzés érdekében (lehetőség szerint) tükör előtt végzett gyakorlás (házi feladat formájában is). Vezényszavakra való gyors reagálás kontrollja, játékok az alapformák előhívására. A gimnasztikai gyakorlatsor	Az egyöntetű és egyéni képességek szerint differenciált tanári utasítások, hibajavítás maradéktalan végrehajtása. A vonatkozó szaknyelvi szókincs megértése, és az annak megfelelő gyakorlatok cselekvésbiztos bemutatása. Egy elsajátított, bármikor előhívható, egyszerű gimnasztikai alapgyakorlat készlet mozgásbiztos alkalmazása szükség szerint.

által, saját testsúllyal, a mozgásoptimumra törekedve, a kitartást növelve; Megtanult gimnasztikai gyakorlatsorok bemutatása, kontrollált testtartással. <u>A biomechanikailag helyes testtartást</u> tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése (valamint légzőgyakorlatok) a gimnasztika részeként, testtájanként végighaladva, a testtartásért felelős valamennyi izomcsoport erősítését és nyújtását szolgáló mozgásanyaggal, a tanévek során folyamatosan ismételve, a kiindulási és véghelyzetek pontos megtartására valamint a lassú és pontos kivitelezésre ügyelve, a hibás kivitelezés javításával, valamint a korosztály jellemzőinek megfelelő illesztéssel a testnevelési óra többi eleméhez; <u>Mászási - függeszkedési kísérletek rúdra - kötélre, mászóversenyek, mászó váltóversenyek..</u> Fokozódó gyorsasággal mászások, versenyek függőgyakorlatok tornaszereken, természetes akadályokon; függőállásban, függésben továbbhaladás; vándormászás bordásfalon növekvő távolsággal. A mászás technikájának alkalmazása hosszabb úton, mint az alsó tagozatban; fel-, lemászások egy - két kötél; kötél 3 - 4 fogással; függeszkedési kísérletek egy - két kötél.	csoportonkénti (3-4 fő) bemutatása. Az automatizált gyakorlatok bemutatása egyénileg, a tanár és a társak kontrollja mellett; a hibák kijavítása; A mérhető, megtett út, önmagához mért fejlődés megállapítása, esetenként már versengő helyzetben. A differenciált fejlődési szintek, saját fejlődés pozitív megerősítése. A segítőkész hozzáállás gyengébb társak buzdításában, felzárkóztatásában, mint érték fogalmazódjon meg a tanári értékelésben.	Az önállóság, a belső kontroll megjelenése a tanár által kiszabott ill. az egyéb, iskolán kívüli rendszeres testmozgásban rendszerben. Néhány automatizált gyakorlatnál helyes-helytelen mozgáskép megkülönböztetése. Előrelépés felmutatása megtett út hosszában és sebességében, valamint a függesztőöv funkcionális fejlődésében. A gyengébbek felkarolása, segítségadás feltétel nélkül. A koncentrált, mozgásoptimumra törekvő, a tanári korrekcióra javító szándékkal reagáló
---	--	--

<u>Speciálisan előkészítő (cél és rávezető) gyakorlatok a feldolgozandó anyag függvényében.</u> <u>Futó-, ugró-, dobóiskola.</u> Az atlétikus alapképzésben a sportági alapvető modell és a koordináció fejlesztése, a versenysport technikai megalapozása. A futóiskolai (közepes és magas térd- és saroklendítéssel futás) és futófeladatok (fokozó futások, váltakozó sebességű futások, repülők) széles skálájának gyakorlása; az alsó végtag izomcsoportjainak saját testsúllyal történő erősítése; Szabad és szerekekkel történő gimnasztikába épített szökdeléseket előkészítő, és az atlétikai ugrásokra rávezető (elugrások, felugrások váltott lábú karlendítéssel közbe iktatott futásokkal, padon és zsámolyon) gyakorlatokkal. A különféle dobásformák különbözőségének ismerete, a kéz, a könyék, a váll helyzete szempontjából: téri, ritmikai és dinamikai tapasztalatok; dobásgyakorlatok képességfejlesztő céllal, könnyített szerekekkel; a mozdulatok szer nélküli tudatos végrehajtása, a mozgáskulturális alaptudás elsajátítása. Gyorsasági ugrókötélhajítások, <u>Rövidtávú vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással</u> A sportági sajátossággal való variálás (irány-, sebesség -, és lépésfrekvencia váltások, futások	Gyakorlatsorok végrehajtási pontosságának állandó értékelése, bemutatással a pozitív példák megerősítése. Áthajtások száma meghatározott idő alatt. A versengés élményének értékelése; egyéni különbözőségek megállapítása; ismerkedés a mérhetőséggel, objektív eredmény rögzítése 10 - 30 m-en.	magatartás. A megfelelő mozgástechnika alkalmazása a különféle futásoknál a tanult tananyaggal való elszámoltatásnál egyéni, számszerűsített fejlődés. Az alaptechnikák, mozgásstílus pontos rögzítése.
--	--	--

az intenzitás megváltoztatásával). Vágtafutások; iramfutások; futás feladatokkal. A pontos sportági megalapozás céljából állandó hibajavítás, ellenőrzés és önellenőrzés (pl. lépéshossz); átfutások jelek és alacsony akadályok felett az azok közötti táv változtatásával is; <u>Rajtok</u> Rajtok és rajtversenyek 10 - 20 méteren különböző testhelyzetekből; állórajt oktatása a hátul lévő lábbal történő indítással; jel nélküli indításos rajtok; állórajtok jelre (a stabil egyensúlyi helyzet, a fokozatosan növekvő lépéshossz és az emelkedő felsőtest kialakításának erős külső-tanári és társas- kontrollja mellett); alkalmanként 2 - 3 versenyszerű indulás; előkészítő és rávezető gyakorlatok a térdelő rajtra, többszöri és versenyszerű gyakorlással; <u>Aerob jellegű kitartó futás</u> Kötetlen tartós futás 8 - 10 percig az egyéni képességeknek megfelelő szinten. 2000- 5000 m futások egyéni sebességgel; 2000 m futás differenciált csoportokban vagy késleltetett indítással, időre egy-egy alkalommal; alapvető információk az egyéni tempóbeosztás megtervezéséhez. <u>Atlétikai ugrások (magas, távol)</u> A tudatos, egy lábról való ugrás kialakítása; az el - és felugró készség megkülönböztetése, mozgásképi megjelenítése;	Állórajttechnika bemutatása kisebb csoportokban. Felmérés 12 percben; A technikai igényesség, pontosság dicsérete.	Alapfokú tájékozottság a rendszeres edzés és a fizikai teljesítmények összefüggéseinek Az alaptechnikák, mozgásstílus pontos rögzítése. A dobásformák megkülönböztetése, képi megjelenés. A pillanatnyi koncentráció alkalmazása.
--	---	--

távolba és felfelé ugrások az erőközlés irányát tudatosan irányítva. A lépő távolugrás oktatása meghatározott kiinduló helyről 4 - 6 lépésből, 50 - 60 cm-es elugrósávból, puha leérkező helyre, közel két lábra; az elugró láb sokszori tudatos megfigyelése, a manipulációs szakaszban folyamatos hibajavítás, „a belefutás”, azaz a nekifutás és az elugrás törésmentes összekapcsolására utasítás; Az átlépő technika alaptechnikájának oktatása; 3 - 5 lépéses nekifutás után az elrugaskodó láb csípő előtti kitámasztása, és ülőhelyzet a lécc felett; hibajavítás, a felugrás és a légmunka fokozatos összekapcsolása erős kontroll mellett kis magasságokon; <u>Dobások, lökések, hajítások kis súllyal távolba, kornak megfelelő méretű és súlyú szerrel, a technika fejlesztését, a végrehajtás gyorsaságát célozva.</u> Hajítások, lökések, vetések (1 - 2 kg-os tömöttlabdával), egy - és két kézzel, helyből, lendületvétellel. A kislabdahajítás oktatása dobóterpeszből, helyből falra, célba, távolba; 3 lépéses nekifutásból, fokozódó lendülettel; gyakori szabad dobálgatás tanári szemléltetés, hibajavítás mellett a mozgástapasztalatok elmélyítése; kislabdahajítás a dobás hátulról történő indításával, a labda minél hosszabb úton történő	A technikai igényesség, pontosság dicsérete.	Az alaptechnika, mozgásstílus pontos rögzítése.
---	---	--

gyorsításával.		
<u>Szertorna, összefüggő gyakorlatok</u> Az alsó tagozatban tanult tartásos és mozgásos elemek ismétlése, fejlesztése; újabb és újabb variációk változatos, egyidejű és egymás utáni kapcsolatban; a támasz és függő helyzetek biomechanikailag helyes testtartással vagy annak korrekciója tanári és társas kontrollra; a mozgásos elemeknél minél több koordinációs tapasztalat a térbeli, időbeli és dinamikai sajátosságokról. Vonalon és padon járások előre, hátra, oldalra, haladások térdelő, négykézláb támaszban, hason - és hanyattfekvésben; támlázás oldalirányban magas padon, KTK - n, gerendán, két magas padon előre és hátra. <u>Talajon</u> gurulóátfordulások előre, hátra, terpeszben és nyújtott lábbal, sorozatban is; kézenátfordulás mindkét oldalra növekvő kiterjedéssel; kézálási kísérletek bordásfalnál társ segítségével és szabadon; két - három egyszerű elem kapcsolata talajon. <u>2-4 részes szekrényen</u> felguggolás után bukfenc, homorított leugrás, ugrás előre, leguggolás; feltérdelés után bátorugrás; zsugorkanyarlati átuugrás; guggoló átuugrás. <u>Gyűrűn</u>, két kötélén, bordásfalon a szer jellegétől függően lendületek előre, hátra, oldalra, haladás oldalirányban; fellendülés zsugorlefűggsbe, ereszkedés függésbe alacsonyra állított gyűrűn vagy szivacsbála felett.	Elemek, elemkapcsolatok bemutatása, a saját siker, fejlődés megerősítése az értékelésben. Differenciált megítélés az egyéni képességek és készségek ismeretében tanár-, társas- és önkontroll mellett.	Az alsó tagozatban tanult tartásos és mozgásos elemek fogalmi és képi stabilizálódása. Az időszakban tanult talajgyakorlati elemek, illetve azok kapcsolatának biztonságos, folyamatos, tornászós tartásra törekvő végrehajtása; a saját testtömeg feletti uralom a támasz - és függés gyakorlatokban. Előkészítő és egyéb támaszugrásoknál a nekifutás és a támaszvétel zökkenőmentesen kapcsolódik össze, növekedik az első ív, és egyre biztonságosabb talajra érkezés. Az egymás segítése készségesen és készség szinten a legegyszerűbb gyakorlatoknál (pl. mérleg, tarkóállás)

<u>Küzdősport alapozás</u> <u>Küzdések minden formája</u> <u>sportág - előkészítő</u> <u>egészségmegőrző jelleggel.</u> <u>A szoros testtávolságú küzdelem</u> (valamilyen testfelület mindig kontaktusban van) előkészítése. A toló és húzóerő fejlesztése toló és húzó, ellentartást kiváltó gyakorlatok, helyzetek által, játékosan, párban, csoportosan. <u>A nagyobb testtávolságú (a küzdelem indításakor nincs érintkezés) küzdelem</u> előkészítése. A reagálás gyorsaságáról, ritmusáról, a saját és az ellenfél reagálási holtpontjáról mozgástapasztalatok gyűjtése páros és csoportos játékok útján. Esések, gurulások előre, hátra, oldalra, fogások (rögzítések) <u>Küzdősportok alapjai</u> (elsősorban fiúk) kisebb küzdő jellegű versengések) Grundbirkózás: karfogások, mögékerülés, kiemelés. Botvívás, botbirkózás: 2 - 3 önvédelmi fogás és abból kiszabadulás. Támadó és védő stratégiák alapkészletének automatizálása a tanultak alkalmazásával, az átélt siker által motiválva <u>Esztétikai sportok alapjai</u> (lányok) A nőies, szép mozgás előkészítésének izolációs gyakorlatai; rávezető eljárások az egyszerű helyváltoztatásokra, ugrásokra. Alapjárás, érintő járás; hintajárás karmozgás nélkül, és egyszerű karmozgásokkal; sasszé előre és	Több játékból álló, küzdőjátékokból álló pontszerző versengések. Az esések, gurulások, fogások, passzív társon, a grundbirkózás technikáinak és az önvédelmi fogások helyes technikájának bemutatása. A versenyek szabályainak ismerete szóban. A sportági jelleg, az esztétikum dicsérete; az alapformák bemutatása csoportos formában.	A sportági szabályok jellegformáló és szocializáció szerepének megértése, az együtt játszás, küzdés, test - test által történő érintkezés konfliktusainak csökkentése. A támadó, és legalább a támadásra reagáló küzdő magatartás, mint sportkultúrális érték elfogadása, bemutatása. Az életkorra jellemző erőből történő önmegvalósítás sportszerű keretek közé szorítása a szabályok követése által. A fiús erő kifejtéstől való eltérés, a női mozgás finomságának, a tér, idő és dinamika harmonikus egységének látható megfelelés megjelenítése.
---	--	--

oldalra, azonos és váltott lábbal; ugrások lábcserékkel; fordulatok két lábon állásban és guggolásban; karhullámok; (gyakorlás lehetőleg tükör előtt;)		
<u>Sportjátékok</u> Sportjátékokat előkészítő jellegű, (labda) ügyességet fejlesztő feladatok és testnevelési játékok; bonyolultabb, taktikai elemeket is tartalmazó testnevelési játékok, sor - és váltóversenyek labda nélkül és labdával. A labdakezelés egyszerű módjai (labdavezetés kézzel, lábbal; átadások, érintések, átvételek helyben, majd haladással). Átadások és átvételek; mozgásban lévő társakkal mozgásból történő labdakezelés; a labdatovábbítás- és birtoklás biztonságának növelése, labdaátvételre helyezkedés üres helyre futással, alapmozgással. Előző években tanultak módszeres képességfejlesztést célzó gyakorlatok alkalmazása, cselezés, cselsorok, sportági technikai elemek kapcsolásának variálása, nehezítése. Sportszerű test - test elleni küzdelem; egy - egy ellentámadási és védekezési megoldás; speciálisan előkészítő játékok, a labda aktív bekapcsolása a választott sportjátékba (pontszerző, zsámolylabda). Támadásban labdaátvételre (üres helyre) helyezkedés, illetve labdatovábbítás a szabadon lévő társnak, védekezésben a labdát birtokló zavarása; a támadás és védekezés egy - egy igen egyszerű feladaton vagy játékon belüli alkalmazása, a szerepek, a reagálás gyorsaságának fejlesztése; a játékhelyzet	A technikai elemek végrehajtásának ellenőrzése folyamatos korrekciós utasításokkal. A játékszerepek ellenőrzése a játék megállításaival. A bíró külső kontrollja, mint értékelő és ellenőrző funkció, s a tanár felelőssége ebben a szerepben.	A technikai hibák, egyéni sikertelenségekkel való szembesülés, annak teljesítményt rontó tulajdonságának elfogadása, megértése. A támadó és védő magatartás, mint sportkultúrális érték elfogadása, bemutatása Tehetség szerinti alkalmi versenyzés az osztályban, iskolában és iskolán kívül egyesületi és tömegsportrendezvényeken.

felismerése; egyszerű cselek technikájának gyakorlása passzív, ellenfél (felek) mozdulatainak pontos megfigyelése. A tanult sportági technikai - taktikai elemek játék -, versenyszerű helyzetbe állítása egyszerűsített szabályokkal.		
<u>Minden sportág technikai repertoárja, pontosságra, minőségre törekedve (a helyi viszonyok és a tantestület választása szerint, a tanulók érdeklődésének figyelembevételével.)</u> Pl.: Korcsolyázás, sízés, görkorcsolyázás, gördeszkázás alapjai, alapiskolája. Tájékozódási futás (ahol a feltételek adottak). Kerékpározás. Asztalitenisz, Tollaslabda. Stb.		Tájékozottság a legalapvetőbb testkultúrális tartalmakban, mozgásos cselekvésekben és sportági szituációkban.
<u>Tanult úszótechnikák (két úszásnem) fejlesztése, folyamatos úszás távolságnövelő céllal, kisebb versenyek már jónak nevezhető technikai tudásszint elérése esetén.</u> Előkészítő gyakorlatok parton és vízben; lebegés (5-10 sec) és siklás (4-7 m); siklásversenyek; úszás kar- és lábtempóval levegővétel nélkül 6-10 m-en; úszás kar- és lábtempóval levegővétellel 15-25 m-en; versenyek talpasugrással.	Talpasugrások állásból; siklás háton elrugaszkodás egy lábbal; úszási kísérlet 25 m-en a faltól két lábbal való elrugaszkodással.	A víz szeretete mellett a veszélyek ismerete; a két úszásnem vízbiztos használata; tapasztalaton keresztül kapjanak ismereteket a versenyzés szabályairól; szeressenek úszni.
<u>Testkultúra - történeti ismeretek alapozása, higiéniai ismeretek növelése, alkalmazásuk ellenőrzötten.</u> Az ember alkalmazkodóképességének történeti példái által a sport önnevelő lehetőségeinek megfogalmazása a diákok aktív közreműködésével; az olimpiai mozgalommal kapcsolatos	Házi gyűjtőmunka.	Tanult és gyűjtött ismeretek, információk, a kultúrterület legnagyobb eseményéről, az olimpia fogalmáról, egy magyar bajnokról.

alapvető ismeretek (cél, gyakoriság, kulturális érték) közvetítése. Higiéniai ismeretek bővítése a nemi jellegeknek megfelelően és a szükséges időbeli adagolással. Balesetvédelmi alapismeretek; felelősség a társnak nyújtott segítségadásban. A helyi adottságok függvényében edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, szánkózás, korcsolyázás, síelés, evezés, falmászás stb., az időjárásnak megfelelő öltözködés, a közlekedés, a környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása.	Felszerelés ellenőrzése, önellenőrzés. A pozitív példák pozitív megerősítése.	A tisztaság, a fittség és a nemi jellegek külső és fizikai megjelenése elfogadása értéként. A gyengébbek felkarolása, segítségadás feltétel nélkül. A foglalkoztatás hatására ellenállás a megbetegedésekkel szemben, a balesetmentes mozgáscselekvések; a szabad levegőn végzett testmozgáshoz való természetes hozzáállás, alkalmazkodás hideghez, meleghez.
--	---	---

A rendelkezésre álló időkeret elosztása

5. évfolyam

Évi óraszám: 37 hét / 92.5 óra

TEMATIKUS ÖSSZESÍTETT ÓRATERV

TÉMAKÖR

1	Torna (IV; VI.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	12 óra
2	Atlétika (III.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	18 óra
3	Sportjáték (V-VI.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	20 óra
4	Úszás/ vagy egyéb (V-VI.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	10 óra
5	Összefoglalás, ellenőrzés, képességek felmérése (VII.)	ősz, téli, tavaszi időszak végén	14 óra
6	Rendgyakorlatok, gimnasztikai alapmozgások (I-II.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	18,5 óra
	Összesen		92.5

5. osztály

I. Alaki képzés	3
II. Előkészítő gyakorlatok, gimnasztika, prevenció	17
III. Járások, futások, ugrások, dobások	20
IV. Természetes mozgások	10
V. Sportági technikák, taktikák és szabályok	25
VI. Mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	10
VII. Egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. játékok	15
	100 %
A hatodik évfolyamba lépéshez szükséges minimum: A sportági alapképzés alapvető fogalmainak ismerete és képi -fogalmi összekötése. A képességfejlesztés két-három eljárásainak megértése.. Kialakuló önfegyelem a saját gyengeségek legyőzésében, a gyakorlásban, a versengésben és az edzésben. A sportágakra jellemző alaptechnikák, mozgásstílus megjelenítése még hibákkal, de javuló színvonalon. A rendszeres mozgás, egészséges életmód, versenyzés, sportteljesítmény kategóriáknak megismerése, megértése és sajáttapasztalatra épülő megfogalmazása is. Úszni tudás.(ha az iskola biztosította az oktatást)	

6. évfolyam

Évi óraszám: 37 hét / 92.5 óra

TEMATIKUS ÖSSZESÍTETT ÓRATERV TÉMAKÖR

1	Torna (IV; VI.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	17 óra
2	Atlétika (III.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	18 óra
3	Sportjáték (V-VI.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	25 óra
4	Összefoglalás, ellenőrzés, képességek felmérése (VII.)	ősz, téli, tavaszi időszak végén	14 óra
5	Rendgyakorlatok, gimnasztikai alapmozgások (I-II.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	18,5 óra
	Összesen		92.5

6. osztály

I. Alaki képzés	3
II. Előkészítő gyakorlatok, gimnasztika, prevenció	17

III. Járások, futások, ugrások, dobások	20
IV. Természetes mozgások	5
V. Sportági technikák, taktikák és szabályok	30
VI. Mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	10
VII. Egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. Játékok; értékelés, ellenőrzés	15
	100 %
A hetedik évfolyamba lépéshez szükséges minimum: A diák által értelmezett és használt terminológia jelentős bővülése különösen a sportági alapképzés és a képesség-fejlesztés területén. Erősödő önfegyelem a saját gyengeségek legyőzésében, a gyakorlásban, a versengésben és az edzésben. A sportágakra jellemző alaptechnikák, mozgásstílus pontos rögzítése. A rendszeres mozgás, egészséges életmód, versenyzés, sportteljesítmény kategóriáknak elfogadása a műveltségterület alapvető értékeiként.	

7-8. évfolyam

Évi óraszám: 92,5

A tantárgy korosztályra lebontott céljai és feladatai

Egészségvédelem:

Őrizzék meg a pubertáskor során a korábban kialakított egészségvédő szokásokat, helyezték előtérbe az egészséges sportprogramokat a káros szenvedélyekkel szemben.

Az eltérő klimatikus viszonyok között történő sporttevékenység előnyös hatásainak megértése. Több relaxációs eljárás ismerete, a növekvő szervezet igénye és a mozgásszegény életmód általánossá válása miatt a biomechanikailag helyes testtartás jelentőségének kellő ismerete, automatizálása és fenntartása, az ön - és másokra veszélyes viselkedésekkel szembeni helyes értékítéletek elfogadása. Az optimális folyadékszükséglet, a táplálkozás és a pihenés egy - egy lényeges információjának megértése. Az ártalmak elkerülése. Néhány stresszoldó motoros gyakorlat ismerete, a megküzdés átélése. A saját nem higiéniája.

Edzettség, teherbírás fejlesztése:

Kövessék az objektív adatok alapján a saját edzettségi állapotukat, hozzanak egyéni döntéseket a saját mutatók önálló javításában, fejlesztésében. Tartsák egyensúlyban a testi és szellemi terhelést.

A keringési és légzőrendszer fejlesztése a kontrolált mérések segítségével; az erő és gyorsaság mérhetőségének megismerése egy - két motoros gyakorlat által. A tudományos

ismeretterjesztés testkultúrával kapcsolatos produktumainak érdeklődő befogadása. A fittség, mint érték képviselője a társas korosztályos kapcsolatokban.

Sport- és mozgáskulturális tanulás

Állítsák a koordinációs mozgáskészletüket a sportági célok szolgálatába. Értsék meg a sportágak belső logikáját, fogadják el a törvényszerűségeket, vonjanak le önálló következtetéseket.

A nemenként más tananyag kiválasztásban a fejlesztési sajátosságokhoz való alkalmazkodás; a tanult koordinációs mozgáskészlet célszerű használata. A helyzetekre történő mozgásos és pszichés reakciókban absztrakciós eljárások, kreatív megoldások előhívása. A kulturált mozgás megjelenése (elsősorban lányoknál) a hétköznapi mozgáskészletben. A legalább két sportági rendszer technikai-taktikai alapelemei mozgástanulásának többnyire automatizációs szakasza megvalósítása.

Pozitív személyiségfejlődés

Őrizze meg a saját én keresése közben az eddig kialakult önértékelő szokásokat. Alakuljon ki a reális képük. Fogadják el a szabályokat értelemszerűen, keressenek konstruktív megoldásokat a konfliktusokban.

Az egyén értelmi és érzelmi viszonyának meghatározása a sportértékekkel kapcsolatban; a jellem fejlesztése a sport által. A párkapcsolatok kultúrájának megalapozása, a tanár - diák és a diák - diák összeütközések konstruktív mintáinak megbeszélése. A másik ember tiszteletben tartása, odafigyelés a társakra.

A tanulók fizikai, fitességi mérésének rendszerét az Intézményi Minőségirányítási Program tartalmazza.

Képzési tartalom és metodika

Jelentős nemi különbség alakul ki a lányok és a fiúk között, ezért a testnevelés órán szükségessé válik elkülönítésük a személyiség fejlődés érdekében. A pubertás korban az erősödő nemi kifejlődés során a gondolkodási folyamatok is másként működnek, így az azonos neműek közötti motoros cselekvéstanulás pedagógiaiailag is indokolt. A korosztály kritikus, keresi a tekintélyrombolás lehetőségeit, ezért fontos a határozott, következetes, szakszerű órávezetés, a diákok elvárják a tanártól. Nagy a különbség a biológiai életkorban és a szocializációs szintekben, ezért egyénre szabottan kell differenciálni. Bonyolultabb ismeretfeldolgozásra is képesek a diákok az egyre jobb megfigyelő készség és a racionális gondolkodás erősödése miatt, de gyakorolni, nyilvános szellemi és fizikai erőfeszítéseket felmutatni nem szeretnek. A szelekció, a hangulat és ízlés szerinti válogatás (mást tenne szívesen, ezt nem szereti) erős tanár - diák konfliktusforrás. A szélsőséges önérvényesítő megoldásokat személyes beszélgetésekkel lehet kezelni, illetve a társak racionalitására is lehet hagyatkozni. Türelmes, egyénhez igazodó tanári magatartás, és a személyiség tiszteletének kinyilvánítása elengedhetetlen. A növekedés, biológiai érés - a lányokat kicsit korábban, mint a fiúkat - fáradttá, panaszossá teszik. A terhelést a fenti problémákhoz igazodva, egészségkárosítás nélkül, nagy figyelemmel kell adagolni. A tanár kiemelt felelőssége továbbra is a példamutatás és a szakmailag pontos nyelvi modell

bemutatása.		
Fejlesztési témakörök, tartalmak, kulcsfogalmak	Ellenőrzési, értékelési lehetőségek	Kimeneti követelmények (pszichomotoros, kognitív, emocionális)
<u>Az 1-6. évfolyamokon alaki képzésként tanultak tanórai alkalmazása.</u> Egyszerű ellenvonulások (fejlődések és szakadozások ellenvonulásban) járásban és futásban; a testnevelésben alkalmazott és szükséges rendgyakorlatok teljes köre; az óra gyakorlási rendjének betartása, csapatok alakítása; a játékrend, váltások önálló megszervezése; más, szervezési feladatok vállalása, együttműködés a terem rendjének kialakításában;	Az óra alaki fegyelmét minden óra végi értékelése. Az óraközi alakzat- és gyakorlási forma váltási idejének kontrollálása. A szerek felvétele, elhelyezése idejének ellenőrzése.	Az erős alaki, gyakorlási fegyelem megtartása az egész órán. A tanári utasítások maradéktalan végrehajtása, célszerű önálló szervező kezdeményezések. Balesetmentes, másokra való tekintettel, célszerű közlekedés a tornatermi (udvari stb.) térben.
Gimnasztika kéziszeres felhasználásával, bemutatott összefüggő gimnasztikai sorok kialakítása. Egyszerűbb nagymozgásokkal néhány bemelegítő eljárás megismerése, alkalmazása önállóan; 2-4-8-16 ütemű szabadgyakorlatok és szabadgyakorlati alapformájú társas, kéziszer- és egyszerű szergyakorlatok, amelyek egyidejűleg két - három alapformát is tartalmazhatnak. Aktív, passzív, dinamikus, statikus izületi mozgékonytságot fejlesztő gyakorlatok! Kondicionálás tervezett gyakorlatok által, állandóan visszatérő gyakorlással, a mozgásoptimumra törekedve, a kitartást növelve. Korábbinál bonyolultabb, megtanult gimnasztikai gyakorlatsorok bemutatása,	A kontrollált, helyes végrehajtás pozitív megerősítése. A gimnasztikai gyakorlatsor csoportonkénti (3-4 fő) bemutatása. Szüneti mozgékonyság mérése, ellenőrzése (pl. sárga)	Az egyöntetű és egyéni képességek szerint differenciált tanári utasítások hibajavítás, maradéktalan végrehajtása. A vonatkozó szaknyelvi szókincs, a hely, helyzet és irány megértése. A bővített gimnasztikai tudás és készség a helyzetnek megfelelő előhívása. A sokoldalú előkészítő és

kontrollált testtartással, zenére, együtt és önállóan. Húzóerő, gyorsító, erő-állóképesség fejlesztése kisebb súlyokkal. <u>A biomechanikailag helyes testtartást</u> tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése (valamint légzőgyakorlatok) a gimnasztika részeként, testtájanként végighaladva, a testtartásért felelős valamennyi izomcsoport erősítését és <u>nyújtását</u> szolgáló mozgásanyaggal, a tanévek során folyamatosan ismételve, a kiindulási és véghelyzetek pontos megtartására valamint a lassú és pontos kivitelezésre ügyelve, a hibás kivitelezés javításával, valamint a korosztály jellemzőinek megfelelő illesztéssel a testnevelési óra többi eleméhez; <u>Speciálisan előkészítő (cél és rávezető) gyakorlatok a feldolgozandó anyag függvényében. Futó-, ugró-, dobóiskola.</u> Futások, ugrások, dobások speciális célgyakorlatai, mint az 5-6. osztályban. A speciális képességek, a versenysport technikai modellek alapozása, továbbfejlesztése. Játékok, versengések futással, szökdeléssel és dobással kombinálva. <u>Gyorsasági ugrókötélhajtások, azok variációi</u> Áthajtások (előre, hátra, keresztezett, dupla és azok egyéni variációi), páros áthajtások. <u>Rövidtávú vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással</u> Vágtafutások; iramfutások; futás feladatokkal.; A pontos sportági megalapozás	Az automatizált gyakorlatok bemutatása a saját párnak, a tanár lazább és a társ szoros visszajelzési mellett; a hibák kijavítása. A mérhető, megtett út, táv, idő önmagához mért fejlődés megállapítása, alkalmanként már versengő helyzetben. Áthajtások meghatározott idő alatt. A versengés élményének értékelése; egyéni különbségek megállapítása; ismerkedés a visszatérő mérhetőséggel, objektív eredmény rögzítése 15 - 30 m-en	prevenációs gyakorlatok hatásainak az életkornak megfelelő ismerete és azok helyes végrehajtása. Társas kontroll, felelősségvállalás a hibák kijavításában. Az atlétikai mozgások összerendezett, önmagukhoz mérten javuló eredményességű bemutatása. Előrelépés felmutatása a versenyeken is A gyengébbek felkarolása, segítségadás feltétel nélkül Az atlétikai mozgások megközelítően helyes technikai végrehajtása. A koncentrált, mozgásoptimumra törekvő, az oktatási helyzetekre jól reagáló magatartás A megfelelő mozgástechnika alkalmazása a különféle futásoknál, a tanult tananyaggal való elszámoltatásnál egyéni, számszerűsített fejlődés. Az alaptechnikák, mozgásstílus pontos
---	---	---

céljából állandó hibajavítás, önmegfigyelés (pl. lépéshossz); átfutások alacsony és közepesen magas akadályok felett az azok közötti táv változtatásával is; <u>Váltófutás</u> Váltás helyben, lassú futás közben, párban, oszlopban, körben; közepes iramú futás közben váltóversenyek széles váltózónában. <u>Rajtok</u> A korábban tanult rajtformák pontos, célszerű végrehajtása. térdelőrajtok jelre (a stabil egyensúlyi helyzet, a fokozatosan növekvő lépéshossz és az emelkedő súlypont kialakításának erős külső-tanári és társas- kontrollja mellett); alkalmanként 3-4 versenyszerű indulás, eredményes rajtvégrehajtás a feladathelyzetben. Rajtok és rajtversenyek 15-30 méteren különböző testhelyzetekből; Aerob jellegű futások a sebesség növelésével Kötetlen tartós futás 8 - 10 percig az egyéni képességeknek megfelelő szinten; tartós futás iramnehezítésekkel; nehezítésekkel (terep, akadály), a táv növelésével. 2000- 3000 m futások növekvő sebességgel; 2000 m futás differenciált csoportokban vagy késleltetett indítással, időre; az egyéni tempó beosztása csökkenő tanári kontroll mellett. <u>Atlétikai ugrások (magas, távol)</u> Helyből ugrások, sorozatugrások; távolba és felfelé ugrások az erőközlés irányát tudatosan irányítva. A lépő távolugrás oktatása: egyéni kiinduló helyről 6-8 lépésből, 50 - 60 cm-es elugró sávból, puha leérkező helyre, közel két lábra; az elugró láb sokszori, tudatos megfigyelése, automatizáció	A térdelőrajt technika bemutatása kisebb csoportokban; Felmérés 12 percben; A technikai igényesség, pontosság dicsérete.	rögzítése. Tájékozottság a rendszeres edzés és a fizikai teljesítmények összefüggéseiről. A dobásformák megkülönböztetése, képi megjelenés. A pillanatnyi koncentráció javulása. Az alaptechnika, mozgásstílus pontos rögzítése.
---	---	---

folyamatos hibajavítással, korrekciókkal; a vízszintes sebesség növelése. Az átlépő technikai tökélesített technikájának oktatása; 5 felgyorsuló lépéssel, erősebb kitámasztással és a levegőben lábcserével. Dobások, hajítások, vetések, lökések, szökdelések a sportágnak és az életkornak megfelelő eszközzel, kis súllyal, nehezekekkel. A kislabda hajítás oktatása távolba; 3-5 lépéses nekifutásból, fokozódó lendülettel, a labda minél hosszabb úton történő gyorsításával; hibajavítás mellett kifinomultabb mozgástapasztalatokkal; versenyek. Lökések tömött labdával helyből egy és két kézzel; a dobóterpesz és dobóterpeszből lökés oktatása; súlylökés helyből tömött labdával, az eredmények folyamatos figyelemmel kísérése. Vetések tömött labdával, két kézzel, mindkét oldalra.		
<u>Szertorna, összefüggő gyakorlatok</u> Gurulásokkal, fordulatokkal, gördülésekkel kapcsolatos testnevelési játékok. <u>Talajon</u> Gurulóátfordulás előre, hátra, terpeszben, sorozatban is, valamint két gurulóátfordulás között felugrás fél- és egész fordulattal. Repülő gurulóátfordulás sérülést nem okozó tárgy felett (összetekert szőnyeg, szőnyeggel letakart zsámoly) és fekvő, térdelő társan át. Fejállás, kézállás, kézenátfordulás mindkét oldalra nyújtott testtel, segítségadás, biztosítás mellett; a segítségadás mozdulatainak elsajátítása. Támlázás két emelt, párhuzamos padon előre, hátra. Összefüggő gyakorlat a tanult elemekből biomechanikailag helyes testtartással, annak korrekciója	Elemek, elemkapcsolatok bemutatása, a saját siker, fejlődés megerősítése az értékelés által. Differenciált megítélés az egyéni képességek és készségek ismeretében tanár-, társas- és önkontroll mellett;	A torna gyakorlatelemek összekötésének biztonsága. A tornagyakorlatok biztonságos végzése a biomechanikailag helyes testtartásra törekvéssel. A saját testtömeg feletti uralom a támasz - és függésgyakorlatokban. A támaszugrásoknál a nekifutás és a támaszvétel zökkenőmentes kapcsolódik össze, növekedik az első és a második ív, egyre biztonságosabb a talajra érkezés.

tanári és társas kontrollra. <u>3-4 részes szekrényen</u> Felguggolás, terpeszleugrás 4 részes szekrényen hosszában (fiúk-lányok); bukfenc előre 4 részes szekrényen (fiúk-lányok); guggoló átugrás keresztben álló 3-4 részes szekrényen (fiúk-lányok); nagymacskaugrás (fiúk). Gyűrűn és két kötél: lendület előre, hátra; lebegőfüggés; lefüggés; hátsó függés; homorított leugrás hátra lendületből, az elemek folyamatos összekapcsolása, fordított pad (alacsony fokozaton, lányok) Helyváltoztatások állásban, emelkedések és ereszkedések, mellső mérlegállás, homorított leugrás. Függeszkedési kísérletek Egy-két kötél: fiúk felfelé-lefelé; lányok felfelé;		A felelős, segítőkész hozzáállás gyengébb társak buzdításában, felzárkóztatásában, mint érték fogalmazódjon meg a tanári értékelésben.
<u>Küzdősport alapozás (fiúk)</u> Sportági taktikák alkalmazása: A támadó cselek konkrét alkalmazása, ill. cselek az ellenfél támadásának kiugrasztására, a küzdési feladatok közben, a reagálási gyorsaság fejlesztése, a helyzet felismerésének fejlesztése, a taktika, a stratégia megválasztásához, az egyszerű, és a kombinált technikák, cselek gyakorlása passzív, és aktív ellenféllel. Küzdések minden formája sportág-előkészítő egészségmegőrző jelleggel. A szoros testtávolságú küzdelem: A technikák gyakorlása álló, és aktív partnerrel, helyzetek kialakítása, kényszerítő helyzetek játékosan és küzdési szituációkban. A nagyobb testtávolságú küzdelem: Az ellenfél reagálásának,	Több játékból álló, küzdőjátékokból álló pontszerző versengések, küzdések. Grundbirkózás: a karfogások, a mögékerülés, a kiemelés gyakorlati alkalmazása Botvívás, botbirkózás a támadó és védő stratégiák alkalmazásával. 2-3 önvédelmi fogás és abból kiszabadulás.	Küzdeni tudás és sportszerűség. A sportági szabályok jellegformáló és szocializáló szerepének megértése, az együtt játszás, küzdés, test-test által történő érintkezések, összeütközések csökkentése. A támadó és legalább a támadásra reagáló küzdő magatartás, mint sportkultúrális érték elfogadása, bemutatása. Az életkorra jellemző erőből történő önmegvalósítás sportszerű keretek közé szorítása a szabályok követése által. .

taktikájának, stratégiájának tesztelése ijeszttéssel, csellel játékosan, ill. a tanult technikák alkalmazásával küzdési szituációkban. Önvédelem. A tanult önvédelmi technikák alkalmazása különböző ellenfelekkel, az önvédelem alapszabályainak alapos ismerete; <u>Aerobic (lányok).</u> A nőies, szép mozgás plasztikusságának sajátos izolációs gyakorlatai; a tágasság bővítése; alapjárás, érintő járás; egyszerű és összetett karmozgásokkal; sasszé kombinációk; ugrások egy lábról két lábra, egy lábra, két lábról egy lábra és két lábra plasztikai kombinációkkal, lábcseréssel; fordulatok egy és két lábon állásban és guggolásban; kar- és törzshullámok; gyakorlás lehetőleg tükör előtt. Aerobic lépéskombinációk, szökdelések kéz és lábmozgásokkal, irány és helyzetváltoztatásokkal; Mindkét sportágban összefüggő gyakorlat megtanulása zenére.	Gyakorlatok bemutatása csoportos formában. A gyakorlatsorok végrehajtási pontosságának állandó értékelése, a pozitív példák megerősítése.	Esztétikus, ritmikus és motorosan memorizált, egyéni dinamikai ízzel előadott mozgásfolyamat, az alkotás örömeinek átélése; önmegvalósítás
<u>Sportjátékok</u> A motorikus képességek fejlesztését és a tanulók játékgigényének kielégítését szolgáló testnevelési játékok. Az 5-6. osztályban tanult sportjáték alapozó feladatok, technikák-taktikák ismétlése, gyakorlása, variálása az egyre bonyolódó feladatoknak, helyzeteknek megfelelően, sokoldalú és többoldalú képzés. Két támadó kapcsolatának labdás és labda nélküli megoldásai; együttműködés a védekezési tapasztalatok felhasználásában. Az iskola feltételei, a tanulók	A bővülő technikai repertoár végrehajtásának ellenőrzése folyamatos korrekciós utasításokkal; A váltakozó játékszerepek ellenőrzése. Játék esetenként bíró nélkül, az önkontroll alkalmazása.	Labdajátékokban a csapattársakkal való együttműködés alapfokon. Alapvető labdakezelési játékhelyzetekhez való alkalmazkodás. A technikai sikertelenségekből és szabálysértő magatartásból adódó, a csapatteljesítményt rontó és a pontos, lelkes játék által a csapatteljesítményt növelő egyéni elszámoltathatóság megértése.

érdeklődése és a tanár irányultsága függvényében választott két sportjáték elemeinek gazdagítása, főbb támadási és védekezési megoldásainak elsajátítása.		
<u>Minden sportág technikai repertoárja, pontosságra, minőségre törekedve (a helyi viszonyok és a tantestület választása szerint, a tanulók érdeklődésének figyelembevételével.)</u> Pl.: Korcsolyázás, görkorcsolyázás, gördeszkázás alapjai, alapiskolája. Tájékozódási futás (ahol a feltételek adottak). Kerékpározás. Asztalitenisz. Tollaslabda. Stb.		Tájékozottság a testkulturális tartalmakban, mozgásos cselekvésekben és sportági szituációkban.
<u>A mozgásműveltséget fejlesztő képzés elméleti háttérének folyamatos átadása, történetiséget és globális felhasználhatóságot érzékeltető módon.</u> Népi játékok (nemzetek labdája, várméta, kötélhúzás). Felkészülés a természetjáró-, vízi- és kerékpáros táborozásra. Az ember alkalmazkodóképességének történeti példái által a sport önnevelő lehetőségeinek megfogalmazása a diákok aktív közreműködésével; az olimpiai mozgalommal kapcsolatos alapvető ismeretek (cél, gyakoriság, kulturális érték) közvetítése. <u>Higiéniiai ismeretek bővítése a nemi jellegeknek megfelelően és a szükséges időbeli adagolással;</u> Balesetvédelmi alapismeretek; felelősség a társnak nyújtott segítségadásban; étkezési, pihenési, drogprevenciós és szexuális testkulturális vonatkozásokról információk átadása, azok feldolgozása.	Házi gyűjtőmunka. Kirándulás, terepgyakorlat. Felszerelés ellenőrzése, önellenőrzés. A pozitív példák pozitív megerősítése.	Tanult és gyűjtött ismeretek, információk, a kultúrterület legnagyobb eseményéről, az olimpia fogalmáról, a magyar élsportról, egy újabb magyar bajnokról A tisztaság, a fittség megjelenése az önbecsülésben, Néhány fontos információ ismerete a tematikákban.

A helyi adottságok függvényében edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, szánkózás, korcsolyázás, síelés, evezés, falmászás stb. az időjárásnak megfelelő öltözködés, a közlekedés, a környezetvédelem értő gyakorlása		
---	--	--

7. évfolyam

Évi óraszám: 37 hét / 92.5 óra

TEMATIKUS ÖSSZESÍTETT ÓRATERV

TÉMAKÖR

1	Torna (V; VI.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	14 óra
2	Atlétika (III. VI.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	15 óra
3	Sportjáték (IV.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	32 óra
4	Összefoglalás, ellenőrzés, képességek felmérése (VII.)	ősz, téli, tavaszi időszak végén	18,5 óra
5	Rendgyakorlatok, gimnasztikai alapmozgások (I-II.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	13 óra
	Összesen		92.5

A rendelkezésre álló időkeret elosztása

7. évfolyam:

I. Alaki képzés	3
II. Előkészítő gyakorlatok, gimnasztika, prevenció	12
III. Járások, futások, ugrások, dobások	10
IV. Sportági technikák, taktikák és szabályok	35
V. Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	10
VI. Mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	10
VII. Egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. Játékok; értékelés, ellenőrzés	20
	100%

A nyolcadik évfolyamba lépéshez szükséges minimum:

Az egyöntetű és egyéni képességek szerint differenciált tanári utasítások elfogadás és törekvés az azok szerinti végrehajtásra. Az önállóság megjelenése a tanár által kiszabott testmozgásban. Az egészségmegőrzés legfontosabb tényeinek ismerete és a saját állapottal való összehasonlítására való képesség. A technikai hibák, egyéni

sikertelenségekkel való szembesülés, a saját adottságok elfogadása mentén a saját javuló teljesítményre való elszántság felmutatása. Tehetség szerinti alkalmi versenyzés az osztályban, iskolában és iskolán kívül egyesületi és tömegsportrendezvényeken. Az együtt játszás konfliktusainak megértése, a megoldások keresése és a szabályok elfogadása azok megoldására.

8. évfolyam

Évi óraszám: 37 hét / 92.5 óra

TEMATIKUS ÖSSZESÍTETT ÓRATERV TÉMAKÖR

1	Torna (V; VI.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	14 óra
2	Atlétika (III. VI.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	15 óra
3	Sportjáték (IV.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	32 óra
4	Összefoglalás, ellenőrzés, képességek felmérése (VII.)	ősz, téli, tavaszi időszak végén	18,5 óra
5	Rendgyakorlatok, gimnasztikai alapmozgások (I-II.)	új ismereteket feldolgozó, ismétlő óra	13 óra
	Összesen		92.5

8. évfolyam:

I. Alaki képzés	3
II. Előkészítő gyakorlatok, gimnasztika, prevenció	12
III. Járások, futások, ugrások, dobások	10
IV. Sportági technikák, taktikák és szabályok	35
V. Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok	10
VI. Mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	10
VII. Egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. Játékok; értékelés, ellenőrzés	20
	100%

A kilencedik évfolyamba lépéshez szükséges minimum: Az egyöntetű és egyéni képességek szerint differenciált tanári utasítások maradéktalan végrehajtása. Az önállóság, a belső kontroll megjelenése a tanár által kiszabott ill. az egyéb iskolán kívüli rendszeres testmozgásban. A céltudatos egészségmegőrzés kialakulása. A technikai hibák, egyéni sikertelenségekkel való szembesülés, annak teljesítményt rontó tulajdonságának elfogadása, megértése. Tehetség szerinti alkalmi versenyzés az osztályban, iskolában és iskolán kívül egyesületi és tömegsportrendezvényeken. A sportági szabályok jellegformáló és szocializáló szerepének megértése, az együtt játszás konfliktusainak csökkentése. Alapfokú tájékozottság a rendszeres edzés és a fizikai teljesítmények összefüggéseinek rendszerben.

HITTAN

5-8. évfolyam

Bevezetés

A katolikus iskola - fenntartója szerint - új iskolaszervezetként jelent meg napjainkban, de nem gyökértelenül. Előzményei mélyen belenyúlnek az ezeréves magyar hagyományba. Éltető szála a négy szerzetesrend által fenntartott gimnáziumban fennmaradt rossz emlékű félmúltunkban is. A rendszerváltás újból megadta a lehetőséget (1990) a teljes oktatási időre, a 6-18 éves korig való tervezésre-szervezésre. Katolikus iskolapolitikánknek így sokféle új feladatot kell megoldania. Ezek közül az egyik legfontosabb a hittantanterv cél- és feladatrendszerének kialakítása. Ez nemcsak az egységes keresztény szemlélet és gyakorlat alapját nyújtja - mint a szaktárgyak egyik részeleme -, hanem azok valláspedagógiai elv- és gyakorlatszempléletei irányvonalát is meghatározza.

A tanterv készítésénél a következő szempontokat vettük figyelembe:

a.) Ügyeltünk az iskolatípus szervezeti felépítésére. A fejlődéslélektan a 12 éves kort tartja a gyermekek fejlődésében a racionális gondolkodás kezdetének. Ezért a 7. évfolyamtól kezdődően egységes üdvtörténeti szemléletben mutatja be a kerettanterv a tanítandó tananyagot. Az Ó- és Újszövetségi üdvtörténet megismertetése után az egyház történelmét mint üdvtörténetet mutatjuk be, majd az üdvtörténet misztériumait megjelenítő liturgia kereteiben tárgyaljuk a dogmatika alapvető tételeit, ezt követi az üdvtörténet erkölcsi tanulságainak bemutatása, végül az utolsó tanév anyagaként az üdvtörténet alapjait az ész fényében tárjuk fel a tanulók előtt.

b) A hittan kerettantervet a Catechesi Tradendae (Budapest, 1980. Szent István Társulat) és az Országos Hitoktatási Bizottság által kiadott kerettanterv irányelvei alapján igyekeztünk felépíteni és életre váltani, amely követendő célként jelöli meg az alábbiakat:

„A tanításnak kerek egésznek kell lennie... minden komolyságával és éltető erejével” (CT 30).

„Az anyag épsége iránti igény nem zárja ki a különböző részek egyensúlyban tartását, megfelelő elrendezését és rangsorolását.” - De „más nyelvet igényel a tanítás továbbadása az egyik embercsoport esetében, mint a másikonál” (CT 31).

c) Az ismeretanyag kiválasztásánál figyelemmel voltunk az Oktatási Minisztérium által kiadott Kerettanterv célkitűzéseire és a katolikus iskolák kerettantervében szereplő más tantárgyblokkok anyagmegjelölésére is, hogy a vallásismeretek kellő tapasztalati anyagot kapjanak, és az elért készség szintekre támaszkodhassanak a feldolgozás és az alkalmazás során.

d) A hittan tantárgy cél- és követelményrendszerét természetesen a katolikus iskolatípus is meghatározza, amelyben a hitoktatás a tantárgyi rendszer szerves része kötelező óraszámmal: évi 74 órában, heti 2 órás bontásban (Ktv. 81. § (1) a), Kerettantervi rendelet 8. § (3). Az elért eredményeket érdemjeggyel minősítjük, amelyet a tanulók bizonyítványában is feltüntetünk.

Cél- és feladatrendszer

A tantárgy célkitűzéseit az Általános Katekétikai Direktórium (Budapest, 1980. SZIT) alapján terveztük meg, amely határozottan mutatja a hitoktatók feladatát. A Direktórium a következő gondolatokat hangsúlyozza:

„A keresztény életet minden életkorban és minden történelmi helyzetben Isten Igéjével világítsák meg” (D 20).

Mivel „a hitoktatás feladata, hogy segítse az embereket megvalósítani... az Istennel való közösséget, a keresztény örömhírt úgy kell előadnia, hogy nyilvánvalóvá váljék: általa kerül

biztonságba az emberi élet legnagyobb értéke” (D 23). „Ezért a hitoktatásnak ápolnia kell és meg kell világítania az istenszeretet növekedését... és ennek az erénynek a megnyilvánulásait” (D 23). Tehát „nem elegendő, ha a hitoktatás csupán felébreszt valamilyen - jóllehet igaz - vallásos tapasztalatot: oda kell eljuttatnia az embert, hogy lassanként felfogja az isteni igazság teljességét” (D 24).

A tanévek anyagának összeállításában nem feledkeztünk meg arról, hogy „Krisztus vezeti el az embert az Atyához azzal, hogy elküldi a Szentlelket Isten népéhez.” Ezért tanításunkban mindig Krisztus áll a középpontban, hiszen „az Egyház alapja Őbenne van” és „Őbenne nyeri el minden a megújulását”. Krisztus által jutunk el az Atyához. De ez az „Atyához vezető út a Szentlélekben nyílik meg” (D 41).

Részleges célkitűzéseinket annak a zsinati tanításnak szellemében fogalmaztuk meg, amely hangsúlyozza, hogy összefüggéseket kell látnunk Isten és Krisztus misztériuma, valamint az emberi lét és az ember végső célja között, és eközben egyáltalában nem kell lekicsinyelnünk azokat a földi célokat, amelyeket egy-egy ember vagy közösség közvetlenül el akar érni Istentől kapott hivatása szerint.

A rendszeresség és folyamatosság didaktikai alapelvét követve és az életkori sajátosságokhoz igazodva egy-egy fejlődési szakasz követelményének megfelelően az alsó hat évfolyam tananyagát alapnak tekintve építkeztünk.

A kisiskolás kor érzelmi-értelmi-akaratú jellemzőit figyelembe véve a vallási ismereteket csupán alapozzuk, és megindítjuk a gyermeket a keresztény életgyakorlatban. Az oktatásban a gyermekek közvetlen környezetükben (család, rokonok, emberek, osztály és templomi közösség) szerzett tapasztalataira és a Világlátó (a sajátosan keresztény szemléletű környezet- és természetismeret) tantárgy ismereteire építünk.

A személyiségfejlődés következő szakaszában - figyelembe véve a közösségi élet felé fordulás, a szociális érzés és a tetteket szándékosan megvalósító tényezőinek megjelenését - a keresztény életgyakorlattal kapcsolatos problémák és megoldási lehetőségek ismeretkörét bővítjük és mélyítjük. Figyelembe vesszük, hogy ezek a gyermekek már képesek akaratú életükben a jó és a rossz differenciáltabb szemléletére és ennek alapján gyakorlatuk formálására. Nevelésükben az önnevelés és a lelkiismeret-formálás feladatának fontosságát is hangsúlyozzuk.

A serdülőkorúak adottságait figyelembe véve e korosztály tagjainak korábbi ismereteit hatékonyan bővítjük, és hangsúlyozzuk az ifjúkorban tudatosan vállalt katolikus életszemlélet és gyakorlat fontosságát.

A tanterv követelményrendszere az elmélet és a keresztény élet összhangjának fontosságát hangsúlyozza. A tanulóktól elvárjuk, hogy minden életszakaszban - az életszakasz sajátosságainak megfelelően - szavakban és cselekedetekben tegyenek tanúságot Krisztus mellett.

A tanterv megvalósításhoz módszertani szempontból az Általános Direktórium útmutatásait ajánljuk segítségül:

A legfontosabb módszertani alapelv: „A jó emberi és keresztény kvalitások sokkal termékenyebbé teszik a katekézist, mint bármelyik módszer” (D 71).

A hitoktatónak „mindig az írott vagy hagyományozott kinyilatkoztatást és az egyházi tanítást kell szem előtt tartania. Ezen kívül, bármelyik részletről is legyen szó, a katekétának pontosan kell tudnia, hogy az éppen tárgyalt anyagnak hogyan áll középpontjában Krisztus misztériuma; hogyan tanít ebben a részletkérdésben az egyház,... hogyan ünnepli ezt a liturgiában, és hogyan valósítja meg hívei életének gyakorlatában” (D 45).

A „katekézis anyaga egészének Szentháromság-központúnak kell lennie” (D 41).

A katekézis történhet deduktív és induktív módszerrel: vagy az isteni világból indul ki, és eljut az emberig; vagy az emberi világból (bibliai események, liturgikus történetek, az egyház és a mindennapi élet eseményei) indul ki, és eljut az isteni világhoz.

„Olyan pedagógiai módszert kell kiválasztani, amely megfelel a hitoktatásban részt vevők közösségi körülményeinek” (D 46).

„Minden emberi tanítás első követelménye,... hogy lehetővé tegye és felébressze a belső tevékenységet abban, akire irányul. A katekézissel tehát a hit belső aktusát kell felébreszteni” (D 75).

A modern pedagógiai eszközök és a tanítás-technológiai ismeretek nagy segítséget nyújtanak az ismeretek elsajátításához és mélyebb, tartósabb megszilárdításához. Egyben segítséget nyújtanak az alkalmazásnál is. Így használható a foglalkozásokon az audiovizuális eszközöknek széles skálája, a rajz, a kép-meditáció a dramatizálás megoldásaival együtt.

Az ellenőrzési és értékelési alapelvek megvalósításában a didaktika nyújtotta lehetőségekkel kell élnünk. Többek között a feladatlapos vizsgálódás különböző formáit is használhatjuk. Értékelésünkben figyelembe kell vennünk, hogy csak a vallásismeret elsajátítása mérhető és értékelhető. A hitbeli fejlődés foka, mértéke, annak őszintesége a kegyelem kérdése és Isten ítéletére tartozik. Alapszabályunk, hogy értékelésünk mindig nevelő szándékú legyen. Érdemjegyekkel büntetni igen veszélyes és a személyiség fejlődése szempontjából nagyon káros.

Évfolyamonkénti témakörök

5. évfolyam (11 évesek)
AZ ÉLET ISTEN NÉPÉNEK KÖZÖSSÉGÉBEN
(a liturgikus közösség)

6. évfolyam (12 évesek)
EGYHÁZUNK
(kép az egyházzól)

7. évfolyam (13 évesek)
AZ ÓSZÖVETSÉGI ÜDVTÖRTÉNET
(ószövetségi bevezető és exegézis)

8. évfolyam (14 évesek)
AZ ÚJSZÖVETSÉGI ÜDVTÖRTÉNET KEZDETE
(újszövetségi bevezető és exegézis)

Évfolyamonkénti témakörök

5. évfolyam

Az élet Isten népének közösségében

Heti 2 óra, évi 74 óra

Ennek az évnek az anyaga a liturgiáról eddig tanultak összefoglalása, rendszerezése és bővítése, valamint a liturgia lényegének bemutatása és fogalmi tisztázása. Ez a téma azért illik az 5. évfolyam anyagába, mert a gyermekek előzőleg már bizonyos szentségi és liturgikus tapasztalatokat szereztek, valamint ismerik az Ószövetséget és az Újszövetségben is alapozást nyertek korábbi tanulmányaik folyamán.

Cél- és feladatrendszer

a.) Oktatási cél: A tanulóknak elmélyítjük a liturgikus cselekmények, helyek, idők, ünnepek és kellékek jelképrendszerének ismeretét, valamint életkori sajátosságaiknak megfelelően bevezetjük őket a szentmise és a szentségek teológiájába.

b.) Nevelési cél: Az elméleti megalapozással abban kívánjuk segíteni a tanulókat, hogy figyelmesen, odaadón és értő módon tudjanak részt venni az egyház liturgikus életében.

Szükséges taneszközök: tankönyv, helyi jegyzet, munkafüzet, Biblia

A) Témakörök

1. témakör

Isten népe ünnepel

ünnepek a világon;

az ünneplés lényege: Isten jelen van; emlékezünk; ezáltal inkább Isten gyermekei leszünk (megszentelődünk);

Isten ószövetségi népének ünneplései;

Jézus is részt vesz ezeken az ünnepeken (biblikus megalapozás);

Jézus vezeti az ünneplést;

az Óegyház folytatja és teljesíti Jézus parancsát;

az Egyház az ünneplő közösség (egyetemes és helyi egyház);

a liturgikus közösség vezetője;

liturgikus szolgálatok az oltárnál (ministránsok);

liturgikus szolgálatok a közösségben (énekesek, felolvasók);

elődeink és társaink az ünneplésben (földiek és égiek);

2. témakör

A húsvéti misztérium ünneplése

mi a húsvéti misztérium?

a húsvéti misztérium ünneplése a szentmisében (bevezető);

örömmel lehet ünnepelni (akadálya a bűn, ezért bűnbánat);

az ünneplés alapja: a dicsőítés (az angyalok éneke);

az ünnepen szólnak hozzánk: a szentírási olvasmányok;

a válasz: az énekek és a hitvallás;

a kérések: hívek könyörgése;

Isten dicsérete a teremtett világért (az adományok az oltáron);

felkészülés hálaadással (prefáció);

az utolsó vacsora eseményei (az alapítás elbeszélése);

a Lélek megszentel, az Egyház emlékezik és könyörög;
Jézus asztalához hív: Miatyánk, kiengesztelődés;
találkozás: az Úr asztalánál;
hálaadás, búcsúzás és küldetés;
vasárnapi és köznapi találkozások;
az ünneplés folytatása: a zsoltosma;

3. témakör

Az ünneplés helye, ideje és kellékei
a családi otthon mint az imádság helye; a Szentírás olvasásának helye; a templom: az Isten háza és a közösség otthona; a templom berendezése; liturgikus ruhák; liturgikus tárgyak;

4. témakör

Ünnepeink

a vasárnap; előkészület karácsonyra; karácsony és vízkereszt; előkészület húsvétra; a húsvéti szent háromnap; a húsvéti idő; a Szentlélek eljövetele; a Boldogságos Szűz ünnepei; a szentek ünnepei; a magyar szentek ünnepei;

5. témakör

A szentségek és szentelmények liturgikája

belépés Krisztus közösségébe; küldetésben; a mindennapi találkozások; a bűnös ember találkozása; a betegség keresztjét viselve; küldetés Isten népéhez; küldetés a családban; hálaadás Isten adományaiért (szentelmények); búcsú a földi élettől; a mennyei, örök liturgia

6. témakör

Mindennapi életünk

mindig így volt? (a liturgia fejlődése);
keresztények - nem keresztények? (a liturgikus családkról);
nemzeti értékeink (a népek sajátos lelkisége);
művészet és liturgia (művészeti összefoglaló);
a liturgikus imádság;

B) Alapkövetelmények

A tanuló tudjon tájékozódni, adott részeket ügyesen megkeresni a Szentírásban. Ismerje az egyházi év fogalmát, a szentmise teológiáját és liturgiáját, a hét szentség és a szentelmények liturgiáját. Tudja, mit, mikor, hogyan és miért ünneplünk az egyházban. Ismerje a liturgikus cselekmények, helyek, idők, kellékek, színek jelképrendszerét.

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

Az ellenőrzés, értékelés a tantervi követelmények teljesítésére irányul, független a tanuló személyes meggyőződésétől, vallási elkötelezettségétől. Szóbeli feleletek és írásbeli dolgozatok formájában ellenőrizzük az elsajátított tudásanyagot. Tanegységekként témazáró dolgozatot íratunk. Értékeljük a tanulók órai aktivitását, szorgalmi feladatait, füzetvezetését. A hittan tantárgyból is 5 osztályzattal minősítjük a tanulók tudását.

Ajánlott tankönyv

Dr. Török József: Adoremus Bp. 1998

Ajánlott irodalom

A keresztény művészet lexikona (Budapest, 1986. Herder)

Csanád Béla: Alapvető liturgia (Budapest, 1992.)

Ministráns ABC 1-2.

Várnagy Antal: Liturgia (Abaliget, 1993. Lämpás)

Verbényi - Arató: Liturgikus lexikon

6. évfolyam

Egyházunk

Heti 2 óra, évi 74 óra

A hatodik évfolyam anyaga az egyházra vonatkozó ismeretek felelevenítése, gazdagítása és mélyítése. Az egyházra vonatkozó kép rendezése és kiegészítése ebben a korosztályban egyrészt azért fontos, mert a hatodik évfolyam után a gyermek többféle iskolatípusban folytathatja tanulmányait: fontos tehát, hogy egységes egyházkép birtokában legyen. Másrészt ebben az életkorban kezd erősödni a gyermekben a közösségi vágy: szükséges tehát, hogy az egyházi közösségről is alapos ismeretekkel rendelkezzen.

Cél és feladatrendszer

a.) Oktatási cél: Segítjük a tanulót abban, hogy sokrétű és korszerű ismereteket szerezhesen az egyház alapításáról, lényegéről, életéről, szervezeteiről és céljáról.

b.) Nevelési cél: Felébresztjük a tanulóban az egyházi közösséghez tartozás vágyát, és felébresztjük felelősségérzetét is, amely később elvezetheti őt ahhoz a döntéshez, amelyben az egyház tudatos elfogadjává és az egyházi közösség tevékeny tagjává válik.

Szükséges taneszközök. tankönyv, helyi jegyzet, munkafüzet, Biblia

A) Témakörök

1. témakör

A természetes közösségből az egyházig

közösségben élek (egyetlen ember sem sziget: a család, mint a közösség sejtje; barátaim közössége - megnyílás a nagyobb közösség felé; nincs közösség kommunikáció nélkül);
valamilyen nép körében élek (hogyan él és fejlődik egy nép?; népünk értékei);
az egyház a világban (a világvallások; az egyház megismerésének különféle útjai);
az egyház élete (mi az egyház - kikből áll egyházunk?; mit „csinál” az egyház?; az egyház mint Krisztus élő jele);

2. témakör

Az egyház jelei

a keresztség mint a krisztusi életre való születés szentsége (a víz jelentése - egy jel, amely nagyon távolról jön; szentség, amely kötelez);

a bérmálás mint a keresztény tanúságtétel szentsége (a választás értelme; a Szentlélek ajándéka; jel, amely nagyon távolról jön; szentség, amely kötelez);

az eukarisztia, amely létrehozza az egyházat (vasárnap az Úr napja; az Isten szava által meghívott közösség; Isten szól népéhez - a közösség válaszol az Istennek; a közösség megosztja a kenyeret - a kenyér jele; az „emlékezés”, amely a kegyelem eszköze; a „megtört” kenyér Krisztus teste; az eukarisztia mint az összes szentség csúcspontja - szentségek);

3. témakör

Az egyház gyökerei

Ószövetség: Isten népének születése (történet, amely még most is tanít; a kivonulás az Ószövetség szíve; a szabadság útja - a rabszolgák tömegétől a szabad népig; a pusztaság - Isten népének bölcsője; a Szövetség - a Tízparancsolat; egy szabad nép szövetsége Istennel);
Újszövetség: Jézus tanítványainak közössége (Jézus hozza létre az egyházat; közösség a világ üdvösségeért; Jézus magát adja egyházának; Jézus halálával ad életet az egyháznak);

4. témakör

Hogyan születik az egyház?

az egyház mint Isten új népe (a feltámadott Krisztustól az egyházig; Pünkösöd - az egyház születése; az egyház a Szentlélekből születik; az egyház az evangélium hirdetéséből születik; az egyház a hitből és a keresztségből születik);
az egyház újdonsága (az egyház újdonsága Jézusban van; a megújított élet; az ideális keresztény élet; egy közösség, amely fejlődik);
egyház - határok nélkül (az egyház Jézus nyomában - az ősegyház élete; az egyetemesség felé vezető úton; minden ember Istené - Péter tanítása);

5. témakör

Az egyház az evangélium útján

az egyház mindenütt jelen van (a feltámadott meghívja Pált; a pogány kultúra és a kereszténység; minden népnek hirdették az evangéliumot; az egyház missziós tevékenysége);
az egyház a történelem századaiban (az üldözések útján; az egyháztörténet főbb állomásai);
kétezer év történelme (a történelem célja; mindörökké örömben együtt az Istennel);

6. témakör

Összefoglalás

az egyház lényege és főbb vonásai;
azok számára, akik ebben az esztendőben bérbeállnak: közvetlen felkészülés a bérbeállásra;

B) Alapkövetelmények

Tudja megkülönböztetni a katolikus egyházra vonatkozó fogalmakat a többi vallás fogalmaitól. Ismerje az egyház alapításának körülményeit, az egyház lényegét, célját, szervezeti felépítését. Legyen tisztában az egyház üdvösségszerző küldetésével, ismerje, hogyan valósította és valósítja ezt a történelem különböző korszakaiban és napjainkban.

Ellenőrzés, értékelés, minősítés

Az ellenőrzés, értékelés a tantervi követelmények teljesítésére irányul, független a tanuló személyes meggyőződésétől, vallási elkötelezettségétől. Szóbeli feleletek és írásbeli dolgozatok formájában ellenőrizzük az elsajátított tudásanyagot. Tanegységekként témazáró dolgozatot íratunk. Értékeljük a tanulók órai aktivitását, szorgalmi feladatait, füzetvezetését. A hittan tantárgyból is 5 osztályzattal minősítjük a tanulók tudását.

Ajánlott tankönyv: hiányában egyelőre helyi jegyzet

Ajánlott irodalom

Hitünk és életünk (Budapest, 1991. SZIT)

Progetto uomo (LDC, 1992)

Voi siete miei amici (LDC, 1993)

7. évfolyam

Az Ószövetségi Üdvtörténet

Szükséges taneszközök

Biblia, a II. Vatikáni Zsinat dokumentumai, A katolikus egyház katekizmusa, megfelelő, korszerű hittankönyvek hiányában helyi tankönyvpótló jegyzetek, témazáró feladatlapok, térképek

Cél- és feladatrendszer

- a) Általános oktatási cél: a tanuló életkorának megfelelően (tehát nem elvont fejtegetésekkel, vagy felesleges történelmi adatok halmozásával, hanem bibliai szemelvények segítségével) bemutatjuk, hogy a zsidóság a maga történelmében hogyan tapasztalta meg az üdvösséget (megváltást és maradandó boldogságot) ígérő Isten jelenlétét, működését, és hogyan próbálta „megrajzolni” titokzatos Istenének arcát.
- b) Általános nevelési cél: segítjük a tanulót annak tudatosításában, hogy az ő kicsiny történelmében is jelen van a boldogságot ígérő és előkészítő Isten.

A./ Témakörök

1. témakör

Általános bevezető az ószövetségi üdvtörténetbe

az ószövetségi üdvtörténet fogalma

irodalomtörténeti bevezetés az Ószövetségbe

a Biblia mint reflexió a történelmi tapasztalatra (források, műfajok, vallási drámák!)

2. témakör

Istenélmények Ábrahámától Mózesig

rövid irodalomtörténeti bevezető a mózesi könyvekbe (műfajok!)

a teremtés csodájára és az eredeti isteni elgondolásra „emlékező” zsidóság (a teremtésről szóló ének, az éden mint Isten örök elgondolásának szimbóluma)

az öröm hiányát (bűnbeesés) és a bűn következményét (vízözön, Babel) „magyarázó” Biblia

Ábrahám istenélménye (meghívása, az ígélet és a szövetség, Ábrahám áldozata)

Isten jelenléte Izsák, Jákob és József életében

a szabadító és útmutató Isten jelenléte Mózes életében (a húsvéti bárány, a kivonulás és a vándorlás, a tízparancsolat)

3. témakör

Isten megtapasztalása Józsuétól Salamonig

irodalomtörténeti bevezető

a Józsuének tett isteni ígéret (s Jerikó eleste)

a Bírák tapasztalata Isten hűségéről

az isteni hívásra válaszoló Sámuel (és Saul)

a Dávidnak tett messiási ígéret

a Salamon építette templom mint a Jahvéval való találkozás színhelye

4. témakör

Istenélmények a próféták aranykorában és a perzsa korban

a próféták aranykora és a prófétai irodalom

Illés (a Hóreben), az ígétről beszélő Ámosz és az Isten megbocsátó szeretetét hirdető Ozeás

Izajás (az Immánuel-jel, a messiás ígérete)

Jeremiás (az új szövetségről)

Ezekiel Izrael igazi pásztoráról

a második Izajás (a Jahve Szolgájáról szóló énekek)

a perzsa kor és irodalma

a prófétai irodalomban tükröződő istenélmény (Zakariás a messiási korról; a harmadik Izajás a Szolgáról)

a bölcsességi és a lírai irodalomban megfogalmazódó tapasztalat (Jób élménye; a Példabeszédek; Énekek éneke)

az Isten dicsőségéről és az ember nagyságáról éneklő Zsoltárok

a panaszkodó ember a Zsoltárokból

a szeretet Istene a Zsoltárokból

5. témakör

A hellenista kor emberének tapasztalata Istenről

irodalmi bevezető

az épületes irodalomban megjelenő istenélmény (Jónás; Tóbiás; Eszter; Judit)

az apokaliptikus irodalomban jelentkező ígéret (Dániel látomása az Emberfiáról)

a bölcsességi irodalomban (Prédikátor, Sirák Fia, Bölcsesség) megfogalmazódó istenélmény

a hívő és a hitvédő történelemszemlélet (Makkabeusok)

6. témakör

Összefoglalás

Az az élmény, hogy az üdvösséget ígérő Isten nem hagyja magára népét, vallási drámákban, sajátos műfajokban és jelképekben fogalmazódik meg az Ószövetségben.

B.) Alapkövetelmény

Ismerje meg a tanuló az Ószövetség legfontosabb, hitünket meghatározó és érintő részeit, tudatosítsa, hogy e könyvekben a választott népnek az az élménye, hogy az üdvösséget ígérő Isten nem hagyja magára népét, vallási drámákban, sajátos műfajokban és jelképekben fogalmazódik meg. Sajátítsa el a bibliai exegézis alapelemeit, és a mondanivalót tudja saját korára, önmagára, Isten közöttünk végbevitt üdvözítő tevékenységére alkalmazni.

Ajánlott irodalom

A katolikusok hite (Budapest, 1992. SZIT)

Alszegehy Zoltán: A kezdetek teológiája (Róma, 1979.)

Ábrahámtól Jézusig (Szabó Ferenc és Puskely Mária összeállítása, Róma, 1976.)

Biblia

Dei Verbum (zsinati konstitúció)

Gál Ferenc: Dogmatika (Budapest, 1990. SZIT)

Haag, H.: Bibliai Lexikon (Budapest, 1989. Szent István Társulat)

Kis Bibliai Atlasz (Budapest, 1991. Kairosz)

Medvigy Mihály: Isten népének története (Budapest, 1989. KKF, 3-19. o.)

Rózsa Huba: Az Ószövetség keletkezése (Budapest, 1986. Szent István Társulat)

Rózsa Huba: Kezdetkor teremtette Isten (JEL Kiadó, 1997)

Claus Westermann: Az Ószövetség teológiájának vázlatja (Budapest, 1993.)

Claus Westermann - Gerhard Gloege: A Biblia titkai (Kálvin Kiadó, 1997)

Kézikönyv a Bibliához (Lilliput Könyvkiadó Ker. Kft. 1992)

Szentírásmagyarázat az egyházban (a Pápai Biblikus Bizottság 1993-ban kiadott dokumentuma, Budapest, 1998. SZIT)

8. évfolyam

Az Újszövetségi Üdvtörténet kezdete

Cél- és feladatrendszer

a) Általános oktatási cél: szemelvények tükrében bemutatjuk, hogy az ősegyház tagjai miként tapasztalták meg Jézus Krisztusban az ószövetségi ígérek és várakozások beteljesülését.

b) Általános nevelési cél: a szemelvények megfelelő alkalmazásával (például rámutatva, hogy a víz felszínén Jézushoz közeledő és süllyedő Péter mi magunk is vagyunk), segítjük a tanulót abban, hogy bátran nyíljon meg az életében jelenlévő Krisztus felé.

A.) Témakörök

1. témakör

Általános bevezető az újszövetségi üdvtörténetbe

az újszövetségi üdvtörténet fogalma

irodalomtörténeti bevezető az Újszövetségbe

az Újszövetség mint sajátos reflexió a Krisztus-eseményre (műfajok, vallási drámák!)

2. témakör

A Krisztus-esemény

irodalomtörténeti bevezető az evangéliumokba

Jézus születése Máté evangéliuma alapján

Jézus tanítása Máté evangéliuma alapján

Jézus tettei (csodái) Márk evangéliumában

Jézus halála és feltámadása Jn és Lk szerint

3. témakör

Az első pünkösöd és az ősegyház (ApCsel)

irodalmi bevezető az ApCsel-hez

a Szentlélek eljövetele

az ősegyház élete

Saul megtérése

a misszió és az első zsinat

4. témakör

A Krisztus-eseményt értelmező Pál apostol levelei

irodalomtörténeti bevezető

Isten egyetemes üdvözítő akarata (1 Tim)

az ember megigazulásra szorul (Róm)

a megváltás krisztusi műve (Kol és Ef levél)

az utolsó vacsora ünneplése (1 Kor)

5. témakör

A Krisztus-eseményt értelmező „katolikus” levelek és az apokaliptikus irodalom

irodalomtörténeti bevezető a katolikus levelekhez

Isten a Szeretet (1 Ján)

Krisztus engesztelő áldozata (1 Ján)

a hit cselekedetek nélkül holt (Jak)

Krisztus második eljövetele (2 Pét)

bevezető az apokaliptikus irodalomba (műfaj!)

a sárkány és az asszony szimbolikája (Jel 12)

a Bárány szimbolikája (Jel 5)

az új ég és az új föld szimbolikája (Jel 21)

6. témakör

Összefoglalás

A sajátos műfajokban és igehirdetői célzattal megfogalmazott újszövetségi vallási drámák tanúsítják, hogy Jézus követői élményszerűen meggyőződtek arról, hogy mesterük a megígért messiás, s hogy az ember üdvössége érdekében valóban legyőzte a halált.

B./ Alapkövetelmény

Ismerje meg a tanuló az újszövetségi könyveket: az evangéliumokat, az Apostolok Cselekedeteit és a leveleket. Tudatosítsa, hogy a sajátos műfajokban és igehirdetői céllal megfogalmazott újszövetségi vallási drámák arról tanúskodnak, hogy Jézus követői élményszerűen meggyőződtek arról, hogy mesterük a megígért messiás, s hogy az ember üdvössége érdekében valóban legyőzte a halált, s tanításában, Igéjében, az egyház által közvetített tanításában és az eukarisztiában jelen van.

Ajánlott irodalom

Alszegehy Zoltán: A kezdetek teológiája (Róma, 1979.)

Ábrahámtól Jézusig (Szabó Ferenc és Puskely Mária összeállítása, Róma, 1976.)

Benyik György: Evangéliumi hagyomány (Szeged, 1991. HTF)

Dei Verbum (zsinati konstitúció)

Dóka Zoltán: Márk evangéliuma (Budapest, 1996)

Farkasfalvy Dénes: Bevezetés az újszövetségi Szentírás könyveihez (Bp., 1998. SZIT)

Gál Ferenc: Dogmatika (Budapest, 1990. SZIT)

Gál Ferenc: Jelenések könyve (Agapé 1994)

Gnilka, J.: Márk (Szeged, 2000. Agapé)

Haag, H.: Bibliai lexikon (Budapest, 1989. SZIT)

Jakubinyi György: Máté evangéliuma (Budapest, 1991. SZIT)

Karner Károly: Apokalipszis (Bécs, 1974.)

Kis Bibliai Atlasz (Budapest, 1991., Kairosz)

Kocsis Imre: A hegyi beszéd (JEL Kiadó, 1998)

Kocsis Imre: Lukács evangéliuma (Szent István Társulat, 1995)

Kremer, J.: A halottak jövője (Budapest, 1991. SZIT)

Léon-Dufour, X.: Biblikus teológiai szótár (Róma, 1976.)

Lohfink, G.: Jézus utolsó napja (Budapest, 1992. Egyházforum)

Schwank, B.: János (Szeged, 2001. Agapé)

Tarnay Brunó: Jézus Krisztus Isten Kinyilatkoztatása (Budapest, 1989. Hittud. Akad.)

Thorday Attila: Értünk adta önmagát (Agapé, 1998)

Várnai Jakab szerkesztésében: A kinyilatkoztatás (Szeged, 1995)

Szentírásmagyarázat az egyházban (a Pápai Biblikus Bizottság 1993-ban kiadott dokumentuma, Bp., 1998. SZIT)

OSZTÁLYFŐNÖKI

Évfolyam: 5.

Tanítási hetek száma: 37

Évi összóraszám: 18,5

Ebből 27% = 5 óra a törvényben meghatározott egészségügyi témák feldolgozása, 73% = 13,5 óra az iskola pedagógiai programja által meghatározott, helyi nevelési célokat szolgáló tananyag beépítése, játékokra, beszélgetésekre, vitákra stb.

Miután a felső tagozatban többnyire új osztályfőnök veszi át az osztályt, szükséges a megismerkedésre, az aktuális problémákra több időt hagyni, ezért az éves terv a következő: 14,8 óra szükséges a témák feldolgozására, vagyis az összóraszám 78 %-a, míg a megismerkedésre, kötetlen beszélgetésekre szánt idő 4 óra, vagyis 22 %.

Tematikus összesített óraterv:

sorszám	témakör	óraszám
1.	A közösség fejlesztése	3
2.	A fegyelem fejlesztése	1,5
3.	A tanulás folyamata	2,5
4.	A szabadidő hasznos eltöltése	1,5
5.	Egészségünk és környezetünk védelme	5
6.	Lelki egészségtan	3
7.	Aktualitások	2

1. Témakör: A közösség fejlesztése (3 óra)

1. Legfontosabb feladatunk: a jó közösség kialakítása. Az új tanulókat is szeretettel fogadjuk és elfogadjuk.
2. A baráti és pajtási kapcsolatok erősítése. Segíteni kell a perifériára kerülő tanulók bekapcsolódását a közös munkába.
3. A felelősségérzet fejlesztése. A tanulóban fel kell ébreszteni a feladatvállalás örömét, és a közösség előtt érzett felelősséget. Ez még mindig kevés tanulóban van meg. A közösség ad feladatokat, s kér számon.
4. Együttműködő közösség kialakulása
Fiúk –lányok is tudjanak hatékonyan együtt dolgozni.
5. A humánus társkapcsolatok létrejöttének feltételei:
 - barátság
 - tisztelet
 - szeretet
 - őszinteség
 - segítőkészség

6. Az önismeret fejlesztése, a reális énkép fokozatos kialakítása, eszménykép, példakép. Sárvári történelmi, irodalmi, képzőművészek életének, pályájának megismerése (Nádasdyak, Batthyány, németh Mihály, kondor János)

2. Témakör: A fegyelem fejlesztése (1,5 óra)

Az osztály egészének feladata: a fegyelmezett magatartás, a jól végzett munka.

A hetesi beszámolóban értékeljük az osztály fegyelmi szintjét, kik zavarták fegyelmezetlenségükkel az osztály rendjét.

Tudatosítani kell a tanulóknak, hogy az eredményes munka feltétele a fegyelem.

3. Témakör: A tanulási folyamat (2,5 óra)

A tanulási folyamat a képesség és személyiség fejlesztése. Fontos és alapvető feladat a tevékenység önállóságának fokozása: a tanulók ne csak a feladatok végrehajtását, hanem megszervezését is önállóan, csökkentett pedagógiai irányítással végezzék.

Kiemelt feladat a képesség szerinti tanulás, egymás segítésének általánossá tétele. (Órákon, napközben)

A tanulókkal meg kell értetni, tudatosítani kell, hogy a kötelességteljesítés tervszerű munkát, fegyelmezettséget, akaratit erőfeszítést kíván.

Meg kell tanulni az egyes tantárgyak tanulási módszerét.

Fejleszteni kell az önellenőrzést. Igény kialakítása az önművelésre.

A tanulmányi munkához kapcsolódó szakkörökre év elején irányítani kell a tanulókat. Fel kell keltetni érdeklődésüket a tanulmányi versenyekre, kulturális seregszemlékre.

A tudatos pályaválasztás előkészítése.

4. Témakör: A szabadidő hasznos eltöltése (1,5 óra)

Ebben az életkorban is fontos játék, a sport, a kirándulás. Bekapcsolódunk a diákönkormányzat által szervezett programokba. Részt veszünk az iskolai és városi ünnepélyeken.

A tanulók érdeklődésüknek megfelelően jelentkezhetnek szakkörökre. meg kell ismertetni a tanulókat a szakkörök szerepével, jelentőségével.

Hétvégi kerékpártúrákat szervezünk. felhívjuk a figyelmet a sárvári sportolási, kulturális lehetőségekre (diáksportkötők, kosár –és futballklub, fitness centrum, mazsorett filmklub) Legyen kézenfekvő az iskolai és a gyermekkönyvtár rendszeres látogatása.

5. Témakör: Egészségünk védelme (5 óra)

Az egészség kincs. egészségünk megóvása alapvető érdekünk és feladatunk.

Ennek érdekében:

1. Kerüljük el és védjük ki az egészségkárosító szereket!
2. Legyen egészséges az életmódunk!
3. Folyamatosan eddük testünket és lelkünket!
4. Táplálkozzunk egészségesen!
5. Megrendezzük iskolánk egészségnapi programjait.
6. Iskolánk védőnőinek, iskolaorvosunk előadásai, kapcsolattartás folyamatosan.
7. Erdei iskolában töltjük az év 3 napját.
8. Mindig mindenhol óvjuk, védjük környezetünket!

6. Témakör: Lelki egészség (3 óra)

Célok és feladatok:

1. Biztos, jól megalapozott értékekben való hitre van szükség. Ítéletre a követendő értékek kiválasztásához.
2. Ismerje önmagát, belső és külső világának lehetőségeit.
3. Szeresse embertársait, legyen nyitott az őt körülvevő világ gondjai iránt.
4. Legyen alkalmas arra, hogy az életben felmerülő konfliktusokat megoldja, tudjon döntést hozni.
5. Képes legyen együttérzésre, tapintatra, TISZTELETRE.
6. Érzékeny és színes érzélemvilágra, amely lehetővé teszi, hogy gazdag tudást tudjon birtokolni, amely önmaga és mások érdekében mozgósítható.

A jellem értékei és hibái:

Témák:

1. Igazmondás, hazugság, füllentés
2. Igazság, igazságtalanság
3. Bátorság, gyávaság
4. Tisztelettudás, nevetlenség
5. Önzetlenség és önzés
6. Nagylelkűség és irigység

7. Témakör: Aktualitások (2 óra)

- Ünnepekre emlékezünk, készülünk (Egyházi, történelmi és egyéb ünnepek)
- Aktuális teendők, szervezési feladatok

Évfolyam: 6.

Tanítási hetek száma: 37

Évi összóraszám: 18,5

Ebből 27% = 5 óra a törvényben meghatározott egészségügyi témák feldolgozása, 73% = 13,5 óra az iskola pedagógiai programja által meghatározott, helyi nevelési célokat szolgáló tananyag beépítése, játékokra, beszélgetésekre, vitákra stb.

Tematikus összesített óraterv:

sorszám	témakör	óraszám
1.	Létezem	1
2.	Nem jó az embernek egyedül	1,5
3.	A közösségek	2
4.	Közösségben az ember	5
5.	Az egészséges élet	5
6.	A hasznos élet	1,5
7.	Aktualitások	2,5

Mivel a hatodik évfolyamon már ismerik egymást a tanulók és ismerik az osztályfőnököt is, ezért elegendő a megadott témák feldolgozásán kívüli 2,5 szabad óra. Így az órák 86%-a, vagyis 16 óra szolgálja a témák feldolgozását és 14% pedig az aktualitásokra kell.

1. Témakör: Létezem (1 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
A tanulásról az előző évben megbeszéltek rövid felidézése irányított beszélgetéssel . Gyűjtőmunka: elemi tanulási stratégiák leírása, majd közös megbeszélése.	Ismét a tanulási szokásokról ... Mi a tanulás értelme? Mik az eredményes tanulás külső és belső feltételei? Milyen egyszerű és bonyolultabb tanulási stratégiák vannak?

2. Témakör: Nem jó az embernek egyedül (1,5 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Fiatalokról és fiatalok barátságáról szóló ifjúsági film megtekintése és közös megbeszélése – megadott szempontok szerint.	Lehet-e lány és fiú között barátság? Mit jelent a másik ember tiszteletben tartása? Mit nevezünk felelőtlen kapcsolatnak? Milyen következményei lehetnek? Mi az egyoldalú kapcsolat? Mit jelent a felelősség a másik emberért? Mi a hazugság? Hogyan változhat meg ettől az emberek közötti kapcsolat? Mi kell ahhoz, hogy igazi barátom lehessen?

3. Témakör: A közösségek (2 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Az irányított beszélgetés a család szerepének fontosságáról igyekszik meggyőzni a tanulókat. Teszt íratása és rövid kiértékelése elegendő anyagot szolgáltat az értékek fogalmának tisztázásához. Ha a feltételek adottak, akkor videofilmme, vagy egyéb demonstrációs eszközzel néhány negatív	Mi a család szerepe a mai magyar társadalomban? Mit jelent a családi válság? Mit jelent az érték az ember életében? Mi az értékválság? A családon kívül milyen egyéb közösségekhez tartoztok?

vallási kisközösség (szekta) bemutatása. Valamely nemzeti ünnepünk megünneplése során, AV eszközök felhasználásával. Gyűjtőmunka: Történelmi példák összegyűjtése és megbeszélése.	Milyen vallási közösséget ismertek? Mik a kisközösségi normák? Mi az alkalmazkodás? Mi a zsarnokság és mi a demokrácia a közösségekben? Mi a hazafiság, mi a hazaszeretet? Milyen történelmi példákat tudunk és mit jelent ez napjainkban?
--	--

4. Témakör: Közösségben az ember (5 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Tanári előadás és frontális osztálymunka. Kiscsoportos felkészüléssel játékos feldolgozása a témának. Játékok tanulása, amit otthon, vagy baráti körben lehet játszani és ami szórakoztatva fejleszt is.	Mi az erkölcs és mi az illem? Illemtani szabályok: Köszönés, bemutatkozás, megszólítás. a pontosság és pontatlanság. A sport és a játék illemtana. Csalás a sportban és a játékban. A szabadidő eltöltésének kultúrált formái. A társasjátékok társas játékok! Hogyan illik játszani? Agytorna és egyéb szellemi játékok. A játékok veszélyei.

5. Témakör: Az egészséges élet (5 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Irányított beszélgetéssel annak tudatosítása, hogy a serdülés nem szégyen, hogy a változásokra fel lehet és fel is kell készülni. Beszélgetés arról, hogy hogyan lehet tompítani ezeket a kellemetlenségeket, ill. hogyan lehet megelőzni. Játékos értelemfejlesztés annak igazolására, hogy az értelmi fejlesztés is része a testi egészség fejlesztésének. Gyűjtőmunka: érdekes logikai problémák, feladatok gyűjtése és közös megoldása. Videofilm bemutatása a dohányzás ártalmairól és	A serdülőkor biológiai változásairól .. Higiéniai problémákról, a tisztálkodás fokozott szerepéről. a betegségekről és a beteglátogatásról. A beteglátogatás illemtana. Az apróbb kellemetlenségekről: tüsszentés, bőfőgés, ástás, gyomorkorgás, köhögés, stb. A testi és lelki egészség megkülönböztetése és összefüggései. Az értelem fejlesztésének szükségessége. Gondolkodási hibák és logikai

ennek megbeszélése. (Sajnos, a tanulók itt többnyire sok saját élménnyel is rendelkeznek).	készség fejlesztése. A lelki egészség fogalma. Mentálhigiéniai zavarok és következményeik. A dohányzás mint szenvedély. Egyéb szenvedélybetegségek.
--	--

6. Témakör: A hasznos élet (1,5 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Videofilm vagy reprodukciók, diák segítségével betekintés a képzőművészet világába. AV anyagokról zenei részletek bemutatása, esetleg tanulói bemutatással. Beszélgetés, esetleg vita az ízlésről.	A művészetek szerepe az ember életében. A képzőművészet néhány kimagasló alkotójáról és műveiről ... A zenei alkotásokról ... A komolyzene és a könnyűzene különbségei és kapcsolatuk. A díszítőművészetekről, lakáskultúráról ...

7. Témakör: Aktualitások (2,5 óra)

Évfolyam: 7.

Tanítási hetek száma: 37

Évi összóraszám: 37

Ebből 27% = 10 óra a törvényben meghatározott egészségügyi témák feldolgozása, 73% = 27 óra az iskola pedagógiai programja által meghatározott, helyi nevelési célokat szolgáló tananyag beépítése, játékokra, beszélgetésekre, vitákra stb.

Tematikus összesített óraterv:

sorszám	témakör	óraszám
1.	Létezem	2
2.	Nem jó az embernek egyedül	3
3.	A közösségek	2
4.	Közösségben az ember	10
5.	Az egészséges élet	10
6.	A hasznos élet	3
7.	Pályaválasztási orientáció	3
8.	Aktualitások	4

A hetedik évfolyamon megnő a nemek egymás iránti érdeklődése, így több idő kell az emberi kapcsolatokra, valamint a szabad sávra is. Így a témák feldolgozására 30 óra, vagyis az órák 81 %-a, míg a szabad sávra 7 óra, vagyis 19 % jut.

1. Témakör: Létezem (2 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Csoportos beszélgetés arról, hogy ki, milyen tapasztalatokat gyűjtött saját magáról. Hogyan látják ezt mások a csoportban? Házi feladatként SWOT-analízis készítése, amelyben fel kell tüntetni az erősségeket, a gyengeségeket, a meghagyható tulajdonságokat és a megváltoztatandó tulajdonságokat.	Egyéni normák.. Nekem mi a fontos? Hogyan lehet törekedni önmaguk kritikus szemléletére? Az önkritika szerepe az életünkben.. Hogyan lehet tudatosan kezelni a tulajdonságainkat?

2. Témakör: Nem jó az embernek egyedül (3 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Irányított beszélgetés a közösségekről. Demonstráció videofilm-részletekkel, vagy irodalmi szemelvényekkel. Gyűjtőmunka: Szerelem a művészetekben	Mi kell ahhoz, hogy befogadjanak egy közösségbe? Szavahihetőség, megbízhatóság, türelem, tisztelet mások iránt, önkritika, kulturált viselkedés, humorérzék, műveltség, érdeklődés, barátságosság, nyitottság, empátikus készség, stb. A szerelem és a szexualitás. a felelőtlen kapcsolatok és következményeik

3. Témakör: A közösségek (2 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Kiscsoportos felkészülés az osztály jellemzésére. Szociometria készítése.	Az osztályközösség osztály általi értékelése, a pozitívumok kiemelése, a negatívumok megszüntetésére történő javaslatok végiggondolása és elfogadtatása. Az osztály kapcsolatrendszerének feltérképezése és tapintatos elemzése.

4. Témakör: Közösségben az ember (10 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Tanári előadás a kommunikációról. Tanulók által tartott foglalkozások az öltözködés történetéről és a viselkedési szabályokról. Videofilm a vendéglátás illemtanáról. Beszélgetés az étkezési kultúráról.	Kommunikációs kultúra, eligazodás és viselkedés a mindennapokban. A jólápoltság. Az öltözködés és a divat. A telefonálás illemtana, a telefonbetyárkodás. Viselkedés utazáskor, nyaraláskor. A vendéglátás illemtana. Mit és hogyan együnk?

5. Témakör: Az egészséges élet (10 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Irányított beszélgetéssel a tömegsportról és a versenysportokról, azok egészségügyi hatásairól. Osztálykirándulás. A nomád és félnomád élet lehetőségeinek megismerése. Játékok tanulás. Beszélgetés a lelki egészség zavarairól. Tanári magyarázat, demonstráció az okkult jelenségekről, a szektákról és azok veszélyeiről. Videofilm megtekintése kábítózó fiatalok életéről, ill. alkoholistákról és dohányzásról.	Újra e testedzésről, a sportról... A sportjátékokról. Felkészülés a kirándulásra, a kirándulás egészségügyi és környezetvédelmi szabályai. Szabadtéri játékok. A lelki egészség megbomlása. A fiatalkori bűnözés és egyéb devianciák. A kábítószer, mint a mentálhigiénias zavar tünete. A lelki kábítószer: a szekták. Az egyik magyar népbetegség: az alkoholizmus.

6. Témakör: A hasznos élet (3 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Irányított beszélgetés a munka szerepéről, a különböző típusú munkavégzésekről, a munkamorálról, a pénzről. Csoportmunkaként tervek készítése a szabadidő eltöltésére. Tanulói beszámoló valamely lelkes állattartó diáktól. Beszélgetés az ismeretszerzés örömeiről.	A munka szerepe az ember életében. a szellemi és fizikai munka. A pénz szerepe és „szerelme”. A szabadidő hasznos eltöltése. A kisállattartás örömei és felelősségei. Az olvasás és egyéb információ-szerzés.

7. Pályaválasztási orientáció (3 óra)

8. Témakör: Aktualitások (4 óra)

Évfolyam: 8.

Tanítási hetek száma: 37

Évi összóraszám: 37

Tematikus összesített óraterv:

sorszám	témakör	óraszám
1.	Létezem	2
2.	Nem jó az embernek egyedül	2
3.	A közösségek	2
4.	Közösségben az ember	6
5.	Az egészséges élet	10
6.	A hasznos élet	6
7.	Pályaválasztás	5
8.	Aktualitások	4

1. Témakör: Létezem (2 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Csoportos játékos foglalkozás azegye szakmákhoz szükséges személyiségjegyek összegyűjtésére. Társismereti gyakorlat arra vonatkozóan, hogy a tanulók egymást milyen pályára tartják alkalmasnak.	A képességeim mire tesznek alkalmassá? Milyennek ismerem magam ebből a szempontból? Vágyaim és lehetőségeim viszonya. Pályaorientáció. Melyik szakmához milyen elvárások köthetők?

2. Témakör: Nem jó az embernek egyedül (2 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Irányított beszélgetés a társas kapcsolatok ápolásának szükségességéről. Teszt kitöltése , majd megbeszélése. Beszélgetés, tanári magyarázattal.	Milyen elvárásaim vannak barátaimmal szemben? Én hogyan felelhetnék meg az ő elvárásainak? Mi a feltétel nélküli szeretet? Milyen kapcsolatokra vágyom? Mit várok egy kapcsolattól és mit szeretnék adni egy kapcsolatban? Mi a magány és mi az elidegenedés?

3. Témakör: A közösségek (2 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Tanulók rövid beszámolóit ezekről a közösségekről. Csoportos beszélgetés a jogokról és kötelességekről. Szemelvények gyűjtése és rövid ismertetése a témával kapcsolatban.	A nagyobb közösségek: iskolai közösség, városi polgárság, megyei lakosság, magyarság, európaiság, emberiség. A közösségekhez tartozás milyen kötelezettségekkel és jogokkal jár? Mi a szerepük a kisebb közösségeknek a nagyobb közösségekben? Mi a család szerepe az emberiség szempontjából?

4. Témakör: Közösségben az ember (6 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Csoportos gyakorlatok az egyes szituációk bemutatására. Irányított beszélgetés, amelynek során áttekintik a középiskolai kínálatokat. Tréning az illetlani ismeretek megszerzésére és gyakorlására.	Viselkedési formák idegenek között. Hogyan viselkedjünk új közösségben? Vágyak és tervek a leendő iskolájukról, ahol szeretnének továbbtanulni. A társalgás szabályai nagyobb társaságban. A felnőttek és fiatalok közötti kommunikáció szabályai. A munkahely illetlana. A hivatalos helyeken való megjelenés és viselkedés illetlana.

5. Témakör: Az egészséges élet (10 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Beszélgetés az ember és állat együttélésekor felmerülő egészségügyi gondokról. Orvosi előadások és beszélgetés. Ha lehetséges, akkor szakképzett kozmetikus bemutatója. Tanulók által tartott óra. Gyűjtőmunka: a közvetlen környezetünk	Az állattartás egészségügyi problémái. Tájékoztató az ismertebb betegségekről és a prevencióiról. A testápolás és a szépségápolás. A nyaralás, a kirándulások baleseti veszélyei, ezek elhárítása.

ártalmainak feltérképezése. Az osztályfőnök által, vagy meghívott szakember által vezetett konzultációk.	A környezetvédelem ránk eső részének megtétele. Közvetlen környezetünk tisztántartása, a fertőzések megelőzése. Lelki egészségvédelem: A szenvedélybetegségekről... A játékszenvedélyről... A személyiségzavarok. Az egészséges személyiségfejlődés.
---	---

6. Témakör: A hasznos élet (6 óra)

belépő tevékenységformák <i>fejlesztési követelmények</i>	tartalom
Beszélgetés a harmóniáról, az emberi törekvésekről, a munka szerepéről. Tanulói felkészülés után híres emberek életpályájáról bemutatók osztálykeretben, ill. érdeklődési csoportok szerint. Tréning a közéletiség gyakorlására. Gyakorlat a különböző hivatalok meglátogatásával. Beszélgetés a sikerről és a kudarcok feldolgozásáról.	A harmonikus élet összetevői. A munka, mint az elégedettség forrása. A művészetek és az emberi kultúra egyéb elemei. A választott életpálya és az élet kényszerei. Az erkölcs és a jog szerepe a társadalomban. Az állampolgárság, közéletiség. Az ügyintézés a különböző hivatalokban. a siker, mint az erőfeszítések eredménye. Tervek, vágyak, realitás...

7. Pályaválasztás (3 óra)

8. Témakör: Aktualitások (4 óra)

VÉLEMÉNYEZÉS, ELFOGADÁS, JÓVÁHAGYÁS

A Diákönkormányzat a Pedagógiai program mellékletének módosítását (Helyi tanterv 5-8. osztályosok számára) véleményezte és elfogadásra javasolja.

Sárvár, 2008. június 15.

.....
DÖK segítő tanár

A Szülői Munkaközösség a Pedagógiai program mellékletének módosítását (Helyi tanterv 5-8. osztályosok számára) véleményezte és elfogadásra javasolja.

Sárvár, 2008. június 15.

.....
SZM elnök

Az iskola nevelőtestülete a Pedagógiai program mellékletét (Helyi tanterv 5-8. osztályosok számára) egyhangú szavazással elfogadta.

Sárvár, 2008. június 15.

.....
igazgató

A fenntartó a Pedagógiai program módosított mellékletét (Helyi tanterv 5-8. osztályosok számára) jóváhagyta:

Szombathely, 2008. hó nap

.....
Dr. Veres András
megyes püspök
fenntartó